ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Clarke_Susanna-Jonathan_Strange_a_pan_Norrell.pdb

PDB Name: Clarke-Jonathan Strange&Mr.Nore
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 7.7.2008
Modification Date: 7.7.2008
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Susanna Clarková

JONATHAN STRANGE & pan NORRELL
Přeložil Viktor Janiš

ALMAN
2007

ALMAN

Knihy Nakladatelství Alman
si můžete objednat na adrese:

Nakladatelství Alman s. r. o.
Hybešova 65
602 00 Brno
e-mailem: info@alman.cz, webshop@alman.cz
na internetu: www.alman.cz
nebo zakoupit ve firemní prodejně:
Hybešova 65, Brno
tel./fax/zázn.: 543 245 856
tel.: 515 902 040
mobil: 775 965 556

www.jonathan-strange.cz

Vydání tohoto českého překladu bylo umožněno díky podpoře Britské rady.

Susanna Clarke
Jonathan Strange & Mr Norrell

Všechna práva vyhrazena
Copyright © 2004 by Susanna Clarke
The moral rights of the author have been asserted
Translation © Viktor Janiš, 2006
Illustrations © Portia Rosenberg, 2004
© Czech Edition Nakladatelství Alman s. r. o., 2007
Published by Nakladatelství Alman s. r. o., Brno 2007

ISBN 978-80-86766-25-6

Památce mého bratra

Paula Fredericka Gunna Clarka, 1961 - 2000

Díl I
Pan NORRELL

O magii skoro nemluvil,
A když už jednou spustil,
Připomínalo to dějepravnou přednášku
A nikdo ho nevydržel poslouchat.

1
KNIHOVNA V HURTFEW
Od podzimu 1806 do ledna 1807
P
řed několika lety působila ve městě York společnost mágů. Scházeli se každou třetí středu v měsíci a četli si navzájem dlouhá a nudná pojednání o dějinách anglické magie.
Byli to mágové-gentlemani, což znamená, že magii nikdy nikomu neublížili - ovšem ani jejím prostřednictvím nikomu v nejmenším nepomohli. Popravdě řečeno, nikdo z nich v životě neseslal ani to nejslabší kouzlo, nepohnul magicky jediným lístečkem na stromu, nepřinutil jediné smítko prachu, aby změnilo svůj směr, a neproměnil nikomu jediný vlas na hlavě. Avšak s touto drobnou výhradou se těšili pověsti jedněch z nejmoudřejších a nejkouzelnějších gentlemanů v Yorkshiru.
Jeden velký mág prohlásil, že odborníci v jeho oboru "…se musí mořit, aby si do hlavy nacpali i ty nejbanálnější vědomosti, ale hádání jim jde odjakživa samo," a yorští mágové dokazovali pravdivost tohoto tvrzení po řadu let.
Na podzim roku 1806 se dočkali posily v podobě pána jménem John Segundus. Na první schůzi, jíž se zúčastnil, se pan Segundus zvedl a pronesl ke spolku řeč. V úvodu složil hold slavným dějinám Yorské společnosti a jmenoval mnoho význačných mágů a historiků, kteří za ta léta byli jejími členy. Naznačil, že povědomí o existenci takového spolku bylo jednou z hlavních pohnutek, které ho přiměly přistěhovat se do Yorku. Severní mágové, připomněl svému publiku, se vždy těšili větší úctě než ti jižní. Pan Segundus uvedl, že studiu magie zasvětil mnoho let a že zná životy všech velkých čarodějů minulosti. Četl nové knihy věnované tématu a dokonce k nim i svou troškou přispěl, ovšem nedávno ho začalo zajímat, proč velké magické výkony, o nichž čítával, zůstávají na papíru knížek, proč nejsou k vidění na ulici či proč se o nich nepíše v novinách. Pan Segundus prohlásil, že by ho zajímalo, proč moderní mágové nejsou s to kouzlit, když o kouzlech píšou. Zkrátka a dobře chtěl vědět, proč magie z Anglie zcela vymizela.
Šlo o tu nejvšednější otázku na světě. Dříve či později ji položilo své guvernantce, učiteli či rodiči každé dítě v království. A přece ji učení členové Yorské společnosti neradi slyšeli, a to z následujícího důvodu: nedokázali na ni odpovědět o nic lépe než kdokoli jiný.
Předseda Yorské společnosti (jistý doktor Foxcastle) se obrátil k Johnu Segundovi a vyložil mu, že otázka je špatně položená. "Vyplývá z ní, že mágové mají jakousi povinnost provozovat magii - což je očividně nesmysl. Jistě byste netvrdil, že úkolem botanika je vymýšlet další rostliny? Nebo že by astronomové měli usilovat o přeskupení hvězd? Mágové, pane Segunde, studují magii, která se provozovala v dávné minulosti. Proč by od nich měl někdo očekávat víc?"
Postarší gentleman s nevýraznýma modrýma očima a v nevýrazně barevných šatech (jmenoval se buď Hart nebo Hunt - pan Segundus jeho jméno nikdy docela nezachytil) nevýrazně pravil, že ani v nejmenším nesejde na tom, zdali to někdo očekává nebo ne. Gentleman prostě nemůže kouzlit. Magické úkony předstírají pouliční kouzelníci, aby mohli tahat dětem z kapes drobné. Magie v praktickém slova smyslu byla dosti upadlá. Měla nevalné styky. Šla ruku v ruce s neoholenými tvářemi, cikány, lupiči, byla jako doma v omšelých prostorách se špinavými žlutými závěsy. To ne! Gentleman prostě nemůže kouzlit. Může studovat dějiny magie (nemůže být nic vznešenějšího), ale sám kouzlit nemůže.
Postarší gentleman se nevýraznýma otcovskýma očima zadíval na pana Segunda a prohlásil, že doufá, že se pan Segundus nepokoušel sesílat zaklínadla.
Pan Segundus se zapýřil.
Ovšem výrok slavného čaroděje platil: dva mágové - v tomto případě doktor Foxcastle a pan Hunt či Hart - se nemohli shodnout, aby si zároveň dva další nezačali myslet pravý opak. Několik gentlemanů začalo zjišťovat, že zcela stojí za názorem pana Segunda a že žádná otázka spojená se studiem magie není důležitější než ta jeho. Prim mezi stoupenci pana Segunda hrál gentleman jménem Honeyfoot, příjemný, přátelský člověk, kterému bylo pětapadesát, měl brunátnou tvář a šedé vlasy. Když se výměna názorů vyostřila a Foxcastlovy poznámky na adresu pana Segunda obtěžkal sarkasmus, několikrát se k Segundovi sklonil a šeptal mu do ucha takové uklidňující poznámky jako: "Nevšímejte si jich, pane. Jsem zcela na vaší straně," či "Máte úplnou pravdu, pane, nenechte se zviklat," případně: "Uhodil jste hřebíček na hlavičku! Je to tak, pane! Předtím si nikdo nepoložil tu správnou otázku a to nás brzdilo. Teď když jste tady, dokážeme velké věci."
V Johnu Segundovi, jenž vypadal očividně otřeseně, našla taková laskavá slova vděčného posluchače. "Obávám se, že jsem se jim zprotivil," zašeptal panu Honeyfootovi. "To jsem neměl v úmyslu. Doufal jsem ve vlídnější přijetí."
Zpočátku pana Segunda kontroverze jen skličovala, ovšem obzvláště zlovolný výbuch doktora Foxcastla ho už mírně rozdurdil. "Ten gentleman," řekl Foxcastle a probodl pana Segunda ledovým pohledem, "si zjevně umanul, že máme

sdílet trudný osud Spolku manchesterských mágů!"
Pan Segundus naklonil hlavu k panu Honeyfootovi a šeptl: "Nepředpokládal jsem, že yorští mágové budou tak zatvrzelí. Pokud magie nemá příznivce v Yorkshiru, kde bychom je mohli najít?"
Laskavost pana Honeyfoota k panu Segundovi se neomezila na ten jediný večer. Pozval pana Segunda do svého domu na vydatnou večeři ve společnosti paní Honeyfootové a jejích tří sličných dcer. Pan Segundus, svobodný a nepříliš bohatý mládenec, jeho přání velmi rád vyhověl. Po večeři zahrála slečna Honeyfootová na klavír a slečna Jane zazpívala italsky. Příštího dne se paní Honeyfootová svěřila svému manželovi, že John Segundus je ztělesněný gentleman, jen se však obává, že mu to nikdy nebude k užitku, neboť skromnost, tichost a dobromyslnost se nenosí.
Z dotyčných dvou pánů se brzy stali důvěrní přátelé. Pan Segundus záhy trávil v High-Petergate dva až tři večery v týdnu. Jednou se tam shromáždilo značné množství mladých lidí, což přirozeně vedlo k tanci. To vše bylo velmi příjemné, ale pan Honeyfoot s panem Segundem se často vytratili, aby si mohli popovídat o jediném tématu, které je oba skutečně zajímalo - a sice proč se v Anglii již nekouzlí? Ale ať mluvili, jak chtěli (často až do dvou či tří ráno), odpovědi se ani v nejmenším nedobrali a možná na tom nebylo nic zvláštního, neboť rozličtí mágové, antikváři a učenci si tutéž otázku bezvýsledně kladli po víc než dvě staletí.
Pan Honeyfoot byl vysoký, veselý, usměvavý gentleman sršící energií, jenž s oblibou ustavičně něco dělal nebo plánoval a jen zřídkakdy ho napadlo pídit se po tom, zdali to má smysl. Stávající úkol mu velmi připomínal velké středověké mágy, kteří tváří v tvář zdánlivě neřešitelnému problému odjeli na rok a den pouze v doprovodu jednoho či dvou služebníků z řad elfů a ke sklonku vyměřeného času vždycky našli odpověď. Pan Honeyfoot řekl panu Segundovi, že podle něj není lepšího řešení než napodobit tyto velikány, z nichž někteří se vypravili do těch nejodlehlejších končin Anglie, Skotska a Irska (kde se magii daří nejvíce), zatímco jiní zcela opustili tento svět a dnes nikdo nevěděl, kam že to odjeli nebo co dělali, když tam dorazili. Pan Honeyfoot nenavrhoval pouštět se tak daleko - popravdě řečeno si nepřál vypravit se na delší výlet, protože v zimě byly cesty v hrozném stavu. Přesto byl pevně přesvědčen, že by měli někam zajet a s někým se tam poradit. Nechal se před panem Segundem slyšet, že podle jeho názoru se oba vyčerpali a že by jim nesmírně prospělo vyslechnout si nové, neotřelé názory. Jenže žádný cíl, prostě nic se jim nenabízelo. Pan Honeyfoot si zoufal: a pak si vzpomněl na onoho jiného mága.
Před pár lety se Yorské společnosti donesly zvěsti, že v Yorkshiru působí ještě jeden mág. Tento gentleman žil kdesi na vystrkově, kde se prý ve své báječné knihovně dnem i nocí oddával studiu vzácných magických spisů. Doktor Foxcastle zjistil jeho jméno i adresu a napsal mu zdvořilý dopis, v němž jej vybídl, aby se stal členem Yorské společnosti. V odpovědi onen jiný mág vyjádřil, jak jej ta nabídka poctila, a zároveň projevil hlubokou lítost: je to zcela vyloučeno - příliš velká vzdálenost mezi Yorkem a Hurtfewským opatstvím - nevalná kvalita cest - práce, již nemohl v žádném případě zanedbat - atd. atp.
Všichni yorští mágové psaní pročetli a vyslovili pochybnost, zda se z člověka s tak drobným písmem může kdy stát alespoň průměrný mág. Při pomyšlení na knihovnu, kterou nikdy neuvidí, pak onoho jiného mága lehce posmutněle pustili z hlavy. Pan Honeyfoot ovšem řekl panu Segundovi, že otázka: "Proč se v Anglii už nekouzlí?" je natolik závažná, že by od nich byla chyba, kdyby zanedbali jakoukoli příležitost. Kdo ví? - třeba bude názor onoho jiného mága stát za to. A tak mu napsal dopis a navrhl mu, že by si s Johnem Segundem dopřáli to potěšení a společně jej poctili návštěvou třetí úterý po Vánocích o půl třetí. Odpověď přišla promptně, načež pan Honeyfoot po svém tradičním dobrosrdečném a družném způsobu hned poslal pro pana Segunda a psaní mu ukázal. Onen jiný mág svým obvyklým bleším rukopisem psal, že se s nimi rád seznámí. To stačilo. Pana Honeyfoota to velmi potěšilo a okamžitě odkráčel říct kočímu Watersovi, kdy ho bude potřeba.
Pan Segundus zůstal sám v místnosti s dopisem v ruce. Přečetl si: "…Přiznávám se, že tonu v rozpacích, když přemýšlím, čím jsem si tu nenadálou čest mohl vysloužit. Sotva si dokážu představit, proč by yorským mágům se vším štěstím plynoucím ze vzájemné společnosti a nevyčíslitelným prospěchem ze sdílené moudrosti mělo být třeba radit se se samotářským učencem, jako jsem já…"
Z dopisu čišel rafinovaný sarkasmus; pisatel se panu Honeyfootovi vysmíval každým slovem. Pan Segundus byl rád, že si toho pan Honeyfoot s největší pravděpodobností nevšiml, jinak by v tak rozjařené náladě neodběhl za Watersem. Bylo to tak nepříjemné psaní, že pana Segunda úplně přešla touha toho mága vyhledat. Nu, co se dá dělat, pomyslel si, musím jet, protože si to přeje pan Honeyfoot - a co se vlastně přinejhorším může stát? Uvidíme ho a budeme zklamaní a tím to bude vyřízeno.
Den před návštěvou se přihnaly bouřky; na holých hnědých polích se utvořily dlouhé nepravidelné louže; mokré střechy vypadaly jako studená kamenná zrcadla a lehký dostavník projížděl světem složeným z většího dílu chladné šedé oblohy a mnohem menší části pevné uklidňující země než obvykle. Již od prvního večera se pan Segundus chtěl pana Honeyfoota zeptat na Učený spolek manchesterských mágů, o němž se zmínil doktor Foxcastle. Učinil tak nyní.
"Ten spolek založili relativně nedávno," odpověděl pan Honeyfoot, "a jeho členy byli chudší duchovní, vážení drobní obchodníci, co pověsili živnost na hřebík, lékárníci, právníci, mlynáři na odpočinku, kteří se naučili trochu latinsky, a tak dále, zkrátka lidé, jimž by se dalo říkat poloviční gentlemani. Doktor Foxcastle byl myslím rád, když se rozpustili - domnívá se, že takoví lidé vůbec nemají právo stát se mágy. A přece se mezi nimi vyskytovalo hned několik chytrých mužů. Začali tak jako vy, vytkli si za cíl navrátit praktickou magii do světa. Byli to prakticky založení lidé a přáli si na magii aplikovat rozumné a vědecké principy, tak jako to udělali předtím ve výrobě. Říkali tomu ‚racionální thaumaturgie'. Jenže když se jim nedařilo, záhy je to odradilo. To jim člověk ostatně nemůže zazlívat. Avšak oni si svým rozčarováním přivodili nejrůznější potíže. Propadli domnění, že ve světě nikdy žádná magie nepůsobila. Tvrdili, že všichni aureátští mágové byli podvodníci anebo se sami stali oběťmi klamu. A že Krále Havrana si vymysleli lidé ze severu Anglie na ochranu před tyranským útlakem z jihu (pro to měli jisté pochopení, neboť i oni pocházeli ze severu). Musí se uznat, že argumenty měli skutečně vynalézavé - zapomněl jsem, jak vysvětlovali elfy. Rozpustili se, jak už jsem

vám pověděl, a jeden z nich, který se tuším jmenuje Aubry, to chtěl všechno sepsat a vydat. Když ale došlo na věc, zmocnila se ho setrvalá melancholie a nikdy se nedokázal vyburcovat k tomu, aby vůbec začal."
"Chudáci pánové," povzdychl si Segundus. "Možná za to může doba. Naše doba nepřeje magii ani bádání, že, pane? Obchodníkům, námořníkům a politikům se daří dobře, ale mágům ne. Náš čas minul." Na chvíli se zamyslel. "Před třemi lety," pokračoval, "jsem se v Londýně setkal s pouličním kouzelníkem, takovým zohyzděným vandrákem, jedním z těch, co mají boudu se žlutou zástěnou. Ten muž mě přesvědčil, abych se rozloučil s docela velkou sumou - a výměnou za ni mi slíbil prozradit velké tajemství. Když jsem mu zaplatil, řekl mi, že jednoho dne dva mágové obnoví v Anglii magii. Já tedy na nějaké věštby vůbec nevěřím, ale právě při přemýšlení o jeho slovech jsem se rozhodl zjistit, proč u nás magie upadla - není to zvláštní?"
"Měl jste naprostou pravdu - proroctví jsou jeden velký nesmysl," přitakal pan Honeyfoot se smíchem. A jako by ho něco napadlo, dodal: "My jsme dva mágové. Honeyfoot a Segundus," vyslovil, jako by už přemýšlel, jak se bude vyjímat v novinách a učebnicích dějepisu. "Honeyfoot a Segundus - to zní moc dobře."
Pan Segundus zavrtěl hlavou. "Ten chlap znal mou profesi, a tak se dalo jen očekávat, že bude předstírat, že já jsem jedním z těch vyvolených. Nakonec mi ale dal dost jasně najevo, že já to nejsem. Zpočátku se zdálo, jako bysi tím nebyl jistý. Něčím jsem ho… Přiměl mě, ať se mu podepíšu, a dlouho si moje jméno prohlížel."
"Nejspíš už viděl, že z vás nevymámí žádné další peníze," soudil pan Honeyfoot.
Hurtfewské opatství se rozkládalo nějakých čtrnáct mil na severozápad od Yorku. Dojem starobylosti však budilo pouze svým názvem. Opatství tu sice kdysi dávno bylo, ale stávající dům postavili za vlády královny Anny. V hezkém parku plném Přízračných vlhkých stromů (toho dne totiž mžilo) vypadal hranatý a masivní dům k světu. Parkem protékala řeka jménem Hurt a přes ni se klenul pěkný klasicistní most.
Onen jiný mág (jenž se jmenoval Norrell) na hosty čekal v hale. Byl drobný, tak jako jeho písmo, a v Hurtfew je přivítal tichým hlasem, jako by nebyl zvyklý vyslovovat své myšlenky nahlas. Pan Honeyfoot poněkud nedoslýchal, a tak nepochytil, co pan Norrell řekl. "Stárnu, pane - je to častý neduh," omlouval se Honeyfoot. "Doufám, že se mnou budete mít trpělivost."
Pan Norrell zavedl hosty do hezkého salónku, kde v krbu příjemně plál oheň. Svíčky tu žádné nehořely; dvěma kvalitními okny sem totiž proudilo dost světla - byť jeho šeď nepůsobila ani v nejmenším povzbudivě. A přece se Segundovy myšlenky ustavičně stáčely k představě druhého ohně nebo svíček, a tak se pořád ošíval na židli a rozhlížel se, kde by mohly být. Avšak nikde nic nezahlédl - snad s výjimkou zrcadla nebo starobylých hodin.
Pan Norrell se nechal slyšet, že četl Segundovu práci o osudech elfích služebníků Martina Palea. "Obdivuhodná práce, pane, ale vynechal jste Mistra Fallowthoughta. Nebyl pravda příliš mocný a jeho přínos velkému Paleovi je pochybný, vaše dějepravné dílo je však bez něj neúplné."
Na chvíli se rozhostilo ticho. "Elf jménem Fallowthought?" přeptal se pan Segundus. "Hm… tedy… chci říct, že jsem o takovém tvorovi nikdy neslyšel - na tomto ani jiném světě."
Pan Norrell se poprvé usmál - byl to ale takový vnitřní úsměv. "Přirozeně," řekl. "Už zapomínám. To všechno líčí Holgarth a Pickle v pojednání o tom, co s Mistrem Fallowthoughtem zažili, které jste sotva mohl číst. Blahopřeji vám - byla to nechutná dvojka, spíš zločinci než mágové: čím méně o nich člověk ví, tím lépe."
"Pane!" ozval se pan Honeyfoot, jenž se domníval, že pan Norrell mluví o nějaké své knize. "O vaší knihovně jsme slyšeli jen to nejlepší. Když se yorští mágové dozvěděli, kolik knih vlastníte, mohli zezelenat závistí."
"Skutečně?" opáčil Norrell studeně. "Překvapujete mě. Neměl jsem tušení, že se o mých poměrech tak moc ví… Předpokládám, že za tím stojí Thoroughgood," utrousil zamyšleně. Zmíněný pán prodával knihy a kuriozity v Coffee Yardu v Yorku. "Childermass mne několikrát varoval, že Thoroughgood si pouští pusu na špacír."
Tomu pan Honeyfoot moc nerozuměl. Kdyby on měl spoustu knížek, nesmírně rád by o nich mluvil, nechal si je chválit a obdivovat; a nechtělo se mu věřit, že pan Norrell není ze stejného těsta. Chtěl se zachovat hezky, pana Norrella uklidnit (vzal si totiž do hlavy, že dotyčný gentleman trpí ostýchavostí), a tak dál naléhal: "Pane, mohl bych být tak smělý a požádat vás, abyste nám ukázal svou skvělou knihovnu?"
Pan Segundus si byl jist, že tázaný odmítne, namísto toho si je však pan Norrell chvíli nevzrušeně měřil pohledem (měl malá modrá očička a vypadalo to, jako by zpoza nich vykukoval z nějaké skrýše) a potom na žádost pana Honeyfoota skoro laskavě kývl. Pan Honeyfoot se rozplýval vděčností a plesal ve víře, že pana Norrella potěšil stejně jako sebe.
Pan Norrell vedl oba chodbou - velmi obyčejnou chodbou, myslel si pan Segundus -, která byla po stěnách i na podlaze obložená leštěným dubem a voněla po včelím vosku, pak přišlo schodiště, nebo možná jen tři čtyři schody, potom další chodba, kde vzduch o poznání víc studil a podlaha byla vydlážděná poctivým yorským kamenem: nikde nic pozoruhodného. (Pokud ovšem druhá chodba nepředcházela schodišti či schodům? A byly tam vůbec nějaké schody?) Pan Segundus patřil k těm Bohem obdařeným gentlemanům, kteří vždycky dokážou určit, zdali stojí k severu či jihu, východu či západu. Ne že by se tímto nadáním nějak obzvláště pyšnil - připadalo mu stejně samozřejmé jako vědomí, že mu hlava pořád spočívá na krku -, ale v Norrellově domě ho jeho smysl nechal na holičkách. Nikdy už si potom nedokázal vybavit sled chodeb a místností, jimiž prošli, ani odhadnout, jak dlouho jim cesta do knihovny zabrala. A nedokázal stanovit ani směr; měl dojem, jako by pan Norrell objevil nějakou pátou světovou stranu - ani východ, ani jih, ani západ, ani sever, ale něco úplně jiného, a přesně tím směrem je vedl. Pan Honeyfoot si ovšem zjevně ničeho zvláštního ani nevšiml.
Knihovna byla nejspíš o maličko menší než salón, z něhož právě odešli. V krbu hořel impozantní oheň, dýchalo to tu klidem a pohodlím. Světlo v místnosti ale opět neodpovídalo trojici vysokých oken o dvanácti tabulkách, a tak pana Segunda znovu svíral nepříjemný pocit, že by v místnosti měly být ještě nějaké svíčky, další okna či druhý oheň, aby se ta záplava světla nějak objasnila. Těch pár zdejších oken skýtalo široký výhled do šera protkaného hustým anglickým deštěm, takže pan Segundus netušil, co se před ním rozkládá za krajinu, ani nedokázal uhodnout, kde přesně

v domě se nalézají. Místnost nebyla úplně prázdná, u stolu tu seděl muž, který po jejich příchodu vstal a jehož pan Norrell krátce představil jako Childermasse, svého správce.
Pánové Segundus i Honeyfoot byli sami mágové, a tak jim nebylo třeba připomínat, že majiteli Hurtfewského opatství je jeho knihovna dražší než všechny ostatní statky dohromady, a nijak je tedy nepřekvapilo, že pan Norrell nechal pro poklady svého srdce zbudovat nádhernou klenotnici. Knihovny lemující stěny místnosti byly z anglického dřeva a připomínaly gotické oblouky obtěžkané vyřezávanými zdobnými prvky. Byly tu řezby listů (suchých a zkroucených, jako kdyby se řezbář rozhodl zpodobit podzim), řezby propletených kořenů a větví, řezby bobulí a břečťanu - to vše skvostně vyvedené. Ale krása polic bledla v porovnání s krásou knih.
Pustí-li se člověk do studia magie, brzy zjistí, že existují knihy o magii a knihy magie. Hned nato se dozví, že slušný exemplář z první kategorie si může pořídit u dobrého knihkupce za dvě tři guineje, zatímco knížky z druhé kategorie se vyvažují rubíny. Sbírka Yorské společnosti byla pokládána ze velmi slušnou - takřka pozoruhodnou; mezi jejími mnoha svazky se našlo pět děl sepsaných v rozmezí let 1550-1700, které bylo možné prohlásit za knihy magie (byť jedna pozůstávala jen z několika potrhaných stránek). Knihy magie jsou vzácné a pan Segundus ani pan Honeyfoot v životě neviděli víc než tři takové v soukromé knihovně. V Hurtfew lemovaly všechny zdi police a všechny police zaplňovaly knihy. A všechno, nebo skoro všechno to byly staré knihy; knihy magie. Ach! Jistě, mnohé z nich měly moderní vazbu, ty ale dal pan Norrell zjevně znovu převázat (podle všeho dával přednost neokázalé teletině, v níž byly názvy knížek vyražené elegantními stříbrnými verzálkami). Mnohé ovšem měly vazby přímo prastaré, s rozpadajícími se hřbety a rohy.
Pan Segundus se zadíval na hřbety knížek na nejbližší polici; jako první mu pohled padl na titul Kterak klásti otázky Tmě a rozuměti jejím odpovědím.
"To je přihlouplé pojednání," poznamenal pan Norrell. Pan Segundus sebou trhl - netušil, že jeho hostitel za ním stojí tak blízko. "Radím vám, abyste s ním neztrácel ani minutu," pokračoval pan Norrell.
A tak se pan Segundus zadíval na druhou knihu v řadě, což byla Belasisova Nauka.
"Znáte snad Belasise, ne?" zeptal se pan Norrell.
"Jen z doslechu, pane," řekl pan Segundus, "často jsem slyšel, že měl klíč k mnoha věcem, rovněž jsem však slyšel - popravdě řečeno se na tom shodnou všechny autority -, že všechny výtisky Nauky byly dávno zničeny. A přece ji tu máte! To je vskutku pozoruhodné, pane! To je báječné!"

"Očekáváte toho od Belasise hodně," poznamenal Norrell, "a kdysi bych s vámi i z duše souhlasil. Vzpomínám si, že jsem po dlouhou řadu měsíců studiu jeho práce zasvětil osm ze čtyřiadvaceti hodin; troufám si tvrdit, že takový hold jsem nesložil žádnému jinému autorovi. Nakonec vás ale zklame. Je mystický tam, kde by se měl vyjadřovat jasně - a naopak píše srozumitelně tam, kde by měl psát v náznacích. Některé věci nepatří do knížky, v níž se o nich může dočíst celý svět. Dnes již tedy o Belasisovi nemám valného mínění."
"Tady je kniha, o níž jsem ani neslyšel, pane," ozval se pan Segundus. "Vrcholy křesťansko-židovské magie. Co mi o tom můžete říci?"
"Ha!" zvolal pan Norrell. "Pochází se sedmnáctého století, ale nijak zvlášť si té knihy necením. Její autor byl lhář, opilec, cizoložník a darebák. Jsem rád, že upadla v zapomnění."
Páně Norrellovo pohrdání se zjevně neomezovalo jen na živé mágy. Zvážil rovněž všechny mrtvé a shledal je lehkými. Pan Honeyfoot zatím s rukama ve vzduchu připomínal modlícího se metodistu; rychle přecházel od jedné police k další, sotva spočinul pohledem na názvu jedné knížky, už ho zaujal další titul na protější straně místnosti. "Ach, pane Norrelle!" vykřikoval. "Taková spousta knih! Jistě tu nalezneme odpovědi na všechny své otázky!"
"To pochybuji," odtušil pan Norrell suše.
Správce se uchechtl - očividně se smál panu Honeyfootovi, a přece ho pan Norrell pohledem ani slovem nepokáral a pana Segunda napadlo, jaké záležitosti může pan Norrell nechat toho člověka spravovat. Dlouhé vlasy měl rozcuchané jako stará čarodějnice, černé jako saze a skvěle by zapadl na nějaké větrné vřesoviště, do skrýše v temné uličce nebo i do románu madam Radcliffové.
Pan Segundus si vytáhl Nauku od Jacquese Belasise a i přes Norrellův přezíravý postoj k tomuto dílu okamžitě narazil na dvě pozoruhodné pasáže. Když po chvíli postřehl, jak čas kvačí, a všiml si i správcova zvláštního černého oka, které se na něj upíralo, otevřel Vrcholy křesťansko-židovské magie. Jak předpokládal, nešlo o tištěnou knihu, leč o rukopis narychlo naškrabaný na rubové strany nejrůznějších kusů papíru, většinou starých účtenek z hostince. Zde se pan Segundus dočetl o úchvatných dobrodružstvích. Mág ze sedmnáctého století tu napřel své skrovné magické síly do boje s velkými a mocnými nepřáteli: šlo o bitvy, na něž si žádný mág z lidského pokolení neměl troufnout. Dějiny svých břídilských vítězství sepsal v okamžiku, kdy se už kolem něj stahovala smyčka nepřátel. Autor moc dobře věděl, že zatímco píše, čas se mu pomalu krátí a že smrt je asi to nejlepší, več může doufat.
V pokoji se šeřilo; na prastaré klikyháky na stránce už skoro nebylo vidět. Za přihlížení správce přišli dva sluhové, zapálili svíčky, zatáhli závěsy a přiložili do krbu uhlí. Pana Segunda napadlo, že bude nejlepší připomenout panu Honeyfootovi, že panu Norrellovi ještě nevysvětlili důvod své návštěvy.
Na odchodu z knihovny si pan Segundus povšiml něčeho podivného. K ohni byla přitažena židle a u ní stál malý stoleček. Na něm ležely desky a kožená vazba velmi staré knihy, nůžky a bytelný, od pohledu nebezpečný nůž, jaký by třeba zahradník mohl použít k prořezávání. Jenže po stránkách knížky nebyla nikde ani stopa. Možná, napadlo pana Segunda, je poslal do knihvazárny, aby je nově svázali. Ale stará vazba pořád vypadala pevně a proč by se měl pan

Norrell osobně obtěžovat vyřezáváním stránek a riskovat jejich poškození? To přece náleželo zkušenému knihaři.
Když se znovu usadili v salónu, pan Honeyfoot se obrátil na pana Norrella. "To, co jsem dnes viděl, pane, mne utvrzuje, že jste ideální člověk, který by nám mohl pomoci. Pan Segundus a já jsme přesvědčeni, že se moderní mágové ocitli na scestí; plýtvají energií na banality. Souhlasíte, ne?"
"Ale jistě!" přisvědčil pan Norrell.
"Radi bychom věděli," pokračoval Honeyfoot, "proč magie v Anglii upadla, když se tu kdysi těšila takovému rozkvětu. Naše otázka zní: proč se již v Anglii neprovozuje magie?"
Norrellova malá modrá očička ztvrdla, zaleskla se a rty se mu sevřely, jako kdyby v sobě chtěl potlačit velkou a tajnou radost. Jako by, táhlo Segundovi hlavou, dlouho čekal, až mu tu otázku někdo položí, a odpověď na ni měl připravenou již léta. Pan Norrell prohlásil: "S vaší otázkou vám neporadím, pane, neboť jí nerozumím. Je to špatná otázka, pane. Magie v Anglii neupadla. Já sám jsem poměrně slušný praktický mág."

2
HOSTINEC U STARÉ HVĚZDY
Leden - únor 1807

Sotva kočár vyjel z brány Norrellova domu, pan Honeyfoot zvolal: "Praktikující mág v Anglii! A nadto v Yorkshiru! To jsme měli nevídané štěstí! A za to vše musíme poděkovat vám, pane Segunde. Vy jste bděl, když jsme my ostatní usnuli. Kdybyste nás nepovzbuzoval, nikdy bychom pana Norrella neobjevili. Jsem si zcela jist, že by nás nikdy nevyhledal; je maličko rezervovaný. O svých úspěších v praktické magii se nikterak nešířil, pouze konstatoval, že se mu daří. To je, předpokládám, známka skromné povahy. Pane Segunde, snad se mnou budete souhlasit, že náš úkol je jasný. Je na nás, pane, abychom překonali Norrellovu přirozenou plachost a odpor ke chvále a triumfálně ho předvedli širší veřejnosti!"
"Možná," opáčil pan Segundus pochybovačně.
"Netvrdím, že to bude jednoduché," odpověděl pan Honeyfoot. "Je trošku zdrženlivý a nemá rád společnost. Musí ale chápat, že se o své vědomosti musí podělit s ostatními pro dobro národa. Je to gentleman: zná svou povinnost a jsem si jist, že ji také splní. Ach, pane Segunde! Za tohle si zasloužíte vřelé díky od každého mága v zemi."
Ať už si ale pan Segundus zasloužil cokoli, smutným faktem zůstává, že mágové v Anglii jsou obzvláště nevděčná cháska. Pan Honeyfoot a pan Segundus se dost možná přičinili o nejvýznamnější magický objev za poslední tři staletí - a co? Když se to dozvěděli yorští mágové, nenašel se mezi nimi snad jediný, který by si nebyl naprosto jist, že by to sám zvládl mnohem lépe - a příští úterý, na něž bylo svoláno mimořádné zasedání Učené společnosti yorských mágů, jen hrstka nehodlala dát svůj názor hlasitě najevo.
V úterý v sedm hodin večer byla horní místnost hostince U staré hvězdy nabitá k prasknutí. Zpráva, již rozšířili pánové Honeyfoot a Segundus, sem přilákala všechny gentlemany z města, kteří kdy nahlédli do knihy magie - a York byl pořád svým způsobem jedním z nejkouzelnějších měst Anglie; snad jen královské město Newcastle se mohlo pyšnit více mágy.
Mágů se v místnosti tlačilo tolik, že mnozí museli prozatím zůstat stát, třebaže číšníci průběžně přinášeli další a další židle. Doktor Foxcastle obsadil skvělé křeslo, vysoké, černé a zvláštně vyřezávané - a díky tomuto křeslu (které silně připomínalo trůn), bohatým hedvábným závěsům za sebou a tomu, jak seděl s rukama sepnutýma přes své naducané bříško, vypadal vyloženě důstojně.
Služebnictvo hostince U staré hvězdy zaplašilo mráz lednového večera báječným ohněm a kolem něj se usadili stařičcí mágové se zažloutlými vrásčitými obličeji, kteří snad ještě pamatovali vládu Jiřího II., byli zachumlaní do kostkovaných plédů a které doprovázeli stejně prastaří komorníci s lahvičkami léků po kapsách. Pan Honeyfoot je zdravil slovy: "Jak se máte, pane Aptree? Jak se daří, pane Greyshippe? Zdravíčko vám slouží, pane Tunstalle? Moc rád vás všechny vidím, pánové! Doufám, že jste to všichni s námi přišli oslavit? Všechna ta nanicovatá léta končí. A nikdo neví lépe než vy, pane Aptree, a vy, pane Greyshippe, co to bylo za léta, protože jste si jich tolik odžili. Nyní však uvidíme, jak magie Británii znovu přispěje radou a bude nápomocna i při její obraně! A Francouzi, pane Tunstalle! Jak se asi budou cítit Francouzi, až se o tom dozvědí? Panečku! Vůbec by mě nepřekvapilo, kdyby okamžitě kapitulovali."
Pan Honeyfoot zopakoval totéž jinými slovy ještě mnohokrát; připravil si proslov, v němž hodlal všem přítomným nastínit všechny výhody, které měly Británii z tohoto objevu vyplynout. Nedostal ovšem příležitost přednést víc než pár vět, neboť jeden každý gentleman v místnosti překypoval touhou sdělit všem ostatním své názory na věc. Jako první přerušil pana Honeyfoota pan Foxcastle. Ze svého rozložitého černého trůnu adresoval panu Honeyfootovi následující slova: "Nesmírně mne mrzí, pane, že na magii - k níž chováte opravdovou úctu, to vím - vrháte těmito nemožnými bajkami a bláznivými výmysly tak špatné světlo. Pane Segunde," obrátil se k gentlemanovi, jehož pokládal za zdroj veškerých potíží, "nevím, jaké zvyklosti panují ve vašem rodném kraji, ale my v Yorkshiru nestojíme o lidi, kteří si budují pověst na úkor duševního klidu ostatních lidí."
Dál se doktor Foxcastle nedostal, v tom okamžiku ho přehlušil hlasitý vzteklý křik příznivců pánů Honeyfoota a Segunda. Když se dalšímu pánovi podařilo zjednat si pozornost, podivoval se, že se pan Segundus a Honeyfoot nechali tak unést. Bylo přece nad slunce jasné, že Norrell je cvok a nijak se neliší od kteréhokoli blázna, který na rohu ulice s vytřeštěným pohledem vyřvává, že je Král Havran.
Nadšený světlovlasý gentleman byl toho názoru, že pánové Honeyfoot a Segundus měli pana Norrella přesvědčit, aby se neprodleně vypravil na cestu a v otevřeném kočáru (přestože byl leden) vítězoslavně dorazil do Yorku, aby mu tu tento světlovlasý gentleman mohl vysypat cestu břečťanovým listím; a jeden z těch stařečků u krbu se vášnivě

vyjadřoval k tomu či onomu, jenže nikdo v té vypjaté chvíli neměl náladu zjišťovat, co svým třaslavým hlasem vlastně říká.
V hostinci seděl i vysoký a rozumný muž jménem Thorpe, jenž sice nebyl s magií příliš obeznámený, ovšem měl zdravý rozum, jaký se u mágů jen málokdy vídá. Vždy se domníval, že si pan Segundus ve svém zkoumání, kam zmizela praktická anglická magie, zasluhuje povzbudit - byť jako všichni ostatní ani pan Thorpe nepředpokládal, že by pan Segundus přišel na odpověď tak brzy. Když ale teď měli odpověď, pan Thorpe vyslovil názor, že by ji neměli tak lehce pustit z hlavy: "Pánové, pan Norrell se nechal slyšet, že umí čarovat. Tak dobře. Něco o Norrellovi víme - všichni jsme slyšeli o vzácných tiscích, které údajně vlastní, a už jen z tohoto důvodu by byla chyba odmítnout jeho tvrzení bez pečlivého zvážení. V Norrellův prospěch však svědčí mnohem pádnější argumenty: že dva lidé z našich řad - oba střízliví vědci - se s ním setkali a odešli od něj přesvědčení." Obrátil se k panu Honeyfootovi. "Vy tomu muži věříte, to je vám vidět ve tváři. Povšiml jste si něčeho, co vás přesvědčilo - neprozradíte nám, co to bylo?"
Pan Honeyfoot na vznesenou otázku zareagoval možná trochu zvláštně. Nejdřív se na pana Thorpa vděčně usmál, jako by dostal přesně to, co si v duchu přál: příležitost vyjevit výsostné důvody opodstatňující jeho víru v to, že pan Norrell umí čarovat; a nadechl se, že už začne. Pak se ale zarazil, odmlčel se a rozhlédl se kolem sebe, jako by se všechny ty výsostné důvody, které mu ještě před chviličkou připadaly tak závažné, najednou v ústech rozplývaly v mlhu a nicotu a jeho jazyk ani zuby se jich nedokázaly zmocnit a seskládat je do kloudné věty. Zamumlal cosi o důvěryhodném vzezření pana Norrella.
Yorská společnost toto vyjádření za příliš uspokojivé nepovažovala (a kdyby její členové bývali měli příležitost vidět výraz v Norrellově tváři, měli by ještě horší mínění). A tak se Thorpe obrátil k Segundovi a pravil: "Pane Segunde, vy jste rovněž viděl pana Norrella. Co nám k tomu můžete říct?"
Tehdy si členové Yorské společnosti poprvé povšimli, jak je pan Segundus bledý, a někteří gentlemani si vzpomněli, jak jim neodpověděl na pozdrav, jako by se nedokázal soustředit. "Není vám dobře, pane?" otázal se pan Thorpe ohleduplně. "Ne, ne," zamumlal pan Segundus, "to nic není. Děkuji." Vypadal ale tak popleteně, že mu jeden pán nabídl svou židli, druhý zašel pro sklenku kanárského vína a onen světlovlasý gentleman, jehož bylo tak snadné nadchnout a který chtěl panu Norrellovi vysypat cestu břečťanem, hýčkal ve svém nitru tajnou naději, že by pan Segundus mohl být očarovaný a že by se mohli stát svědky něčeho výjimečného!
Pan Segundus vzdychl a řekl: "Děkuji vám. Nejsem nemocný, jen jsem poslední týden hodně sklíčený a malátný. Paní Pleasancová mě kurýruje marantou a horkým odvarem z lékořicového oddenku, ale nic mi to nepomohlo - což mne při zmatku panujícím v mé hlavě vůbec nepřekvapuje. Není mi ovšem tak těžko jako předtím. Pánové, kdybyste se mne nyní zeptali, proč mám za to, že se do Anglie vrátila magie, odpověděl bych, že je to proto, že jsem ji viděl na vlastní oči. Dojem, že jsem viděl magii, je nejživější tady a tady…" (Pan Segundus se dotkl svého čela a srdce.) "A přece vím, že jsem žádná kouzla neviděl. Za naší návštěvy Norrell vůbec nečaroval. A tak předpokládám, že jsem si to vysnil."
Pánové z Yorské společnosti znovu vybuchli. Onen nevýrazný pán se nevýrazně usmál a otázal se, jestli to někomu dává smysl. Pak pan Thorpe vykřikl: "Proboha! Je přece naprostý nesmysl sedět tu a prohlašovat, že pan Norrell může či nemůže dělat to či ono. Všichni jsme snad racionální lidé a odpověď je jistě velmi prostá - požádáme ho, aby nám nějaká kouzla předvedl, a doložil nám tak svá tvrzení."
Světlo zdravého rozumu vzplálo tak jasně, že mágové na chvíli ztichli - čímž nechci tvrdit, že by návrh našel všeobecné zastání - ba naopak. Několik mágů (mezi jinými Foxcastle) o něco takového nemělo zájem. Kdyby Norrella požádali, ať předvede magii, vždycky by hrozilo nebezpečí, že jim skutečně nějaká kouzla předvede. Oni nechtěli vidět magii na vlastní oči; přáli si o ní pouze číst v knihách. Jiní byli toho mínění, že Yorská společnost by se vystavila značnému posměchu už jen tím, že by se propůjčila byť jen k takové nicotnosti. Nakonec ale mágové souhlasili s panem Thorpem, že "jakožto učenci, pánové, můžeme panu Norrellovi přinejmenším poskytnout příležitost, aby nás přesvědčil". A tak se usnesli, že by panu Norrellovi měl někdo napsat dopis.
Všem mágům bylo úplně jasné, že pánové Honeyfoot a Segundus situaci naprosto nezvládli a projevili se jako výstavní hlupáci, protože přinejmenším jedno téma - a sice knihovnu pana Norrella - nedokázali ani srozumitelně pojednat. Co vlastně viděli? Hmm, knihy, hodně knih. Pozoruhodné množství knih? Ano, tenkrát to považovali za pozoruhodné. Vzácné tisky? To asi ano. Dovolil jim Norrell, aby je vytáhli z police a prolistovali si je? To ne! K tomu je pan Norrell nevybídl, tak daleko zase nešel. Ale přečetli si jejich názvy? To zase ano. Nuže, jak se tedy jmenovaly knihy, které viděli? Nevěděli, nedokázali si vzpomenout. Pan Segundus se nechal slyšet, že jeden titul začínal na "B", víc už však ze sebe nevymáčkl. Bylo to hodně zvláštní.
Pan Thorpe chtěl panu Norrellovi odjakživa napsat, řada přítomných mágů však panu Norrellovi hodlala oplatit jeho drzost a zcela správně usoudila, že pokud chce Norrella urazit, postačí stylizaci dopisu svěřit doktoru Foxcastlovi. A to si dotyční taky odhlasovali. Netrvalo dlouho a obdrželi nazlobenou odpověď.

Hurtfewské opatství, Yorkshire
1. února 1807
Pane,
v posledních letech jsem byl podvakráte poctěn dopisem pánů z Učené společnosti yorských mágů, kteří se mnou chtěli navázat známost. A nyní mi došlo třetí psaní, v němž mne informují o nelibosti členů tohoto spolku. Dobré pověsti u yorských mágů člověk nabude stejně lehce, jako jí pozbude, aniž by se někdy dozvěděl, jak k obému přišel. Ale abych odpověděl na konkrétní obvinění obsažené v posledním dopise, a sice že jsem zveličil své schopnosti a nárokoval si moc, kterou dost dobře nemohu mít. Mohu k tomu říci jen jedno: jiní lidé mohou své neúspěchy pošetile připisovat zkaženému světu, a ne mezerám ve svém vzdělání, pravdou ale zůstává, že magie lze v tomto věku dosáhnout stejně jako v kterémkoli jiném, jak jsem ku své naprosté spokojenosti v posledních dvaceti letech

nespočetněkrát dokázal. Co je mi ale odměnou za to, že jsem své umění miloval víc než ostatní? - za to, že jsem se snažil usilovněji než oni, abych se v něm zdokonalil? Teď se o mně šíří, že si vymýšlím, moje schopnosti jsou znevažovány a o mém slovu se pochybuje. Jistě vás příliš nepřekvapí, že za takových okolností nemám valné chuti vyhovět Yorské společnosti v čemkoli - a ze všeho nejméně v žádosti předvést jí nějaká kouzla. Učená společnost yorských mágů se sejde příští středu a toho dne ji také zpravím o svých úmyslech.

Váš služebník,
Gilbert Norrell

To celé bylo dost nepříjemně záhadné. Teoretičtí mágové poněkud nervózně čekali, co jim praktický mág příště pošle. A pan Norrell jim neposlal nic znepokojivějšího než právníka, usměvavého, přikyvujícího, uklánějícího se právníka, naprosto všedního právníka jménem Robinson, v elegantních černých šatech a stejně elegantních jemných rukavičkách z kůzlečiny, s dokumentem, jaký gentlemani z Yorské společnosti ještě neviděli; návrhem smlouvy sepsané v souladu s dávno zapomenutými kodexy magického práva.
Pan Robinson dorazil do horní místnosti hostince U staré hvězdy přesně v osm a počínal si tak, jako by byl očekáván. Měl advokátní kancelář se dvěma koncipienty v Coney Street a mnoha přítomným gentlemanům byla jeho tvář dobře známa.
"Přiznám se, pánové," usmál se pan Robinson, "že tento dokument je z větší části dílem mého zmocnitele, pana Norrella. Nejsem žádný odborník na thaumaturgické právo. Kdo také dnes je? Přesto si troufám tvrdit, že pokud někde udělám chybu, vy budete tak laskaví a opravíte mne." Několik yorských mágů moudře přikývlo.
Pan Robinson byl uhlazený člověk. Byl tak čisťounký, zdravý a všechno ho tak těšilo, že vyloženě zářil, což se dá očekávat od elfa nebo anděla, ale u právníka to člověka poněkud zneklidní. K gentlemanům z Yorské společnosti se choval s úctou, o magii totiž nic nevěděl, domníval se však, že musí být náročná a že vyžaduje velké soustředění. Pan Robinson však prokázal nejen profesionální skromnost a ryzí obdiv k členům Yorské společnosti, zalichotil i jejich samolibosti, když pravil, že jejich titánské mozky musí na chvíli přestat hloubat nad esoterickými záležitostmi a vyslechnout si ho. Nasadil si zlaté brejličky a dodal své zářivé osobnosti ještě větší lesk.
Pan Robinson se nechal slyšet, že se pan Norrell zavázal provést kouzlo na předem určeném místě v předem stanovený čas. "Nemáte snad námitky, pánové, že můj zmocnitel určil čas a místo?"
Pánové žádné neměli.
"Pak se tak stane v katedrále, v pátek za čtrnáct dní."
Pan Robinson dodal, že pokud pan Norrell kouzlo nepředvede, pak veřejně popře své tvrzení, že je praktický mág - ba že je vůbec mág -, a odpřisáhne, že se obdobných výroků již nikdy nedopustí.
"Nemusí zacházet tak daleko," ozval se pan Thorpe. "Netoužíme ho potrestat; pouze si přejeme podrobit jeho tvrzení zkoušce."
Úsměv pánĕ Robinsona poněkud pohasl, jako by měl nadnést něco nepříjemného, ale tak docela nevěděl, jak začít.
"Počkat," zarazil je pan Segundus, "ještě jsme si nevyslechli druhou smluvní stranu. Ještě jsme neslyšeli, co on očekává od nás."
Pan Robinson přikývl. Pan Norrell požadoval, aby se všichni mágové z Yorské společnosti do jednoho zavázali složit stejný slib jako on. Jinými slovy, pokud uspěje, musí oni bez dalších okolků rozpustit Společnost yorských mágů a nikdo z nich si již nikdy nebude nárokovat titul "mág". A to bude koneckonců jen spravedlivé, řekl pan Robinson, neboť v tom okamžiku by pan Norrell dokázal, že je jediný opravdový mág v Yorkshiru.
"A ustanovíme nějakou třetí osobu, nějakou nezávislou stranu, která by rozhodla, že se kouzlo povedlo?" zeptal se pan Thorpe.
Tato otázka pana Robinsona viditelně zmátla. Snad mu prominou, pokud nabyl mylného dojmu, prohlásil, ale měl za to, že všichni přítomní pánové jsou mágové.
Ale jistě, přikývli členové Yorské společnosti, všichni jsou mágové.
Pak ale, pokračoval pan Robinson, přece poznají magii, až ji uvidí, ne? Nikdo k tomu přece nemá lepší odborné předpoklady, ne?
Další gentleman se zeptal, jakou magii hodlá pan Norrell předvést. Pan Robinson se mnohomluvně a zdvořile omlouval a složitě vysvětloval: nemůže je informovat, neboť to sám neví.
Čtenáře by unavilo, kdybychom tu opakovali rozvláčné disputace, s jejichž pomocí pánové z Yorské společnosti dospěli k podpisu Norrellovy smlouvy. Mnozí tak učinili z ješitnosti; veřejně vyhlásili, že nevěří, že Norrell dokáže kouzlit; veřejně Norrella vyzvali, aby nějaké kouzlo předvedl - za takových okolností by vypadali jako hlupáci, kdyby si to rozmysleli - anebo se to aspoň domnívali.
Zato pan Honeyfoot podepsal právě proto, že v Norrellovu magii věřil. Pan Honeyfoot doufal, že pan Norrell si touto veřejnou ukázkou svých schopností získá všeobecné uznání a dá magii do služby národu.
Některé gentlemany k podpisu vyprovokoval dojem (který vzbudil Norrell a jejž se Robinsonovi nějak podařilo zprostředkovat), že kdyby to neudělali, nevypadali by jako skuteční mágové.
Takže tam na místě jeden po druhém podepsali listinu, kterou pan Robinson přinesl. Posledním mágem byl pan Segundus.
"Nepodepíšu," oznámil. "Magie je totiž můj život, a přestože má pan Norrell úplnou pravdu, když říká, že jsem mizerný badatel, co budu dělat, když mi to vezmou?"
Ticho.
"Ach!" vzdychl pan Robinson. "Tedy, to je… Opravdu ten dokument nepodepíšete, pane? Viděl jste, jak to učinili

všichni vaši přátelé? Budete zcela sám."
"Opravdu nepodepíšu," odpověděl pan Segundus, "děkuji."
"Inu," povzdychl si pan Robinson znovu, "v tom případě musím přiznat, že tak nějak nevím, jak dál… Můj zmocnitel mne nepoučil, jak se zachovat, pokud podepíšou toliko někteří pánové. Proberu to se svým zmocnitelem ráno."
Doktor Foxcastle pronesl hlasitou poznámku k panu Hartovi či Huntovi, že ten nováček je opět všechny přivedl do nesnází.
Ale za dva dny čekal na pana Foxcastla pan Robinson se zprávou, že pan Norrell protentokrát rád přehlédne to, že pan Segundus odmítl podepsat; bude to brát tak, že uzavřel smlouvu se všemi členy Yorské společnosti s výjimkou pana Segunda.
Noc před tím, než měl pan Norrell předvést magii v praxi, napadl v Yorku sníh a špína a bláto města do rána zmizely pod neposkvrněnou bělostnou duchnou. Klapot kopyt a zvuk kročejů zněl tlumeně a bílé ticho, které polykalo sebemenší šum, pozměnilo i hlasy samotných yorských měšťanů. Pan Norrell si vybral časnou ranní hodinu. Yorští mágové o samotě snídali ve svých domovech. Mlčky sledovali, jak jim sluha nalévá kávu, láme teplé rohlíčky z pšeničné mouky a nese máslo. Manželka, sestra, dcera, snacha či neteř, která obvykle tyto povinnosti obstarávala, oddychovala ještě v posteli; a tak nedošlo ani na příjemné ženské domácké švitoření, jímž gentlemani z Yorské společnosti naoko tak pohrdali a které ve skutečnosti bylo líbezným a příjemným refrénem v hudbě jejich každodenního života. I jídelny, v nichž tito pánové seděli, se přes noc nějak změnily. Po zimním přítmí nezůstalo ani stopy, nahradil jej hrozivý jas - to se paprsky zimního slunce mnohonásobně lomily na zasněžené zemi. Z bílého lněného ubrusu na stole vycházela oslňující záře. Růžová poupata na dceřiných kávových šálcích v ní takřka tančila. Sluneční paprsky se odrážely na neteřině konvici a ze všech snašiných usměvavých porcelánových pastýřek se stávali blyštiví andělé. Jako by na stole bylo prostřeno elfským stříbrem a křišťálovým sklem.
Když pan Segundus vystrčil hlavu z okna ve třetím patře domu na Lady Peckitt's Yardu, napadlo ho, že Norrell možná už kouzlo provedl a tohle že je výsledek. Nad ním to zlověstně zarachotilo a on ucukl hlavou právě včas, aby se vyhnul lavině sněhu ze střechy. Pan Segundus neměl služku, stejně jako neměl ženu, sestru, snachu ani neteř, ale jeho bytná paní Pleasancova byla ranní ptáče. Za posledních čtrnáct dní mnohokrát zaslechla, jak pán vzdychá nad knihami, a doufala, že ho potěší snídaní pozůstávající ze dvou právě osmahnutých sleďů, čaje s čerstvým mlékem a bílého chleba s máslem na modrobílém porcelánovém talíři. Se stejně velkodušným úmyslem si k němu teď přisedla, že si s ním promluví. Když viděla, jak věší hlavu, zvolala: "Ach, jak já jen toho stařika nesnáším!"
Pan Segundus paní Pleasancové neřekl, že je pan Norrell starý, a přece se domnívala, že to ani jinak být nemůže. Z vyprávění pana Segunda si ho představovala jako lakomce, který místo zlata hromadí magii, a já už nechám na čtenáři, aby si v průběhu románu udělal obrázek, nakolik takový popis Norrellova charakteru odpovídal skutečnosti.
Stejně jako paní Pleasancová i já mám sklon představovat si lakomce jako staré lidi. Nedovedu vysvětlit proč, když přitom vím, že mladých lakomců musí být stejně jako starých. Ke stáří pana Norrella lze poznamenat snad jen to, že patřil k lidem, kteří jsou staří již v sedmnácti.
"Když pan Pleasance ještě žil," pokračovala Segundova bytná, "říkával, že nikdo v Yorku, muž ani žena, nedokáže upéct bochník, který by se vyrovnal mému, a i další lidé tvrdili, že v životě neochutnali lepší chleba než ode mě, což od nich bylo velmi laskavé. U nás se ale na dobrou kuchyni dbalo už jen proto, že mě baví dělat věci pořádně, a kdyby z téhle konvičky teď vylezl džin jako v těch arabských pohádkách a chtěl mi splnit tři přání, snad bych nebyla tak zlomyslná, abych všem ostatním zabránila péct chleba - a i kdyby jejich chleba byl stejně dobrý jako můj, nevím, proč by mi to mělo nějak vadit, naopak, jen ať jim chutná. Neupejpejte se, pane, a dejte si," vybídla ho a přistrčila svému nájemníkovi celý talíř svého slavného chleba. "vůbec se mi nelíbí, jak jste tak vyhublý. Ještě budou lidé říkat, že se z Hettie Pleasancové stala prachšpatná hospodyňka. A hlavu vzhůru, pane. Však jste tu zrádnou smlouvu nepodepsal, a až toho ostatní pány donutí nechat, vy budete pořád pokračovat dál a já moc doufám, pane Segunde, že uděláte velké objevy a pak vás možná ten nafoukaný pan Norrell ještě rád vezme do party a bude litovat své hloupé namyšlenosti."
Pan Segundus se usmál a poděkoval jí. "To se ale podle mě nestane. Nejvíc mě tíží nedostatek materiálu. Svého mám jen maličko, a až bude společnost rozpuštěna - no, nelze tušit, co se stane s jejími knihami, ale pochybuju, že skončí u mne."
Pan Segundus snědl chleba (který byl zrovna tak dobrý, jak nebožtík pan Pleasance a jeho přátelé říkali) i sledě a vypil pár doušků čaje. Jejich moc zkonejšit ztrápené srdce musela být větší, než očekával, neboť zjistil, že se mu trochu ulevilo. Takto posilněn na sebe vzal zimník, klobouk, šálu i rukavice a oddusal zasněženými ulicemi až k místu, které pan Norrell určil pro zázraky toho dne - k yorské katedrále.
A doufám, že všichni mí čtenáři jsou obeznámeni se starým dobrým anglickým katedrálním městem, jinak jim zcela ujde, proč si pan Norrell vybral právě tohle místo. Musí pochopit, že ve starém katedrálním městě není velký starý kostel jen jednou budovou z mnoha, že je naprosto jedinečný a že se liší od všech ostatních měřítkem, krásou i vážností. I v moderní době, kdy si staré katedrální město opatřilo veškeré zázemí v podobě světských budov, společenských sálů a shromažďovacích síní (a York jimi byl štědře vybaven), se katedrála nad ně vypíná jakožto svědectví o zbožnosti našich předků. Jako by město obsahovalo něco, co ho samotné převyšuje. Když si člověk jde po svém ve spleti úzkých uliček, jistě katedrálu ztratí z dohledu, pak se ale před ním město otevře a ona se najednou objeví, mnohokrát vyšší a mnohokrát větší než jakákoli jiná budova, a jeden si uvědomí, že dospěl do srdce města a že všechny ulice i uličky svým způsobem vedou sem, na místo ob těžkané tajemstvím daleko hlubším, než jaké pan Norrell kdy znal. Tohle panu Segundovi táhlo hlavou, když vešel na nádvoří a stanul před velkým tísnivým modrým stínem západního průčelí katedrály. V tu chvíli se zpoza rohu důstojně vynořil doktor Foxcastle jako bachratá černá loď. Jakmile si povšiml pana Segunda, zamířil k němu a popřál mu dobré ráno.
"Pane," pokračoval pak doktor Foxcastle, "snad byste mohl být tak laskav a představit mne panu Norrellovi? Velmi rád

bych se s ním seznámil."
"Bude mi velkým potěšením," odpověděl pan Segundus a rozhlédl se. V takovém počasí zůstala většina lidí pod střechou a po bílém poli rozkládajícím se před velkou šedou budovou cupitalo jen několik tmavých postav. Při bližším pohledu se ukázalo, že jde o gentlemany z Yorské společnosti, nebo duchovní a katedrální personál - kostelníky, sluhy, podsbormistry, pastory, zametače transeptu a podobné osoby, které jejich nadřízení vyslali do sněhu v nějaké církevní záležitosti.
"Nesmírně rád bych vám vyhověl," ozval se pan Segundus, "ale pana Norrella nevidím."
A přece tu někdo byl.
Jedna osamocená postava stála ve sněhu přímo před velechrámem. Byl to temný muž, ne úplně úctyhodný a pana Segunda a doktora Foxcastla si prohlížel s velkým zájmem. Rozcuchané vlasy mu padaly na ramena jako černý vodopád; vyznačoval se výraznou pohublou tváří, v níž se cosi kroutilo jako kořen stromu, a dlouhým štíhlým nosem; a i když měl pleť velmi bledou, cosi dodávalo tváři temný odstín - snad tmavé oči nebo blízkost dlouhých černých mastných vlasů. Po chvíli dotyčný přešel ke dvěma mágům, zběžně se jim uklonil a oslovil je. Omlouvá se jim, že je vyrušuje, ale byli mu označeni jako pánové, kteří se dostavili ve stejné věci jako on. Představil se jim jako John Childermass, tajemník pana Norrella v jistých záležitostech (byť neuvedl v jakých).
"Připadá mi," prohlásil Segundus zamyšleně, "že vaši tvář odněkud znám. Někde jsme se už viděli, ne?"
V Childermassově temném obličeji se něco hnulo, hned to ale zmizelo a nedalo se určit, zdali šlo o zamračení, nebo úsměv. "Často panu Norrellovi v Yorku něco zařizuji, pane. Možná jste mne viděl v jednom z městských knihkupectví?"
"Ne," řekl pan Segundus, "viděl jsem vás… Dokážu si vás představit… Kde?… Sakryš! Mám to skoro na jazyku!"
Childermass povytáhl obočí, jako by chtěl poznamenat, že o tom hluboce pochybuje.
"Ale pan Norrell snad přijde osobně, ne?" ozval se doktor Foxcastle.
Childermass panu Foxcastlovi sdělil, že pan Norrell nedorazí, neboť pro to nevidí jediný důvod.
"Á," zvolal doktor Foxcastle, "tak tedy uznává porážku, že? Inu, inu, inu. Chudák pan Norrell. Troufl bych si tvrdit, že si teď připadá jako úplný osel. Nu dobře. V každém případě to byl ušlechtilý pokus. Nezazlíváme mu, že to zkusil."
Doktoru Foxcastlovi se velmi ulevilo, že neuvidí žádnou magii, a to v něm probouzelo velkorysost.
Childermass se Foxcastlovi ještě jednou omluvil; vyjádřil obavu, že si doktor Foxcastle jeho slova špatně vyložil. Pan Norrell bezpochyby kouzlit bude; udělá to v Hurtfewském opatství a výsledky budou vidět v Yorku. "Gentlemani," řekl Childermass Foxcastlovi, "neradi opouštějí pohodlí domácího krbu, pokud to není nezbytně nutné. Troufám si tvrdit, pane, že kdybyste mohl celou věc sledovat ze svého obývacího pokoje, nestál byste tady v zimě a mokru." Doktor Foxcastle si odfrkl a počastoval Johna Childermasse pohledem, z něhož bylo jasné, že ho pokládá za velkého drzouna.
Johna Childermasse odsudek doktora Foxcastla nijak nezdrtil, naopak, spíš ho to pobavilo. "Je čas, pánové," prohlásil. "Měli byste zaujmout místo v kostele. Jistě by vás velmi mrzelo, kdybyste o něco přišli, když toho na tom tolik závisí."
Bylo za deset minut půl a členové Yorské společnosti již proudili do katedrály dveřmi v jižním transeptu. Několik z nich se rozhlédlo, ještě než vstoupilo dovnitř, jako by se naposledy láskyplně loučilo se světem, který už třeba nemusejí znovu spatřit.

3
YORSKÉ KAMENY
Únor 1807
M
ohutný starý chrám nebývá za nejtužší zimy útulný ani za nejpříznivějších okolností; skoro jako by z jeho kamenů čišel chlad nastřádaný za sto zim. Pánové z Yorské společnosti teď museli ve studeném, vlhkém a šerém prostoru katedrály stát a čekat, až je Norrell ohromí, aniž měli jedinou záruku, že jim ono překvapení bude příjemné.
Pan Honeyfoot se své společníky snažil povzbudit úsměvem, ale byť byl v tomto umění zběhlý, tentokrát neoslnil.
V tom okamžení začaly vyzvánět zvony. U svatého Michaela-le-Belfrey jen odbíjely půl, uvnitř katedrály ale zněly zvláštně a vzdáleně, jako zvony z jiné země. Zvonění působilo pramálo vesele. Pánové z Yorské společnosti moc dobře věděli, že vyzvánění jde často ruku v ruce s magií a obzvláště s magií oněch nadpřirozených bytostí, elfů; věděli, jak se za starých časů stříbrné zvonky rozezněly v okamžiku, kdy měli být Angličan nebo Angličanka obzvláštní ctnosti či krásy navždy uneseni do podivných a Přízračných končin. Dokonce i Král Havran - což nebyl elf, ale Angličan - měl poněkud politováníhodný zvyk odvádět muže i ženy proti jejich vůli na svůj hrad v Jiných zemích. Popravdě řečeno, kdybychom se vy a já mohli zmocnit kouzlem kohokoli, kdo by se nám zlíbil, a bylo by v naší moci udržet si tuto osobu po svém boku navěky a kdybychom si mohli vybírat po celém světě, pak se odvažuji tvrdit, že by naše volba padla na někoho trošku podmanivějšího než na člena Učené společnosti yorských mágů, avšak tato utěšlivá myšlenka se nevylíhla v hlavě ani jediného z gentlemanů shromážděných v yorské katedrále, zato hned několik z nich napadlo, jak moc asi Foxcastlův dopis Norrella popudil, a začalo se vážně bát.
Sotva zvony odezněly, odkudsi z temných stínů vysoko nad jejich hlavami se ozval hlas. Mágové nastražili uši. Mnozí byli tak napjatí, že si už představovali, jak k nim někdo pronáší pokyny jako v pohádce. Říkali si, že se jim třeba vykládají záhadné zapovědí. Mágové z pohádek věděli, že takové pokyny a zapovědí bývají trošku zvláštní a že není těžké se jimi řídit - nebo to tak alespoň na první pohled vypadá. Obvykle znějí nějak takto: "Nejezte poslední kandovanou švestku v modré skleničce v rohové kredenci," anebo "Nebijte svou ženu holí z pelyňku." Všechny pohádky ovšem líčí, jak se okolnosti spiknou proti člověku, který dostane takové pokyny; nakonec se dopustí přesně toho, co mu bylo zakázáno, načež jej stihne strašlivé neštěstí.

Mágové přinejmenším předpokládali, že se jim tu pomalu odříkává jejich neblahý osud. Nebylo však vůbec jasné, jakým jazykem hlas mluví. Jednou pan Segundus pochytil slovo, které znělo jako "zhoubný", a jindy zase "interficere", latinské sloveso, které znamená "zabít". Hlasu samotnému nebylo příliš rozumět; ani v nejmenším se nepodobal lidskému - a to jen posilovalo strach přítomných pánů, že se co nevidět zjeví elfové. Hlas to byl kromobyčejně hrubý, hluboký a skřípavý; jako kdyby se o sebe třely dva kameny, a přece bylo zjevné, že výsledné zvuky měly být řeč - a taky jí byly. Gentlemani bázlivě upírali zraky do šera, viděli ale jen malou, nezřetelnou kamennou sošku, která z dříků velkého sloupu trčela do temné prázdnoty, skoro jako by chtěla vyskočit. Jak si na ten zvláštní skřípot zvykali, začali rozeznávat více a více slov; staroanglická slova a slovíčka ze staré latiny úplně pomíchaná dohromady, jako kdyby mluvčí neměl ponětí, že jde o dva odlišné jazyky. Tato hrozná motanice pro mágy nepředstavovala žádnou větší překážku, neboť většina z nich byla zvyklá luštit rozvláčná pojednání a spisy dávných učenců. Když se to přeložilo do jasné a srozumitelné angličtiny, znělo to zhruba takto: Dávno, pradávno je tomu (pronášel hlas), co více než před pěti sty lety vešel za soumraku jednoho zimního dne do kostela mladík s dívkou, jejíž hlavu zdobilo listí břečťanu. Krom kamenů tu nikdo nebyl. A až na ty kameny nikdo neviděl, jak mladík dívku uškrtil. Nechal ji padnout na zem a opět to viděly jen kameny. Nikdy ho za ten hřích nikdo nepotrestal, protože mu svědkem byly jen ony kameny. Roky plynuly jeden za druhým, a kdykoli ten muž vstoupil do kostela a postavil se mezi věřící, kameny křičely, že tohle je ten člověk, co zavraždil dívku s vlasy protkanými břečťanem, ale nikdo nás nikdy neslyšel. Ale ještě není pozdě! Víme, kde je pohřbený! V rohu jižního transeptu! Honem! Honem! Přineste krumpáče! Přineste lopaty! Vytrhejte dlažební kostky! Vykopejte jeho kosti! Rozmlaťte je lopatou! Mrštěte jeho lebkou o sloupy a rozbijte ji! Ať se kameny také pomstí! Ještě není pozdě! Ještě není pozdě!

Mágové to sotva stačili strávit a zamyslet se nad tím, kdo že to mluví, když se ozval jiný kamenný hlas. Tentokrát se zdál vycházet z kněžiště a mluvil pouze anglicky; šlo však o zvláštní angličtinu plnou archaických a zapomenutých slov. Hlas si stěžoval na nějaké vojáky, kteří vešli do chrámu a rozbili pár oken. Za sto let přišli znovu a rozmlátili stěnu mezi chórem a chrámovou lodí, zohavili tváře svatých, odnesli misku s milodary. Jednou si ostřili hlavice šípů o obrubu křtitelnice; o tři sta let později zase pálili z pistolí v kapitule. Ten druhý hlas nějak nechápal, že zatímco chrám může stát tisíciletí, lidé tak dlouho žít nemohou. "Libují si ve zkáze," volal. "A sami si nezaslouží nic než zkázu!" Tak jako první mluvčí i tento stál v katedrále nespočetné roky, slyšel tedy nejspíš přemnohá kázání a modlitby, a přesto mu ty nejlíbeznější křesťanské ctnosti - milosrdenství, láska a pokora - vůbec nic neříkaly. Po celou dobu první hlas bědoval nad osudem mrtvé dívky s břečťanovými listy ve vlasech a ty dva hlasy se velmi nepříjemně tloukly.

Srdnatý pan Thorpe nahlédl samojediný do kněžiště a zjistil, kdo to mluví. "Je to socha," prohlásil.

A pak se pánové z Yorské společnosti znovu zadívali do přítmí nad svými hlavami, odkud přicházel první nezemský hlas. A tentokrát jen málokdo z nich zapochyboval, že mluví ta malá kamenná figurka, neboť před jejich zraky rozrušeně mávala buclatýma kamennýma ručičkama.

Pak všechny ostatní sochy v katedrále začaly mluvit a kamennými hlasy vyprávět všechno, co za svoje kamenné životy zažily, a jak pan Segundus posléze sdělil paní Pleasancové, výsledná vřava byla naprosto nepopsatelná. V yorské katedrále se totiž našla spousta vyřezávaných lidiček a zvířat, která pleskala křídly.

Mnozí si naříkali na svoje sousedy, což možná tak nepřekvapí vzhledem k tomu, že vedle nich museli stát tolik staletí. Patnáct králů stálo ve velké kamenné stěně mezi chórem a chrámovou lodí, každý na vlastním kamenném piedestalu. Vlasy se jim vlnily loknami, jako by je předtím měli v natáčkách a nikdo jim je nerozčesal - a paní Honeyfootová taky při pohledu na ně vždycky pronesla, že by všechny ty královské hlavy nejradši vzala hřebenem. Od první chvíle, kdy mohli promluvit, se králové hádali a spílali si, neboť podstavce byly stejně velké a králové - dokonce i ti kamenní - ze všeho nejvíc nesnášejí, když si jsou v něčem s ostatními rovni. Z hlavice prastarého sloupu na ně kamennýma očima shlížel hlouček zvláštních postav s propletenýma rukama. Jakmile kouzlo začalo účinkovat, každá z nich se snažila ty ostatní od sebe odstrčit, jako by je zhruba po století rozbolely i kamenné ruce a kamenné lidičky unavilo, že jsou jeden k druhému připoutaní.

Jedna socha mluvila podle všeho italsky. Nikdo nevěděl, co za tím vězí, pan Segundus však posléze zjistil, že jde o kopii sochy od Michelangela. Zdálo se, že popisuje úplně jiný kostel, v němž hutné černé stíny ostře kontrastují se zářivým světlem. Jinými slovy líčila, co vidí její rodičovská socha v Římě.

Pana Segunda potěšilo, že i když byli mágové velmi vyděšeni, zůstali uvnitř kostelních zdí. Některé to představení natolik ohromilo, že se brzy úplně zapomněli bát a pobíhali kolem, objevovali další a další zázraky, prováděli pozorování a tužkami si do zápisníčků činili poznámky, jako by zapomněli na ten zrádný dokument, který jim od nynějška zapovídal studium magie. Yorští mágové (kteří již brzy želbohu mágy nebudou!) dlouho procházeli uličkami a kochali se divy. A v každém okamžiku na jejich uši útočila odpudivá kakofonie tisíce kamenných hlasů, které všechny mluvily naráz.

V kamenné klenbě kapituly spolu brebentilo a chichotalo se mnoho malých hlaviček s neobvyklými čepičkami. Byly tu nádherné skulptury stovky anglických stromů a keřů: hlohu, dubu, trnky, pelyňku, třešně i posedu. Pan Segundus našel dva kamenné draky ne delší než jeho předloktí, kteří se honili nad, pod a mezi kamennými hlohovými větvemi, kamenným hlohovým listím, kamennými hlohovými kořeny a kamennými hlohovými úponky. Podle všeho se pohybovali stejně lehce jako kterékoli jiné zvíře, a přece hluk tolika kamenných svalů skřípajících o kamennou kůži, která se otírala o kamenná žebra, na něž narážělo kamenné srdce, spolu s rámusením kamenných pařátů pobíhajících po větvích byl zcela nesnesitelný a pan Segundus se divil, jak ho mohou snést oni. Povšiml si, že se nad nimi vznáší obláček hrubého prachu, zrovna jako to bývá u kameníka při práci, a usoudil, že jestli jim kouzlo umožní zůstat v pohybu o něco déle, zbude z nich jen štěpinka vápence.

Kamenné listí a byliny se chvěly a třásly, jako kdyby povlávaly ve vánku, a některé své rostlinné protějšky napodobily do té míry, že rostly. Když kouzlo později přestalo působit, našly se v katedrále větvičky kamenného břečťanu a kamenného šípku obtočené kolem lavic, pulpitů a modlitebních knih tam, kde předtím žádný kamenný břečťan či šípek

nebyl. Toho dne však neviděli zázraky pouze členové Yorské společnosti. Ať už to pan Norrell zamýšlel nebo ne, jeho magie se rozšířila na nádvoří katedrály a pak do města. Nějaký čas před zmíněnými událostmi zavezli tři sochy ze západního průčelí katedrály do dílny pana Taylora na opravu. Několik staletí yorkshirského deště jim vyhladilo rysy, a tak už dnes nikdo nevěděl, jaké důležité osobnosti měly zpodobňovat. V půl jedenácté jeden kameník pana Taylora zrovna zvedl majzlík ke tváři jedné z nich, že z ní vyseká tvář pohledné světice; v tu chvíli socha hlasitě vykřikla a zvedla ruku, aby se před majzlíkem nějak kryla, načež chudák řemeslník omdlel a spadl na zem. Sochy se později vrátily na fasádu katedrály nedotčené: tváře měly placaté jako sušenky a mdlé jako máslo.
A pak se najednou v tom zvuku něco proměnilo a hlasy začaly jeden po druhém umlkat, až mágové zaslechli zvony ze svatého Michaela-le-Belfrey odbíjet další půlhodinu. První hlas (patřící oné sošce nahoře ve tmě) se ozýval ještě chvíli potom, co ostatní zmlkly, a vykládal o neobjevené vraždě (Ještě není pozdě! Ještě není pozdě!), ale potom i on utichl.
Zatímco byli mágové uvnitř, svět se změnil. Ať už si to přáli nebo ne, magie se do Anglie vrátila. Došlo i ke změnám prozaičtější povahy: obloha se potáhla těžkými mračny naditými sněhem. Nebyla skoro vůbec šedá - břidlicová modř se v nich mísila s azurovou zelení. Tohle zvláštní zabarvení zapříčinilo takové příšeří, jaké asi vládne v bájných královstvích pod hladinou moře.
Pana Segunda ono dobrodružství notně znavilo. Druzí pánové byli mnohem vyděšenější než on; on viděl magii a připadla mu úžasnější než cokoli, co si kdy představoval - a když teď bylo po všem, ve svém rozrušení si nepřál nic jiného, než aby se mohl vrátit domů a nemusel s nikým mluvit. V tomto citlivém rozpoložení ho zastavil a oslovil Norrellův sluha.
"Mám za to," řekl pan Childermass, "že vaše společnost teď musí být rozpuštěna. Je mi to líto."
Segundus si to ve své skleslosti možná jen přimýšlel, přesto ale pojal podezření, že se Childermass i přes své velmi uctivé způsoby yorským mágům vysmívá. Childermass patřil k oněm znepokojivým lidem, jejichž nízký původ je předurčuje ke službě osobám výše postaveným, avšak jejich bystrý mozek a pohotovost je vede k touze po uznání a odměnách zcela mimo jejich dosah. Tito lidé někdy zvláštní shodou šťastných náhod připadnou na vlastní cestu k velikosti, častěji však kvůli vidině, čím se mohli stát, zatrpknou, stanou se z nich neochotní sloužící a své povinnosti nevykonávají lépe (či hůře) než jejich méně nadaní druzi. Pochytí drzé způsoby, přijdou o místo a špatně skončí.
"Omlouvám se, pane," pokračoval Childermass, "ale musím vám položit jednu otázku. Snad vám to nepřijde neomalené, ale rád bych věděl, zda někdy nahlédnete do londýnských novin." Pan Segundus odpověděl, že ano.
"Skutečně? To je velmi zajímavé. Já sám mám noviny rád. Zbývá mi ale jen málo času na čtení, vyjma těch knížek, které mi přijdou pod ruku ve službě panu Norrellovi. A copak tak člověk v londýnských novinách najde? Odpusťte mi, že se tak vyptávám, pane, to jen pan Norrell, jenž o noviny nikdy ani nezavadí, mi včera položil tu otázku a já se necítil způsobilý na ni odpovědět."
"Inu," opáčil pan Segundus, "píše se tam všechno možné. Co si přejete vědět? Pojednává se v nich o akcích loďstva Jeho Veličenstva proti Francouzům, přetiskují vládní proslovy, líčí se skandály a rozvody. To jste měl na mysli?"
"Jistě," přitakal Childermass. "Vysvětlujete to velmi dobře, pane. Zajímalo by mě," pokračoval zamyšleněji, "zdali se v londýnských novinách někdy objeví i provinční zprávy. Zdali by si - například - dnešní pozoruhodné události třebas zasloužily odstavec."
"To nevím," odpověděl pan Segundus. "Připadá mi to dost možné, ale Yorkshire leží tak daleko od Londýna, víte - možná se londýnští redaktoři ani nedoslechnou, co se stalo."
"Aha," hlesl pan Childermass a zmlkl.
Začal padat sníh; nejdřív pár vloček - pak o dost víc než pár a nakonec se jich z měkké, tmavě zelenošedé oblohy snášely milióny. Všechny budovy v Yorku díky nim vypadaly nezřetelnější a šedší, všichni lidé trochu menší, všechen křik a povyk, kročeje i klapot kopyt, vrzání kočárů i bouchání dveří maličko tlumenější. A všechno zčistajasna kdovíproč pozbylo důležitosti, až ze světa zůstal jen sypající se sníh, smaragdově zelené nebe, nejasný, šedavý přízrak yorské katedrály - a Childermass.
A celou tu dobu Childermass ani nemukl. Pan Segundus přemýšlel, co ještě od něj tak může chtít - vždyť mu přece už všechny otázky zodpověděl. Ale Childermass čekal a měřil si pana Segunda svýma zvláštníma černýma očima, jako kdyby čekal, že pan Segundus ještě něco řekne - jako kdyby plně očekával, že to pan Segundus řekne - jako by vskutku nic na světě nebylo jistější.
"Pokud chcete," promluvil pan Segundus a oklepal si sníh z kabátu, "mohu vás zbavit nejistoty. Mohu napsat redaktorovi Tímesů dopis a informovat ho o neobyčejných skutcích pana Norrella."
"Ach, to je skutečně velkorysé!" zaradoval se Childermass. "Věřte mi, pane, moc dobře vím, že ne každý gentleman by v porážce projevil takovou velkodušnost. Nic menšího jsem ale neočekával. Já totiž panu Norrellovi řekl, že na světě není ochotnějšího gentlemana, než je pan Segundus."
"Ale jděte," opáčil pan Segundus, "rádo se stalo."
Učená společnost yorských mágů byla rozpuštěna a její členové museli zanechat magie (všichni až na pana Segunda) - a třebaže někteří z nich byli pošetilí a ne všichni byli úplně laskaví, takový osud si myslím nezasloužili. Neb co má mág dělat, když mu smlouva zakazuje studovat magii? Celý den lelkuje po domě, ruší svou neteř (či manželku nebo dceru) při vyšívání a dotírá na služebnictvo otázkami po záležitostech, o něž se nikdy předtím nezajímal - to všechno proto, aby měl s kým mluvit, až si na něj sloužící stěžují jeho ženě. Vezme si knížku a začne číst, ale nevnímá text a až na straně 22 zjistí, že jde o román - kteroužto slovesnou formou z duše opovrhuje -, a zhnuseně ho odloží. Desetkrát za den se své neteře (případně manželky nebo dcery) optá, kolik je hodin, neboť se nemůže smířit s tím, že by se čas mohl tak vléct - a ze stejného důvodu se rozkmotří se svými kapesními hodinkami.
Dlužno podotknout, že panu Honeyfootovi se vedlo lépe než jiným. Toho dobráka od kosti velmi dojal příběh, jejž jim vylíčila ona soška nahoře v přítmí. Po celá staletí nosila ve svém kamenném srdíčku zvěst o té ohavné vraždě,

pamatovala si mrtvou dívku s lístky břečťanu vetkanými do vlasů, když už na ni všichni ostatní zapomněli, a pan Honeyfoot byl toho názoru, že by za svou oddanost měla být odměněna. Napsal tedy děkanovi, kanovníkům i arcibiskupovi a obtěžoval je tak dlouho, dokud mu dotyční důležití preláti neumožnili vykopat dlažbu v jižním transeptu. Tehdy pan Honeyfoot a muži, které si na práci najal, objevili kosti v olověné rakvi, přesně jak to soška předpověděla. Tehdejší děkan ovšem prohlásil, že nemůže povolit přesunutí kostí z katedrály (což pan Honeyfoot zamýšlel) na základě svědectví nějaké kamenné sošky; pro něco takového neexistoval precedens. "Tak to se ale mýlíte," namítl pan Honeyfoot a zuřivý spor se vlekl několik let, tudíž pan Honeyfoot skutečně nikdy neměl čas litovat, že podepsal páně Norrellovu listinu.

Knihovna Učené společnosti yorských mágů byla odprodána panu Thoroughgoodovi z Coffee Yardu. Nikoho ale jaksi nenapadlo zmínit se o tom panu Segundovi a ten se o tom dozvěděl jen oklikou, když to kluk, co prodával u pana Thoroughgooda, řekl svému kamarádovi (takto zaměstnanci v Priestleyho obchodu se lněným textilem) a ten se o tom zase náhodou zmínil paní Cockcroftové z hostince U krále Jiřího a ta to pověděla paní Pleasancové, bytné pana Segunda. Jakmile se o tom pan Segundus doslechl, vyběhl do zasněžených ulic za panem Thoroughgoodem, aniž se obtěžoval vzít si klobouk, kabát nebo pořádné vysoké boty. Ale knihy už byly tytam. Optal se tedy pana Thoroughgooda, kdo je koupil. Pan Thoroughgood se panu Segundovi omluvil, že mu bohužel nemůže jméno toho pána prozradit, neboť podle jeho soudu si onen gentleman nepřál, aby jeho jméno vešlo ve všeobecnou známost. Pan Segundus, bez klobouku, kabátu i dechu, s promočenými střevíci a punčochami zacákanými blátem, měl to potěšení vysvětlit panu Thoroughgoodovi přede všemi přítomnými, že vůbec nesejde na tom, zdali mu to pan Thoroughgood sdělí nebo ne, neboť on s největší pravděpodobností beztak totožnost onoho záhadného pána zná.

Pan Segundus se o pana Norrella nepřestal zajímat. Hodně o něm přemýšlel a často o něm hovořil s panem Honeyfootem. Ten si byl jist, že vše, co se udalo, lze vysvětlit usilovnou snahou pana Norrella o návrat magie do Anglie. Pan Segundus o tom měl své pochybnosti a začal se poohlížet po nějakých Norrellových známých, kteří by mu mohli prozradit něco víc.

Vysoko postavený gentleman jako pan Norrell, s pěkným domem a rozsáhlými pozemky, vždycky vzbuzuje zájem sousedů, a pokud dotyční nejsou úplně padlí na hlavu, bez výjimky se budou snažit o něm aspoň něco vyzvědět. Pan Segundus objevil ve Stonegate rodinu, která měla bratrance na statku nějakých pět mil od Hurtfewského opatství. Spřátelil se tedy s ní a přesvědčil ji, aby uspořádala večírek a pozvala na něj své bratrance. (Pana Segunda docela ohromilo, jak mu vymýšlení takových lstí jde.) Bratranci přijeli a nikomu z nich nebylo zatěžko mluvit o bohatém a zvláštním sousedu, jenž očaroval yorskou katedrálu; pan Segundus se však nedozvěděl víc než to, že pan Norrell zakrátko odjede z Yorkshiru do Londýna.

Zpráva pana Segunda překvapila, ještě víc ho však udivilo, jak zapůsobila na jeho náladu. Nezvykle ho to rozrušilo - což je úplně směšné, připomínal si; Norrell se o něj ani v nejmenším nezajímal a neprokázal mu jedinou laskavost. Na druhou stranu byl teď jediným Segundovým kolegou. Až odjede, pan Segundus bude jediný mág, poslední mág v Yorkshiru.

4
PŘÁTELÉ ANGLICKÉ MAGIE
Počátek jara 1807

Představte si prosím člověka, jenž den co den vysedává ve své knihovně; zakrslého mužíka, který krásy příliš nepobral. Před ním na stole leží kniha. Čerstvá zásoba per, nožík na ořezávání brků, inkoust, papír, zápisníky - to vše má příhodně po ruce. V krbu tu vždy hoří oheň - jakožto zimomřivý člověk se bez ohně neobejde. Místnost se podle ročního období mění; on ne. Tři vysoká okna skýtají výhled na anglický venkov, který na jaře působí poklidně, v létě vesele, na podzim zadumaně a v zimě pochmurně - ostatně přesně tak, jak má anglická krajina vypadat. Běh ročních období v něm ovšem neprobouzí žádný zájem - sotva zvedne oči od stránek knížky. Tak jako všichni gentlemani se nevyhýbá tělesné námaze; za sucha se projde parkem až k okraji lesíka a za deště vyrazí na mnohem kratší procházku křovinami. Křoviny, park ani les však příliš nevnímá. Na stole knihovny na něj čeká kniha; jeho oči jako by stále klouzaly po jejích řádkách, v hlavě mu pořád víří její tvrzení, prsty ho svrbí, nejradši by se jí zase chopil. Se sousedy se vídává tak dvakrát třikrát za čtvrt roku - protože tady jsme v Anglii, kde sousedé člověku nedovolí žít zcela bez společnosti, i kdyby byl mrzout a suchar. Chodí za ním na návštěvu, nechávají u jeho sluhů vizitky, zvou ho na večeře nebo na plesy. Vesměs je vede láska k bližnímu - zastávají názor, že není dobře člověku samotnému -, zároveň ale i zvědavost, zdali se odposledka nějak změnil. Nezměnil. Nemá jim co říct a platí za nejnudnějšího patrona v Yorkshiru.

A přece páně Norrellovo sucharské srdíčko stravuje ctižádost navrátit magii do Anglie, ctižádost tak prudká, že by uspokojila i pana Honeyfoota, a právě s ohledem na dlouho odkládané naplnění této ambice pan Norrell nyní navrhl přesun do Londýna.

Childermass ho ujistil, že nazrála příznivá doba, a Childermass se vyznal. Childermass věděl, co hrají děti na ulici za hry - hry, které všichni dospělí už dávno zapomněli. Childermass věděl, co si myslí starci u krbu, i když se jich na to celá léta nikdo nezeptal. Childermass věděl, co slyší mladíci v rachocení bubnů a mečení dud, že je to přiměje odejít z domova a stát se vojáky - a věděl taky, že je očekává slávy, co by se do půlky kalíšku na vejce vešlo, ale že jejich utrpení sotva pojme celý sud. Childermassovi stačil jeden pohled na advokáta na ulici a už věděl, co schovává v kapsách fraku. Všechno, co Childermass věděl, ho rozesmávalo, něčemu se dokonce chechtal nahlas a nad ničím necítil ani špetku lítosti.

Takže když Childermass řekl svému pánovi: "Jeďte do Londýna. Jeďte hned," pan Norrell mu věřil.

"Nelíbí se mi na tom jen jedno," pravil Norrell, "a sice váš plán přesvědčit Segunda, aby o nás napsal do londýnských novin. Bezpochyby v tom svém článku nadělá chyby - pomyslel jste na to? Troufám si tvrdit, že se pokusí o vlastní výklad. Tihle třetiřadí badatelé nikdy nedokážou odolat nutkání vnést do toho něco svého. Bude hádat - a to špatně -, co jsem v Yorku použil za magii. Kolem magie panuje už tak dost zmatků, proč tedy přidělávat další? Opravdu toho Segunda potřebujeme?"
Childermass sklopil svůj temný pohled k pánovi a jeho ještě temnějšímu úsměvu a opáčil, že podle jeho názoru ho potřebují. "Tak mě napadá," pokračoval, "jestli jste v poslední době neslyšel o námořním důstojníkovi jménem Baines?"
"To jméno mi něco říká," přisvědčil Norrell.
"Vida!" prohlásil Childermass. "A co jste o něm slyšel?"
Nastalo krátké ticho.
"Inu," soukal ze sebe pan Norrell zdráhavě, "nejspíš jsem zahlédl jméno kapitána Bainese v nějakých novinách."
"Poručík Hector Baines sloužil na fregatě Král severu" navázal Childermass. "Ve svých jednadvaceti letech přišel při akci v Karibiku o nohu a několik prstů. Ve stejné bitvě kapitán Krále severu padl a s ním i spousta námořníků. Zvěsti o tom, že poručík Baines velel lodi a vydával rozkazy posádce, zatímco mu lodní lékař řezal nohu pilkou, jsou nejspíš hodně přehnané, bezesporu však vyvázl s hrozivě poškozenou fregatou z Karibiku, napadl španělskou loď plnou zlata, získal celé jmění a domů doplul jako hrdina. Dal košem mladé dámě, s níž byl zasnouben, a oženil se s jinou. Takhle tu kapitánovu historii vylíčili v listu Morning Post. A teď vám řeknu, co následovalo. Baines je tak jako vy ze severu, neurozený člověk bez přátel, kteří by mu usnadnili život. Krátce po svatbě Baines a jeho manželka odjeli do Londýna za nějakými přáteli v Seacoal Lane a po celou dobu, co tam byli, za nimi chodili na návštěvu lidé z nejrůznějších společenských vrstev, urození i neurození. Večeřeli u vikomtčiných stolů, poslanci parlamentu jim připíjeli na zdraví a kapitánu Bainesovi bylo naslibováno vše, co zmůže vlivná přímluva a patronát. Tento úspěch, pane, přičítám všeobecnému obdivu a úctě, již mu vydobyl onen novinový článek. Možná máte ale v Londýně přátele, kteří vám poskytnou tytéž služby, aniž bychom museli obtěžovat redaktory v novinách?"
"Moc dobře víte, že nemám," odsekl pan Norrell netrpělivě.
Pan Segundus se zatím dlouze hmoždil nad dopisem a mrzel se, že ve chvále pana Norrella nemůže projevit větší srdečnost. Připadalo mu, že čtenáři londýnských novin od něj čekají, že se zmíní o Norrellových osobních ctnostech, a budou se podivovat, proč o nich pomlčel.
Za nějaký čas se v Timesech objevil dopis s názvem "POZORUHODNÉ UDÁLOSTI V YORKU: APEL NA PŘÁTELE ANGLICKÉ MAGIE". Líčení kouzel v Yorku zakončil pan Segundus větou v tom smyslu, že přátelé anglické magie jistě musí velebit lásku k životu v naprostém ústraní, jíž se pan Norrell vyznačuje - neb napomohla jeho bádání a nakonec přinesla ovoce v podobě magie v yorské katedrále. Přesto však pan Segundus apeloval na přátele anglické magie, aby spolu s ním na pana Norrella naléhali, nechť se nevrací ke svému samotářskému studiu, ale zaujme místo na širší scéně záležitostí celostátního významu, a započne tak novou kapitolu v dějinách anglické magie.
APEL NA PŘÁTELE ANGLICKÉ MAGIE zaznamenal senzační ohlas, obzvláště v Londýně. Norrellovy výkony čtenáře Timesů zcela ohromily. Všichni chtěli pana Norrella vidět; mladé dámy litovaly nebohé staré gentlemany z Yorku, které Norrell tak vyděsil, a velice stály o to, aby obdobné zděšení zažily na vlastní kůži. Taková příležitost se sotva mohla opakovat; pan Norrell se rozhodl etablovat se v Londýně co možná nejrychleji. "Musíte mi pořídit dům, Childermassi," prohlásil. "Sežeňte mi dům, který dá návštěvníkům jasně najevo, že magie je úctyhodná profese - ne méně než právo a mnohem více než medicína."
Childermass se suše optal, zdali se má poohlédnout po architektonickém stylu svědčícím o tom, že magie je stejně úctyhodná jako náboženství.
Pan Norrell (který věděl, že na světě existuje něco jako vtipy, jinak by o nich lidé nepsali v knihách, jenž však zatím nebyl žádnému vtipu představen ani si s ním nepotřásl rukou) se nad tím na chvíli zamyslel a nakonec opáčil, že ne, že něco takového by opravdu tvrdit nemohli.
A tak Childermass (jenž se snad domníval, že na světě není nic tak úctyhodného jako peníze) nasměroval pánovu pozornost k domu na Hanover Square mezi sídly bohatých a prosperujících. Neznám váš názor, ale mě osobně jižní strana Hanover Square příliš neoslňuje; domy jsou tam tak vysoké a štíhlé - dosahují nejméně čtyř podlaží -, všechna ta vysoká, tmavá okna jsou tak pravidelná a každý dům se tak přesně podobá sousednímu, že dohromady vypadají jako velká zeď zahrazující přístup světlu. Ať už je to jakkoli, pan Norrell (člověk obdařený menší fantazií než já) byl s novým domem spokojen, anebo alespoň natolik spokojen jako kterýkoli gentleman, který po více než třicet let žil ve venkovském sídle obklopeném parkem se vzrostlými stromy, jenž byl zase obklopen rozlehlými polnostmi a lesy - jinými slovy gentleman, který se nikdy nemusel pohoršovat nad vzezřením jakékoli cizí nemovitosti, kdykoli vyhlédl z okna.
"Je to rozhodně malý dům, Childermassi," prohlásil Norrell, "ale nestěžuji si. Jak víte, na svém pohodlí si nijak nezakládám." Childermass odtušil, že jejich dům je větší než většina ostatních.
"Skutečně?" opáčil pan Norrell, kterého to velmi překvapilo. Pana Norrella obzvláště šokovala malá knihovna, do níž se nevešla víc než třetina knih, které považoval za nepostradatelné; zeptal se Childermasse, jak lidé v Londýně skladují své knihy. Že by vůbec nečetli?
Pan Norrell nepobyl v Londýně ani tři týdny, když obdržel dopis od paní Godesdonové, dámy, o níž předtím nikdy neslyšel.
"…Vím, že je velmi šokantní, že vám píšu, přestože Vás vůbec neznám & bezpochyby si teď říkáte: Co je to za drzou ženckou? Netušil jsem, že někdo takový může vůbec eksistovat! a považujete mě za šokantně troufalou atd. atd., ale můj drahý přítel Drawlight mně ujistil, že jste ten nejlaskavjejší tvor pod sluncem a že vám to nebude vadit. Velmi

netrpjelivě čekám na potěšení se s vámi seznámit a považovala bych to za nejvjetší čest pod sluncem, kdybyste se uvolil obšťastnit nás svou přítomností na večírku, který se bude konat za týden ve čtvrtek. Nenechte se od návštěvy odradit strachem z davů - sama je nesnáším a na setkání s Vámi budou pozváni jen mí nejdůvjernější přátelé…"
Dopis nepatřil k těm, které by na pana Norrella udělaly moc příznivý dojem. Velmi rychle jej pročetl, zhnuseně si ulevil a znovu se zabral do knížky. Za nějaký čas přišel Childermass obstarat ranní záležitosti. Přečetl si psaní od paní Godesdonové a optal se, jak na ně pan Norrell hodlá odpovědět.
"Odmítnout," řekl pan Norrell.
"Vážně? A mám vyřídit, že na tento termín již máte dohodnutou schůzku?"
"Zajisté, pokud chcete," odpověděl pan Norrell.
"A máte skutečně nějakou dohodnutou schůzku?"
"Ne," přiznal pan Norrell.
"Vida," odtušil Childermass. "Pak vás třeba množství závazků v dalších dnech nutí toto pozvání odmítnout? Obáváte se, že budete příliš unaven?"
"Nemám žádné další závazky. Sám to víte nejlíp." Pan Norrell si dalších pár minut četl, než (očividně do knihy) poznamenal: "Vy jste ještě tady."
"Jsem," přisvědčil Childermass.
"Nuže," nadýchl se Norrell, "co se děje? Oč jde?"
"Domníval jsem se, že jste přijel do Londýna ukázat lidem, jak vypadá moderní mág. Pokud se budete pořád zavírat doma, půjde to jen stěží."
Pan Norrell nic neřekl. Vzal dopis a podíval se na něj. "Drawlight," řekl nakonec. "Co tím myslí? Nikoho takového neznám."
"Nevím, co tím myslí," odpověděl Childermass, "jedno ale vím: momentálně nebude ani v nejmenším na škodu chovat se vstřícně."
V osm hodin toho večera, kdy se měl konat večírek u paní Godesdonové, seděl pan Norrell ve svém nejlepším šedém saku v kočáru a přemýšlel o Drawlightovi, drahém to příteli paní Godesdonové, když si náhle uvědomil, že kočár ustal v jízdě. Vyhlédl z okna a ve světle lamp spatřil chaotické hemžení lidí, kočárů a koní. V domnění, že londýnské ulice musí připadat všem tak matoucí jako jemu, přirozeně usoudil, že kočí a komorník zabloudili. Zabušil tedy holí do střechy kočáru a vykřikl: "Davey! Lucasi! Cožpak jste neslyšeli, jak jsem říkal Manchester Street? Proč jste si nenašli cestu, než jsme vyrazili?"
Lucas zavolal z kozlíku dolů, že do Manchester Street už dorazili, ale musejí počkat, až na ně přijde řada - u domu před nimi ještě stojí dlouhá řada kočárů.
"U jakého domu?" volal pan Norrell.
U toho domu, do kterého jedou, odpověděl Lucas.
"Ne, ne, to se mýlíte," odporoval pan Norrell. "Má to být sešlost pro pár lidí."
Po příchodu do domu paní Godesdonové pan Norrell okamžitě zapadl doprostřed zhruba stovky nejdůvěrnějších přátel paní Godesdonové. Ve vestibulu i v přijímacích místnostech bylo nacpáno a co chvíli přijížděli další lidé. Pan Norrell žasl, čemu se ale probůh divil? Šlo o večírek londýnské smetánky, který se ničím nelišil od jakéhokoli jiného a který by se mohl pořádat v půl tuctu londýnských domů každý den v týdnu.
A jak popsat londýnský večírek? Moře svíček v lustrech z brouseného skla plane oslnivou září po celém domě; elegantní zrcadla světlo ztrojnásobují a zečtvernásobují, až noc svým jasem zastíní den; na stolech prostřených bílými ubrusy se vrší majestátní pyramidy pestrobarevného skleníkového ovoce; božské bytosti blyštící se šperky a zavěšené do sebe procházejí místnostmi a obdivují je všichni, kdo je vidí. Vládne tu ale vedro k zalknutí, tlak i hluk se mu skoro vyrovnají, není si kam sednout a ani místa ke stání tu moc není. Dejme tomu, že na druhé straně místnosti zahlédnete svého nejdražšího přítele, třebas mu toho chcete spoustu povědět - ale jak se k němu u všech všudy máte probojovat? Pokud vám přeje štěstí, možná ho později objevíte v tlačenici a stačíte mu potřást rukou, než vás proud lidí strhne opačným směrem. Když se všude kolem vás tísní popuzení a přehřátí lidé, máte zhruba stejnou šanci zapříst rozumný hovor jako na africké poušti. Modlíte se jen, aby vám dav nezničil vaše oblíbené šaty. Všichni si stěžují, jaké je tu horko a jak se dusí. Všichni prohlašují, že je to naprosto nesnesitelné. Ale pokud hosty nečeká nic než utrpení, jaké zoufalství asi teprve musí prožívat ti, co nebyli pozváni? Naše strádání bledne ve srovnání s jejich! A zítra si budeme moci navzájem vykládat, jaký to byl rozkošný večírek.
Pan Norrell shodou okolností dorazil ve stejnou chvíli jako jedna velmi stará dáma. Třebaže byla malá a od pohledu protivná, zjevně byla důležitá (pod tíhou diamantů se málem prohýbala). Sluhové se nakupili kolem ní a pan Norrell prošel do domu, aniž si ho jediný z nich všiml. Vešel do místnosti plné lidí a na malém stolku si hned všiml mísy s punčem. Zatímco pil punč, napadlo ho, že se nikomu nepředstavil, tudíž že tu nikdo o jeho přítomnosti neví. Najednou nevěděl, jak dál. Ostatní hosté byli zcela zabraní do vítání svých přátel, zato pan Norrell nebyl vůbec s to oslovit jednoho ze sloužících a ohlásit se; deptaly ho jejich pyšné tváře i nepopsatelné přesvědčení o vlastní nadřazenosti, které z nich čišelo. Byla velká škoda, že ho tu neviděli jeden dva někdejší členové Společnosti yorských mágů: pohled na toho opuštěného a nervózního človíčka by je náramně rozveselil. Ale u každého z nás je to stejné. Ve známém prostředí se chováme radostně a uvolněně, ale stačí nás převézt na místo, kde nikoho neznáme a nikdo nezná nás, a prokristapána! jak jsme najednou nesví!
Pan Norrell bloumal z místnosti do místnosti a nepřál si nic jiného než odtamtud zmizet, když se zarazil při zaslechnutí vlastního jména a následujících záhadných slov: "…ujišťuje mě, že se nikde nenechá vidět bez mystického, temně modrého hávu zdobeného okultními symboly. Ale Drawlight - který toho Norrella dobře zná - tvrdí, že…"
Člověk žasne, že v tom hluku pan Norrell vůbec něco zachytil. Ona slova pronesla mladá žena a pan Norrell se kolem

sebe zoufale rozhlížel, leč bezvýsledně, dáma nebyla k nalezení. Začal přemýšlet, co jiného se tak ještě o něm říká. Mezitím se ocitl poblíž jedné lady a jednoho gentlemana. Ona nebyla ničím pozoruhodná - vypadala rozumně a mohlo jí být něco mezi čtyřiceti a padesáti -, takoví jako on se však v Yorkshiru příliš často nevidí. Byl dost malý a oblečený byl velmi vybraně v pěkném černém saku a zářivě bílé košili. Na černé sametové pásce na krku se mu houpaly stříbrné brejličky. Rysy měl velice souměrné a docela hezké, mohl se pyšnit krátkými černými vlasy a velmi čistou bílou pletí - jen líce nesly nepatrné stopy červeně. Nejvíce na něm ale zaujaly oči: velké, hezky utvářené, černé a tak zářivé, až působily skoro průzračně. Lemovaly je velmi dlouhé černé řasy. Radu drobných ženských příkras si dodal sám, oči a řasy měl ovšem od přírody.
Norrell jejich rozhovoru velmi pozorně naslouchal, aby zjistil, zdali se baví o něm.
"…radu, kterou jsem dal lady Duncombové ohledně její dcery," říkal dotyčný mužík. "Lady Duncombová pro svou dceru našla naprosto tuctového manžela, gentlemana s rentou devíti stovek ročně! Ale ta káča hloupá se zamilovala do kapitána dragounů, který byl ovšem zcela na mizině, a chudák lady Duncombová se málem mohla zbláznit. ‚Ach, lady!' vykřikl jsem, jakmile jsem se o tom dozvěděl, ‚nemusíte se znepokojovat! Nechte všechno na mně. Jak víte, nedělám ze sebe žádného génia, ale jakkoli jsem obdařen prazvláštním nadáním, právě na podobné záležitosti se výjimečně hodí.' Madam, budete se smát, až uslyšíte, jak jsem to zaonačil! Troufám si tvrdit, že nikdo na světě by nepřipadl na tak směšný plán! Vzal jsem slečnu do obchodu pana Graye v Bond Street, kde si zkoušela náhrdelníky a náušnice, a takto jsme oba strávili velmi příjemné dopoledne. Většinu života prožila v Derbyshiru a nebyla zvyklá na skutečně pozoruhodné klenoty. Domnívám se, že takovými věcmi se předtím nikdy vážně nezaobírala. Pak jsme lady Duncombova a já čistě mimochodem párkrát nadhodili, že kdyby si vzala kapitána Hursta, může na takové rozkošné nakupování rovnou zapomenout, kdežto pokud spojí svůj osud s panem Wattsem, mohla by si ze šperků vybírat ty nejlepší. Pak jsem se s vynaložením značného úsilí seznámil s kapitánem Hurstem a přesvědčil ho, aby se mnou zašel do podniku Boodle's, kde - nu, nebudu vám lhát, madam - kde se provozuje hazard!" Mužík se uchechtl. "Půjčil jsem mu trochu peněz, aby zkusil štěstí - chápejte, moje peníze to nebyly. Poskytla mi je za tímto účelem lady Duncombova. Zašli jsme tam třikrát čtyřikrát a vskutku zakrátko byly kapitánovy dluhy - inu, madam, já si vůbec nedokážu představit, jak z nich kdy vybředne! Lady Duncombova i já jsme mu sdělili, že je jedna věc očekávat od mladé ženy sňatek s mužem malého příjmu, ale že je úplně něco jiného očekávat od ní, že se provdá za člověka obtíženého dluhy. Nejdřív nás vůbec nechtěl poslouchat. Zpočátku nás zahrnul - jak bych to jen formuloval - poněkud vojenskými výrazy. Nakonec však byl nucen uznat opodstatněnost všeho, co jsme mu řekli."
Pan Norrell si povšiml, že ho ta viditelně rozumná čtyřicátnice či padesátnice počastovala nepříliš přátelským pohledem. Pak se velmi lehce a chladně uklonila a bez jediného dalšího slova se vmísila do davu; mužík se obrátil opačným směrem a okamžitě zamával na pozdrav nějakému svému příteli.
Páně Norrellovu pozornost dále upoutala výjimečně krásná dívka v bělostříbrných šatech. Mluvil k ní vysoký pohledný muž a ona se smála všemu, co řekl.
"…a co kdyby pod základy domu našel dva draky - jednoho rudého a druhého bílého - zaklesnuté do sebe ve věčném boji a symbolizující nadcházející zkázu pana Godesdona? Odvážil bych se tvrdit," prohlásil s potutelným úsměvem, "že něco takového by vám nikterak nevadilo."
Znovu se zasmála, tentokrát ještě veseleji, a pana Norrella překvapilo, když ji hned vzápětí někdo oslovil jako "paní Godesdonovou".
Po dlouhém rozmýšlení pan Norrell usoudil, že si s ní přece jen měl promluvit, nikde ji ale neviděl. Měl plné zuby lidí kolem sebe i jejich halasu a byl rozhodnut tiše se vytratit, jenže shodou okolností byl v tom okamžiku dav kolem dveří obzvláště neprostupný; proud lidí ho volky nevolky zanesl do úplně jiné části místnosti. Točil se kolem dokola jako suchý list ve strouze, ovšem po jednom takovém oběhu připadl na poklidný kout u okna. Vysoká zástěna z vyřezávaného ebenu vykládaná perletí zpola skrývala - á! jaké blaho! - knihovnu. Pan Norrell vklouzl za zástěnu, vytáhl si Srozumitelný výklad celého Zjevení svatého Jana od Johna Napiera a pustil se do čtení. Nečetl ani příliš dlouho, když letmo vzhlédl od textu a spatřil onoho vysokého pohledného muže, jenž předtím rozprávěl s paní Godesdonovou, a toho malého černovlasého chlapíka, který vynaložil takové úsilí, aby kapitánu Hurstovi zničil naděje na sňatek. Čile spolu rozmlouvali, ale kolující lidé se na ně tak tlačili, že dlouhán bez zbytečných cirátů čapl toho mužíka za rukáv a odtáhl ho za zástěnu do rohu, který si předtím zabral pan Norrell.
"Není tady," pravil dlouhán vyčítavě a každé slovo zdůraznil tím, že svého společníka šťouchl prstem do ramene. "Kde jsou ty propalující oči, které jste nám sliboval? Kde jsou transy, jež nikdo nedokáže vysvětlit? Proklel tu někoho? Upřímně o tom pochybuji. Vyvolal jste ho jako ducha z nesmírných hlubin a on nepřišel."
"Byl jsem u něj ještě dnes ráno," opáčil mužík vzdorně, "poslechnout si o báječných kouzlech, která prováděl poslední dobou, a on slíbil, že dorazí."
"Je po půlnoci. Teď už se neukáže." Dlouhán se velmi povýšeně usmál. "Přiznejte se, že ho neznáte."
Pak mužík předvedl úsměv, jenž se mohl se společníkovým zazubením směle měřit (šlo o opravdové klání), a prohlásil: "Nikdo v Londýně ho nezná lépe. Přiznám se, že jsem trochu - trošičku - zklamaný."
"Cha!" zvolal dlouhán. "Všichni v místnosti jsou toho názoru, že jsme byli ohavně podvedeni. Přišli jsme sem v očekávání naprosto mimořádné podívané, a místo toho jsme se museli zabavit sami." Když očima sklouzl k panu Norrellovi, dodal: "Tento gentleman čte knihu."
Mužík se obrátil a přitom nechtě drcl rukou do Srozumitelného výkladu celého Zjevení svatého Jana. Zpražil pana Norrella pohledem za to, že tak malý prostor zaplnil tak ohromnou knihou.
"Musím přiznat, že jsem zklamán," pokračoval mužík, "ale zase mne to vůbec nepřekvapuje. Neznáte ho tak jako já. Mohu vás ujistit, že si velmi dobře uvědomuje svou cenu. Nikdo si ji nemůže uvědomovat lépe. Člověk, který si koupí dům na Hanover Square, má dobré ponětí o stylu. Ach ano! Koupil si dům na Hanover Square! To jste asi neslyšel, že?

Je bohatý jako žid. Měl starého strýčka jménem Haythornthwaite, který umřel a odkázal mu ranec peněz. Krom dalších drobností vlastní solidní dům a velké pozemky v Hurtfewském opatství v Yorkshiru."
"Cha!" zasmál se dlouhán suše. "Tak to měl vážně štěstí. Bohatí staří strýčkové, co umřou, jsou skandálně nedostatkové zboží."
"Svatá pravda!" přitakal mužík. "Jedni moji přátelé, Griffinovi, mají úžasně bohatého starého strýce, o nějž se léta všemožně starají - ale přestože mu bylo tak sto, když začali, pořád ještě není po smrti a podle všeho hodlá žít navěky, jim na zlost, a všichni Griffinové sami stárnou a jeden po druhém v trpkém zklamání umírají. Ale jsem si jist, že vy, můj drahý Lascellesi, se o nějaké protivné stařiky starat nemusíte - jste finančně zajištěný víc než dobře, ne?" Dlouhán se rozhodl, že drzou poznámku velkoryse přejde, a místo toho chladně poznamenal: "Tuším, že tamhleten gentleman si s vámi přeje hovořit."
Dotyčným gentlemanem byl pan Norrell, jehož zcela konsternovalo, že se tu na veřejnosti takto propírají jeho majetkové poměry, a už pár minut číhal na příležitost promluvit. "Promiňte," ozval se.
"Ano?" opáčil malý muž ostře.
"Já jsem pan Norrell."
Dlouhán i mužík na pana Norrella vytřeštili oči. V následném tichu se onen nedorostlý gentleman tvářil nejprve uraženě, pak zaraženě a nakonec zmateně. Potom pana Norrella požádal, aby své jméno zopakoval.
Pan Norrell mu vyhověl, načež mužík pronesl: "Omlouvám se, ale… Tedy, chci říct… doufám, že mi nebudete mít za zlé, když vám položím tak troufalou otázku, ale je ve vašem domě na Hanover Square člověk, který se obléká celý do černého, s vyzáblým obličejem zkrouceným jako kořen živého plotu?"
Pan Norrell se na chvíli zamyslel a pak odpověděl: "Childermass. Myslíte Childermasse."
"Ach, Childermass!" zvolal mužík, jako by se to nyní zcela vyjasnilo. "Ano, samozřejmě! Jsem já to ale hlupák! To je Childermass! Ach, pane Norrelle! Ani nevím, jak vyjádřit radost z toho, že vás poznávám. Jmenuji se Drawlight, pane."
"Vy znáte Childermasse?" podivil se pan Norrell.
"Ehm…" Pan Drawlight se odmlčel. "Viděl jsem člověka odpovídajícího mému předchozímu popisu vycházet z vašeho domu a… Ach, pane Norrelle! Já jsem někdy takový mamlas! Neurazte se prosím, vážený pane! Když vás mám teď před sebou, jasně vidím, že zatímco on má divoké romantické rysy, které si člověk spojuje s mágy, vy vypadáte přemýšlivě jako učenec. Lascellesi, nemá snad pan Norrell vážné a střízlivé způsoby pravého učence?"
Dlouhán nepříliš nadšeně přisvědčil.
"Pane Norrelle, tohle je můj přítel, pan Lascelles," představil ho Drawlight.
Pan Lascelles se nepatrně uklonil.
"Ach, pane Norrelle," zvolal pan Drawlight. "Ani si nedokážete představit moje muka, když jsem si celý večer lámal hlavu, zdali přijdete nebo ne. V sedm hodin jsem už byl z toho tak nervózní, že jsem si nemohl pomoct! Nakonec jsem zašel do hostince v Glasshouse Street, jen abych od Daveyho a Lucase vyzvěděl, co si o tom myslí. Davey tvrdil, že určitě nepřijdete, což mne, jak si dovedete představit, uvrhlo do naprostého zoufalství!"
"Davey a Lucas!" vydechl Norrell ohromeně. (Jak si možná vzpomínáte, šlo o jména Norrellova kočího a komorníka.)
"Ale jistě!" přisvědčil pan Drawlight. "Do hostince v Glasshouse Street chodí Davey s Lucasem občas na oběd, jak bezpochyby víte." Pan Drawlight přestal brebentit jen na tak dlouho, aby pan Norrell stačil zamumlat, že o tom neměl ani tušení.
"Už nějaký čas v rozhovorech s širokým okruhem svých známých neúnavně vyzdvihuji vaše mimořádné schopnosti," pokračoval pan Drawlight. "Byl jsem váš Jan Křtitel, pane, připravoval jsem vám cestu! - a bez váhání jsem tvrdil, že jsme velcí přátelé, neboť jsem již od samého začátku tušil, můj drahý Norrelle, že tomu tak bude; a jak vidíte, měl jsem pravdu, protože teď jsme tady a tak spokojeně si povídáme!"

5
DRAWLIGHT
Od jara do podzimu 1807

Brzo ráno následujícího dne přišel Norrellův komorník Childermass na pánův pokyn do jídelny. Pan Norrell byl bledý a viditelně nervózní. "Co se děje?" zeptal se Childermass.
"No dovolte!" vyjel pan Norrell a vzhlédl. "Vy se mne na to odvažujete ptát? Vy, který jste zanedbal své povinnosti takovým způsobem, že jakýkoli darebák může nechat sledovat můj dům a nerušené se vyptávat mých sloužících? Ano, a navíc se ještě domoci odpovědi na své otázky! Řekněte mi, k čemu vás zaměstnávám, když ne proto, abyste mne proti takové drzosti chránil?"
Childermass pokrčil rameny. "Nejspíš narážíte na Drawlighta."
Nakrátko se rozhostilo ohromené ticho.
"Tak vy jste o tom věděl?" vykřikl Norrell. "Proboha, člověče! Co jste si myslel? Neopakoval jste mi snad stokrát, že pro zajištění mého soukromí je nutné zabránit sloužícím, aby si pouštěli pusu na špacír?"
"Ale jistě!" přitakal Childermass. "Velmi se ale obávám, pane, že něco ze svého soukromí budete muset oželet. Držet se v ústraní a o samotě, to lze s klidem v Yorkshiru, ale my tu nejsme v Yorkshiru."
"Ano, ano!" přisvědčil pan Norrell popuzeně. "Vím, že nejsme. Ale o to nejde. Otázka stojí takto: co Drawlight chce?"
"Mít tu čest být první člověk v Londýně, který se seznámí s mágem. Nic víc."
Pan Norrell si však své obavy nechtěl nechat racionálně vymluvit. Mnul si své zažloutlé ručičky nervózně o sebe a pohledem ustrašeně propátrával stinné kouty místnosti, jako by se děsil, že se v nich schovávají další Drawlightové a

všichni ho špehují. "V těch šatech nevypadal jako vědec," prohlásil, "ale to ještě nic nezaručuje. Neměl na prstech žádné prsteny moci či věrnosti, ale stejně…"
"Moc vám nerozumím," ozval se Childermass. "Mluvte jasně."
"Nevládne třebas nějakou schopností, co myslíte?" uvažoval pan Norrell. "Nebo má možná přátele, kteří žárlí na můj úspěch! Co jsou jeho společníci zač? Jaké má vzdělání?"
Childermass se usmál od ucha k uchu. "Á, vy jste si vsugeroval, že je špehem nějakého jiného mága. Nuže, tak tomu není, pane. V tom se na mne můžete spolehnout. Já vaše zájmy nezanedbával, naopak, když jsme obdrželi dopis od paní Godesdonové, já se na toho pána vyptal. Troufám si tvrdit, že stejně obšírně jako on na vás. Myslím, že jen velmi zvláštní mág by zaměstnal člověka jako on. A navíc, kdyby takový mág existoval, dávno byste se o jeho existenci již dověděl, ne? A přišel na to, jak ho připravit o jeho knihy a zatrhnout mu další studium. Nebylo by to přece poprvé."
"Domníváte se tedy, že je tenhle Drawlight neškodný?"
Childermass povytáhl obočí a charakteristicky se ušklíbl. "Naopak," prohlásil.
"Á," vykřikl pan Norrell, "já to věděl! Nuže, pak se mu rozhodně budu ve společnosti úzkostlivě vyhýbat."
"Proč?" chtěl vědět Childermass. "To jsem neřekl. Nevylíčil jsem vám snad, že pro vás nepředstavuje žádnou hrozbu? Co je vám po tom, že je špatný člověk? Nechte si poradit, pane, a využijte nástroje, který máte po ruce."
Potom Childermass panu Norrellovi vyložil, co o Drawlightovi zjistil: jak patří k jistému druhu gentlemanů, kteří se vyskytují pouze v Londýně a zabývají se zejména tím, že nosí drahé módní oblečení; jak svůj život tráví okázalým nicněděláním, jak se oddávají hazardu a nemírnému pití a celé měsíce pobývají v Brightonu a dalších módních přímořských lázních a jak v posledních letech tento druh lidí podle všeho dosáhl dokonalosti v osobě Christophera Drawlighta. I jeho nejlepší přátelé by uznali, že na něm není pranic dobrého.
Přestože pan Norrell při každém novém odhalení rozhořčeně pomlaskával a dělal to, není pochyb o tom, že ten rozhovor mu dělal dobře. Když za deset minut vstoupil do místnosti Lucas s šálkem čokolády, mág spokojeně pojídal topinku namazanou džemem a nikterak nepřipomínal onoho nervózního rozmrzelce z rána.
Ozvalo se hlasité zaťukání a Lucas šel otevřít dveře. Následovaly lehké kroky na schodech, Lucas se znovu vynořil a oznámil: "Pan Drawlight!"
"Á, jak se vede, pane Norrelle?" Pan Drawlight vešel do místnosti. Na sobě měl tmavě modrý kabát a opíral se o ebenovou hůlku se stříbrnou rukojetí. Podle všeho měl výbornou náladu a ukláněl se, usmíval se a chodil sem a tam takovým způsobem, že během pěti minut by se sotva našel centimetr čtvereční koberce, na němž by nestanul, stůl či židle, které by lehce nepohladil, zrcadlo, před nímž by neprotančil, a obraz, na nějž by se nakrátko neusmál.
Jakkoli si nyní pan Norrell byl jistý, že jeho host není žádný velký mág ani služebník velkého mága, pořád nebyl příliš nakloněn vzít si k srdci Childermassovu radu. Sice Drawlighta vybídl, aby si přisedl a vypil si s ním šálek čokolády, vyzval ho ale vyloženě mrazivým tónem. Nevrle odmlky a podmračené pohledy ovšem na Drawlighta ani v nejmenším nepůsobily, neboť hluchá místa vyplnil svým klábosením a z podmračených pohledů si nic nedělal, protože jim dávno uvykl.
"Jistě se mnou budete souhlasit, že včerejší večírek byl naprosto okouzlující, není-liž pravda? I když, jestli mohu být tak smělý, podle mne jste odešel právě včas. Mohl jsem pak chodit kolem a vykládat, že onen gentleman, jehož právě zahlédli vycházet z místnosti, byl vskutku pan Norrell! Věřte mi, pane, že si vašeho odchodu leckdo všiml. Ctihodný pan Masham si byl jist, že zahlédl kus vašeho ctěného ramene, lady Barclayová měla za to, že viděla elegantní šedou kudrlinku vaší ctihodné paruky, a slečna Fiskertonová plesala radostí při pomyšlení, že její pohled na chvíli spočinul na špičce vašeho učeného nosu! A to málo, co z vás zahlédli, pane, v nich vzbudilo touhu po větším soustu. Chtějí vás vidět celého!"
"Ach!" vzdychl pan Norrell s jistým uspokojením.
Drawlightovo opakované ujišťování, že pan Norrell dámy a pány na večírku paní Godesdonové zcela okouzlil, do jisté míry oslabilo předpojatost, kterou pan Norrell choval ke svému hostu. Podle pana Drawlighta se páně Norrellova společnost podobala koření; jeho sebemenší špetka umocňovala požitek z celého jídla. Pan Drawlight působil tak sympaticky, že pan Norrell postupně roztál a byl mnohem sdílnější.
"A jakým šťastným okolnostem, pane," otázal se Drawlight, "vděčíme za potěšení z vaší společnosti? Co vás přivádí do Londýna?"
"Přišel jsem do Londýna, abych napomohl věci moderní magie. Hodlám se, pane, zasadit o návrat magie do Británie," odpověděl Norrell vážně. "Mám mnoho co říci velikánům našeho věku. Mohu jim posloužit mnoha různými způsoby."
Pan Drawlight zdvořile zamumlal, že si tím je jistý.
"Mohu vám říci, pane," pokračoval pan Norrell, "že bych si ze srdce přál, aby tato povinnost bývala připadla nějakému jinému mágovi." Pan Norrell vzdychl a působil při tom tak šlechetně, jak mu jen jeho vyzáblý obličejíček umožnil. Je pozoruhodné, že člověk jako Norrell - člověk, jenž zmařil kariéry tolika kolegů mágů - se dokázal přesvědčit, že by byl raději, kdyby veškerá sláva jeho profese připadla někomu z nich, nebylo ovšem pochyb, že tomu pan Norrell věřil, když to vyslovil.
Pan Drawlight zahuhlal cosi na souhlas. Pan Drawlight si byl jist, že pan Norrell je příliš skromný. Pan Drawlight by ani na okamžik nepředpokládal, že by se na úkol navrátit magii do Anglie hodil kdokoli lépe než pan Norrell. "Ale v mém konání mě brzdí jedna obtíž," povzdychl si pan Norrell.
To pana Drawlighta překvapilo.
"Neznám svět, pane. Vím, že je to tak. Jakožto učenec miluji ticho a samotu. Sedět a celé hodiny planě tlachat v místnosti plné cizích lidí, to je pro mne to nejhorší mučení - troufám si tvrdit, že toho mě čeká přehršel. Childermass mne ujišťuje, že tomu neuniknu." Pan Norrell vrhl na Drawlighta toužebný pohled, jako kdyby doufal, že mu to vyvrátí.
"Á!" zvolal pan Drawlight po chvilce přemýšlení. "A právě proto jsem tak rád, že jsme se spřátelili. Nedělám ze sebe

učence, pane; o mázích a dějinách magie prakticky nic nevím a moje společnost vám jistě bude čas od času protivná, drobné nepříjemnosti této povahy však více než vyváží velký prospěch, který vám kyne z toho, že vás vezmu s sebou a představím lidem. Ach, pane Norrelle! Nedokážete si ani představit, jak bych vám mohl být užitečný!"
Pan Norrell odmítl dát panu Drawlightovi na místě své slovo, že ho doprovodí na všechna místa, o jejichž rozkošnosti ho pan Drawlight ubezpečil, a nechá se seznámit se všemi lidmi, jejichž přátelství podle pana Drawlighta obohatí Norrellův život, souhlasil však, že ještě ten večer zavítá s panem Drawlightem na večeři k lady Rawtenstallové do jejího domu na Bedford Square.
Ona večeře unavila pana Norrella mnohem méně, než předpokládal, a tak se uvolil sejít se s panem Drawlightem ráno v domě pana Plumtreeho. S panem Drawlightem po boku se pan Norrell vnořil do společnosti s větší sebedůvěrou než dříve. Nabral si mnohem více společenských povinností; měl napilno od jedenácti hodin dopoledne až do půlnoci a někdy i po ní. Chodil na ranní návštěvy, obědval v jídelních salóncích po celém městě; účastnil se večírků, bálů a koncertů italské hudby; setkával se s baronety, vikomty, vikomtkami a dalšími ctihodnými osobami; byl vídán, jak kráčí po Bond Street zavěšený do pana Drawlighta či jak si vyráží na projížďku kočárem do Hyde Parku s panem Drawlightem a drahým přítelem pana Drawlighta, panem Lascellesem.
Když pan Norrell neobědval ve městě, přicházel pan Drawlight na oběd do jeho domu na Hanover Square - pan Norrell soudil, že to Drawlightovi musí náramně vyhovovat, když nemá skoro žádné peníze. Dozvěděl se to od Childermasse a ten tvrdil, že zadlužený Drawlight se protlouká všelijak a že žádného ze svých přátel nepozval k sobě domů, protože bydlí nad ševcovskou dílnou v Little Ryder Street.
Tak jako u každého nového domu se i v domě na Hanover Square - jenž zpočátku působil jako dokonalost sama - přišlo na to, že je potřeba vylepšit ho po všech stránkách. Pan Norrell byl přirozeně jako na jehlách, aby se to všechno vyřídilo co nejrychleji, když se ovšem obrátil na Drawlighta, aby si u něj potvrdil dojem, že londýnští dělníci si počínají výjimečně liknavě, Drawlight využil příležitosti obeznámit se se všemi plány páně Norrella ohledně barev, tapet, koberců, nábytku a ozdob a na všem našel hnidy. Přeli se o to dobrou čtvrthodinu a pak pan Drawlight nařídil, ať se připraví kočár, a vydal Daveymu pokyn, nechť ho spolu s panem Norrellem zaveze přímo do obchodu pana Ackermanna ve Strandu. Tam pan Drawlight ukázal panu Norrellovi knihu s obrázkem od pana Reptona - zachycoval prázdný staromódní salón, kde z obrazu na stěně hleděl alžbětinský dvořan s kamennou tváří a prázdné sesle na sebe civěly jako hosté na večírku, když zjistí, že si nemají co říci. Ale na další straně, ach!, o jaké změny se postarala vznešená umění truhlářství, tapetování a čalounění! Zde se čtenáři předkládal obrázek téhož salónku, nově zařízeného nábytkem a vylepšeného k nepoznání! Zhruba tucet pánů a dam oblečených dle nejnovější módy přilákala do krásného nového bytu vyhlídka na slastné spočinutí v křesílkách, v nichž nyní zaujímali elegantní pózy, nebo na procházky v břečťanem obrostlé zimní zahradě, která se záhadně objevila za francouzskými okny. Pan Drawlight panu Norrellovi vysvětlil, jaké z toho plyne poučení: pokud pan Norrell hodlá získat pro věc moderní magie přátele, musí ve svém domě zbudovat mnohem více francouzských oken.
Pod Drawlightovým vedením se pan Norrell naučil dávat přednost obrazárenské červeni před nevýraznými odstíny zeleně z dob svého mládí. V zájmu moderní magie se poctivé materiály v Norrellově domě oděly barvou či lakem, aby vypadaly jako to, co nejsou - asi jako herci na jevišti. Štuky byly natřeny tak, aby připomínaly dřevo, a dřevo bylo natřeno, aby připomínalo jiné druhy dřeva. Než došlo na zařízení jídelny, pan Norrell už na Drawlightův vkus spoléhal natolik, že Drawlight byl pověřen výběrem jídelního servisu a neměl se při tom ohlížet na názory nikoho jiného.
"Nebudete toho litovat, drahý pane!" zvolal Drawlight, "neboť před třemi týdny jsem vybral servis pro vévodkyni z B-- a ona prohlásila, že v životě neviděla nic ani z poloviny tak okouzlujícího!"
Jednoho prosluněného květnového dopoledne seděl pan Norrell v přijímacím pokoji na Wimpole Street, v domě paní Littleworthové. Mezi lidmi, kteří se tu shromáždili, byli i pánové Drawlight a Lascelles. Pan Lascelles našel ve společnosti pana Norrella výjimečné zalíbení, ba v tomto ohledu ho předčil jedině pan Drawlight, o pozornost pana Norrella se však pan Lascelles ucházel ze zcela jiného důvodu. Byl to chytrý cynik, jemuž přišlo nesmírně směšné, jak si nějaký starý vědátor vsugeroval, že umí kouzlit. Kdykoli se k tomu naskytla vhodná příležitost, vyptával se pan Lascelles pana Norrella na magii a bavil se jeho odpověďmi.
"A jak se vám líbí v Londýně, pane?" otázal se.
"Vůbec ne," opáčil Norrell.
"Tak to je mi líto," řekl Lascelles. "Našel jste nějaké kolegy mágy, s nimiž byste si mohl promluvit?" Pan Norrell se zamračil a prohlásil, že nevěří, že by v Londýně krom něj žili ještě nějací mágové, a pokud ano, pak je i přes veškerou snahu nedokázal odhalit.
"Á, pane!" zvolal pan Drawlight. "V tom se pletete! Byl jste vskutku ohavně uveden v omyl! V Londýně je mágů dost - přinejmenším čtyřicet! Lascellesi, souhlasíte se mnou přece, že máme v Londýně stovky mágů? Narazíte na ně prakticky na každém rohu. Pan Lascelles i já vás s nimi velmi rádi seznámíme. Vládne jim nekorunovaný král jménem Vinculus - je to takový vyčouhlý rozedraný hastroš, co má vlastní boudu se žlutou zástěnou před kostelem svatého Kryštofa, celou pocákanou blátem. A když mu dáte dvě pence, bude vám věštit osud."
"Vinculova proroctví, to jsou samé katastrofy," dodal pan Lascelles se smíchem. "Prozatím mi slíbil utopení, šílenství, požár, který zničí veškerý můj majetek, a nemanželskou dceru, jejíž záštiplnost mi ve stáří velmi uškodí."
"Rád vás za ním vezmu, pane," obrátil se Drawlight k panu Norrellovi. "Mám Vincula ve velké oblibě."
"Dávejte si pozor, pakliže tam skutečně půjdete," radila paní Littleworthová. "Někteří z nich dokážou člověka strašně vyděsit. Cruickshankovi si jednou přivedli do domu mága - hodně špinavého otrapu -, aby jejich přátelům předvedl nějaké triky, jenže on žádné neuměl - a tak mu nezaplatili. On se rozvzteklil a hrozil, že promění jejich dítě ve kbelík na uhlí, a ti pak propadli panice, protože po dítěti se slehla zem - ovšem na druhou stranu žádný nový uhlák se taky neobjevil. Prohledali dům od půdy až po sklep a paní Cruickshanková zmírala úzkostí, takže se poslalo pro doktora - až

se nakonec ve dveřích objevila kojná i s dítětem a vyšlo najevo, že ho vzala ukázat své matce v James Street."
I přes podobné lákání pan Norrell odmítl Drawlightovu laskavou nabídku, že ho zavede za Vinculem do jeho žluté boudy.
"A jaké mínění máte o Králi Havranovi, pane Norrelle?" otázala se paní Littleworthová dychtivě.
"Žádné. O této osobě vůbec nepřemýšlím."
"Vážně?" divil se pan Lascelles. "Promiňte, že jsem tak smělý, ale to je skutečně pozoruhodné tvrzení. Ještě jsem nepotkal mága, pro něhož by Král Havran nebyl největším z mágů - mág par excellence! Kdyby tenhle člověk chtěl, býval by mohl vyrvat Merlina ze stromu, protočit toho stařík na hlavě a zase ho uložit zpátky."
Pan Norrell nic neřekl.
"Žádný jiný aureát," pokračoval pan Lascelles, "se mu ale nemohl rovnat v tom, čeho dosáhl, ne? Království ve všech světech, co jich kdy bylo. Rytířské družiny z řad lidí i elfů, kteří vyplnili každý jeho rozkaz. Kouzelné lesy, které se dokázaly přemisťovat. A to už nemluvím o jeho dlouhověkosti - vládl tři sta let - a prý i na sklonku své vlády přinejmenším vypadal jako mladík."
Pan Norrell nic neřekl.
"Možná si ale myslíte, že historické anály lžou? Mnohokrát jsem slyšel názor, že Král Havran nikdy neexistoval - že to vůbec nebyl jeden mág, ale celá řada mágů, kteří se jeden druhému velmi podobali. Je to tak?"
Páně Norrellův výraz naznačoval, že by se k tomu raději nevyjadřoval, ale Lascellesova přímá otázka si žádala odpověď. "Ne," prohlásil nakonec, "jsem si naprosto jist, že existoval. Jeho vliv na anglickou magii však musím označit za politováníhodný. Jeho magie byla obzvláště zhoubného druhu a nic by mne nepotěšilo více, než kdyby po zásluze upadl v zapomnění."
"A co vaši elfští služebníci?" nadhodil pan Lascelles. "Jsou viditelní jen pro vás? Nebo je mohou spatřit i ostatní?"
Pan Norrell si odfrkl a opáčil, že žádné nemá.
"Jakže, žádné?" zvolala velmi udiveně paní v karafiátově růžových šatech.
"Jste moudrý, pane Norrelle," konstatoval pan Lascelles. "Případ Tubbs proti Starhousovi musí být pro všechny mágy velkou výstrahou."
"Pan Tubbs nebyl žádný mág," pravil pan Norrell. "Ani jsem se nikdy nedoslechl, že by se za něj prohlašoval. I kdyby ale byl ten největší mág v křesťanstvu, pořád by jeho přání prodlévat ve společnosti elfů bylo omyl. Jedovatější a Anglii nepřátelštější plémě vůbec neexistuje. Příliš mnoho mágů buď z lenosti či nevědomosti upustilo od řádného studia a místo toho napřelo veškeré úsilí k získání elfího služebníka - a když se jim takového sluhu podařilo obstarat, nechali si od něj zařizovat úplně všechno. Anglické dějiny se takovými muži jen hemží a já jsem rád, že alespoň někteří za to byli po zásluze potrestáni. Podívejte se na Bloodworthe."
Pan Norrell si udělal mnoho nových známostí, v jejich srdcích ale ani jedinkrát nezažehl plamen přátelství. Celkem vzato byl Norrell pro Londýn zklamáním. Neprovozoval magii, nikoho neproklel, nic nepředpověděl. Jednou se v domě paní Godesdonové nechal slyšet, že by mohlo pršet, ale pokud šlo o proroctví, pak bylo neuspokojivé, neboť nepršelo - popravdě řečeno sprchlo až následující sobotu. O magii skoro nemluvil, a když už jednou spustil, připomínalo to dějepravnou přednášku a nikdo ho nevydržel poslouchat. Jen zřídkakdy našel pro jiného mága dobrého slova, snad až na Francise Suttona-Grova, mága z minulého století, kterého jednou pochválil.
"Já ale myslel," ozval se pan Lascelles, "že Sutton-Grove se nedá číst. Odjakživa slýchám, že De Generibus Artium je naprosto nečitelné."
"Ach!" vzdychl Norrell. "Netuším, jak obstojí jakožto kratochvíle pro dámy a urozené pány, ale po mém soudu je pro badatele, který to myslí s magií skutečně vážně, naprosto nedocenitelný. V Suttonovi-Grovovi najde první pokus vymezit veškeré oblasti magie, jimž by se moderní mág měl věnovat, všechny přehledně zobrazené v soupisech a tabulkách. Jistě, Suttonův-Grovův systém klasifikace je často pomýlený - to máte na mysli, když říkáte ‚nečitelný'? -, přesto na světě neznám příjemnější pohled než na jeho deset či jedenáct soupisů; stačí, když je student magie přelétne očima, a hned ví, že tohle už zná, ale tamto ho ještě čeká - a leží před ním dost práce na čtyři, možná pět let."
Příběh o sochách v yorské katedrále začal být tak notoricky známý a otřepaný, že se lidé ptali, zdali pan Norrell vykonal ještě něco jiného, a pan Drawlight si musel vymyslet pár nových příkladů.
"Co ale ten mág umí udělat, Drawlighte?" zeptala se paní Godesdonová jednoho večera, když pan Norrell nebyl přítomen.
"Ach, madam!" zvolal Drawlight. "Je snad něco, co by nebylo v jeho silách? Považte! Loni v zimě v Yorku - což, jak možná víte, madam, je Norrellovo rodiště - se ze severu přihnala velká bouře a strhla všechno prádlo do bláta a do sněhu - a tak aby ušetřili všem ženám ve městě námahu spojenou s opětovným praním, obrátili se konšelé na Norrella - a on vyslal družinu elfů, aby vše znovu vyprali - a k tomu se všechny díry v košilích, nočních čapkách a spodničkách vyspravily, roztřepené okraje zacelily a všichni prohlašovali, že tak oslnivou bělost v životě neviděli!"
Uvedená báchorka si získala velkou popularitu a toho léta značně pozvedla všeobecné mínění o panu Norrellovi. Když tudíž pan Norrell mluvíval o moderní magii, jak to měl někdy ve zvyku, většina jeho posluchačů soudila, že tím musí myslet něco podobného.
Pokud se ale pánové a dámy, s nimiž se pan Norrell setkával v londýnských salónech a přijímacích pokojích, zklamali v něm, pak jeho stejnou měrou neuspokojovali oni. Ustavičně si panu Drawlightovi stěžoval na frivolní otázky, jimiž ho zahrnovali, a prohlásil, že hodiny strávené v jejich společnosti neposunuly věc anglické magie ani o krůček kupředu.
Jednoho nudného středečního dopoledne na konci září seděli pánové Norrell a Drawlight v knihovně domu na Hanover Square. Pan Drawlight byl zhruba v prostředku dlouhé historky o tom, co pan F. řekl, aby urazil lorda S., a co o tom všem soudila lady D., když tu pan Norrell zničehonic pronesl: "Pane Drawlighte, byl bych vám povděčen, kdybyste mi poradil v následující důležité záležitosti: zpravil někdo o mém příjezdu do Londýna vévodu z Portlandu?"

"Ach, pane," odpověděl Drawlight, "jen vy se svou skromnou povahou byste něco takového mohl pokládat za možné. Ujišťuji vás, že o výjimečném panu Norrellovi již slyšeli všichni ministři."
"Pokud je to ale tak," opáčil pan Norrell, "pak proč mi Jeho Milost neposlala žádnou zprávu? Ne, začínám si myslet, že o mé existenci nemají ponětí - a tak bych vám, pane Drawlighte, byl vděčný, kdybyste mne informoval o svých kontaktech ve vládě, na něž bych se mohl obrátit."
"Ve vládě?" opakoval pan Drawlight.
"Přišel jsem sem přiložit ruku k dílu," stěžoval si pan Norrell plačtivě. "Doufal jsem, že touhle dobou již budu hrát nějakou důležitou roli v boji proti Francouzům."
"Pokud si připadáte opomíjený, pane, pak je mi to ze srdce líto," prohlásil pan Drawlight. "Ujišťuji vás ale, že nic takového není třeba. Dámy a pánové po celém městě ocení jakékoli drobné triky či iluze, které byste nám mohl ukázat někdy večer po jídle. Nesmíte se bát, že nám vyrazíte dech - všichni máme velmi pevné nervy."
Pan Norrell nic neřekl.
"Nu, pane," pokračoval pan Drawlight, usmál se na něj bílými zuby a smířlivě na něj upřel jasné černé oči, "nesmíme se o to přít. Nesmírně rád bych vám vyhověl, ale jak vidíte, není to prostě v mé moci. Vláda má svou sféru působnosti. A já zase svou."
Popravdě řečeno znal pan Drawlight hned několik gentlemanů zastávajících rozličné vládní funkce, kteří by se byli rádi setkali s přítelem pana Drawlighta a vyslechli si ho, výměnou za slib od pana Drawlighta, že nikdy nikomu neprozradí pár zajímavostí, které na ně věděl. Panu Drawlightovi však z toho, že by pana Norrella těmto gentlemanům představil, nekynul žádný prospěch; mnohem raději vodil pana Norrella po londýnských salónech a přijímacích pokojích, kde ho - jak doufal - začas přiměje předvést něco z těch drobných triků a vymyšleností, které Drawlightovi známí toužili vidět.
Pan Norrell začal psát naléhavé dopisy ministrům, jež nejdříve ukázal Drawlightovi a pak je předal Childermassovi, aby je doručil, jenže jejich adresáti mu neodpověděli. Pan Drawlight pana Norrella varoval, že to tak dopadne. Pánové ve vládě mají vždycky dost co na práci.
Zhruba za týden dostal pan Drawlight pozvání poslechnout si v domě na Soho Square slavnou italskou sopranistku, která nedávno dorazila z Říma. Pozván byl přirozeně i pan Norrell. Po příjezdu do domu však Drawlight nedokázal mága v davu najít. Lascelles se opíral o římsu nad krbem, zabraný do hovoru s nějakými pány. Drawlight za ním zašel a zeptal se, jestli neví, kde se pan Norrell nalézá.
"Hm," odpověděl pan Lascelles, "tak ten šel navštívit sira Waltera Polea. Pan Norrell má důležité informace, jež hodlá neprodleně předat vévodovi z Portlandu. A jejich předáním hodlá poctít právě sira Waltera Polea."
"Portland?" podivil se další gentleman. "Cože? To už ministři klesli tak hluboko? To se radí s mágy?"
"Vyložil jste si to špatně," usmál se pan Lascelles. "To vše je Norrellovo dílo. Hodlá nabídnout své služby vládě. Podle všeho má plán, jak porazit Francouze magií. Pokládám však za vysoce nepravděpodobné, že ministry přesvědčí, aby ho vyslechli. Francouzi jim jdou po krku na kontinentu, všichni ostatní jim jdou po krku v parlamentu, takže byste sotvakde na světě našel uštvanější skupinu pánů - ti na výstřednosti nějakého gentlemana z Yorkshiru rozhodně nemají čas."
Pan Norrell tak jako jeden pohádkový hrdina zjistil, že po celou dobu mohl udělat to, co si přál. I mágové musejí mít příbuzenstvo a pan Norrell měl shodou okolností vzdáleného příbuzného z matčiny strany, jenž se jednou panu Norrellovi velmi zprotivil tím, že mu napsal dopis. Aby se nic takového již nikdy nestalo, pan Norrell tomu otravovi daroval osm set liber (což po něm dotyčný žádal), s lítostí však musíme konstatovat, že to onoho skrznaskrz ničemného příbuzného páně Norrellovy matky nezastavilo a on napsal panu Norrellovi druhý dopis, v němž svého dobrodince zahrnul chválou a díky a prohlásil, že "od nynějška já i mí přátelé náležíme k Vaší zájmové skupině a v příštích volbách jsme připraveni hlasovat v souladu s Vašimi vznešenými přáními, a pokud by se v nadcházejících letech mělo ukázat, že by Vám mé služby mohly být ku prospěchu, Vaše příkazy budou pro Vašeho uctivého a oddaného služebníka Wendella Markworthyho jen ctí a pozvednou jeho vážnost v očích světa."
Pan Norrell doposud nepokládal za nutné pozvednout vážnost pana Markworthyho v očích světa tím, že by ho poctil nějakými příkazy, Childermass však nyní zjistil, že pan Markworthy s pomocí obdržených peněz zajistil sobě a svému bratru místo u Východoindické společnosti. Vypravili se do Indie a za deset let se vrátili velmi bohatí. Když od svého prvního patrona nedostal žádné pokyny, kterak hlasovat, zařídil se dle mínění pana Bonnella, svého nadřízeného ve Východoindické společnosti, a přesvědčil své přátele, aby následovali jeho příkladu. Panu Bonnellovi tak prokázal velmi užitečné služby a pan Bonnell byl zase velký přítel jednoho politika, sira Waltera Polea. V hektickém světě obchodu a státní správy jeden gentleman dluží druhému přátelskou službu, a ten zase dluží přátelskou službu někomu dalšímu, až se utvoří řetězec slibů a závazků. V tomto případě se tento řetěz táhl od pana Norrella až k siru Walteru Poleovi a sir Walter Pole nyní seděl v ministerském křesle.

6
"MAGIE NENÍ ÚCTYHODNÁ, PANE."
Říjen 1807

Tenkrát nebylo o ministerskou funkci co stát.
S válkou to šlo od desíti k pěti a vláda byla u veřejnosti všeobecně nepopulární. S každým novým debaklem se na toho či onoho člověka přilípl další malý ždibec viny, ale všichni vespolek za to haněli ministry a ti chudáčci to nanejvýš mohli vyčítat sobě navzájem - což také činili čím dál častěji.
Ne že by ministři byli tupí - naopak, někteří z nich se vyznačovali mimořádnou inteligencí. Vzato kolem a kolem to ani

nebyli špatní lidé; několik jich vedlo příkladný rodinný život a chovalo pozoruhodnou lásku k dětem, hudbě, psům či krajinomalbě. A přece byla vláda natolik neoblíbená, že nebýt opatrných proslovů ministra zahraničí, nedokázala by v Dolní sněmovně prosadit už vůbec nic.
Ministr zahraničí byl jedinečný řečník. Bez ohledu na to, jak malou vážnost vláda požívala, když ministr zahraničí povstal a promluvil - ach, jak to najednou vypadalo jinak! Jak rychle se zjistilo, že vše špatné zavinil předchozí kabinet (banda, jejíž kolektivní hlouposti se vyrovnala jen škodlivost jejích záměrů)! Co se současné vlády týče, podle ministra zahraničí země od starověku nenosila gentlemany, kteří by byli tak ctnostní, nedocenění a tak nespravedlivě osočovaní. Všichni byli moudří jako Šalamoun, ušlechtilí jako Caesar a stejně chrabří jako Marcus Antonius; a co se poctivosti týče, nikdo se nepodobal Sokratovi více než ministr financí. Přes všechny tyto ctnosti a schopnosti však veškeré ministerské plány na porážku Francouzů přišly vniveč a lidé si stěžovali i na chytrost členů kabinetu. Když si venkovští gentlemani četli v novinách proslovy toho či onoho ministra, mumlali si pro sebe, že je to rozhodně chytrý chlapík. Jenže tohle pomyšlení venkovské gentlemany příliš neuspokojovalo. Venkovské gentlemany jímalo silné podezření, že chytrost je jaksi nebritská. Onou roztěkanou a nepředvídatelnou genialitou se přece ze všeho nejvíc vyznačoval úhlavní nepřítel Británie, císař Napoleon Bonaparte; to venkovští gentlemani nemohli schvalovat.
Siru Walteru Poleovi bylo dvaačtyřicet a s lítostí musím prozradit, že byl stejně chytrý jako jeho vládní kolegové. Za svůj život se postupně pohádal se všemi významnými politiky své doby, a když se jednou s Richardem Brinsleym Sheridanem zpil pod obraz, dostal od něj lahví madeiry přes hlavu. Sheridan poté prohodil k vévodovi z Yorku: "Pole přijal mou omluvu velkomyslně, jako pravý gentleman. Naštěstí je tak šeredný, že o jednu jizvu víc či míň, na tom u něj vůbec nesejde."
Podle mě zas tak škaredý nebyl. Pravda, jeho rysy věru nestály za moc: měl velký obličej, oproti jiným ovšem o polovinu kratší, trčel mu z něj velký nos s ostrou špičkou, tmavé oči mu chytře svítily jako dva uhlíky a drobná štětinatá obočí připomínala dvojici rybek srdnatě plujících na velkém moři tváře. A přece všechny ty ošklivé součásti tvořily veskrze příjemný celek. Kdybyste ten obličej viděli v klidu (s hrdým a nemálo zasmušilým výrazem), předpokládali byste, že takto musí vypadat vždycky, že žádná tvář na světě nemůže být hůř vybavená k vyjadřování citů. Ale to byste se velmi mýlili.
Pro sira Waltera Polea nebylo nic příznačnějšího než Překvapení. Zorničky se mu rozšířily, obočí se mu zvedlo o víc než centimetr, zničehonic se prudce zaklonil a v tom okamžiku se ze všeho nejvíc podobal postavičce z rytin pana Rowlandsona či pana Gillraye. Ve veřejném životě mu toto Překvapení nejednou dobře posloužilo. "Vy vážně navrhujete, aby -!" zahřímal. A pokud vám onen gentleman, jenž tak pošetile navrhoval - v doslechu sira Waltera, zrovna k srdci nepřirostl či pokud si zlomyslně potrpíte na střetnutí brilantního myslitele s nedovtipou, pak byste se dobře bavili. Sledovat sira Waltera v den, kdy překypoval radostnou zlobou, bylo větším povyražením než jít na představení do divadla v Drury Lane. Zabednění gentlemani v obou komorách sněmovny se mu vyplašeně vyhýbali, co jen mohli. (Starý lord Ten-a-ten kluše po úzké kamenné cestičce mezi Dolní sněmovnou a whitehallským sídlem jízdní gardy, mává na sira Waltera holí a přes rameno křičí: "Nebudu s vámi mluvit, pane! Překrucujete moje slova! Podsouváte jim smysl, jejž jsem jim nikdy neměl v úmyslu dát!")
Když jednou sir Walter hovořil k davu shromážděnému ve finančním centru Londýna, nezapomenutelně přirovnal Anglii a její politiky k osiřelé mladé dámě svěřené do péče smečce vilných a hrabivých starců. Namísto aby ji tito bídáci ochránili před zkaženým světem, okradli ji o dědictví a vydrancovali jí dům. A třebaže obecenstvo sira Waltera nerozumělo všem cizím výrazům v jeho proslovu (Walterovo vynikající klasické vzdělání se nezapřelo), příliš na tom nesešlo. Všichni si dokázali představit chudinku slečinku, jak stojí ve spodničkách na posteli, zatímco jí přední whigové rabují ve skříních a rozprodávají veškeré šatstvo vetešníkům. A všechny mladé pány ta představa příjemně pohoršila.
Sir Walter byl velkomyslný a často laskavý. Kdysi se před kýmsi nechal slyšet, že doufá, že jeho nepřátelé mají proč ho nenávidět a přátelé zase proč ho milovat - a myslím, že vzato kolem a kolem to v obou případech platilo. Jeho příjemné chování, laskavost a chytrost, vysoké společenské postavení, jehož se ve světě domohl - to vše mu sloužilo ke cti, o to víc, že si je uchovával tváří v tvář potížím, které by menšího člověka takřka jistě zlomily. Siru Walterovi se nedostávalo peněz. A nemyslím tím jen, že mu chyběla hotovost. Chudoba je jedna věc, dluhy sira Waltera něco úplně jiného. Neblahá situace! - a o to trpčí, že si ji sám nezavinil: on nikdy nepropadal rozmařilosti a nikdy se nechoval jako hlupák, ale byl syn jednoho nerozvážného muže a vnuk druhého. Sir Walter se do dluhů narodil. Kdyby byl z jiného těsta, nemusel se trápit. Kdyby alespoň trochu tíhl k námořnictvu, mohl se zahojit na kořistném; kdyby miloval zemědělství, mohl zvelebit své pozemky a vydělat na obilí. Ono by úplně stačilo, kdyby působil jako ministr před padesáti lety: to by mohl půjčovat peníze ze státní pokladny na dvacetiprocentní úrok a shrábnout zisk. Ale co může dělat moderní politik? - ten spíš peníze utrácí, než rozmnožuje.
Před pár lety mu přátelé ve vládě zajistili místo řádného tajemníka Petičního úřadu, za což dostal zvláštní klobouk, figurku ze slonoviny a sedm set liber ročně. S přidělenou funkcí se nepojily žádné povinnosti, protože se nikdo nedokázal rozpomenout, k čemu má Petiční úřad vůbec sloužit nebo k čemu je ta slonovinová figurka. Pak ale Walterovi přátelé o vládní místa přišli, jejich posty obsadili noví ministři a ti vyhlásili, že zruší sinekury - a mezi mnoha úřady a posty, o něž ořezali vládní strom, se ocitl i Petiční úřad.
Na jaře 1807 se zdálo, že politická kariéra sira Waltera dospěla prakticky ke konci (poslední volby ho stály bezmála dva tisíce liber). Jeho přátelé z toho skoro šíleli. Jedna jeho dobrá známá, lady Winsellová, zajela do Bathu, kde se na koncertu italské hudby seznámila s nějakými Wintertownovými, matkou a dcerou. Za týden lady Winsellová napsala siru Walterovi: "Přesně to jsem si pro tebe vždycky představovala. Její matka je pro velký sňatek všemi deseti a nebude snad dělat žádné potíže - a pokud ano, pak spoléhám na to, že si s nimi se svým šarmem poradíš. A teď co se peněz týče! Když uvedly částku, která jí má spadnout do klína, slzy mi vhrkly do očí! Co bys řekl na tisícovku ročně? O

té slečně nic psát nebudu - až ji uvidíš, vychválíš mi ji víc, než bych to dokázala já."
Kolem třetí hodiny téhož dne, kdy se pan Drawlight zúčastnil recitálu oné Italky, zaťukal Norrelluv komorník Lucas na dveře domu na Brunswick Square, kam byl pan Norrell pozván na schůzku se sirem Walterem. Pana Norrella pustili dovnitř a zavedli ho do překrásné komnaty v prvním patře.
Na stěnách visela celá řada ohromných obrazů v propracovaných pozlacených rámech; všechny zachycovaly Benátky, ale obloha nad nimi byla zatažená bouřkovými mračny, z nich se valil studený déšť, a Benátky - to město postavené rovným dílem na sluncem zalitém mramoru a sluncem zalitém moři - se topily v londýnském přítmí. Akvamarínová modř města, jeho mračná běl i záblesky zlaté ustupovaly šedi a zeleni vodou zatopených prostor. Čas od času vrhl vítr ostrou spršku na okno (smutný to zvuk) a v šedém světle se ze všech vyleštěných povrchů liliovníkových komod a ořechových psacích stolů stala černá zrcadla, navzájem se odrážející. Při vší nádheře působil ten pokoj jaksi neútulně; neplála tu jediná svíčka, která by prozářila zdejší šero, ani v krbu nehořel oheň, který by zahnal chlad. Jako by tu domácnost vedl člověk, který výborně vidí a netrpí zimomřivostí.
Sir Walter se zvedl, přivítal pana Norrella a dovolil se, jestli může mít tu čest a představit paní Wintertownovou a její dceru, slečnu Wintertownovou. Ačkoli sir Walter mluvil o dvou dámách, pan Norrell viděl jen jednu, důstojnou dámu ve zralém věku, která na první pohled vzbuzovala respekt. Pana Norrella to zmátlo. Domníval se, že se sir Walter musel zmýlit, ovšem jen nezdvořák by siru Walterovi odporoval hned na začátku rozhovoru. Pan Norrell se té důstojné dámě poněkud popleteně uklonil.
"Velmi rád vás poznávám," řekl sir Walter. "Tolik jsem toho o vás slyšel. Připadá mi, že Londýn o ničem jiném než o tom pozoruhodném panu Norrellovi ani nemluví." Pak se sir Walter obrátil k důstojné dámě: "Pan Norrell je mág, madam, ve svém rodném hrabství Yorkshire velmi proslulý."
Důstojná dáma do pana Norrella zabodla pohled.
"Vypadáte úplně jinak, než jsem předpokládal, pane Norrelle," prohodil sir Walter. "Slyšel jsem, že jste praktický mág - snad vás to neurazilo, pane - opakuji jen, co jsem slyšel, a musím s úlevou konstatovat, že naštěstí nic takového nejste. Londýn je zamořený velkým množstvím rádobyčarodějů, kteří lidem slibují nejrůznější nemožnosti a pak je oberou o peníze. Tak mě napadá - neviděl jste náhodou Vincula, který má takovou malou boudu před svatým Kryštofem? Ten je z nich nejhorší. Počítám, že vy jste teoretický mág, ne?" Sir Walter se povzbudivě usmál. "Ale slyšel jsem, že mne chcete o něco požádat, pane."
Pan Norrell s omluvou připustil, že skutečně je praktický mág; sira Waltera to očividně překvapilo. Pan Norrell vyjádřil upřímnou naději, že tímto přiznáním v očích sira Waltera neklesl.
"Ne, ne. V žádném případě," zamumlal sir Walter zdvořile.
"Nedorozumění, jehož jste se stal obětí," vykládal pan Norrell, "čímž přirozeně míním názor, že všichni praktičtí mágové musí být šarlatáni, pramení ze šokující zahálčivosti anglických mágů v posledních dvou stech letech. Provedl jsem jedno malé kouzlo - které lidé z Yorku s laskavostí sobě vlastní označili za úžasné -, a přesto vám řeknu, sire Waltere, že něco podobného mohl vykonat jakýkoli mírně talentovaný mág. Tato všeobecná letargie připravila náš velký národ o jeho největší oporu a kvůli ní jsme skončili bezbranní. Právě tento nedostatek doufejme odčiním. Ať jiní mágové zanedbávají svou povinnost, ale já nemohu; přišel jsem, sire Waltere, nabídnout pomoc v našich stávajících nesnázích."
"Našich stávajících nesnázích?" opakoval sir Walter. "Myslíte válku?" Černé zorničky se mu doširoka rozevřely. "Drahý pane Norrelle! Co má válka společného s magií? Nebo magie s válkou? Slyšel jsem o tom, co jste vykonal v Yorku, a doufám, že vám byly hospodyňky vděčné, pochybuji však, že by se takové kouzlo dalo upotřebit ve válce! Pravda, vojáci jsou občas špinaví až za ušima, jenže, víte," rozesmál se, "oni se musí zaobírat jinými věcmi."
Chudák pan Norrell! Nedonesla se k němu Drawlightova historka o tom, jak elfové vyprali lidem šaty, a velmi ho to zarazilo. Ujistil pana Waltera, že žádné prádlo v životě nepral - ani kouzly, ani jinými prostředky -, a odvyprávěl siru Walterovi, co ve skutečnosti dokázal. Jakkoli však pan Norrell dovedl vykouzlit zázraky, kupodivu je uměl popsat jen svým obvyklým suchým způsobem, a tak si z toho vyprávění sir Walter odnesl dojem, že podívaná na půl tisíce soch v yorské katedrále mluvících jedna přes druhou byla poměrně nezáživná a že měl štěstí, když tou dobou dlel někde jinde.
"Vážně?" opáčil. "Nu, to je velmi zajímavé. Pořád ale úplně nerozumím, jak…"
V tom okamžiku někdo zakašlal, a jakmile sir Walter to zakašlání zaslechl, zmlkl, jako by chtěl poslouchat.
Pan Norrell se rozhlédl. V nejzazším a nejstinnějším rohu místnosti spočívala na pohovce dívka v bílých šatech, zavinutá do bílého šálu. Ležela bez pohnutí. Jednou rukou si k ústům tiskla kapesník. Její držení těla, její nehybnost, všechno na ní prozrazovalo bolest a špatné zdraví.
Pan Norrell si byl naprosto jist, že v rohu nikdo není, a tak jej nenadálé zjevení slečny Wintertownové vyděsilo skoro tak, jako by ji někdo přičaroval. Před jeho zraky se jí zmocnil záchvat kašle, který nějakou chvíli trval, a po celou tu dobu vypadal sir Walter vyloženě nesvůj. Nevěnoval mladé dámě jediný pohled, byť jinak očima bloumal po celé místnosti. Ze stolečku po svém boku sebral pozlacenou ozdůbku, obrátil ji, podíval se na její spodek a zase ji položil. Nakonec zakašlal - bylo to takové krátké odkašlání, jako by chtěl naznačit, že kašle každý - že kašlání je ta nejpřirozenější věc na světě - že kašlání by nikdy, za žádných okolností nemohlo vyvolat obavy. Dívka na pohovce konečně dokašlala a zase tiše a nehnutě ležela, třebaže dech vůbec nepopadala lehce.
Pohled pana Norrella přeskočil od slečny k velkému tmavému obrazu nad ní. Snažil se rozpomenout, o čem předtím mluvil.
"Je to manželství," pronesla majestátní dáma.
"Prosím, madam?" ozval se pan Norrell.
Leč madam pouze kývla k obrazu a vznešeně se na pana Norrella usmála.
Tak jako na všech ostatních obrazech v pokoji byly i na tom nad polehávající slečnou Benátky. Valná většina

anglických měst stojí na kopci, jejich ulice stoupají a zase klesají a pana Norrella napadlo, že Benátky postavené na moři musí být to nejplacatější, jakož i nejdivnější město na světě. Právě díky té plochosti vypadal ten obraz tolik jako cvičení v perspektivě; sochy, sloupy, kupole, paláce a katedrály se táhly do dálky, kde se protínaly s rozlehlou pošmournou oblohou, zatímco na moři šplouchajícím o zdi se tísnily zdobně vyřezávané a pozlacené výletní lodi a ta zvláštní benátská plavidla, která tolik připomínají střevíce dam nosících smutek.

"Zobrazuje symbolický sňatek Benátek s Jaderským mořem," řekla lady (již nyní musíme pokládat za paní Wintertownovou), "je to takový zvláštní italský obřad. Všechny obrazy, které vidíte v této místnosti, zakoupil nebožtík Wintertowne na cestách po kontinentu; a když jsme se vzali, věnoval mi je jako svatební dar. Ten malíř - Ital - byl tehdy v Anglii zcela neznámý. Později mu mecenášství pana Wintertowna dodalo odvahy a on přijel do Londýna."
Její mluva se vyznačovala stejnou vznešeností jako celá její osobnost. Po každé větě se na chvíli odmlčela, čímž dávala panu Norrellovi čas, aby náležitě docenil informace ve větě obsažené.
"A až se moje drahá Emma vdá," pokračovala, "dostane ona i sir Walter ode mě tyto obrazy jako svatební dar."
Pan Norrell se zeptal, zdali se slečna Wintertownová a sir Walter mají brát brzy.
"Za deset dní!" odpověděla paní Wintertownová triumfálně.
Pan Norrell jí poblahopřál.
"Vy jste mág, pane?" ověřovala si paní Wintertownová. "To nerada slyším. K tomuto povolání chovám obzvláštní odpor." Při tom se do něj zabodla pohledem, jako by její nesouhlas byl sám o sobě dostatečným důvodem k tomu, aby se magie okamžitě zřekl a zvolil si jiné zaměstnání.
Když se tak nestalo, obrátila se k nastávajícímu zeti. "Moje nevlastní matka, sire Waltere, jednomu mágovi bezmezně věřila. Po smrti mého otce nevytáhl paty z našeho domu. Člověk vešel do místnosti, kterou pokládal za zcela prázdnou, a našel ho v rohu napůl zakrytého závěsem. Nebo jak spí na pohovce se zablácenými botami na nohou. Byl to syn koželuha a jeho nízký původ se popravdě řečeno projevoval ve všem jeho počínání. Měl dlouhé špinavé vlasy a tvář jako pes, ale u našeho stolu sedával jako gentleman. Moje nevlastní matka se mu zcela podrobila a on nám po sedm let do puntíku určoval, jak máme žít."
"A na váš názor se nedbalo?" podivil se sir Walter. "To mne překvapuje!"
Paní Wintertownová se zasmála. "Když to tenkrát začalo, sire Waltere, bylo mi teprve osm nebo devět. Jmenoval se Dreamditch a ustavičně nám opakoval, jak je šťastný, že je náš přítel, byť jsme jej spolu s bratrem obdobně ustavičně upozorňovali, že my ho za svého přítele rozhodně nepovažujeme. Ale on se na nás jen usmíval jako pes, který se naučil usmívat a teď neví, jak s tím přestat. Nevykládejte si to špatně, sire Waltere. Moje nevlastní matka byla v mnoha ohledech skvělá žena. Otec si jí vážil natolik, že jí odkázal šest set ročně a svěřil jí i péči o své tři děti. Jedinou její slabinou bylo to, že pošetile pochybovala o vlastních schopnostech. Můj otec soudil, že v rozlišování dobra a zla i v mnoha dalších věcech se ženy vyrovnají mužům, a já s ním tento názor naprosto sdílím. Moje macecha neměla utíkat před svěřenými úkoly. Když pan Wintertowne zemřel, já před nimi taky neuhnula."
"Máte naprostou pravdu, madam," zamumlal sir Walter.
"Místo toho," pokračovala paní Wintertownová, "se zcela spolehla na toho mága Dreamditche. Ten v sobě neměl ani špetku magie, a tudíž si ji musel začít vymýšlet. Pro mého bratra, sestru i pro mě vytvořil pravidla, která nás ochrání - aspoň tak ujišťoval mou nevlastní matku. Přes prsa jsme nosili pevně utažené purpurové stužky. V našem pokoji se u stolu prostíralo pro šest osob, tři místa pro nás a tři pro elfy, kteří nad námi podle Dreamditche drželi stráž. Řekl nám jejich jména. Dokázal byste je uhádnout, sire Waltere?"
"Ani v nejmenším, madam."
Paní Wintertownová se zasmála. "Meadowlace, Robin Summerfly a elfka Buttercup. Můj bratr, sire Waltere, který byl stejně svobodomyslný jako já, často v doslechu macechy utrousil: ‚K čertu s Meadowlacem! K čertu s Robinem Summerflyem! K čertu s Buttercup!' a ona, chudák hloupá ženská, ho málem na kolenou prosila, aby toho nechal. Tihle elfové nám byli úplně pro kočku. Moje sestra onemocněla. Často jsem k ní zašla do pokoje a našla tam Dreamditche, jak ji hladí po bledých tvářích a poddajných rukou svými dlouhými žlutými nehty. Měl slzy skoro na krajíčku, šašek jeden. Kdyby mohl, byl by ji býval zachránil. Kouzlil, ale ona zemřela. Bylo to krásné dítě, sire Waltere. Léta jsem macešina mága nenáviděla. Léta jsem ho pokládala za zlosyna, ale nakonec mi, sire Waltere, došlo, že to nebyl než blázen a ubožák k politování."
Sir Walter se obrátil na židli. "Slečno Wintertownová!" ozval se. "Vy jste promluvila - ale já neslyšel, co jste řekla."
"Emmo! Co je?" zvolala paní Wintertownová.
Z pohovky se ozval tlumený vzdech. Pak slečna tichým jasným hlasem pravila: "Říkala jsem, že se zcela mýlíš."
"Opravdu, zlatíčko?" Paní Wintertownové, jež vystupovala tak rázně a která své názory předkládala lidem jako Mojžíš Desatero, podle všeho ani v nejmenším nevadilo, že jí její dcera protiřečí. Ba naopak, skoro jako by ji to potěšilo.
"Jistěže musíme mít mágy," prohlásila slečna Wintertownová. "Kdo jiný může vykládat dějiny Anglie a obzvláště dějiny jejího severu, jejího černého severního Krále? Naši normální historici to neumí." Na chvíli se rozhostilo ticho.
"Já mám dějiny ráda."
"To jsem netušil," hlesl sir Walter.
"Ach, sire Waltere!" zvolala paní Wintertownová. "Na rozdíl od jiných mladých žen neplýtvá naše drahá Emma silami na romány. Je velmi sečtělá; životopisů a poesie přečetla více než kterákoli jiná dívka, kterou znám."
"A přece doufám," vyhrkl sir Walter dychtivě a naklonil se při tom přes zadní opěradlo židle, aby mluvil přímo ke své

snoubence, "že se vám líbí romány a že bychom si potom třeba mohli navzájem předčítat. Jaké máte mínění o paní Radcliffové? Či madam d'Arblay?"
Sir Walter se však už nedověděl, co si slečna Wintertownová myslí o těchto ctěných dámách, neboť ji popadl druhý záchvat kašle, který ji donutil, aby se s očividně velkým úsilím posadila. Když její kašel odezněl, sir Walter ještě chvíli čekal na odpověď, ale ona si celá vyčerpaná v bolestech zase lehla a zavřela oči.
Panu Norrellovi se honilo hlavou, proč nikoho nenapadne přispěchat jí na pomoc. Jako by se v místnosti všichni domluvili, že budou nemoc nebohé dívky popírat. Nikdo se nezeptal, jestli nechce něco přinést. Nikdo nenavrhl, aby šla do postele, což pan Norrell - jenž byl často sám nemocen - považoval pro ni za zdaleka nejlepší.
"Pane Norrelle," řekl sir Walter, "nemohu tvrdit, že chápu, jaké povahy je pomoc, již nám nabízíte -"
"Á! Co se detailů týče," pospíšil si pan Norrell, "vím toho o válčení stejně málo jako generálové a admirálové o magii, a přece…"
"Ale ať již je to cokoli," pokračoval sir Walter, "s lítostí vám musím oznámit, že to nepůjde. Magie není úctyhodná, pane. Není," sir Walter hledal vhodné slovo, "seriózní. Vláda se do takových záležitostí nemůže plést. Dokonce i tento nevinný rozhovor nám může způsobit jisté nepříjemnosti, až se o něm lidé doslechnou. Ruku na srdce, pane Norrelle, kdybych býval lépe pochopil, co mi dnes hodláte nadnést, ani bych vás nepřijal."
Sir Walter to vše neříkal nijak nepřívětivě, ale chudák pan Norrell! Poslouchat, jak prý magie není seriózní, to ho těžce ranilo. Zjistit, že ho řadí k Dreamditchům a Vinculum tohoto světa, to pro něj byla rána přímo zdrcující. Marně namítal, že dlouho a usilovně přemýšlel, jak magii opět vydobýt úctu; marně nabízel, že siru Walterovi ukáže dlouhý seznam doporučení ohledně regulace magie v Anglii. Sir Walter jej nechtěl vidět. Vrtěl hlavou, usmíval se, ale řekl jen: "Pane Norrelle, bohužel pro vás nemohu nic udělat."
Když pan Drawlight toho večera přibyl do domu na Hanover Square, musel si vyslechnout Norrellovo hořekování, jak veškeré naděje na úspěch u pana Polea přišly vniveč.
"Vidíte, pane, co jsem vám říkal?" vyhrkl Drawlight. "Ale, ach! Nebohý pane Norrelle! Jak bezcitně se k vám zachovali! To je mi moc líto. Ale ani v nejmenším mne to nepřekvapilo! Mnohokrát jsem slyšel, že tihle Wintertownovi jsou pěkní hrdopýšci!"
Nerada to říkám, ale Drawlight měl v povaze víc než špetku licoměrnosti a musím prozradit, že ho to nemrzelo zdaleka tolik, jak předstíral. Tahle Norrellova samostatná akce ho dopálila a on si usmyslel, že ho za ni potrestá. Následující týden pánové Norrell a Drawlight chodili pouze na velmi nudné večeře, a i když pan Drawlight neklesl tak hluboko, aby pana Norrella vzal ke svému ševci či paní, která opražuje památky ve Westminsterském opatství, dal si práci, aby jejich hostitelé byli co možná nejméně důležití, vlivní či vznešení. Takto pan Drawlight hodlal v panu Norrellovi vzbudit dojem, že ho na lehkou váhu berou nejen Poleové a Wintertownové, ale i celý svět, aby konečně pochopil, kdo je jeho skutečný přítel, a aby mu pak vyšel trochu vstříc, když přijde na předvádění těch drobných triků, které už Drawlight sliboval mnoho měsíců.
Takové naděje a pletichy se tajily v srdci nejdražšího přítele pana Norrella, naneštěstí pro pana Drawlighta však pana Norrella odmrštění sirem Polem zkrušilo natolik, že vůbec nepostřehl změnu ve stylu zábavy a Drawlight potrestal jen sebe sama.
Když teď byl sir Walter zcela mimo dosah páně Norrella, pan Norrell se čím dál více utvrzoval v přesvědčení, že sir Walter byl přesně jeho vysněný ochránce. Jakožto veselý energický muž s příjemnými a nenucenými způsoby ztělesňoval sir Walter Pole všechno, co pan Norrell postrádal. Pan Norrell z toho tudíž vyvozoval, že sir Walter Pole by býval dosáhl všeho, co by on sám neuměl. Vlivní mužové doby by siru Walterovi propůjčili sluch.
"Kdyby si mne jen býval vyslechl," povzdychl si pan Norrell jednou, když večeřel pouze s panem Drawlightem. "Ale já nedokázal najít slova, která by ho přesvědčila. Teď lituji, že jsem nepožádal vás či pana Lascellese, abyste mě doprovodili. Světaznalí lidé vyhledávají společnost jiných světaznalých lidí. To už dnes vím. Snad jsem mu měl předvést nějaké kouzlo - proměnit šálky na čaj v králíky nebo lžičky ve zlaté rybky. To by mi aspoň uvěřil. Myslím však, že ta stará dáma by z toho měla pramalou radost. Nevím. Co si o tom myslíte vy?"
Ale Drawlight, jenž začal věřit, že jestli kdy někdo zemřel nudou, pak on zcela jistě vydechne naposledy během následující čtvrthodinky, shledal, že zcela ztratil vůli mluvit a že se vzmůže přinejlepším na mdlý úsměv.

7
PŘÍLEŽITOST, JAKÁ SE JIŽ SOTVA NASKYTNE
Říjen 1807
"T
ak, pane! Dočkal jste se pomsty!" zvolal pan Drawlight, když se zcela nečekaně zjevil v knihovně domu na Hanover Square.
"Pomsty?" opakoval pan Norrell. "Co tím myslíte?"
"Ach!" vzdychl pan Drawlight. "Snoubenka pana Waltera, slečna Wintertownová, je po smrti. Zesnula dnes odpoledne. Měli se za dva dny brát, ale ta chudinka je dočista mrtvá. Tisíc liber ročně! - Představte si jeho beznaděj! Kdyby se jí jen podařilo přežít do konce týdne, jak by to měnilo situaci! Peníze potřebuje přímo zoufale - úplně se zhroutil. Vůbec by mě nepřekvapilo, kdybych se zítra doslechl, že si podřízl krk."
Pan Drawlight se na chvíli pořádně pohroužil do kvalitního, pohodlného křesla u krbu, sklopil zrak a povšiml si svého přítele. "Á, Lascellesi, to je mi náhoda! Vidím vás za novinami. Jak se máte?"
Pan Norrell se zatím upřeně díval na pana Drawlighta. "Říkáte, že ta dívka je mrtvá?" přeptal se užasle. "Ta mladá dívka, kterou jsem viděl v tom pokoji? To se mi ani nechce věřit. To je naprosto nečekané."

"Ale naopak," namítl Drawlight, "nic nebylo pravděpodobnější."
"Ale ta svatba!" vrtěl hlavou pan Norrell. "Všechny nezbytné přípravy! Nemohli vědět, jak moc churaví."
"Ale já vás ujišťuji," ozval se Drawlight, "že to věděli. Všichni to věděli. Považte, jistý Drummond ji viděl o Vánocích na soukromém bále v Leamington Spa a vsadil se s lordem Carlislem o padesát liber, že do měsíce bude na márách."
Pan Lascelles otráveně mlaskl a položil noviny. "Ne, ne," ozval se, "to nebyla slečna Wintertownová. Máte na mysli slečnu Hookham-Nixovou, jíž bratr vyhrožoval zastřelením, kdyby rodině přivodila hanbu - což podle všech dříve či později stejně udělá. Ale stalo se to ve Worthingu - a nevsázel se lord Carlisle, ale vévoda z Exmooru."
Drawlight chvíli uvažoval. "Myslím, že máte pravdu," pronesl nakonec. "Ale na tom nesejde, protože opravdu věděli, že slečna Wintertownová je nemocná. Krom staré paní, samozřejmě. Ta považovala svou dceru za dokonalost samu - a jak by se Dokonalost mohla slučovat s chatrným zdravím? Dokonalostí se lze jen kochat, Dokonalosti stačí, když se skvěle vdá. Ale stará paní si nikdy nepřipustila, že by Dokonalost mohla stonat - nesnesla, aby se o tom tématu někdo byť jen zmínil. Přestože slečna co chvíli kašlala, omdlévala a polehávala na pohovce, v životě jsem neslyšel, že by k ní jedinkrát přišel doktor."
"Sir Walter by se o ni byl postaral lépe," prohlásil Lascelles a vytřepal noviny, než se do nich znovu začetl. "O jeho politice si člověk může myslet, co chce, aleje to rozumný člověk. Škoda že nevydržela do čtvrtka."
"Ale, pane Norrelle," obrátil se Drawlight ke svému příteli, "vy jste bledý jak stěna, není vám dobře? Určitě vás šokovalo, že tak mladý a nevinný život přišel nazmar. Vaše laskavé srdce vás jako vždy ctí, pane - a já jsem s vaším názorem zcela zajedno - pomyšlení na to, jak ta mladá dáma sešla ze světa, rozdrcená jako krásná květina pod něčí botou - nu, pane, rozdírá mi to srdce jako nůž - sotva o tom dokážu přemýšlet. Na druhou stranu, byla hodně churavá a dřív či později by stejně umřela - a podle vašeho líčení se k vám příliš hezky nezachovala. Vím, že není v módě říkat něco takového, ale striktně zastávám názor, že by se mladí lidé měli chovat k starým lidem vědeckého zaměření, tedy k lidem jako vy, s náležitou úctou. Nesnáším drzost, nestydatost a tak dále."
Ale pan Norrell podle všeho neslyšel vlídné utěšování svého přítele, a když nakonec promluvil, obracel se hlavně k sobě, neboť si zhluboka povzdychl a zamumlal: "Nikdy by mne nenapadlo, že si tu lidé budou magie tak málo považovat." Odmlčel se a pak rychle a tiše dodal: "Je velice nebezpečné křísit někoho z mrtvých. Už tři sta let to nikdo neudělal. Nemohl bych se o to pokusit!"
Bylo to dost nečekané a pánové Drawlight a Lascelles se na svého přítele překvapeně zadívali.
"Vskutku, pane," ozval se pan Drawlight, "a nikdo nenavrhuje, že byste měl."
"Jistěže teoreticky vím, jak by se to dalo provést," pokračoval pan Norrell, jako kdyby Drawlight nic neřekl, "ale jde přesně o ten druh magie, který kategoricky odmítám! - Příliš to závisí… Příliš to závisí… Chci říct, že výsledek je nutně zcela nepředvídatelný. - Mág ho vůbec nemůže ovlivnit. Ne! Nebudu se o to pokoušet. Ani na to nebudu myslet."
Nakrátko se rozhostilo ticho. Ale přestože se mág rozhodl, že už o té nebezpečné magii nebude přemýšlet, pořád se ošíval v křesle, hryzal si nehty, zrychleně dýchal a projevoval další známky nervozity.
"Můj drahý pane Norrelle," pronesl Drawlight pomalu, "už vám myslím začínám rozumět. A musím se přiznat, že ten nápad pokládám za výtečný! Máte na mysli velké kouzlo, svědectví o vašich mimořádných schopnostech! Proboha, pane! Kdybyste uspěl, všichni Wintertownové a Poleové v Anglii se seběhnou u vašeho prahu a budou se dožadovat seznámení s tím báječným panem Norrellem!"
"A kdyby neuspěl," poznamenal pan Lascelles suše, "všichni ostatní budou před nechvalně známým panem Norrellem zabouchávat dveře."
"Můj drahý Lascellesi!" zvolal Drawlight, "co to melete za nesmysly! Dejte na mne, nic na světě se nevysvětluje snadněji než neúspěch - vždyť to koneckonců dělá každý a pořád."
Pan Lascelles prohlásil, že to není vůbec tak jednoznačné, a zrovna se začali hádat, když ze rtů jejich přítele pana Norrella splynul zmučený výkřik.
"Ach Bože! Co mám dělat? Co mám dělat? Celé měsíce jsem se hmoždil, jen aby má profese byla pro lidi přijatelná, a oni mnou stále pohrdají. Pane Lascellesi, vy jste takový světaznalý, povězte mi…"
"Je mi líto, pane," skočil mu pan Lascelles do řeči, "dávám si zásadně velký pozor, abych nikdy nikomu neradil." A vrátil se zase k novinám.
"Můj drahý pane Norrelle!" pospíšil si Drawlight (jenž nečekal, až se ho někdo zeptá na jeho názor). "Taková příležitost se již sotva znovu naskytne…" (To byl silný argument a pan Norrell si po něm zhluboka povzdychl.) "…a musím říci, že bych si asi do smrti vyčítal, kdybych dopustil, abyste si ji nechal ujít. Jednou ranou byste nám navrátil tu líbeznou dívenku - nad jejíž smrtí musí uronit slzu každý, kdo se o ní doslechne; dopomohl byste k majetku gentlemanu, který je ho hoden; a navíc byste pro několik následujících generací etabloval v království magii jako nepominutelnou sílu. Jakmile prokážete výhody svých schopností - jejich užitečnost a tak dále -, kdo bude moci mágům upírat náležitou úctu a chválu? Budou respektováni stejně jako admirálové, mnohem více než generálové a pravděpodobně stejně jako arcibiskupové a lordové kancléři. Vůbec by mě nepřekvapilo, kdyby Jeho Veličenstvo neprodleně zřídilo nějakou příhodnou hierarchii s osobními královskými mágy, církevními mágy, neplacenými mágy a tak podobně. A vy, pane Norrelle, byste byl arcimág! To vše jednou ranou, pane! Jednou ranou!"
Drawlight byl se svým proslovem spokojen; Lascelles popuzeně šustil novinami a jistě měl mnoho námitek, nemohl je však vyslovit - svým tvrzením, že nikdy nerozdává rady, si k tomu zahradil cestu.
"Stěží by se našel nebezpečnější druh magie," šeptl pan Norrell zděšeně. "Je to nebezpečné pro mága i pro jeho subjekt."
"Inu, pane," ozval se Drawlight rozumně, "sám asi nejlépe posoudíte, jaké nebezpečí hrozí vám, a váš subjekt, jak dotyčnou nazýváte, je mrtvý. Co horšího ji může potkat?"
Drawlight chvíli čekal na odpověď na tuto zajímavou otázku, ale pan Norrell s žádnou nepřišel.

"Zazvoním pro kočár," rozhodl Drawlight a učinil tak. "Okamžitě zajedu na Brunswick Square. Nemějte obavy, pane Norrelle, nepochybuji, že veškeré naše návrhy se dočkají vstřícného přijetí na všech stranách. Vrátím se do hodiny!"
Když Drawlight odběhl, pan Norrell zhruba půl hodinky jen civěl před sebe, a přestože pan Lascelles nevěřil na magii, kterou pan Norrell přislíbil (a tudíž ani nevěřil na nebezpečí, kterému se pan Norrell dle vlastních slov musí postavit), byl rád, že nevidí to, co pan Norrell podle všeho viděl.
Pak se pan Norrell vzchopil, ve velkém chvatu vytáhl pět šest knížek a pozotvíral je - nejspíš hledal ony pasáže plné rad mágům, kteří si přejí vzkřísit mrtvé mladé dámy. To ho plně zaměstnalo na následující tři čtvrtě hodiny, načež se zpoza knihovny ozval hluk, a dřív než se objevil pan Drawlight, uslyšeli jeho hlas.
"…největší laskavost na světě! Jsem vám nesmírně zavázán…" Pan Drawlight protančil dveřmi a na tváři se mu rozhostil ohromný úsměv. "Všechno dobře dopadlo, pane! Sir Walter zpočátku váhal, ale všechno dobře dopadlo! Požádal mne, nechť vám tlumočím jeho vděk za vaši laskavou pozornost, ale nedomnívá se, že byste cokoli zmohl. Já mu řekl, že jestli se bojí, že se to všechno provalí a bude se o tom mluvit, pak nemusí mít žádné strachy, neboť není v našem zájmu ho nějak ztrapňovat - a že pan Norrell má jediné přání, a sice mu posloužit, a že já a Lascelles jsme diskrétnost sama -, ale on řekl, že to mu nevadí, že lidé se ministrovi stejně budou vždycky kvůli něčemu smát, jen by raději slečnu Wintertownovou nechal spát - což mu v jejím stavu připadá uctivější. Můj drahý sire Waltere! zvolal jsem, jak to můžete vůbec vyslovit? Nemůžete přece myslet vážně, že by bohatá a krásná mladá dáma raději sešla z tohoto světa v předvečer svatby - když jste se vy sám měl stát tím šťastlivcem! Ach! Sire Waltere! - pokračoval jsem - vy na magii pana Norrella nemusíte věřit, ale co se stane, když to jen vyzkoušíte? Což ta stará dáma okamžitě pochopila a podpořila mě dalšími argumenty - a pověděla mi o mágovi, kterého znala v dětství, velmi talentovaném člověku a oddaném příteli celé její rodiny, jehož přičiněním žila její sestra o několik let déle, než by kdokoli očekával. Říkám vám, pane Norrelle, paní Wintertownová je vám za vaši dobrodušnost bezmezně vděčná a snažně mě prosí, abych vám vyřídil, abyste okamžitě přišel - a sám sir Walter tvrdí, že nemá smysl to odkládat - tak jsem nařídil Daveymu, aby počkal u dveří a za žádných okolností nikam nechodil. Ach! Pane Norrelle, to bude noc usmiřování. Všechna nedorozumění, veškeré nešťastné výklady pramenící z pár nešťastně zvolených slovíček - to všechno, to všechno půjde stranou. Bude to úplně jako v Shakespearovi!"
Panu Norrellovi přinesli zimník a on si nastoupil do kočáru; a když se dveře kočáru otevřely a pan Drawlight naskočil z jedné strany a pan Lascelles z druhé, z překvapeného výrazu na Norrellově tváři mám nutkání usuzovat, že původně nepočítal s tím, že ho dotyční dva gentlemani doprovodí na Brunswick Square.
Lascelles se vrhl do kočáru a hned se smíchem prohlásil, že v životě neslyšel nic tak komického, a přirovnával jejich pohodlnou cestu londýnskými ulicemi v Norrellově kočáru ke starým italským a francouzským bajkám, v nichž blázni vyplouvali ve vědru na mléko, aby ze dna kachního rybníčku vylovili odraz měsíce - což všechno dost dobře mohlo pana Norrella urazit, kdyby ho pan Norrell býval měl náladu poslouchat.
Když dorazili na Brunswick Square, čekal už je na schodech menší dav. Dva muži vyběhli chytit koně za hlavu a ve světle petrolejky se ukázalo, že hlouček na schodech pozůstává z tuctu sloužících paní Wintertownové vyhlížejících mága, který má vzkřísit jejich mladou paní. Protože lidská povaha se nemění, troufám si tvrdit, že se mezi nimi vyskytovalo několik jedinců, kteří byli jen zvědaví na to, jak by takový člověk mohl vypadat. Mnohým se však ve tváři zračil smutek a ty myslím k tiché půlnoční vigilii na mrazivé ulici přiměly vznešenější city.
Jeden z nich vzal svíčku a šel před panem Norrellem a jeho přáteli jako průvodce, protože ve studeném domě vládla naprostá tma. Na schodišti zaslechli, jak paní Wintertownová seshora volá: "Roberte! Roberte! Je to pan Norrell? Ach, díkybohu, pane!" Znenadání se před nimi objevila ve dveřích. "Už jsem myslela, že vůbec nedorazíte!" A pak pana Norrella k jeho velkému úžasu chytila za obě ruce, pevně je stiskla a úpěnlivě ho prosila, aby pomocí svých nejsilnějších zaklínadel vzkřísil slečnu Wintertownovou. Na peníze ať se neohlíží. Může si klidně říct svou cenu. Jen ať řekne, že jí vrátí nejmilejší dítě. Musí jí slíbit, že to udělá!
Pan Norrell si odkašlal a snad se chtěl pustit do jednoho ze svých dlouhých a nezáživných výkladů o filosofii moderní magie, když tu k nim přispěchal pan Drawlight, vzal paní Wintertownovou za ruce a oba je zachránil.
"A nyní vás snažně prosím, madam," oslovil ji Drawlight, "abyste se ztišila. Jak vidíte, pan Norrell přišel a musíme zkusit, co je v jeho silách. Naléhavě vás žádá, abyste se o nějakém placení již nezmiňovala. Ať už dnes v noci vykoná cokoli, bude to z přátelství." A v tom okamžiku si pan Drawlight stoupl na špičky, zvedl bradu a přes rameno paní Wintertownové se zadíval na sira Waltera Polea. Sir Walter právě vstal ze židle a zpovzdálí si pohledem měřil hosty. Ve světle svic vypadal bledý, oči měl vpadlé a byl pohublý jako nikdy předtím. Už jen z prosté zdvořilosti měl přejít k nim a promluvit si s nimi, ale neudělal to.
Bylo zvláštní pozorovat pana Norrella, jak zaváhal ve dveřích a nenechal se zavést dále do domu, dokud si nepromluví se sirem Walterem. "Ale já si musím promluvit se sirem Walterem! Jen na slovíčko! - Udělám pro vás, co jen bude v mých silách, sire Waltere!" zavolal ze dveří. "Vzhledem k tomu, že slečna, ehm!, není s námi jen krátce, mohu říci, že situace vypadá nadějně. Ano, myslím, že mohu bezpečně tvrdit, že situace je slibná. Nyní půjdu, sire Waltere, a pustím se do práce. Doufám, že za nějaký čas již budu mít tu čest zvěstovat vám dobrou zprávu!"
Veškerými přísliby, o něž pana Norrella žádala - a kterých se nedočkala - paní Wintertownová, teď pan Norrell usiloval zahrnout sira Waltera, kterého očividně nezajímaly. Sir Walter ze svého útočiště v salónu kývl, a když pan Norrell dál setrvával ve dveřích, chraplavě křikl: "Děkuji vám, pane. Děkuji!" A koutky úst se mu zvláštně protáhly. Nejspíš to měl být úsměv.
"Sire Waltere, z celého srdce bych si přál," zavolal pan Norrell, "odvést vás s sebou nahoru, abyste viděl, co dělám, ale vzácná povaha tohoto konkrétního druhu magie si žádá samotu. Doufám, že budu mít tu čest ukázat vám trochu magie při jiné příležitosti."
Sir Walter se lehce uklonil a odvrátil se.

Paní Wintertownová v tom okamžiku mluvila se svým sluhou Robertem. Drawlight tohoto rozptýlení využil, zatáhl pana Norrella stranou a horečnatě mu pošeptal do ucha: "Ne, ne, pane! Neposílejte je pryč! Radím vám, abyste jich kolem postele shromáždil tolik, kolik se vám jich jen podaří přesvědčit. Ujišťuji vás, že je to nejlepší záruka, že se o našem večerním výkonu hned ráno všichni dozvědí. A nebojte se nadělat kolem toho menší humbuk - vaše nejlepší zaříkávání, prosím. Kruci, jsem já to ale moula! Kdyby mě jen napadlo přinést trochu čínského prášku, který by se dal hodit do ohně! Vy asi s sebou žádný nemáte?"
Na tuhle otázku pan Norrell neodpověděl, jen požádal, aby ho neprodleně zavedli za slečnou Wintertownovou.
Ale třebaže mág výslovně žádal, aby ho tam zavedli samotného, jeho přátelé, pánové Drawlight a Lascelles, nebyli tak bezcitní, aby ho tváří v tvář největší krizi jeho kariéry nechali o samotě, a tudíž je Robert do pokoje v třetím podlaží odvedl všechny tři.

8
GENTLEMAN S VLASY JAKO CHMÝŘÍ BODLÁČÍ

Říjen 1807

Nikdo tam nebyl.

Tedy někdo tam byl. Slečna Wintertownová ležela na posteli, ale ani největší filosofové by nedokázali říci, zdali je někdo nebo vůbec nikdo.

Oblékli ji do bílých šatů a kolem krku jí pověsili stříbrný řetízek; učesali a nazdobili její krásné vlasy a do uší vetkli náušnice s perlami a granáty. Dalo se ale s úspěchem pochybovat, zda slečnu Wintertownovou takové věci ještě zajímají. Zapálili svíčky a v krbu rozdělali pořádný oheň, po místnosti rozestavěli růže, které pokoj sladce provoněly, ale slečna Wintertownová by ležela úplně stejně vyrovnaně i v tom nejsmradlavějším podkroví ve městě.

"Říkáte, že se na ni dalo dívat?" prohodil pan Lascelles.

"Vy jste ji nikdy neviděl?" podivil se Drawlight. "Ach, jako by se snesla z nebe. Byla úplně božská. Andílek."

"Vskutku? A teď vypadá jako ztrhaná troska! Musím všem svým hezkým přítelkyním poradit, aby nikdy neumřely," opáčil pan Lascelles a naklonil se blíž. "Zatlačili jí oči," poznamenal.

"Oči měla dokonalé," vzpomínal Drawlight, "jasné, tmavě šedé, s dlouhými černými řasami a černým obočím. Škoda že jste ji nikdy neviděl - byla to přesně bytost, pro jakou si člověk vyhrazuje obdiv." Drawlight se obrátil k panu Norrellovi. "Nuže, pane, jste připraven začít?"

Pan Norrell seděl v křesle u ohně. Věcnost a rozhodnost, které vykazoval po příchodu do domu, z něj teď vyprchaly; místo toho nyní věšel hlavu a s pohledem přišpendleným ke koberci zhluboka vzdychal. Pan Lascelles a pan Drawlight ho sledovali se zájmem odpovídajícím jejich povaze - pan Drawlight se celý třásl nervozitou a nedočkavostí a pan Lascelles byl zase zosobněním usměvavé suverénní skepse. Pan Drawlight o několik kroků uctivě poodstoupil od postele, aby k ní pan Norrell měl pohodlný přístup, a pan Lascelles se se založenýma rukama opíral o zeď (tento postoj často zaujímal v divadle).

Pan Norrell znovu vzdychl. "Pane Drawlighte, již jsem jednou řekl, že tento druh magie si žádá naprostou samotu. Musím vás požádat, abyste oba vyčkali dole."

"Ale pane!" ohradil se Drawlight. "Přece vám tak důvěrní přátelé jako Lascelles a já nemohou být na obtíž, ne? Jsme tiší jako myšky! Za dvě minutky úplně zapomenete, že jsme tady. A já musím říci, že naši přítomnost považuji za naprosto nezbytnou. Protože kdo bude zítra ráno šířit zprávy o vašich úspěších, když ne já a Lascelles? Kdo popíše nevýslovný majestát okamžiku, kdy triumfujete a ta dívka vstává z mrtvých? či nesnesitelný patos chvíle, kdy budete nucen přiznat porážku? Sám to neuděláte ani zpolovic tak dobře jako my, pane. Dobře víte, že to tak je."

"Možná," připustil pan Norrell. "Ale váš návrh je zcela neproveditelný. Nezačnu, nemohu začít, dokud neodejdete z pokoje."

Chudák Drawlight! Nemohl mága donutit, aby začal čarovat proti své vůli, ale tolik se načekal, než uvidí nějaké kouzlo na vlastní oči, a teď mu ta podívaná byla upřena! Málem to neunesl. Dokonce i pana Lascellese to trochu zklamalo, neboť doufal, že se stane svědkem něčeho velmi směšného, z čeho si bude moci dělat legraci.

Když byli pryč, pan Norrell se unaveně zvedl z křesla a sáhl po knize, kterou si s sebou přinesl. Otevřel ji na místě, které si poznačil přeloženým dopisem, a položil ji na stoleček, aby byla po ruce, kdyby ji potřeboval. Pak začal odříkávat zaklínadlo.

Zaúčinkovalo takřka hned, neboť zničehonic se objevilo cosi zeleného tam, kde nic zeleného předtím nebylo, a pokojem příjemně zavála svěží vůně lesů a polí. Pan Norrell zmlkl.

Uprostřed místnosti kdosi stál: byl vysoký a hezký, měl bledou bezvadnou pleť a úžasně bohatou kštici, bílou a lesklou jako chmýří bodláčí. Studené modré oči se mu třpytily a dlouhá černá obočí se na koncích stáčela vzhůru. Oblečený byl jako kterýkoli jiný gentleman, jen jeho kabátek se vyznačoval odstínem té nejzářivější zelené, jakou si lze představit - barvy listí na počátku léta.

"O Lar!" začal pan Norrell roztřeseným hlasem. "O Lar! Magnum opus est mihi tuo auxilio. Haec virgo mortua est et familia eius earn ad vitam redire vult."

Pan Norrell ukázal na postavu na posteli.

Gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí při pohledu na slečnu Wintertownovou najednou velmi ožil. Evidentně ho to příjemně překvapilo, protože rozhodil rukama a začal brebentit latinsky. Pan Norrell byl zvyklý spíš na psanou latinu, ať již v rukopisu nebo tištěnou v knize, a brzy zjistil, že jazyk chrlený s takovouhle kadencí nedokáže sledovat, byť tu a tam poznal pár slov, jako například formosa či venustai, kterážto adjektiva popisují ženskou krásu.

Pan Norrell si počkal, dokud gentlemanovo vytržení nepomine, a pak obrátil jeho pozornost k zrcadlu nad krbovou římsou. Vyvstal na něm obraz slečny Wintertownové, kterak kráčí po úzké kamenité cestě skrz hornatou temnou krajinu. "Ecce mortua inter terram et caelum!" prohlásil pan Norrell. "Scito igitur, O Lar, me ad hanc magnam operam te elegisse quia…"
"Ano, ano!" přešel gentleman pojednou do angličtiny. "Rozhodl jste se vyvolat mě, protože mému talentu na magii není mezi mým lidem rovno. Já totiž byl služebník a důvěrný přítel Thomase Godblesse, Ralpha Stokeseyho, Martina Palea a navíc Krále Havrana. Já jsem chrabrý, rytířský, velkomyslný a pohledný, jak je den dlouhý. To je všem úplně jasné! Bylo by šílenství povolat kohokoli jiného! Oba víme, kdo jsem já. Otázka zní: kdo jste proboha vy?"
"Já?" přeptal se pan Norrell, kterého to vyvedlo z míry. "Já jsem největší mág své doby!"
Onen gentleman zvedl jedno dokonalé obočí, jako by chtěl poznamenat, že ho to tvrzení překvapuje. Pomalu kolem pana Norrella kroužil a prohlížel si ho ze všech stran. Mága velmi zneklidnilo, když mu elf uzmul z hlavy paruku a podíval se pod ni, jako kdyby pan Norrell byl hrnec na ohni a on si přál vědět, co se chystá k večeři.
"Já… já jsem člověk, který je předurčen k tomu, aby v Anglii znovu zavedl magii!" zakoktal pan Norrell, popadl svou paruku a posadil šiji trochu nakřivo na hlavu.
"Jistěže jste!" opáčil gentleman. "Jinak bych tu nebyl. Snad si nemyslíte, že bych marnil čas s nějakým šestákovým kejklířem? Ale kdo jste? To by mě zajímalo. Co jste seslal za kouzla? Kdo je váš mistr? Jaké kouzelné země jste navštívil? Jaké nepřátele jste porazil? Co máte za spojence?"
Pana Norrella ta palba otázek silně zaskočila a vůbec nebyl s to na ni odpovědět. Váhavě se rozmýšlel a nakonec se soustředil na jedinou, na niž měl rozumnou odpověď. "Neměl jsem žádného mistra. Všechno jsem se naučil sám."
"Jak?"
"Z knížek."
"Z knížek!" (Proneseno tónem naprostého pohrdání.)
"Ano, přesně tak. Dnes je spousta magie v knihách. Jistě, z valné části jde o nesmysly. Nikdo neví tak dobře jako já, kolik je v knihách otištěno pitomostí. Najde se v nich ale i spousta užitečných informací a překvapilo by vás, jak když se člověk trochu naučí, nahlédne…"
Pan Norrell v tématu začínal nalézat zalíbení, gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí ovšem neměl trpělivost naslouchat druhým, a tak panu Norrellovi vpadl do řeči.
"Jsem první ze svého lidu, jehož jste kdy spatřil?"
"Och, to ano!"
Tato odpověď gentlemana s vlasy jako chmýří bodláčí uspokojila, a tak se usmál. "Tak! Kdybych tedy této mladé ženě navrátil život, jaká by byla moje odměna?"
Pan Norrell si odkašlal. "A co asi…" začal trochu chraptivě. "Á, na tom se snadno dohodneme," zvolal gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí. "Má přání jsou z těch nejskromnějších na světě. Naštěstí jsem zcela prost hamižnosti a mrzké ctižádosti. Naopak, zjistíte, že můj návrh bude mnohem víc vyhovovat vám než mně - tak jsem nezištný. Prostě si přeji, abyste mi dovolil pomáhat vám ve všem vašem snažení, radit vám ve všech záležitostech a vést vás při studiu. Ach! - a také musíte dát světu vědět, že za vašimi největšími úspěchy stojím převážně já!"
Pan Norrell se tvářil, jako by se mu udělalo lehce nevolno od žaludku. Odkašlal si a zamumlal cosi o gentlemanově šlechetnosti. "Kdybych patřil k mágům, kteří rádi přenechají veškeré své záležitosti jiným, pak by vaše nabídka byla nadmíru vítána. Ale naneštěstí… obávám se… Zkrátka a dobře nemám nejmenší chuti vás zaměstnat - popravdě řečeno ani kdy ještě vidět někoho z vašeho druhu." Rozhostilo se dlouhé ticho.
"Tak tomu říkám nevděk!" opáčil gentleman chladně. "Obtěžoval jsem se vás tu navštívit. Rozšafně jsem naslouchal vašim nudným řečem. Trpělivě jsem snášel vaši neznalost náležitých magických způsobů a etikety. A nyní je pod vaši důstojnost přijmout mou nabídku pomoci. Mohl bych podotknout, že jiní mágové vytrpěli hotová muka, jen aby si zajistili mou pomoc. Možná bych si měl promluvit s tím druhým. Třeba lépe než vy chápe, jak se chovat k výše postaveným a majetnějším osobám, co myslíte?" Elf se rozhlédl po místnosti. "Nevidím ho. Kde je?"
"Kde je kdo?"
"Ten druhý."
"Ten druhý co?"
"Mág!"
"Má -" Pan Norrell chtěl vyslovit to slovo, ale odumřelo mu na rtech. "Ne, ne! Žádný jiný není! Jsem jediný. Ujišťuji vás, že jsem jediný. Proč si vůbec myslíte, že…?"
"Jistěže je tu ještě jeden mág!" prohlásil elf, jako by bylo naprosto směšné popírat něco tak očividného. "Je váš nejlepší přítel na celém světě!"
"Nemám žádné přátele," opáčil pan Norrell.
Byl z toho naprosto zmatený. Koho by ten elf mohl mít na mysli? Childermasse? Lascellese? Drawlighta?
"Má rusé vlasy a dlouhý nos. A je velmi namyšlený - tak jako všichni Angličané!" prohlásil gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí.
To mu moc nepomohlo. Jak Childermass, tak Lascelles i Drawlight byli svým způsobem namyšlení, Childermass i Lascelles měli dlouhý nos, ale nikdo z nich neměl rusé vlasy. Pan Norrell si to nedokázal přebrat, a tak se s hlubokým povzdychem vrátil k aktuální záležitosti. "Vy mi tedy nepomůžete?" zeptal se. "Nevzkřísíte tu mladou ženu z mrtvých?"

"To jsem neřekl!" ohradil se gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí. V jeho tónu se ozývalo překvapení, jak tohle vůbec mohlo pana Norrella napadnout. "Musím přiznat," pokračoval, "že za posledních pár set let mne společnost mé rodiny a sloužících poněkud znudila. Moje sestry a sestřenky slují mnoha ctnostmi, ale bez chyby rozhodně nejsou. Říkám to s lítostí, ale jsou trochu vychloubačné, nafoukané a pyšné. Tahle mladá dáma," ukázal na slečnu Wintertownovou, "byla jistě obdařena všemi obvyklými ctnostmi a dovednostmi? Byla elegantní? Vtipná? Temperamentní? Rozmarná? Tančila jak sluníčko? Jezdila na koni s větrem o závod? Zpívala jako anděl? Vyšívala jako Pénelopé? Mluvila francouzsky, italsky, německy, bretaňsky, velšsky a jinými jazyky?"
Pan Norrell řekl, že nejspíš ano. Soudil, že takovým věcem se mladé dámy dnes věnují.
"Pak tedy bude pro mne okouzlující společnicí!" prohlásil gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí a zatleskal.
Pan Norrell si nervózně olízl rty. "Co přesně navrhujete?"
"Dejte mi půlku jejího života a plácneme si."
"Půlku života?" opakoval pan Norrell.
"Půlku," potvrdil gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí.
"Co ale její přátelé řeknou, když se dozvědí, že jsem zaprodal půlku jejího života?" zeptal se pan Norrell.
"Ti se ale nic nedozvědí. V tom se na mne můžete spolehnout," ujistil ho elf. "Krom toho teď žádný život nemá. Půl života je lepší než žádný."
Půl života se skutečně jevilo jako mnohem lepší úděl než žádný. S polovinou života se slečna Wintertownová bude moci provdat za sira Waltera a zachránit ho před bankrotem. Pak bude sir Walter moci setrvat v úřadě a podpořit veškeré Norrellovy plány na vzkříšení magie v Anglii. Pan Norrell ale četl velké množství knih, v nichž se popisovala ujednání ostatních mágů s osobami tohoto druhu, a moc dobře věděl, jak dotyční dovedou klamat. Měl dojem, že postřehl, jak ho elf chce ošálit.
"Jak dlouhý je život?" zeptal se.
Gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí rozpřáhl ruce na znamení naprosté upřímnosti. "Jak dlouhý byste chtěl?"
Pan Norrell to chvíli zvažoval. "Předpokládejme, že by žila do čtyřiadevadesáti. Čtyřiadevadesát by byl dobrý věk. Teď je jí devatenáct. To znamená dalších pětasedmdesát let. Kdybyste jí propůjčil dalších pětasedmdesát let, nevidím důvod, proč byste z něj neměl mít polovic."
"Tak tedy pětasedmdesát let," souhlasil gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí, "z čehož přesně polovina náleží mně."
Pan Norrell si ho nervózně změřil. "Co dál?" zeptal se. "Musíme něco podepsat?"
"Ne, ale já bych si měl vzít něco, co patří té dámě a co dokazuje můj nárok na ni."
"Vezměte si jeden z těch prstenů," nadhodil pan Norrell, "nebo ten náhrdelník, co má kolem krku. Chybějící prsten či náhrdelník jistě nějak dokážu vysvětlit."
"Ne," zavrtěl hlavou gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí. "Mělo by to být něco… Á! Už vím!"

Drawlight a Lascelles seděli v salónu, kde se pan Norrell poprvé setkal se sirem Walterem Polem. Panovalo tam dosti značné šero. Oheň hořel na roštu nízkými plameny a svíčky dohasínaly. Závěsy byly roztažené a nikdo nezavřel okenice. Bubnování deště na okna vzbuzovalo velmi melancholickou náladu.
"Je to rozhodně noc jako stvořená pro křísení mrtvých," poznamenal pan Lascelles. "Déšť a větve stromů bičují okenní tabulky a vítr kvílí v komíně - veškeré příslušné jevištní efekty, když se to vezme kolem a kolem. Často mě popadne chuť psát divadelní kusy a nevím, možná mne události dnešní noci inspirují k tomu, abych se znovu chopil pera - zkusil bych tragikomedii pojednávající o zoufalých pokusech ožebračeného ministra domoci se peněz jakýmikoli prostředky, počínaje sňatkem z rozumu a konče čarodějnictvím. Tuším, že by se mohla dočkat kladného přijetí. Nejspíš se to bude jmenovat Škoda, že je mrtvola."
Lascelles se odmlčel, aby se Drawlight mohl jeho bonmotu zasmát, ale Drawlightovi úplně zkazilo náladu, že nemohl zůstat s Norrellem a přihlížet jeho kouzlům, a tak z něj vylezlo jen: "Co myslíte, kam asi všichni odešli?"
"To nevím."
"Když uvážíte, co všechno jsme pro ně vy a já vykonali, myslím, že jsme si zasloužili lepší zacházení! Ani ne před půl hodinou ještě překypovali vděčností. Že na nás tak brzy zapomněli, to vůbec není dobré. A od té doby, co jsme přijeli, nám nenabídli ani kousek koláče! Na večeři je už nejspíš příliš pozdě - i když zrovna já úplně padám hlady!" Na chvíli se odmlčel. "I oheň pomalu vyhasíná," poznamenal.
"Tak přiložte trochu uhlí," navrhl Lascelles.
"Jakže? A zašpinit se při tom?"
Svíčky jedna po druhé zhasínaly a světlo z ohně sláblo a sláblo, až se z benátských maleb staly obdélníky nejčernější černi pověšené na zdech, jejichž čerň byla jen o poznání méně výrazná. Dlouho seděli mlčky.
"Teď hodiny odbily půl druhé," ozval se Drawlight najednou. "Jak osaměle to zaznělo! Tfuj! Všechny hrůzy, o kterých se člověk dočítá v románech, se vždycky stanou, když se rozezní kostelní zvon nebo když v temném domě odbije hodina."
"Nevzpomínám si, že by se někdy něco obzvláště strašného přihodilo v půl druhé," namítl Lascelles.
V tom okamžiku zaslechli kroky na schodech - které se vzápětí ozvaly v chodbě. Dveře do salónu se prudce otevřely a v nich stanul kdosi se svíčkou v ruce.
Drawlight chňapl po pohrabáči.
Ale byl to pan Norrell.
"Nelekejte se, pane Drawlighte. Není se čeho bát."
Když ovšem pan Norrell zvedl svícen, jeho tvář mu protiřečila; byl hodně pobledlý, zorničky měl rozšířené a z očí mu ještě nevyprchaly zbytky strachu. "Kde je sir Walter?" zeptal se. "Kde jsou ostatní? Slečna Wintertownová se ptá po

své matce."
Poslední větu musel pan Norrell opakovat dvakrát, než oběma pánům došel její smysl.
Lascelles dvakrát třikrát zamrkal a otevřel ústa, jako by ho to překvapilo, pak se ale vzpamatoval, znovu ústa zavřel a nasadil přezíravý výraz; ten si také uchoval po zbytek noci, jako by běžně chodil po domech, v nichž se mladé dámy křísí z mrtvých, a tento konkrétní případ byl vzato kolem a kolem celkem nezajímavý. Drawlight měl zatím na jazyku tak tisíc věcí a odvážila bych se tvrdit, že je také z úst vypustil, nikdo však neměl v té chvíli pozornosti nazbyt, a tak se ani nedozvěděl, co ze sebe Drawlight sypal.
Drawlight s Lascellesem byli pověřeni úkolem najít sira Waltera. Sir Walter pak zašel pro paní Wintertownovou a pan Norrell roztřesenou a uplakanou lady zavedl do pokoje k dceři. Mezitím se zpráva o návratu slečny Wintertownové do života šířila do dalších částí domu; sloužící se o tom dozvěděli a překypovali radostí a vděkem k panu Norrellovi, panu Drawlightovi a panu Lascellesovi. Za panem Drawlightem a Lascellesem přišli dva sluhové a komorník a prosili o svolení sdělit, že kdyby snad pan Drawlight nebo pan Lascelles chtěli využít nějakou službičku, již by komorník či sluhové mohli poskytnout, stačí jim jen naznačit.
Pan Lascelles šeptl panu Drawlightovi, že mu předtím nedošlo, že když spáchá nějakou laskavost, bude ho tak familiárně oslovovat tolik neurozených lidí - bylo to velmi nepříjemné - dá si pozor, aby to už nikdy neudělal. Ti neurození měli naštěstí tak dobrou náladu, že si ani neuvědomili, jak je urazil.
Brzy vešlo ve známost, že slečna Wintertownová vstala z postele a opírajíc se o Norrellovo rámě zašla do obývacího pokoje, kde teď seděla na židli u ohně. Rovněž prý požádala o šálek čaje.
Drawlight a Lascelles byli povoláni nahoru do hezkého obývacího pokojíku, kde zastihli slečnu Wintertownovou, její matku, sira Waltera, pana Norrella a některé sloužící. Soudě podle jejich vzezření by si jeden myslel, že paní Wintertownová i sir Walter procestovali za tu noc několik nadpřirozených světů, tak byli ve tváři šediví a ustaraní; paní Wintertownová plakala a sir Walter si čas od času přejel rukou přes čelo jako člověk, který se stal svědkem hrůz. Zato slečna Wintertownová působila docela klidně a usebraně, jako mladá dáma, která strávila tichý a jednotvárný večer doma. Seděla na židli ve stejných elegantních šatech, které měla na sobě, když ji Drawlight a Lascelles spatřili naposledy. Zvedla se a usmála se na Drawlighta. "Vy a já, pane, jsme se sotva předtím potkali, ale už mi bylo řečeno, jaká jsem vaše dlužnice. Obávám se ale, že tento dluh nelze vůbec splatit. Za to, že jsem teď tady, do velké míry vděčím vaší energii a naléhání. Děkuji vám, pane. Mnohokrát, opravdu mnohokrát."
A natáhla k němu obě ruce a on je uchopil do svých.
"Ach, madam!" vydechl, uklonil se a zářivě se usmál. "Ujišťuji vás, to mně bylo c -"
A pak se zarazil a na chvíli se odmlčel. "Madam?" hlesl. Krátce a rozpačitě se zasmál (což bylo samo o sobě divné - Drawlighta hned tak něco do rozpaků nepřivedlo). Nepustil její ruce, ale rozhlédl se po místnosti, jako by hledal někoho, kdo mu pomůže z prekérní situace. Pak jí před obličejem zvedl jednu ruku. Ten pohled ji nijak zvlášť nevylekal, jen překvapil; zvedla ruku, aby to viděla i její matka.
Na levé ruce jí chyběl malíček.

9
LADY POLEOVÁ
Říjen 1807
J
edna lady nekonečně chytřejší než stávající autorka poznamenala, jak vlídně nakloněn bývá svět mladým lidem, kteří buď zemřou, nebo si někoho vezmou. Představte si ten zájem, který obklopoval slečnu Wintertownovou! Žádná jiná mladá dáma se předtím netěšila takovým výhodám, neboť zemřela v úterý, byla vzkříšena v časných ranních hodinách ve středu ráno a vdala se ve čtvrtek; někteří lidé to pokládali za příliš mnoho vzrušení na jeden týden.
Všichni ji chtěli vidět. Většina lidí věděla jen to, že při přesunu ze světa vezdejšího na onen svět a zase zpátky přišla o prst. To bylo skutečně dráždivé; změnila se ještě nějak jinak? Nikdo neměl nejmenšího ponětí.
Ve středu ráno (což bylo ráno po šťastném vzkříšení) to vypadalo, že se hlavní aktéři tohoto báječného dobrodružství spikli, aby celému městu upřeli zprávy; návštěvníci domu na Brunswick Square se ráno dozvěděli jen to, že slečna Wintertownová i její matka odpočívají, na Hanover Square byla situace zcela totožná - pan Norrell je velmi unaven - bylo naprosto nemožné se s kýmkoli vidět; a co se sira Waltera Polea týče, nikdo tak docela nevěděl, kde ho nalézt (byť panovalo velmi silné podezření, že se nachází v domě paní Wintertownové na Brunswick Square). Nebýt pánů Drawlighta a Lascellese (laskavých to duší!), město by trpělo nedostatkem informací všeho druhu, oni však pilně jezdili po Londýně a objevili se v bezpočtu obývacích pokojů, dopoledních budoárů, jídelen a salónů. Nelze určit, na kolik večeří byl Drawlight toho dne pozván - a ještěže nikdy nebyl žádný jedlík, jinak by jeho zažívací trakt došel trvalé úhony. Víc než padesátkrát musel líčit, jak si po vzkříšení slečny Wintertownové on s paní Wintertownovou poplakali; jak si pevně stiskl ruku se sirem Walterem Polem; jak mu velmi vděčný sir Walter poděkoval a jak on sira Waltera snažně žádal, aby se už o tom nezmiňoval; a jak paní Wintertownová trvala na tom, aby pana Lascellese i jeho odvezli domů v jejím vlastním kočáru.
Sir Walter Pole odjel z domu paní Wintertownové zhruba v sedm hodin a vrátil se do svého podnájmu na několik hodin se prospat, o poledni se ale už zase vrátil do domu na Brunswick Square, přesně jak město předpokládalo. (Jak jen nás naši sousedé dokážou prokouknout!) Tou dobou už bylo paní Wintertownové jasné, že se z její dcery stala hvězda; že dosáhla věhlasu takříkajíc přes noc. Nejenže jim lidé nechávali navštívenky u dveří, ale slečně Wintertownové každou hodinu přicházela spousta dopisů a blahopřání, přičemž o mnoha gratulantech slečna Wintertownová nikdy neslyšela.
"Pokud dovolíte, madam," psal jeden, "zapřísahám vás, abyste ze sebe setřásla tíži onoho stinného údolí, jež vám bylo

odhaleno."
To, že se cizí lidé cítili oprávněni vyjadřovat se k tak soukromým věcem jako smrt a vzkříšení, že dávali průchod své zvědavosti v dopisech její dceři, vzbuzovalo v paní Wintertownové silnou nelibost; pro takové sprosťáky a nevychovance neměla než slova opovržení a po příjezdu na Brunswick Square si to sir Walter musel všechno vyslechnout.
"Radím vám, paní," prohlásil, "abyste už na to nemyslela. Jak my politici dobře víme, důstojnost a mlčení jsou proti takové drzosti nejlepší obranou."
"Ach! Sire Waltere!" zvolala jeho budoucí tchyně. "Je velmi příjemné zjistit, jak často se naše názory shodují! Důstojnost a mlčení. Přesně tak. Podle mě nemůžeme být ohledně utrpení naší ubohé drahé Emmy nikdy sdostatek diskrétní. Umínila jsem si, že už o tom po zítřku nikdy nepromluvím."
"Možná," řekl sir Walter. "Nechtěl jsem zajít tak daleko. Protože, víte, nesmíme zapomenout na pana Norrella. V něm budeme mít vždy živou připomínku toho, co se stalo. Obávám se, že musí být často s námi - po tom, co pro nás vykonal, mu sotvakdy můžeme prokázat dostatečné uznání." Odmlčel se a pak se sardonickým úšklebkem ve škaredé tváři dodal: "Naštěstí sám pan Norrell byl od té dobroty a naznačil, jak bych mu já mohl nejlépe splatit svůj dluh." To byla narážka na rozhovor, který spolu sir Walter a pan Norrell vedli ve čtyři ráno, když pan Norrell přepadl sira Waltera na schodech a obšírně k němu pohovořil o tom, jak s pomocí magie hodlá zkřížit francouzské plány.
Paní Wintertownová pravila, že pana Norrella ráda zahrne zvláštní přízní a úctou; všichni přece vědí, jak si ho váží. Zcela nezávisle na jeho úžasném magickém umění - o němž se nebylo třeba zmiňovat, když přišel k nim do domu - vypadal jako ryzí gentleman starého střihu.
"Přesně tak," přisvědčil sir Walter. "Prozatím se však ze všeho nejdřív musíme postarat, aby si toho slečna Wintertownová na sebe nebrala víc, než může zvládnout - a právě o tom jsem si s vámi chtěl obzvláště pohovořit. Nevím, co si o tom myslíte vy, ale podle mě by bylo nejlepší odložit svatbu o týden či dva."
Paní Wintertownová takový plán neschvalovala; veškeré přípravy již byly učiněny a tolik chodů svatebního oběda uvařeno. Polévka, aspik, vařené maso, nakládaný jeseter a tak dále, to všechno bylo hotové; proč by se to teď mělo nechat zkazit, jen aby se to za týden za dva muselo chystat znovu? Na tuto argumentaci šetrností neměl sir Walter co říci, pročež navrhl, aby požádali slečnu Wintertownovou o vyjádření, zdali se cítí dost silná.
A tak se zvedli ze židlí v ledově studeném salónku (kde se celý rozhovor odehrál) a zašli nahoru do obývacího pokoje slečny Wintertownové v druhém patře, kde jí také tuto otázku položili.
"Ach," zvolala. "V životě mi nebylo lépe. Připadám si velice silná a zdravá. Děkuji vám. Už jsem si dnes ráno vyšla ven. Ne že bych chodila na procházky nějak často. Jen zřídkakdy si troufnu cvičit, ale dnes ráno mi připadalo, jako by tenhle dům byl vězení. Toužila jsem být venku."
Sira Waltera to očividně velmi znepokojilo. "Bylo to moudré?" Obrátil se k paní Wintertownové. "Bylo to správné?"
Paní Wintertownová otevřela ústa, že se ohradí, ale její dcera se jen zasmála a vykřikla: "Ach, ujišťuji vás, že maminka o tom nevěděla! Vyšla jsem si ven, zatímco matka spala u sebe v ložnici. Barnarda mě doprovodila. A já obešla Brunswick Square hned dvacetkrát. Dvacetkrát! Slyšeli jste snad někdy něco absurdnějšího? Já měla ale takovou chuť chodit! Popravdě řečeno bych se byla i proběhla, kdyby se to dalo nějak zařídit, ale v Londýně, víte…" Znovu se zasmála. "Chtěla jsem jít dál, ale Barnarda mi to nedovolila. Barnarda byla hrozně nervózní a dělala si starosti, abych neomdlela na ulici. Musela jsem se držet na dohled od domu."
Nevěřícně na ni zírali. Krom jiného to byl asi nejdelší projev, který ji kdy sir Walter slyšel pronést. Seděla úplně rovně, oči jí zářily a pleť měla růžovoučkou - byla zosobněné zdraví a krása. Mluvila rychle a velmi procítěně; působila tak radostně a nesmírně čile. Jako by ji pan Norrell nejen vzkřísil, ale propůjčil jí dvakrát třikrát více života než předtím. Bylo to věru podivné.
"Jistě," přisvědčil sir Walter, "pokud se cítíte dost zdráva, abyste mohla cvičit, pak by vám v tom jistě nikdo neměl bránit - po ničem jiném nezesílíte tak jako po pravidelném cvičení a není lepší způsob, jak si zajistit trvalé zdraví. Momentálně by ale možná nebylo na škodu, kdybyste nevycházela bez doprovodu. Měl by na vás dávat pozor ještě někdo krom Barnardy. Víte, od zítřka si tu čest budu moci nárokovat pro sebe."
"Ale vždyť budete mít plno práce, sire Waltere," připomněla mu. "Budete se muset starat o všechny ty vládní záležitosti."
"Jistě, ale…"
"Ach! Vím, že vás bude takřka neustále zaměstnávat politika. Vím, že nesmím očekávat nic jiného."
Vypadala tak radostně smířená s tím, že ji bude zanedbávat, že si nemohl pomoct a málem se ohradil - zůstal však s otevřenými ústy, protože oprávněnost jejích slov mu zabránila cokoli namítnout. Už když ji poprvé viděl v domě lady Winsellové v Bathu, udělala na něj velký dojem její krása a elegance - a rychle usoudil, že by bylo velmi dobré nejen oženit se s ní tak rychle, jak se to dá jen prakticky zařídit, ale i lépe se s ní seznámit - neboť ho jalo tušení, že když si odmyslí peníze, mohla by mu docela dobře vyhovovat jako manželka. Domníval se, že zhruba hodinový rozhovor by je mohl významně posunout ke vztahu naplněnému naprostou otevřeností a důvěrou, jenž je mezi manželkou a jejím chotěm tolik žádoucí. Velmi se těšil, že taková rozmluva mezi čtyřma očima brzy poskytne hojné důkazy o jejich vzájemných sympatiích a shodném vkusu. Několik jejích poznámek v něm vzbudilo naději, že by tomu tak mohlo být. A vzhledem k tomu, že byl muž - navíc inteligentní - a dvaačtyřicet let starý, přirozeně disponoval spoustou informací a měl spoustu názorů téměř na jakékoli téma, jež byste nadhodili. O tyto náhledy se chtěl s tou devatenáctiletou kráskou podělit a dle jeho soudu jí všechny musely přijít fascinující. Jenže vzhledem k jeho silnému zaujetí prací a k jejímu chatrnému zdraví se tento zajímavý rozhovor stále odsouval; a teď mu sdělila, že neočekává, že by se na tom po svatbě něco změnilo. Vypadalo to, že jí to nevadí. Namísto toho ji v jejím novém, hravém rozpoložení celkem pobavilo, že si kdy mohl namlouvat, že by to mohlo chodit jinak.

Naneštěstí si musel pospíšit na schůzku s ministrem zahraničí, a tak vzal slečnu Wintertownovou za ruku (celou pravou ruku) a velmi galantně ji políbil; pověděl jí, jak moc se těší na zítřek, kdy se z něj stane nejšťastnější muž pod sluncem; s kloboukem v ruce si na toto téma zdvořile vyslechl krátký proslov paní Wintertownové a odešel z domu rozhodnutý znovu o tom problému popřemýšlet - popravdě řečeno hned, jak si najde čas.
Příští den dopoledne se svatba opravdu uskutečnila v kostele svatého Jiří na Hanover Square. Zúčastnili se jí takřka všichni ministři vlády Jeho Veličenstva, dva tři vévodové z královské rodiny, půltuctů admirálů, biskup a několik generálů. S politováním však musím konstatovat, že jakkoli klíčoví musí tito velcí muži být pro mír a prosperitu národa, onoho dne, kdy si sir Walter Pole bral slečnu Wintertownovou, po nich nikdo ani nevzdechl. Člověk, který přitahoval nejvíc pohledů, jehož každý chtěl ukázat a prosil o to šeptem svého souseda, byl mág pan Norrell.

10
JAK JE TĚŽKÉ NAJÍT PRÁCI PRO MÁGA
Říjen 1807

Sir Walter zamýšlel nadnést téma magie před ostatními ministry postupně, umožnit jim, aby si na tu myšlenku zvykali, než jim navrhne vyzkoušet pana Norrella ve válce. Bál se, že se proti němu postaví; byl si jist, že pan Canning bude mít sarkastické poznámky, že lord Castlereagh nebude ochoten spolupracovat a že hrabě z Chathamu bude prostě zmatený. Veškeré tyto obavy však byly zcela nepodložené. Jak brzy zjistil, ministři o té novince věděli stejně jako kdokoli jiný v Londýně. Na následujícím zasedání kabinetu v Burlington House všichni hořeli nadšením zaměstnat jediného anglického mága. Nebylo však ani v nejmenším jasné, jak ho využít. Anglická vláda naposledy využila služeb mága před dvěma sty lety a trochu vyšla ze cviku.
"Můj hlavní problém," stěžoval si lord Castlereagh, "je najít muže do armády - ujišťuji vás, že jde o prakticky nesplnitelný úkol; Britové k válčení nikdy netíhli. Mám ale vyhlídnuté lincolnské hrabství, tamější vepřové je prý obzvláště výživné a obyvatelstvo je po něm velmi statné a silné. Mně by ze všeho nejvíc vyhovovalo kouzlo vynesené nad celým Lincolnshirem, které by tak tři čtyři tisíce mladých mužů naplnilo prudkou touhou stát se vojáky a bojovat proti Francouzům." Vrhl na sira Waltera toužebný pohled. "Co myslíte, sire Waltere, mohl by váš přítel o takovém kouzle něco vědět?" Sir Walter netušil, ale slíbil, že se pana Norrella zeptá. Ještě téhož dne se sir Walter za panem Norrellem zastavil a tuto otázku mu položil. Pana Norrella to velmi potěšilo. Mínil, že takové kouzlo ještě nikoho nenapadlo, a snažně sira Waltera prosil, aby lordu Castlereaghovi poblahopřál k vysoce originálnímu myšlení. Co se uskutečnitelnosti týče, věc se měla tak: "Potíž spočívá v omezení působnosti kouzla na Lincolnshire - a mladíky. Kdybychom uspěli - a troufám si tvrdit, že by to tak dopadlo -, pak bychom riskovali, že se Lincolnshire a s ním i několik okolních hrabství zcela vylidní."
Sir Walter zašel za lordem Castlereaghem a rozhovor mu přetlumočil.
Další kouzlo, které ministři navrhli, již pana Norrella potěšilo mnohem méně. Vzkříšení lady Poleové uhranulo všem Londýňanům a ani ministři nebyli výjimkou. Začal s tím lord Castlereagh, když se ostatních ministrů zeptal, čeho se Napoleon bál na světě ze všeho nejvíc. Kdo podle všeho pokaždé uhádl následující tah proradného francouzského císaře? Kdo Francouzům uštědřil porážku tak drtivou, že se již neodvažují vystrčit ze svých přístavů ani nos? Kdo je ztělesněním všech ctností, jež dělají Angličana Angličanem? Kdo jiný, pokračoval lord Castlereagh, když ne lord Nelson? Očividně je ze všeho nejdříve třeba zařídit, aby lord Nelson vstal z mrtvých. Lord Castlereagh prosil sira Waltera o prominutí - třebas něco špatně pochopil - ale proč vůbec marní čas diskusí?
Načež pan Canning, rázný a hádavý člověk, rychle odvětil, že po lordu Nelsonovi se samozřejmě všem stýská, že to byl národní hrdina a vykonal vše, co mu lord Castlereagh přičítá. Ale když se to vzalo kolem a kolem - a pan Canning neměl vůbec nic proti námořnictvu, oné nejskvělejší britské instituci -, Nelson byl vždy jen voják, zatímco nebožtík pan Pitt byl vše. Pokud by se měl někdo vzkřísit, pak neměli na vybranou - musí to být Pitt.
Lord Chatham (shodou okolností bratr zesnulého Pitta) návrh přirozeně podpořil, vznesl ale dotaz, proč si musejí vybírat - proč nevzkřísit jak Pitta, tak Nelsona? Mágovi by se jen zaplatilo dvakrát a proti tomu by nikdo nic neměl, nebo snad ano?
Ostatní ministři pak začali navrhovat další zesnulé gentlemany jakožto kandidáty na oživení, až se zdálo, že by se mohla vyprázdnit polovina hrobek v Anglii. Zakrátko jich měli docela dlouhý seznam a jako obvykle se o něj začali přít.
"To nemá cenu," prohlásil sir Walter. "Musíme někde začít a mně připadá, že všem z nás ke stávajícím funkcím pomohlo přátelství s panem Pittem. Nebylo by správné, kdybychom nějakému jinému gentlemanovi dali přednost."
Za panem Norrellem byl do domu na Hanover Square vyslán posel, aby ho přivedl do Burlington House. Když dorazil, zavedli ho do nádherného vymalovaného salónu, kde seděli ministři. Sir Walter mu oznámil, že uvažují o dalším vzkříšení.
Pan Norrell velmi zbledl a zamumlal cosi o tom, jak ho pouze zvláštní úcta k siru Walterovi přiměla uchýlit se k tomuto druhu magie, o niž by se jinak ani nepokoušel - opravdu si nepřeje zkusit to podruhé - ministři nevědí, oč žádají.
Když ale pan Norrell lépe pochopil, koho navrhují jako kandidáta, očividně se mu velmi ulevilo a utrousil pár slov o stavu těla.
Potom se ministři rozpomněli, že pan Pitt je mrtev již téměř dva roky, a došli k závěru, že se s ním v jeho současném stavu nechtějí setkat, jakkoli mu byli za života oddáni. Lord Chatham (bratr pana Pitta) smutně poznamenal, že chudák William bude již touhle dobou hodně rozpadlý.
O tom nápadu již nikdy nepadla ani zmínka.
Zhruba o týden později lord Castlereagh navrhl poslat pana Norrella do Holandska nebo možná Portugalska - kde ministři chovali vlažnou naději na získání opěrného bodu proti Napoleonovi a kde by pan Norrell pod vedením

generálů a admirálů mohl kouzlit. A tak byli admirál Paycocke, starý brunátný námořník, a kapitán Harcourt-Bruce od 20. pluku lehkých dragounů vysláni na společnou vojensko-námořní výpravu do domu na Hanover Square, kde měli provést pozorování pana Norrella.
Kapitán Harcourt-Bruce byl nejen krásný a chrabrý elegán, ale taky docela romantik. Znovuobjevení magie v Anglii ho nesmírně nadchlo. Záživnější historickou literaturu přímo hltal a hlavu měl plnou dávných bitev, v nichž byli Angličané odsouzeni k záhubě, protože Francouzi nad nimi měli drtivou početní převahu, když se náhle ozvala zvláštní nezemská hudba, na kopci se objevil Král Havran s vysokou černou helmou, z níž vlál fafrnoch z havraního peří, spolu se stovkou družiníků a další stovkou elfích rytířů vyrazil na statném vraníku tryskem dolů a přemohl Francouze magií.
Takhle si kapitán Harcourt-Bruce představoval mága. Očekával, že právě tohle se teď zopakuje na všech kontinentálních bojištích. Takže když spatřil pana Norrella v salónu na Hanover Square a když viděl, jak si pan Norrell nevrle stěžuje, nejdřív že smetana v jeho čaji je příliš smetanová a pak že je zase moc vodovatá - inu, asi vás příliš nepřekvapím, když řeknu, že kapitán byl poněkud zklamaný. Popravdě řečeno ho celý podnik tak sklíčil, že ho admirál Paycocke, ten starý strohý gentleman, docela litoval a neměl to srdce dobírat si ho a utahovat si z něj víc než jen trošku.
Admirál Paycocke a kapitán Harcourt-Bruce se vrátili za ministry a prohlásili, že vůbec nepřichází v úvahu pana Norrella kamkoli poslat; admirálové a generálové by vládě nikdy neodpustili, kdyby k něčemu takovému svolila. Toho podzimu se po několik týdnů zdálo, že ministři pro svého jediného mága nebudou nikdy s to najít práci.

11
BREST
Listopad 1807
V

prvním listopadovém týdnu se eskadra francouzských lodí hotovila k vyplutí z přístavu Brest, jenž leží na západním pobřeží Bretaně. Francouzi hodlali křižovat po Biskajském zálivu a zajímat britská plavidla, a kdyby se jim to nedařilo, pak alespoň Britům bránit ve všem, co by si snad vzali do hlavy.
Vítr setrvale vanul od pevniny. Francouzští námořníci se připravovali rychle a zdatně a lodě už byly téměř vypravené, když se obloha zničehonic zatáhla černými mračny a spustil se déšť.
Bylo jen přirozené, že v tak důležitém přístavu jako Brest působí řada lidí, kteří studují vítr a počasí. Ještě než měly lodě vyplout, několik takových lidí ve velkém rozrušení vyrazilo do doků varovat námořníky, že na tom dešti je něco velmi zvláštního: přestože vál východní vítr, mraky se přihnaly ze severu. Nebylo to možné, ale stalo se to. Kapitáni lodí žasli, znervózněli nebo nevěřícně kroutili hlavou - každý podle své povahy -, ale to už je zastihla další zpráva.
Brestský přístav pozůstává z jedné vnitřní zátoky a jedné vnější, přičemž tu vnitřní odděluje od otevřeného moře dlouhý úzký poloostrov. Jak déšť zhoustl, francouzští velitelé zjistili, že se ve vnější zátoce objevila velká britská flotila. Kolik tam bylo lodí? To hlídky nevěděly. Víc, než se dá lehce spočítat - možná až sto. Ty lodě se tak jako déšť zjevily zničehonic z prázdného moře. Co to bylo za plavidla? A! To na tom bylo nejzvláštnější. Ve všech případech šlo o řadové lodě, těžce vyzbrojené dvoupalubníky a trojpalubníky.
To byla ohromující novinka. Vysoký počet lodí i jejich velikost dokázaly popravdě řečeno zamotat Francouzům hlavu víc než jejich nečekané zjevení. Britské námořnictvo blokovalo Brest nepřetržitě, ale nikdy ne více než pětadvaceti loďmi, z čehož jen deset či dvanáct představovaly řadové lodě a zbytek tvořily pohotové fregaty, šalupy a brigy. Vyprávění o stovce lodí bylo tak neobvyklé, že mu francouzští kapitáni neuvěřili, dokud nezajeli či nedoveslovali do Lochristu či Camaret Saint-Julienu, případně dalších míst, kde si lodě mohli z útesů prohlédnout sami.
Dny ubíhaly. Obloha měla barvu olova a dál pršelo. Britské lodě zatvrzele setrvávaly na svém místě. Obyvatelé Brestu se děsili, že by se některé lodě mohly pokusit doplout k městu a ostřelovat ho. Ale Britové neudělali nic.
Ještě podivnější byly zprávy z dalších přístavů francouzského impéria, z Rochefortu, Toulonu, Marseille, Janova, Benátek, Vlissingenu, Lorientu, Antverp a stovky dalších, méně důležitých měst. I ty zablokovala britská flotila o síle zhruba stovky válečných lodí. To se naprosto příčilo rozumu. Součet plavidel v těchto flotilách převyšoval počet lodí, jež měla britská Admiralita k dispozici. Popravdě řečeno, čítaly více válečných lodí, než se kdy plavilo po všech mořích světa.
Služebně nejstarším důstojníkem v Brestu byl tehdy admirál Desmoulins. Měl sluhu, mužíčka ne většího než osmileté dítě a tak tmavého, že Evropan už černější ani nemohl být. Vypadal, jako by ho někdo strčil do trouby, nechal ho v ní příliš dlouho péct a spálil ho. Jeho pokožka měla barvu kávových zrn a svou strukturou připomínala vyschlou rýžovou kaši. Vlasy měl černé, zakroucené a mastné jako brka, která se vídávají na méně šťavnatých kouscích pečeného kuřete. Jmenoval se Perroquet (což znamená papoušek). Admirál Desmoulins byl na Perroqueta velmi hrdý: pyšnil se jeho velikostí, chytrostí, hbitostí a ze všeho nejvíc jeho barvou. Admirál Desmoulins se často holedbal, že viděl černochy, jejichž kůže by ve srovnání s Perroquetovou vypadala světlá.
Právě Perroquet po čtyři dny seděl v dešti a studoval britské lodě dalekohledem. Z dětského dvojrohého klobouku déšť crčel jako ze dvou okapů a vsakoval se mu do peleríny připnuté k jeho dětskému plášti, až mu nakonec celý kabát příšerně ztěžkl a jeho vlněná látka začala plstnatět. Pramínky vody se mu řinuly po upražené mastné kůži, on tomu však nevěnoval sebemenší pozornost.
Po čtyřech dnech Perroquet vzdychl, vyskočil, protáhl se, sundal si klobouk, pořádně se poškrábal na hlavě, zívl a pravil: "Tedy, pane admirále, podivnější lodě jsem v životě neviděl a nechápu je."
"Jakpak to, Perroquete?" zeptal se admirál.
Spolu s Perroquetem stáli na útesech u Camaret Saint-Julienu admirál Desmoulins a kapitán Jumeau, i jim tryskal z

dvourohých klobouků déšť a i jim kvůli tomu začínaly vlněné pláště plstnatět, o půldruhém centimetru vody v jejich vysokých botách ani nemluvě.
"Tak tedy," začal Perroquet, "ty lodě sedí na hladině úplně nehnutě, jako by byly schovány před větrem, jenže to ony nejsou. Ze západu vane silný vichr, který by je měl snést až sem na skály, ale děje se něco takového? Ne. Křižují lodě proti větru? Ne. Zkracují plachty? Ne. Zatímco jsem tu seděl, bezpočtukrát se změnil směr větru, ale co udělali chlapi na těch lodích? Vůbec nic."
Kapitán Jumeau, jenž Perroqueta nesnášel a žárlil na jeho vliv na admirála, se zasmál. "On se zbláznil, pane admirále. Kdyby byli Britové takoví lenoši a ignoranti, jak říká, ze všech jejich lodí by dávno nezbylo nic než kupa polámaných kulatin."
"Vypadají spíš jako obrázky lodí," uvažoval Perroquet nahlas a vůbec si kapitána nevšímal, "než jako skutečné lodě. Nejzvláštnější je ale tamhleta loď, trojpalubník na nejsevernějším konci řady. V pondělí vypadal jako všechny ostatní, ale teď má všechny plachty nadranc, zadní stěžeň je tentam a v boku zeje díra."
"Bravo!" vykřikl kapitán Jumeau. "Zatímco tu stojíme a mluvíme, nějaká chrabrá francouzská posádka jim přivodila pěkné škody."
Perroquet se zazubil. "A myslíte si, pane kapitáne, že by Britové dovolili jedné francouzské lodi přiblížit se ke stovce svých plavidel, rozstřílet jedno na mraky a zase nerušené odplout zpátky? Cha! To bych vás rád viděl, jak to ve své kocábce zaonačíte. Ne, pane admirále, já se domnívám, že se ta loď rozpouští."
"Rozpouští!" zvolal překvapený admirál.
"Trup je vyboulený jako babská pletací taštička," řekl Perroquet. "A čelen se i s ráhnem blindy ohnul k vodě."
"To jsou mi ale bláboly!" odfrkl si kapitán Jumeau. "Jak by se mohla loď rozpouštět?"
"Nevím," opáčil Perroquet zamyšleně. "Přijde na to, z čeho je postavená."
"Jumeau, Perroquete," oslovil je admirál Desmoulins, "asi bychom udělali nejlépe, kdybychom k těm lodím vypluli a prohlédli si je. Pokud se britská flotila začne připravovat k útoku, obrátíme se zpátky, ale mezitím se snad něco dozvíme."
A tak Perroquet, admirál i kapitán vypluli v dešti s hrstkou srdnatých mužů - námořníci totiž sice snášejí strádání bez řečí, ale jsou pověrčiví a Perroquet nebyl jediný člověk v Brestu, který si povšiml podivnosti britských lodí.
Když upluli nějakou tu míli, spatřili naši dobrodruzi, že ty zvláštní lodě jsou celé šedé a že se třpytí; dokonce i pod zataženou oblohou, dokonce v tom hustém dešti zářily. Jednou se mraky na okamžik roztrhly a na moře dopadl snop slunečních paprsků. Lodě zmizely. Pak se mračna zacelila a lodě se znovu objevily.
"Bože můj!" vykřikl admirál. "Co to má všechno znamenat?"
"Možná," nadhodil Perroquet znepokojeně, "byly ty britské lodě všechny potopeny a tohle jsou jejich duchové."
Divné lodě dál pableskovaly a zářily, což vedlo k debatě, z čeho by mohly být. Admirál hádal na železo či ocel. (Považte, kovové lodě! Francouzi jsou občas skutečně výstřední národ, jak už mne mnohokrát napadlo.)
Kapitán Jumeau se zaobíral myšlenkou, jestli by nemohly být z postříbřeného papíru.
"Z postříbřeného papíru!" podivil se admirál.
"Jistě!" přisvědčil kapitán Jumeau. "Jak víte, ženy občas vezmou stříbrný papír, srolují ho do ruliček a z těch pak upletou košíčky, které ozdobí květinami a zaplní kandovanými švestkami."

Tahle informace admirála i Perroqueta překvapila, ovšem kapitán Jumeau byl pohledný muž a o ženách toho zjevně věděl víc než oni.
Jestliže ale trvá jedné ženě celý večer, než uplete jediný košíček, kolik žen by bylo třeba na vytvoření flotily? Admirál prohlásil, že ho z toho pomyšlení rozbolela hlava.
Slunce znovu vyšlo. Tentokrát byli lodím blíž, a tak viděli, jak světlo prochází skrz ně a obírá je o barvu, až z nich zbyl jen sotva patrný třpyt na hladině.
"Sklo," nadhodil admirál, ale hřebík na hlavičku udeřil až chytrý Perroquet.
"Ne, pane admirále, je to déšť. Jsou z deště."
Jak déšť padal z nebe, kapky se působením jakési síly shlukovaly a slévaly v masivní celky - sloupy, trámy a otěže, které někdo vytvaroval do podoby stovky lodí.
Perroquet, admirál i kapitán Jumeau hořeli zvědavostí, moc rádi by věděli, kdo mohl něco takového dokázat, a shodli se, že to musí být mistr dešťotepec.
"Nejen mistr dešťotepec!" zvolal admirál, "ale mistr loutkář. Podívejte, jak se houpají na vlnách! Jak se plachty nadouvají a padají!"
"Nic hezčího jsem rozhodně neviděl, pane admirále," přitakal Perroquet, "ale opakuji, co už jsem řekl předtím: o plachtění či námořnictví nemá páru, ať už je to kdokoli."
Admirálova dřevěná loď projížděla koráby z deště po celé dvě hodiny. Vzhledem k tomu, že byly z deště, nedělaly vůbec žádný hluk - neskřípěla ráhna, plachty ve větru nepleskaly, žádný námořník nehalekal na svého druha. Několikrát přišly k zábradlí skupinky dešťových mužů s hladkými tvářemi prohlédnout si dřevěnou loď s posádkou z masa a kostí, nedalo se však odhadnout, co si o tom ti dešťoví námořníci myslí. A přece si admirál, Perroquet i kapitán Jumeau nepřipadali ani v nejmenším ohroženi. Jak Perroquet trefně poznamenal: "I kdyby si dešťoví námořníci usmysleli, že na nás začnou pálit, mají k dispozici jen dešťové dělové koule a ty nás nanejvýš promáčí."
Perroquet, admirál i kapitán Jumeau se nemohli vynadívat. Zapomněli na to, že je Britové ošálili, zapomněli na to, že

promarnili celý týden a že Britové mezitím proklouzli do přístavů na pobřeží Baltu a přístavů na portugalském pobřeží a do všemožných dalších přístavů, kde by je císař Napoleon Bonaparte viděl velmi nerad. Ale ono kouzlo, jež drželo ty lodě pohromadě, vůčihledně sláblo (což nejspíš vysvětlovalo tání lodi na severním konci řady). Po dvou hodinách přestalo pršet a v tu chvíli přestalo kouzlo působit, což Perroquet, admirál i kapitán Jumeau zaznamenali v podivuhodném vyšinutí smyslů, jako by ochutnali smyčcový kvartet či je na chvíli ohlušil pohled na modrou barvu. Na okamžíček se z dešťových lodí staly mlžné lodě a pak je bríza jemně rozfoukala. Francouzi v prázdném Atlantiku osaměli.

12
DUCH ANGLICKÉ MAGIE NALÉHÁ
NA PANA NORRELLA,
ABY PŘISPĚCHAL BRITÁNII KU POMOCI
Prosinec 1807

J
ednoho prosincového dne do sebe na Cheapside nešťastnou náhodou narazily dva velké valníky. Jeden z nich, naložený sudy se sherry, se převrátil. Zatímco se vozkové hádali, kdo z nich nehodu zavinil, pár kolemjdoucích si povšimlo, že z jednoho sudu prýští sherry. Brzy se shromáždil dav pijanů vyzbrojených sklenicemi a žejdlíky, do nichž se dalo zachytit sherry, a háky a páčidly, jimiž hodlali proděravět sudy prozatím nepoškozené. Valníky a dav kolem nich brzy spolehlivě zablokovaly provoz po celém Cheapside, takže se ve všech okolních ulicích, tedy v Poultry, Threadneedle Street, Bartholomew Lane a v druhém směru pak v Aldersgate, Newgate a Paternoster Row, nadělaly fronty kočárů. Nikdo si nedokázal představit, jak by se ten spletenec povozů, koní a lidí dal zase rozplést.
Z dotyčných dvou vozků byl jeden pohledný a druhý tlustý, a když se usmířili, zapojili se do radovánek jako Bakchus a Silenus. Rozhodli se pobavit jak sebe, tak své stoupence tím, že pozotvírají dveře všech kočárů, aby se vidělo, co tam ti bohatí uvnitř dělají. Kočí a komorníci se jim v této drzosti snažili bránit, ale dav byl příliš početný, aby se dal odrazit, a moc opilý na to, aby mu vadily rány bičem, jimiž ho dopálenější kočí častovali. V jednom kočáru našel tlustý vozka pana Norrella a vykřikl: "Cože! Starý Norrell!" Oba vozkové vylezli do kočáru potřást panu Norrellovi rukou, ovanout ho výpary sherry a ujistit jej, že neprodleně odklidí vše z cesty, aby on - hrdina francouzské blokády - mohl projet. Slib také dodrželi a vážení občané zjistili, že jim ti výtečníci vypřáhli koně, dostrkali jejich kočáry na dvorky koželužen a na jiná ohavná místa, neboje odtlačili do špinavých cihlových průchodů, kde záhy uvízly a odřel se jim lak; a když vozkové a jejich přátelé takto triumfálně uvolnili panu Norrellovi cestu, doprovodili ho i s jeho kočárem až na Hanover Square a celou dobu mu provolávali slávu, vyhazovali čepice do vzduchu a skládali na něj ódy.
Kousek pana Norrella všechny očividně nadchl. Podařilo se mu ošálit valnou část francouzského loďstva, které na jedenáct dní zůstalo v přístavech, a po celou tu dobu mohlo britské loďstvo po libosti brázdit vody Biskajského zálivu, kanálu La Manche a Severního moře a odvést spoustu užitečné práce. Do různých částí francouzského císařství byli vysazeni špióni a jiní špióni byli zase odvezeni zpátky do Anglie se zprávami o tom, co Bonaparte dělá. Britské obchodní lodě zase nerušené vyložily v holandských a baltských přístavech náklady kávy a bavlny.
Šířily se zvěsti, že Napoleon pročesává celou zemi a snaží se najít vlastního mága - zatím však neúspěšně. V Londýně ministrům úplně vyrazilo dech, že pro jednou vykonali něco, co jim národ schvaluje.
Pan Norrell přijal pozvání na Admiralitu, kde v zasedací síni popíjel madeiru. Seděl na židli hned u ohně a obšírně a příjemně si povídal s prvním lordem Admirality, lordem Mulgravem, a prvním tajemníkem Admirality, panem Horrocksem. Nad krbem visely dřevořezy lodních přístrojů a girland květin, jež pan Norrell velmi obdivoval. Popsal jim krásné řezby v knihovně Hurtfewského opatství. "A přece," pokračoval pan Norrell, "vám závidím, lorde Mulgrave. Vskutku ano. Tak kvalitně zpodobené přístroje vaší profese! Kéž bych si mohl pořídit něco podobného. Nic nevypadá tak úžasně. Domnívám se, že v člověku nic nevzbudí takovou dychtivost pustit se po ránu do práce jako pohled na jeho přístroje tak elegantně vyložené - anebo na jejich obraz vyřezaný do poctivého anglického dubu, jako máme tady. Jenže mág bohužel moc nástrojů nepotřebuje. Prozradím vám jeden malý trik, lorde Mulgrave: čím víc toho s sebou mág nosí - barevné prášky, vycpané kočky, kouzelné klobouky a tak dále - tím větší podvodník se z něj nakonec vyklube!"
"A jakých pár nástrojů," vyptával se pan Horrocks zdvořile, "tedy mág potřebuje?"
"Popravdě řečeno vůbec žádné," odpověděl pan Norrell. "Nic než stříbrnou misku, aby se mu měla kde zobrazit vidění."
"Ach!" zvolal pan Horrocks, "já bych dal skoro cokoli, abych tohle kouzlo viděl na vlastní oči - vy ne, lorde Mulgrave? Ach, pane Norrelle, dal byste se přesvědčit a ukázal nám vidění ve stříbrné míse?"
Za normálních okolností by byl pan Norrell poslední člověk na světě, který by vyhověl takové jalové zvědavosti, ale přijetí na Admiralitě ho natolik potěšilo (neboť ti dva gentlemani mu složili nesčetné poklony), že prakticky hned na vznesenou žádost kývl, a sluha byl vyslán vyhledat stříbrnou mísu. "Stříbrnou mísu o průměru jedné stopy," upřesnil pan Norrell, "a musí být plná čisté vody."
Admiralita nedávno vyslala rozkazy, aby si tři jisté lodě daly schůzku na jih od Gibraltaru, a lorda Mulgrava stravovala zvědavost, zdali se setkání uskutečnilo - dokázal by to pan Norrell zjistit? To pan Norrell nevěděl, slíbil však, že se pokusí. Když sluha přinesl mísu a pan Norrell se nad ní sklonil, lorda Mulgrava a pana Horrockse se zmocnil pocit, že nic víc by nemohlo více připomenout dávnou slávu anglické magie; jako by se najednou octli ve věku Stokeseyho, Godblesse a Krále Havrana.
Na hladině vody ve stříbrné míse se objevil obraz, obraz tří lodí klouzajících po vlnách modrého moře. Jasné a silné světlo Středozemního moře zalilo šerou místnost a rozsvítilo tváře tří gentlemanů, kteří se nakláněli nad mísou.

"Ono se to hýbá!" vykřikl lord Mulgrave překvapeně.
Byla to pravda. Po modré obloze se nesly naprosto rozkošné bílé obláčky, lodě pluly na vlnách a bylo i vidět, jak se po nich pohybují malí lidičkové. Lord Mulgrave a pan Horrocks bez zaváhání poznali lodě Jeho Veličenstva Kateřina z Winchesteru, Vavřín a Kentaur.
"Ach, pane Norrelle!" ozval se pan Horrocks. "Kentaur je loď mého bratrance. Můžete mi ukázat kapitána Barryho?"
Pan Norrell se chvíli ošíval, syčivě se nadechl, divoce se zadíval do stříbrné mísy a zakrátko se ukázal obraz zlatovlasého přerostlého cheruba s růžovými tvářičkami, jak rázuje po ubytovací palubě. Pan Horrocks je ujistil, že toto je jeho bratranec, kapitán Barry.
"Vypadá moc dobře, že?" zvolal pan Horrocks. "Rád vidím, že se těší tak dobrému zdraví."
"Kde jsou? Dokážete to zjistit?" zeptal se lord Mulgrave pana Norrella.
"Je mi líto," odvětil pan Norrell. "Tento způsob zobrazení je nesmírně nepřesný. Potěšilo mne, že jsem měl tu čest ukázat jeho lordstvu několik lodí Jeho Veličenstva. Ještě víc mne potěšilo, že jde o lodě, které jste měl na mysli - popravdě řečeno, ani jsem to neočekával -, obávám se ale, že již vám k tomu nemohu více říci."
Admiralitu úspěchy pana Norrella natolik nadchly, že se lord Mulgrave a pan Horrocks začali brzy poohlížet po dalších úkolech, které by mohli mágovi svěřit. Námořnictvo Jeho Veličenstva nedávno ukořistilo francouzskou řadovou loď s velmi hezkou figurou na přídi - mořskou pannou s jasnýma modrýma očima, korálově rudými rty, přepychovou záplavou zlatých kadeří vkusně ozdobenou dřevěnými vyobrazeními medúz i hvězdic a s postříbřeným ocasem, jako by snad vnitřek byl z perníku. Bylo známo, že ještě před zajetím kotvila loď v Toulonu, Cherbourgu, Antverpách, Rotterdamu a Janově, tudíž ona mořská panna toho musela vidět hodně z nepřítelovy obrany, stejně jako musela být svědkem uskutečnění Napoleonova velkého plánu na výstavbu mohutného loďstva. Pan Horrocks požádal pana Norrella, aby ji očaroval a ona jim prozradila všechno, co ví. A pan Norrell mu vyhověl. Přestože však teď vládla darem řeči, nedala se zpočátku přinutit k tomu, aby zodpověděla jakékoli otázky. Považovala se za nesmiřitelného nepřítele Britů a velmi ji potěšilo, že teď svou nenávist může vyjádřit. Celý svůj život strávila v námořnickém prostředí, a tak znala spoustu nadávek a hlasem, který zněl jako skřípění stěžňů a ráhen v prudkém větru, jimi pohotově častovala kohokoli, kdo se jí přiblížil. Ne že by se omezovala pouze na slovní urážky Angličanů. Na lodi pracovali tři námořníci, a jakmile se dostali do dosahu dřevěných rukou mořské panny, zvedla je a hodila do moře.
Pana Horrockse, jenž si s ní zajel do Portsmouthu promluvit, nakonec panna omrzela, a tak jí řekl, že ji nechá rozštípat a udělá si z ní ohníček. Mořská panna byla sice Francouzka, ale přesto velmi statečná, a prohlásila, že by ráda viděla člověka, který by se ji pokusil spálit. A mrskla ocasem a hrozivě zamávala rukama; a všechny dřevěné hvězdice a krabi v jejích vlasech se naježili.
Patovou situaci nakonec vyřešil pohledný mladý kapitán, který její loď ukořistil a jehož teď poslali s ní vyjednávat. Ten jí dokázal jasnou a srozumitelnou francouzštinou objasnit správnost britské věci a pomýlenost té francouzské. Nevím, zdali ji přesvědčila krása jeho tváře nebo vemlouvavost jeho slov, ale pověděla panu Horrocksovi všechno, co si přál vědět.
Pan Norrell každý den stoupal k novým výšinám slávy a jednoho podnikavého grafika jménem Holland, který měl u hřbitova svatého Pavla krám s reprodukcemi a grafickými listy, napadlo objednat si jeho rytinu a prodávat ji u sebe v obchodě. Rytina znázorňovala pana Norrella ve společnosti mladé dámy spoře oděné ve volné dlouhé košilce. Kolem slečnina mladého těla kroužila spousta tuhého černého materiálu, aniž by se ho kdy dotkla - a pro další zkrášlení své maličkosti nosila srpek měsíce vetknutý do rozpuštěných kadeří. Vzala pana Norrella (jehož vývoj událostí očividně naprosto ohromil) za ruku, energicky ho táhla po schodech a velmi rozhodně při tom ukazovala na paní zralého věku, která seděla nahoře. Dotyčná stará dáma měla na sobě tak jako ona slečna dlouhou košili a zřasenou látku, navíc pak módní doplněk v podobě římské helmy na hlavě; podle všeho bez zábran plakala, zatímco jí u nohou ležel zasmušilý postarší lev, její jediný společník. Tato rytina, pojmenovaná Duch anglické magie naléhá na pana Norrella, aby přispěchal Británii ku pomoci, zaznamenala úžasný úspěch a Holland jí během jediného měsíce prodal bezmála sedm set kopií.
Na rozdíl od dřívějška pan Norrell již tolik nevycházel do společnosti; místo toho zůstával doma a přijímal uctivé návštěvy nejrůznějších významných osob. Nezřídka mu během dopoledne zastavilo před domem na Hanover Square pět šest kočárů s korunkou. Vůbec se nezměnil, pořád zůstával týmž mlčenlivým a nervózním mužíčkem, a kdyby nebylo pánů Drawlighta a Lascellese, osazenstvo těch kočárů by se při návštěvě dost nudilo. Při takových příležitostech pánové Drawlight a Lascelles obstarávali veškerou konverzaci. Závislost pana Norrella na dotyčných dvou pánech vskutku vzrůstala každým dnem. Childermass jednou prohlásil, že jen divný mág by zaměstnával Drawlighta, ale pan Norrell Drawlighta využíval ustavičně; Drawlight co chvíli jezdíval z Norrellova pověření v jeho kočáru. Každý den přicházel ráno do domu na Hanover Square referovat panu Norrellovi, co se povídá ve městě, kdo je na vzestupu, kdo ztrácí vliv, kdo je zadlužený a kdo je zamilovaný, až toho pan Norrell, jenž osaměle sedával ve své knihovně, věděl o londýnských záležitostech stejně jako kterákoli městská matróna.
Víc možná překvapila Lascellesova oddanost věci anglické magie. To se však dalo vysvětlit velmi prostě. Pan Lascelles patřil k oněm nepříjemným lidem, kteří opovrhují jakýmkoli zaměstnáním. Jakkoli byl přesvědčen o své intelektuální převaze, už se neobtěžoval osvojit si nějaké konkrétní dovednosti či vědomosti a ve svých devětatřiceti letech se naprosto nehodil pro jakýkoli úřad či práci. Když se rozhlížel kolem sebe, viděl muže, kteří celé své mládí pilně pracovali a nyní třímali moc a zastávali vlivné funkce; a on jim bezpochyby záviděl. Proto pana Lascellese velmi hřálo, že se stal hlavním rádcem nejmocnějšího mága svého věku, stejně jako mu lahodilo, když mu králové ministři kladli uctivé otázky. Přirozeně velmi okázale předváděl stejnou lehkomyslnost a blazeovanost jako předtím, ve skutečnosti si však svou čerstvě získanou důležitost žárlivě střežil. Jednoho večera v Bedfordu se s Drawlightem nad lahví portského dohodl. Navzájem si odsouhlasili, že tichému gentlemanovi jako pan Norrell dva přátelé úplně postačí, a uzavřeli spojenectví,

které mělo hájit jejich společné zájmy a zabránit komukoli jinému získat nad mágem vliv.
Právě pan Lascelles jako první nabádal pana Norrella k publikační činnosti. Nebohého pana Norrella každou chvíli urážely mylné představy, které lidé o magii chovali, a ustavičně si stěžoval na všeobecnou nevědomost, jež o tomto oboru panuje. "Žádají mne, abych jim ukázal elfy," stýskal si, "a jednorožce, mantichory a podobné tvory. Přínos mých kouzel jim zcela uniká. Jejich zájem budí toliko ta nejfrivolnější magie."
"Velká kouzla proslaví široko daleko jen vaše jméno, pane, nikdy však nezmohou osvětlit vaše názory. To byste musel publikovat."
"Ano, jistě," přisvědčil pan Norrell dychtivě, "jsem pevně rozhodnut napsat knihu - přesně jak radíte -, jen se obávám, že si na ni najdu čas až za několik let."
"Naprosto souhlasím - kniha by představovala spoustu práce," přizvukoval pan Lascelles vlažně, "já si ale knihu ani nepředstavoval. Měl jsem na mysli dva až tři články. V Londýně i v Edinburghu byste horko těžko hledal redaktora, který by s radostí neotiskl jakoukoli maličkost, kterou byste se mu uráčil poslat - můžete si vybrat z řady periodik, jestli si ale ode mne necháte poradit, vyberete si Edinburgh Review. Sotva byste v celém království našel rodinu, která si dělá nějaký nárok na urozenost a přitom by tento čtvrtletník neodebírala. Neexistuje rychlejší způsob, jak se svými názory seznámit širokou veřejnost."
Pan Lascelles hovořil natolik přesvědčivě a vykreslil tak svůdnou představu páně Norrellových článků na každém stolku s knihami a páně Norrellových názorů probíraných v každém salónu, že kdyby pan Norrell k Edinburgh Review nechoval takovou nechuť, rovnou by sedl ke stolu a pustil se do psaní. Edinburgh Review byla naneštěstí tiskovina známá hlavně svými radikálními stanovisky, kritikou vlády a odporem k válce s Francií - a nic z toho pan Norrell nemohl schvalovat.
"Navíc," řekl pan Norrell, "opravdu nemám nejmenší chuť psát recenze na knihy jiných lidí. Moderní publikace o magii jsou nesmírně škodlivé, plné dezinformací a bludů."
"Pak byste to taky mohl napsat, pane. Čím se vyjádříte hruběji, tím větší uděláte redaktorům radost."
"Jenže já bych chtěl popularizovat své vlastní názory, ne názory cizích lidí."
"Jistě, pane," opáčil Lascelles, "ale když budete hodnotit práci jiných lidí a poukazovat na jejich chyby, dáte tak čtenářům nahlédnout do svých vlastních názorů. Není na světě nic snadnějšího než využít recenzi k vlastním záměrům. O recenzované knize se stačí jen párkrát zmínit a pak už si můžete rozvíjet vlastní téma. Ujišťuji vás, že to dělá každý."
"Hmm," řekl pan Norrell zamyšleně, "možná máte pravdu. Ale ne. Vypadalo by to, jako bych podporoval něco, co vůbec nemělo vyjít."
A to panu Norrellovi nedokázal nikdo vymluvit.
Lascelles byl zklamaný; svou brilantností a vtipem Edinburgh Review o hlavu převyšovala veškerou konkurenci. Její články hltal v království každý od nejnuznějšího kaplana po ministerského předsedu. V porovnání s ní byly ostatní tiskoviny velmi nudné.
Už už se chtěl celého nápadu vzdát a skoro na něj zapomněl, když mu shodou okolností došel dopis od mladého knihkupce jménem Murray. Pan Murray pány Lascellese a Drawlighta uctivě žádal, aby mu prokázali tu čest a sešli se s ním v kteroukoli hodinu kterýkoli den, kdy jim to vyhovuje. Psal, že jim chce předložit návrh, jenž se týká pana Norrella. Lascelles a Drawlight se s dotyčným knihkupcem za pár dní setkali v domě pana Lascellese v Bruton Street. S rázností a věcností sobě vlastní jim ten návrh okamžitě předestřel.
"Pánové, tak jako každý jiný obyvatel těchto ostrovů jsem ohromen a potěšen nedávným pozoruhodným vzkříšením magie v Anglii. Stejně pak na mne zapůsobilo nadšení, s nímž britská veřejnost uvítala znovuzrození umění, které bylo dlouho pokládáno za mrtvé. Jsem přesvědčen, že časopis věnovaný magii by si získal početnou čtenářskou obec. Literatura, politika, náboženství a cestování budou pro periodika vždy populárními náměty, ale magie - skutečná, praktická magie jako ta Norrellova - má výhodu naprosté novoty. Můžete mi říct, pánové, zdali by pan Norrell byl mému návrhu nakloněn? Slyšel jsem, že pan Norrell má k tématu hodně co říci. Slyšel jsem, že názory pana Norrella jsou velmi překvapivé! Jistě, všichni jsme se ve školních škamnách naučili něco z dějin a teorie magie, ale magie se na těchto ostrovech neprovozuje již tak dlouho, že si troufám tvrdit, že její výuka byla poznamenána mnoha chybami a mylnými představami."
"Dobrý postřeh, pane Murray!" ozval se pan Drawlight. "Kdyby to slyšel pan Norrell, měl by z vás velkou radost! Chyby a mylné představy - přesně tak! Kdykoli budete mít tu čest těšit se z rozhovoru s panem Norrellem - tak jako jsem ji při mnoha příležitostech měl já -, dozvíte se, že situace je přesně taková."
"Již dávno je nejvroucnějším přáním pana Norrella," navázal Lascelles, "zprostředkovat širší veřejnosti přesnější chápání moderní magie, soukromá přání však žel často hatí povinnosti vůči státu a velmi ho vytěžují i Admiralita a ministerstvo války."
Pan Murray zdvořile odvětil, že s ohledem na válku musí jít všechny další zřetele stranou a že pan Norrell je národní poklad. "Dalo by se snad ale nějak zařídit, aby hlavní břímě nepadlo na Norrellova bedra. Najali bychom redaktora, který by každé číslo naplánoval, vyžádal si články i recenze a ty pak redigoval - to vše přirozeně pod dohledem pana Norrella."
"Ano!" přikývl Lascelles. "Tak tak. Vše pod dohledem pana Norrella. Na tom bychom trvali."
Rozloučili se velmi srdečně, přičemž Lascelles a Drawlight slíbili, že si s panem Norrellem neprodleně promluví. Drawlight se díval, jak pan Murray odchází. "Skot," poznamenal, sotva za ním zaklaply dveře.
"Svatá pravda," přitakal Lascelles. "Ale to mi nevadí. Skoti jsou často velmi schopní a prohnaní podnikatelé. Myslím, že tohle by mu mohlo vyjít."
"Působil na mě jako solidní člověk - vlastně skoro jako gentleman. Až na ten jeho zvláštní zvyk, kdy na člověka upře pravé oko, zatímco to druhé bloumá po místnosti. To mne trošku vyvádělo z rovnováhy."

"On je na pravé oko slepý."
"Vážně?"
"Ano. Vím to od Canninga. V dětství ho do něj učitel bodl kapesním nožíkem."
"Panebože! Ale jen si to představte, drahý Lascellesi! Celý časopis věnovaný vlastním názorům! Nikdy bych neuvěřil, že je něco takového možné! Až to mágovi řekneme, bude z toho úplně paf."
Pan Lascelles se zasmál. "Ten to bude považovat za něco naprosto přirozeného. Jeho ješitnost nezná mezí."
Jak Lascelles předpokládal, panu Norrellovi na tom návrhu nepřišlo nic výjimečného, hned se ale jal dělat obstrukce. "Je to výtečný nápad," začal, "ale naneštěstí zcela neproveditelný. Na redigování periodika nemám čas a sotva bych tak důležitý úkol mohl svěřit někomu jinému."
"To jsem se domníval také," opáčil Lascelles, "dokud mne nenapadl Portishead."
"Portishead? Kdo je Portishead?"
"Pravda," uznal Lascelles, "byl to teoretický mág, ale…"
"Teoretický mág?" skočil mu do řeči poplašený pan Norrell. "Víte, co si o tom myslím!"
"Jistě, ještě jste ale neslyšel zbytek," řekl Lascelles. "On vás natolik obdivuje, pane, že když se doslechl, že odsuzujete teoretické mágy, okamžitě studia zanechal."
"Opravdu?" ověřoval si pan Norrell, jehož tato informace poněkud uklidnila.
"Vydal jednu dvě knížky. Už jsem zapomněl, co to bylo přesně zač - dějiny magie šestnáctého století pro děti nebo něco v tom duchu. Opravdu mám za to, že byste ten časopis mohl bez rizika svěřit do rukou lorda Portisheada, pane. Vůbec nehrozí, že by vydal cokoli, s čím byste nesouhlasil; proslul jako jeden z největších poctivců v království. Jsem si zcela jist, že ze všeho nejvíc mu bude záležet na tom, aby vás potěšil."
Pan Norrell tedy poněkud zdráhavě kývl na schůzku s lordem Portisheadem a pan Drawlight napsal dopis, jímž ho zval do domu na Hanover Square.
Lordu Portisheadovi bylo osmatřicet. Byl hodně vysoký a štíhlý, měl dlouhé hubené ruce a nohy. Obvykle nosil bělavý kabát a světlé krátké kalhoty. Byl laskavý a ze všeho nesvůj: byl nesvůj ze své přílišné výšky; ze svého postavení někdejšího teoretického mága (jakožto inteligentní člověk věděl, že pan Norrell ho odsuzuje); byl nesvůj ze seznámení s tak uhlazenými světáky jako Drawlight a Lascelles a ze všeho nejvíc nesvůj byl ze setkání s panem Norrellem, jehož měl za velkého hrdinu. V jednu chvíli se ho zmocnila taková nervozita, že se začal kývat dozadu a pak zase dopředu - díky čemuž vypadal při své výšce a světlém oblečení jako bříza bradavičnatá v prudkém větru.
I přes svou rozechvělost svedl vyjádřit, jakou čest mu pan Norrell prokázal, když se s ním sešel. Pana Norrella naprostý respekt lorda Portisheada natolik potěšil, že mu milostivě udělil svolení opět studovat magii.
Lord Portishead byl přirozeně rád, když ale slyšel, že si pan Norrell přeje, aby celé hodiny sedával v koutě Norrellova salónu, vstřebával páně Norrellovy názory na moderní magii a potom pod Norrellovým vedením redigoval nový časopis pana Murraye, vypadalo to, že si větší blaho ani nedokáže představit.
Nové periodikum se jmenovalo Přátelé anglické magie a tento název se odvozoval od dopisu, jejž loni na jaře poslal pan Segundus redakci Timesů. Kupodivu ani jeden z článků, které se objevily v Přátelích anglické magie, nevzešel z pera pana Norrella: ten totiž naprosto nedokázal dokončit jakékoli pojednání; nikdy nebyl spokojen s tím, co napsal. Nikdy nevěděl, jestli toho neřekl příliš mnoho nebo moc málo.
Vážného zájemce o magii toho v prvních číslech příliš nezaujme, nanejvýš se pobaví několika články, v nichž Portishead útočí za pana Norrella: proti mágům-gentlemanům, urozeným kouzelnicím, pouličním mágům, potulným mágům, mágům-zázračným dětem, proti Učené společnosti yorských mágů, Učené společnosti manchesterských mágů, učeným společnostem mágů obecně a vůbec veškerým jiným mágům.

13
MÁG Z THREADNEEDLE STREET
Prosince 1807
N
ejslavnějším pouličním mágem v Londýně byl bezpochyby Vinculus. Jeho bouda stála před kostelem svatého Kryštofa v Threadneedle Street naproti Anglické bance a bylo by těžké rozsoudit, zdali je slavnější ta banka či bouda.
Přesto byl důvod pro Vinculův věhlas - či nechvalnou známost - trošičku záhadný. Nebyl lepší mág než kterýkoli jiný šarlatán se zplihlými vlasy a špinavou žlutou oponou. Jeho kouzla nefungovala, jeho proroctví se nenaplňovala a nade vši pochybnost se prokázalo, že i jeho transy jsou fingované.
Po mnoho let se věnoval hlubokomyslným a závažným rozpravám s Duchem řeky Temže. Pokaždé upadl do transu, načež Duchu kladl otázky a z jeho úst zase vycházel hluboký hlas Ducha dýšící vodou i větrem. Jednoho zimního dne roku 1805 mu jistá žena zaplatila šilink, aby se Ducha zeptal, kde by našla uprchlého manžela. Duch jí poskytl celou řadu docela překvapivých informací a kolem boudy se začal shlukovat dav, aby si to poslechl. Někteří přihlížející ve Vinculovy schopnosti věřili a Duchův proslov na ně náležitě zapůsobil, jiní si však Vincula a jeho zákaznici začali dobírat. Zatímco Vinculus mluvil, jednomu takovému důmyslnému posměváčkovi se podařilo zapálit mágovi boty. Vinculus se okamžitě probral z transu: za velkého řevu začal poskakovat, stahovat si boty a udusávat oheň zároveň. Mrskal sebou a přítomní čumilové se na té podívané doslova pásli, když mu cosi vylétlo z úst. Sebrali to dva muži a hned si onu věc prohlédli: byl to takový kovový vynález ani ne čtyři centimetry dlouhý. Připomínalo to foukací harmoniku, a když si to jeden z těch dvou strčil do pusy, i on promluvil hlasem Ducha řeky Temže.
I přes taková veřejná pokoření si Vinculus uchoval jistou autoritu, jistou přirozenou důstojnost, díky níž zrovna on mezi všemi londýnskými pouličními kouzelníky požíval jakés takés úcty. Přátelé a obdivovatelé pana Norrella na

slavného mága ustavičně naléhali, aby Vincula navštívil, a překvapovalo je, že on se k tomu ani v nejmenším nemá.
Jednoho dne na sklonku prosince, kdy bouřkové mraky na obloze nad Londýnem vytvářely alpskou krajinu, kdy vítr vyváděl na nebesích takové psí kusy, že se město co chvíli nořilo do šera a hned nato jej zase ozářily sluneční paprsky, kdy déšť bubnoval na okenní tabulky, pan Norrell pohodlně seděl v knihovně u krbu s vesele praskajícími plameny. Před sebou měl na čajovém stolku spoustu laskomin a v ruce držel Pojednání o řeči ptáků od Thomase Lanchestera. Zrovna marně hledal oblíbenou pasáž, když ho k smrti vyděsil hlas. Velice zvučně a opovržlivě zaznělo: "Mágu! Myslíte si, že nad vašimi činy všichni žasnou!"
Pan Norrell ohromeně vzhlédl a zjistil, že v pokoji je s ním ještě někdo jiný, člověk, kterého v životě neviděl, vyzáblý, ošuntělý, zpustlý muž s jestřábí tváří. Jeho pleť se barvou podobala tři dny starému mléku; vlasy měly barvu londýnské oblohy zhoustlé kouřem a popelem a šaty barvou připomínaly Temži u špinavého Wappingu. Nic na něm - obličej, vlasy ani šaty - nebylo nijak zvlášť čisté, ve všech ostatních směrech však odpovídal všeobecné představě o tom, jak by měl mág vypadat (kteroužto představu pan Norrell tedy rozhodně nenaplňoval). Stál vzpřímeně a oči mu panovačně plály.
"Ach, ano!" pokračovalo to individuum a probodávalo pana Norrella pohledem. "Myslíte si o sobě, kdovíjak nejste dobrý! Nuže, vězte, jak se věci mají, mágu! Váš příchod byl předpovězen již dávno. Čekal jsem vás celých posledních dvacet let! Kde jste se skrýval?"
Pan Norrell užasle bez hlesu seděl a s otevřenými ústy se díval na toho člověka, který ho tu obviňoval. Jako kdyby mu ten člověk zanořil ruku do nitra, vyrval z něj tajnou myšlenku a vytáhl ji na světlo. Záhy po příjezdu do hlavního města si pan Norrell uvědomil, že skutečně byl už dávno připraven; už před lety mohl pomáhat Anglii svými kouzly; Francouzi již mohli být poraženi a anglická magie vyzdvižená na piedestal, na nějž podle pana Norrella po právu patřila. Mučil se pomyšlením, že svou liknavostí anglickou magii zradil. A teď jako by se před ním jeho svědomí zhmotnilo a zahrnulo ho výčitkami. To ho při jednání se záhadným neznámým poněkud znevýhodňovalo. Vykoktal dotaz, s kýmže má tu čest.
"Jsem Vinculus, mág z Threadneedle Street!"
"Ach!" vydechl pan Norrell, jemuž se ulevilo, že nejde o žádné nadpřirozené zjevení. "A sem jste nejspíš přišel žebrat, ne? Tak to můžete jít zas o dům dál! Nepovažuji vás za bratra mága a nic vám nedám! Ani peníze, ani sliby pomoci, ani doporučení jiným lidem. Vlastně vám mohu říci, že hodlám…"
"Zase se mýlíte, mágu! Nechci nic pro sebe. Přišel jsem vám vylíčit váš osud, k čemuž jsem se zrodil."
"Osud? Takže jde o věštby, co?" zvolal pan Norrell opovržlivě. Zvedl se ze židle a prudce trhl za táhlo zvonku, jenže žádný sloužící nepřišel. "Tak tedy, s šarlatány, co předstírají věštění, si nemám co říci. Lucasi! Ze všech uskoků, které lumpové jako vy zkoušejí na poctivé lidi, jsou věštby bezpochyby jedny z nejničemnějších. Magie nevidí do budoucnosti a mágové, kteří tvrdí opak, jsou lháři. Lucasi!"

Vinculus se obrátil. "Slyšel jsem, že máte všechny knihy, které kdy byly o magii sepsány. A proslýchá se o vás, že dokonce máte i ty, které padly za oběť požáru Alexandrijské knihovny - a nejspíš je všechny znáte zpaměti!"
"Knihy a pojednání jsou základem vědecké práce a zdrojem spolehlivých vědomostí," prohlásil pan Norrell škrobeně. "Je nutné dát magii stejný základ jako všem ostatním disciplínám."
Vinculus se zničehonic naklonil k panu Norrellovi; z očí mu sálalo obrovské, tryznivé soustředění. Aniž by to měl úplně v úmyslu, pan Norrell zmlkl a předklonil se, aby mu neuniklo nic z toho, s čím se mu Vinculus hodlal svěřit.
"Vztáhl jsem ruku," zašeptal Vinculus, "anglické řeky se obrátily a začaly téci opačným směrem."
"Prosím?"
"Vztáhl jsem ruku," pronesl Vinculus trochu hlasitěji, "mým nepřátelům ztuhla krev v žilách…" Narovnal se, rozpřáhl ruce a zavřel oči, jako by se dostal do jakéhosi náboženského vytržení. Pokračoval jasným, silným, procítěným hlasem:

"Vztáhl jsem ruku; myšlenky i paměť vylétly z hlav mých nepřátel jako hejno špačků;
Moji nepřátelé se zhroutili jako prázdné pytle.
Přišel jsem k nim z mlh a deště;
Přišel jsem k nim ve snách o půlnoci;
Přišel jsem k nim v hejnu havranů, kteří zrána zaplnili severní oblohu;
Když si mysleli, že jsou přede mnou v bezpečí, přišel jsem k nim v křiku, kterým se rozezněl ztichlý zimní les…"

"Ano, ano!" skočil mu do řeči pan Norrell. "Vážně si myslíte, že tyhle nesmysly jsou pro mě něco nového? Každý šílenec na každém rohu ulice vykřikuje stejné otřepané žvásty a každý pobuda za žlutou oponou má za to, že bude vypadat kdovíjak tajemně, když bude drmolit něco podobného. Najdete to v každé třetí knížce o magii, která za posledních dvě stě let vyšla! ‚Přišel jsem k nim v hejnu havranů!' To by mě zajímalo, co to má znamenat? Kdo přišel ke komu v hejnu havranů? Lucasi!"
Vinculus ho nevzal na vědomí. Silným hlasem přehlušil slabý, pisklavý hlásek Norrellův.

"Z deště vyvstaly dveře a já jimi prošel;
Z kamení povstal trůn a já se naň posadil;
Tři království mi byla dána navěky;

Anglie mi byla dána navěky.
Bezejmenný otrok nosil stříbrnou korunu;
Bezejmenný otrok kraloval v podivné zemi…"

"Tři království!" zvolal pan Norrell. "Ha! Teď už chápu, na co si tyhle nesmysly hrají! Proroctví Krále Havrana! Je mi líto, ale pokud mě chcete ohromit zkazkami o tomto pánovi, tak vás zklamu. Ach, ano, jste úplně na omylu! Žádného mága si neošklivím více!"

"Zbraně, kteréž proti mně mí nepřátelé pozvedli, se v Pekle uctívají jako relikvie;
Plány, jel proti mně protivníci ukuli, se uchovávají jako posvátné texty;
Krev, již jsem prolil na poli válečném, seškrábali pekelní sakristáni z poskvrněné země a nalili ji do nádoby ze stříbra a slonoviny.
Dal jsem Anglii magii, cenný to odkaz, leč Angličané mým darem zhrdli.
Déšť bude psát na oblohu magii, ale oni si ji nebudou s to přečíst;
Magie bude plát na úbočích kamenných vrchů, ale jejich mysli ji nebudou s to obsáhnout;
V zimě budou holé stromy černým písmem, ale oni mu neporozumí…"

"Všichni Angličané mají dědičné právo, aby jim sloužili schopní a vzdělaní mágové," vpadl mu do řeči pan Norrell. "Co jim nabízíte místo toho? Mystické blouznění o kamenech, dešti a stromech! Připomíná mi to Godblesse, který nám kázal, že se máme učit magii od divoké zvěře v lese. Proč ne od prasat v chlívku? Nebo od toulavých psů, no řekněte! Takovouto magii by dnes v Anglii viděli civilizovaní lidé jen neradi!" Vrhl na Vincula zuřivý pohled a přitom si něčeho povšiml.
Vinculus zjevně nevěnoval svému oblečení velkou péči. Umolousaný nákrčník měl kolem krku uvázaný velmi ledabyle, a tak mezi ním a košilí prosvítal proužek špinavé kůže. Na něm byla vidět zvláštní zakřivená jasně modrá skvrna, nikoli nepodobná škrtu pera vedenému vzhůru. Dost dobře to mohla být jizva - třebas památka na nějakou pouliční rvačku -, ale ze všeho nejvíc připomínala barbarské malování na kůži, kterému holdují domorodci na ostrovech v jižní části Tichého oceánu. Vinculus, který jinak s klidem snášel spílání v cizím domě, se za to znaménko kdovíproč styděl, a když postřehl, že na něj pan Norrell upírá pohled, zakryl si krk rukou a zatáhl za látku nákrčníku, aby ho skryl.
"V Anglii se objeví dva mágové…"
Ze rtů pana Norrella splynul výkřik, který však skončil jako nešťastný tichý povzdech.

"První se mne bude obávat; druhý bude toužit spočinout na mně pohledem;
Prvnímu budou vládnout zloději a vrazi; druhý bude osnovat svou vlastní zkázu;
První pohřbí své srdce v temném hvozdu pod sněhem, a přece bude dál cítit, jak se mu svírá bolestí;
Druhý uzří v rukou svého nepřítele to, co je mu nejdražší…"

"Vida! Teď již vím, že jste sem přišel jen proto, abyste mi ublížil! Falešný mágu, vy žárlíte na můj úspěch! Nemůžete zničit mou magii, a tak jste si usmyslil očernit mé jméno a připravit mne o klid…"

"První prožije svůj život v osamění; bude svým vlastním žalářníkem;
Druhý se vydá po liduprázdných cestách, s bouřkovým mračnem nad hlavou, a hledat bude černou věž na vysokém úbočí…"

V tom okamžiku se rozlétly dveře a dovnitř vběhli dva muži.
"Lucasi! Davey!" ječel pan Norrell hystericky. "Kde jste byli?"
Lucas mu začal vysvětlovat cosi o táhlu zvonku.
"Cože? Chopte se ho! Rychle!"
Norrellův kočí Davey byl stejně dobře rostlý jako ostatní příslušníci jeho profese a zocelený každodenním zápasem se čtveřicí plnokrevných kočárových koní na vrcholu životních sil. Popadl Vincula kolem pasu a za krk. Vinculus se ze sevření rázně snažil vymanit, přitom však neopomněl kárat pana Norrella:

"Sedím na černém trůnu ve stínech, avšak oni mne neuvidí.
Z deště mi vyvstanou dveře a já jimi projdu;
Z kamení mi vyvstane trůn a já se naň posadím…"

Davey a Vinculus vrazili do malého stolku a skáceli sloupec knížek, který byl na něm naskládaný.
"Ááá! Opatrně!" vykřikl pan Norrell. "Proboha, dávejte pozor! Vždyť převrhne kalamář! Zničí mi knihy!"
Lucas se vrhl Daveymu na pomoc a společnými silami se pak jali poutat Vinculovy ruce, jimiž kolem sebe divoce máchal jako větrný mlýn. Pan Norrell zatím pobíhal po knihovně rychlostí, jakou u něj ti dva řadu let nezažili, sbíral knihy a ukládal je tak, aby se dostaly mimo nebezpečí.
"Bezejmenný otrok bude nosit stříbrnou korunu," zasípal Vinculus, neboť Daveyho ruka, která mu tiskla krk stále pevněji, výrazně omezila působivost jeho proslovu. Vinculus se naposledy vzchopil, povedlo se mu vymanit hor-ní část těla z Daveyho úchopu a zařval: "Bezejmenný otrok bude králem v podivné zemi…" Pak ho Lucas s Daveym napůl vyvlekli, napůl vynesli z místnosti.

Pan Norrell si šel sednout na židli u ohně. Znovu vzal do rukou knížku, brzy však zjistil, že je příliš rozrušený, než aby se mohl znovu začíst. Ošíval se, kousal si nehty, obcházel pokoj, ustavičně se vracel ke svazkům, které musel během zápasu přesunout, a hledal na nich známky poškození (žádné neutrpěly), ale ze všeho nejvíc chodil k oknu a úzkostlivě se přesvědčoval, jestli dům někdo nesleduje. Ve tři hodiny se v místnosti začalo šeřit. Lucas se vrátil rozsvítit svíce a přiložit na oheň a hned za ním se zjevil Childermass.
"Á!" zvolal pan Norrell. "Konečně! Slyšel jste, co se stalo? Zrazují mne na všech stranách. Ostatní mágové mne bedlivě sledují a osnují můj pád. Moji zahálčiví sloužící zanedbávají své povinnosti. Je jim naprosto jedno, jestli mi někdo podřízne hrdlo! A vy, lumpe jeden, jste z nich vůbec nejhorší! Říkám vám, že se ten člověk objevil v místnosti tak náhle - jako by v tom byly čáry! A. když jsem zatáhl za zvonek a křikl, nikdo nepřišel! Musíte odložit veškerou práci. Máte jediný úkol - zjistit, jakými kouzly sem ten člověk pronikl! Kde se naučil kouzlit? Co ví?"
Childermass počastoval svého pána ironickým pohledem. "Nuže, pokud je to můj jediný úkol, pak je již splněn. Žádných čar nebylo třeba. Jedna pomocnice v kuchyni nechala okénko do špižírny otevřené a tím ten čaroděj vlezl dovnitř a plížil se po domě tak dlouho, dokud vás nenašel. Nic víc. Nikdo vám nepřispěchal na pomoc, protože přeřízl šňůru od zvonku a Lucas ani ostatní nezaslechli váš křik. Neslyšeli nic, dokud ten člověk nezačal blábolit, a pak neprodleně přiběhli. Je to tak, Lucasi?"
Lucas, jenž právě klečel u krbu s pohrabáčem v ruce, přitakal, že to přesně tak bylo. "A snažil jsem se vám to vysvětlit, pane. Jen jste nechtěl poslouchat."
Leč Vinculovy předpokládané magické schopnosti přivedly pana Norrella do stavu takové úzkosti, že ho uvedené vysvětlení zpočátku příliš neupokojilo. "Ach!" vzdychl. "Ale pořád jsem si jist, že mi chce uškodit. Popravdě řečeno mi už velmi uškodil."
"Ano," souhlasil Childermass, "tomu se říká velká škoda! Protože když už jednou byl ve spíži, snědl tam tři masové taštičky."
"A dva smetanové sýry," dodal Lucas.
Pan Norrell byl nucen uznat, že takhle se nejspíš velcí mágové nechovají, pořád ale nemohl klidně vydechnout, dokud si na někom nevybije vztek. A vzhledem k tomu, že Childermass a Lucas byli příhodně po ruce, začal u nich a uštědřil jim dlouhý proslov sršící invektivami vůči Vinculovi jakožto největšímu ničemovi, který kdy žil, a na závěr v několika narážkách naznačil, jak špatně končívají drzí a nedbalí sloužící.
Childermass s Lucasem museli takové řeči poslouchat prakticky týden co týden od té chvíle, kdy k panu Norrellovi vstoupili do služby, a tak je to příliš neznepokojilo, jen počkali, až se pán vypovídá, načež Childermass řekl: "Když ponecháme stranou taštičky a sýry, ten člověk vynaložil velké úsilí a riskoval, že skončí na šibenici, jen aby vás mohl navštívit. Copak chtěl?"
"Och, přednést věštbu Krále Havrana. Sotva originální nápad. Bylo to dost nesrozumitelné, jak už takové žvásty bývají. Něco o bojišti a něco o trůnu a něco o stříbrné koruně, ovšem hlavně se holedbal druhým mágem - čímž předpokládám myslel sebe."
Když se pan Norrell uklidnil, že Vinculus není žádný hrozný rival, začal litovat, že se nechal strhnout a přel se s ním. Bývalo by mnohem lepší, táhlo mu hlavou, kdyby byl setrval v povzneseném a přísném mlčení. Utěšoval se myšlenkou, že Vinculus vypadal mnohem méně impozantně, když ho Lucas a Davey vlekli z místnosti. Toto pomyšlení a vědomí vlastního nepoměrně kvalitnějšího vzdělání a schopností ho nakonec postupně uklidnilo. Tato útěcha však želbohu neměla dlouhého trvání. Když se totiž opět začetl do Řeči ptáků, narazil na následující pasáž:

…Magie není než divoká myšlenka ptáka, jenž se vrhá do prázdna. Není na světě tvora, který by se pro magii hodil více. I ten nejmenší z nich může ulétnout z tohoto světa a náhodou skončit v Jiných zemích. Odkud pochází vítr, který vám vane do tváře, který otáčí stránkami vaší knihy? Tam, kde se bezhlavá magie malých divokých tvorečků protíná s lidskou magií, kde lze porozumět jazyku větru a deště a stromů, tam najdeme Krále Havrana…

Když pan Norrell příště uviděl lorda Portisheada (k čemuž došlo za dva dny), okamžitě popošel k jeho lordstvu a oslovil ho: "Lorde Portisheade, doufám, že v časopise věnujete pár ostrých slov Thomasi Lanchesterovi. Léta jsem obdivoval Řeč ptáků jako odvážný pokus předložit čtenáři jasný a vyčerpávající popis magie aureatských mágů, ovšem po bližším ohledání zjišťuji, že jeho styl je poskvrněn jejich nejhoršími nectnostmi… Píše mysticky, lorde! Píše mysticky!"

14
STATEK U ZLOMENÉHO SRDCE
Leden 1808

N
ějakých třicet let předtím, než pan Norrell dorazil do Londýna s plánem ohromit svět obrozením anglické magie, přišel gentleman jménem Laurence Strange k dědictví. To pozůstávalo z domu v takřka dezolátním stavu, několika neúrodných pozemků a hory dluhů a hypoték. To byly vážné problémy, ale podle Laurence Strange nic, s čím by se po nabytí velkého obnosu nedalo vypořádat; a tak se jako spousta gentlemanů před ním a po něm vynasnažil chovat se k dědičkám mile, když zrovna na nějaké narazil, a protože to byl pohledný muž s vybranými způsoby a navíc uměl chytře mluvit, netrvalo dlouho a uchvátil jistou slečnu Erquistounovou, mladou Skotku s příjmem devět set liber ročně.
S pomocí peněz od slečny Erquistounové opravil dům, zvelebil půdu a splatil dluhy. Brzy začal peníze vydělávat, místo aby je dlužil. Rozšířil své pozemky a začal půjčovat na patnáctiprocentní úrok. Tyto a podobné podniky ho zaměstnávaly po celý den. Už se nedokázal přimět k tomu, aby své manželce věnoval příliš pozornosti. Naopak se ani v

nejmenším netajil tím, že mu její společnost a řeči jdou na nervy, a ta chudinka to nesla velmi těžce. Pozemky Laurence Strange se rozkládaly ve Shropshiru, v odlehlém kraji u hranice s Walesem. Paní Strangeová tam nikoho neznala. Byla zvyklá na městský život, na edinburske bály a edinburske obchody a chytré hovory svých edinburských přátel; pohled na vysoké ponuré kopce ustavičně zahalené velšským deštěm byl velmi skličující. Snášela tento samotářský život pět let a pak podlehla nachlazení, které si uhnala při jedné osamělé procházce v týchž kopcích za bouřky.
Pan a paní Strangeovi zplodili jedno dítě, jemuž byly čtyři roky, když matka zemřela. Už pár dnů po pohřbu paní Strangeové se stalo jablkem sváru mezi Laurencem Strangem a rodinou jeho nebožky choti. Erquistounovi měli za to, že podle ustanovení manželské smlouvy musí být velká část majetku paní Strangeové uložena stranou pro jejího syna, který jej zdědí po dosažení zletilosti. Nikoho příliš nepřekvapilo, když Laurence Strange vyhlásil, že manželčiny peníze jsou do poslední pence jeho a že s nimi může naložit, jak jen uzná za vhodné. Obě strany se poradily s právníky a obě podaly žalobu - jedna putovala do Sudích dvorů v Londýně, druhá ke skotským soudům. Oba soudní spory, Strange proti Erquistounovým a Erquistounovi proti Strangeovi, se táhly celé roky a za tu dobu se Laurenci Strangeovi znechutil už samotný pohled na syna. Připadalo mu, že se podobá bažinatému poli či remízku plnému nemocných stromů - na papíře mají sice nějakou hodnotu, ale o pravidelném každoročním výnosu si může nechat jen zdát. Kdyby anglické právo Laurenci Strangeovi umožňovalo syna prodat a koupit si lepšího, nejspíš by to byl udělal.
Mezitím si Erquistounovi uvědomili, že Laurence Strange je s to znepříjemnit život synovi úplně stejně jako předtím manželce, a tak bratr paní Strangeové napsal panu Laurenci Strangeovi naléhavý dopis, v němž mu navrhl, aby chlapec trávil každý rok několik měsíců v jeho domě v Edinburghu. K velkému překvapení pana Erquistouna proti tomu pan Strange vůbec nic nenamítal.
A tak Jonathan Strange trávil půlku každého roku v domě pana Erquistouna na Charlotte Square v Edinburghu a lze předpokládat, že si tam neudělal o svém otci nejlepší obrázek. Tam se mu dostalo první výchovy ve společnosti tří sestřenek Margarety, Marie a Georgiany Erquistounových. Edinburgh je rozhodně jedno z nejkulturnějších měst na světě a jeho obyvatelé jsou stejně chytří jako lidé v Londýně a vyhledávají zábavu stejně dychtivě jako Londýňané. Kdykoli pobýval u pana a paní Erquistounových, ze všech sil se snažili, aby se u nich cítil dobře; doufali, že mu takto vynahradí chladný nezájem, s nímž se setkával v domě svého otce. A tak se není co divit, že ho trochu rozmazlili, že si pak v dospělosti rád prosazoval svou a choval se malinko namyšleně.

Laurence Strange zestárl a zbohatl, ale ani o chlup nevyzrál.
Pár dní předtím, než došlo k rozhovoru mezi panem Norrellem a Vinculem, nastoupil do služby v domě Laurence Strange nový člověk. Ostatní sloužící mu rychle nabídli pomoc a posloužili radou: pověděli novému kolegovi, že Laurence Strange je muž pyšný a záštiplný, že ho všichni nenávidí, že peněz si cení nadevše a že on a jeho syn spolu za mnoho let prohodili jen pár slov. Rovněž mu prozradili, že se kvůli všemu hned čertí a že se ho za žádných okolností nesmí nějak dotknout, sic to s ním špatně dopadne.
Nový sluha jim za to ponaučení poděkoval a slíbil, že si je vezme k srdci. Ostatní služebnictvo však netušilo, že nový sluha se čertí stejně jako pan Strange, že občas trousí jízlivé poznámky a často bývá hrubý a že má velmi vysoké mínění o svých schopnostech a obdobně nízké o schopnostech druhých. Nový sluha se o svých nedostatcích ostatním nezmínil, jednoduše proto, že o nich neměl ani tušení. Třebaže se často hádal se svými přáteli a sousedy, nikdy nechápal, co za tím stojí, a vždycky předpokládal, že to musí být jejich vina. Kdybyste si ale představovali, že tato kapitola bude pojednávat pouze o nepříjemných lidech, musím vás rychle ujistit, že zatímco Laurence Strange byl skrznaskrz zlý, v povaze nového sluhy se světlo a stín mísily v mnohem přirozenějším poměru. Dostal do vínku velkou dávku zdravého rozumu a bránil ostatní před skutečnou újmou stejně rázně, jako se mstil za domnělé urážky vlastní maličkosti.
Laurence Strange byl starý a trpěl nespavostí. Často se mu stávalo, že měl v noci více energie než za dne, a to pak sedával za stolem, psal dopisy a věnoval se správě panství. Jeden z jeho sloužících s ním přirozeně zůstával vzhůru a pár dní po jeho příchodu do domácnosti připadla tato povinnost novému sluhovi.
Všechno šlo jako na drátkách až do dvou hodin ráno, kdy pan Strange zavolal nového sluhu a požádal ho, ať mu přinese skleničku sherry. Přestože ta žádost byla sama o sobě banální, splnit ji přišlo novému sluhovi dosti náročné. Když se mu nepodařilo nalézt sherry na obvyklých místech, musel nejdřív vzbudit služebnou a vyptat se jí, kde spává komorník, a tomu potom položit otázku, kde tu skladují sherry. I tak musel nový sluha posečkat, než mu překvapený komorník objasnil, že pan Strange sherry skoro nepije a že je velmi zvláštní, že si ho zrovna teď poručil. Syn pana Strange, pan Jonathan Strange - dodal komorník, aby nový sluha lépe pochopil, jak to v domácnosti chodí - ten má pro sherry slabost a obvykle přechovává jednu dvě lahvinky u sebe v šatně.
Nový sluha se zařídil podle komorníkových pokynů a donesl sherry ze sklepa - což obnášelo rozsvěcení mnoha svíček, dlouhý pochod temnými a studenými chodbami, usilovné ometání starých špinavých pavučin ze šatů, otloukání hlavy o staré rezavé náčiní visící ze zplesnivělých stropů a poté časté otírání krve a špíny z tváře. Přinesl skleničku panu Strangeovi, ten ji do sebe hodil a požádal o další.
Nový sluha usoudil, že na jednu noc toho viděl ze sklepů až až, a když si vzpomněl, co mu řekl komorník, zamířil nahoru do šatny pana Jonathana Strange. Opatrně vešel a zjistil, že tu hoří svíčky, třebaže v místnosti podle všeho nikdo není. To nového sluhu nijak zvlášť nepřekvapilo, neboť věděl, že bohatí svobodní pánové se krom mnoha jiných nectností předně vyznačují tím, že plýtvají svíčkami. Začal otevírat skříně a šuplíky, zvedal nočníky a díval se do nich, pátral pod stoly a židlemi a nahlížel do váz. (A pokud vás udivuje, kde všude nový sluha hledal, pak mohu jen říci, že měl větší zkušenosti s bohatými svobodnými pány než vy a věděl, že mnohdy hospodaří dosti výstředně.) Jeho očekávání se víceméně naplnilo, neboť láhev objevil uvnitř jezdecké boty, kde zastávala funkci zouváku.
Když naléval víno do sklenky, padl mu náhodou pohled do zrcadla na zdi, a tak zjistil, že v pokoji nakonec není sám.

Jonathan Strange seděl v židli s vysokým opěradlem a područkami a užasle sledoval, co nový sluha dělá. Nový sluha se raději ani nepokusil nic vysvětlovat - naslouchal by mu snad gentleman, i kdyby se snažil sebevíc? Sloužící by mu rozuměl hned. Nový sluha odešel z místnosti.
Od svého příchodu do domu choval nový sluha naděje, že by se mohl vyšvihnout do postavení, které by mu dávalo moc nad vším ostatním služebnictvem. Připadalo mu, že ho jeho pronikavý intelekt a značné zkušenosti předurčují k tomu, aby oba Strange zastoupil v jakýchkoli nesnadných záležitostech, které by je mohly potkat. Už si představoval, jak mu říkají: "Jak víš, Jeremy, tohle jsou vážné věci a já bych se je neodvážil svěřit nikomu jinému než tobě." Bylo by asi přehnané tvrdit, že takových nadějí okamžitě zanechal, ale nemohl si namlouvat, že Jonathana Strange nějak zvlášť potěšilo, když ve svém apartmá zastihl cizího chlapa, jak si nalévá lihoviny z jeho soukromých zásob.
A tak nový sluha vešel do pracovny Laurence Strange nebezpečně popuzený tím, že jeho ambice byly zhaceny hned v zárodku. Pan Strange i druhou sklenku hned vypil a poznamenal, že si nejspíš dá další. V tom okamžiku nový sluha zdušeně zasténal, vytrhl si pár vlasů a vykřikl: "Tak proč jste to proboha živého neřekl rovnou, vy hlupáku stará? Mohl jsem vám rovnou přinést celou láhev!"
Pan Strange se na něj překvapeně zadíval a nevzrušeně pravil, že mu žádnou skleničku přirozeně nosit nemusí, pokud ho to tak nesmírně obtěžuje.
Nový sluha se vrátil do kuchyně (přičemž přemýšlel, jestli náhodou nebyl trochu strohý). Za pár minut se rozezněl zvonek znovu. Pan Strange seděl u stolu s dopisem v ruce a vyhlížel oknem do černočerné deštivé noci. "Na protějším kopci žije jeden člověk," ozval se, "a tento dopis, Jeremy, mu musí být doručen ještě před rozedněním."
Á, pomyslel si sluha, jak rychle to začíná! Naléhavá obchodní záležitost, která musí být vyřízena pod pláštíkem noci. Co to může znamenat, když ne to, že již dnes se raději spolehne na mne než na kohokoli jiného. Velmi polichocen dychtivě prohlásil, že okamžitě vyrazí, a vzal si dopis, na němž stál jen záhadný nápis Wyvern. Zeptal se, zdali se dotyčný dům nějak jmenuje, aby se mohl přeptat na cestu, kdyby zabloudil.
Pan Strange začal říkat, že dům nemá jméno, ale pak se zarazil a zasmál se. "Musíte se ptát po Wyvernovi ze statku U zlomeného srdce," poradil mu. Také sluhovi vysvětlil, že musí sjet z hlavní cesty u polámané branky naproti Blackstockově pivnici; za brankou najde stezku, která ho zavede přímo na statek U zlomeného srdce.
A tak si nový sluha sehnal koně a pořádnou lucernu a vyjel na cestu. Noc to byla příšerná. Ve skučícím větru ho bičovaly štiplavé poryvy deště, který mu všemi skulinkami v oblečení pronikal na tělo, takže byl brzy promrzlý do morku kostí.
Stezka, která začínala u Blackstockovy pivnice a vinula se nahoru na kopec, byla hrozivě zarostlá. Popravdě řečeno si sotva zasloužila označení "stezka", neboť uprostřed ní rostly mladé stromky, jimiž silný vítr sluhu bičoval, když se kolem nich prodíral. Po půl míli měl pocit, jako kdyby se po řadě popral hned s několika siláky (a vzhledem k horkokrevnosti, jež ho už vehnala do mnoha hádek na veřejnosti, to byl velmi povědomý pocit). Proklínal nedbalého a líného Wyverna, který zjevně nedokázal prostříhat živý plot. Až za hodinku se vydrápal na pole zarostlé šípky a ostružiníkem a zalitoval, že si s sebou nevzal sekeru. Koně nechal uvázaného u stromu a dál už se zkoušel probít sám. Trny byly velké, ostré a početné; několikrát se ocitl připíchnutý k šípkovým keřům na tolika místech a tak složitě (jednu ruku tamhle, nohu zkroucenou za sebou), že si začal zoufat, jestli se odtamtud kdy dostane. Připadalo mu zvláštní, že by někdo mohl žít za tak vysokým trnitým živým plotem, a napadlo ho, že by ho vůbec nepřekvapilo zjištění, že Wyvern už nějakých sto let spí. Hm, to mi nebude nijak zvlášť vadit, pomyslel si, pokud mě nikdo nebude nutit, abych ho líbal.
Za smutného šedého rozbřesku přišel ke zchátralé chalupě, která vypadala, jako by jí někdo zlomil ne srdce, ale spíš krk. Komínová zeď se výrazně boulila a sám komín se nad ní nebezpečně kymácel. Dírami po spadlých kamenných taškách prosvítaly trámy jako žebra. Domem prorůstal černý bez a trnité křoviny, které při svém překotném růstu vyrazily všechna okna a vyvrátily dveře z pantů.
Nový sluha stál chvíli v dešti a rozjímal nad tím neutěšeným pohledem. Když vzhlédl, povšiml si, jak k němu z úbočí kopce schází nějaký člověk; postava jako z pohádky s velkým podivným kloboukem na hlavě a holí v ruce. Při bližším ohledání se ukázalo, že jde o pachtýře, od pohledu rozumného muže, jehož neskutečné vzezření zapříčinil jen a pouze kus plátna na hlavě, jímž se chránil před deštěm.
Sluhu přivítal slovy: "Člověče! Co jste to prováděl? Jste samá krev a pěkné šaty máte celé potrhané!"
Novopečený sluha se prohlédl a shledal, že dotyčný má pravdu. Vyložil mu tedy, že cesta je zarostlá a plná trní. Nájemce mu věnoval nevěřícný pohled. "Ale vždyť sem vede dobrá cesta," zvolal, "ani ne čtvrt míle na západ odsud a tou byste sem došel v polovičním čase. Kdo vás u všech všudy poslal starou cestou?"
Nový sluha neodpověděl, ale místo toho se zeptal, zdali náhodou neví, kde by našel pana Wyverna ze statku U zlomeného srdce.
"Tohle je Wyvernova chalupa, ale on už je pět let nebožtík. Statek U zlomeného srdce, říkáte? Kdo vám pověděl, že se tomu tak říká? Někdo si z vás udělal dobrý den. Staré stezky, statek U zlomeného srdce, to jsou mi věci! Na druhou stranu je to jméno celkem výstižné: Wyvernovi tu skutečně puklo srdce. Chudák měl tu smůlu, že mu patřil kus půdy, do kterého se zakoukal ten šlechtic z údolí, a když mu ho Wyvern nechtěl prodat, milý gentleman poslal v noci pár lumpů, aby vykopali všechny fazole, mrkev a zelí, které Wyvern vysázel, a když ho to nezlomilo, zažaloval ho - chudák Wyvern neměl o právu ani ponětí a vůbec si nevěděl rady."
Nový sluha o tom chvíli přemýšlel. "Myslím," řekl nakonec, "že bych vám mohl říct jméno toho šlechtice."
"Tak to by dokázal kdokoli," ujistil ho sedlák a prohlédl si sluhu trochu pozorněji. "Člověče, vy jste bílý jako stěna a třesete se tak, jako byste se každou chvíli měl sesypat."
"Je mi zima," pravil sluha.
Pak sedlák (jenž se jmenoval Bullbridge) začal na sluhu naléhat, aby se vrátil s ním k jeho krbu, kde by se zahřál, něco pojedl a popil a možná si i na chvíli zdříml. Nový sluha mu poděkoval, ale zopakoval, že mu je jen zima, nic víc.

Bullbridge tedy zavedl sluhu zpátky ke koni (cestou, jež se vyhnula trní) a ukázal mu normální stezku, která se napojovala na širokou cestu. Nový sluha pak zamířil zpátky do domu pana Strange.
Na bílé bezútěšné obloze se zvedlo bílé bezútěšné slunce, bílé nebe bylo jako alegorický obraz zoufalství, a jak sluha jel, připadalo mu, že slunce je nebohý Wyvern a že obloha je Peklo a že pan Strange tam Wyverna zavěsil, aby navěky trpěl.
Po návratu se kolem něj shlukli ostatní sloužící. "Chlapče!" zvolal majordomus znepokojeně. "Na vás je ale pohled. Bylo to kvůli tomu sherry, Jeremy? Dopálil se na vás kvůli tomu sherry?"
Nový sluha se zhroutil z koně na zem. Chytil majordoma za kabát, naléhal na něj, ať mu přinese udici, a líčil mu, jak potřebuje vylovit nebohého Wyverna z Pekla.
Z tohoto a podobných souvislých výlevů se ostatní sloužící brzy dovtípili, že ten nový se nastydl a blouzní v horečce. Uložili ho do postele a poslali pro lékaře. Jenže Laurence Strange se o tom doslechl a vyslal dalšího posla, aby doktora odvolal. Pak se Laurence Strange nechal slyšet, že by si dal něco kaše, a vyjevil majordomovi přání, aby mu ji donesl nový sluha. To ponouklo majordoma poohlédnout se po Jonathanu Strangeovi a snažně ho poprosit, ať s tím něco udělá. Jenže Jonathan Strange podle všeho vstal toho rána časně, vypravil se do Shrewsbury a měl se vrátit až příštího dne. A tak sloužící museli vytáhnout nového sluhu z postele, obléknout ho, strčit mu do povolné ruky podnos s kaší a protlačit ho dveřmi. Celý den si pak pan Strange vymýšlel jeden malicherný úkol za druhým, přičemž každý - a na tom pan Strange výslovně trval - byl určen pro toho nového sluhu.
Po soumraku žhnulo čelo nového sluhy jako rozpálený železný kotlík a on divoce vykládal o soudcích s ústřicemi. Ale pan Strange ohlásil, že hodlá zůstat vzhůru další noc a že by ho při tom měl obsluhovat nový sluha.
Majordomus odvážně požádal pána, zdali by s ním nemohl ponocovat spíš on.
"Á, ale vy si ani nedokážete představit, jak jsem si toho chlapíka zamiloval," opáčil pan Strange a oči mu zaplály nenávistí, "a jak si přeji mít ho pořád u sebe. Myslíte, že nevypadá dobře? Podle mého jen potřebuje trochu čerstvého povětří." A sotva to dořekl, otevřel okno u psacího stolu. V místnosti okamžitě zavládla lezavá zima a zvenčí do ní vítr navál hrst sněhových vloček.
Majordomus vzdychl, opřel nového sluhu (jenž se zase začal kácet) lépe o zeď a potají mu do kapes vsunul návleky na ruce.
O půlnoci zašla služka k panu Strangeovi s kaší. Když se vrátila do kuchyně, vyprávěla, že pan Strange našel návleky, vytáhl je a položil na stůl. Zarmoucené služebnictvo se ukládalo ke spánku s přesvědčením, že se nový sluha nedožije rána.
Rozbřesklo se. Dveře do pracovny pana Strange byly zavřené. Minulo sedm hodin a nikdo nezazvonil na sluhu; nikdo se nevynořil. Minulo osm hodin. Devět hodin. Deset. Sluhové v zoufalství lomili rukama.
Zapomněli však - a věru že na to zapomněl i Laurence Strange -, že nový sluha je mladý a silný, zatímco Laurence Strange je starý - a něco z toho, co tu noc musel vytrpět nový sluha, dopadlo nutně i na pána. Sedm minut po desáté se majordomus a kočí odvážili společně dovnitř a našli nového sluhu, jak spí na podlaze jako dudek - a horečku nemá žádnou. Na protější straně pokoje seděl u psacího stolu umrzlý Laurence Strange.
Když se události těchto dvou nocí trochu rozkřikly, lidé nového sluhu toužili spatřit na vlastní oči, jako by si chtěli prohlédnout drakobijce či obrobijce. Nového sluhu přirozeně těšilo, že jim stojí za povšimnutí, a jak ten příběh znovu a znovu vyprávěl, zjistil, co panu Strangeovi skutečně odsekl, když byl požádán o třetí skleničku sherry: "Vy starý nestydatý hříšníku, teď vám možná dělá dobře týrat poctivé lidi a přivádět je do hrobu, ale přijde den - a dlouho to už nepotrvá -, kdy se budete muset zodpovídat za každý vzdech, který jste vyrazil z hrudi poctivého člověka, a každou slzu, již jste vymáčkl z oka vdovy!" Podobně bylo v širokém okolí dobře známo, že když pan Strange otevřel okno, aby nový sluha umrzl, ten zvolal: "Nejdřív zima, Laurenci Strangi, ale nakonec horko! Nejdřív zima, Laurenci Strangi, ale nakonec horko!", což byla prorocká narážka na stávající situaci pana Strange.

15
"JAK SE MÁ LADY POLEOVÁ?"
Leden 1808

"J
ak se má lady Poleová?"
Ta otázka se ozývala ve všech městských čtvrtích, mezi šlechtici i sprostým lidem. Ve čtvrti Covent Garden se zrána ptali pouliční prodavači květinářek: "Jak se má lady Poleová?" U Ackermanna na Strandu se sám pan Ackermann vyptával svých zákazníků (šlechty a jiných lidí na úrovni), zdali nemají nějaké zprávy o lady Poleové. Během nudných projevů v Dolní sněmovně kladli poslanci tuto otázku šeptem svým sousedům (a koutkem oka přitom sledovali sira Waltera). V mayfairských šatnách prosily služebné své paní o prominutí, ale: "…zúčastnila se lady Poleová včerejšího večírku? A jak se má?"
A tak ta otázka obíhala stále dokola a dokola: "Jak se má lady Poleová?" A na to přicházela odpověď: "Ach, ta se má velmi dobře, nadmíru dobře." Což jen poukazuje na politováníhodnou chudost anglického jazyka, protože lady Poleové bylo mnohem lépe než dobře. V porovnání s ní vypadali všichni ostatní bledí, unavení a jednou nohou v hrobě. Úžasná energie, která z ní vyzařovala onoho rána po vzkříšení, z ní už nevyprchala; když si vyrazila na procházku, lidé na ni zírali, jak kráčí rychle, zcela neúměrně svému postavení. A chudák komorník, který byl pověřen, aby ji doprovázel, se zrudlý a bez dechu belhal mnoho metrů za ní. Když jednoho rána vycházel ministr války z Drummondova obchodu na Charing Cross, náhle a nečekaně narazil do spěchající lady Poleové a upadl. Ona mu pomohla vstát, prohodila, že mu snad neublížila, a byla pryč, ještě než se zmohl na přiměřenou odpověď.

Tak jako každá urozená devatenáctiletá dívka i lady Poleová k smrti ráda tančila. Nevynechala na plese jediný tanec, a přece se ani jednou nezadýchala a vždycky ji zarazilo, že všichni jdou tak brzy domů. "Je přece úplně směšné říkat něčemu tak polovičatému bál!" stěžovala si siru Walterovi. "Vždyť jsme tančili sotva tři hodiny!" A podivovala se nad jejich malou výdrží. "Chudáčci. Je mi jich líto."
Na její zdraví si připíjelo pozemní vojsko, námořnictvo i církev. Veřejnost pokládala sira Waltera za nejšťastnějšího muže v království a sám sir Walter s ní byl zajedno. Slečna Wintertownová - nebohá, bledá, nemocná slečna Wintertownová - v něm vzbuzovala soucit, ale lady Poleovou kypící zdravím a dobrou náladou musel obdivovat. Když nechtíc porazila ministra války, považoval to za ten nejlepší vtip na světě a musel tu historku na potkání vypravovat všem známým. Své dobré přítelkyni lady Winsellové se důvěrně svěřil, že lady Poleová je pro něj tou pravou ženou - je tak chytrá a živá, nic lepšího si nemohl přát. Obzvláštní dojem na něj udělaly její nezávislé názory.
"Minulý týden mi radila, že bychom neměli posílat peníze a vojáky švédskému králi - na čemž jsme se usnesli -, ale raději podpořit vlády Portugalska a Španělska a udělat si z jejich zemí základny pro operace proti Bonapartovi. Je jí jen devatenáct, ale už má v tolika věcech jasno! Je jí jen devatenáct, ale už tak troufale odporuje vládě! Přirozeně jsem jí řekl, že by měla zasedat ve vládě!"
Krása, politika, bohatství a magie - to vše lidi na lady Poleové fascinovalo. Vysoká společnost neměla pochyb, že je vyvolená k tomu, aby v ní udávala takt. Teď už byla vdaná bezmála tři měsíce; byl čas vydat se na cestu, kterou jí určil osud i společenská smetánka. Nechala rozeslat pozvánky na úžasný večírek, který se měl konat v druhém lednovém týdnu.
První večírek v životě novomanželky je závažná událost a obnáší celou řadu malých starostí.
Již nestačí skvěle se oblékat, vybírat šperky tak, aby se přesně hodily k dané příležitosti, konverzovat francouzsky, hrát na klavír a zpívat. Nyní musí obrátit svou pozornost k francouzské kuchyni a francouzským vínům. A přestože jí v těchto důležitých záležitostech mohou poradit jiní, musí se řídit vlastním vkusem a zaměřením. Jistě pohrdne stylem zábavy své matky a bude si to přát dělat jinak. V Londýně chodí společenská smetánka na večírky čtyřikrát pětkrát do týdne. Dokáže však devatenáctiletá novomanželka, která se předtím v kuchyni prakticky neukázala, vymyslet jídlo, které hostům vyrazí dech a zalahodí jejich zmlsaným jazýčkům?
A pak je tu služebnictvo. Sluhové se v novomanželčině domě teprve rozkoukávají. Pokud bude něco rychle potřeba - svíčky, jiná vidlička, tlustá utěrka, v níž by se dala nést horká polévková mísa -, dokážou to vůbec najít? V domě lady Poleové na Harley Street č. 9 se uvedené potíže ztrojnásobovaly. Polovina služebnictva pocházela z Northamptonshiru - z domu lady Poleové v Great Hitherdenu - a polovina jich byla nedávno najata v Londýně; a jak každý ví, mezi venkovským a londýnským služebnictvem panují nesmírné rozdíly. A nejde úplně o povinnosti jako takové. Sluhové musí vařit, smýčit a chodit pro to či ono v Northamptonshiru stejně jako v Londýně. Ne, rozdíl spočívá spíš ve způsobu, jakým se těchto povinností zhostí. Řekněme, že nějaký venkovský šlechtic zajede na návštěvu za svým sousedem. Návštěva je u konce, sluha přinese šlechtici svrchník a pomáhá mu do něj. Přitom je pro něj zcela přirozené, že se zdvořile optá po zdraví šlechticovy choti. Šlechtice to ani v nejmenším neurazí, naopak se na oplátku zeptá sám. Třebas se onen šlechtic doslechl, že sluhova babička ošklivě upadla při řezání zelí na zahradě, a nyní si přeje vědět, zdali se z toho vykřesala. Šlechtic i sluha obývají velice malý svět a znají se od dětství. V Londýně se ale něco takového naprosto nesluší. Londýnský sluha nesmí oslovit pánovy hosty. Musí se tvářit, jako by vůbec nevěděl, že na světě existuje něco jako babičky a zelí.
V domě č. 9 na Harley Street byli venkovští sluhové a služky neustále nesví, báli se udělat chybu a ustavičně trnuli v nejistotě, co je správné. Ostatní je kritizovali a posmívali se jim i kvůli jejich mluvě. Jejich northamptonshirský přízvuk nebyl londýnským sloužícím vždycky srozumitelný (musíme podotknout, ze se mu taky dvakrát porozumět nesnažili) a používali slova jako srstka, špargl, šufánek a morka, když přece měli říkat angrešt, chřest, naběračka a krůta.
Londýnští sloužící si z venkovských kolegů rádi tropili šprťouchlata. Tak třeba mladému lokaji Alfredovi dali talíř plný hnusné, špinavé vody, namluvili mu, že jde o francouzskou polévku, a navedli ho, aby ji venkovským sluhům naservíroval k večeři. Často posílali northamptonshirské služebnictvo vyřídit vzkazy řezníkovu tovaryši, pekaři či lampáři. Vzkazy byly napsané londýnským slangem a venkovští sloužící jim nerozuměli ani zbla, zato řezníkův tovaryš, pekař i lampář jim rozuměli až moc dobře: byly jak sprosté, tak urážlivé. Řezníkův tovaryš udělal Alfredovi monokl, tak se mu obsah psaníčka nelíbil. Londýnští sloužící se schovali ve špižírně, kde potají poslouchali a od srdce se smáli.
Venkovští sloužící si přirozeně vehementně stěžovali lady Poleové (již znali celý svůj život), jak jim kolegové ztrpčují každičký den. Lady Poleovou zcela konsternovalo, že všichni její staří přátelé jsou v domě nešťastní. Byla ale nezkušená a nevěděla, co si s tím počít. Ani na okamžik nezapochybovala, že jí venkovští sloužící vylíčili holou pravdu, bála se však, že všechno jen zhorší.
"Co mám dělat, sire Waltere?" zeptala se.
"Dělat?" podivil se sir Walter. "Vůbec nic. Nechte to všechno na Stephenu Blackovi. Až s nimi Stephen skončí, všichni budou mírní jako beránci a budou spolu žít svorně jako hrdličky."
Před svatbou měl sir Walter jen jednoho sloužícího, Stephena Blacka, a v něj vkládal důvěru takřka bezmeznou. V čísle devět na Harley Street mu říkali "majordomus", ale povinnosti a odpovědnost měl mnohem větší než nějaký obyčejný majordomus: jménem sira Waltera jednal s bankéři a právníky; zkoumal účetní výkazy statků lady Poleové a podával siru Walterovi pravidelná hlášení o svých zjištěních; najímal služebnictvo a řemeslníky, aniž se musel kohokoli dovolovat; dohlížel na jejich práci a proplácel jim účty a mzdy.
Jistě, v mnoha domácnostech najdete sluhu, jemuž jsou díky jeho výjimečné inteligenci a schopnostem svěřeny mnohem větší pravomoci, než je obvyklé. Ale ve Stephenově případu to bylo ještě výjimečnější, protože Stephen byl černoch. Říkám "výjimečnější", neboť nepatří snad černošští sloužící v domácnosti k těm nejméně váženým? Bez ohledu na to, jak jsou pracovití? Bez ohledu na jejich chytrost? A přece se Stephenovi nějak podařilo stát se tou

příslovečnou výjimkou potvrzující pravidlo. Pravda, od přírody měl pár výhod: pohlednou tvář a vysokou, urostlou postavu. Rozhodně mu neškodilo, že jeho pán je politik, kterého těší předvádět světu své liberální zásady tím, že svěří vedení domácnosti i obchodních záležitostí černému sluhovi.
Zbytek služebnictva poněkud překvapilo, že jim sir Walter postavil do čela černocha - mnozí z nich někoho takového v životě neviděli. Někteří byli zpočátku poněkud rozmrzelí a říkali si, že jestli se jim opováží rozkazovat, může od nich očekávat sprostou odpověď. Ale ve Stephenově přítomnosti zjistili, že se jim bez ohledu na předchozí úmysly do ničeho takového nechce. Díky jeho vážnému vzezření, přirozené autoritě i rozumným pokynům jim přišlo naprosto přirozené udělat cokoli, oč je požádal.
Řeznický tovaryš, pekař, lampář a podobní noví známí služebnictva z Harley Street se o Stephena od začátku živě zajímali a vyptávali se na něj. Co jí a pije? S kým se přátelí? Kam chodí, když si může jít po svých? Když sloužící z Harley Street odpověděli, že si Stephen dal k snídani tři vařená vajíčka, že komorník ministra války je jeho velký kamarád a že předchozího večera zašel na ples služebnictva ve Wappingu, řeznický tovaryš, pekař i lampář byli za takové informace velmi vděční. Sloužící z Harley Street se jich ptali, proč to chtějí vědět. Řeznického tovaryše, pekaře i lampáře ta otázka naprosto vyvedla z míry. Cožpak to sloužící z Harley Street nechápou? Sloužící z Harley Street to nechápali. Řeznický tovaryš, pekař a lampář jim vysvětlili, že po Londýně už léta kolují zvěsti, že Stephen Black ve skutečnosti žádný majordomus není. Je to přestrojený africký princ, dědic velké říše, a je všeobecně známo, že jakmile ho posluhování unaví, vrátí se domů a vezme si princeznu stejně černou jako on sám.
Po tomto odhalení sloužící z Harley Street Stephena po očku sledovali a shodli se na tom, že je to nadmíru pravděpodobné. Cožpak nebyla jejich vlastní poslušnost vůči Stephenovi tím nejlepším důkazem? Takoví nezávislí a hrdí Angličané by se přece sotva podvolili nějakému černochovi, kdyby k němu instinktivně nevzhlíželi se zbožnou úctou, kterou sprostý lid cítí ke králi!
Stephen Black zatím o těchto kuriózních dohadech nic netušil. Své úkoly plnil stejně přičinlivě jako kdy jindy. Nadále leštil stříbro, cvičil lokaje v povinnostech služby ? la française, napomínal kuchtíky, objednával květiny, plátno, vidličky a nože a dělal dalších tisíc a jednu z věcí nezbytných k tomu, aby dům a služebnictvo připravil na důležitý večer úžasného banketu. Když ten večer konečně nadešel, všechno bylo tak skvělé, jak to při své vynalézavosti dokázal zařídit. Vázy se skleníkovými růžemi zaplnily salón, jídelnu a lemovaly i schodiště. Na jídelním stole se skvěl těžký ubrus z bílého damašku a na něm se tisíci odlesky třpytily příbory, sklo i svíce. Na zdech visela dvě velká benátská zrcadla, podle Stephenových pokynů naproti sobě, takže jejich odrazy zdvojnásobovaly, ztrojnásobovaly a ještě dvakrát ztrojnásobovaly stříbro, sklo i svíce, a když hosté konečně usedli k večeři, vypadalo to, jako by se lehce ztráceli v oslňujícím zlatém světle jako společnost blahoslavených na slávě boží.
Hlavním hostem večera byl pan Norrell. Jak se situace změnila oproti časům, kdy poprvé přibyl do Londýna! Tenkrát si ho nikdo nevšímal - byl pro ně nula. Dnes seděl mezi nejvýše postavenými lidmi v zemi a oni se ucházeli o jeho přízeň! Ostatní hosté se na něj ustavičně obraceli se svými poznámkami a otázkami a očividně je těšilo, když je častoval úsečnými a nepřívětivými odpověďmi jako: "Nevím, koho máte na mysli" nebo "Neměl jsem to potěšení seznámit se s tímto gentlemanem", případně "Tam jsem nikdy nebyl".
O tu zábavnější část páně Norrellovy konverzace se starali pánové Drawlight a Lascelles. Seděli mu každý po jednom boku a lidem u stolu pilně vykládali Norrellovy názory na moderní magii. Magie byla oblíbeným tématem večera. Tváří v tvář jedinému anglickému mágovi a nejslavnějšímu objektu jeho magie hosté nedokázali přemýšlet ani mluvit o ničem jiném. Zakrátko začali probírat početná tvrzení o uskutečněných kouzlech, jež se po vzkříšení lady Poleové začala množit jako houby po dešti.
"V každém provinčním plátku se můžete dočíst o dvou třech kouzlech," souhlasil lord Castlereagh. "Onehdy jsem četl v Bath Chronicle o jistém Gibbonsovi z Milsom Street, jehož uprostřed noci probudil hluk zlodějů, kteří se mu vloupali do domu. Dotyčný podle všeho vlastní velkou knihovnu magických knih. Seslal tedy na lupiče kouzlo a proměnil je v myši."
"Vážně?" přeptal se pan Canning. "A co se stalo s těmi myšmi?"
"Všechny utekly dírami v táflování."
"Pche," odfrkl si pan Lascelles. "Věřte mi, lorde, že o nějaké magii nemůže být ani řeč. Gibbons zaslechl nějaký zvuk, vyděsil se, že má doma zloděje, odříkal zaklínání, otevřel dveře - a nenašel lupiče, ale myši. A popravdě řečeno to byly myši celou dobu. Nakonec se vždycky ukáže, že na těchhle historkách není nic pravdivého. V Lincolnu se jeden svobodný duchovní jménem Malpas a jeho sestra zaobírají vyšetřováním těchto údajných kouzelných jevů a zatím vždycky došli k tomu, že na nich nebyla ani špetka pravdy."
"Tenhle kněz a jeho sestra jsou velkými obdivovateli pana Norrella!" dodal pan Drawlight nadšeně. "Nesmírně je těší, že se objevil takový velikán, jenž obrodí vznešené umění anglické magie! Nestrpí, aby lidé vykládali lži a naparovali se, že dokážou napodobit jeho velké činy! Nemohou vystát, když se ti šizuňci dělají důležitými na Norrellův účet! Osobně je to uráží! Pan Norrell byl tak laskav a věnoval jim jisté spolehlivé prostředky, s jejichž pomocí lze nade vši pochybnost prokázat nepravdivost všech takových tvrzení, a tak pan Malpas a slečna Malpasová objíždějí zem ve svém faetónu a vyvracejí prohlášení těchhle podvodníků!"
"Myslím, že jste ke Gibbonsovi až příliš velkomyslný," ozval se pan Norrell pedanticky, jako obvykle. "Není vůbec jisté, zdali se za jeho falešným tvrzením netajil zlý úmysl. Přinejmenším lhal o své knihovně. Poslal jsem Childermasse, aby ji obhlédl, a Childermass tvrdí, že v ní není jediná kniha vydaná před rokem 1760. Jsou tedy bezcenné! Naprosto bezcenné!"
"A přece musíme doufat," obrátila se lady Poleová k panu Norrellovi, "že ten duchovní a jeho sestra brzy odhalí skutečně schopného mága - někoho, kdo by vám pomáhal, pane."
"Ach! Ale nikdo takový neexistuje!" zvolal Drawlight. "Vůbec nikdo! Víte, pan Norrell strávil léta zavřený v knihovně,

jen aby pak mohl svými úžasnými kouzly vydat počet ze své četby. Taková oddanost zájmům naší vlasti je želbohu velmi vzácná. Ujišťuji vás, že tu žádný jiný mág není!"
"Ale ten duchovní a jeho sestra nesmí ustát v pátrání," naléhala lady. "Ze své vlastní zkušenosti vím, kolik práce dá jedno jediné kouzlo. Pomyslete, jak by bylo žádoucí, kdyby pan Norrell dostal pomocníka."
"Žádoucí, ale dost nepravděpodobné," opáčil pan Lascelles. "Malpasovi nezjistili nic, co by naznačovalo, že by taková osoba existovala."
"Jenže podle toho, co jste tu sám vykládal, oni ani nehledali!" namítla lady Poleová. "Dali si za cíl odhalovat falešnou magii, nikoli hledat nové mágy. Přitom by jim při jejich spanilých jízdách faetónem jistě nepřišlo zatěžko vyptávat se, kdo v okolí provozuje magii a kdo má velkou knihovnu. Trocha práce navíc by jim jistě nevadila. Rádi se vám vynasnaží pomoci, pane." (Tahle věta patřila panu Norrellovi.) "A my všichni jim budeme držet palce, aby brzy uspěli, protože si podle mě musíte připadat trochu osamělý."
Když zmizela přiměřená část ze zhruba padesáti druhů lahůdek, lokajové odnesli zbytky jídla. Dámy odešly a zanechaly pány popíjení vína. Gentlemani však nalézali ve vzájemné společnosti menší potěšení než obvykle. O magii už řekli všechno, co mohli. Tlachat o svých známých je netěšilo a dokonce i politika jim připadala trochu nudná. Zkrátka a dobře se zase chtěli potěšit pohledem na lady Poleovou, a tak siru Walterovi oznámili - místo aby se ho zeptali, zdali je tomu tak -, že se mu stýská po jeho manželce. Odpověděl jim, že nestýská. To ale oni vyloučili; bylo dobře známo, že čerstvě ženatí pánové nejsou v odloučení od svých žen nikdy šťastní; i jejich kratičká nepřítomnost dokáže novomanžele sklíčit a zhoršit jim trávení. Hosté se navzájem ptali, zdali sir Walter nevypadá mrzutě, a shodli se na tom, že vypadá. On to popřel. Á, takže se tváří statečně, ne? Nu dobře.
Ale očividně je to s ním beznadějné. Smilují se nad ním a nechají hojit za dámami.
Stephen Black sledoval od kredence v rohu, jak pánové odcházejí. V místnosti zůstali tři lokajové - Alfred, Geoffrey a Robert.
"Máme jít servírovat čaj, pane Blacku?" zeptal se Alfred nevinně.
Stephen Black vztyčil tenký prst na znamení, že mají zůstat na místě, a lehce se zamračil, aby bylo jasné, že mají být zticha. Počkal si, až se pánové vzdálí z doslechu, a pak se rozkřikl: "Co to proboha s vámi všemi dnes večer bylo? Alfrede! Vím, že se vám příliš často nepoštěstilo pobýt v takové společnosti jako dnes večer, ale to ještě neznamená, že zapomenete na všechno, co jste se naučil. Vaše tupost mě šokovala!"
Alfred zahuhlal pár slov na omluvu.
"Lord Castlereagh vás požádal, ať mu přinesete křepelky nadívané lanýži. Slyšel jsem ho naprosto zřetelně! A přece jste mu přinesl jahodové želé! Kde jste nechal rozum?"
Alfred cosi nezřetelně zahuhňal: rozpoznat se z té věty dalo jen slovo "strach".
"Vy jste měl strach? A z čeho?"
"Zdálo se mi, že jsem za židlí lady Poleové zahlédl takovou divnou postavu."
"Co to povídáte, Alfrede?"
"Byl to vysoký člověk v zeleném kabátku a se zářivou stříbrnou kšticí. Skláněl se nad lady, aby se na ni mohl pořádně podívat. Ale hned nato zase zmizel."
"Alfrede, podívejte se tamhle na tu stranu místnosti."
"Ano, pane Blacku."
"Co vidíte?"
"Závěs, pane Blacku."
"A co jiného?"
"Lustr."
"Zelený sametový závěs a lustr rozzářený svíčkami. Tak to je váš panáček v zeleném kabátu a se stříbrnými vlasy, Alfrede. A teď jděte pomoct Cissy sklidit porcelán a příště se už nechovejte tak pošetile." Pak se Stephen Black obrátil k dalšímu lokaji. "Geoffrey! Vedl jste si stejně hrozně jako Alfred. Přísahal bych, že jste musel být myšlenkami úplně jinde. Co mi povíte na svou omluvu?"
Chudák Geoffrey neodpověděl hned. Mrkal, svíral rty a vůbec si počínal jako člověk zadržující pláč. "Omlouvám se, pane Blacku, ale mě rozptylovala ta hudba."
"Jaká hudba?" chtěl vědět Stephen. "Žádná hudba přece nehrála. Teď! Poslouchejte! To právě začíná hrát smyčcový kvartet v salónu. Ale ti až doposud nehráli.""Ale ne, pane Blacku! Já myslím tu píšťalku a housle, které hrály ve vedlejší místnosti celou dobu, co dámy a pánové seděli u večeře. Ach, pane Blacku! Smutnější hudbu jsem v životě neslyšel! Myslel jsem, že mi pukne srdce!"
Stephen na něj zmateně zíral. "Já vám nerozumím," řekl. "Žádná píšťalka ani housle nehrály." Obrátil se k poslednímu lokaji, solidnímu čtyřicátníkovi s černými vlasy. "A Roberte! Já skoro nemám slov! Cožpak jsme si včera nepromluvili?"
"Promluvili, pane Blacku."
"Nezdůrazňoval jsem vám snad, jak na vás spoléhám, že všem půjdete příkladem?"
"Ano, pane Blacku."
"A stejně jste tak pětkrát šestkrát za večer šel k oknu! Co vás to napadlo? Lady Winsellová se poohlížela po někom, kdo jí přinese čistou skleničku. Vy máte být u stolu a starat se o hosty lady Poleové, ne u okna."
"Omlouvám se, pane Blacku, ale slyšel jsem klepání na okno."
"Klepání? Jaké klepání?"
"Větve tlukoucí o okno, pane Blacku."
Stephen Black netrpělivě máchl rukou. "Ale Roberte, vždyť žádný strom poblíž domu ani neroste! To musíte sám moc dobře vědět."

"Zdálo se mi, že kolem domu vyrostl les," pravil Robert.
"Cože?" vykřikl Stephen.

16
ZTRACENÁ NADĚJE
Leden 1808
S
loužící v Harley Street nadále věřili, že je straší záhadná vidění a truchlivá hudba. Kuchaře Johna Longridge a děvečky v kuchyni znepokojoval smutný zvonek. Jak John Longridge vyložil Stephenu Blackovi, zvonek každému živě připomněl všechny známé, co zemřeli, všechno dobré, oč přišli, a všechno špatné, co je postihlo. Následkem toho byli sklíčení a zkroušení a jejich životy nestály za fajfku tabáku.
Geoffreyho a Alfreda, dva nejmladší lokaje, mučil zvuk pikoly a violy, které Geoffrey poprvé slyšel za onoho večírku. Pokaždé se zdálo, že hudba vychází z přilehlé místnosti. Stephen je provedl po celém domě a dokázal jim, že nikdo nikde nehraje, natožpak na tyhle nástroje, ale nic s nimi nesvedl: dál se báli a byli nešťastní.
Stephena nejvíce mátlo chování Roberta, nejstaršího lokaje. Robert na Stephena už od první chvíle působil jako rozumný člověk, pečlivý a spolehlivý - stručně řečeno poslední člověk, který by propadl vybájeným obavám. A přece Robert pořád trval na tom, že slyší, jak kolem domu roste neviditelný les. Kdykoli ustal v práci, slyšel, jak přízračné větve škrabou o zdi a ťukají na okna a jak kořeny mazaně pronikají pod základy domu a páčí cihly od sebe. Robert tvrdil, že les je starý a plný zloby. Pocestný by se v tom lese měl mít na pozoru před stromy úplně stejně jako před někým, kdo se tam skrývá.
Ale nejbližší les hodný toho jména je přece čtyři míle daleko na Hampstead Heath, namítal Stephen, a i tam jsou stromy docela krotké. Netísní se lidem kolem obydlí a nesnaží se je zničit. Stephen si mohl říkat, co chtěl; Robert jen zavrtěl hlavou a otřásl se.
Stephena utěšovalo jen to, že tahle zvláštní posedlost vyhladila všechny rozdíly mezi služebnictvem. Londýnským sloužícím už najednou nevadilo, že všichni venkovští sluhové mluví pomalu a mají staromódní způsoby. Venkovští sloužící si již Stephenovi nestěžovali, že si z nich londýnští sloužící dělají dobrý den a posílají je na smyšlené pochůzky. Všechny sloužící spojovalo přesvědčení, že v domě straší. Po práci sedávali v pokoji a vyprávěli si o všech ostatních domech, o kterých se kdy doslechli, že je sužovala strašidla a jiné hrůzy, a o úděsných osudech jejich obyvatel.

Jednoho večera zhruba čtrnáct dní po večírku lady Poleové seděli kolem ohně v kuchyni a oddávali se své oblíbené zábavě. Stephena jejich řeči brzy unavily, a tak odešel do svého vlastního malého pokoje přečíst si noviny. Už za pár minut však zaslechl zvonit zvonek. Položil tedy noviny, oblékl si zase černý kabát a vyšel se podívat, kde si ho žádají.
V chodbičce, která spojovala kuchyni s komorníkovou komůrkou, visela na zdi malá řada zvonečků a pod nimi byly hnědou barvou úhledně nadepsané názvy jednotlivých místností: Benátský salón; Žlutý salón; Jídelna; Obývací pokoj lady Poleové; Ložnice lady Poleové; Šatna lady Poleové; Pracovna sira Waltera; Ložnice sira Waltera; Šatna sira Waltera; Ztracená naděje.
"Ztracená naděje?" pomyslel si Stephen. "Co to má sakra být?"
Ještě ráno platil tesaři za to, že zvonečky namontoval, a daný obnos pak zanesl do účetní knihy: Amosu Juddovi za namontování devíti zvonečků v chodbě do kuchyně a za namalování jmen pod nimi, 4 šilinky. Teď tam ale bylo deset zvonečků. A zvoneček Ztracené naděje se prudce otřásal.
"Možná," pomyslel si Stephen, "to Judd myslel jako vtip. Nu, zítra pro něj nechám poslat a on už to dá do pořádku."
Nevěděl úplně, co jiného by měl dělat, a tak zašel do přízemí a nahlédl do všech místností: všude prázdno. A tak vystoupal po schodišti do prvního patra.
Na vrcholku schodiště stály dveře, které tam předtím nikdy neviděl.
"Kdo je tam?" ozvalo se šeptem zpoza dveří. Ten hlas Stephen neznal, a i když šlo jen o šepot, byl zvláštně pronikavý. Jako by se do Stephenovy hlavy dostal jinak než ušima.
"Někdo je na schodech!" trval na svém šepot. "Je to sloužící? Buďte tak hodný a pojďte sem! Potřebuji vás!"
Stephen zaklepal a vešel dovnitř.
Místnost byla stejně záhadná jako dveře. Kdyby někdo Stephena požádal, aby ji popsal, byl by řekl, že byla vyvedená v gotickém slohu - jinak by její pozoruhodnou podobu nedokázal vysvětlit. Marně byste v ní ale hledali typicky gotické ozdoby, jaké jsou například k vidění na stránkách Ackermannovy Pokladnice umění. Nebyly tu žádné středověké oblouky a ani stopa po minuciózní dřevořezbě či náboženských motivech. Zdi i podlaha z obyčejného šedého kamene byly místy značně omšelé a křivé. Stropní klenba byla rovněž z kamene. Na hvězdnou oblohu vyhlíželo jedno malé okénko. Nebylo ani zasklené a místností profukoval zimní vítr.
Bledý gentleman s bujnou stříbrnou kšticí jako chmýří bodláčí si hluboce nespokojeně prohlížel svůj obraz ve starém popraskaném zrcadle. "Á, tady jste!" prohodil a počastoval Stephena rozmrzelým pohledem. "Člověk se může v tomhle domě uzvonit, ale stejně nikdo nepřijde."
"To je mi velmi líto, pane," opáčil Stephen, "ale nikdo mi nedal vědět, že tu jste." Předpokládal, že ten pán musí být hostem sira Waltera nebo lady Poleové - což by vysvětlovalo přítomnost dotyčného gentlemana, nikoli však místnosti. Gentlemani jsou často zváni na delší návštěvu do domů svých přátel či známých. O pokojích se to rozhodně říci nedá.
"Co si bude pán přát?" zeptal se Stephen.
"Vy jste ale nedovtipný!" rozkřikl se gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí. "Cožpak nevíte, že lady Poleová má dnes večer přijít na bál ke mně do domu? Můj sluha utekl a někde se schoval. Jak se mohu objevit po boku krásné lady

Poleové v tomto stavu?"
Onen gentleman si měl nač stěžovat: tvář měl neoholenou, podivnou kštici rozcuchanou a oblečený byl jen ve staromódním přehozu, který si člověk normálně bere na sebe, aby si neušpinil šaty při pudrování.
"Hned se vám budu věnovat, pane," ujistil ho Stephen. "Nejdřív ale musím najít nějaké náčiní na holení. Vy asi nevíte, co váš sluha udělal s břitvou, viďte?"
Gentleman pokrčil rameny.
V místnosti nestál žádný toaletní stolek. Popravdě řečeno se tam nábytku jakéhokoli druhu nacházelo jen poskrovnu. Bylo tam zrcadlo, trojnohá stolička a zvláštní vyřezávaná židle, která vypadala, jako by byla vyrobená z kostí. Stephen tak úplně nevěřil, že jde o lidské kosti, byť se jim nadmíru podobaly.
Na trojnohé stoličce hned vedle hezké krabičky našel Stephen útlou stříbrnou břitvu. Na podlaze stál otlučený cínový lavor plný vody.
V místnosti kupodivu nebyl krb, jen rezivějící železný koš plný žhavých oharků, z nichž odpadával na podlahu špinavý popel. A tak Stephen ohřál lavor s vodou na koši a pak pána oholil. Když byl hotov, gentleman si prohlédl tvář a prohlásil, že je nadmíru spokojen. Sundal si přehoz a trpělivě stál jen v kalhotách od pyžama, zatímco mu Stephen masíroval kůži štětkou. Stephen si nemohl nevšimnout, že zatímco jiní pánové zrudnou po této proceduře jako raci, tento gentleman zůstal bledý jako dřív a jediný rozdíl spočíval v tom, že se jeho pleť začala bíle lesknout jako měsíc nebo perleť.
Lepší šaty než ty jeho Stephen nikdy neviděl; košili měl nádherně nažehlenou a boty se mu blyštěly jako černá zrcadla. Ze všeho nejlepší však byl zhruba tucet bílých mušelínových nákrčníků, každý tenký jako pavučinka a tuhý jako notový papír.
Gentlemanova toaleta si nakonec vyžádala dvě hodiny - jak totiž Stephen zjistil, trpěl pán krajní marnivostí. Jeho nadšení ze Stephena však čím dál víc rostlo. "To vám řeknu, že ten můj ťulpas nedokáže česat ani z poloviny tak dobře jako vy," prohlásil, "a když dojde na náročné umění vázání nákrčníků, je to učiněný nešika!"
"Inu, pane, přesně takové úkoly já mám rád," poznamenal Stephen. "Kéž bych tak dokázal přesvědčit sira Waltera, aby o svou garderobu více dbal - ale politici nemají na takové záležitosti čas."
Stephen pomohl gentlemanovi do jasně zeleného kabátku (té nejlepší kvality a nanejvýš módního střihu), ten pak přešel k trojnožce a zvedl tu malou krabičku, která na ní ležela. Byla z porcelánu a stříbra, zhruba velikosti tabatěrky, ovšem trošku delší, než tabatěrky obvykle bývají. Stephen prohodil obdivnou poznámku o barvě, která nebyla úplně bledě modrá ani šedá, stejně jako nebyla docela levandulová ani šeříková.
"Ano, vskutku! Je krásná," souhlasil gentleman nadšeně. "A její výroba je náročná. Pigment je třeba smísit se slzami starých panen z dobré rodiny, které musely prožít dlouhý život bez jediné poskvrnky a zemřít, aniž zažily jediný den skutečného štěstí!"
"Chudinky!" politoval je Stephen. "Jsem rád, že je to tak vzácné."
"Ono to tedy není vzácné kvůli těm slzám - těch mám plné lahve -, ale namíchat tu barvu opravdu neumí ledaskdo."
Onen gentleman byl nyní tak přívětivý, tak ochotný mluvit, že se ho Stephen neváhal zeptat: "A co máte v tak pěkné krabičce, pane? Šňupání?"
"Ale kdež! Je to vzácný poklad a byl bych rád, kdyby si ho lady Poleová dnes večer vzala na ples!" Otevřel krabičku a ukázal Stephenovi malý bílý prstík.
To Stephenovi zpočátku přišlo trochu nezvyklé, ale jeho údiv za chviličku pominul, a kdyby se ho na to v tom okamžiku někdo zeptal, odpověděl by, že gentlemani s sebou často nosí prsty v krabičkách a že tohle je jen jeden z mnoha případů, které viděl na vlastní oči.
"Už to máte v rodině dlouho, pane?" otázal se zdvořile.
"Ne, dlouho ne."
Gentleman krabičku zacvakl a strčil ji do kapsy.
Společně se Stephenem se kochal svým odrazem v zrcadle. Stephen si nemohl nevšimnout, jak dokonale se doplňují: lesklá černá kůže vedle opalizující bílé, obojí výsostný příklad určitého typu mužské krásy. Gentlemana podle všeho napadla úplně stejná myšlenka.
"Jak krásní to jsme!" podivil se. "Teď ale vidím, že jsem udělal hroznou chybu! Považoval jsem vás v tomto domě za sloužícího! Ale to je naprosto nemožné! Z vaší důstojnosti a krásy plyne, že musíte být urozený, možná i královského původu! Předpokládám, že tu jste stejně jako já na návštěvě. Musím vás požádat o prominutí, že jsem vás tak využil, a poděkovat vám za to, jak krásně jste mě připravil na setkání s lady Poleovou."
Stephen se usmál. "Ne, pane. Jsem sluha. Jsem sloužící sira Waltera."
Gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí ohromeně zvedl obočí. "Člověk tak talentovaný a pohledný jako vy by neměl být sloužící!" prohlásil pohoršené. "Měl by být vládcem velkého území! Rád bych věděl, k čemu taková krása je, když ne k tomu, aby sloužila jako viditelná připomínka nadřazenosti nad ostatními? Ale vidím, jak to je! Vaši nepřátelé se proti vám spikli, zbavili vás veškerého majetku a uvrhli vás mezi hloupý a sprostý lid!"
"Ne, pane. Mýlíte se. Jsem sluha odjakživa."
"Nu, tak tomu nerozumím," prohlásil gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí a v rozpacích zavrtěl hlavou. "Je to záhada a já se jí podívám na zoubek hned, jak budu mít čas. Zatím ale za odměnu za to, že jste mi tak krásně upravil vlasy, i za další služby, které jste mi prokázal, vás dnes večer vezmu s sebou na svůj ples."
To byla tak nevídaná nabídka, že Stephen na okamžik nevěděl, co říci. "Buď se zbláznil," pomyslel si, "nebo je to nějaký radikální politik, jenž si přeje odstranit veškeré společenské rozdíly."
Nahlas však opáčil: "Moc dobře si uvědomuji, jakou jste mi tím prokázal čest, pane, ale zvažte to. Vaši hosté přijdou k vám do domu v očekávání, že se setkají s dámami a pány svého postavení. Až zjistí, že se stýkají se sluhou, jistě to

vezmou jako palčivou urážku. Děkuji vám za laskavost, ale nechtěl bych vás ztrapnit nebo urazit vaše přátele."
Tohle gentlemana s vlasy jako chmýří bodláčí udivilo ještě více. "Jak šlechetné smýšlení!" zvolal. "Obětovat vlastní potěšení pro klid ostatních! Přiznám se, že tohle by mě nikdy nenapadlo. A jen to posiluje moje odhodlání spřátelit se s vámi a udělat vše v mé moci, abych vám pomohl. Ale vy tomu tak úplně nerozumíte. Ti moji hosté, na něž berete takové ohledy, jsou všichni moji vazalové a poddaní. Ani jediný z nich by se neodvážil kritizovat mě nebo kohokoli, koho představím jako svého přítele. A i kdyby to udělali - nu, vždycky je můžeme zabít! Ale vážně," dodal, jako by ho rozhovor najednou unavoval, "nemá smysl to dál rozebírat, protože jsme již tady!"
S tím gentleman odešel a Stephen zjistil, že stojí ve velké síni, kde dav lidí tančil na smutnou hudbu.
Znovu ho to trochu překvapilo, ale jako předtím si za chviličku na to pomyšlení zvykl a začal se rozhlížet kolem sebe. Přes veškeré ujišťování od gentlemana s vlasy jako chmýří bodláčí se trochu bál, že bude odhalen. Ale již pár pohledů po místnosti ho ubezpečilo, že tu nejsou žádní přátelé sira Waltera - Stephen tu nikoho neznal ani od vidění a dospěl k názoru, že ho tu v jeho elegantních černých šatech a čistém bílém prádle klidně mohou pokládat za gentlemana. Byl rád, že po něm sir Walter nikdy nechtěl, aby nosil livrej či napudrovanou paruku, jež by ho jako sluhu okamžitě zařadily.
Všichni byli oblečení podle poslední módy. Dámy na sobě měly róby nejvybranějších barev (byť se musí uznat, že jen málo z těch barev Stephen předtím vůbec kdy spatřil). Pánové tu nosili krátké kalhoty ke kolenům, bílé punčochy a hnědé, zelené, modré a černé kabáty, lněné prádlo měli třpytivě, blyštivě bílé a jemné rukavičky z kůzlečiny bez jediné poskvrnky.
Přes všechnu eleganci a veselí hostů však bylo znát, že toto sídlo má své nejlepší časy za sebou. Síň byla jen tlumeně osvětlená nedostatečným množstvím lojových svíček a hrála pouze jedna viola a pikola."
"Tak to musí být ta hudba, o níž mluvili Geoffrey a Alfred," pomyslel si Stephen. "To je mi ale zvláštní, že jsem ji předtím vůbec neslyšel! Je přesně tak zádumčivá, jak mi ji vylíčili."

Popošel k úzkému nezasklenému oknu a ve svitu hvězd zahlédl temný, propletený hvozd. "A tohle musí být ten les, o kterém mluví Robert. Jak zlovolně vypadá! To by mě zajímalo, jestli tu je i ten zvon…"
"Ale jistě!" přisvědčila dáma, jež stála poblíž. Měla na sobě šaty barvy bouří, stínů a deště, kolem krku náhrdelník z porušených slibů a smutků. Překvapilo jej, že ho oslovila, protože si byl jist, že své myšlenky nevyslovil nahlas.
"Zvon tu skutečně je!" potvrdila mu. "Vysoko nahoře v jedné věži."
Usmívala se na něj a prohlížela si ho s tak upřímným obdivem, že Stephenovi přišlo zdvořilé něco říct.
"Zdejší společnost je rozhodně nesmírně elegantní, madam. Ani nevím, kdy jsem naposledy viděl na jednom místě tolik krásných tváří a ladných postav. A jeden každý je tu v rozpuku mládí. Poněkud mne překvapuje, to přiznávám, že v sále nevidím žádné starší osoby. To tito pánové a dámy nemají žádné matky a otce? Žádné tetičky ani strýce?"
"To je mi divná poznámka!" zasmála se. "Proč by měl Pán Domu ztracené naděje zvát na ples staré a nevzhledné lidi? Kdo by se na ně chtěl dívat? Krom toho nejsme tak mladí, jak se domníváte. Když jsme naposledy uzřeli své matky a otce, v Anglii byste nenašel nic než ponuré lesy a pustá vřesoviště. Ale počkejte! Podívejte se! Tamhle je lady Poleová!"
V tom okamžiku ji Stephen letmo zahlédl mezi tanečníky. Měla na sobě modré sametové šaty a gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí ji vedl do čela tanečníků.
Pak se dáma v róbě barvy bouří, stínů a deště optala, zdali by si s ní nechtěl zatančit.
"Rád," odpověděl.
Když ostatní dámy viděly, jak dobře Stephen tančí, najednou mohl mít kteroukoli partnerku, jíž se mu zachtělo. Po dámě v róbě barvy bouří, stínů a deště si zatančil s mladou ženou, která neměla vlasy, ale nosila paruku ze zářivých brouků, kteří se jí rojili a hemžili na hlavě. Jeho třetí partnerka si trpce stěžovala, kdykoli se Stephenova ruka otřela o její róbu; řekla mu, že to jejím šatům brání ve zpěvu - a když Stephen shlédl, spatřil, že má vskutku šaty pokryté tlamičkami, které se otevíraly a vydávaly vždy řadu vysokých tónů, jež se skládaly do jednoduché melodie.
Ačkoli tanečníci vcelku dbali obecného zvyku a střídali partnery po dvou tancích, Stephen si povšiml, že gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí protančil s lady Poleovou celou noc a že s nikým jiným málem slova neprohodil. Na Stephena ovšem nezapomněl. Kdykoli Stephen zachytil jeho pohled, gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí se usmál, pokynul mu hlavou a vůbec dával najevo, že ze všech plesových rozkoší ho nejvíc těší, že tu vidí Stephena Blacka.

17
NEVYSVĚTLITELNÉ ZJEVENÍ PĚT ADVACETI GUINEJÍ

Leden 1808

N
ejlepší obchod s potravinami ve městě patřil panu Brandymu v ulici svatého Jakuba. Nezastávám tento názor sama; dědeček sira Waltera Polea, sir William, odmítal kupovat kávu, čokoládu či čaj v jakémkoli jiném podniku a tvrdil, že v porovnání s Brandyho velejemnou praženou tureckou kávou mají všechny ostatní moučnou pachuť. Je ovšem třeba dodat, že velkorysá přízeň sira Williama Polea měla své mouchy. Ačkoli chválou nikdy nešetřil a k personálu v obchodu se vždy choval zdvořile a blahosklonně, sotvakdy zaplatil účet, a když zemřel, dlužil již panu Brandymu nezanedbatelný obnos. Pana Brandyho, pomenšího staříka s vyzáblým obličejem a popudlivou, cholerickou povahou,

z toho mohl trefit šlak. Zemřel krátce poté a mnoho lidí se domnívalo, že tak učinil záměrně, aby urozeného dlužníka mohl pronásledovat na onom světě.
Po smrti pana Brandyho přešel obchod do rukou jeho ženy. Pan Brandy se oženil až na sklonku svého života a mé čtenáře jistě nepřekvapí zjištění, že paní Brandyová nebyla v manželství úplně šťastná. Brzy zjistila, že se pan Brandy mnohem raději dívá na guineje a šilinky než na ni - byť já tvrdím, že to tedy musel být věru divný pavouk, když na ní nespočinul láskyplným pohledem, neboť byla zosobněním všeho rozkošného a přívětivého, samé hebké hnědé kudrlinky, světle modré oči a roztomilý výraz. Myslela bych si, že takový stařec jako pan Brandy, na němž krom jeho jmění už nic jiného nebylo, si bude své mladé hezké choti cenit a že jí snese modré z nebe; ale nic takového se nestalo. Dokonce jí odepřel i dům, a to si ho mohl pohodlně dovolit. Ne, nechtěl pustit ani chlup a prohlásil, že by měli žít ve světničce nad obchodem v ulici svatého Jakuba, a po dvanáct let jejich manželství sloužil paní Brandyové tento pokoj jako salón, ložnice, jídelna a kuchyň dohromady. Ovšem ani ne tři neděle po smrti pana Brandyho si koupila dům v Islingtonu, poblíž hostince U anděla, a najala tři služky jménem Sukey, Dafney a Delphina.
Rovněž zaměstnala dva prodavače, aby se věnovali zákazníkům v obchodu. Na schopného a pracovitého Johna Upchurche bylo spolehnutí, zato nad chováním zrzavého a nervózního Tobyho Smithe mnohdy kroutila hlavou. Někdy býval zamlklý a ztrápený, jindy zase veselý a až nečekaně sdílný.
Vzhledem k jistým nesrovnalostem v účtech (k nimž může dojít v jakémkoli podnikání) a jeho nešťastnému a rozpačitému výrazu, kdykoli se ho na to vyptávala, se paní Brandyová začala obávat, že by to manko mohl mít na svědomí on. Jednoho lednového večera nabralo její dilema zvláštní obrat. Seděla právě v pokojíčku nad krámem, když se ozvalo zaklepání a dovnitř váhavě vešel Toby Smith, ani do očí se jí nepodíval.
"Co se děje, Toby?"
"Promiňte, madam," řekl Toby a pohledem přitom bloumal po místnosti, "peníze nám ne a ne vyjít správně. Několikrát jsme s Johnem přepočítali kasu, madam, a snad desetkrát jsme to sečetli na papíře, ale jsme z toho jeleni."
Paní Brandyová nespokojeně mlaskla, povzdychla si a zeptala se, o jakou částku jim účty nesouhlasí.
"O pětadvacet guinejí, madam."
"Pětadvacet guinejí!" vykřikla paní Brandyová zděšeně. "Pětadvacet guinejí! Jak jste mohli přijít o takovou sumu? Doufám, že ses spletl, Toby. Pětadvacet guinejí! Nikdy bych neřekla, že je v obchodě vůbec tolik peněz! Ach, Toby!" zvolala a v tu chvíli ji něco napadlo. "Určitě nás musel někdo vykrást!"
"Ne, madam," zavrtěl hlavou Toby. "Omlouvám se, paní, ale mýlíte se. Nechtěl jsem vzbudit dojem, že nám pětadvacet guinejí chybí. Ono nám jich tolik přebývá, madam."
Paní Brandyová na něj zůstala zírat.
"Sama se můžete přesvědčit, paní," pokračoval Toby, "stačí se mnou sejít do krámu." S nervózním a úpěnlivým výrazem jí otevřel dveře, a tak paní Brandyová seběhla dolů a Toby za ní.
Bylo kolem deváté večer, měsíc nesvítil. Všechny okenice byly zavřené a John a Toby zhasli lampy. V obchodu měla být stejná tma jako v krabičce na čaj, místnost však zalévalo měkké nazlátlé světlo vycházející z čehosi zlatého na pultu. Ležela tam kupička zářících guinejí. Paní Brandyová jednu minci vzala a prohlédla si ji. Jako by držela kouli měkkého žlutého světla s mincí vespod. To světlo bylo zvláštní. Paní Brandyová, John i Toby se v něm najednou úplně proměnili: paní Brandyová vypadala pyšná a nadutá, John prolhaný a lstivý a Tobyho obličej se zase jakoby křivil zuřivostí. Není třeba zdůrazňovat, že všechny tyto povahové rysy jim byly zcela cizí. Ještě zvláštnější proměna však v tom světle postihla desítky mahagonových šuplat, z nichž pozůstávala celá jedna stěna obchodu. Za předchozích večerů pozlacená písmena hlásala, že uvnitř zásuvek se například nalézá: Muškátový květ, Hořčice (neloupaná), Muškátový oříšek, Drcený fenykl, Bobkový list, Nové koření, Zázvorový výtažek, Kmín, Pepř celý a Ocet a všechno další zboží typické pro módní a vzkvétající obchod se smíšeným zbožím. Teď ale jako by byly zásuvky popsané slovy: Soucit (zasloužený), Soucit (nezasloužený), Noční můry, Štěstí, Smůla, Obtěžování rodinnými příslušníky, Rozpaky, Prozíravost a Pravdomluvnost. Ještě že si nikdo té zvláštní proměny nevšiml. Kdyby to paní Brandyová zjistila, velmi by ji to rozrušilo. Neměla by nejmenšího tušení, co si za takový nový tovar účtovat.
"Hm," zauvažovala, "odněkud se vzít musely. Poslal sem dnes někdo sluhu vyrovnat účet?"
John zavrtěl hlavou a Toby se k němu připojil. "A navíc," dodal Toby, "tolik nám nikdo nedluží, tedy přirozeně až na vévodkyni z Worksopu, a popravdě řečeno, madam, v jejím případě…"
"Ano, ano, Toby, to stačí," skočila mu do řeči paní Brandyová a na chvíli se zamyslela. "Třebas si nějaký gentleman chtěl setřít kapky deště z tváře," spekulovala, "vytáhl šnuptychl a přitom se mu z kapsy peníze vykutálely na podlahu."
"Jenže my to na podlaze nenašli," namítl John. "Bylo to tady v kase s ostatními penězi."
"Tak to už vážně nevím, co na to říct," povzdychla si paní Brandyová. "Zaplatil dnes někdo guineou?"
"Ne," odpověděli Toby a John jednohlasně, "dnes nikdo guineou nezaplatil, natožpak pětadvaceti guinejemi nebo pětadvacet osob po guineji."
"A navíc jsou ty guineje tak žluťoučké, madam," poznamenal John, "jedna jako by druhé z oka vypadla, není na nich jediná skvrnka."
"Neměl bych doběhnout pro pana Blacka, madam?" zeptal se Toby.
"Ale ovšem," přikývla paní Brandyová dychtivě. "Na druhou stranu, možná ne. Neměli bychom pana Blacka obtěžovat, pokud se nestalo nic vskutku vážného. A ono se nic vážného nestalo, ne, Toby? Nebo možná ano. Já nevím."
Náhlé a nečekané zjevení velké částky je v našem moderním věku událost tak vzácná, že ani Toby, ani John nebyli své paní s to říci, zda to je špatně, nebo dobře.
"Jenže," pokračovala paní Brandyová, "pan Black je tak chytrý. Podle mě se mu tu záhadu podaří rozluštit za chviličku. Zajdi do Harley Street, Toby. Vyřiď panu Blackovi mé uctivé poručení a řekni, že pokud nemá co na práci, ráda bych si

s ním na chvíli popovídala. Ne, počkej! Neříkej to, působí to tak troufale. Musíš se omluvit, že ho vyrušuješ, a říct, že kdyby náhodou vyšetřil chvilku, ráda bych - ne, bylo by mi ctí - ne, ráda bych, velmi ráda bych s ním prohodila pár slov."
Paní Brandyová se se Stephenem Blackem seznámila, když sir Walter podědil dluhy svého dědečka a paní Brandyová zdědila podnik nebožtíka manžela. Tak jednou do týdne přicházel Stephen s jednou dvěma guinejemi, jimiž postupně splácel dluh. Paní Brandyová se ovšem kdovíproč zdráhala peníze přijmout. "Ach! Pane Blacku!" říkávala. "Snažně vás prosím, strčte si ty peníze zpátky do kapsy. Jsem si jista, že je sir Walter potřebuje víc než já. Minulý týden jsme udělali tak skvělé obchody! Teď tu zrovna máme čokoládu z bobů Criollo, o níž lidé tvrdí - a je to od nich moc milé -, že je nejlepší v celém Londýně a že nekonečně převyšuje ostatní čokoládu co do chuti i konzistence. Posílají si pro ni z celého města. Nedáte si šálek, pane Blacku?"
Pak paní Brandyová přinesla čokoládu v hezké modrobílé porcelánové konvičce, nalila panu Blackovi šálek a úzkostlivě se ho vyptávala, jak mu chutná - zdálo se, že i když si pro ni posílají lidé z celého města, paní Brandyová si nemůže být zcela jista její kvalitou, dokud nebude znát názor pana Blacka. A čokoládou její péče o něj zdaleka nekončila. Projevovala starost o jeho zdraví. Když bylo zrovna chladno, bála se, že není dost oblečený; pokud pršelo, strachovala se, že se pan Black nastudí, a za horkého suchého dne nedala jinak, než že si musí sednout u okna s výhledem na malou zelenou zahrádku, aby se občerstvil.
Když už ale musel jít, vrátila se k otázce oné guineje. "Na příští týden vám ale nemůžu nic slibovat, pane Blacku. Příští týden se třeba bez té guineje vůbec neobejdu - lidé neplatí účty pokaždé včas -, a tak se vás opovážím požádat, abyste ji zase přinesl ve středu. Ve středu kolem třetí odpoledne. Ve tři nebudu mít žádné závazky a určitě budu mít po ruce konvičku čokolády, když už jste tak laskavý a říkáte, že vám tolik chutná."
Pánové mezi mými čtenáři se jistě usmívají a říkají si, že ženy podnikání nikdy nerozuměly, ale dámy snad se mnou budou souhlasit, že paní Brandyová rozuměla svému podnikání velmi dobře, protože jeho hlavním účelem bylo postarat se, aby k ní Stephen Black zaplál stejnou láskou, jakou ona hořela k němu.
Toby se vrátil včas, nikoli se vzkazem od Stephena Blacka, ale se Stephenem Blackem osobně a u paní Brandyové vystřídalo znepokojení z mincí mnohem příjemnější rozrušení. "Ach, pane Blacku! Neočekávali jsme, že vás uvidíme tak brzy! Nemyslela jsem si, že budete mít volno!"
Stephen stál ve tmě stranou záře, již vrhaly ty prapodivné mince. "Je úplně jedno, kde strávím dnešní večer," pronesl bezvýrazným tónem, který byl na hony vzdálen jeho normálnímu hlasu. "Náš dům je úplně vzhůru nohama. Lady Poleové není dobře."
To paní Brandyovou, Johna a Tobyho ohromilo. Tak jako každý obyvatel Londýna se živě zajímali o cokoli, co se jí týkalo. Byli hrdí na to, že jejich obchod vyhledávají rozličtí šlechtici, ale největší radost měli z přízně lady Poleové. Mohli se totiž pochlubit, že když lady Poleová usedla k snídani, mazala si na rohlík marmeládu od paní Brandyové a že její šálek se plnil kávou uvařenou z pražených zrnek od paní Brandyové.
Paní Brandyovou najednou napadlo něco velmi ošklivého. "Doufám, že se lady Poleové neudělalo špatně po jídle?" zeptala se."
"Ne," povzdychl si Stephen, "nic takového. Stěžuje si, že ji bolí všechny údy, že se jí zdají divné sny a že jí je zima. Většinou je ale zamlklá a skleslá. Kůži má jako led."
Stephen vkročil do toho zvláštního světla.
Proměna Tobyho, Johna a paní Brandyové nebyla ničím v porovnání s tím, co to udělalo se Stephenem: jeho přirozená krása vzrostla pětkrát, sedmkrát, až se nakonec zdesateronásobila; zničehonic vypadal až nadpřirozeně urozeně - a vůbec nejpodivuhodnější na tom bylo, že se ono světlo soustředilo v jakési čelence kolem jeho hlavy, takže to vypadalo, jako by byl korunován diadémem. Ovšem tak jako předtím si nikdo z přítomných nevšiml ničeho, co by se vymykalo normálu.
Obracel ty mince v silných černých prstech. "Kde byly, Johne?"
"Tady v pokladně se zbytkem peněz. Ale odkud se tam propánakrále mohly vzít, pane Blacku?"
"Z toho jsem stejně v rozpacích jako vy. Nedokážu to nijak vysvětlit." Stephen se otočil k paní Brandyové. "Starost mám hlavně o to, madam, abyste se ubránila podezření, že jste k těmto penězům přišla nečestně. Myslím, že je musíte svěřit právníkovi. Ať v Timesech a Morning Chronicle uveřejní inzerát, zdali někdo v obchodě paní Brandyové neztratil pětadvacet guinejí."
"Právník, pane Blacku!" vyjekla paní Brandyová zděšeně. "Ale to nás bude stát celé jmění!"
"Tak už to u právníků chodí, madam."
V tom okamžiku prošel kolem obchodu paní Brandyové v ulici svatého Jakuba jeden gentleman, a když si povšiml zlatavé záře prosvítající škvírami v okenicích, usoudil, že uvnitř ještě někdo je. Shodou okolností potřeboval čaj a cukr, a tak zaťukal na dveře.
"Zákazník, Toby!" zvolala paní Brandyová.
Toby si pospíšil ke dveřím a John sklidil peníze. Jakmile zavřel víko pokladny, v místnosti nastala tma a oni si poprvé uvědomili, že jeden druhého viděli jen v záři těch tajuplných mincí. A tak John pobíhal dokola a znovu rozsvěcel svíce, aby obchod vypadal k světu, zatímco Toby odvažoval zboží, které si zákazník přál.
Stephen Black klesl na židli a podepřel si rukou čelo. Tvář měl celou šedivou a vypadal unaveně.
Paní Brandyová se usadila na židli vedle něj a velmi jemně ho pohladila po ruce. "Vám není dobře, můj drahý pane Blacku."
"Mě prostě bolí celý člověk - jako když protančíte celou noc." Znovu si povzdychl a opřel si hlavu o dlaň.
Paní Brandyová odtáhla ruku. "Netušila jsem, že se včera někde pořádal ples," pronesla hlasem poznamenaným žárlivostí. "Doufám, že jste se dobře bavil. S kým jste tančil?"

"Ne, ne. Žádný ples se nekonal. Jako bych měl tělo po tanci celé rozlámané, aniž bych z něj měl špetičku potěšení."
Zničehonic zvedl hlavu. "Slyšela jste to?"
"Co, pane Blacku?"
"Ten zvon. Vyzvání hranu za mrtvé."
Chvíli naslouchala. "Ne, nic neslyším. Zůstanete doufám na večeři, drahý pane Blacku? Nesmírně by nás to poctilo. Obávám se ale, že to nebude příliš vybraná hostina. Nic moc tu nemáme, prakticky nic. Jen nějaké dušené ústřice, taštičky s kuřecím masem a skopové ragú. Ale jako starý přítel snad budete shovívavý. Toby může donést nějaké…"
"Opravdu to neslyšíte?"
"Ne."
"Nemůžu se zdržet." Vypadalo to, jako by chtěl říct více - už už otevřel ústa, aby to vyslovil, pak ale jako by ten zvon opět odvedl jeho pozornost a on zmlkl. "Dobrou noc." Zvedl se, vysekl poloviční poklonu a vyšel ven.
Ve Svatojakubské ulici dál vyzváněl zvon. Stephen Black kráčel jako v mlhách. Zrovna došel na Piccadilly, když se z boční uličky zcela nečekaně vynořil nosič v zástěře, s košem plným ryb. Jak se mu Stephen snažil vyhnout, srazil se s podsaditým gentlemanem v modrém kabátě a elegantním slamáku, jenž stál na rohu Albemarle Street.
Tlouštík se otočil a spatřil Stephena. Okamžitě se vylekal; viděl černou tvář blízko svého obličeje a černé ruce blízko svých kapes a cenností. Nevšiml si Stephenových drahých šatů a úctyhodného vzezření, naopak vmžiku usoudil, že ho ten druhý chce oloupit či srazit, a napřáhl deštník k úderu.
Takového okamžiku se Stephen děsil celý život. Předpokládal, že na místo činu zavolají policii, že bude pohnán před soud a že ho ani přízeň sira Waltera Polea nejspíš nezachrání. Dokázala by si anglická porota představit černocha, který nekrade a nelže? Slušného černocha? Nepřipadalo mu to moc pravděpodobné. Ale když ho teď postihl tento osud, Stephen zjistil, že mu na tom příliš nesejde, a sledoval vývoj událostí, asi jako by se díval skrz tlusté sklo nebo na dění u dna rybníka.
Podsaditý gentleman třeštil oči hrůzou, vzteky a rozhořčením. Otevřel ústa a už už se chystal zasypat Stephena obviněními, když vtom se začal měnit. Z jeho těla se stal kmen, zničehonic z něj všemi směry vyrazily ruce, které se proměnily ve větve; hlava se mu změnila v peň a bleskurychle povyrostl o sedm metrů; na místě někdejšího klobouku a deštníku teď rostl hustý věnec břečťanu.
"Dub na Piccadilly," pomyslel si Stephen, jehož to nijak zvlášť nezaujalo. "To se jen tak nevidí."
I Piccadilly se měnilo. Shodou okolností po něm jel kočár. Očividně patřil někomu důležitému, neboť krom kočího na kozlíku za ním jeli ještě dva lokajové; na dveřích se skvěl erb a táhli ho čtyři sehraní šedáci. Stephen viděl, jak koně rostou a tenčí se, než ale zmizeli docela, proměnili se najednou v hájek útlých stříbrných břízek. Z kočáru se stala cesmína a kočí i lokajové se proměnili v sovu a dva slavíky, kteří okamžitě odlétli. Z jedné paní a pána, kteří se spolu procházeli, zničehonic vyrašily do všech stran větvičky a proměnili se v keř černého bezu, zatímco ze psa se stal střapatý trs suchého kapradí. Plynové lampy, které visely nad ulicí, vtáhla obloha a staly se z nich hvězdy v mřížoví zimních stromů a samo Piccadilly se scvrklo v sotva postřehnutelnou cestu v temném zimním lese.
Ale přesně jako ve snu, v němž ty nejneobyčejnější události provází vlastní vysvětlení a vmžiku se stanou pochopitelnými, tu Stephena nic nepřekvapovalo. Spíš se mu zdálo, že odjakživa věděl, že se Piccadilly nachází těsně vedle kouzelného lesa.
Vydal se po té stezce.
V lese vládla tma a ticho. Jasnější hvězdy, než jaké mu svítily nad hlavou, snad nikdy nespatřil a stromy nebyly než černé tvary, pouhá nepřítomnost hvězd.
Hustý šedý opar utrpení a otupělosti, který jej halil po celý den, se zvedl a jemu na mysli vytanul sen z předchozí noci, ve kterém se potkal se zvláštní osobou v zeleném kabátku a s vlasy jako chmýří bodláčí, jež ho zavedla do domu, kde protančil celou noc s nesmírně podivnými lidmi.
Smutný zvon zazněl v lese mnohem jasněji než předtím v Londýně a Stephen se vydal po cestě ke zdroji zvuku.
Zanedlouho došel k ohromné kamenné budově s tisícem oken. Několika prosvítalo chabé světlo. Dům obklopovala vysoká zeď. Stephen jí prošel (byť tak úplně nechápal jak, neboť nezahlédl žádnou bránu) a ocitl se na rozlehlém bezútěšném dvoře posetém rozházenými lebkami, zpřeráženými kostmi a rezivějícími zbraněmi: to všechno jako by tu leželo po staletí. I přes velikost a majestátnost domu se do něj dalo vstoupit jen jedněmi ošuntělými dvířky. Stephen se hluboko sklonil, prošel jimi a okamžitě spatřil ohromný dav, v němž byli všichni vystrojení v nejlepších šatech.
Hned za dveřmi stáli dva pánové. Měli na sobě hezké černé kabáty, bílé punčochy, taneční perka a rukavičky bez nejmenší poskvrnky. Mluvili spolu, ale jakmile se Stephen objevil, jeden z nich se otočil a usmál se.
"Á, Stephen Black!" řekl. "Už na vás čekáme!"
V tom okamžiku se znovu ozvala viola a pikola.

18
SIR WALTER SE RADÍ S GENTLEMANY NĚKOLIKA PROFESÍ

Únor 1808

Lady Poleová seděla u okna, pobledlá a vážná. Moc toho nenamluvila, a když už něco řekla, její poznámky byly podivné a vůbec ne k věci. Když se její manžel a přátelé s obavami vyptávali, co se děje, odpověděla jim, že má tancování plné zuby a už si tančit nepřeje. Co se hudby týče, nic odpornějšího na světě neexistuje - diví se, že si to neuvědomila dřív.
Sir Walter považoval obrat v její náladě, její zamlklost a netečnost za vysoce znepokojující.

Až příliš se to podobalo oné nemoci, která lady před sňatkem tolik trápila a jež skončila tak tragicky její předčasnou smrtí. Nebyla snad předtím bledá? Nu, teď se jí bledost vrátila. Nebyla jí snad předtím zima? A teď se zas třásla chladem.
Při předchozím onemocnění se lady Poleové žádný lékař ani jedinkrát nevěnoval, a to se doktorům široko daleko zajídalo: považovali to za urážku své profese. "Ach!" ozvali se vždycky, když padlo jméno lady Poleové, "ta kouzla, která ji vzkřísila, byla bezpochyby báječná, kdyby však včas dostala správné medikamenty, nějaká magie by pak vůbec nebyla potřeba."
Pan Lascelles měl pravdu, když prohlásil, že za to všechno může paní Wintertownová. Ona totiž doktory nesnášela a nedovolila, aby se k její dceři byť jen přiblížili. Siru Walterovi však žádné takové předsudky nepřekážely; neprodleně poslal pro pana Bailliea.
Pan Baillie byl Skot a ve své profesi již dlouho platil v Londýně za špičku. Krom toho, že napsal spoustu knih s důležitě znějícími názvy, byl příležitostným královým lékařem. Už od pohledu působil rozumně a na důkaz svého vysokého postavení chodíval se špacírkou se zlatem vykládaným držadlem. Na žádost sira Waltera se dostavil rychle, celý dychtivý dokázat nadřazenost medicíny nad magií. Po prohlídce vyšel z pokoje lady Poleové. Lady se těší výtečnému zdraví. Nemá ani rýmu.
Sir Walter mu znovu vylíčil, že oproti stavu ještě před několika dny je dnes jako vyměněná.
Pan Baillie si sira Waltera změřil zamyšleným pohledem. Řekl, že snad ví, kde spočívá příčina problému. Sir Walter a jeho choť nejsou svoji dlouho, že? Nu, sir Walter mu musí prominout, ale lékaři často musí říkat to, co by jiní nevyslovili. Sir Walter není zvyklý na manželský život. Brzy sám zjistí, že manželé se často hádají. Není se zač stydět - i ty nejsvornější páry se občas nepohodnou a pak není neobvyklé, když jeden z partnerů předstírá zdravotní indispozici. A není to jen výsada žen. Nezatoužila třeba lady Poleová po něčem? A kdyby to byla nějaká maličkost, jako například nové šaty nebo čepec, proč jí to nedopřát, když po tom tak touží? A kdyby to bylo něco velkého, jako například dům či návštěva Skotska, pak by možná bylo nejlepší probrat to s ní. Pan Baillie si byl jist, že lady Poleová není nerozumná.
V následné odmlce se sir Walter upřeně zadíval na dlouhý nos pana Bailliea. "Já jsem se ale s chotí nikterak nepohádal," odtušil.
Á, řekl pan Baillie laskavě. Siru Walterovi se dost dobře může zdát, že s manželkou není ve při. Pánové si často ani nevšimnou charakteristických příznaků. Pan Baillie radil siru Walterovi, aby se zamyslel. Neřekl třeba něco, čím by lady Poleovou rozladil? Pan Baillie nemluvil o vině. Patřilo to k mnoha drobným ústupkům, které musí oba manželé učinit na počátku svého společného života.
"Ale vždyť lady Poleová nemá v povaze chovat se jako rozmazlené děcko!"
Bezpochyby, bezpochyby, souhlasil pan Baillie. Ale lady je velmi mladá a mladým se sem tam nějaká pošetilost musí odpustit. Mládí přece nemá rozum. Sir Walter by neměl očekávat opak. Pan Baillie se dostával do ráže. Mohl by uvést hned několik případů (jak z historie, tak z literatury), kdy se střízliví a inteligentní muži a ženy dopustili v mládí pošetilostí, ovšem pohled na tvář sira Waltera ho přesvědčil, že by dané téma již neměl rozvíjet.
Sir Walter byl v podobné situaci. I on měl leccos na jazyku a měl sto chutí to vyslovit, jenže mu připadalo, že bruslí na tenkém ledě. Člověk, který se poprvé ožení v dvaačtyřiceti, moc dobře ví, že takřka všichni jeho známí se v řešení domácích záležitostí vyznají lépe než on. A tak se sir Walter spokojil s tím, že se na pana Bailliea zamračil. Vzhledem k tomu, že už táhlo na jedenáctou, pak nechal zavolat svého tajemníka a kočárem vyrazili do Burlington House, kde měl schůzku s ostatními ministry.
V Burlington House prošel několika nádvořími lemovanými sloupořadím a pak pozlacenými předpokoji. Vystoupal po velkém mramorovém schodišti pod malovanými stropy, na nichž se neskutečné množství bohů, bohyň, hrdinů a nymf buď řítilo z nebes, nebo spočívalo na nadýchaných bílých obláčcích. Ukláněla se mu celá řada napudrovaných a olivrejovaných lokajů, až nakonec přišel do pokoje, kde se ministři skláněli nad papíry a přeli se.
"Pročpak ale nepošlete pro pana Norrella, sire Waltere?" zeptal se pan Canning, sotva zaslechl, oč jde. "Nesmírně mne překvapuje, že jste tak již neučinil. Jsem si jist, že indispozice lady Poleové nakonec nebude nic víc než nějaká chybička v magii, která ji vzkřísila. Pan Norrell jistě může své kouzlo poupravit a lady Poleová bude zase zdravá jako rybička."
"Jistě!" přisvědčil lord Castlereagh. "Zdá se, že lady Poleové už lékaři nebudou k užitku. Vy a já, sire Waltere, jsme tu z vůle Boží, ovšem lady Poleová je tu z vůle páně Norrella. K životu ji poutá něco jiného než všechny ostatní - jak z teologického, tak lékařského hlediska, odvážil bych se tvrdit."
"Kdykoli není paní Percevalové dobře," vmísil se do hovoru pan Perceval, drobný a pedantický právník nenápadného vzhledu i chování, jenž zastával vysokou funkci ministra financí, "obrátím se ze všeho nejdřív na její komornou. Koneckonců, kdo ví o zdravotním stavu své paní víc než její služka? Co na to tedy komorná lady Poleové?"
Sir Walter zavrtěl hlavou. "Pampisfordová je z toho stejně zmatená jako já. Souhlasí se mnou, že moje choť se ještě před dvěma dny těšila skvělému zdraví a teď je zimomřivá, pobledlá, apatická a nešťastná. Víc jsem toho z Pampisfordové nedostal. Tedy až na nesmysly o tom, jak v domě straší. Nevím, co to s tím služebnictvem teď je. Všichni jsou podivně nesví. Dnes ráno za mnou přišel jeden lokaj s historkou o tom, jak o půlnoci natrefil na někoho na schodišti. Nějakého člověka v zeleném kabátu, s mohutnou kšticí světlých, stříbrných vlasů."
"Cože? Duch? Přízrak?" ozval se lord Hawkesbury. "Mám za to, že to tak myslel, ano."
"Pozoruhodné! A mluvil ten přízrak?" zajímal se pan Canning. "Ne. Věnoval Geoffreymu studený, opovržlivý pohled a šel dál."
"Tak to se vašemu lokaji zdálo, sire Waltere. Určitě se mu to zdálo," ujišťoval ho pan Perceval.
"Nebo byl opilý," nadhodil pan Canning.
"Ano, to mne už také napadlo. Takže jsem se přirozeně zeptal Stephena Blacka," pokračoval sir Walter, "jenže Stephen je v tomhle stejně nerozumný jako všichni ostatní. Sotva ho přiměji k tomu, aby se mnou mluvil."

"Nebudete ale snad popírat," opáčil pan Canning, "že tu leccos svědčí o působení magie? A není snad na panu Norrellovi, aby vysvětlil to, co jiní neumí? Pošlete pro pana Norrella, sire Waltere!"
Bylo to tak nabíledni, že se sir Walter zamyslel, proč na to nepřipadl sám. O svých schopnostech měl to nejlepší mínění a nenapadlo by ho, že by si obecně nepovšiml tak zjevné spojitosti. Uvědomil si, že to spočívá v něčem jiném: on jednoduše neměl magii rád. Neměl ji rád nikdy - zpočátku ji pokládal za falešnou, a neměl ji rád ani teď, když se prokázalo, že je skutečná. To ale sotva mohl vysvětlit ostatním ministrům - zrovna on, který je přesvědčil, aby poprvé za dvě stě let využili služeb mága!
V půl čtvrté se vrátil do Harley Street. Byla to nejtajuplnější hodina zimního dne. Šero proměňovalo všechny domy a lidi v černou nicotu, zatímco obloha nad nimi si uchovávala oslnivou stříbrnou modř a studeně zářila. Zimní západ slunce barvil všechny konce ulic dorůžova a dokrvava - oko to potěšilo, ale srdce se člověku sevřelo chladem. Při pohledu z okénka kočáru sira Waltera napadlo, jaké má vlastně štěstí, že není obdařen bujnou fantazií. Jiné lidi by mohlo poněkud vyvést z míry, že se mají poradit s mágem, když se ještě londýnské ulice tak prazvláštně rudě a černě rozpíjejí.
Geoffrey otevřel dveře domu v Harley Street č. 9 a sir Walter svižně vyběhl po schodech. V prvním podlaží prošel kolem benátského salónu, kde jeho choť ráno seděla. V jakési předtuše nahlédl dovnitř. Zpočátku se nezdálo, že by tam kdokoli mohl být. Oheň v krbu hořel jen slabým plamenem a vytvářel v místnosti jakýsi druhý soumrak. Nikdo ještě nerozžehl lampu či svíčku. A pak ji uviděl.
Seděla v židli u okna, rovná jako pravítko. Byla k němu otočená zády. Všechno - židle, držení těla, dokonce i záhyby jejích šatů - bylo přesně tak, jako když ji ráno opustil.
Jen co došel do pracovny, sedl ke stolu a napsal panu Norrellovi naléhavý vzkaz.
Pan Norrell nepřišel hned. Uplynula hodina, dvě. Nakonec dorazil, s kamenným, nevzrušeným výrazem ve tváři. Sir Walter se s ním setkal v hale a popsal mu, co se stalo. Potom navrhl, aby šli nahoru do benátského salónu.
"Ach!" ohradil se pan Norrell rychle. "Z vašeho vyprávění si jsem zcela jist, že lady Poleovou není třeba rušit; obávám se totiž, že pro ni nemohu nic udělat. Jakkoli mne to mrzí, sire Waltere - dobře víte, že když mohu, vždy se vám vynasnažím vyhovět -, ale ať už vaši choť postihlo cokoli, dle mého soudu to nelze magickými metodami napravit."
Sir Walter si povzdychl. Rukou si pročísl vlasy a zatvářil se nešťastně. "Ale pan Baillie na nic nepřišel, a tak jsem si myslel…"
"Vida. Přesně proto si ale jsem tak jistý, že vám nemohu pomoci. Magie a medicína k sobě nemají tak daleko, jak se očividně domníváte. Jejich působnost se často překrývá. Nemoc se dá mnohdy vyléčit jak s pomocí medicíny, tak s pomocí magie. Kdyby se lady Poleová skutečně rozstonala, nebo kdyby - Bůh chraň! - měla znovu zemřít, pak by se dozajista dala magicky léčit či oživit. Ale s prominutím, sire Waltere, to, co jste mi tu popsal, mi připadá spíš jako duševní onemocnění než tělesné, a jako takové nepřináleží magii ani medicíně. Na tyto záležitosti nejsem odborník, ale třebas by nějaký duchovní našel lepší odpověď?"
"Ale lord Castlereagh soudil - nevím, zdali je to pravda - lord Castlereagh si myslel, že když lady Poleová vděčí za svůj život magii - přiznávám, že jsem mu moc dobře nerozuměl, ale podle mě chtěl říct, že když život lady Poleové stojí na magii, pak se dá léčit pouze magií."
"Vážně? To lord Castlereagh skutečně řekl? Ach! Naprosto se mýlí, ale velmi mne zaujalo, že ho to napadlo. Tomuhle se totiž kdysi říkávalo Meraudovo kacířství. Jeden rievaulxský opat ve dvanáctém století zasvětil svůj život jeho vyvrácení a později se dočkal svatořečení. Teologie magie přirozeně nikdy nepatřila k mým oblíbeným tématům, snad se ale příliš nespletu, když řeknu, že v devětašedesáté kapitole knihy Tři zdokonalitelné stavy bytí od Williama Pantlera -"
Zdálo se, že se pan Norrell pustí do jedné z dlouhých a nudných přednášek z dějin anglické magie, plných odkazů na knihy, o nichž nikdo nikdy neslyšel. Proto mu sir Walter skočil do řeči. "Ano, ano! Máte ale představu, kdo by ta osoba v zeleném kabátu a se stříbrnými vlasy mohla být?"
"Ach!" vydechl pan Norrell. "Takže vy si myslíte, že to tedy mohl někdo být? To mi ale připadá krajně nepravděpodobné. Nebylo to spíš něco na způsob županu, jejž nedbalý sluha nechal viset na háčku? Zrovna v místě, kde by ho člověk nečekal? Já jsem se třeba jednou k smrti vyděsil paruky, kterou teď vidíte na mé hlavě. Lucas ji má každou noc uklidit do skříně - dobře ví, že má -, ale už několikrát ji nechal na stojánku na krbové římse, kde se odráží v zrcadle nad krbem a ze všeho nejvíc připomíná dva pány, kteří si s hlavami u sebe špitají něco o mně."
Pan Norrell zamžikal na sira Waltera malýma očičkama. A když prohlásil, že s tím nic nenadělá, popřál siru Walterovi dobrou noc a odešel.
Pan Norrell zamířil přímo do svého domu. Jakmile dorazil na Hanover Square, okamžitě se uklidil do malé pracovny v druhém podlaží. Byla to tichá místnůstka v zadním traktu domu, jejíž okna skýtala výhled do zahrady. Sloužící sem nikdy nevstupovali, když tu pracoval, a dokonce i Childermass potřeboval kromobyčejně naléhavý důvod, aby ho tam vyrušil. Přestože pan Norrell jen zřídkakdy dopředu oznámil, kdy pracovnu hodlá využít, v domácnosti platilo pravidlo, že pro něj má být kdykoli nachystaná. Oheň tu teď v krbu jasně hořel a všechny lampy byly zapálené, jen někdo zapomněl zatáhnout závěsy, a z okna se tudíž stalo černé zrcadlo, v němž se odrážela celá místnost.
Pan Norrell seděl u stolu naproti oknu. Otevřel velký svazek, jeden z mnoha na stole, a začal si pro sebe mumlat zaklínání.
Z roštu krbu spadl uhlík, v místnosti se pohnul stín, a tak pan Norrell vzhlédl. V tmavém okně spatřil odraz svého vylekaného obličeje a za ním uviděl… bledou, stříbřitou tvář lemovanou lesklou záplavou vlasů.
Pan Norrell se neobrátil, místo toho roztrpčeně, nasupeně oslovil obraz v okně. "Když jste říkal, že si vezmete půlku života té slečny, domníval jsem se, že jí umožníte prožít s přáteli a rodinou polovinu z pětasedmdesáti let. Myslel jsem, že to bude vypadat, jako by prostě zemřela."

"To jsem ale nikdy neřekl."
"Oklamal jste mě! Vůbec jste mi nepomohl! Riskujete, že svými triky přivedete všechno vniveč!"
Bytost v okně nespokojeně mlaskla. "Doufal jsem, že při našem druhém setkání budete rozumnější. Místo toho z vás čiší nadutost a nesmyslný vztek namířený vůči mně! Já jsem naši dohodu dodržel. Udělal jsem, co jste po mně žádal, a nevzal jsem si nic, co by mi po právu nepatřilo. Kdyby vám skutečně záleželo na štěstí lady Poleové, radoval byste se, že se dostala mezi přátele, kteří ji skutečně obdivují a váží si jí."
"Hm," odfrkl si pan Norrell, "to mě ale vůbec nezajímá. Co je osud jedné dívky v porovnání se zdarem anglické magie? Ne, zajímá mě její manžel -muž, pro něhož jsem to všechno podnikl! Toho vaše zrada úplně zdrtila. Co kdyby se už nezotavil? Co kdyby odstoupil z vlády! Nikdy bych už nemusel najít spojence, který by mi byl ochoten tolik pomoci. Rozhodně už nikdy nepřipadnu na ministra, který by mi byl natolik zavázán!"
"Říkáte, že je to její manžel? Nu, tak to ho budu muset vytáhnout do nějakého vysokého postavení! Dopomůžu mu k takové moci, k níž by se vlastním úsilím nikdy nedostal. Bude z něj premiér. Nebo třeba císař Velké Británie? To by vám vyhovovalo?"
"Ne, ne!" kroutil hlavou pan Norrell. "Vy to nechápete! Já jen chci, aby byl se mnou spokojen, mluvil s ostatními ministry a přesvědčil je o velkém prospěchu, který moje magie může přinést vlasti!"
"Je mi naprostou záhadou," prohlásila ta osoba v okně nadutě, "proč byste měl dát přednost pomoci tohohle člověka přede mnou! Co on ví o magii? Nic! Já vás mohu naučit, jak pozvednout hory a rozdrtit jejich vahou vaše nepřátele! Mohu zařídit, aby mraky při vašem příjezdu zpívaly! Mohu se postarat, aby po vašem příjezdu nastalo jaro a po vašem odchodu zima. Mohu…"
"Jistě! A na oplátku chcete jen maličkost: spoutat anglickou magii tak, aby byla po vůli každému vašemu rozmaru! Budete unášet Angličany a Angličanky z jejich domovů a Anglii proměníte v zemi, která bude vhodná pouze pro vaše zvrhlé plémě! Cena za vaši pomoc je pro mne příliš vysoká!"
Osoba v okně neodpověděla na vznesené obvinění přímo. Místo toho ze svého místa na stolečku vyskočil svícen, prolétl pokojem a roztříštil zrcadlo na protější zdi a malou porcelánovou bustu Thomase Lanchestera.
Pak všechno ztichlo.
Vyděšený a roztřesený pan Norrell zůstal sedět. Zadíval se na knihy rozložené na stole, ale pokud četl, pak způsobem známým pouze mágům, neboť jeho oči neputovaly po stránce. Po několika minutách znovu vzhlédl. Odraz osoby v okně zmizel.
Plány všech lidí, kteří počítali s lady Poleovou, přišly vniveč. Manželství - které toho pár krátkých týdnů oběma partnerům tolik slibovalo - chřadlo v jejím případě netečností a mlčením, zatímco siru Walterovi přinášelo jen úzkost a utrpení. Lady Poleová se ani zdaleka nestala přední postavou společenské smetánky: teď už odmítala kamkoli vycházet. Nikdo ji nenavštěvoval a vyšší kruhy na ni zapomněly.
Služebnictvo z Harley Street jen s velkým zdráháním vcházelo do místnosti, kde seděla, i když nikdo z nich nedokázal říct proč. Ve skutečnosti to bylo tím, že se kolem ní rozléhala slaboulinká ozvěna zvonu. Jako by na ni zdaleka foukal mrazivý vítr, z něhož se roztřásl kdokoli, kdo se k ní přiblížil. Hodinu za hodinou seděla zabalená v šálu, nehýbala se ani nemluvila a kolem ní se sbíraly zlé sny a stíny.

19
NADRANÍCI
Únor 1808
K
upodivu si nikdo nepovšiml, že ona zvláštní choroba postihnuvší choť sira Waltera byla do puntíku stejná jako ta, která trápila Stephena Blacka. I on si stěžoval, že je unavený, že je mu zima, a při těch několika málo příležitostech, kdy promluvili, hovořili oba potichu a vyčerpaně.
Na druhou stranu se ale možná není čemu divit. Životní styl lady a komorníka se od sebe liší natolik, že do velké míry zakrývá společné rysy jejich postižení. Komorník má svou práci a musí ji vykonávat. Na rozdíl od lady Poleové by se Stephenu Blackovi netrpělo, aby zahálčivě hodinu za hodinou beze slova vysedával u okna. Příznaky, kterým se u lady Poleové dostalo důstojného označení "nemoc", byly u Stephena bagatelizovány jako pouhá skleslost.
John Longridge, jenž v Harley Street pracoval jako kuchař, trpěl sklíčeností po více než třicet let a záhy přivítal Stephena do řad svobodného zednářstva melancholiků. Toho chudáčka zjevně těšilo, že našel druha ve svém neštěstí. Když Stephen po večerech sedával v kuchyni s hlavou v dlaních, John Longridge k němu přisedal z druhé strany stolu a litoval ho.
"Já s vámi cítím, pane, a neříkám to jen tak do větru. Deprese jsou ta nejhorší muka, která mohou člověka potkat. Někdy mi připadá, že se celý Londýn ze všeho nejvíc podobá vystydlé hrachové kaši, jak barvou, tak hustotou. Vidím, jak lidi s ksichty jako vystydlá hrachová kaše a rukama jako vystydlá hrachová kaše jdou po ulicích, které ze všeho nejvíc připomínají vystydlou hrachovou kaši. Kristepane, to je mi pak ale mizerně! I slunce na obloze je studené, šedé a kašovité a není s to mě ohřát. Býváte zimomřivý, pane?" V tom okamžiku si John Longridge vždycky sáhl na Stephenovu ruku. "Ach, pane, vy jste studený jako hrob."
Stephen si připadal jako náměsíčník. Už nežil, jen snil. Zdálo se mu o domě v Harley Street a o ostatních sloužících. Snil o své práci a přátelích a o paní Brandyové. Někdy se mu zdálo o věcech, které byly velice zvláštní - a v dalekém, mrazivém koutku duše věděl, že by se nic takového nemělo dít. Šel třeba chodbou nebo po schodech v domě na Harley Street, a když se otočil, viděl jiné chodby a schodiště vedoucí do dálky - chodby a schodiště, které sem nepatřily. Jako by dům v Harley Street vězel uvnitř mnohem větší a mnohem starší budovy. Chodby se honosily kamennými klenbami

a byly plné prachu a stínů. Schody a podlahy byly natolik ochozené, že připomínaly spíš přírodní kameny než architekturu. Ze všeho nejpodivnější na těch přízračných chodbách ale bylo to, že byly Stephenovi velmi povědomé. Nechápal proč či jak, ale přistihl se při myšlenkách jako: "Ano, hned za rohem je východní zbrojnice." Anebo: "Tyhle schody vedou do Vyvrhávačovy věže."
Kdykoli takové chodby spatřil nebo - jak se mu to někdy stávalo - vytušil jejich přítomnost, aniž by je viděl na vlastní oči, vlilo se mu do žil trochu víc energie, cítil se trochu víc ve své staré kůži. Ať už v něm zamrzlo cokoli (duše? srdce?), v tom okamžiku to o poznání roztálo a v něm zase ožily myšlenky, zvědavost a city. Ale po zbytek dne ho nic neuspokojovalo. Všechno byly jen stíny, prázdnota, ozvěny a prach.
Když neměl stání, chodil občas na dlouhé osamělé procházky temnými zimními ulicemi kolem Mayfairu a Piccadilly. Jednoho takového večera na sklonku února se ocitl u Whartonovy kavárny v Oxford Street. Znal to tam dobře. Jeden pokoj v horním podlaží sloužil za sídlo Nadraníkům, klubu vysoce postavených sluhů v předních londýnských domácnostech. K jeho význačným členům patřil komorník lorda Castlereagha, kočí vévody z Portlandu i Stephen. Nadraníci se pravidelně scházeli třetí úterý v měsíci a věnovali se stejným kratochvílím jako členové jakéhokoli jiného londýnského klubu - pili a jedli, karbanili, probírali politiku a propírali své drahé polovičky. I jindy večer v týdnu se Nadraníci, kteří zrovna neměli žádné povinnosti, uchylovali do horní místnosti v kavárně pana Whartona, aby si spravili náladu ve společnosti sobě rovných. Stephen vešel dovnitř a vystoupal po schodech do místnosti v patře. Ta se nijak zvlášť nelišila od obdobných šálků jiných londýnských podniků. Byla silně zakouřená, jak už útočiště silnějšího pohlaví obvykle bývají. Obložená byla tmavým dřevem. Dřevěné příčky ji rozdělovaly do boxů, aby se každý návštěvník mohl těšit z vlastního miniaturního dřevěného světa. Holá podlaha působila příjemně, protože ji denně vysypávali čerstvými pilinami. Stoly byly prostřené bílými ubrusy, petrolejky tu také pravidelně čistili a přistřihávali jim knoty. Stephen usedl v jednom boxu a objednal si sklenku portského, do níž pak zasmušile zíral.
Kdykoli nějaký Nadraník prošel kolem Stephenova boxu, zastavil se u něj na slovíčko a on napolo pozvedl ruku na pozdrav; dnes se jim ale ani neobtěžoval odpovědět. To se stalo tak dvakrát třikrát, když tu Stephen zaslechl pronikavý šepot: "To děláte moc dobře, že jim nevěnujete pražádnou pozornost! Nejsou to nakonec jen slouhové a dříči? A až budete s mou pomocí vyzdvižen na své náležité místo, na samotný vrcholek vznešenosti a velikosti, bude vás velmi těšit, že jste odvrhl jejich přátelství!" Byl to jen šepot, a přece ho Stephen slyšel naprosto zřetelně přes hlasy a smích Nadraníků a ostatních pánů. Hlavou mu bleskla zvláštní myšlenka, že i když je to jen šepot, stejně by pronikl kamenem, železem či mosazí. Ten hlas by k vám mohl promlouvat z hloubky tří set metrů pod zemí, a stejně byste ho slyšeli. Dokázal by roztříštit drahokamy a přivodit šílenství.
Bylo to něco tak neobvyklého, že ho to na chvíli vyburcovalo z letargie. Zmocnila se ho neodbytná touha zjistit, kdo to k němu mluvil, rozhlédl se tedy po místnosti, nespatřil však nikoho, koho by neznal. Pak vystrčil hlavu za příčku a pohlédl k dalšímu boxu. Nacházela se v něm osoba nepřehlédnutelného zjevu, která se chovala velmi nenucené. Neznámý se rukama opíral o vršek příčky a nohy v botách měl na stole. Vyznačoval se několika charakteristickými rysy, z nichž hlavní byla stříbrná kštice, hříva vlasů tak lesklých, hebkých a zářivých jako chmýří bodláčí. Zamrkal na Stephena, pak se zvedl ze svého boxu a přesedl si k němu.
"To už vám klidně mohu říci," obrátil se k němu velice důvěrným tónem, "že toto město se nemůže pochlubit ani setinou někdejší krásy. Od svého návratu jsem hluboce zklamán. Když jste se před mnoha a mnoha lety podíval na Londýn, viděl jste les věží, věžiček a fial. Pestrobarevné vlajky a zástavy, které se třepetaly na každé z nich, byly pastvou pro oči. Kam jste pohlédl, viděl jste kameny vytesané jako prstní kůstky a zvlněné jako plynoucí voda. Některé domy zdobili kamenní draci, gryfové a lvi symbolizující moudrost, odvahu a divokost jejich obyvatel, zatímco na zahradách týchž domů se nacházeli živí draci, gryfové a lvi v klecích se silnými mřížemi. Jejich řvaní, které bylo jasně slyšet až na ulici, děsilo všechny bojácné. V každém kostele ležel svatý a na požádání každou hodinu dělal zázraky. Každý svatý byl uložen ve slonovinové schráně, skryté v drahokamy posázené rakvi, jež byla vystavena v nádherné zlaté a stříbrné svatyni, v níž dnem i nocí plály tisíce voskovic! Každý den městem pochodovalo úchvatné procesí na oslavu jednoho z těchto svatých a sláva Londýna se šířila z jednoho světa do druhého! Tenkrát byli Londýňané přirozeně zvyklí chodit ke mně pro radu, jak budovat kostely, upravovat zahrady a zdobit své domy. Pokud žádali dostatečně uctivě, poradil jsem jim obvykle dobře. Ach ano! Když ještě vzhled Londýna závisel na mně, byl krásný, vznešený, bez poskvrnky. Ale teď…"
Udělal výmluvný posunek, jako by rukou zmačkal Londýn do kuličky a zahodil ho. "Jak hloupě ale vypadáte, když na mě tak zíráte! Vynaložil jsem značné úsilí, abych vás tu mohl navštívit - a vy tu mlčky sedíte, tváříte se jak svaté umučení, jen pusu máte dokořán. Nejspíš jste překvapený, že mě vidíte, ale kvůli tomu ještě nemusíte zapomínat na dobré vychování. Přirozeně," poznamenal, jako by dělal velký ústupek, "Angličané v mé přítomnosti často zkoprní - to je naprosto přirozené -, ale vy a já jsme takoví přátelé, že jsem si snad zasloužil lepší přivítání!"
"My se známe, pane?" vydechl Stephen ohromeně. "Mně se o vás rozhodně zdálo. Zdálo se mi, že jsme spolu v ohromném hradu s nekonečnými zaprášenými chodbami!"
"Jestli se známe?" posmíval se gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí. "Cože? To myslíte vážně? Jako bychom se posledních několik týdnů noc co noc neúčastnili týchž banketů a bálů!"
"Rozhodně v mých snech…"
"Nemyslel jsem si, že budete tak nedovtipný!" zvolal ten gentleman. "Ztracená naděje není nějaký sen! Je to nejstarší a nejkrásnější z mnoha mých hradů a úplně stejně skutečný jako Carlton House. Vím hodně z toho, co se má v budoucnosti stát, a mohu vám říct, že za dvacet let bude Carlton House srovnán se zemí, samotný Londýn nepřežije víc než dva tisíce let, zatímco Ztracená naděje bude stát až do příštího věku světa!" To pomyšlení ho až absurdně potěšilo a vůbec se musí říci, že z něj sebechvála jen čišela. "Ne, není to sen. Jen jste očarován a to kouzlo vás každou noc přenese do Ztracené naděje, abyste se tam mohl oddávat elfím radovánkám!"

Stephen na gentlemana zíral zcela nechápavě. Pak mu došlo, že když nic neřekne, vystaví se obvinění z mrzoutství a špatného vychování, vzpamatoval se proto a vykoktal: "A… a to jste mě začaroval vy, pane?"
"Ale jistě!"
Z jeho spokojeného tónu se dalo vyčíst, že Stephenovi prokázal velikou čest, když na něj seslal to zaklínadlo. Stephen mu za to zdvořile poděkoval, "…ačkoliv," dodal, "si nedokáži představit, čím jsem si od vás takovou laskavost zasloužil. Naopak si jsem jist, že jsem neudělal vůbec nic."
"Ach," zvolal gentleman polichoceně. "Vy máte ale skvělé vychování, Stephene Blacku. Mohl byste těm pyšným Angličanům dát lekci o náležité úctě, která přísluší výjimečným jedincům. Vaše způsoby vám nakonec přinesou štěstí!"
"A zlaté guineje v pokladně paní Brandyové," nadhodil Stephen, "i ty byly od vás?"
"Ach! To jste uhádl až teď? Jen si ale všimněte, jak chytře jsem to zařídil. Vzpomněl jsem si, jak jste mi vykládal o nepřátelích, kteří vás obklopují dnem i nocí a snaží se vám uškodit, seč mohou, a tak jsem peníze odnesl vaší přítelkyni. Až se vy dva vezmete, peníze připadnou vám."
"Jak jste…" začal Stephen a pak zmlkl. Nic z jeho života očividně nebylo před dotyčným gentlemanem skryto a rovněž nebylo nic, do čeho by se necítil oprávněn vměšovat. "Ale s těmi nepřáteli se mýlíte, pane," odtušil. "Nemám žádné."
"Můj milý Stephene," zvolal gentleman velmi pobaveně. "Jistěže máte nepřátele. A největším mezi nimi je ten zloduch, váš pán a choť lady Poleové! Nutí vás, abyste mu sloužil a dnem i nocí mu dělal pomyšlení. Svěřuje vám úkoly, jež jsou pro člověka vaší krásy a vznešenosti zcela nedůstojné. A proč to všechno dělá?"
"Nejspíš proto, že…" začal Stephen.
"Přesně!" prohlásil gentleman vítězoslavně. "Protože vás ten ohavný zlotřilec zajal, spoutal vás řetězy a nyní nad vámi triumfuje, křepčí a škodolibě se vám chechtá, když vás vidí v takových nesnázích!"
Stephen otevřel ústa, chtěl se ohradit, že sir Walter Pole nikdy nic takového neudělal, že se k němu vždy choval nesmírně laskavě a přátelsky; že když byl sir Walter mladší, platil mu školné, které si sotva mohl dovolit; a že později, když byl sir Walter ještě chudší, se často dělili o jedno jídlo a sedávali u stejného krbu. Co se triumfování nad nepřáteli týče, Stephen na tváři sira Waltera často vídával velmi samolibý úsměv (to když měl sir Walter za to, že zabodoval nad svými politickými soupeři), nikdy ho však nespatřil křepčit či se někomu škodolibě chechtat. Stephen se proti tomu už už ohradil, když mu při zmínce o řetězech projel tělem neslyšný blesk. Najednou ve své představivosti viděl temný prostor - příšerný, stísněný, hrůzostrašný prostor, ve kterém byl puch a vedro k zalknutí. V polotmě se míhaly stíny a ozývalo se šoupání a řinkot těžkých železných řetězů. Neměl nejmenší představu, co měl tento obraz znamenat či odkud se vzal. Nepokládal za možné, že by to byla vzpomínka. Na žádném takovém místě přece nikdy nebyl, ne?
"…kdyby někdy zjistil, že před ním vy a ona každou noc unikáte, abyste se mohli veselit v mém hradu, panečku! - to by ho hned popadla žárlivost a odvážil bych se tvrdit, že by se vás oba pokusil zabít. Leč nebojte se, drahý Stephene! Postarám se, aby na to nikdy nepřišel. Bože, jak se mi jen takoví sobci protiví! Já jsem ostatně přezíravost a opovržení pyšných Angličanů zažil na vlastní kůži, mně také zadávali úkoly, které byly pod mou důstojnost. Nesnesl bych, aby stejný osud potkal i vás!" Gentleman zmlkl a pohladil Stephena po tváři a po čele ledovými bílými prsty, po čemž Stephena zvláštně zamrazilo. "Nedokážete si ani představit, jak hluboký zájem jste ve mně vzbudil a jak rád bych vám prokázal nějakou trvalou službu! - a proto jsem pojal plán, že z vás udělám krále nějakého elfího království!"
"P-promiňte, pane. Nad něčím jsem se teď zamyslel. Krále, říkáte? Ne, pane. Králem bych být nemohl. Kdybyste nebyl tak laskavý, nikdy by vás to ani nenapadlo. Krom toho se velmi obávám, že bych se v elfí zemi necítil příliš dobře. Od té doby, co jsem poprvé zavítal do vašeho hradu, jsem otupělý a sklíčený. Únava mě zmáhá ráno, v poledne i večer a život je pro mě jedno velké břímě. Chyba je nejspíš jen na mé straně, ale třeba nejsou smrtelníci na elfí blaho stavěni?"
"Ach! To je prostě jen smutek nad bezútěšností Anglie v porovnání se skvělým životem, který vedete v mém domě, kde se stále tančí a hoduje a kde je každý vystrojen v nejlepších šatech."
"Snad máte pravdu, pane, ale kdybyste měl to srdce a zrušil kouzlo, které mne poutá, byl bych vám velmi vděčný."
"Ale to není možné!" prohlásil gentleman. "Cožpak nevíte, že moje krásné sestry a sestřenky - a mohu prozradit, že pro každou z nich se králové vraždili a že kvůli nim se rozpadaly říše - se všechny hádají, která s vámi bude tančit příště? A co by řekly, kdybych jim vyjevil, že už do Ztracené naděje nikdy nezavítáte? Krom mnoha jiných předností jsem totiž i nebývalé pozorný bratr a bratránek, a kdykoli mohu, snažím se potěšit ženy ve svém domově. A co se odmítání královského trůnu týče, musím vás ujistit, že na světě není nic příjemnějšího, než když se vám všichni klaní a oslovují vás rozličnými tituly."
Pak dál zahrnoval Stephena přemrštěnou chválou, velebil jeho krásu, důstojný vzhled i ladný tanec - to všechno kdovíproč považoval za hlavní předpoklady pro vládce velkého království ve Férii - a začal uvažovat, jaké království by Stephenovi nejvíce vyhovovalo. "Nevýslovné Požehnání, to je hezká zem, s temnými, neproniknutelnými hvozdy, osamělými horami a moři, jež nelze přeplout. Má tu výhodu, že je v současnosti bez vládce - na druhou stranu ovšem nevýhodu, že si tamější trůn již nárokuje plných šestadvacet uchazečů a že byste byl vržen do krvavé občanské války - což by se vám třeba nechtělo? Pak je tu vévodství Litujtemě. Stávající vévoda nemá žádné přátele, kteří by stáli za řeč. Na druhou stranu bych ale nesnesl, aby nějaký můj přítel vládl tak ubohoučké zemičce jako Litujtemě!"

20
POCHYBNÝ KLOBOUČNÍK
Únor 1808

T
i, kteří s mágovým nástupem věštili rychlý konec války, se záhy dočkali zklamání. "Magie!" odfrkl si ministr zahraničí Canning. "O magii mi ani nemluvte! Je jako všechno ostatní, plná překážek a zklamání!"

Něco na těch stescích bylo a pan Norrell se rád pouštěl do obšírných a těžko pochopitelných výkladů, proč něco není možné. Když jednou něco takového vysvětloval, vyslovil cosi, čeho později litoval. Bylo to v Burlington House a pan Norrell vysvětloval ministru vnitra lordu Hawkesburymu, že to či ono nelze podniknout, protože by si to vyžádalo přinejmenším tucet mágů, kteří by pracovali dnem i nocí. Dlouhou a nudnou řeč o bědném stavu anglické magie zakončil slovy: "Byl bych rád, kdyby tomu bylo jinak, ale jak si je jeho lordstvo vědomo, naši talentovaní mladíci hledají uplatnění v armádě, námořnictvu či církvi. Moje vlastní profese je naneštěstí opomíjena." A zhluboka si povzdychl.
Pan Norrell tím nic nemyslel, snad jen chtěl poukázat na svůj výjimečný talent, jenže lord Hawkesbury si to vyložil úplně jinak.
"Takže podle vás potřebujeme další mágy?" opáčil. "Nu ano! Naprosto chápu. Naprosto. Co takhle školu? Anebo Královskou společnost pod záštitou Jeho Veličenstva? Nu, pane Norrelle, detaily už myslím nechám na vás. Budete-li tak laskav a sepíšete o tom zprávu, rád si ji přečtu a postoupím návrhy v ní obsažené dalším ministrům. Všichni víme, že to je vaše forte, vy vždy píšete tak jasně a podrobně a navíc máte krásný rukopis. Troufl bych si tvrdit, že nějaká sumička by se na to našla. Až tedy budete mít čas. Není kam spěchat. Vím, jak jste vytížený."
Chudák pan Norrell! Nic mu nemohlo být po chuti méně než výchova dalších mágů. Utěšoval se pomyšlením, že lord Hawkesbury je příkladný ministr oddaný své práci a že jeho pozornost jistě poutá tak tisíc věcí. Bezpochyby na to brzy zapomene.
Ale když se pan Norrell příště ocitl v premiérově sídle, lord Hawkesbury k němu přispěchal a hned ho oslovil: "Á, pane Norrelle! Mluvil jsem s králem o vašem plánu na výchovu nových mágů. Jeho Veličenstvo to velmi potěšilo, nápad považuje za skvělý a mám vám od něj vyřídit, že nad celým podnikem rád převezme záštitu."
Než se pan Norrell zmohl na odpověď, do místnosti naštěstí náhle vstoupil švédský velvyslanec a jeho lordstvo muselo zase odspěchat.
Zhruba za týden ale potkal pan Norrell lorda Hawkesburyho znovu, tentokrát na zvláštní večeři, kterou princ velšský pořádal na páně Norrellovu počest v Carlton House. "Hleďme, pan Norrell, tady jste! Nejspíš s sebou nemáte doporučení ohledně školy mágů? Zrovna jsem mluvil s vévodou z Devonshiru a jeho to nesmírně zaujalo - tvrdil, že jeho dům v Leamington Spa by se k těmto účelům výborně hodil, a vyptával se na učební osnovy, a zdali by se mágové také modlili a kde by spali - zkrátka dotazoval se na všechno možné, a přitom já o tom neměl nejmenší ponětí. Tak by mě zajímalo, jestli byste nebyl tak laskav a nepohovořil si s ním. Stojí tamhle u krbové římsy - á, už nás zahlédl - jde k nám. Vaše Milosti, tady pan Norrell je hotov zodpovědět veškeré vaše otázky."
Panu Norrellovi dalo dost práce vysvětlit lordu Hawkesburymu a vévodovi z Devonshiru, že škola by mu zabrala příliš mnoho času a navíc ještě neviděl mladé chlapce dostatečně talentované, aby ten pokus stál za to. Jeho Milost i jeho lordstvo zdráhavě uznali, že má pravdu, a tak pan Norrell mohl obrátit svou pozornost k mnohem příjemnějšímu plánu, a sice ku likvidaci již existujících mágů.
Pouliční londýnští kouzelníci ho iritovali už dávno. Již v dobách, kdy ho nikdo neznal a kdy si ho nikdo nevážil, posílal členům vlády a dalším významným osobám petice apelující na to, aby se město těchto potulných kouzelníků zbavilo. Jakmile pan Norrell dosáhl všeobecného věhlasu, své úsilí zdvojnásobil a ztrojnásobil. Nejdřív přišel s nápadem, že by stát měl magii regulovat a udělovat mágům povolení k výkonu činnosti (ačkoli si přirozeně nedokázal představit, že by takové oprávnění získal kdokoli kromě něj). Navrhl zřízení regulační Rady pro magii, to už však ve své horlivosti zašel příliš daleko.
Jak řekl lord Hawkesbury siru Walterovi: "Nepřejeme si ani v nejmenším urazit muže, který prokázal státu takové služby, ale žádat uprostřed války o zřízení Rady s tajnými rady a tajemníky a bůhvíčím ještě! A kvůli čemu? Aby poslouchali Norrellovy řeči a skládali mu poklony! To je zcela vyloučeno. Milý sire Waltere, snažně vás prosím, přesvědčte ho, ať zvolí jiný postup."
Takže když se sir Walter a pan Norrell příště setkali (k čemuž došlo v domě pana Norrella na Hanover Square), sir Walter oslovil přítele následujícími slovy: "Je to obdivuhodný cíl, pane, a nikdo proti němu nic nenamítá, ovšem s tou Radou byste se daleko nedostal. Uvnitř Londýna - kde je ten problém nejpalčivější - nebude mít Rada žádnou pravomoc. Řeknu vám, co uděláme; zítra spolu zajdeme do Mansion House za starostou a dvěma radními. Myslím, že pro svou věc brzy najdeme příznivce."
"Ale milý sire Waltere," zvolal pan Norrell. "To nestačí. Problém se neomezuje pouze na Londýn. Od té doby, co jsem odjel z Yorkshiru, jsem se tomu podíval na zoubek…" (V tu chvíli zapátral v hromadě papírů na stolečku u svého loktu a vytáhl z ní jediný list.) "V Norwichi je dvanáct pouličních kouzelníků, dále pak dva v Yarmouthu, dva v Gloucesteru, šest ve Winchesteru a dvaačtyřicet v Penzance! Probůh! Nedávno za mnou přišla taková… špindíra… nedala se odbýt, dokud ji nepřijmu, načež začala požadovat, abych jí vystavil papír - nic menšího než osvědčení o způsobilosti -, v němž bych jí potvrdil, že umí čarovat. V životě mi nic tak nevyrazilo dech! Řekl jsem jí: ‚Ženská -'"
"Co se týče ostatních měst, o kterých jste se zmínil," skočil mu spěšně do řeči sir Walter, "sám uvidíte, že jakmile se Londýn zbaví téhle svízele, ostatní budou rychle následovat jeho příkladu. Žádné z nich nestrpí pocit, že zaostává za dobou."
Pan Norrell brzy zjistil, že to dopadlo přesně tak, jak sir Walter předvídal. Starosta i radní se mohli přetrhnout, aby přispěli ke slavnému vzkříšení anglické magie. Přesvědčili Shromáždění radních, aby zřídilo Komisi pro magické úkony, a Komise rozhodla, že uvnitř hradeb města má povolení provádět magii pouze pan Norrell a že ostatní, kteří "si stavějí budky či krámky či jinak obtěžují Londýňany tvrzením, že umějí kouzlit", mají být neprodleně vypovězeni.
Pouliční kouzelníci si sbalili stánky, naložili svých pár švestek na káry a odtáhli z města. Někteří si dali tu práci a na odchodu Londýn prokleli, vcelku však svůj nešťastný osud snášeli obdivuhodně vyrovnaně. Většinou si jednoduše ujasnili, že se napříště magie vystříhají a že se místo toho stanou žebráky a zloději, a vzhledem k tomu, že se žebrotě a

zlodějně amatérsky věnovali celá léta, netrpěli tak moc, jak byste si mohli představovat.
Ale jeden neodešel. Vinculus, mág z Threadneedle Street, zůstal ve své boudě, nadále svým zákazníkům předpovídal neblahý osud a nechal si od zavržených milenců a milenek a rozhněvaných tovaryšů platit za drobnou odplatu. Pan Norrell si přirozeně na tuto situaci energicky stěžoval u Komise pro magické úkony, neboť Vincula mezi všemi mágy nenáviděl nejvíc. Komise pro magické úkony posílala soudní sluhy a strážníky, aby Vinculovi pohrozili vsazením do klády, Vinculus však na ně vůbec nedbal a mezi obyvateli Londýna se těšil takové oblibě, že se ho Komise ze strachu z pouličních nepokojů neodvážila vyhnat násilím.
Jednoho pošmourného únorového dne byl Vinculus ve své kouzelnické boudě vedle kostela svatého Kryštofa. Kdyby si snad někdo z vás čtenářů nepamatoval z mládí kouzelnickou boudu, měla bych pro pořádek uvést, že svým tvarem připomínala maňáskové divadlo s Kašpárkem a Kalupinkou nebo trhovecký stánek a že byla zbudovaná ze dřeva a z plátna. Žlutý závěs, do půlky nahozený tlustou vrstvou ztvrdlého bahna, sloužil jako dveře i jako vývěska inzerující služby nabízené uvnitř.
Právě toho dne neměl Vinculus žádné zákazníky a nekynula mu žádná naděje, že by nějaké sehnal. Ulice města prakticky zely prázdnotou. Nad Londýnem visela hustá šedá mlha, která byla cítit po kouři a dehtu. Kupci ve městě navršili uhlíky na ohništích a zapálili všechny lampy v domě, přesto však ve své snaze rozptýlit tmu a zažehnat zimu neuspěli; dnes z jejich arkýřových oken nedopadala na ulici veselá záře: světlo nedokázalo mlhou vůbec proniknout. Nikoho to tudíž netáhlo do obchodů utrácet peníze a obchodní příručí v dlouhých bílých zástěrách a napudrovaných parukách ležérně postávali, klábosili, anebo se nahřívali u ohně. Pokud měl toho dne někdo práci doma, pak taky doma zůstal, zatímco když už někdo ven musel, vyřídil to rychle a co nejrychleji se vrátil pod střechu.
Vinculus zasmušile seděl polozmrzlý za zástěnou a v duchu přebíral jména několika hostinských, kteří by se snad dali přesvědčit k tomu, aby mu nalili jednu dvě sklenky svařeného vína na sekyru. Už se skoro rozmyslel, ke kterému z nich zamíří nejdřív, když zaslechl, jak někdo před boudou podupává a dýchá si na prsty. Vinculus odhrnul oponu a vyšel ven.
"Vy jste ten mág?"
Vinculus mírně podezřívavě přitakal (příchozí vypadal trochu jako soudní zřízenec).
"Výborně. Mám pro vás zakázku."
"To dělá dva šilinky za první konzultaci."
Příchozí strčil ruku do kapsy, vytáhl peněženku a vtiskl Vinculovi do dlaně dva šilinky.
Pak začal popisovat problém, který měl Vinculus magickými prostředky vyřešit. Jediná potíž spočívala v tom, že čím víc toho dotyčný napovídal, tím méně mu Vinculus věřil. Tvrdil, že pochází z Windsoru. To bylo klidně možné. Jistě, mluvil se severním přízvukem, na tom ale nebylo nic divného; lidé ze severních hrabství často putovali za lepším výdělkem dolů na jih. Neznámý rovněž prohlašoval, že mu patří úspěšné kloboučnictví - to už mu Vinculus příliš nevěřil, protože byste těžko našli člověka, který vypadal méně jako kloboučník. Vinculus toho o kloboučnících příliš nevěděl, tušil ale, že obvykle chodí nastrojení podle poslední módy. Tenhle člověk měl na sobě stařičký černý kabát, který byl nejméně na deseti místech zalátán a povyspravován. Ačkoli měl oblečení čisté a z kvalitní lněné tkaniny, působilo by zastarale už před dvaceti lety. Vinculus neznal jména sto a jednoho módního doplňku, které kloboučníci vyrábějí; věděl ale, že je kloboučníci znají. Tenhle muž je ale neznal; říkal jim "hučky".
V té zimě zmrzlo i bláto na led, a jak si Vinculus zapisoval podrobnosti do umaštěného zápisníčku, nějak mu ujela noha a upadl na toho pochybného kloboučníka. Snažil se vstát, zledovatělá země však byla tak zrádná, že musel svého klienta využít jako žebříku. Pochybného kloboučníka dost vyděsilo, jak z Vincula táhlo pivo a zelí a jak ho jeho kostnaté prsty celého osahaly, nic však neřekl.
"Omlouvám se," zamumlal Vinculus, když zase stál pevně na nohou.
"Nic se nestalo," odvětil pochybný kloboučník zdvořile a otřepal z kabátu ztvrdlé chlebové drobečky, mastné cucky vlny, kusy bláta a jiné malé známky Vinculovy přítomnosti.
I Vinculus si urovnával šaty, které se mu při pádu pomačkaly.
Pochybný kloboučník vyprávěl dál.
"Takže, jak říkám, obchod mi jen kvete, moje čepce patří v celém Windsoru k nejvyhledávanějším a nemine skoro jediný týden, aby si jedna z princezen z Hradu nepřišla vybrat čepec či hučku. Nechal jsem nade dveře vyvěsit veliký královský erb, aby lidi viděli, že se těším přízni královské rodiny. Pořád mě ale čas od času napadne, že je s tím kloboučnictvím spousta práce. Člověk tam musí sedět a do noci sešívat čepce, počítat peníze a tak dále. Připadá mi, že bych měl mnohem jednodušší život, kdyby se do mě jedna z těch princezen zamilovala a vdala se za mě. Neměl byste takové kouzlo, mágu?"
"Kouzlo lásky? Jistě. Ale bude to drahé. Obvykle si počítám čtyři šilinky za kouzlo, které omámí děvečku od krav, deset šilinků za švadlenu a šest guinejí za vdovu s vlastním obchodem. Ovšem princezna… Hm." Vinculus se špinavými nehty poškrábal po neoholené tváři. "Čtyřicet guinejí," odvážil se.
"Dobře."
"A která to je?" zeptal se Vinculus.
"Která je co?" nechápal pochybný kloboučník.
"Kterou princeznu byste si tak představoval?"
"Vždyť jsou jedna jako druhá, ne? Anebo se cena mění podle princezny?"
"Ne, to ne. Dám vám zaklínadlo napsané na papírku. Přetrhněte ten papír vejpůl a půlku si všijte pod náprsní kapsičku kabátu. Druhou polovinu ukryjte na tajné místo do nějaké části oděvu princezny, pro niž se rozhodnete."
Pochybného kloboučníka to očividně zarazilo. "A jak mám tohle u všech svatých zařídit?"
Vinculus se na něj zadíval. "Neříkal jste snad před chvilkou, že jim šijete čepce?

Pochybný kloboučník se zasmál. "Ach ano! Samozřejmě!"
Vinculus ho probodl podezřívavým pohledem. "Vy nejste kloboučník o nic víc, než já jsem… já jsem…"
"Mág?" nadhodil pochybný kloboučník. "Přinejmenším musíte uznat, že to není vaše jediná profese. Koneckonců jste mi právě vybral kapsy."
"Jen proto, že jsem chtěl vědět, co jste to za lumpa," odsekl Vinculus a tak dlouho třásl rukou, dokud mu z rukávu nevypadaly všechny věci, které pochybnému kloboučníkovi uzmul z kapes. Bylo to pár stříbrných mincí, dvě zlaté guineje a tři čtyři přeložené kusy papíru. To poslední ze země sebral.
Šlo o tlusté lístky velmi kvalitního papíru. Všechny byly odshora až dolů hustě popsané drobným úhledným rukopisem. V záhlaví prvního lístku stálo: Dvě kouzla, která toho zatvrzelce přinutí odejít z Londýna, a jedno kouzlo, abych zjistil, co právě dělá můj nepřítel.
"Mág z Hanover Square," vydechl Vinculus.
Childermass (neboť to byl on) přikývl.
Vinculus kouzla pročetl. První mělo očarovanému podsunout představu, že na všech londýnských hřbitovech straší nebožtíci, již tam jsou pohřbení, a že na každém mostu obcházejí sebevrazi, kteří se z něj vrhli do hlubin. Zakletý by viděl duchy, jak vypadali v okamžiku své smrti, se všemi ranami, poznamenané nemocemi či vysokým věkem. Takto by propadal čím dál většímu děsu, až by se neodvažoval projít kolem mostu či kostela - což by mu v Londýně vážně ztížilo život, neboť mosty se tu nacházejí ani ne sto metrů od sebe a u kostelů je ta vzdálenost ještě výrazně menší. Druhé kouzlo mělo objekt přesvědčit, že svou jedinou lásku a všemožné štěstí najde na venkově, a k tomu třetímu kouzlu - s jehož pomocí se dalo zjistit, co dělá váš nepřítel - bylo potřeba zrcadlo a Norrell jím chtěl nejspíš Childermassovi umožnit špehovat Vincula.
Vinculus se ušklíbl. "Můžete tomu mágovi z Mayfairu vyřídit, že jeho kouzla na mě neúčinkují!"
"Vážně?" opáčil Childermass uštěpačně. "Inu, to je možná tím, že jsem je neseslal."
Vinculus hodil papíry na zem. "Tak je sešlete teď!" Vzdorně založil ruce na prsou a blýskal po něm pohledem, jak to dělával, když vyvolával Ducha řeky Temže.
"Děkuji, ale ne."
"A pročpak ne?"
"Protože si tak jako vy nenechám mluvit do své práce. Můj pán mi nařídil, abych se postaral o to, že odejdete z Londýna. Ale já to hodlám zařídit po svém, ne po jeho. Pojďte, myslím, že bude nejlepší, když si o tom pohovoříme, Vincule."
Vinculus se nad tím zamyslel. "A mohli bychom si o tom popovídat někde v teplíčku? Třebas v pivnici?"
"Jistě, jak je libo."
Papíry s Norrellovymi kouzly jim poletovaly u nohou. Vinculus se sehnul, sebral je a strčil si je do záňadří kabátu, přestože byly zamazané od bláta a přilíply se na ně i kousky slámy.

21
MARSEILLESKÝ TAROT
Únor 1808
O
na pivnice se jmenovala U ananasu a kdysi bývala útočištěm a skrýší nechvalně proslulého zloděje a vraha. Tento zloděj měl tenkrát nepřítele, muže stejně zlotřilého jako on sám. Zloděj a jeho nepřítel společně spáchali jakýsi hrozný zločin, jenže zloděj si ponechal obě poloviny lupu a poslal na soud udání, kde by tak mohli najít jeho nepřítele. Jakmile se tomuto nepříteli podařilo uprchnout z vězení v Newgate, přišel uprostřed noci k Ananasu spolu s třiceti komplici. Nakázal jim, ať trhají tašky ze střechy a rozebírají cihly domu, až nakonec mohl sáhnout dovnitř a vyvléct zloděje vlastníma rukama. Nikdo neviděl, co následovalo, ale mnozí slyšeli strašlivé skřeky ozývající se z černočerné tmy ulice. Hostinský zjistil, že temná pověst hospodě U ananasu prospívá, a tudíž se nikdy neobtěžoval svůj dům opravit - tedy až na to, že nechal díry zatlouct dřevem a zalít dehtem. Dům pak vypadal jako oblepený náplastmi po rvačce se sousedy.
Od domovních dveří vedly do šerého salónku tři kluzké schody. Hospoda U ananasu se vyznačovala typickým odérem, v němž se pivo mísilo s tabákem, přirozeným pachem hostů a neskutečným smradem řeky Fleet, která už bezpočet let sloužila jako stoka. Fleet protékala pod základy Ananasu a všeobecně se soudilo, že se do ní Ananas propadá. Stěny salónku zdobily laciné rytiny - portréty slavných zločinců z minulého století, kteří všichni skončili na šibenici, a podobizny královských zhýralých synů, kteří pro ni rostli.
Childermass a Vinculus si sedli ke stolu v rohu. Přízračná dívka jim přinesla lacinou lojovou svíčku a dva cínové korbele s horkým kořenitým pivem. Childermass zaplatil.
Chvíli mlčky popíjeli a potom se Vinculus zadíval na Childermasse. "A co vlastně měly znamenat všechny ty nesmysly o čepcích a princeznách?"
Childermass se zasmál. "No, to byl jen takový můj nápad. Od toho dne, co jste se objevil v jeho knihovně, se můj pán písemně obracel na všechny své významné přátele, ať mu vás pomohou zničit. Požádal lorda Hawkesburyho a sira Waltera Polea, aby si jeho jménem stěžovali králi. Rovněž vyrukoval s nápadem, že by na vás Jeho Veličenstvo mohlo poslat armádu, ale lord Hawkesbury a sir Walter Pole prohlásili, že král si asi nebude dělat velké starosti s jedním otrhaným kouzelníkem za žlutým závěsem. Mě ale napadlo, že kdyby se Jeho Veličenstvo dozvědělo, že jste chtěl ohrozit panenství jeho dcer, mohlo by se k tomu postavit úplně jinak." Childermass si znovu lokl kořenitého piva. "Ale řekněte mi, Vincule, to už vás neunavují falešná kouzla a vylhané věštby? Polovina zákazníků se vám chodí smát.

Nevěří ve vaši magii víc než vy sám. Váš čas skončil. Teď je v Anglii skutečný mág."
Vinculus si zhnuseně odfrkl. "Mág z Hanover Square! Všichni význační lidé v Londýně o něm prohlašují, že v životě neviděli tak poctivého člověka. Ale já mágy znám a tvrdím tohle: všichni mágové lžou a tenhle ještě víc než ostatní."
Childermass pokrčil rameny, jako že se ani nebude obtěžovat to popírat.
Vinculus se k němu naklonil přes stůl. "Magie bude plát na úbočích kamenných vrchů, ale jejich mysli ji nebudou s to obsáhnout. V zimě budou holé stromy černým písmem, ale oni mu neporozumí."
"Stromy a vrchy a kopce, Vincule? Kdy jste naposledy viděl strom nebo vrch? Proč neřeknete, že magie bude plát na stěnách špinavých domů nebo že kouř napíše magii na oblohu?"
"To není moje věštba!"
"Ach ano. Samozřejmě. Tvrdíte, že jde o věštbu Krále Havrana. Nu, na tom není nic neobvyklého. Každý šarlatán, kterého jsem potkal, zvěstoval poselství Krále Havrana."
"Sedím na černém trůnu ve stínech," mumlal Vinculus, "avšak oni mne neuvidí. Z deště mi vyvstanou dveře a já jimi projdu."
"Pochopitelně. A když jste si tu věštbu nenapsal, kde jste ji sebral?"
Chvíli to vypadalo, že Vinculus ani neodpoví, pak ale řekl: "Stojí v knize."
"V knize? Jaké knize? Můj pán má obsáhlou knihovnu, a přece žádné takové proroctví nezná."
Vinculus nic neřekl.
"Je to vaše kniha?" zeptal se Childermass.
"Mám ji u sebe."
"A kde jste zrovna vy sehnal knihu? Kde jste ji ukradl?"
"Neukradl jsem ji. Je to moje dědictví. Je to největší nádhera a největší břímě, které kdy v tomto věku nějaký člověk dostal."
"Pokud je skutečně cenná, pak ji můžete Norrellovi prodat. Je o něm známo, že za knížky v minulosti vyplatil velké sumy."
"Mág z Hanover Square tuhle knihu nikdy vlastnit nebude. Dokonce ji ani nikdy neuvidí."
"A kde tak velký poklad přechováváte?"
Vinculus se mrazivě zasmál, jako by tím chtěl naznačit, že služebníkovi svého nepřítele tohle rozhodně neprozradí.
Childermass zavolal na číšnici, aby jim donesla další pivo. Přinesla tedy dva korbele a oni z nich chvíli mlčky upíjeli. Pak Childermass vytáhl ze záňadří paklík karet a ukázal je Vinculovi. "Marseilleský tarot. Viděl jste už někdy podobné karty?"
"Často," přisvědčil Vinculus. "Ale ty vaše jsou jiné."
"Jsou to kopie karetní sady, která patřila jednomu námořníkovi, jehož jsem potkal ve Whitby. Koupil je v Janově, chtěl s jejich pomocí vypátrat ukryté pirátské zlato, jenže je neuměl vykládat. Nabídl mi je ke koupi, ale já byl chudý a nemohl jsem si dovolit vysázet za ně částku, kterou po mně žádal. A tak jsme se domluvili jinak: já mu je vyložím a on mi je na oplátku půjčí na tak dlouho, abych si je mohl obkreslit. Jeho loď bohužel vyplula předtím, než jsem byl hotov, takže jsem polovinu kreseb dodělával po paměti."
"A co jste mu věštil za osud?"
"Ten pravdivý. Že se do roka a do dne utopí."
Vinculus se zasmál, takovou upřímnost on schvaloval.
Když se Childermass tenkrát dohodl s mrtvým námořníkem, trpěl podle všeho takovou nouzí, že si nemohl dovolit ani papír, a tak byly karty nakreslené na rubových stranách účtenek z pivnic, stvrzenek z prádelny, dopisů, starých účtů a divadelních plakátů. Později papíry podlepil barevnou lepenkou, ale v několika případech vytištěná písmena či rukopis prosvítaly i na lícové straně a karty pak vypadaly dost zvláštně.
Childermass vyložil devět karet do řady a otočil tu první.
Pod obrázkem stálo číslo a jméno: VIIII. L'Ermite. Na obrázku byl stařec v mnišské kutně a kápi. V ruce držel lucernu a kráčel o holi, jako kdyby se po tolika letech sezení a studia nemohl spolehnout na své nohy. Jeho vyzáblá tvář vypadala podezřívavě. Z karty na přihlížejícího dýchlo sucho a zaštípalo ho ve chřípí, jako by sama karta byla zaprášená.
"Hmmm!" řekl Childermass. "V současné době vaše kroky ovlivňuje poustevník. Nu, tak to už jsme věděli."
Následující karta byla Le Mat, jediná obrázková karta neoznačená číslem, jako by vyobrazená postava v jistém slova smyslu stála mimo. Childermassova karta znázorňovala muže kráčejícího po cestě pod letním stromem. O jednu hůl se opíral a na druhé nesl přes rameno raneček ze svázaného šátku. Za ním poskakoval psíček. Ta postava měla představovat blázna či šaška z dávných časů. Na klobouku měl zvoneček a kolem kolenou uvázané stužky, jež Childermass vybarvil červeně a zeleně. Childermass podle všeho úplně nevěděl, jak si tuto kartu má vyložit. Chvíli o ní uvažoval a pak obrátil další dvě karty: VIII. La Justice, ženu s korunou na hlavě a s mečem a váhami v rukou, a Dvojku holí. Hole byly zkřížené a mimo jiné mohly symbolizovat křižovatku.
Childermass se uchechtl. "No to mě podržte!" řekl, dal si ruce křížem a pobaveně se zadíval na Vincula. "Tahle karta," poklepal na La Justice, "mi říká, že jste zvážil možnosti a došel k rozhodnutí. A z téhle," ukázal na Dvojku holí, "zase vyplývá, jak jste se rozmyslel: vydáte se na cestu. Vypadá to, že jsem tu marnil čas. Vy už jste se rozhodl odejít z Londýna. Tolik ujišťování o opaku, Vincule, a přece jste od začátku hodlal odejít!"
Vinculus pokrčil rameny, jako by chtěl říct: co taky Childermass čekal?
Pátá karta byla Valet de Coupe, Páže kalichů. Člověk si přirozeně představuje páže jako mládenečka, ale na obrázku byl zralý muž se sklopenou hlavou. Vlasy měl rozcuchané a plnovous hustý. V levé ruce držel těžký pohár, ale tím se zvláštní, nepřirozený výraz v jeho tváři vysvětlit nedal - ne pokud by to nebyl nejtěžší pohár na světě. Ne, musí to být

nějaké jiné břemeno, které není očím hned zjevné. Kvůli materiálům, jež musel Childermass k výrobě karet použít, vypadal tenhle obrázek vyloženě svérázně. Nakreslený byl na rubové straně dopisu a písmo papírem prosvítalo. Šaty vyobrazeného muže se skládaly ze samých klikyháků a i jeho tváře a ruce byly poznamenané kousky písmen.
Když to Vinculus spatřil, zasmál se, jako by to poznával. Třikrát na kartu poklepal, jako by ji přátelsky zdravil. Možná právě to Childermasse znejistilo. "Máte někomu doručit zprávu," pronesl váhavě.
Vinculus přikývl. "A ukáže mi následující karta toho člověka?" zeptal se.
"Ano."
"Ach!" zvolal Vinculus a obrátil šestou kartu sám.
Šestá karta byla Cavalier de Baton. Rytíř holí. Jakýsi muž v klobouku se širokým okrajem seděl na plavém koni. Soudě podle několika kamenů a chomáčů trávy u koňských kopyt projížděl venkovskou krajinou. Šaty měl hezky ušité a už od pohledu drahé, ale z nějakého nevysvětlitelného důvodu svíral v ruce těžký kyj. A i slovo "kyj" působilo nadneseně, spíš šlo o tlustou větev ulomenou ze stromu či keře, ještě z ní trčely větvičky a lístky.
Vinculus kartu zvedl a pozorně šiji prohlédl.
Sedmá karta byla Dvojka mečů. Childermass nic neřekl, ale okamžitě otočil osmou kartu - Le Pendv, Viselec. Devátá karta byla Le Monde, Svět. Zobrazovala nahou tančící ženu; ve čtyřech rozích karty byli rozmístěni anděl, orel, okřídlený býk a okřídlený lev - symboly evangelistů.
"Můžete očekávat setkání," předpovídal Childermass, "které povede k nějaké zkoušce, možná i ke smrti. Karty neříkají, zdali přežijete, či ne, ale ať už se stane cokoli, podle tohohle," dotkl se poslední karty, "svého cíle dosáhnete."
"A víte teď, co jsem zač?" zeptal se Vinculus.
"Ne tak docela, ale vím o vás víc než předtím.""Vidíte, že nejsem jako ostatní," prohlásil Vinculus.
"Karty nenaznačují, že byste byl víc než šarlatán," opáčil Childermass a začal sbírat karty.
"Počkejte," zarazil ho Vinculus, "teď budu věštit já vám."
Vinculus vzal karty a vyložil jich devět. Pak je jednu po druhé otočil: XVIII. La Lune, XVI. La Maison Dieu obrácený, Devítka mečů, Valet de Baton, Desítka holí obrácená, II. La Papesse, X. La Rove de Fortvne, Dvojka mincí, Král kalichů.
Vinculus se na ně zadíval. Vzal La Maison Dieu a prohlédl si ji, nic však neřekl.
Childermass se zasmál. "Máte pravdu, Vincule. Nejste jako ostatní. Tohle je můj život - přímo na stole přede mnou. Ale nedokážete ho přečíst. Vy jste mi zvláštní člověk - pravý opak všech mágů posledních staletí. Oni byli nesmírně učení, ale neměli žádný talent. Vy máte talent, ale nulové vědomosti. Nedokážete těžit z toho, co vidíte."
Vinculus si špinavými nehty poškrábal protáhlou zažloutlou tvář.
Childermass znovu začal sklízet karty, ale Vinculus mu v tom opět zabránil a naznačil mu, že by měli vyložit karty ještě jednou.
"Cože?" hlesl Childermass překvapeně. "Já už jsem vám osud předpověděl. Vy jste mi můj vyložit nedokázal. Co byste ještě chtěl dělat?"
"Vyložím jeho osud."
"Čí? Norrellův? Ale tomu neporozumíte."
"Zamíchejte karty," pobídl ho Vinculus umíněně.
A tak Childermass zamíchal karty, Vinculus jich devět odebral a vyložil je na stole. Pak otočil první. IIII. L'Emperevr. Byl na ní král usazený na trůně pod širou oblohou, se všemi obvyklými královskými insigniemi jako koruna a žezlo.
Childermass se nad kartu naklonil a pozorně šiji prohlédl.
"Kdo to je?" zeptal se Vinculus.
"Tuhle kartu jsem zjevně neobkreslil moc dobře. Předtím jsem si toho ani nevšiml. Nepovedlo se mi příliš vytáhnout kresbu tuší. Linky jsou tlusté a rozmazané, takže to vypadá, jako by císařovy vlasy a šaty byly skoro černé. A nad orlem zůstal obtisk špinavého palce. Císař by měl být starší než ten člověk na obrázku. Nakreslil jsem mladíka. Troufnete si to vyložit?"
"Ne," řekl Vinculus a opovržlivým trhnutím brady naznačil, aby Childermass obrátil další kartu.
IIII. L'Emperevr.
Nakrátko se rozhostilo ticho.
"To není možné. V tomhle paklíku nejsou dva císaři. Vím, že tam nejsou."
Pokud to vůbec možné bylo, král byl mladší a divočejší než předtím. Vlasy i šaty měl černé a z koruny na jeho hlavě se stal úzký proužek světlého kovu. Na téhle kartě nebylo ani stopy po nějakém otisku palce, ale velký pták v růžku byl bez nejmenších pochyb černý, setřásl ze sebe orlí rysy a vzal na sebe mnohem angličtější podobu: stal se z něj havran.
Childermass otočil třetí kartu. IIII. L'Emperevr. A čtvrtou. IIII. L'Emperevr. U páté číslo a název karty zmizely, ale obrázek zůstal stejný: mladý černovlasý král, u jehož nohou si vykračoval velký černý pták. Childermass obrátil všechny karty na stole. Prozkoumal i zbytek paklíku, ale prsty se mu tak třásly, že karty popadaly všude možně. Kolem Childermasse se tísnili černí králové a otáčeli se ve studeném šedém vzduchu. Na každé kartě byla stejná bledá postava s týmž nemilosrdným pohledem.

"Tak," řekl Vinculus tiše. "To můžete vyřídit mágovi z Hanover Square. To je jeho minulost, přítomnost i budoucnost."
Rozumí se samo sebou, že když se Childermass vrátil do domu na Hanover Square a vypověděl panu Norrellovi, co se udalo, pan Norrell se velice rozzlobil. To, že Vinculus panu Norrellovi nadále vzdoruje, bylo samo o sobě dost zlé; mnohem horší bylo, jak se pyšní vlastnictvím knihy, kterou si pan Norrell nebude moci přečíst; ale naprosto k

nesnesení bylo to, že podvodně věštil osud pana Norrella a hrozil mu obrázky černých králů.
"Ošálil vás!" prohlásil pan Norrell vztekle. "Schoval vaše karty a místo nich podvrhl svou sadu. Žasnu, že jste mu sedl na lep."
"Přesně tak," přisadil si pan Lascelles a změřil si Childermasse chladným pohledem.
"Jistě, Vinculus není než salonní kouzelník," souhlasil Drawlight. "Ale stejně bych to býval rád viděl. Vincula chovám ve velké oblibě. Škoda že jste mi neřekl, že jdete za ním, pane Childermassi. Býval bych šel s vámi."
Childermass Lascellesovi a Drawlightovi nevěnoval pozornost a obrátil se k panu Norrellovi. "I kdyby byl dost schopný iluzionista, aby se mu takový trik povedl - a to ani zdaleka nepřipouštím -, jak by se asi dozvěděl, že budu mít zrovna u sebe sadu Marseilleských tarotů? Jak to měl vědět on, když jste to nevěděl vy?"
"Ano, a ještě že jsem to nevěděl! Vykládat osud pomocí obrazových karet - to bytostně nesnáším! Ach, tahle záležitost byla od začátku do konce nezdařená!"
"A co ta kniha, kterou tenhle kouzelník údajně vlastní?" nadhodil Lascelles.
"Á, vida," řekl pan Norrell. "To zvláštní proroctví. Nejspíš o nic nejde, ale pár výrazů svědčilo o tom, že by se mohlo jednat o skutečně starý text. Bylo by asi nejlepší, kdybych si tu knihu prohlédl."
"Co vy na to, pane Childermassi?" zeptal se Lascelles.
"Nevím, kde ji přechovává."
"Pak vám navrhujeme, abyste to zjistil."
A tak Childermass nasadil na Vincula špióny a prvním a nejpřekvapivějším výsledkem jejich pátrání bylo zjištění, že Vinculus je ženatý. Popravdě řečeno svou ženatostí předčil většinu ženáčů. Měl celkem pět manželek roztroušených po různých londýnských okrscích a v okolních městech a vesnicích. Nejstarší bylo pětačtyřicet, nejmladší patnáct a ani jedna neměla o existenci čtyř ostatních nejmenšího tušení. Childermassovi se postupně podařilo setkat se se všemi. Dvěma se zjevil v přestrojení za onoho pochybného kloboučníka, další se představil jako celník, kvůli čtvrté se vydával za opilého karbaníka a páté namluvil, že i když na první pohled vypadá jako služebník velkého pana Norrella z Hanover Square, ve skutečnosti je sám mág. Dvě se ho pokusily okrást, jedna prohlásila, že mu vyklopí cokoli, jen když jí zaplatí gin, další se ho snažila přimět, aby s ní šel na metodistické modlitební shromáždění, a pátá se do něj ku všeobecnému překvapení zamilovala. Všechno jeho hraní ale nakonec přišlo vniveč, protože ani jedna z nich neměla ponětí o tom, že by Vinculus kdy vlastnil něco jako knihu, natožpak kde ji ukrývá.
Pan Norrell tomu odmítl uvěřit a ve studovně v druhém podlaží sesílal zaklínadla a nahlížel do stříbrné misky s vodou, zkoumal v ní příbytky Vinculových pěti manželek, nikde ale nenašel nic, co by se aspoň vzdáleně podobalo knize.
O patro výše zatím v malé komůrce vyhrazené speciálně pro něj vykládal Childermass karty. Všechny karty nabyly původní podoby, až na Emperevra, jenž se nezbavil vzhledu Krále Havrana. Jisté karty se objevovaly znovu a znovu, zejména Eso kalichů - od pohledu církevní kalich, který svým propracovaným uměleckým provedením připomínal spíše město na stopce - a II. La Papesse. Childermass se domýšlel, že obě karty symbolizují cosi skrytého. Ze všech karetních barev se jedině hole zjevovaly nezvykle často, ovšem pokaždé ve vyšších hodnotách, sedmičkách, osmičkách, devítkách a desítkách. Čím víc Childermass zíral na řady holí, tím víc mu připadaly jako řádky písma. Zároveň však tvořily přehradu, překážku v porozumění, a tak Childermass dospěl k názoru, že ona záhadná Vinculova kniha byla sepsána v neznámém jazyce.

22
CAVALIER DE BATON
Únor 1808

Jonathan Strange se od svého otce povahově velmi lišil. Nebyl hrabivý, nebyl pyšný, nebyl vznětlivý ani protivný. Přestože však neměl žádné do očí bijící nectnosti, skoro stejně těžké by bylo popsat jeho ctnosti. Na zábavách ve Weymouthu a v salónech Bathu ho společenská smetánka, s níž se tam setkával, označovala za "nejšarmantnějšího muže na světě", čímž ovšem ti lidé mysleli, že umí pěkně mluvit a tančit a že jezdí na lovy a hraje o peníze tak, jak se na gentlemana sluší.
Byl dost vysoký a vůbec měl hezkou postavu. Někteří si o něm mysleli, že je pohledný, ale všichni toto mínění zdaleka nesdíleli. Jeho tvář kazily dva rysy: dlouhý nos a ironický výraz. Je rovněž pravda, že jeho vlasy měly nádech do zrzavá, a jak každý ví, o žádném ryšavci nelze říci, že by byl doopravdy krásný.
Toho času, kdy mu zemřel otec, ho velmi zaměstnával plán přesvědčit jistou mladou dámu ke sňatku. Když přijel domů ze Shrewsbury a služebnictvo mu oznámilo, že otec před pár hodinami zemřel, hned zauvažoval, jak to ovlivní jeho námluvy. Je nyní pravděpodobnější, že dotyčná svolí? Nebo naopak méně pravděpodobné?
Zařídit tohle manželství měla být úplná hračka. Všichni jejich přátelé ten svazek schvalovali a bratr oné dámy - jediný její příbuzný - tomu sňatku nepřál o nic méně než sám Jonathan Strange. Pravda, Laurence Strange měl silné výhrady k chudobě dotyčné dámy, ale když umrzl, nemohl už Jonathanovi dělat vážnější potíže.
Přestože však byl Jonathan Strange již několik měsíců uznávaným nápadníkem oné slečny, zasnoubení - které všichni jejich známí očekávali každou hodinou - nějak ne a ne přijít. Ne že by ho nemilovala; byl si docela jistý, že ho milovala, někdy se ale zdálo, že se do něj zamilovala čistě proto, aby se s ním mohla hádat. Vůbec nevěděl, jak si to má vysvětlit. Měl za to, že se polepšil, přesně jak to po něm žádala. Karban i další druhy hazardu omezil na holé minimum a pil už jen velmi málo - sotva víc než láhev denně. Sdělil jí, že bude klidně chodit víc do kostela, pokud jí to udělá radost - řekněme jednou týdně - dvakrát, pokud jí to udělá ještě větší radost -, ale ona pravila, že takové záležitosti nechá na jeho svědomí, protože tohle přece nemůže jeden člověk druhému nařídit. Věděl, že nelibě nese jeho časté zajížďky do Bathu,

Brightonu, Weymouthu a Cheltenhamu, a ujistil ji, že se od žen v těch městech nemá čeho obávat - bezpochyby jsou velmi půvabné, ale pro něj nic neznamenají. Opáčila mu, že z toho vůbec nemá strach. To jí vůbec nepřišlo na mysl. Prostě jí jen záleželo na tom, aby si našel nějaký lepší způsob trávení času. Nechtěla mu dělat kázání a nikdo nemiloval prázdniny víc než ona, ale trvalé prázdniny?! Opravdu po nich touží? Na tom stojí jeho štěstí?
Řekl jí, že s ní naprosto souhlasí a že po celý loňský rok průběžně spřádal plány na to, že se bude věnovat té či oné profesi či se pustí do řádného studia. Samotné plány byly dobré. Napadlo ho, že by mohl vyhledat nuzujícího básnického génia a stát se jeho mecenášem; napadlo ho studovat práva, hledat zkameněliny na pláži v Lyme Regis, koupit železárnu, studovat slévárenství; vyptat se jednoho svého známého na nové metody v zemědělství; studovat teologii a dočíst fascinující pojednání o strojírenství, o němž si byl téměř jist, že ho před dvěma třemi lety odložil na stoleček v nejzazším rohu otcovy knihovny. Naneštěstí každé takové potenciální kariéře stála v cestě mocná překážka. Sehnat nuzujícího básnického génia se ukázalo mnohem náročnější, než se domníval, právnické knihy byly úmorně nudné, nedokázal si vybavit jméno známého, který rozuměl zemědělství, a toho dne, kdy chtěl vyrazit do Lyme Regis, zrovna lilo jako z konve.
A tak dále a tak podobně. Řekl své slečně, že trpce lituje, že se před lety nedal k námořnictvu. Nic na světě by mu tak nevyhovovalo! Jenže s tím by otec nikdy nesouhlasil a teď mu bylo osmadvacet. Na námořnickou kariéru už bylo pozdě.
Ona nezvykle nespokojená mladá dáma se jmenovala Arabela Woodhopová a byla dcerou zesnulého vikáře při kostele svatého Swithina v Clunbury. Tou dobou, co zemřel Laurence Strange, pobývala na delší návštěvě u přátel v jedné gloucestershirské vesnici, kde její bratr působil jako farář.
Kondolenční dopis od ní Strange obdržel ráno před pohřbem. V dopise bylo vše, co se sluší a patří - upřímná soustrast s utrpěnou ztrátou, mírněnou pouze vědomím mnoha rodičovských selhání pana Strange staršího. Ale stálo v něm ještě něco. Měla o něj starost. Litovala, že zrovna není ve Shropshiru. Nelíbilo se jí, že je tam v takový čas sám a bez přátel. Rozhodl se během okamžiku. Nedokázal si představit, že by se někdy octl ve výhodnějším postavení. Ona už nikdy nebude překypovat tak úzkostlivou něhou jako právě teď a on už nikdy nebude bohatší. (Nevěřil jí, že je tak lhostejná k jeho bohatství, jak tvrdila.) Měl za to, že by mezi otcovým pohřbem a žádostí o Arabelinu ruku měla uplynout nějaká patřičná doba. Tři dny se mu zdály právě akorát, a tak čtvrtého dne nařídil svému komorníkovi, ať mu sbalí šaty na cestu, a štolbovi, nechť mu připraví koně, a vyrazil do Gloucestershiru.
S sebou vzal toho nového sluhu. Obšírně si s dotyčným promluvil a shledal, že je to člověk energický, vynalézavý a schopný. Nového sluhu velmi potěšilo, že si ho pán vybral (byť mu jeho ješitný vnitřní hlas našeptával, že to bylo naprosto přirozené). Ale když si už nový sluha prošel obrobijeckým obdobím své kariéry a vystoupil z mýtu do každodenního světa, bude nejspíš pro všechny pohodlnější dát mu jméno jako každému normálnímu smrtelníkovi. Jmenoval se Jeremy Johns.
První den se nevymykal běžným zážitkům jiných pocestných: pohádali se s člověkem, který na ně bezdůvodně poštval psa, a také měli strach o Strangeova koně, který vypadal nějak churavě, ovšem po prohlídce se ukázalo, že je zdravý jako řípa. Ráno druhého dne projížděli krásnou krajinou plnou oblých kopečků, zimních lesů a vzkvétajících udržovaných statků. Jeremy Johns si procvičoval správnou míru povýšenosti, patřičnou pro sloužícího u urozeného pána, který právě přišel ke značnému majetku, a Jonathan Strange přemýšlel o slečně Woodhopové.
Když se s ní teď měl znovu shledat, začaly v něm opět hlodat pochyby, jakého se mu dostane přivítání. Těšilo ho pomyšlení, že je se svým bratrem - hodným a dobromyslným Henrym, jenž na jejich případném svazku viděl jen to nejlepší a který od začátku vedl svou sestru k tomu, aby o něm smýšlela jen dobře. Strange měl ovšem pochybnosti o přátelích, u nichž Arabela bydlela. Šlo o duchovního a jeho manželku. Nevěděl o nich nic, ale tak jako každý bohatý a požitkářský mladík choval k duchovenstvu vrozenou nedůvěru. Kdo ví, jaké představy o výjimečné ctnosti a zbytečném sebeobětování jí denně vštěpovali?
Slunce stojící nízko nad obzorem vrhalo ohromné stíny. Na větvích stromů a v polních strouhách se blyštěl led a jíní. Pohled na oráče v poli mu připomněl rodiny, které žily na zdejší půdě a o jejichž blaho se slečna Woodhopová vždycky strachovala. V hlavě se mu začala odvíjet ideální konverzace. A co vaši nájemci, jakés nimi máte záměry? zeptala by se. Záměry? opakoval by. Ano, přitakala by. Jak jim ulehčíte od jejich břemene? Váš otec je obral o každou penci. Udělal jim ze života peklo. - Já vím, odpověděl by Strange, nikdy jsem také počínání svého otce nehájil. - Už jste jim snížil pachtovné? zeptala by se. Promluvil jste si s farní radou? Pomyslel jste na chudobince pro staré a školy pro děti?
"To je trochu přehnané, mluvit o pachtovném, chudobincích a škole," pomyslel si Strange sklíčeně. "Vždyť můj otec zemřel teprve minulé úterý."
"Tak to je divné," poznamenal Jeremy Johns.
"Hmmm?" ozval se Strange. Právě zastavili u bílé závory. Po straně cesty stála úhledná chaloupka natřená na bílo. Očividně ji postavili teprve nedávno, byla šestiboká a měla gotická okna.
"Kde je mýtný?" zeptal se Jeremy Johns.
"Hmmm?" řekl Strange.
"To je budka mýtného. Vidíte, tady je rozpis poplatků. Ale nikdo tu není. Mám jim tu nechat šestipenci?"
"Ano, ano. Jak chceš."
A tak Jeremy Johns nechal mýtné na prahu chaloupky a otevřel závoru, aby spolu se Strangem mohli projet. O sto metrů dále vjeli do vesnice. Zlatavé zimní světlo zalévalo starý kamenný kostel, do dáli se vinula ulička lemovaná prastarými zkroucenými habry a z nějakých dvaceti komínů hezkých kamenných chalup stoupal kouř. U cesty proudil potok, při březích zarostlý suchou žlutou trávou obtíženou ledovými přívěsky.
"Kde jsou všichni?" dumal Jeremy nahlas.
"Cože?" řekl Strange. Rozhlédl se a uviděl dvě holčičky vykukující z okna chalupy. "Tamhle," ukázal.

"Ne, pane. To jsou děti. Já myslím dospělé. Nevidím tu žádné."
To byla pravda: široko daleko žádný dospělý. Vykračovalo si tu pár slepic, ve starčí káře seděla na slámě kočka a na poli bylo pár koní, lidé však žádní. Sotva ale Strange a Jeremy Johns vyjeli z vesnice, důvod těchto podivných poměrů se rázem ozřejmil. Nějakých sto metrů od posledního domu vesnice se kolem živého plotu shromáždil dav. Lidé v něm byli ozbrojení - zahradnickými noži, srpy, holemi a puškami. Byla to velice zvláštní podívaná, zlověstná a zároveň tak trochu směšná. Jeden by si pomyslel, že se vesnice rozhodla vyhlásit válku hlohu a černému bezu. Zimní sluníčko zlatilo šaty, zbraně i zvláštní výrazy ve tvářích vesničanů. Za nimi se táhly dlouhé modré stíny. Vesničané zachovávali naprosté mlčení, a když už se někdo z nich pohnul, pak jen obezřetně, jako by se bál způsobit hluk.
Jak Strange a Jeremy projížděli kolem nich, zvedli se ve třmenech a natáhli krky, aby aspoň koutkem oka zahlédli, nač se vesničané dívají.
"No to je mi zvláštní," ozval se Jeremy, když je minuli. "Nic tam nebylo."
"Ne," zavrtěl hlavou Strange, "byl tam jeden muž. Nepřekvapuje mě, že jsi ho nezahlédl. Nejdřív jsem si ho málem spletl s kořeny živého plotu, ale rozhodně to byl muž - šedivý, vyzáblý, větrem ošlehaný muž, který se pozoruhodně podobal kořeni, ale stejně to byl muž."
Cesta je zavedla do temného zimního lesa. Předchozí scéna roznítila Jeremyho zvědavost a on teď přemýšlel, kdo to tak mohl být a co mu ti vesničané chtějí udělat. Strange jednou dvakrát nahodile odpověděl, brzy ale sklouzl k myšlenkám na slečnu Woodhopovou.
"Bude nejlepší vyhnout se hovorům o změnách vyplývajících ze smrti mého otce," pomyslel si. "Je to příliš nebezpečné. Začnu nenáročnými a neutrálními tématy - například zážitky z cesty. Co by ji tak mohlo pobavit z toho, co se nám přihodilo?" Vzhlédl. Obklopovaly ho temné stromy, z nichž kapalo. "Něco se přece stát muselo." Vzpomněl si na větrný mlýn u Herefordu, do jehož jedné lopatky se chytil červený dětský plášť. Jak se lopatky otáčely, pláštík byl jednu chvíli vláčen bahnem a hned nato se třepetal ve vzduchu jako šarlatový prapor. "Působí to jako nějaká alegorie. Pak jí můžu vyprávět o té prázdné vesnici a dětech, které vykukovaly z okna škvírou mezi záclonami, jedno s panenkou v ruce, druhé s dřevěným koníkem. Pak následoval ten mlčící ozbrojený dav a chlap pod živým plotem."
Ach! vzdychne určitě Arabela. Chudáček. Jak dopadl? - Já nevím, odpoví Strange. Ale vy jste přece určitě zůstal a pomohl mu, bude pokračovat Arabela. Ne, opáčí Strange. Ach, zavzdychá Arabela.
"Počkat!" zvolal Strange a přitáhl koni uzdu. "Takhle to přece nemůžeme nechat! Musíme se vrátit. Mám strach o toho muže pod keřem."
"Ach!" vydechl Jeremy s úlevou. "To jsem moc rád, že to říkáte, pane. Já mám o něj taky starost."
"Ty jsi nejspíš nevzal dvě pistole, že ne?" nadhodil Strange.
"Ne, pane."
"Ksakru!" ulevil si Strange a pak se ošil, protože slečna Woodhopová klení odsuzovala. "A co třeba nůž nebo tak něco?"
"Ne, nic, pane. Ale nebojte." Jeremy seskočil z koně a zanořil se do podrostu. "Můžu z těchhle větví vyrobit kyje, které nám poslouží stejně dobře jako pistole."
Na zemi leželo pár tlustých větví, které kdosi vysekal z mlází a jen tak pohodil. Jeremy jednu zvedl a nabídl ji Strangeovi. Nebyl to ani kyj, spíš klacek, z něhož ještě trčely větvičky.
"Hm," pronesl Strange pochybovačně. "Asi je to lepší než nic."
Jeremy se i tak vybavil další větví a takto ozbrojeni zajeli zpátky do vesnice k mlčícímu davu.
"Vy tam!" oslovil Strange člověka v ovčácké haleně převázané několika pletenými šálami a v klobouku se širokou krempou. Párkrát zamával kyjem - doufal, že hrozivě. "Co…?"
Z davu se k němu okamžitě otočilo několik lidí a přitisklo si prsty na rty.
Ke Strangeovi přišel jiný muž. Jeho oblečení (kabát z hnědého manšestru) vzbuzovalo mnohem větší úctu než úbor toho prvního. Prsty se dotkl klobouku a velmi tiše pravil: "Promiňte, pane, ale nemohl byste odvést ty koně někam dál? Podupávají kopyty a funí moc nahlas."
"Ale…" začal Strange.
"Tiše, pane!" zašeptal ten muž. "Mluvíte moc nahlas. Vždyť ho vzbudíte."
"Vzbudím ho? Koho?"
"Toho člověka pod keřem, pane. Je to mág. To jste nikdy neslyšel, že když předčasně vyrušíte mága, vystavujete se nebezpečí, že se jeho sny přenesou do skutečnosti?"
"A kdo ví, o jakých hrůzách to sní!" přitakal další muž šeptem.
"Ale jak…" začal Strange. Několik lidí z toho hloučku se opět otočilo, rozhořčeně se na něj zaškaredilo a posunkem mu naznačilo, že má mluvit tišeji.
"Ale jak víte, že jde o mága?" šeptl.
"Nu, už je tu v Monk Grettonu dva dny, pane. Všem vykládá, že je mág. První den přiměl lstí několik našich dětí, aby matkám ze špižíren ukradly koláče a pivo, prý pro Královnu elfů. Včera jsme ho viděli, jak se potlouká po Farwater Hall, zdejším panském domě. Paní Morrowová - které dům patří - mu zaplatila, aby jí vyložil karty, ale on jí řekl jen to, že jejího syna, kapitána Morrowa, zastřelili Francouzi - a chudák paní teď leží v posteli a tvrdí, že už do smrti nevstane. Takže už tohohle chlapa máme plný zuby, pane. Chceme ho přinutit, aby odtáhl. A jestli nepůjde, pošleme ho do chudobince."
"Tak to se mi zdá velmi rozumné," zašeptal Strange. "Nechápu ale…"
V tom okamžiku muž pod živým plotem otevřel oči. Dav svorně zalapal po dechu a několik lidí ukročilo vzad.
Muž se vymanil z živého plotu. To nebylo nikterak jednoduché, protože se mu hlohové snítky, větvičky černého bezu, šlahouny břečťanu, jmelí i čarověník během noci zapletly do šatů, končetin a vlasů, případně k němu přimrzly. Posadil se. Ani v nejmenším ho nepřekvapilo, že má obecenstvo; naopak, z jeho chování se dalo skoro soudit, že publikum

čekal. Zadíval se na všechny a několikrát si opovržlivě odfrkl a popotáhl nosem.
Prsty si pročísl vlasy, otřepal z nich uschlé listí, pár větviček a půl tuctu škvorů. "Vztáhl jsem ruku," zamumlal neadresně.
"Anglické řeky se obrátily a začaly téci opačným směrem." Povolil si nákrčník a vylovil pár pavouků, kteří se mu usídlili pod košilí. Při tom se ukázalo, že mu celý krk zdobí modré čáry, tečky, křížky a kolečka tvořící zvláštní vzor. Pak si zase nákrčník přitáhl, a když takto ku své spokojenosti završil ranní toaletu, zvedl se.
"Jmenuji se Vinculus," prohlásil. Na to, že strávil noc pod živým plotem, měl pozoruhodně zvučný a jasný hlas. "Již deset dní putuji na západ a hledám muže, jenž se má stát velkým mágem. Před deseti dny jsem ho viděl na obrázku a teď mi jistá mystická znamení napovídají, že jste to vy!"
Všichni se otočili: byli zvědaví, koho tím myslel.
Člověk v ovčácké haleně přepásané pletenými šálami přišel ke Strangeovi a zatahal ho za kabát. "Jste to vy, pane."
"Já?" podivil se Strange.
Vinculus přistoupil ke Strangeovi.

"V Anglii se objeví dva mágové," pronesl.
"První se mne bude obávat; druhý bude toužit spočinout na mně pohledem;
Prvnímu budou vládnout zloději a vrazi; druhý bude osnovat svou vlastní zkázu;
První pohřbí své srdce v temném hvozdu pod sněhem, a přece bude dál cítit, jak se mu svírá bolestí;
Druhý uzří v rukách svého nepřítele to, co je mu nejdražší…"

"Chápu," skočil mu do řeči Strange. "A který jsem já, ten první, nebo druhý? Ne, neříkejte mi to. Na tom nesejde. Obě možnosti znějí naprosto příšerně. Chcete po mně, abych se stal mágem, ale přitom jste mi takový život nevylíčil právě vábně. Doufám, že se brzy ožením, a život strávený v temném hvozdu ve společnosti zlodějů a vrahů by byl přinejlepším nepohodlný. Doporučuji vám, abyste si našel někoho jiného."
"Já si vás nevybral, mágu! Byl jste vyvolen už dávno."
"Nu, ať už to byl kdokoli, čeká ho zklamání."
Vinculus tu poznámku nevzal na vědomí a pevně se chopil uzdy Strangeova koně, aby mu náhodou neodjel. Načež mu odříkal celé proroctví, tak jako panu Norrellovi v knihovně domu na Hanover Square.
Strange to přijal podobně nadšeně, a když bylo po všem, sklonil se z koně a velmi pomalu a zřetelně prohlásil: "Neznám žádná kouzla!"
Vinculus se zarazil. Tvářil se, jako by byl ochoten připustit, že tohle by Strangeovi dost dobře mohlo zabránit v tom, aby se z něj stal velký mág. Řešení ho naštěstí napadlo okamžitě; sáhl do záňadří a vytáhl pár papírů olepených slámou. "Tak tedy," pravil a vypadal při tom ještě záhadněji a působivěji než předtím, "mám tu pár kouzel, která… Ne, ne! Nemůžu vám je dát!" (Strange už se totiž po nich natahoval.) "Jsou to vzácné artefakty. Léta jsem kvůli nim trpěl a musel jsem přestát tvrdé zkoušky, jen abych se k nim dostal."
"Kolik?" zeptal se Strange.
"Sedm šilinků a šestipenci," řekl Vinculus.
"Dobře."
"Snad mu nechcete dávat nějaké peníze?" ozval se Jeremy Johns.
"Jestli mu to zatne tipec, pak ano, jistě."
Dav si zatím měřil Strange a Jeremyho John se nepříliš přívětivými pohledy. Jejich příchod se víceméně shodoval s Vinculovým probuzením a vesničané uvažovali, jestli třeba nejsou dva přízraky z Vinculovych snů. Začali se navzájem obviňovat, že Vincula vzbudili. Strhla se hádka, když tu dorazila úředně vyhlížející osoba v úředně vyhlížejícím klobouku a oznámila Vinculovi, že jakožto nuzák musí nastoupit do chudobince. Vinculus odsekl, že ho to ani nenapadne, neboť už není žádný nuzák - má sedm šilinků a šestipenci! A velmi drze zatřepal ouřadovi mincemi přímo u tváře. A když už to vypadalo, že se z toho či onoho důvodu rozpoutá rvačka, ve vesnici Monk Gretton zčistajasna zavládl mír jednoduše proto, že se Vinculus obrátil a odkráčel, zatímco Strange a Jeremy Johns vyrazili opačným směrem.
Kolem páté hodiny doputovali do krčmy ve vesnici S- poblíž Gloucesteru. Strange choval tak malou naději, že schůzka se slečnou Woodhopovou povede k něčemu jinému než obapolnému utrpení, že se ji raději rozhodl odložit až na příští ráno. Objednal si dobrou večeři a zasedl s novinami do pohodlného křesla ke krbu. Brzy však zjistil, že pohodlí a klid mu ani zdaleka nevynahradí společnost slečny Woodhopové, takže večeři zrušil a okamžitě se vypravil do domu pana a paní Redmondových, aby mohl být nešťastný co nejdříve. Doma zastal jen dámy, paní Redmondovou a slečnu Woodhopovou.
Milenci sotva jsou ta nejrozumnější stvoření pod sluncem, a tak mé čtenáře asi příliš nepřekvapí, že Strange ve svých úvahách vylíčil slečnu Woodhopovou velmi nepřesně. Ačkoli se dá říct, že ten imaginární hovor možná vypovídal o jejích názorech, ani v nejmenším nevystihl její povahu a chování. Neměla ve zvyku obtěžovat truchlící pozůstalé požadavky na výstavbu škol a chudobinců. Ani nekritizovala všechno, co řekli. Tak zvrácená zase nebyla.
Po popudlivé a hádavé ženě z jeho představ nebylo ani stopy - přivítala ho úplně jinak. Nedožadovala se, aby neprodleně napravil veškeré zlořády svého otce, naopak se k němu chovala obzvláště mile a dávala najevo nelíčenou radost z toho, že se s ním zase shledala.
Bylo jí kolem dvaadvaceti. Když odpočívala, byla jen průměrně hezká. Její obličej ani postava nevynikaly ničím obzvlášť zajímavým, ovšem když tato tvář ožila v rozhovoru či při smíchu, úplně se proměnila. Arabela měla temperamentní povahu, bystrou hlavu a smysl pro humor. Nikdy neprominula jedinou příležitost se zasmát, a protože

úsměv je vůbec nejkrásnější ozdobou, jíž se může dívka pyšnit, čas od času zastínila ženy, které ve třech hrabstvích platily za vyhlášené krásky.
Její přítelkyně, paní Redmondová, byla laskavá a vyrovnaná pětačtyřicátnice. Nebyla bohatá, zcestovalá ani nijak zvlášť chytrá. Za jiných okolností by tonula v rozpacích, o čem si povídat s člověkem tak světaznalým jako pan Strange, ale naštěstí mu zemřel otec a tím jí poskytl námět rozhovoru.
"Nejspíš teď máte práce nad hlavu, pane Strangi," prohodila. "Vzpomínám si, že když zemřel můj otec, museli jsme toho vyřídit strašnou spoustu. Tolik toho odkázal. V kuchyni nám třeba na římse nad krbem stávalo několik porcelánových džbánků. Můj otec si přál, aby každý z našich starých sloužících dostal po džbánku. Jenže popisy džbánků v jeho závěti byly velmi zmatené a nikdo nedokázal říct, který džbánek je určen komu. Načež se sloužící pohádali a všichni do jednoho chtěli ten žlutý s růžovými růžičkami. Vážně jsem si myslela, že tu závěť nevyřídím snad nikdy. Odkázal toho váš otec mnoho, pane Strangi?"
"Ne, madam. Nic. Nenáviděl totiž všechny lidi bez rozdílu."
"Vida! Tak to je příhodné, ne? A co budete dělat teď?"
"Dělat?" opakoval Strange.
"Slečna Woodhopová mi vyprávěla, že se váš nebohý drahý otec věnoval obchodu. Budete i vy nakupovat a prodávat?"
"Ne, madam. Bude-li po mém - a to myslím bude -, pak budou veškeré obchodní aktivity mého otce ukončeny co možná nejdříve."
"Aha! V tom případě se ale nejspíš budete hodně věnovat hospodářství, ne? Slečna Woodhopová mi vyprávěla, že vlastníte velké pozemky."
"To ano, madam. Ale hospodařit už jsem zkoušel a zjistil jsem, že zemědělství pro mě není."
"Ach!" pravila paní Redmondová moudře.
Rozhostilo se ticho. Hodiny paní Redmondové tikaly a uhlíky propadávaly roštem krbu. Paní Redmondová začala rozplétat vyšívací hedvábí, které jí leželo v klíně a hrozivě se zauzlilo. Pak si její černá kočka spletla tuto činnost s hrou, připlížila se kolem pohovky a snažila se hedvábné nitě chytat. Arabela se zasmála, chytila kočku a začala si s ní hrát.
Přesně po takovém domácím poklidu Strange toužil (i když o paní Redmondovou nestál a u kočky si ještě nebyl jist), o to vroucněji, že se doma v dětství nesetkal s ničím jiným než chladem a nevlídností. Otázka stála takto: jak přesvědčit Arabelu, že i ona tohle chce? Pak dostal nápad a nečekaně znovu oslovil paní Redmondovou: "Zkrátka si myslím, že bych na to neměl čas, madam. Hodlám studovat magii."
"Magii!" opakovala Arabela překvapeně.
Viditelně hořela zvědavostí, ale v tom vysoce zajímavém okamžiku zaslechli pana Redmonda v předsíni. Doprovázel ho farář Henry Woodhope - tentýž Henry Woodhope, který byl bratr Arabely a Jonathanův přítel ještě z dětství. Přirozeně došlo na představování a vysvětlování (Henry Woodhope nevěděl, že má Strange přijet), a tak se na Strangeovo nečekané oznámení na chvíli zapomnělo.
Pánové právě dorazili z farního shromáždění, a jakmile si zase všichni posedali v salónu, pan Redmond a Henry začali paní Redmondové a Arabele vyprávět, co je ve farnosti nového. Pak se Jonathana vyptávali, jak se mu cestovalo, jaký je stav cest a jak se daří zemědělcům ve Shropshiru, Herefordshiru a Gloucestershiru (těmito hrabstvími Strange projel). O sedmé jim naservírovali čaj a zákusky. V následujícím tichu, zatímco všichni jedli a pili, paní Redmondová prohodila ke svému choti: "Pan Strange se chce stát mágem, drahý." Pronesla to, jako by šlo o nejpřirozenější věc na světě, protože pro ni to tak skutečně bylo.
"Mágem?" opakoval Henry ohromeně. "A pročpak?"
Strange se zarazil. Nechtělo se mu prozradit skutečný důvod - tedy udělat na Arabelu dojem svým odhodláním věnovat se něčemu střízlivému a akademickému -, a tak se uchýlil k jedinému dalšímu vysvětlení, které ho napadalo. "V Monk Grettonu jsem narazil na muže pod živým plotem, který mi řekl, že jsem mág."
Pan Redmond se zasmál, ten vtip ho pobavil. "Výborně!" pochválil Strange.
"Vážně?" podivila se paní Redmondová.
"Nechápu," ozval se Henry Woodhope.
"Vy mi nejspíš nevěříte, co?" obrátil se Strange na Arabelu.
"Ale naopak, pane Strangi!" opáčila Arabela s pobaveným úsměvem. "Vždyť vy to takhle děláte vždycky. Solidnější základ pro budování kariéry bych od vás ani nečekala."
"Jestliže se ale rozhodnete věnovat nějakému povolání," promluvil Henry, "- a nechápu, proč byste něco takového měl dělat, když jste teď přišel k majetku - jistě si můžete vybrat něco lepšího než magii! Vždyť se nedá nijak prakticky využít."
"V tom se ale podle mě mýlíte!" vložil se do debaty pan Redmond. "Vzpomeňte na toho gentlemana v Londýně, který uvádí Francouze ve zmatek svými iluzemi! Pořád zapomínám, jak se jmenuje. Jakže to říká své teorii? Moderní magie?"
"Ale jak se liší od té staré?" zajímala se paní Redmondová. "A jaké se budete věnovat vy, pane Strangi?"
"Ano, prozraďte nám to, pane Strangi," požádala ho Arabela šelmovsky. "Jaké se budete věnovat?"
"Každé trochu, slečno Woodhopová. Každé trochu!" Pak se obrátil k paní Redmondové: "Od toho člověka pod živým plotem jsem si koupil tři kouzla. Chtěla byste jedno vidět, madam?"
"To skutečně ano!"
"Slečno Woodhopová?" optal se Strange.
"A k čemu jsou?"
"Nevím. Sám jsem je ještě nečetl." Jonathan Strange vytáhl ze záňadří trojici kouzel od Vincula a nechal ji kolovat.
"Jsou dost špinavá," poznamenala Arabela.

"Nu, nám mágům trocha špíny nevadí. Krom toho jsou nejspíš velmi stará. Takováhle pradávná, záhadná kouzla jsou často…"
"Každé je opatřené datem - druhého února 1808. To bylo před dvěma týdny."
"Vážně? Nevšiml jsem si."
"Dvě kouzla, která toho zatvrzelce přinutí odejít z Londýna," četla Arabela. "To bych ráda věděla, proč ten mág nutí lidi stěhovat se z Londýna."
"Nevím. V Londýně je sice lidí příliš, připadá mi ale velmi pracné nutit je k odchodu po jednom."
"Ale tahle jsou hnusná! Plná duchů a hrůz! Ošálit je, aby si mysleli, že potkají svou jedinou pravou lásku, když to kouzlo ve skutečnosti takhle nefunguje!"
"Ukažte!" Strange jim problematická kouzla vyškubl z rukou. Přelétl je pohledem a prohlásil: "Můžu odpřisáhnout, že když jsem je kupoval, netušil jsem vůbec, co v nich je. Popravdě řečeno, ten člověk, co mi je prodal, byl vandrák chudý jako kostelní myš. Díky penězům, které jsem mu dal, unikl chudobinci."

"Tak to jsem ráda. Ale jeho kouzla jsou stejně hrozná a doufám, že je nesešlete."
"Ale co to poslední? Jedno kouzlo, abych zjistil, co právě dělá můj nepřítel. Proti tomu přece nebudete nic namítat, ne? Nechte mě ho provést."
"Ale bude to fungovat? Žádné nepřátele přece nemáte, ne?"
"O žádných nevím. Takže se nemůže nic stát, když se o to pokusím, ne?"
Podle pokynů bylo potřeba zrcadla a nějakých uschlých květin, a tak Strange a Henry sundali zrcadlo ze stěny a položili ho na stůl. S květinami to bylo náročnější - byl únor a paní Redmondová měla po ruce jen sušenou levanduli, růži a tymián.
"Postačí to?" zeptala se Strange.
Pokrčil rameny. "Kdo ví? Teď…" Znovu si prostudoval pokyny. "Ty květiny musí být rozloženy dokola, takhle. A pak nakreslím na zrcadlo takhle kroužek. Rozdělím ho na čtvrtiny. Třikrát udeřím do zrcadla a vyřknu tato slova…"
"Jonathane," ozval se Henry Woodhope, "kde jste přišel k těm nesmyslům?"
"Mám je od toho člověka pod živým plotem. Henry, vy neposloucháte."
"A vám připadal jako poctivec?"
"Poctivec? Ne, nijak zvlášť. Řekl bych, že vypadal prochladle. Ano, slovo ‚prochladlý' na něj sedí, stejně jako ‚hladový'."
"A kolik jste za ta kouzla zaplatil?"
Strange roztržitě kreslil kolečka na zrcadlo a čtvrtil je. Arabela, která seděla vedle něj, sebou najednou překvapeně trhla. Strange se zadíval dolů.
"Proboha!" zvolal.
V zrcadle se objevil obraz místnosti, ale nešlo o salón paní Redmondové. Byl to malý pokoj, zařízený nikterak výstředně, přece však velmi slušně. Podle vysokého stropu se dalo odhadnout, že jde o místnost ve větším, možná přímo honosném domě. Knihovny tam byly plné knížek a další knihy ležely na stolech. V krbu hořel pořádný oheň a na stole plály svíce. Za stolem pracoval muž, zhruba padesátník, jenž měl na sobě decentní šedé sako. Byl to takový tichý, zcela nenápadný člověk ve staromódní paruce. Na stole mu leželo několik otevřených knih a on si v některých porůznu četl a do jiných porůznu zapisoval.
"Paní Redmondová! Henry!" vykřikla Arabela. "Pojďte rychle sem! Podívejte se, co pan Strange udělal!"
"Kdo to ale propána může být?" lámal si Strange hlavu. Zvedl zrcadlo a podíval se pod něj, jako kdyby očekával, že pod ním objeví miniaturního gentlemana v šedivém saku a hned se ho bude moci začít vyptávat. Když zrcadlo opět položil na stůl, obraz té jiné místnosti a muže v ní na něm pořád zůstával. Z místnosti se neozývaly žádné zvuky, ale plameny tam tančily na krbovém roštu a člověk s lesknoucími se brýlemi na nose obrátil hlavu od jedné knihy ke druhé.
"Proč je váš nepřítel?" zeptala se Arabela.
"Nemám nejmenší ponětí."
"Nedlužíte mu třeba peníze?" nadhodil pan Redmond.
"Tak to si nemyslím."'
"Mohl by to být bankéř. Vypadá to tam trochu jako v účtárně," mínila Arabela.
Strange se rozesmál. "No tak, Henry, už se na mě můžete přestat mračit. Pokud jsem mág, pak hodně jiný. Ostatní adepti vyvolávají duchy elfů a dávno mrtvé krále. Já jsem podle všeho vyvolal ducha bankéře."

Díl II
JONATHAN STRANGE

"Může mág zabít člověka magií?"
zeptal se lord Wellington Strange.

Strange se zamračil.
Ta otázka se mu očividně nelíbila.

"Mág by nejspíš mohl," připustil,
"ale gentleman nikdy."

23
DŮM STÍNŮ
Července 1809
J
ednoho letního dne roku 1809 jeli po prašné vesnické cestě ve Wiltshiru dva jezdci. Obloha byla jasná, tmavě modrá a pod ní se rýsovala Anglie, načrtnutá hlubokými stíny a mlžnými odrazy prudkého světla. Nad cestou se nakláněl velký koňský kaštan, vrhal košatý černý stín, a když k němu dva jezdci dorazili, úplně je pohltil, takže z nich nezůstalo nic krom jejich hlasů.
"…a kdypak se to rozhodnete zveřejnit? Protože to musíte, víte. Zamýšlel jsem se nad tím a pokládám za prvořadou povinnost každého moderního mága publikovat. Překvapuje mne, že Norrell nepublikuje."
"Troufám si tvrdit, že nakonec něco vydá," odpověděl jeho společník. "A co se mých spisů týče, komu by se chtělo číst, co jsem napsal? Když pan Norrell poslední dobou dělá každý týden zázrak, nemohu předpokládat, že by veřejnost zaujala práce čistě teoretického mága."
"Jste příliš skromný," oponoval mu první hlas. "Nesmíte nechávat všechno na Norrellovi. Norrell nezmůže všechno."
"Ale zmůže. A také to dělá," vzdychl druhý hlas.
Jak příjemné je setkat se se starými přáteli! Neboť jde o pány Honeyfoota a Segunda. Avšak proč jsme je zastihli v sedle? - tedy při tělesné námaze, která ani jednomu z nich nesvědčí a které se ani jeden nevěnuje pravidelně, neboť pan Honeyfoot je na něco takového moc starý a pan Segundus zase moc chudý. A zrovna za takového dne! Je takové vedro, že se pan Honeyfoot nejdřív zpotí, pak ho začne všude možně svrbět a nakonec mu vyrazí červené pupínky; slunce svítí tak jasně a oslepivě, že z toho pana Segunda jistě jako obvykle rozbolí hlava. A co vůbec dělají ve Wiltshiru?
Inu, když se pan Honeyfoot angažoval za tu malou kamennou sošku a dívku s vlasy protkanými břečťanem, shodou okolností něco objevil. Usoudil, že vrah pocházel z Avebury, a vydal se tedy do Wiltshiru prohlédnout si jisté staré dokumenty v aveburském farním kostele. Jak vysvětlil panu Segundovi: "Kdybych totiž odhalil totožnost vraha, pak bych možná získal vodítka k tomu, kdo byla ta dívka a jaké temné nutkání ho dohnalo k tomu, aby ji zahubil." Pan Segundus svého přítele doprovázel, probral veškeré dokumenty a pomohl příteli rozluštit starou latinu. Ale přestože pan Segundus miloval staré listiny (nikdo je nemiloval více) a jakkoli choval v jejich výpovědní hodnotu velkou důvěru, potají pochyboval, že by se ze sedmi slov, notabene pět století starých, dal objasnit život jednoho člověka. Ovšem pan Honeyfoot měl optimismu na rozdávání. Pak pana Segunda napadlo, že když už jsou ve Wiltshiru, měli by využít příležitosti a navštívit Dům stínů, jenž stojí v tom hrabství a jejž ani jeden z nich ještě neviděl.
Většina z nás si ještě pamatuje, jak jsme o Domu stínů slýchávali ve škole. To jméno vyvolává neurčitou představu magie a rozvalin, a přece si jen hrstka z nás dokáže jasně vzpomenout, proč je tak důležitý. Je pravda, že historici magie stále vedou spory o jeho významu - a někteří vám bez váhání řeknou, že není významný ani trochu. Neodehrály se v něm žádné důležité události z dějin anglické magie; navíc ze dvou mágů, kteří v tom domě bydleli, byl jeden šarlatán a druhý žena - což není nejlepší doporučení pro gentlemany-mágy a gentlemany-historiky nedávných let -, a přece je Dům stínů již dvě staletí znám jako jedno z nejmagičtějších míst v Anglii.
Postavil ho v šestnáctém století Gregory Absalom, dvorní mág krále Jindřicha VIII. a královen Marie a Alžběty. Pokud mágův úspěch poměřujeme počtem uskutečněných kouzel, pak Absalom žádný mág nebyl, neboť jeho kouzla prakticky nikdy nefungovala. Jestliže však místo toho vezmeme v úvahu, kolik peněz mág vydělal, a s trochou velkorysosti si z toho uděláme měřítko, pak byl Absalom nepochybně největší anglický mág, neboť se narodil v chudých poměrech a zemřel jako velký boháč.
Jednoho z nejvýraznějších úspěchů dosáhl tehdy, když dánského krále přiměl k vyplacení hrstky diamantů za kouzlo, které mělo tělo švédského krále proměnit ve vodu. To kouzlo přirozeně nic takového neudělalo, ale za peníze z prodeje poloviny těch drahokamů si Absalom koupil Dům stínů. Zařídil si ho tureckými koberci, benátskými zrcadly a sklem a stovkou dalších krásných předmětů; a když byl dům hotov, došlo k jedné zvláštní věci - nebo k ní došlo jen možná - nebo se to vůbec nestalo. Někteří badatelé mají za to - a jiní zase ne -, že magie, kterou Absalom naoko předváděl, začala o své vlastní vůli působit v jeho domě.
Jednou se v noci při měsíčku dvě služky zadívaly z okna v horním podlaží a spatřily dvacet až třicet krásných dam a pohledných gentlemanů tančit v kruhu na trávníku. V lednu 1666 si tam Ir Valentine Greatrakes hebrejsky popovídal s proroky Mojžíšem a Áronem v úzké chodbičce poblíž velké šatní skříně. Roku 1667 se paní Penelope Chelmortonová, která byla v domě na návštěvě, podívala do zrcadla a zjistila, že jí pohled opětuje nějaká tří- či čtyřletá holčička. Před očima paní Chelmortonové holčička rostla a dospívala, až se v ní paní Chelmortonová poznala. Odraz však nadále stárl, až v zrcadle nezbylo nic než vysušená mrtvola. Pověst Domu stínů se zakládá na stovce podobných incidentů.
Absalom měl jedno dítě, dceru jménem Maria. Narodila se v Domě stínů a prožila v něm celý život, zřídkakdy z něj odjela na delší dobu než den dva. Za jejího mládí dům navštěvovali králové a velvyslanci, učenci, vojáci a básníci. Dokonce i po smrti jejího otce se lidé chodili dívat na konec anglické magie, na její poslední podivuhodný květ v předvečer dlouhé zimy. Rady návštěvníků postupně prořídly, dům začal chřadnout a chátrat a zahrada zpustla. Ale Maria Absalomová odmítala otcův dům opravovat. Dokonce i střepy rozbitých talířů nechávala na podlaze.
Když jí bylo padesát, břečťan se rozbujel a rozlezl po celém domě, rostl i uvnitř skříní a podlaha byla jeho vinou tak kluzká, že už po ní nebylo bezpečné chodit. Ptáčkové zpívali uvnitř domu úplně stejně jako venku. O Mariiných stých

narozeninách byla z domu i z ní troska - ačkoli ani jeden z nich ještě zdaleka nebyl vyřízený. Takto si vedla dalších devětačtyřicet let, dokud jednoho letního rána nezemřela v posteli ve stínu listoví velkého jasanu, s rozptýlenými slunečními paprsky dopadajícími všude kolem ní.
Jak pánové Honeyfoot a Segundus chvátali k Domu stínů, byli trochu nervózní, zdali se o jejich cestě nedozvěděl pan Norrell (oni mu totiž admirálové a ministři posílali uctivé dopisy, chodili za ním na návštěvy a pan Norrell rostl s každou další hodinou). Báli se, aby nedošel k závěru, že pan Honeyfoot porušil podmínky smlouvy. Aby se tudíž o jejich záměru dozvědělo co nejméně lidí, nikomu neprozradili, kam jedou, vypravili se brzy z rána, došli na statek, kde si najali koně, a do Domu stínů dojeli velkou oklikou.
Na konci bílé prašné cesty dospěli ke dvěma vysokým bránám. Pan Segundus slezl z koně a šel je otevřít. Brány byly vyrobeny z kvalitního kastilského tepaného železa, dnes však byly zrezivělé, tmavě, sytě rudé, zchátralé a zkroucené: jejich původní tvar vzal víceméně zasvé. Na Segundově ruce zůstaly prašné šmouhy, jako by se milión vysušených a rozemletých růží shluklo a zformovalo ve snovou podobu brány. Spirálovitě zatočené železo ještě zdobily malé basreliéfy škodolibých, rozesmátých tváří, které teď nabraly barvu řeřavého uhlí a rozpadaly se, jako by se o tu část pekla, kde teď tito pohané sídlili, staral nějaký nepozorný démon, jenž nechal pec příliš rozpálit.
Za branou rostlo tisíc bledě růžových růží a vysoké, naklánějící se útesy sluncem zalitých jilmů, jasanů a kaštanů stály na pozadí azurově modré oblohy. Vidět byly čtyři velké štíty domu a spousta vysokých šedých komínů a oken s kamenným mřížovím. Dům stínů byl ovšem již více než století ruina, pozůstával z černého bezu a šípků stejnou měrou jako ze stříbřitého vápence a opíral se nejen o železo a dřevo, ale i o létem provoněný vánek.
"Je to tu jako v Jiných zemích," pronesl pan Segundus, ve svém nadšení strčil nos do brány a ta se mu obtiskla na tvář; ulpělo mu na ní něco jako prášek z rozdrcených růží. Otevřel bránu a zavedl koně dovnitř. Pan Honeyfoot šel za ním. Uvázali koně u kamenné nádržky a pustili se do prozkoumávání zahrad.
Pozemek kolem Domu stínů si možná nezasloužil vznešené jméno "zahrady". Nikdo se o něj po více než sto let nestaral. Ale nebyl to ani les. Nebo divočina. V angličtině není slovo pro mágovu zahradu dvě stě let po mágově smrti. Byla pestřejší a chaotičtější než jakákoli zahrada, kterou kdy pánové Segundus a Honeyfoot viděli.
Pan Honeyfoot byl nadšen vším, co viděl. Zavýskl nad velkou jilmovou alejí, kde stromy stály jakoby do pasu v moři svěže růžových náprstníků. Hlasitě se podivoval nad dřevořezem lišky, která nesla v tlamě dítě. Rozjařené mluvil o pozoruhodné magické atmosféře místa a prohlásil, že i pan Norrell by se tu mohl něčemu přiučit, kdyby sem zavítal.
Ale pan Honeyfoot nepodléhal atmosféře snadno; zato pan Segundus začínal být nesvůj. Připadalo mu, že Absalomova zahrada na ně vyvíjí zvláštní tlak. Jak se s panem Honeyfootem procházeli, několikrát málem promluvil na člověka, který mu připadal známý. Nebo jako by rozeznával místo, které znal už z dřívějška. Kdykoli však už měl něco na jazyku, uvědomil si, že to, co pokládal za přítele, je ve skutečnosti jen stín na listech růžového keře. Namísto hlavy muže tu jen rostl trs bledých růží a o domnělé ruce to platilo jakbysmet.
Místo, které pan Segundus pokládal za stejně povědomé jako scenerie svého mládí, bylo jen náhodnou kombinací žlutého keře, rozhoupaných větviček černého bezu a ostrého, sluncem zalitého rohu domu. Krom toho si nedokázal vzpomenout, co je to za kamaráda či za místo. To ho znepokojilo natolik, že po půl hodině panu Honeyfootovi navrhl, aby si na chvíli sedli.
"Příteli drahý!" divil se pan Honeyfoot. "Copak se děje? Není vám dobře? Velmi jste zbledl - třese se vám ruka. Proč jste s tím nepřišel dříve?"

Pan Segundus si rukou přejel přes hlavu a nezřetelně zamumlal, že podle něj se má odehrát něco magického. Má velmi přesný pocit, že tomu tak bude.
"Magie?" zvolal pan Honeyfoot. "Ale odkud by se ta magie mohla vzít?" Nervózně se kolem sebe rozhlédl, jako kdyby se snad pan Norrell měl znenadání vynořit zpoza stromu. "Odvážil bych se tvrdit, že za vaše potíže nemůže nic jiného než to vedro. I mně samotnému je velké horko. Jsme to ale hlupáci, že zůstáváme takhle na slunci. Ona se totiž úleva přímo nabízí! Můžeme se přece občerstvit! Obecně se má za to, že člověk vůbec nejlépe nabere nových sil ve stínu vysokých stromů, například tamhle, u toho rozkošného zurčícího potoka. Pojďte, pane Segunde, posadíme se!"
Usadili se na travnatém břehu kalného potoka. Příjemný teplý vzduch a vůně růží pana Segunda záhy uklidnily a zkonejšily. Oči se mu jednou zavřely. Otevřely se. Znovu se zavřely. Pomalu a ztěžka se otevřely…
Takřka okamžitě se mu začal zdát sen.
Viděl vysoké dveře v temné místnosti. Byly vytesané ze stříbrošedého kamene, který slabě zářil, jako by ho zalévalo měsíční světlo. Dveřní sloupky byly vyvedené v podobě dvou mužů (anebo to mohl být jen jeden muž, neboť se podobali jako vejce vejci). Ten muž jako by měl každou chvíli vyjít ze zdi a John Segundus v něm okamžitě poznal mága. Do tváře mu nebylo úplně vidět; věděl jen, že má mladou a hezkou tvář. Na hlavě měl čapku s ostrým štítkem a s havraními křídly po obou stranách.
John Segundus prošel dveřmi a chvíli viděl jen černou oblohu, hvězdy a vítr. Pak si ale povšiml, že se skutečně nachází v místnosti, ovšem zchátralé. Přesto na pozůstatcích stěn visely obrazy, tapiserie a zrcadla. Ovšem postavy na tapiseriích se pohybovaly a mluvily spolu a ne všechna zrcadla věrně zobrazovala místnost; některá podle všeho odrážela úplně jiná místa.
Na protějším konci pokoje seděl kdosi u stolu v nejistém světle měsíce a svíček. Ta žena na sobě měla šaty ve velice staromódním stylu a z mnohem většího množství látky, než John Segundus pokládal za nutné, ba vůbec možné použít najeden oděv. Šaty měly zvláštní, staromódní, sytě modrou barvu a poslední diamanty dánského krále na nich pořád

zářily jako další hvězdy. Jak se k ní blížil, vzhlédla k němu - podivuhodně šikmé oči byly od sebe dál, než se obecně pokládalo za hezké, a protáhlé rty měla stočené do úsměvu, jehož význam nedokázal odhadnout. V záblescích světla svíček se občas zaleskly vlasy stejně rusé, jako by fy její šaty modré.
Zničehonic do Segundova snu vstoupil jiný člověk - gentleman v moderních šatech. Tohoto pána nikterak nepřekvapila přítomnost vybraně (byť poněkud nemoderně) oblečené lady, úplně ho ale vyvedla z míry přítomnost Johna Segunda; vztáhl k němu ruku, popadl ho za rameno a začal jím třást…
Pan Segundus zjistil, že ho pan Honeyfoot chytil za rameno a jemně s ním třese.
"Omlouvám se," řekl pan Honeyfoot. "Ale křičel jste ze spánku a mě napadlo, že by vám třeba přišlo vhod, kdybych vás vzbudil."
Pan Segundus na něj vrhl poněkud zmatený pohled. "Zdál se mi sen," řekl. "Velice zvláštní sen!"
Pan Segundus vylíčil svůj sen panu Honeyfootovi.
"Tomu říkám pozoruhodně magické místo," pokýval hlavou Honeyfoot. "Váš sen - plný zvláštních symbolů a znamení - je toho jen dalším důkazem!"
"Ale co to znamená?" zeptal se pan Segundus.
"Hmm," zamyslel se pan Honeyfoot. "Říkáte, že ta lady měla na sobě modré šaty? Modrá symbolizuje - momentíček - nesmrtelnost, cudnost a věrnost, je to barva Jupiteru a může značit cín. Hmm! Tak kam nás to posunulo?"
"Podle mě nikam," povzdychl si pan Segundus. "Pojďme dál."
Pan Honeyfoot, který toho chtěl vidět více, s tímto návrhem rychle souhlasil a navrhl, že by mohli prozkoumat vnitřek Domu stínů.
V prudkém slunečním světle nebyl dům než mohutný zelenomodrý opar oproti obloze. Když procházeli dveřmi do Velké síně, pan Segundus překvapeně vykřikl.
"Copak? Co se děje?" vyptával se pan Honeyfoot vyděšeně.
Po obou stranách dveří stála kamenná podoba Krále Havrana. "Ty sochy jsem viděl ve snu," vysvětlil pan Segundus.
Ve Velké síni se pan Segundus rozhlédl. Zrcadla a obrazy, které viděl ve snu, byly dávno pryč. Rozpadlé zdi prorůstaly šeříky a bezy. Namísto střechy se tu klenul zelenostříbrný pohyblivý baldachýn z větví koňského kaštanu a jasanu, jímž místy prosvítala modrá obloha. Prázdná kamenná okna mřížovala jemná zlatá tráva a kakost.
Na protější straně místnosti stály v oslepující sluneční záři dvě nezřetelné postavy. Na podlaze leželo pár rozházených předmětů, jakési magické smetí: papírky popsané úryvky kouzel, stříbrná mísa plná vody a zpola vypálená svíčka v prastarém mosazném svícnu.
Pan Honeyfoot popřál těm dvěma záhadným postavám dobré ráno a jeden z nich jim zdvořile a vážně odpověděl, ovšem ten druhý se okamžitě rozkřikl: "Henry, to je on! To je ten chlapík! To je přesně ten muž, kterého jsem popsal! Cožpak to nevidíte? Pomenší muž s vlasy a očima tak tmavýma, že by jeden skoro hádal na Itala - i když ty vlasy jsou už prošedivělé. Ovšem tváří se flegmaticky a ostýchavě, takže bezpochyby půjde o Angličana. Obnošený kabát, celý zaprášený a záplatovaný, s roztřepenými manžetami, které se pokusil zakrýt zastřižením. Ach, Henry, tohle je rozhodně náš člověk! Vy, pane!" vykřikl zničehonic na pana Segunda. "Vysvětlete, co tu pohledáváte!"
Chudáka pana Segunda notně překvapilo, když slyšel, jak ho i s jeho kabátem popisuje naprosto neznámý člověk - už jen ten popis ho dokázal pořádně rozrušit! Nebyl ani v nejmenším zdvořilý. Jak tam tak stála vzpamatovával se, neznámý přešel do stínu jasanu, který tvořil součást severní zdi síně, a takto pan Segundus poprvé ve světě bdících uzřel Jonathana Strange.
Pan Segundus poněkud váhavě (neboť už v tom okamžiku si byl vědom, jak zvláštně to zní) pronesl: "Myslím, že jsem vás viděl ve snu, pane."
To Strange ještě víc rozčílilo. "Ten sen byl můj, pane! Lehl jsem si tu a snil jsem ho zcela záměrně! Mohu vám předvést důkazy a svědky na to, že byl můj. Pan Woodhope," ukázal na svého společníka, "mě při tom viděl. Pan Woodhope je duchovní, přesněji řečeno farář v jedné gloucestershirské farnosti, a nedokážu si představit, že by o jeho slově někdo pochyboval. Mám za to, že v Anglii jsou gentlemanovy sny jeho soukromou záležitostí. Tuším, že na to je i zákon, a pokud ne, parlament by ho měl ihned přijmout! Vůbec se nesluší, aby se někdo sám pozval do cizích snů." Odmlčel se, aby nabral dech.
"Pane!" vykřikl pan Honeyfoot rozhořčeně. "Snažně vás prosím, abyste s tímto gentlemanem hovořil s větší úctou. Neměl jste to štěstí poznat ho tak dobře jako já, ale kdybyste měl tu čest, zjistil byste, že mu nic není tak cizí jako urážet ostatní."
Strange si podrážděně odfrkl.
"Je věru zvláštní, aby si lidé lezli navzájem do snů," ozval se Henry Woodhope. "Nemohlo přece jít o tentýž sen, ne?"
"Obávám se, že ano," povzdychl si pan Segundus. "Od první chvíle, kdy jsem vešel do zahrady, cítil jsem, jako by byla plná neviditelných dveří a já jedněmi za druhými procházel, dokud jsem neusnul a nezdál se mi ten sen, v němž jsem viděl tohoto gentlemana. Byl jsem z toho neobyčejně zmatený. Věděl jsem, že já jsem ty dveře neotevřel a nenechal je dokořán, ale nedbal jsem toho. Chtěl jsem se jen dozvědět, co je za nimi."
Henry Woodhope se na pana Segunda zadíval, jako by tomu tak úplně nerozuměl. "Pořád se ale domnívám, že to nemůže být stejný sen, víte," vykládal panu Segundovi jako nějakému přihlouplému děcku. "O čem se vám zdálo?"
"O lady v modrých šatech," odpověděl pan Segundus. "Předpokládám, že šlo o slečnu Absalomovou."
"Nu jistěže to byla slečna Absalomová!" vykřikl Strange nazlobeně, jako by mu takové samozřejmosti rvaly uši. "Jenže bohužel ta lady měla dohodnutou schůzku jen s jedním pánem. Když našla dva, přirozeně ji to rozrušilo a promptně zmizela." Strange zavrtěl hlavou. "V Anglii nemůže být víc než pět lidí, kteří by si dělali čáku na magii, ale jeden z nich musí přijít právě sem a vyrušit mě při setkání s Absalomovou dcerou. To je k neuvěření. Takovou smůlu jako já nikdo jiný v Anglii nemá. Bůh ví, že jsem se s tím snem dost nahmoždil. Tři týdny mi zabralo - a to jsem pracoval dnem i nocí

-, než jsem připravil přivolávací zaklínadla, a navíc -""Ale to je báječné!" skočil mu do řeči pan Honeyfoot. "To je úžasné! Páni, vždyť ani sám pan Norrell by se nemohl pokusit o něco takového!"
"Hm," řekl Strange a obrátil se k Honeyfootovi. "Ono to není tak náročné, jak se domníváte. Nejdřív musíte lady poslat pozvání - tady postačí jakékoli povolávací kouzlo. Já použil Ormskirka. Náročné bylo přirozeně přizpůsobit Ormskirka tak, abychom já i slečna Absalomová dorazili do snu zároveň - Ormskirk je tak vágní, že si osoba, kterou člověk vyvolá, může kdykoli jít víceméně kamkoli a přitom mít pocit, že splnila svůj závazek - to, uznávám, nebylo lehké. A přesto nejsem s výsledky nespokojený, víte? Za druhé jsem musel na sebe seslat kouzlo, jímž bych si přivodil magický spánek. Přirozeně jsem o takových kouzlech slyšel, ale popravdě řečeno jsem žádné neviděl, a tak jsem si, víte, musel vymyslet vlastní - ono to nejspíš není valné, ale co může člověk dělat?"
"Kristepane!" zvolal pan Honeyfoot. "Tím chcete říci, že jste si prakticky veškerou použitou magii vymyslel sám?"
"Nu," pokrčil Strange rameny, "co se toho týče… Měl jsem Ormskirka - všechno jsem založil na Ormskirkovi."
"Tedy! Ale nebyl by třeba Hether-Gray lepší základ než Ormskirk?" zeptal se pan Segundus. "Promiňte. Nejsem vůbec praktický mág, ale Hether-Gray mi vždy připadal mnohem spolehlivější než Ormskirk."
"Skutečně?" ověřoval si Strange. "O Hetheru-Grayovi jsem přirozeně slyšel. Nedávno jsem si začal dopisovat s jedním gentlemanem z Lincolnshiru, který tvrdí, že vlastní výtisk Anatomie mínótaura od Hethera-Graye. Tak podle vás se vyplatí Hethera-Graye nastudovat?"
Honeyfoot prohlásil, že Hether-Gray za takovou pozornost vůbec nestojí, že jeho kniha je jen snůška nesmyslů; pan Segundus jeho názor odmítl a pana Strange to očividně zaujalo - skoro zapomněl, že se má na pana Segunda zlobit. Neboť jak dlouho se člověk může zlobit na pana Segunda? Na světě se nejspíš najdou lidé, kterým se příčí dobrota a přívětivost, jejichž ducha dráždí laskavost -, ale s potěšením tu musím oznámit, že Jonathan Strange k nim nepatřil. Pan Segundus se mu omluvil, že mu zkazil kouzlo, a Strange s úsměvem a úklonou prohlásil, ať už to pustí z hlavy.
"Ani se nebudu ptát, pane," prohodil Strange k panu Segundovi, "jestli jste mág. Lehkost, s níž pronikáte do snů jiných lidí, svědčí o vaší síle." Strange se obrátil k panu Honeyfootovi. "Ale vy jste rovněž mág, ne, pane?"
Chudák pan Honeyfoot! Přímá otázka narazila na tak citlivé místo! V srdci byl pořád ještě mág a neměl rád, když se mu připomínalo, oč přišel. Odpověděl, že ještě před pár lety byl mág, ale že se toho povolání musel vzdát. Ne že by se mu v nejmenším chtělo. Studium magie - dobré anglické magie - bylo podle jeho názoru tou nejušlechtilejší prací na světě. Strange to poněkud překvapilo. "Příliš vám nerozumím. Jak by mohl kdokoli donutit kohokoli, aby přestal studovat, když si to ten dotyčný nepřeje?"
Načež mu pan Segundus a pan Honeyfoot vylíčili, jak byli členy Učené společnosti yorských mágů a jak tu společnost pan Norrell zničil.
Pánové Honeyfoot a Segundus se Strange zeptali, co si myslí o panu Norrellovi.
"Ach!" usmál se Strange. "Pan Norrell je svatý patron anglických knihkupců."
"Cože?" podivil se pan Honeyfoot.
"Nu," vysvětloval Strange, "člověk o panu Norrellovi slyší od Newcastlu po Penzance, zkrátka všude, kde se obchoduje s knihami. Knihkupec se vždycky usměje, ukloní se a řekne: ‚Á, pane, to jste přišel pozdě! Míval jsem spoustu svazků o magii a historii. Ale všechny jsem je prodal jednomu velmi učenému gentlemanovi z Yorkshiru.' Vždycky za tím stojí Norrell. Když člověk chce, může si koupit knihy, které tam pan Norrell nechal. Dospěl jsem k obecnému závěru, že knihy, které pan Norrell nechá být, se výborně hodí na podpal."
Pánové Segundus i Honeyfoot se přirozeně dychtili s Jonathanem Strangem lépe seznámit a Jonathan Strange si s nimi zase nelíčené toužil popovídat. Když tudíž obě strany položily obvyklé otázky ("Kde jste ubytováni?" "Á, u George v Avebury." "No to je náhodička, my taky"), rychle se usnesly na tom, že všichni čtyři pánové odjedou do Avebury a povečeří spolu.
Na odchodu z Domu stínů se Strange zastavil u dveří Krále Havrana a zeptal se pánů Segunda a Honeyfoota, jestli někdy nenavštívili Newcastle, Královo dávné hlavní město na severu. Ani jeden tam nikdy nezavítal. "Tyhle dveře jsou kopií dveří, na které tam narazíte na každém rohu," vykládal jim Strange. "První takové byly vyrobeny, ještě když byl Král v Anglii. V tom městě vám připadá, že ať se obrátíte kamkoli, z nějakého temného, zaprášeného, klenutého průchodu vystoupí Král a přijde k vám." Strange se ušklíbl. "Ale tvář má vždy zpola zahalenou a nikdy s vámi nepromluví."
V pět hodin usedli k večeři v salónu Georgova hostince. Pánové Honeyfoot a Segundus brzy shledali, že Strange je velmi sympatický společník, živý a hovorný. Zato pan Woodhope se pilně věnoval jídlu, a když s ním byl hotov, díval se z okna. Pan Segundus se obával, že by si mohl připadat odstrčený, a tak se na něj obrátil a pochválil magii, kterou Strange předvedl v Domě stínů.
Henryho Woodhopa to překvapilo. "Nepředpokládal jsem, že by bylo k čemu blahopřát," řekl. "Strange nikdy netvrdil, že by šlo o něco výjimečného."
"Ale drahý pane!" vykřikl pan Segundus. "Kdo ví, kdy se o takový magický kousek někdo v Anglii pokusil naposledy?"
"Ach! Ale já o magii nic nevím. Soudím, že je to docela módní záležitost - viděl jsem pár článků o magii v londýnských novinách. Ovšem duchovní nemají na čtení příliš času. Krom toho znám Strange již od dětství a vím, že je dost přelétavý. Překvapuje mě, že mu ta záliba v magii vydržela tak dlouho. Troufám si tvrdit, že ho to brzy omrzí, tak jako všechno ostatní." A s tím se zvedl od stolu a prohlásil, že se na chvíli půjde projít po vesnici. Popřál panu Honeyfootovi a panu Segundovi hezký večer a opustil je.
"Chudák Henry," prohodil Strange, když pan Woodhope odešel. "Nejspíš ho musíme příšerně nudit."
"To je od vašeho přítele velmi laskavé, že vás doprovází na cestě, i když jeho samotného to téma nezajímá," mínil pan Honeyfoot.

"To jistě!" přikývl Strange. "Na druhou stranu, když doma vládl takový klid, jeho to nutilo jet se mnou. Henry je u nás na několik týdnů na návštěvě, ale žijeme v dost zapadlém koutě světa a mně studium zabírá hodně času."
Pan Segundus se pana Strange optal, kdy začal studovat magii.
"Loni na jaře."
"Ale obsáhl jste toho už tolik!" divil se pan Honeyfoot. "A ani ne za dva roky. Milý pane Strangi, to je opravdu pozoruhodné!"
"Vážně? Opravdu si to myslíte? Mně připadá, že jsem zatím skoro nic nedokázal. Taky jsem ale nevěděl, kam bych se měl obrátit o radu. Vy jste první kolegové mágové, které jsem potkal, a předem vás upřímně varuji, že vás budu častovat otázkami až do hluboké noci."
"S radostí vám pomůžeme, jak jen budeme moci," odpověděl pan Segundus. "Velice ale pochybuji, že vám budeme co k čemu. Nikdy jsme nebyli víc než teoretičtí mágové."
"Jste příliš skromní," prohlásil Strange. "Jen například pomněte, jaký náskok přede mnou máte v přečtených knihách."
A tak pan Segundus začal doporučovat autory, o nichž Strange ještě nemusel slyšet, a Strange si poněkud chaoticky zapisoval jejich jména a díla, někdy do poznámkového bločku, jindy na rubovou stranu účtenky od večeře a jednou dokonce na hřbet ruky. Pak se začal pana Segunda vyptávat na knížky.
Chudák pan Honeyfoot! Jak jen toužil zapojit se do toho zajímavého rozhovoru! Ale nakonec se do něj přece jen zapojil a svými malými lstmi neošálil nikoho než sebe. "Řekněte mu, že si musí přečíst Řeč ptáků od Thomase Lanchestera," obrátil se na pana Segunda místo na Strange. "Já vím, že si Lanchestera příliš neceníte, ale člověk se od něj může hodně dozvědět."
Nato jim pan Strange vyložil, že ani ne před pěti lety existovaly v Anglii čtyři výtisky Řeči ptáků, tím si byl jistý: jeden v gloucesterském knihkupectví, jeden v soukromé knihovně gentlemana-mága v Kendalu, další patřil kováři poblíž Penzance, který jej přijal jako částečnou platbu za vyspravení železné brány, a poslední sloužil jako ucpávka díry v okně v chlapecké škole u durhamské katedrály.
"Ale kde jsou teď?" dožadoval se pan Honeyfoot. "Proč jste si aspoň jeden nekoupil?"
"Protože než jsem dorazil na místo, Norrell se tam dostal přede mnou a všechny vykoupil," odpověděl pan Strange. "V životě jsem toho člověka nespatřil, a přece maří každý můj krok. Proto jsem pojal ten plán vyvolat nějakého mrtvého mága - případně čarodějku - a položit mu nebo jí pár otázek. Říkal jsem si, že žena se nade mnou spíš ustrne, a tak jsem si vybral slečnu Absalomovou."
Pan Segundus zavrtěl hlavou. "Jako prostředek k získání vědomostí mi to připadá spíš dramatické než praktické. Nenapadá vás, jak by to šlo jednodušeji? Koneckonců, za zlatého věku anglické magie byly knihy mnohem vzácnější než dnes, a přece se lidé pořád stávali mágy."
"Studoval jsem dějepisná pojednání i životopisy aureátů, abych zjistil, jak začali," odtušil Strange, "ale když se tenkrát zjistilo, že má někdo vlohy pro magii, jednoduše ho poslali do služby ke staršímu a zkušenějšímu mágovi."
"Pak byste se měl obrátit na pana Norrella s žádostí o pomoc!" zvolal Honeyfoot. "To byste opravdu měl! Ano, já vím," pospíšil si, sotva si povšiml, že pan Segundus hodlá vznést nějakou námitku, "Norrell je trošku odměřený, ale co z toho? Pan Strange jistě přijde na to, jak překonat jeho ostych. Přes všechny své povahové vady není pan Norrell žádný hlupák a dozajista nahlédne, jak nesmírně se mu takový pomocník vyplatí!"
Pan Segundus měl proti tomuto plánu spoustu námitek, obzvláště pak citoval Norrellovu hlubokou nechuť k jiným mágům, ale pan Honeyfoot v té myšlence nalezl nesmírné zalíbení, jal se ji prosazovat se vším nadšením plynoucím z jeho dychtivé povahy a nedokázal si přiznat žádné její slabiny.
"Jistě," opáčil, "Norrell nebyl nikdy příliš nakloněn teoretickým mágům. Ale odvážil bych se tvrdit, že se bude chovat úplně jinak k člověku, který je mu roven."
Strange sám se proti té myšlence vůbec nestavěl; na pana Norrella byl přirozeně zvědav. Pan Segundus se nemohl ubránit podezření, že se Strange v tomto ohledu již rozhodl, a tak si pan Segundus postupně nechal své pochyby a námitky vyvrátit.
"Tohle je velký den pro Británii, pane!" ozval se pan Honeyfoot. "Podívejte se na to všechno, co dokázal jeden mág! A jen považte, co by se mohlo povést dvěma! Strange a Norrell! To zní moc dobře!" Pak pan Honeyfoot ještě několikrát nadšeně opakoval "Strange a Norrell", až se Strange od srdce zasmál.
Ovšem jako mnozí jiní laskaví lidé i pan Segundus byl trochu názorová korouhvička. Dokud stál pan Strange před ním, vysoký, usměvavý a sebejistý, pan Segundus si byl naprosto jist, že se Strangeovu géniu musí dostat uznání, které si zaslouží - ať už s páně Norrellovou pomocí, anebo i přes klacky, které mu bude pan Norrell házet pod nohy. Když ale příštího rána Strange a Henry Woodhope odjeli, myšlenky se mu zatoulaly ke všem mágům, které se pan Norrell snažil zničit, a začaly se ho zmocňovat pochybnosti, jestli s panem Honeyfootem neuvedli Strange v omyl.
"Pořád mě napadá," nadhodil, "že jsme měli pana Strange spíš varovat, aby se panu Norrellovi vyhnul. Místo abychom ho nabádali, aby ho vyhledal, měli jsme mu poradit, aby se před ním schoval!"
Ale pan Honeyfoot tohle vůbec nechápal. "Žádného gentlemana netěší výzvy k tomu, aby se schoval," řekl, "a pokud by snad pan Norrell chtěl panu Strangeovi nějak ublížit - což ani zdaleka nepřipouštím -, pak bude pan Strange první, kdo se to dozví."

24
DALŠÍ MÁG
Září 1809
P

an Drawlight se pootočil na židli, usmál se a prohlásil: "Tak to vypadá, že máte rivala, pane."
Než pan Norrell dokázal vyrukovat s vhodnou odpovědí, Lascelles se zeptal, jak se ten muž jmenuje.
"Strange," řekl Drawlight.
"Toho neznám," opáčil Lascelles.
"Ale ne!" oponoval Drawlight. "Myslím, že musíte. Jonathan Strange ze Shropshiru. Dva tisíce liber ročně."
"Nemám nejmenší tušení, koho máte na mysli. Ale počkejte! Není to ten muž, který za studií na Cambridgi vyděsil kočku, která patřila rektorovi koleje Corpus Christi?"
Drawlight přisvědčil, že právě to je on. Lascelles si ho okamžitě vybavil a oba se zasmáli.
Pan Norrell zatím mlčel jako zařezaný. Drawlightova úvodní poznámka mu byla hroznou ranou. Připadal si, jako by se Drawlight otočil a udeřil ho - jako by se otočila postava na obraze, nebo stůl či židle, a praštila ho. Ten úlek mu téměř vyrazil dech; byl si naprosto jist, že z toho onemocní. Pan Norrell se ani neodvažoval pomyslet, co Drawlight řekne dalšího - třebas něco o větších schopnostech - o vykonaných zázracích, vedle nichž by ty Norrellovy vypadaly zcela žalostně. A to si dal takovou práci, aby mu žádní rivalové nemohli vyrůst. Cítil se jako člověk, který v noci obchází svůj dům, zavírá dveře i okenice, jen aby zaslechl, jak někdo lomozí o patro výš.
Když však rozhovor pokračoval, nepříjemné pocity ustoupily a pan Norrell se cítil bezpečněji. Jak Drawlight a Lascelles mluvili o Strangeových kratochvilných výletech do Brightonu, o návštěvách Bathu a Strangeově statku ve Shropshiru, pan Norrell si řekl, že už chápe, co tenhle Strange musí být za člověka: povrchní světák, který se Lascellesovi v lecčems podobá. A pokud je tomu tak (říkal si pan Norrell v duchu), není pravděpodobnější, že věta "Máte rivala" nebyla určena jemu, ale Lascellesovi? Tenhle Strange (myslel si pan Norrell) musí být Lascellesův rival v nějakém milostném románku. Norrell se zadíval na své ruce sepnuté v klíně a usmál se své pošetilosti.
"Takže," nadhodil Lascelles, "Strange je teď mág?"
"Hm," řekl Drawlight a obrátil se k panu Norrellovi. "Určitě ani jeho největší přátelé by si nedovolili srovnávat jeho vlohy s talentem váženého pana Norrella. Mám ale za to, že si jej v Bristolu a Bathu považují. Právě teď je v Londýně. Jeho přátelé doufají, že budete tak laskav a udělíte mu audienci - a mohl bych být tak smělý a vyjádřit přání být u toho, až se dva praktičtí mágové sejdou?"
Pan Norrell zvedl oči jen velmi pomalu. "Rád se s panem Strangem setkám."
Pan Drawlight nemusel dlouho čekat, než se stal svědkem závažného rozhovoru mezi dvěma mágy (což bylo jen dobře, protože pan Drawlight čekání nesnášel). Pan Strange dostal pozvánku a jak Lascelles, tak Drawlight si jeho návštěvu nenechali ujít.
Ukázalo se, že pan Strange není ani tak mladý, ani tak pohledný, jak se pan Norrell obával. Měl blíže k třicítce než k dvacítce, a pokud si jiný gentleman může dovolit posuzovat tyto záležitosti, nebyl ani v nejmenším pohledný. Nikdo se však ani nenadal, že si s sebou přivede hezkou mladou ženu: paní Strangeovou.
Pan Norrell se ze všeho nejdřív Strange zeptal, zdali s sebou přinesl své spisy. Velmi rád by si totiž přečetl, co pan Strange napsal.
"Napsal?" zarazil se pan Strange. "Jsem bohužel v rozpacích, co na to odpovědět. Nic jsem nenapsal."
"Ach!" vzdychl pan Norrell. "Pan Drawlight mi řekl, že vás požádali o článek pro Pánský magazín, ale třebas…"
"Á, tohle!" opáčil Strange. "Zatím jsem o tom příliš nepřemýšlel. Nichols mě ujistil, že to bude potřebovat až přespříští pátek."
"Od pátku za týden, a on ještě nezačal," vydechl pan Norrell ohromeně.
"Víte," řekl Strange, "čím rychleji podle mě dostane člověk myšlenky z hlavy na papír, aby to mohlo jít k tiskaři, tím lépe. Odvážil bych se tvrdit," a přátelsky se na pana Norrella usmál, "že vám to přijde zrovna tak."
Pan Norrell, kterému se zatím nepodařilo dostat z hlavy na papír a pak k tiskaři byť jen jednu jedinou věc a jehož veškeré práce se nacházely v různém stadiu revize, nic neřekl.
"Co se námětu týče," pokračoval Strange, "ještě o něm nemám úplně jasno, nejspíš ale vyvrátím Portisheadův článek v časopisu Moderní mág. Viděl jste ho, pane? Zuřil jsem kvůli němu celý týden. Portishead se snažil dokázat, že moderní mágové si nemají co začínat s elfy. Jedna věc je připustit, že už ty bytosti neumíme vyvolat - ale něco úplně jiného je přece zříct se veškerých úmyslů na využití jejich služeb! Taková přecitlivělost mě dokáže dopálit. Ze všeho nejvíc mne ale zaráží, že jsem ještě neviděl jedinou kritiku Portisheadova článku. Když už teď máme něco na způsob magické komunity, bylo by podle mě dost špatné, kdybychom takové bláboly nechali nevyvrácené."
Strange očividně dospěl k názoru, že toho namluvil až dost, a počkal si, dokud na to někdo nezareaguje.
Po chvíli ticha pan Lascelles poznamenal, že lord Portishead onen článek napsal na výslovné přání pana Norrella a s páně Norrellovou pomocí a souhlasem.
"Vážně?" Strange to naprosto ohromilo.
Znovu se rozhostilo ticho, načež se Lascelles unyle optal, jak se tak člověk dnes může naučit kouzlit.
"Z knížek," odpověděl Strange.
"Ach, pane!" ozval se pan Norrell. "Jak rád tohle slyším! Zapřísahám vás, abyste nemarnil čas ničím jiným a věnoval se výlučně ustavičnému čtení! I kdybyste tomu měl věnovat veškerý čas a odepřít si všechna potěšení!"
Strange si pana Norrella změřil poněkud ironickým pohledem a potom poznamenal: "Velkou překážkou mi ovšem vždy byl nedostatek knih. Vy si ani neumíte představit, pane, jak málo knih magie zůstalo v Anglii v oběhu. Všichni knihkupci se shodují, že ještě před pár lety jich byla spousta, ale nyní…"
"Opravdu?" skočil mu pan Norrell spěšně do řeči. "Nu, to je mi věru prapodivné."
Následné ticho bylo obzvláště trapné. V pokoji seděli jediní angličtí mágové moderní doby. Jeden se přiznal, že nemá žádné knihy; druhý, jak bylo dobře známo, jimi měl nacpané dvě knihovny. Už jen pouhá slušnost by panu Norrellovi měla velet, aby nabídl pomocnou ruku, byť by to byl třebas jen malíček; ale pan Norrell neřekl nic.

"K rozhodnutí stát se mágem vás musely přivést dost zvláštní okolnosti, ne?" nadhodil pan Lascelles po chvíli.
"Máte pravdu," odpověděl Strange. "Hodně zvláštní."
"A neprozradíte nám, co to bylo za okolnosti?"
Strange se zlomyslně usmál. "Pana Norrella jistě velmi potěším přiznáním, že právě on mě dovedl k magii. Dalo by se vlastně říct, že pan Norrell ze mne udělal mága."
"Já?" vykřikl pan Norrell vyděšeně.
"Popravdě řečeno," vložila se do toho rychle Arabela, "on předtím vyzkoušel všechno ostatní - zemědělství, poesii, sléváренství. Během jednoho roku vystřídal celou řadu zaměstnání, ale u žádného z nich nevydržel. Dřív či později k magii stejně musel dospět."
Po další odmlce Strange pravil: "To jsem netušil, že lord Portishead psal na váš pokyn, pane. Snad budete tak laskav a něco mi vysvětlíte. Přečetl jsem všechny eseje jeho lordstva v Přátelích anglické magie a v Moderním mágovi, ale zatím jsem nenarazil na jedinou zmínku o Králi Havranovi. To opomenutí je tak nápadné, až si začínám myslet, že musí být záměrné."
Pan Norrell přikývl. "Krom jiného usiluji o to, aby tento člověk upadl v naprosté zapomnění, jak zasluhuje."
"Ale bez Krále Havrana by přece nebyla magie ani mágové, ne, pane?"
"Zajisté, to si veřejnost skutečně myslí. Ale i kdyby se ten názor zakládal na pravdě - a jsem dalek toho, abych něco takového připustil -, již dávno ztratil jakýkoli nárok na naši úctu. Vždyť co udělal, když přišel do Anglie? Vyhlásil jejímu právoplatnému králi válku a obral ho o polovinu království! A měli bychom vy a já, pane Strangi, vytrubovat, že si takového člověka bereme za vzor? Že právě jeho považujeme za prvního mezi námi? Přispěje to k větší úctě k našemu povolání? Přesvědčí to královy ministry, aby nám důvěřovali? To si nemyslím! Ne, pane Strangi, jestli ho nemůžeme odsoudit k zapomnění, pak je naší povinností - vaší i mou - šířit k němu nenávist! Dát všem najevo, jak moc se nám hnusí jeho prohnilá povaha a zlovolné skutky!"
Bylo zjevné, že ti dva mágové se výrazně liší jak svými názory, tak povahou. Podle Arabely Strangeové nemělo smysl, aby ti dva setrvávali v jedné místnosti a nadále se dráždili, a tak spolu se Strangem krátce poté odešla.
První, kdo nového mága zhodnotil, byl přirozeně pan Drawlight. "Hmm!" řekl ještě předtím, než se dveře za Strangeovými zády zavřely. "Nevím, jak o něm smýšlíte vy, ale já jsem z něj úplně paf. Od několika lidí jsem slyšel, že je to pohledný muž. Řekněte mi, jak to asi mohli myslet? S tím jeho frňákem a vlasy. Ta jejich červenohnědá barva je tak zrádná - nic nevydrží - jsem si zcela jist, že jsem v ní viděl stříbrné nitky. A to mu nemůže být víc než - kolik? - třicet? Nebo snad dvaatřicet? Na druhou stranu jeho choť je naprosto rozkošná. Taková vitalita! Ty hnědé lokny, tak rozkošně upravené! Škoda jen, že se předem nevyptala na londýnskou módu. Mušelín s květovaným potiskem, co na sobě měla, byl jistě velmi hezký, ale já bych na ní raději viděl něco mnohem stylovějšího - řekněme olivově zelené hedvábí zdobené černými stužkami a sekanými černými korálky. Chápejte, to je jen první dojem - až ji uvidím znovu, možná mě napadne něco úplně jiného."
"Myslíte, že lidé na něj budou zvědaví?" zeptal se pan Norrell.
"Ale jistě," opáčil pan Lascelles.
"Ach!" povzdychl si pan Norrell. "Pak se velmi obávám - pane Lascellesi, byl bych velice rád, kdybyste mi v tom mohl poradit -, velmi se obávám, že lord Mulgrave by pro pana Strange mohl poslat. Zápal jeho lordstva pro využití magie ve válce - sám o sobě samozřejmě chvályhodný - ho naneštěstí podnítil k tomu, aby si přečetl všemožné knihy o dějinách magie a utvořil si názory na to, co v nich našel. Přišel s plánem vyvolat čarodějnice, které by mně pomáhaly porazit Francouze - nejspíš má na mysli ty napůl nadpřirozené, napůl lidské bytosti, na něž se obraceli zlovolní lidé, když chtěli uškodit svým sousedům -, zkrátka a dobře takové čarodějnice, jaké Shakespeare popisuje v Macbethovi. Požádal mne, abych povolal tak tři čtyři, a příliš ho nepotěšilo, když jsem to odmítl udělat. Moderní magie toho dokáže spoustu, ale vyvolání čarodějnic by mohlo každému nadělat nesmírné starosti. Teď se ale obávám, že by se lord Mulgrave mohl obrátit na pana Strange. Pane Lascellesi, nedomníváte se, že by to mohl udělat? A vzhledem k tomu, že pan Strange nechápe, co to obnáší za rizika, mohl by to vyzkoušet. Možná by bylo nejlépe napsat siru Walterovi a požádat ho, jestli by laskavě jeho lordstvo nevaroval před panem Strangem."
"Pro to není důvod," mínil Lascelles. "Pokud se vy domníváte, že magie pana Strange není bezpečná, ono se to brzy rozkřikne."
O pár hodin později se na počest pana Norrella pořádala v domě na Great Titchfield Street večeře, jíž se zúčastnili i pan Drawlight a pan Lascelles. Netrvalo dlouho a někdo se pana Norrella zeptal, co si myslí o tom shropshirském mágovi.
"Pan Strange," prohlásil pan Norrell, "na mne zapůsobil jako velice milý gentleman a velmi talentovaný mág, jenž dost možná bude solidním přírůstkem do naší profese, jejíž stavy jsou poslední dobou bezpochyby notně prořídlé."
"Pan Strange má pár velmi kuriózních představ o magii," nechal se slyšet Lascelles. "Neobtěžoval se seznámit se s moderními názory na toto téma - čímž přirozeně myslím názory pana Norrella, které oslnily svět svou srozumitelností a výstižností."
Pan Drawlight zopakoval názor, že Strangeovy rusé vlasy toho příliš nevydrží a že šaty paní Strangeové sice nebyly nejmódnější, ale zato byly z velmi hezkého mušelínu.
Zhruba tou dobou, co probíhala tato konverzace, seděla jiná skupina lidí (mezi nimi pan a paní Strangeovi) u večeře ve skromnějším salónu v domě na Charterhouse Square. Přátelé pana a paní Strangeových byli samozřejmě napjati, co si ti dva myslí o velkém panu Norrellovi.
"On doufá, že Král Havran brzy upadne v zapomnění," vyprávěl Strange užasle. "Co vy na to? Mág, který doufá, že Král Havran brzy upadne v zapomnění! Kdyby se přišlo na to, že arcibiskup z Canterbury potají pracoval na zatajení Nejsvětější Trojice, dávalo by mi to zhruba stejný smysl."
"Je jako muzikant, který si přeje utajit hudbu pana Händela," přidala se lady v turbanu a zvedla k ústům další sousto

artyčoků s mandlemi.
"Nebo jako rybář, který by lidi ze všeho nejradši přesvědčil, že moře neexistuje," řekl jeden gentleman a nabodl velký kus parmice v dobré vinné omáčce.
Další lidé si pak pospíšili s podobnými příklady pošetilosti a smáli se jim všichni až na Strange, jenž se mračil do talíře.
"Myslela jsem, že jsi chtěl pana Norrella požádat o pomoc," řekla Arabela.
"Jak jsem mohl, když jsme se hádali už od první chvíle, co jsme se spatřili?" opáčil Strange. "Nelíbím se mu. Ani on mně."
"Že se mu nelíbíš?! Nu, možná jsi mu nebyl sympatický. Ale za celou dobu, co jsme tam byli, se nepodíval na nikoho jiného. Jako by tě chtěl zhltnout pohledem. Troufla bych si tvrdit, že trpí osamělostí. Celá léta studoval a v životě se neměl komu svěřit. Rozhodně ne těm protivům - zapomněla jsem, jak se jmenují. Ale když se teď s tebou seznámil - a ví, že si s tebou může promluvit - nu! bylo by velmi zvláštní, kdyby tě k sobě nepozval znovu."
V Great Titchfield Street pan Norrell odložil vidličku a otřel si ústa ubrouskem. "Přirozeně," pronesl, "musí se do toho vrhnout."
Strange v Charterhouse Square vyprávěl: "Řekl mi, ať se do toho vrhnu. - Do čeho? zeptal jsem se. - Do čtení, odpověděl. To mě dost zarazilo. Málem jsem se ho optal, co mám asi tak číst, když všechny knihy vlastní on."
Příští den řekl Strange Arabele, že se mohou vrátit do Shropshiru, kdykoli bude chtít - nedomnívá se, že by je ještě v Londýně něco drželo. Rovněž se rozhodl, že o panu Norrellovi již nebude přemýšlet. To se mu zcela nezdařilo, neboť v několika následujících dnech si Arabela musela vyslechnout dlouhý výčet všech Norrellových nedostatků, jak osobních, tak profesních.
Na Hanover Square se pan Norrell zatím pana Drawlighta ustavičně dotazoval, co pan Strange dělá, koho navštívil a co si o něm lidé myslí.
Pana Lascellese i Drawlighta tento vývoj poněkud znepokojil. Již více než rok měli na mága nemalý vliv a jakožto přátele pana Norrella si je předcházeli admirálové, generálové, politici a vlastně každý, kdo si přál znát páně Norrellův názor na cokoli, či si přál, aby pan Norrell něco udělal. Pomyšlení na jiného mága, který by se k panu Norrellovi mohl připoutat poutem silnějším, než kdy Drawlight či Lascelles mohli ukout, a který by panu Norrellovi mohl začít radit, jim bylo kromobyčejně nepříjemné. Pan Drawlight řekl panu Lascellesovi, že Norrella je třeba zrazovat od myšlenek na toho shropshirského mága, a ačkoli panu Lascellesovi jeho rozmarná povaha neumožňovala okamžitě s někým souhlasit, bezpochyby si myslel totéž.
Tři či čtyři dny po návštěvě pana Strange však pan Norrell prohlásil: "Velmi pečlivě jsem tu záležitost zvážil a dospěl jsem k názoru, že by se pro pana Strange mělo něco udělat. Stěžoval si na nedostatek materiálů. Inu, přirozeně chápu, že to mohlo… Zkrátka a dobře jsem se rozhodl, že mu daruji knihu."
"Ale pane!" ohradil se Drawlight. "Vaše drahocenné knihy! Nesmíte je přece rozdávat - obzvláště ne pak jiným mágům, kteří by jich nemuseli využívat tak moudře jako vy!"
"Ehm," odkašlal si pan Norrell. "Nemyslel jsem jednu ze svých vlastních knížek. Z nich bych bohužel nemohl postrádat ani jednu. Ne, koupil jsem panu Strangeovi jeden svazek u Edwardse a Skitteringa. Přiznávám, že se mi nevybíralo lehce. Abych byl naprosto upřímný, mnoho knih bych se panu Strangeovi ještě bál doporučit; není na ně zatím připraven. Nasál by z nich všemožné špatné myšlenky. Tahle kniha," řekl pan Norrell a úzkostlivě se na ni zadíval, "má mnoho chyb - obávám se, že velmi mnoho. Pan Strange se z ní nenaučí žádné magii. Zato v ní najde spoustu výstižných pasáží o pilném bádání a o nebezpečí předčasného sepisování svých vědomostí - poučení, které si pan Strange doufám vezme k srdci."
A tak pan Norrell znovu pozval pana Strange do domu na Hanover Square a tak jako minule u toho byli Drawlight a Lascelles, ale Strange přišel sám.
Druhá schůzka se odehrála v knihovně domu na Hanover Square. Strange se rozhlédl po všech těch knihách, neřekl však ani slovo. Snad svůj vztek spolkl. Obě strany byly zjevně odhodlané mluvit a chovat se přátelštěji.
"Prokazujete mi velkou čest," řekl Strange, když mu pan Norrell předal dárek, "Anglická magie od Jeremyho Totta." Obrátil pár stránek. "Tak o tomhle autorovi jsem nikdy neslyšel."
"Jde o životopis jeho bratra, teoretického magiohistorika posledního století, který se jmenoval Horace Tott," vysvětloval pan Norrell. Vylíčil mu, jak se z ní má poučit o významu pilného bádání a jaké nebezpečí mu hrozí, když bude své vědomosti předčasně sepisovat. Strange se zdvořile usmál, uklonil se a pravil, že to jistě bude zajímavé čtení.
Pan Drawlight obdivoval dárek pro Strange.
Pan Norrell se na Strange upřeně díval a ze zvláštního výrazu na jeho tváři se dalo vyčíst, že by si se Strangem nejraději promluvil o samotě, ale že vůbec neví, jak začít.
Pan Lascelles připomněl panu Norrellovi, že již za hodinu ho na Admiralitě očekává lord Mulgrave.
"Máte práci, pane," řekl Strange, "a já vás z ní nesmím vytrhovat. Popravdě řečeno musím sám něco neprodleně zařídit pro paní Strangeovou v Bond Street."
"A možná jednoho dne," nadhodil Drawlight, "budeme mít tu čest a pan Strange nám předvede nějaké kouzlo. Já se na kouzlení dívám nesmírně rád."
"Možná," přikývl Strange.
Pan Lascelles zazvonil na sluhu. Zničehonic pan Norrell prohlásil: "Rád bych z magie pana Strange viděl něco hned - pokud by nás tedy poctil ukázkou."
"Ach!" vydechl Strange. "Já ale ne -"
"Prokázal byste mi tím velkou čest," naléhal pan Norrell.
"Tak dobře," uvolil se Strange. "Rád vám něco ukážu. V porovnání s tím, nač jste zvyklí, to možná bude trochu neohrabané. Dost pochybuji, pane Norrelle, že bych se vám mohl vyrovnat elegancí provedení."

Pan Norrell se uklonil.
Strange se pořádně rozhlédl po místnosti: pátral po něčem, co by mohl udělat. Pohled mu padl na zrcadlo, které viselo v hlubinách rohu, kam nikdy nepronikl jediný sluneční paprsek. Položil Anglickou magii od Jeremyho Totta na knihovní stolek tak, aby byl její odraz jasně vidět v zrcadle. Chvíli se na knihu upřeně díval, ale nic se nestalo. Pak udělal rukou zvláštní posunek; oběma rukama si pročísl vlasy, stiskl dlaněmi týl a protáhl ramena, jako člověk, který se uvolňuje po křeči. Načež se usmál - vypadalo to, že je na sebe výjimečně pyšný.
Což bylo divné, protože ta kniha vypadala úplně stejně jako předtím.
Na Lascellese a Drawlighta, kteří na vlastní oči vídávali báječnou Norrellovu magii (anebo se o ní dozvěděli aspoň z doslechu), to neudělalo pražádný dojem; popravdě řečeno i běžný iluzionista na pouti by toho dokázal víc. Lascelles otevřel ústa - jistě měl na jazyku nějakou sžíravou poznámku -, ale předběhl ho pan Norrell, jenž zničehonic užasle vykřikl: "Ale to je pozoruhodné! To je skutečně… Drahý pane Strangi! O takovémto kouzlu jsem předtím ani neslyšel! Není uvedeno v Suttonovi-Grovovi. Ujišťuji vás, drahý pane, že to v Suttonovi-Grovovi není!"
Lascelles i Drawlight se zmateně dívali z jednoho mága na druhého.
Lascelles popošel ke stolu a pořádně si tu knihu prohlédl. "Možná je trochu delší než předtím," řekl.
"To si nemyslím," oponoval mu Drawlight.
"Teď je svázaná ve vyčiněné usni," prohlásil Lascelles. "Nebyla předtím modrá?"
"Ne," zavrtěl hlavou Drawlight. "vždycky byla světlehnědá."
Pan Norrell se nahlas zasmál; pan Norrell, který se jen zřídkakdy pousmál, se jim chechtal. "Ne, ne, pánové, vy jste to neuhádli. Opravdu ne! Ach! Pane Strangi, nedokážu vám říct, jak… ale oni nechápou, co jste udělal! Zvedněte ji," křikl na ně. "Zvedněte ji, pane Lascellesi!"
Zcela zmatený Lascelles sáhl po knize, ale rukou sevřel jen prázdný vzduch. Leželo tam jen zdání knihy.
"Zařídil to tak, aby si kniha a její obraz vyměnily místo," vysvětloval pan Norrell. "Skutečná kniha je tady, v zrcadle."
Přešel k zrcadlu a s očividně velkým profesním zájmem se do něj zadíval. "Ale jak jste to udělal?"
"Vskutku, jak?" zamumlal Strange. Chodil po místnosti, prohlížel si odraz knihy na stole z různých úhlů jako hráč kulečníku, zavíral jedno oko a pak druhé.
"Uměl byste ji dostat zpátky?" zeptal se Drawlight.
"To bohužel ne," odpověděl Strange. "Abych pravdu řekl," prohlásil nakonec, "mám jen velmi mlhavou představu o tom, co jsem udělal. Troufl bych si tvrdit, že to dobře znáte z vlastní zkušenosti, pane - jako kdyby člověku hrála v hlavě hudba, člověk při tom prostě ví, jaká bude následovat nota."
"Skutečně pozoruhodné," pokýval hlavou pan Norrell.
Ještě pozoruhodnější však bylo něco jiného: pan Norrell, jenž celý život prožil ve strachu, že jednoho dne objeví rivala, konečně na vlastní oči spatřil kouzlo jiného člověka a ten pohled ho nezkrušil, ale naopak rozjařil.
Pan Norrell a pan Strange se toho odpoledne rozloučili velmi srdečně a příštího rána se setkali znovu, aniž o tom pánové Lascelles a Drawlight cokoli tušili. Schůzka skončila Norrellovou nabídkou, aby k němu pan Strange vstoupil do učení. Pan Strange přijal.
"Jen kdyby nebyl ženatý," mrmlal pan Norrell nevrle. "Mágové se vůbec nemají co ženit."

25
JAK SE VYCHOVÁVÁ MÁG
Září - prosinec 1809

T
oho dne, kdy měla začít Strangeova výuka, pozval pan Norrell svého žáka do domu na Hanover Square na časnou snídani. Když oba mágové zasedli k prostřenému stolu, pan Norrell nadhodil: "Dovolil jsem si vám načrtnout plán studia pro nadcházející tři čtyři roky."
Při zmínce o třech čtyřech letech vypadal Strange trochu vyplašeně, ale nic neřekl.
"Tři čtyři roky, to je velmi krátká doba," pokračoval pan Norrell s povzdechem, "a i když vynaložím veškeré síly, nenalhávám si, že dosáhneme velkých úspěchů."
Předal Strangeovi nějaký tucet listů papíru. Každý list byl pokrytý třemi sloupci Norrellova drobného, precizního písma; každý sloupec přitom obsahoval dlouhý seznam různých druhů magie.
Strange se na ně zadíval a pravil, že se bude muset učit mnohem více, než předpokládal.
"Já vám závidím, pane," nechal se slyšet pan Norrell. "Skutečně ano. Magická praxe je plná nezdarů a zklamání, zato studium je ustavičné potěšení! Vašimi společníky a průvodci jsou všichni největší angličtí mágové. Odměnou za vytrvalou práci je nárůst vědomostí, a co je vůbec nejlepší - člověk celý měsíc vůbec nemusí přijít do styku s ostatními lidmi, pokud si to nepřeje!"
Pan Norrell se na chvíli zcela zabral do rozjímání nad tímto blaženým stavem, pak se však probral a navrhl, aby si již ani chviličku neodpírali potěšení ze vzdělávání pana Strange a okamžitě zamířili do knihovny, kde začnou.
Pan Norrell měl knihovnu v prvním podlaží. Byl to půvabný pokoj zařízený v souladu se vkusem svého majitele, jenž si sem vždy chodil pro útěchu a vzpruhu. Pan Drawlight přesvědčil pana Norrella, aby si osvojil zvyk umisťovat do nejrůznějších rohů a úhlů malá zrcátka. Díky tomu člověk vídal jasné záblesky stříbrného světla či nenadálý odraz někoho na ulici, když to nejméně očekával. Zdi byly vytapetované světle zeleným papírem se vzorem zelených dubových listů a sukovitých dubových větviček a do stropu byla zasazena malá kopule vymalovaná tak, aby vytvářela dojem listového baldachýnu nad jarní mýtinou. Všechny knihy byly stejně svázány ve světlé teletině a názvy jednotlivých svazků byly na hřbetě vyražené elegantními stříbrnými verzálkami. Uprostřed vší elegance a harmonie

působily mnohé mezery mezi knihami a řada zcela prázdných polic poněkud překvapivě.
Strange i pan Norrell se posadili, každý po jedné straně krbu.
"Jestli dovolíte, pane," ozval se Strange, "rád bych vám hned na začátku položil pár otázek. Přiznám se, že to, co jsem onehdy slyšel o elfech, mi vyrazilo dech - a tak by mne zajímalo, jestli byste se nechal přesvědčit a pohovořil trochu o tomto tématu. Jakým nebezpečím se mág vystavuje, když využívá elfy? A jaký máte názor na jejich přínos?"
"Jejich přínos se neúměrně zveličuje, zato nebezpečí se hodně podceňuje," mínil pan Norrell.
"Ach! Takže si spolu s některými jinými lidmi myslíte, že elfové jsou démoni?" zeptal se Strange.
"Naopak. Jsem si docela jist, že se všeobecné mínění o nich nemýlí. Víte, co o tom napsal Chaston? Nepřekvapilo by mě, kdyby se ukázalo, že Chaston nebyl daleko od pravdy. Ne, ne, já jsem proti elfům zaujatý z úplně jiného důvodu. Pane Strangi, řekněte mi, proč tolik anglické magie závisí - nebo se zdá záviset - na pomoci nadpřirozených bytostí?"
Strange se na chvíli zamyslel. "Nejspíš proto, že veškerá anglická magie pochází od Krále Havrana, jemuž se dostalo vzdělání na elfím dvoře a který se právě tam naučil kouzlit."
"Souhlasím, že za to může Král Havran," přikývl pan Norrell, "ale podle mě ne tak, jak byste předpokládal. Vezměte prosím v potaz, pane Strangi, že po celou dobu, co Král Havran panoval v Severní Anglii, rovněž vládl elfímu království. Vezměte prosím v potaz, že žádný král ještě nevládl dvěma tak odlišným rodům. Vezměte prosím v potaz, že byl stejně velký král jako mág - což mají takřka všichni historici sklon přehlížet. Není snad pochyb o tom, že věnoval spoustu času připoutání obou rodů k sobě - a tento úkol, pane Strangi, se mu podařilo splnit tak, že záměrně zveličil roli elfů v magii. Takto zvýšil vážnost elfů v očích svých lidských poddaných, svým elfím poddaným dal užitečné zaměstnání a ještě se mu podařilo zařídit, aby oba rody toužily po vzájemné společnosti."
"Ano," řekl Strange zamyšleně, "chápu."
"Připadá mi," pokračoval pan Norrell, "že dokonce i největší aureátští mágové špatně odhadli, do jaké míry jsou elfové pro lidskou magii nezbytní. Podívejte se na Palea! On své elfí služebníky považoval pro rozvoj svého umění za tak klíčové, až napsal, že největším pokladem v jeho domě jsou ti tři čtyři elfové! Ale jak plyne z mého vlastního příkladu, takřka veškeré úctyhodné magie lze bez potíží dosáhnout bez pomoci od kohokoli! Potřeboval jsem snad při nějakém magickém úkonu pomoc od elfa?"
"Rozumím," přikývl Strange, jenž poslední Norrellovu otázku považoval za řečnickou. "A musím se přiznat, pane, že tato myšlenka je pro mě nová. V žádné knize jsem ji ani nezahlédl."
"Ani já," přitakal pan Norrell. "Ovšemže jisté druhy magie si bez elfů nelze ani představit. Může dojít na to - a já doufám, že takových příležitostí bude co nejméně -, že vy a já budeme s těmi zhoubnými bytostmi muset jednat. Přirozeně budeme muset zachovávat krajní opatrnost. Ať už vyvoláme jakéhokoli elfa, takřka jistě bude mít předchozí zkušenosti s anglickými mágy. Bude celý dychtivý vyjmenovat všechny velké mágy, jimž sloužil, a vylíčit nám služby, jež každému prokázal. Etiketě a precedentům takových ujednání bude rozumět mnohem lépe než my. To nás staví - bude stavět - do nevýhodného postavení. Ujišťuji vás, pane Strangi, že úpadek anglické země nechápou nikde lépe než v Jiných zemích."
"A přece elfové obyčejné lidi fascinují," přemítal Strange, "a kdybyste čas od času jednoho při své práci využil, možná byste se tak přičinil o větší oblíbenost našeho umění. Stále panují velké předsudky proti využití magie ve válce."
"To jistě!" vykřikl pan Norrell popuzeně. "Lidé věří, že magie stojí a padá s elfy. S nějakou dovedností či učeností mága prakticky nepočítají! Ne, pane Strangi, to pro mne není argument pro využití elfů! Spíš naopak! Před sto lety historik magie Valentine Munday popíral existenci Jiných zemí. Všichni muži, kteří je navštívili a mluvili o tom, byli podle něj do jednoho lháři. V tom se zcela mýlil, stále však pro jeho stanovisko mám velké pochopení a přál bych si, abychom mohli pro jeho rozšíření mezi veřejnost něco udělat. Samozřejmě," dodal pan Norrell zamyšleně, "Munday pak začal popírat existenci Ameriky, pak Francie a tak dále. Mám za to, že dlouho před smrtí udělal kříž nad Skotskem a těsně před ní začal pochybovat o Carlisle… Mám tu jeho knihu." Pan Norrell vstal a přinesl ji z police. Nedal ji však panu Strangeovi hned.
Po krátké odmlce se Strange zeptal: "Radíte mi, abych si tuto knihu přečetl?"
"Ano, přesně tak. Domnívám se, že byste si ji měl přečíst," řekl pan Norrell.
Strange čekal, ale Norrell dál hleděl na knihu ve své ruce, jako kdyby vůbec nevěděl, jak dál. "Pak mi ji musíte dát, pane," pobídl ho Strange vlídně.
"To rozhodně," přisvědčil pan Norrell. Opatrně k Strangeovi popošel a chvíli knihu držel v natažené ruce, načež ji náhle sklopil a se zvláštním gestem pustil do Strangeovy dlaně, jako by to vůbec nebyla kniha, ale ptáček, který se ho držel a který za žádnou cenu nechtěl jít ke komukoli jinému, takže ho musel lstí donutit, aby mu seskočil z ruky. Soustředil se na tento manévr tak cele, že naštěstí nevzhlédl ke Strangeovi, jenž horkotěžko potlačoval smích.
Pan Norrell chvíli zůstal stát a jen nostalgicky hleděl na svou knihu v ruce jiného mága.
Jakmile se však rozloučil s jednou knihou, přestalo ho to úplně bolet. Za půl hodiny doporučil Strangeovi jinou knihu, zašel pro ni a vytáhl ji s takřka naprostým klidem. V poledne už Strangeovi ukazoval knížky na policích a dovolil mu, aby pro ně chodil sám. Na sklonku dne dal pan Norrell Strangeovi na čtení mimořádně velký počet knih a nechal se slyšet, že očekává, že je Strange bude mít přečtené do konce týdne.
Celý den debatování a studia byl luxus, který si nemohli dovolit často; obvykle se každý den museli několik hodin věnovat návštěvníkům pana Norrella - ať již to byli lidé ze společenské smetánky, které si pan Norrell nadále hodlal předcházet, nebo pánové z různých ministerstev.
Po čtrnácti dnech Norrellovo nadšení pro nového žáka neznalo hranic. "Stačí mu cokoli jedinkrát vysvětlit," vykládal pan Norrell siru Walterovi, "a on to okamžitě pochopí! Dobře si pamatuji, jak jsem se mnoho týdnů pracně snažil proniknout do Paleových Dohadů předznamenávajících věci budoucí, ale pan Strange zvládl tuto výjimečně těžkou teorii během čtyř hodin a pár minut."

Sir Walter se usmál. "Bezpochyby. Podle mě ale vlastní úspěchy příliš podceňujete. Pan Strange má výhodu učitele, který mu může objasnit náročné pasáže, zatímco vy jste neměl nikoho - to vy jste mu proklestil cestu a umetl ji."
"Á," vykřikl pan Norrell. "Ale když jsme si s panem Strangem znovu sedli nad Dohady, uvědomil jsem si, že mají mnohem širší využití, než jsem předpokládal. Právě jeho otázky mě dovedly k lepšímu pochopení myšlenek doktora Palea!"
"Tak to jsem rád, pane, že jste našel přítele, s jehož myslí tak souzníte - neznám nic příjemnějšího."
"Souhlasím s vámi, sire Waltere!" přitakal pan Norrell. "Je to tak!"
Strangeův obdiv k panu Norrellovi byl mnohem rezervovanější. Norrellovy suchopárné monology i jeho zvláštní chování Strangeovi nadále lezly na nervy; a zhruba tou dobou, kdy pan Norrell vychvaloval Strange před sirem Walterem, stěžoval si Strange Arabele na pana Norrella.
"Ani teď nevím, co si o něm mám myslet. Je nejpozoruhodnějším a zároveň nejnudnějším mužem své doby. Dnes jsme dvakrát za dopoledne museli ustat v hovoru, protože si myslel, že zaslechl v místnosti myš - k myším chová obzvláštní odpor. Dva komorníci, dvě služky a já jsme při hledání myši přestavěli všechen nábytek, zatímco on stál u krbu, strnulý strachy."
"Má kočku?" nadhodila Arabela. "Měl by si ji pořídit."
"Ale to je naprosto vyloučeno! Kočky nenávidí ještě víc než myši. Svěřil se mi, že pokud se nějakou nešťastnou náhodou octne ve stejné místnosti s kočkou, během hodiny mu po celém těle vyrazí pupínky."
Pan Norrell chtěl svému žákovi z celého srdce dopřát důkladného vzdělání, ovšem jeho celoživotní sklony k tajnůstkářství a přetvářce se nedaly tak snadno setřást. Jednoho dne v prosinci, když venku z těžkých, zelenošedých mračen padaly velké hebké vločky, seděli oba mágové v knihovně pana Norrella. Pomalu se snášející sníh za okny, horko z krbu a účinky velké sklenky sherry, kterou od pana Norrella tak neuváženě přijal, to vše dohromady vyvolávalo v panu Strangeovi silnou mátožnost a ospalost. Hlavu si opíral o ruku a víčka se mu skoro zavírala.
Pan Norrell mluvil. "Mnoho mágů," řekl a udělal z prstů stříšku, "se pokusilo uvěznit magické síly do nějakého předmětu. Zákrok to není náročný a tímto předmětem může být cokoli, co si mág zamane. Stromy, šperky, knihy, kulky, klobouky, to vše již bylo v minulosti k tomuto účelu využito." Pan Norrell se zamračil na špičky svých prstů. "Tím, že uloží část své síly do vybraného předmětu, se mág zabezpečuje před úbytkem síly, který je nevyhnutelným důsledkem vysokého věku či nemoci. I já jsem byl několikrát ve velkém pokušení to udělat; stačí silná rýma či bolení v krku a po mých magických dovednostech je veta. A přece jsem po zralé úvaze dospěl k názoru, že takové rozdělení síly je velmi nepředložené. Vezměme si například takové prsteny. Díky příhodné velikosti jsou prsteny dávno považovány za obzvláště vhodné pro tento druh magie. Člověk může nosit prsten na prstu celá léta, aniž tím zavdá příčinu byť jen k jediné poznámce - což by zdaleka neplatilo, kdyby stejným způsobem lnul ke kameni nebo knize -, a přece by se v dějinách nenašel snad jediný mág, který by přenesl něco ze své síly a dovednosti do kouzelného prstenu a pak o tento prsten nějakým způsobem nepřišel a nemusel překonat bezpočet překážek, aby ho získal zpátky. Vezměme si například Mistra nottinghamského z dvanáctého století, jehož dcera si jeho prsten moci spletla s pouhou tretkou, nasadila si ho na prst a šla na trh svatého Matouše. Ta neopatrná dívka…"
"Cože?" vykřikl najednou Strange.
"Cože?" opakoval pan Norrell překvapeně.
Strange se do gentlemana proti sobě zabodl tázavým pohledem. Pan Norrell mu pohled opětoval, trošku vyděšeně.
"Omlouvám se, pane," řekl Strange, "ale rozuměl jsem vám správně? Mluvíme tu o magických silách, které se nějakým způsobem přenesou do prstenů, kamenů, amuletů - o takových záležitostech?"
Pan Norrell opatrně přikývl.
"Ale já myslel, že jste říkal…" začal Strange a pak se pokusil o laskavější tón. "Tedy, myslel jsem si, že jste mi před několika týdny tvrdil, že kouzelné prsteny a kameny jsou výmysl."
Pan Norrell vyděšeně zíral na svého žáka.
"Ale možná jsem se mýlil?" nadhodil Strange.
Pan Norrell vůbec nic neodpověděl.
"Mýlil jsem se," zopakoval Strange. "Omlouvám se, pane, že jsem vám skočil do řeči. Pokračujte, prosím."
Ale i když se panu Norrellovi velmi ulevilo, že tu záležitost pan Strange vyřešil, nebyl už s to pokračovat a namísto toho navrhl, aby si dali čaj, na což pan Strange ochotně přistoupil.
Ještě téhož večera Strange Arabele vylíčil vše, co pan Norrell řekl a co na to on, Strange, odpověděl.
"Bylo to naprosto bizarní! Byl tak vyděšený, že jsem ho prokoukl, že ho nenapadla jediná odpověď. To já mu musel vymyslet neotřelou lež, kterou by mi mohl říct. Musel jsem se s ním spiknout proti sobě."
"Ale já to nechápu," zavrtěla hlavou Arabela. "Proč by si měl tak zvláštně protiřečit?"
"Hm, on si totiž chce některé věci nechat pro sebe. To je zjevné - a nejspíš si vždycky nedokáže vzpomenout, co má být tajné a co ne. Vzpomínáš, jak jsem ti vyprávěl o mezerách mezi knihami v jeho knihovně? Tak podle všeho toho dne, co mne přijal za žáka, nařídil vyprázdnit celých pět polic a poslat ty knihy zpátky do Yorkshiru, protože pro mě byly příliš nebezpečné."
"Proboha! Jak jsi na to ale přišel?" zeptala se překvapená Arabela.
"Prozradili mi to Drawlight a Lascelles. S velkým potěšením."
"Ti zlomyslní ubožáci!"
Pana Norrella velmi zklamalo, když se dozvěděl, že bude muset Strangeovu výuku na den dva přerušit, dokud si Jonathan s Arabelou nenajdou vhodný dům, v němž by mohli bydlet. "Potíž je v té jeho manželce," svěřil se pan Norrell Drawlightovi s povzdechem. "Kdyby byl svobodný, nejspíš by neměl nic proti tomu, aby se sem ke mně přistěhoval."

Drawlighta vyloženě vyděsilo, že pana Norrella něco takového napadlo, a čistě preventivně prohlásil: "Ale pane! Pomyslete na svou práci pro Admiralitu a ministerstvo války, tak důležitou a tak důvěrnou! Přítomnost dalšího člověka v domě by ji velmi ztížila."
"Naopak, pan Strange mi s ní pomůže!" řekl pan Norrell. "Zachoval bych se velmi nemorálně, kdybych zemi připravil o talent pana Strange. Pan Strange a já jsme minulý čtvrtek zašli na Admiralitu za lordem Mulgravem. Myslím, že lorda Mulgrava zpočátku vůbec netěšilo, že jsem pana Strange přivedl…"
"To proto, že jeho lordstvo je zvyklé na vaši lepší magii! Troufnu si tvrdit, že podle něj se pouhý amatér - jakkoli talentovaný - nemá co míchat do záležitostí Admirality."
"…když si ale lord Mulgrave vyslechl, jak pan Strange hodlá porazit Francouze magií, obrátil se na mě s širokým úsměvem a řekl: ‚Vy a já, pane Norrelle, jsme se vyčerpali. Potřebovali jsme čerstvou krev, že?'"
"Tohle že lord Mulgrave řekl? To od něj bylo nevýslovně neomalené. Doufám, pane, že jste ho probodl pohledem!"
"Cože?" Pan Norrell se zabral do svého vyprávění a nemohl věnovat pozornost tomu, co pan Drawlight říká.
"‚Naprosto s vámi souhlasím, vaše lordstvo,' řekl jsem. ‚A to si ještě počkejte na zbytek toho, co si pro vás pan Strange nachystal. Ještě jste toho neslyšel ani polovinu!'"
Nebyla to jen Admiralita - ministerstvo války i všechny ostatní vládní úřady měly proč oslavovat nástup Jonathana Strange. Spousta věcí, které předtím byly obtížné, se najednou zjednodušila. Královi ministři si už dlouho hýčkali plán, kterak nepřátelům Británie posílat špatné sny. Ministr zahraničí to v lednu roku 1808 navrhl jako první a po celý rok pan Norrell pilně posílal císaři Napoleonu Bonapartovi každou noc zlý sen, následkem čehož se nic nestalo. Bonapartovo impérium se nezhroutilo a sám Bonaparte vyjížděl do bitev stejně nevzrušeně jako kdy jindy. A tak nakonec pan Norrell dostal pokyn, aby toho nechal. Sir Walter a pan Canning si osobně mysleli, že plán selhal, protože pan Norrell neměl talent na vymýšlení hrůz. Pan Canning si stěžoval, že noční můry, jež pan Norrell císaři seslal (a které většinou obnášely kapitána dragounů skrývajícího se v Bonapartově šatní skříni), by stěží vylekaly guvernantku jeho dětí, natožpak dobyvatele poloviny Evropy. Chvíli se snažil přesvědčit ostatní ministry, že by měli pana Bedforda, Lewise a paní Radcliffbvou pověřit vymýšlením skutečně hrůzyplných snů, které by pak pan Norrell mohl přenést Bonapartovi do hlavy. Ostatní ministři byli ovšem toho názoru, že zaměstnat mága je jedna věc, spisovatelé jsou ale něco jiného a že k tomu se tedy nesníží.
Se Strangem byl plán oprášen. Strange a pan Canning měli podezření, že zlotřilý francouzský císař je odolný proti zlu tak nehmotnému jako sny, a tak se tentokrát rozhodli začít u jeho spojence, ruského cara Alexandra. Měli tu výhodu, že na Alexandrově dvoře působila celá řada jejich přátel: ruští šlechtici, kteří přišli ke spoustě peněz prodejem dřeva do Británie a kteří by na to chtěli zase navázat, a jedna statečná a důmyslná Skotka, manželka Alexandrova komorníka. Když se dozvěděl, že Alexandr je podivuhodně sugestibilní člověk se sklony k mystickému chápání náboženství, rozhodl se Strange poslat mu sen plný neblahých tajemných předzvěstí a symbolů. Sedm nocí po sobě se Alexandrovi zdálo o příjemné večeři s Napoleonem Bonapartem, při níž jim naservírovali výtečnou jelení polévku. Jakmile ji ale císař ochutnal, vyskočil a rozkřikl se: "J'ai une faim qui ne saurait se satisfaire depotage," načež se proměnil ve vlčici, která nejdřív sežrala Alexandrovu kočku, pak jeho psa, jeho koně a potom jeho krásnou tureckou milenku. A jak se vlčice pustila do Alexandrových přátel a příbuzných, otevřelo se jí lůno a z něj vyhřezli kočka, pes, kůň, turecká milenka, přátelé, příbuzní atd., ovšem příšerně znetvoření. A vlčice při jídle rostla; když byla velká jako Kreml, obrátila se s plandajícími struky a zkrvavenou mordou, že sežere celou Moskvu.
"Není nic nečestného na tom, když mu pošleme sen, podle nějž nedělá dobře, když věří Bonapartovi, protože ten ho nakonec zradí," vykládal to Strange Arabele. "Klidně bych mu to mohl i napsat a poslat poštou. Opravdu nedělá dobře a nic není jistějšího než to, že Bonaparte ho nakonec skutečně zradí."
Brzy se od té skotské paní dozvěděli, že ruského cara jeho sny krajně znepokojily a že tak jako biblický král Nebúkadnesar poslal pro astrology a věštce, aby mu sen vyložili - což také velmi záhy udělali.
Strange poté poslal ruskému caru další sny. "Á," řekl pak panu Canningovi, "vzal jsem si k srdci vaši radu a udělal jsem je obskurnější a hůře interpretovatelné, ať mají carovi čarodějové také co na práci."
Nezdolná paní Janet Archibaldovna Barsukovová jim již brzy mohla poslat uspokojivou zprávu, že Alexandr zanedbává vládní záležitosti i válku, celý den uvažuje o svých snech a rozebíraje s astrology a čaroději; a že kdykoli mu přijde dopis od císaře Napoleona Bonaparta, zbledne a roztřese se jako osika.

26
JABLKO, KORUNA A ŽEZLO
Září 1809

K
aždou noc bez výjimky povolávalo smutné vyzvánění lady Poleovou a Stephena Blacka k tanci ve stinných síních Ztracené naděje. Stephen nikdy nezažil plesy, které by se jim vyrovnaly co do krásy a módnosti, ovšem hezké šaty a elegantní zjev tanečníků zvláštně kontrastoval se samotným hradem, jenž vykazoval četné známky chudoby a zchátralosti. Hudba se nikdy neobměňovala. Z violy se neustále ozývala hrstka tónů a repertoár píšťaly nebyl o nic bohatší. Mastné lojové svíčky - Stephenovo cvičené komornické oko si nemohlo nevšimnout, jak je jich na tak velký sál málo - vrhaly zvláštní stíny, které se roztáčely po stěnách podle toho, jak tanečníci vířili v jednotlivých figurách. Jindy se lady Poleová se Stephenem účastnila dlouhých průvodů, v nichž se zaprášenými, špatně osvětlenými síněmi nosily korouhve (gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí si totiž na takové ceremonie potrpěl). Některé korouhve, prastaré a bohatě vyšívané, se už prakticky rozpadaly, jiné oslavovaly gentlemanova vítězství nad nepřáteli. Vyrobeny byly přímo z vyčiněných zažloutlých kůží těchto nepřátel a gentlemanovy příbuzné je ještě vyšperkovaly uřezanými

rty, očima, vlasy i kousky šatů. Gentlemana s vlasy jako chmýří bodláčí tyto zábavy nikdy neomrzely a podle všeho nikdy ani na okamžik nezapochyboval, že Stephen a lady Poleová z nich mají stejný požitek jako on.
Třebaže ve všem ostatním byl proměnlivý, ve dvou případech zůstával stálý: v obdivu k lady Poleové a v náklonnosti ke Stephenu Blackovi. Tuto náklonnost Stephenovi nadále projevoval tím, že mu posílal extravagantní dary a podivuhodně se staral, aby se štěstí přiklánělo na Stephenovu stranu. Tak jako předtím některé dary putovaly k paní Brandyové a některé zase přímo ke Stephenovi. Gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí ke Stephenovi jednou vesele prohodil: "Váš zlotřilý nepřítel se o tom nedozví!" (Tím myslel sira Waltera.) "Velmi mazaně jsem ho totiž kouzlem oslepil, a tak ho o tom ani nenapadne přemýšlet! Klidně bych z vás mohl zítra udělat canterburského arcibiskupa a jemu by na tom nepřipadlo nic divného! Ani nikomu jinému." V tom okamžiku ho něco napadlo. "Chtěl byste se zítra stát canterburským arcibiskupem, Stephene?"
"Ne, děkuji vám, pane."
"Nechcete si to rozmyslet? Není to vůbec nic náročného, a pokud vás církev aspoň trochu láká…"
"Přísahám vám, pane, že mě neláká ani v nejmenším."
"Váš dobrý vkus vám jako vždy slouží ke cti. Mitra je nesmírně nepohodlná a člověku vůbec nesluší."
Chudák Stephen byl zasypán zázraky. Co pár dní se přihodilo něco, z čeho mu tak či onak kynul prospěch. Skutečná hodnota toho, co získal, někdy nebyla valná - třebas ne víc než pár šilinků -, ale způsob, jakým k nim přišel, byl bez výjimky pozoruhodný. Jednou ho například navštívil šafář z jednoho statku a začal mu tvrdit, že před lety potkal Stephena při kohoutích zápasech na severu Yorkshiru u Richmondu a že se se Stephenem vsadil, že se princ velšský jednou dopustí skutku, jímž udělá ostudu celé Británii. A protože k tomu došlo (šafář uvedl, že se princ zostudil odkopnutím své manželky), šafář vyrazil dostavníkem do Londýna přinést Stephenovi sedmadvacet šilinků a šestipenci - o kteroužto částku se měli vsadit. Zbytečně Stephen protestoval, že nikdy nebyl na kohoutích zápasech ani v Richmondu v Yorkshiru; šafář nebyl spokojený, dokud si Stephen ty peníze nevzal.
Pár dní po šafářově návštěvě se naproti domu v Harley Street objevil mohutný šedý pes. Chudák zvíře bylo celé promáčené, zacákané blátem a všechno svědčilo o tom, že má za sebou dlouhou cestu. Ještě zvláštnější ovšem bylo to, že v čelistech neslo nějaký papír. Komorníci Robert a Geoffrey se ho spolu s kuchařem Johnem Longridgem ze všech sil snažili zahnat, hulákali na něj a házeli na něj lahve a kamení, ale pes tohle zacházení trpělivě snášel a odmítal se pohnout, dokud Stephen Black nevyšel do deště a nevzal mu ten papír z mordy. Pes potom v poklidu a spokojeně odešel, jako by si blahopřál ke splnění náročného úkolu. Z toho papíru se vyklubala mapa jakési vesničky v Derbyshiru, na níž byly krom mnoha jiných překvapivých věcí vyznačené tajné dveře vedoucí do nitra jakéhosi kopce.
Jindy dostal Stephen dopis od starosty a radních města Bath, v němž se líčilo, jak před dvěma měsíci navštívil Bath markýz Wellesley a za svého pobytu ustavičně vychvaloval Stephena Blacka a jeho mimořádnou poctivost, inteligenci a věrnost jeho pánu. Na bathského starostu a radní učinilo líčení jeho lordstva takový dojem, že takřka okamžitě nechali vyrazit medaili oslavující Stephenův život a ctnosti. Když bylo takto zhotoveno pět set medailí, starosta a radní kázali rozdat je všem význačným měšťanům bathským a uspořádat veselicí. K dopisu přikládají i medaili pro Stephena a snažně jej prosí, aby jim dal vědět, až příště zavítá do Bathu, a oni tak mohli na jeho počest uspořádat skvělou večeři.
Žádný z těchto zázraků ani v nejmenším nezvedl Stephenovi náladu. Jenom totiž podtrhovaly přízračnou povahu jeho stávajícího života. Věděl, že šafář, pes i starosta s radními jednali všichni proti svému přesvědčení: šafáři milovali peníze a rozhodně je bez dobrého důvodu nerozdávali; psi se nevydávali na několikatýdenní prazvláštní výpravy a starostové a radní se zčistajasna nezačali živě zajímat o černošské sloužící, které nikdy neviděli. A přece žádnému z jeho přátel nepřišlo na jeho životě nic pozoruhodného. Z pohledu na zlato a stříbro se mu zvedal žaludek a jeho světnička v horním podlaží domu na Harley Street přetékala poklady, o něž neměl zájem.
Zakletý byl už bezmála dva roky. Často gentlemana s vlasy jako chmýří bodláčí úpěnlivě prosil, aby ho toho zaklet zprostil - a když ne jeho, pak lady Poleovou -, ale ten o tom nechtěl ani slyšet. A tak si Stephen dodal odvahy a pokusil se lidem vylíčit, jak on i lady Poleová trpí. Chtěl zjistit, zdali má jeho případ nějaký precedens. Choval vlažné naděje, že snad najde někoho, kdo by je mohl osvobodit. Nejprve se obrátil na komorníka Roberta. Předem ho upozornil, že mu vyjeví soukromou bolístku, a to Robert bral náležitě vážně a vypadal zaujatě. Když ale Stephen spustil, ke svému úžasu zjistil, že mluví úplně o něčem jiném; přistihl se při tom, jak pronáší velmi seriózní a učenou přednášku o pěstování a zpracování hrachu a fazolí - tedy o tématu, o kterém vůbec nic nevěděl. Ba co hůř, některé jeho informace byly nanejvýš zvláštní a dozajista by překvapily všechny rolníky i zahradníky, kteří by je slyšeli. Vylíčil Robertovi všemožné vlastnosti fazolí buď vysázených či sklizených při měsíčku, při zatmění měsíce, o Beltanu či o svatojánské noci, a jak se tyto vlastnosti změnily, když člověk fazole zasel stříbrnou lopatkou či sklidil stříbrným nožem.
Svůj trudný osud se pak pokusil vylíčit Johnu Longridgovi. Tentokrát se přistihl, jak přesně líčí činy Julia Caesara v Británii a zkušenosti, které si z ní odnesl. Přednáška to byla jasnější a detailnější, než by svedl jakýkoli vědec, i kdyby tu látku studoval přes dvacet let. A znovu obsahovala informace, které nebyly dostupné v žádné knize.
Ještě dvakrát se pokusil vylíčit, jaká muka zažívá. Před paní Brandyovou přednesl podivnou obranu Jidáše Iškariotského, v níž tvrdil, že veškeré Jidášovy poslední činy byly důsledkem pokynů dvou lidí, Jana Měděnohlavého a Jana Mosazonohého, které Jidáš pokládal za anděly; a Tobymu Smithovi, příručímu paní Brandyové, zase vyjmenoval všechny lidi v Irsku, Skotsku, Walesu a Anglii, které za posledních dvě stě let unesli elfové. Ani o jednom z těchto lidí předtím neslyšel.
Stephen byl nucen uznat, že přes veškerou snahu o svém zakletí prostě nemůže mluvit.
Jeho zvláštními odmlkami a sklíčeností však ze všech lidí bezpochyby nejvíce trpěla paní Brandyová. Nepochopila, že se chová jinak k celému světu, viděla jen, že se chová jinak k ní. Jednoho dne na počátku září ji Stephen navštívil. Nesešli se už několik týdnů, z čehož byla paní Brandyová tak nešťastná, že napsala Robertu Austinovi, a Robert zašel za Stephenem a vyhuboval mu za to, jak vdovu zanedbává. Když však Stephen dorazil do salónku nad obchodem v

ulici svatého Jakuba, nikdo by paní Brandyové nemohl mít za zlé, kdyby ho okamžitě poslala pryč. Seděl s hlavou v dlaních, ztěžka vzdychal a neměl jí co říct. Ona mu nabízela víno z jihoafrické Constantie, pomerančovou marmeládu a staromódní rybízový bochánek - všemožné lahůdky -, ale on je všechny odmítal. Nechtěl nic, a tak si sedla ke krbu a pustila se zase do šití - noční čepičky, kterou pro něj zoufale vyšívala.
"Možná," nadhodila, "vás omrzel Londýn i já a chce se vám vrátit do Afriky?"
"Ne," zavrtěl hlavou Stephen.
"Afrika bude nejspíš okouzlující," pokračovala paní Brandyová, která se zjevně chtěla potrestat tím, že Stephena do Afriky okamžitě pošle. "Odjakživa jsem slýchávala, že je to tak. Všude, kam se člověk podívá, samé pomeranče a ananasy, cukrová třtina a kakaovníky." Čtrnáct let pracovala v lahůdkářství a měla svět zmapovaný podle svého zboží. Trpce se zasmála. "V Africe by se mi nejspíš příliš nedařilo. K čemu jsou tam lidem obchody, když jim stačí natáhnout ruku a z nejbližšího stromu utrhnout ovoce? Ach ano! V Africe bych zbankrotovala natotata!" Zuby překousla nit. "Ne že bych se tam zítra ráda nevypravila," pronesla a krutě zabořila koneček nitě do nevinného oka jehly, "kdyby mě o to někdo požádal."
"Vy byste kvůli mně jela do Afriky?" zeptal se Stephen překvapeně.
Vzhlédla. "Kvůli vám bych jela kamkoli," řekla. "Myslela jsem, že to víte."
Jeden na druhého nešťastně hleděli.
Stephen prohlásil, že se musí vrátit a věnovat se svým povinnostem v Harley Street.
Venku na ulici už obloha potemněla a spustil se déšť. Lidé začali roztahovat deštníky. Cestou po ulici svatého Jakuba spatřil cosi podivuhodného - jak k němu šedým deštivým vzduchem nad hlavami chodců plachtí černá loď. Byla to nějaké dvě stopy vysoká fregata se špinavými potrhanými plachtami a odlupující se barvou. Zvedala se a propadala, jako by plula po moři. Stephen se při pohledu na ni otřásl. Z davu se vynořil žebrák, černoch s kůží tak tmavou a lesklou jako Stephenova. Tu loď měl přivázanou ke klobouku. Za chůze skláněl hlavu a zase ji zvedal, aby loď mohla plachtit. Houpal se a kolébal velmi pomalu a opatrně, aby svůj ohromný klobouk nepřevrhl. Působil tím pádem jako člověk, který úžasně pomalu tančí. Ten žebrák se jmenoval Johnson. Byl to chudý zmrzačený námořník, jemuž byla upřena penze. Když mu nic jiného nezbylo, začal se živit zpěvem a žebrotou, v čemž skutečně vynikl, a díky jeho podivuhodnému klobouku ho znalo celé město. Johnson ke Stephenovi vztáhl ruku, ale Stephen odvrátil zrak. Vždycky si dával pozor, aby nepromluvil na černochy nižšího postavení, ba nedával vůbec najevo, že si jejich existence všiml. Bál se, že kdyby ho někdo viděl s takovými lidmi mluvit, mohl by se pak domnívat, že s nimi má něco společného. Zaslechl, jak někdo vyvolává jeho vlastní jméno, a vyskočil jako opařený, ale byl to jen Toby Smith, prodavač z obchodu paní Brandyové.
"Ach, pane Blacku!" křičel Toby a hnal se k němu. "Tady jste! Vy obvykle chodíte tak rychle! Už jsem si myslel, že budete v Harley Street. Paní Brandyová se nechá poroučet, pane, a prý jste si tohle zapomněl na židli."
Toby k němu natáhl ruku se stříbrným diadémem, útlou kovovou čelenkou takové velikosti, aby Stephenovi padla přes hlavu jako ulitá. Nebyla nijak zdobená krom pár zvláštních znaků a divných písmen vyrytých do jejího povrchu.
"Ale tohle není moje!" ohradil se Stephen.
"Ach!" zalapal po dechu Toby, ale pak usoudil, že si pan Stephen dělá legraci. "Ale pane Blacku, jako bych ho neviděl na vaší hlavě tak stokrát!" Načež se zasmál, uklonil a odběhl do obchodu, zanechávaje Stephena s diadémem v ruce.
Přešel přes Piccadilly do Bond Street. Nedošel daleko, když zaslechl řev a po ulici se rozběhla malá postavička. Podle výšky to vypadalo, že dotyčnému nebude víc než čtyři či pět let, ovšem jeho smrtelně bledá ostrá tvář patřila dítěti mnohem staršímu. Zdálky ho pronásledovali dva tři muži a křičeli: "Zloděj!" a "Chyťte ho!"
Stephen vyskočil a postavil se zloději do cesty. Ale ačkoli mladý zlodějíček nedokázal Stephenovi pořádně uniknout (neboť Stephen byl mrštný), ani Stephenovi se nepodařilo zloděje pořádně uchopit (protože zloděj byl kluzký). Zloděj držel podlouhlý balík zabalený v červené látce, který se mu nějak podařilo odhodit do Stephenových rukou, než bleskurychle zmizel v davu lidí před výlohou zlatníka Hemmingse. Tihle lidé vyšli z páně Hemmingsova obchodu, o pronásledování tudíž nic nevěděli a nerozprchli se, když k nim zloděj dorazil. Naprosto se nedalo říct, kam se vydal pak. Stephen stál a v rukou svíral ten balíček. Hebký starý samet se svezl a odhalil dlouhý stříbrný prut.
První z pronásledovatelů byl tmavovlasý, pohledný gentleman, elegantně, byť poněkud ponuře oblečený v černém.
"Na chvíli jste ho měl," řekl Stephenovi.
"Jen mi je líto," řekl Stephen, "že se mi toho zloděje nepodařilo zadržet. Ale jak vidíte, mám váš majetek." Stephen se k tomu muži natáhl se stříbrným prutem a červeným sametem, dotyčný si to však nevzal.
"Může za to má matka!" rozčiloval se ten gentleman. "Jak jen mohla být tak nedbalá? Tisíckrát jsem jí opakoval, že pokud nechá okna do salónu otevřená, dříve či později jimi dovnitř vleze zloděj. Neříkal jsem to stokrát, Edwarde? Neříkal jsem to, Johne?" Poslední dvě věty byly určeny gentlemanovým sluhům, kteří přiběhli za pánem. Neodpověděli, protože sotva popadali dech, energickým přikyvováním však Stephena ujistili, že to tak ten gentleman opravdu říkal.
"Celý svět ví o tom, že doma přechovávám spoustu pokladů," pokračoval ten gentleman, "a ona přece i přes mé naléhání dál otevírá okna! A teď přirozeně oplakává ztrátu pokladu, který se v rodině dědí stovky let. Matka je totiž nesmírně pyšná na naši rodinu a všechen její majetek. Tohle žezlo například dosvědčuje, že nám v žilách koluje krev dávných wessexských králů, neboť patřilo Edgarovi nebo Alfredovi nebo někomu toho druhu."
"Pak si ho musíte vzít zpátky," naléhal Stephen. "Vaší matce se nejspíš pořádně uleví, když ho uvidí nepoškozené a v bezpečí."
Gentleman sáhl po žezlu, pak ale rukou opět ucukl. "Ne!" zvolal. "Neudělám to. Přísahám, že to neudělám. Když tento klenot opět svěřím matce do opatrování, pak si nikdy neuvědomí neblahé důsledky své nedbalosti! Nikdy se nenaučí mít okna zavřená! A kdo ví, oč bych mohl přijít příště? To bych taky zítra mohl přijít do prázdného domu! Ne, pane, to

žezlo si musíte nechat! Je to odměna za službu, kterou jste mi prokázal, když jste se snažil zadržet toho zloděje."
Všichni gentlemanovi sloužící přikývli, jako by jim to připadlo jen logické; pak u nich zastavil kočár, gentleman a veškeří sloužící do něj nasedli a odjeli pryč.
Stephen stál v dešti s diadémem v jedné ruce a žezlem v druhé. Před ním se rozkládaly obchody na Bond Street, nejmódnější obchody v celém království. Ve výlohách vystavovaly hedvábí a samet, čelenky z perel a pávího peří, diamanty, rubíny, šperky a nejrůznější zlaté a stříbrné cetky.
"Hm," pomyslel si Stephen, "on by z obsahu těchto obchodů bezpochyby dokázal stvořit všelijaké záhadné poklady. Domů půjdu jinudy."
Zabočil do úzkého průchodu mezi dvěma budovami, přešel přes dvorek, prošel brankou, vydal se dalším průchodem a vynořil se v uličce lemované skrovnými domky. Byla zcela liduprázdná a zvláštně tichá; slyšet byly jen kapky deště pleskající o dlažbu. V dešti potemněly fasády všech budov, až to vypadalo, že jsou skoro černé. Obyvatelé domů vypadali jako pěkní šetřílci, neboť navzdory přítmí si ani jeden nezapálil lampu či svíčku. A přece těžký mrak nezakryl oblohu docela a na obzoru prosvítalo mdlé bílé světlo, takže déšť padal z temných mračen na temnou zemi skrze sloupy stříbrného světla.
Zničehonic se z temného průchodu vykutálelo cosi lesklého a na mokré dlažbě to doskákalo přímo před Stephena. Zadíval se na to a zhluboka si povzdychl: přesně jak předpokládal, šlo o malou stříbrnou kouli. Byla hodně otlučená a na první pohled stará. V místě, kde se z ní měl vypínat křížek na znamení, že svět patří Bohu, byla malá otevřená dlaň. Jeden prst měla ulomený. Tento symbol - otevřenou dlaň - Stephen moc dobře znal. Byl jedním z těch, které užíval gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí. Zrovna minulou noc šel Stephen v procesí a nesl korouhev právě s tímto symbolem ztemnělými, větrem ošlehanými nádvořími a alejemi obřích dubů, v jejichž neviděných větvích skučel vítr.
Se skřípěním se zvedl rám posuvného okna. V horním patře domu z něj vystrčila hlavu nějaká ženská v natáčkách. "No tak to zvedněte!" vykřikla a probodla Stephena zuřivým pohledem.
"Ale vždyť to není moje," zavolal na ni.
"Tvrdí, že to není jeho!" To ji ještě více popudilo. "Takže jsem teď asi neviděla, jak vám to vypadlo z kapsy a odkutálelo se to, že! A taky se asi nejmenuju Mariah Tompkinsová! A asi se nedřu dnem a nocí, aby byla Pepper Street čistá a uklizená, jenom vy sem musíte přijít a schválně mi tu odhazovat smetí!"
Stephen to jablko s hlubokým povzdechem zvedl. Mariah Tompkinsová si mohla říkat či myslet cokoli, ale Stephen hned zjistil, že kdyby si jej strčil do kapsy, taky by mu ji mohlo protrhnout, jak bylo těžké. A tak musel jít deštěm s žezlem v jedné ruce a s jablkem v druhé. Diadém si nasadil na hlavu, neboť se k tomu přímo nabízel, a takto vyšňořen šel domů.
Jakmile dorazil do domu v Harley Street, sešel dolů do kuchyně a otevřel dveře. Oproti svému očekávání se neocitl v kuchyni, ale v místnosti, kterou předtím v životě neviděl. Třikrát kýchl.
Stačila chvilka a uklidnil se: nebyl ve Ztracené naději. Pokoj to byl obyčejný - takový by člověk našel v každém domě zámožnější londýnské rodiny. Byl ovšem nápadně neuklízeny. Jeho obyvatelé, kteří se očividně ještě ani nestačili zabydlet, právě vybalovali. K vidění tu byly veškeré věci, které obvykle patřily k vybavení obývacího pokoje a pracovny: karetní stolky, pracovní stoly, stoly na čtení, krbové náčiní, židle (různě pohodlné a užitečné), zrcadla, čajové šálky, pečetní vosk, svícny, obrazy, knihy (těch byla spousta), posýpátka, kalamáře, pera, papíry, hodiny, klubíčka motouzu, stoličky, krbové mříže a psací stoly. Byly ovšem zpřeházené a postavené jedna na druhé v nových a překvapivých kombinacích. Všude byly poházené bedny, krabice a balíky, některé vybalené, některé jen zpola a jiné se sotva otevřely. Sláma z beden byla vysypaná a teď ležela rozházená po podlaze a nábytku - všechno tedy vypadalo zaprášené a Stephen kvůli ní ještě dvakrát kýchl. Trocha slámy se dostala i do krbu, takže hrozilo velmi reálné nebezpečí, že by celá místnost mohla vzplanout.
V místnosti byli dva lidé: člověk, kterého Stephen ještě nikdy neviděl, a gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí. Onen muž, jehož ještě nikdy neviděl, seděl u stolku před oknem. Nejspíš měl dál vybalovat a dávat pokoj do pořádku, jenže toho nechal a zabral se do knížky. Co chvíli ji odložil a hledal cosi ve dvou třech dalších svazcích, které ležely před ním na stole; občas si také cosi vzrušeně mumlal pod vousy, případně si spěšně udělal jednu dvě poznámky do inkoustem pocákaného notýsku.
Gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí zatím seděl v křesle proti krbu a probodával toho muže tak nenávistnými a podrážděnými pohledy, až se Stephen bál o jeho život. Jakmile si ovšem gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí povšiml Stephena, začal se potěšením úplně rozplývat. "Á, tady jste!" zvolal. "Jak vznešeně vypadáte s královskými insigniemi!"
Shodou okolností stálo naproti dveřím velké zrcadlo. Stephen se poprvé uviděl s korunou, žezlem a jablkem. Vypadal každým coulem jako král. Obrátil se tedy na čtenáře u stolu: chtěl vědět, jaký dojem na něj udělá černoch s korunou.
"Ach, s ním se vůbec nezdržujte!" doporučil mu gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí. "Ten nás ani nevidí, ani neslyší. Nemá víc talentu než ten druhý. Podívejte!" Zmačkal kus papíru do koule a rázně ji hodil tomu člověku na hlavu. On sebou však ani necukl, ani nevzhlédl, dokonce ani nevypadal, že by o tom věděl.
"Ten druhý, pane?" nechápal Stephen. "Co tím myslíte?"
"Tohle je ten mladší mág. Ten, co nedávno dorazil do Londýna."
"Vážně? Samozřejmě že jsem o něm slyšel. Sir Walter si ho vysoce považuje. Já se ale přiznávám, že jsem zapomněl, jak se jmenuje."
"Komu taky záleží na tom, jak se jmenuje? Záleží ale na tom, že je stejně hloupý jako ten druhý a takřka stejně ošklivý."
"Cože?" vyjekl mág najednou. Odvrátil se od knihy a mírně podezřívavě se rozhlédl po místnosti. "Jeremy!" zavolal.
Sluha nakoukl dovnitř, neobtěžoval se však vstoupit do místnosti. "Pane?" řekl. Stephenovi se protočily panenky nad takovou leností - nic takového by v Harley Street nedovolil. Počastoval ho velice chladným pohledem, pak si ale

vzpomněl, že ho ten muž stejně neuvidí.
"Tyhle londýnské domy jsou postavené úplně skandálně," postěžoval si mág. "Slyším sousedy odvedle."
To bylo dost zajímavé, aby to přilákalo sluhu jménem Jeremy až do pokoje. Zastavil se a naslouchal.
"To jsou ty zdi tak tenké?" pokračoval mág. "Myslíte, že by s nimi třeba mohlo něco být?"
Jeremy zaťukal na zeď, která je dělila od sousedů. Poklepání to bylo tiché a tlumené, jak by se dalo očekávat od kterékoli robustní a dobře postavené zdi v království. Jeremy si tudíž z toho nic nedělal. "Neslyším nic, pane. Co to říkali?"
"Tuším, že jeden z nich říkal tomu druhému, že je hloupý a ošklivý."
"Jste si tím jist, pane? Na téhle straně žijí dvě staré dámy."
"Cha! To nic nedokazuje. Věk dnes není žádná záruka."
Po této poznámce mága najednou ten hovor omrzel. Vrátil se zpátky ke knížce a pustil se do čtení.
Jeremy chvíli vyčkával, ale ježto na něj pán očividně zapomněl, zase odešel.
Ještě jsem vám nepoděkoval, pane," řekl Stephen gentlemanovi, "za ty báječné dary."
"Ach, Stephene! Těší mě, že jsem vám udělal radost. Musím přiznat, že ten diadém je váš proměněný klobouk. Mnohem raději bych vám dal skutečnou korunu, ale takhle narychlo jsem vůbec nedokázal nic sehnat. Jste nejspíš zklamaný. I když teď mě napadá, že král Anglie má několik korun a žádnou z nich skoro nepoužívá."
Zvedl ruce do vzduchu a dvěma nesmírně dlouhými bílými prsty ukázal nahoru.
"Ach!" vykřikl najednou Stephen, když mu došlo, co má gentleman za lubem. "Zamýšlíte-li sem zaklínáním přenést anglického krále s korunou - což asi zamýšlíte, protože jste laskavost sama -, pak vás snažně prosím, abyste si ušetřil tu námahu. Jak víte, žádnou korunu teď nepotřebuji a anglický král je takový stařeček - nebylo by snad laskavější nechat ho, ať zůstane doma?"
"No tak dobře," řekl gentleman a ruce spustil.
A protože neměl co jiného na práci, začal opět urážet přítomného mága. Nelíbilo se mu na něm vůbec nic. Vysmíval se knize, kterou mág četl, kritizoval tvar jeho bot a nebyl s to říci slůvka dobrého o jeho výšce (přestože mág byl úplně stejně vysoký jako gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí - jak se ukázalo, když oba náhodou vstali).
Stephen by se už rád vrátil do Harley Street ke svým povinnostem, obával se ale, že kdyby je nechal o samotě, gentleman by po mágovi mohl začít házet něco mnohem bytelnějšího než papírové koule. "Nechtěl byste se se mnou projít do Harley Street, pane?" zeptal se. "Mohl byste mi při tom vyprávět, jak jste svými vznešenými činy utvářel Londýn a založil jeho slávu. To je vždy tak zábavné. Ty historky se mi nikdy neomrzí."
"Rád, Stephene! Rád!"
"Je to daleko, pane?"
"Co má být daleko, Stephene?"
"Harley Street, pane. Vůbec netuším, kde jsme."
Jsme na Soho Square a ne, vůbec to není daleko!"
Když došli do domu na Harley Street, gentleman se velmi vřele se Stephenem rozloučil, nabádal ho, ať z toho loučení není smutný, a připomněl mu, že se už v noci uvidí ve Ztracené naději, "…kde ve zvonici Nejvýchodnější věže uspořádáme rozkošnou slavnost. Je to při příležitosti události, k níž došlo - hm, před nějakými pěti sty lety - kdy se mi podařilo chytře zajmout malé děti mého nepřítele a kdy jsme je ze zvonice srazili dolů vstříc smrti. Dnes večer si tento velký triumf zopakujeme. Oblečeme malé slaměné panáky do zakrvácených šatů těch dětiček a svrhneme je dolů na dlažbu a budeme plesat nad jejich záhubou!"
"A to tu oslavu pořádáte každý rok, pane? Kdybych ji už viděl, jistě bych si ji pamatoval. Je tak moc… pozoruhodná."
"To jsem rád, že si to myslíte. Slavím, kdykoli mě to napadne. Přirozeně byla ještě pozoruhodnější, když jsme shazovali skutečné děti."

27
MÁGOVA MANŽELKA
Prosinec 1809 - leden 1810
V
Londýně nyní bylo možné obdivovat a obletovat dva mágy a nikoho nejspíš nepřekvapí, že z těch dvou dával Londýn přednost panu Strangeovi. Strange naplňoval všeobecnou představu, jak má mág vypadat. Byl vysoký, okouzlující, velmi ironicky se usmíval a na rozdíl od pana Norrella o magii hodně mluvil a ochotně odpovídal na otázky k tomuto tématu. Pan a paní Strangeovi chodili na spoustu večírků a banketů a Strange se nakonec obyčejně uvolil předvést pár menších kouzel. Hosté nejvíce oceňovali obrazy, které vykouzlil na hladině vody. Na rozdíl od Norrella nevyužíval stříbrnou misku, v níž se takové vidiny tradičně zobrazovaly. Strange tvrdil, že člověk toho v míse vidí tak málo, že se to kouzlo prakticky nevyplatí sesílat. Raději si počkal, dokud sloužící nesklidí ze stolu talíře, načež z něj stáhl ubrus, vylil na desku sklenku vody či vína a v té loužičce vykouzlil obrazy. Jeho hostitelé byli naštěstí natolik nadšení z magie, že si skoro nikdy nestěžovali na potřísněné a zničené stoly a koberce.
Pan a paní Strangeovi se v Londýně spokojeně usadili v domě na Soho Square a Arabela se vrhla do příjemných povinností spojených s jeho zařizováním: objednávala si od truhlářů nový elegantní nábytek, s pomocí přátel vybírala nové solidní služebnictvo a každý den chodila do obchodů.
Jednoho rána v polovině prosince dostala zprávu od nesmírně ochotného příručího v čalounictví Haig a Chippendale, že do obchodu právě dorazila zásilka bronzového hedvábí se saténovými a moarovými proužky a že by to podle něj mohl být ideální materiál pro závěsy v salónu paní Strangeové. To si ovšem žádalo, aby Arabela upravila svoje plány

na dnešek.
"Z popisu pana Summerse se zdá, že je to velmi elegantní látka," řekla Strangeovi u snídaně, "a očekávám, že se mi to bude moc líbit. Pokud si ale na závěs vyberu látku bronzové barvy, pak musím pustit z hlavy, že by křeslo s podnožkou mohlo být vínové. Vínová a bronzová barva se k sobě podle mě příliš nehodí. Takže musím znovu zajít k Flintovi a Clarkovi podívat se na ten vínový samet, jestli se ho vůbec dokážu vzdát. Pak se vypravím k Haigovi a Chippendalovi. To ale znamená, že nebudu mít čas navštívit tvou tetičku - což bych opravdu měla, protože dopoledne odjíždí do Edinburghu. Chtěla bych jí poděkovat za to, že nám našla Mary."
"Mmm?" ozval se Strange, jenž jedl horké rohlíky s džemem a při tom si četl Kuriosní postřehy o elfí anatomii od Holgartha a Pickla.
"Mary. Ta nová služka. Viděl jsi ji včera večer."
"Aha," řekl pan Strange a obrátil stránku.
"Přijde mi jako sympatická a příjemná dívčina, navíc tichá. Jistě s ní budeme velmi spokojeni. Takže, jak jsem říkala, byla bych ti velice vděčná, Jonathane, kdyby ses ráno stavil za svou tetičkou. Mohl bys za ní po snídani zajít do Henrietta Street a poděkovat jí za Mary. Pak bys mohl vyrazit k Haigovi a Chippendalovi a počkat tam na mne. Ach! A mohl bys zaskočit k Wedgwoodovi a Byerleymu a zeptat se tam, kdy bude hotový ten jídelní servis? To tě snad nebude příliš obtěžovat, máš to skoro po cestě." Zadívala se na něj pohledem plným pochyb. Jonathane, posloucháš mě vůbec?"
"Mmm?" vzhlédl Strange od knihy. "Ale jistě!"
A tak Arabela v doprovodu jednoho komorníka zamířila do Wigmore Street do podniku pánů Flinta a Clarka. Když si ale podruhé prohlédla onen vínový samet, dospěla k názoru, že i když je velmi pěkný, přece jen je příliš tmavý. Pak se celá natěšená vydala do Svatomartinske uličky podívat se na to bronzové hedvábí. Když dorazila k Haigovi a Chippendalovi, čekal tam na ni příručí, nikoli však její manžel. Příručí se velmi omlouval, ale pan Strange se tam od rána ani neukázal.
Vyšla znovu na ulici.
"Georgi, vidíte tu někde svého pána?" zeptala se komorníka.
"Ne, madam."
Začal padat šedivý déšť. V jisté předtuše se zadívala do výlohy knihkupectví. A za ní nalezla Strange v živém rozhovoru se sirem Walterem Polem. Zašla tedy do obchodu, popřála siru Walterovi dobrého rána a sladce se svého manžela zeptala, zdaližpak navštívil svou tetičku či jestli se podíval k Wedgwoodovi a Byerleymu.
Strange ta otázka poněkud vyvedla z míry. Sklopil pohled a zjistil, že v ruce drží objemnou knihu. Zamračil se na ni, jako by si vůbec nedokázal představit, jak se tam dostala. "Já bych tam býval samozřejmě zašel, miláčku," omlouval se, "jen jsme se se sirem Walterem tak zapovídali, že na to vůbec nedošlo."
"Je to zcela moje chyba," pospíšil si ji ujistit sir Walter. "Máme problém s blokádou, jako obvykle. Líčil jsem to panu Strangeovi v naději, že nám spolu s panem Norrellem bude s to pomoci."
"A dokážeš jim pomoct?" přeptala se Arabela.
"To bych řekl," odpověděl Strange.
Sir Walter vysvětlil, že britská vláda obdržela tajnou informaci, že pár francouzských lodí - možná až deset - proklouzlo britskou blokádou. Nikdo neví, kam mají namířeno ani co budou dělat, až se tam dostanou. Stejně tak vláda neví, kde najít admirála Armingcrofta, který měl něčemu takovému zabránit. Admirál a jeho flotila deseti fregat a dvou řadových lodí zmizeli jako pára nad hrncem - nejspíš se jali pronásledovat ty Francouze. Jeden nadějný mladý kapitán teď slouží na Madeiře, a kdyby jen Admiralita dokázala zjistit, co se děje a kde se to děje, ráda by kapitána Lightwooda pověřila velením čtyř pěti lodí a poslala ho tam. Lord Mulgrave se zeptal admirála Greenwaxe, co by měli udělat, a admirál Greenwax se zeptal ministrů a ministři pravili, že by Admiralita měla celou záležitost neprodleně konzultovat s panem Strangem a panem Norrellem.
"Nechci ve vás vzbudit domnění, že Admiralita je bez pana Strange zcela bezmocná," usmál se sir Walter. "Udělali, co mohli. Do Greenwiche vyslali úředníka, jistého pana Petrofaxe, za dávným přítelem admirála Armingcrofta, aby od něj při jeho mimořádných znalostech admirálovy povahy vyzvěděli, co by admirál za daných podmínek udělal. Když ale pan Petrofax dorazil do Greenwiche, našel admirálova přítele z dětství ožralého v posteli a pan Petrofax si nebyl jist, zdali vůbec porozuměl otázce."
"Troufám si tvrdit, že Norrell a já už s něčím přijdeme," prohlásil Strange zamyšleně, "myslím ale, že bych ten problém rád viděl na mapě."
"Veškeré potřebné mapy a papíry mám doma. Sluha je ještě dnes donese do domu na Hanover Square a pak snad budete tak laskav a promluvíte si s panem Norrellem…"
"Ale vždyť to můžeme udělat hned!" namítl Strange. "Arabele ta chvilička zdržení nebude vadit. Nevadí ti to, že ne?" otočil se ke své ženě. "S panem Norrellem mám schůzku ve dvě hodiny, a pokud mu budu moci ten problém předestřít hned, pak možná budeme s to doručit Admiralitě odpověď před večeří."
Arabela jako laskavá, ochotná a dobrá žena odsunula stranou všechny myšlenky na nové závěsy a oba gentlemany ujistila, že v takovém případě ji nebude obtěžovat pár minut počkat. Bylo dohodnuto, že pan a paní Strangeovi doprovodí sira Waltera do jeho domu v Harley Street.
Strange vytáhl hodinky a zadíval se na ně. "Do Harley Street je to dvacet minut. Tři čtvrtě hodiny na rozebrání problému. Pak dalších patnáct minut do Soho Square. Ano, času je spousta."
Arabela se zasmála. "Ujišťuji vás, že vždycky není tak puntičkářský," prohodila k siru Walterovi, "ale v úterý přišel pozdě na schůzku s lordem Liverpoolem a pana Norrella to vůbec nepotěšilo."
"To nebyla moje vina," ozval se Strange. "Byl jsem připraven odejít včas, jen jsem nějak nemohl najít rukavice."
Arabelino škádlivé obvinění z nedochvilnosti ho dál zlobilo a cestou do Harley Street se díval na hodinky, jako by

choval naději, že o fungování času zjistí něco, čeho si doposud ještě nikdo nevšiml a co ho ospravedlní. Když došli do Harley Street, dospěl k závěru, že na to už přišel. "Ha!" vykřikl zničehonic. "Vím, čím to je. Hodinky mi jdou špatně!"
"To si nemyslím," opáčil sir Walter, vytáhl svoje cibule a ukázal mu je. "Je přesně poledne. Podle mých taky."
"Proč tedy neslyším žádné vyzvánění?" zeptal se Strange. "Slyšíš nějaké zvony?" zeptal se Arabely.
"Ne, nic neslyším."
Sir Walter zrudl a zamumlal něco v tom smyslu, že na zvony v této farnosti i v těch okolních se už nevyzvání.
"Vážně?" ověřoval si Strange. "Proč proboha ne?"
Sir Walter by byl nejradši, kdyby si pan Strange nechal svou zvědavost pro sebe, nakonec ale ze sebe vypravil: "Choroba lady Poleové zle pocuchala nervy. Vyzvánění ji dokáže obzvláště rozrušit a já požádal farní rady kostelů svaté Mary-le-bone a svatého Petra, jestli by se z ohledů k nervovému stavu lady Poleové nezdržely vyzvánění, a oni byli natolik ochotní, že s tím souhlasili."
To bylo hodně nezvyklé, na druhou stranu však panoval všeobecný konsensus, že nemoc lady Poleové je dost nezvyklá a že její symptomy nemají obdoby. Ani pan Strange, ani jeho choť se s lady Poleovou nikdy nesetkali. Celé dva roky ji už nikdo neviděl.
Když dorazili do čísla devět v Harley Street, Strange se chtěl pustit do dokumentů sira Waltera co nejdříve, musel ale svou netrpělivost krotit - sir Walter se totiž nejdřív chtěl postarat, aby se Arabela za jejich nepřítomnosti měla čím zabavit. Sir Walter byl dobře vychovaný a jen velmi nerad nechával hosty v domě o samotě. Opustit takto dámu bylo obzvláště zavrženíhodné. Strangeovi zase záleželo na tom, aby nezmeškal schůzku s panem Norrellem, takže sotva sir Walter navrhl nějaké rozptýlení, Strange se pokoušel dokázat, že Arabela nic takového nepotřebuje.
Sir Walter ukázal Arabele romány v knihovně a z nich obzvláště vyzvedl Belindu od paní Edgeworthové jakožto dílko, které by ji mohlo pobavit. "Hm," skočil mu Strange do řeči, "jenže já už Arabele přečetl Belindu před dvěma třemi lety. Krom toho, víte, podle mě tu nebude tak dlouho, aby mohla dočíst román o třech svazcích."
"Pak možná čaj a anýzový koláč…" obrátil se sir Walter na Arabelu.
"Ale Arabela nemá anýzový koláč ráda," přerušil ho Strange, sám roztržitě vzal Belindu a začal číst první svazek. "Vůbec jí nechutná."
"Tak tedy sklenku madeiry," navrhl sir Walter. "Sklenku madeiry si jistě vezmete, ne? Stephene!… Stephene, dojděte paní Strangeové pro sklenku madeiry."
Vysoký černý sluha se objevil siru Walterovi u lokte přízračně a tiše po způsobu zkušených londýnských sluhů. Jeho nečekaný příchod pana Strange docela překvapil a mág na něj hodnou chvíli zíral, načež manželce řekl: "Nechceš madeiru, že ne? Nechceš nic."
"Ne, Jonathane, nechci nic," souhlasila jeho žena. Musela se tomu jejich zvláštnímu sporu smát. "Děkuji, sire Waltere, ale mileráda tu budu jen tiše sedět a číst si."
Černý sluha se uklonil, odešel stejně tiše, jako přišel, a Strange a sir Walter se odebrali prodiskutovat francouzskou flotilu a pohřešovaná anglická plavidla.
Sotva ale zůstala sama, Arabela zjistila, že nakonec nemá náladu na čtení. Když tak bloumala pohledem po místnosti a hledala něco, čím by se mohla zabavit, zaujal ji velký obraz. Byla to krajina znázorňující les a trosky hradu trůnícího na vrcholku útesu. Stromy byly potemnělé a paprsky zapadajícího slunce barvily ruiny i útes dozlatova; oproti tomu byla obloha plná světla a zářila perletí. Značnou část popředí obrazu zabíralo stříbřité jezírko, v němž se podle všeho topila mladá dívka; nad ní se pak nakláněla druhá postava - nebylo možné určit, zdali je to muž, žena, satyr či faun, a ačkoli Arabela pečlivě zkoumala jejich postoj, nedokázala se rozhodnout, jestli ta druhá postava hodlá dívku zachránit, nebo zavraždit. Když ji zkoumání obrazu unavilo, zamířila do chodby podívat se na tamější obrazy, jenže to byly většinou akvarelové krajinky Brightonu a Chelmsfordu a ty jí přišly hodně nudné.
Z jiné místnosti byly slyšet hlasy sira Waltera a Strange.
"…neuvěřitelné! Ale svým způsobem je to výtečný chlap," říkal sir Walter.
"Á, vím, koho myslíte. Jeho bratr pracuje jako varhaník v bathské katedrále," odtušil Strange. "Má černobílou kočku, která chodí po bathských ulicích těsně před ním. Když jsem byl jednou v Milsom Street…"
Skrz otevřené dveře viděla Arabela velice elegantní salón se spoustou obrazů, které byly mnohem hezčí a barevnější než ty, co doposud spatřila. Vstoupila dovnitř.
Ačkoli venku bylo ohavně a pod mrakem jako předtím, tato místnost jako by byla prostoupená světlem. "Odkud tak může to světlo proudit?" ptala se Arabela v duchu. "Skoro jako by vyzařovalo z těch obrazů, to ale není možné." Na všech obrazech byly Benátky a ohromný prostor, který na nich dostala obloha a moře, zbytek místnosti rozhodně jaksi zastiňoval.
Když si prohlédla obrazy na jedné stěně, obrátila se, chtěla přejít k té druhé, ale v tu chvíli ke svému velkému zahanbení zjistila, že není v pokoji sama. Na modré pohovce před krbem seděla mladá žena a tak trochu zvědavě si ji prohlížela. Pohovka měla poměrně vysoké opěradlo, kvůli němuž si Arabela té ženy nevšimla dříve.
"Ach! Promiňte, prosím."
Mladá žena nic neřekla.
Byla to pozoruhodně elegantní žena s dokonalou bledou pletí a černými vlasy upravenými ve velmi vkusném účesu. Na sobě měla šaty z bílého mušelínu a indický šál hrající slonovinovou, stříbrnou a černou barvou. Byla moc dobře oblečená na to, aby byla guvernantka, a cítila se tu jako doma, takže nemohla být ani přítelkyně paní domu. A kdyby tu byla na návštěvě, proč je sir Walter nepředstavil?
Arabela před mladou ženou udělala pukrle a s mírným zapýřením řekla: "Myslela jsem, že tu nikdo není! Omlouvám se, že jsem vás vyrušila." Obrátila se k odchodu.
"Ach!" vzdychla mladá žena. "Snad už nechcete jít! Tak zřídkakdy se s někým potkám - skoro vůbec! A krom toho jste

si chtěla prohlédnout obrazy! To přece nemůžete popřít, viděla jsem vás v zrcadle, když jste vstoupila dovnitř, a vaše úmysly byly očividné." Nad krbem viselo velké benátské zrcadlo. Jeho nesmírně precizně propracovaný rám byl rovněž ze zrcadlového skla a byl vyzdobený těmi nejošklivějšími skleněnými květinami a svitky, které si jen lze představit.
"Doufám," pokračovala mladá žena, "že se od toho nenecháte odradit nějakými ohledy na mne."
"Ale já se obávám, že vás ruším."
"Ale nerušíte!" Mladá žena ukázala na obrazy. "Snažně vás prosím. Pokračujte."
A protože by nyní bylo mnohem nevychovanější odmítnout, Arabela mladé ženě poděkovala a prohlédla si další obrazy, ovšem méně zevrubně než předtím, protože si byla vědoma, že ji mladá žena celou dobu sleduje v zrcadle.
Když Arabela skončila, mladá žena ji vybídla, ať se posadí. "A jakpak se vám líbí?" zeptala se.
"Inu," odpověděla Arabela, "jsou zajisté velice krásné. Obzvláště se mi líbí obrazy průvodů a oslav - tady v Anglii nemáme nic podobného. Tolik pozlacených člunů a nádherných kostýmů! Připadá mi ale, že malíř měl radši budovy a modrou oblohu než lidi. Namaloval je tak malé, tak bezvýznamné! Mezi tolika mramorovými paláci a mosty vypadají skoro ztracení. Nemyslíte?"
To mladou ženu zjevně pobavilo. Sardonicky se usmála. "Ztracení?" opakovala. "To bych řekla, že jsou ztracení, chudáčci. Protože když se to vezme kolem a kolem, Benátky nejsou než labyrint - jistě, ohromný a hezký labyrint, ale přesto labyrint, a jen ti nejstarší obyvatelé se v něm vyznají - přinejmenším tak tomu rozumím já."
"Vážně?" divila se Arabela. "To musí být velmi nepohodlné. Ovšem ten pocit, že se člověk ztratil v labyrintu, musí být rozkošný! Dala bych skoro cokoli za to, abych se tam dostala!"
Mladá žena ji počastovala zvláštním melancholickým úsměvem. "Kdybyste tak jako já celé měsíce chodila v procesí nekonečnými temnými průchody, jistě byste změnila názor. Potěšení z toho, že je člověk ztracený v bludišti, velmi brzy vyprchá. A co se zvláštních ceremonií, průvodů a oslav týče, nu…" Pokrčila rameny. "Naprosto se mi hnusí."
Arabela jí moc dobře nerozuměla, myslela si však, že by jí pomohlo, kdyby zjistila, kdo ta mladá žena je, a tak se jí zeptala na jméno.
"Jsem lady Poleová."
"Ach! Jistě!" vydechla Arabela a zauvažovala, proč ji to nenapadlo předtím. Představila se lady Poleové a dodala, že její manžel tu má nějaké jednání se sirem Walterem, a proto tady je i ona.
Z knihovny nečekaně zaslechly salvu smíchu.
"Mají mluvit o válce," poznamenala Arabela k lady Poleové, "ale buď válka poslední dobou nabrala velmi komický obrat, nebo - mám takové podezření - hodili jednání za hlavu a klábosí o svých známých. Před půl hodinou neměl pan Strange myšlenky na nic jiného než na následující schůzku, teď ale předpokládám, že sir Walter odvedl řeč k jiným tématům, a troufám si tvrdit, že na schůzku zapomněl jako na smrt." Usmála se sama pro sebe, jak to manželky dělávají, když předstírají, že své manžele kritizují, a přitom se jimi ve skutečnosti chlubí. "Opravdu mám za to, že je to nejroztržitější člověk na světě. Trpělivost pana Norrella je určitě občas vystavena krušným zkouškám."
"Pana Norrella?" opakovala lady Poleová.
"Pan Strange má tu čest být žákem pana Norrella," vysvětlila Arabela.
Očekávala, že lady bude pana Norrella vynášet za jeho výjimečné magické schopnosti, anebo několika vděčnými slovy ocení jeho laskavost. Jenže lady Poleová nic neřekla, a tak Arabela pokračovala povzbuzujícím tónem: "Přirozeně jsme toho spoustu slyšeli o úžasném kouzlu, kterým vám pan Norrell tak pomohl."
"Pan Norrell není můj přítel," pronesla lady Poleová suše a věcně. "Kdybych byla mrtvá, bylo by mi mnohem lépe než teď."
Tohle konstatování Arabelu tak ohromilo, že chvíli vůbec nevěděla, co říci. Neměla důvod mít pana Norrella ráda. Nikdy se k ní nechoval laskavě - naopak několikrát nelitoval námahy, aby jí ukázal, jak málo si jí váží, přesto však byl jediným dalším zástupcem profese jejího manžela. Takže jako se manželka admirála bude vždycky zastávat námořnictva či biskupova choť bude stranit církvi, Arabela si připadala zavázána říci něco na obranu toho druhého mága. "Bolest a utrpení jsou ti nejhorší společníci a vy jich jistě máte plné zuby. Nikdo na světě vám nemůže zazlívat, že se jich chcete zbavit…" (Ovšem už v okamžiku, kdy Arabela tato slova pronášela, táhlo jí hlavou: "Je to zvláštní, ale ona nevypadá nemocná. Ani v nejmenším.") "Pokud je ale pravda to, co jsem slyšela, nejste ve svém utrpení bez útěchy. Musím se přiznat, že jsem vaše jméno nikdy neslyšela, aniž by dotyčný dodal alespoň pár slov chvály na adresu vašeho oddaného manžela. Přece byste hojen tak neopustila? Přece musíte k panu Norrellovi cítit jistý vděk - i kdyby jen kvůli siru Walterovi, ne?"
Lady Poleová na to neodpověděla; místo toho se začala Arabely vyptávat na jejího manžela. Jak dlouho už provozuje magii? Jak dlouho je žákem pana Norrella? Daří se mu obvykle kouzla? Kouzlí sám, nebo jen pod Norrellovým dohledem?
Arabela se otázky vynasnažila co nejlépe zodpovědět a dodala: "Kdybyste se pana Strange chtěla na cokoli zeptat či pokud vám mohu prokázat nějakou službu, stačí jen říct."
"Děkuji vám. To, co vám chci říct, je ale stejně důležité pro vašeho manžela jako pro mne. Myslím, že pan Strange by si měl vyslechnout, jak mne pan Norrell zanechal hroznému osudu. Pan Strange by měl vědět, s jakým člověkem má co do činění. Řeknete mu to?"
"Samozřejmě. Tedy…"
"Slibte mi, že to uděláte."
"Vyřídím panu Strangeovi cokoli, co si budete přát."
"Měla bych vás varovat, že jsem se mnohokrát pokusila vylíčit různým lidem své utrpení, ale ani jednou se mi to nepodařilo."
V tom okamžiku došlo k něčemu, co Arabela tak úplně nepochopila. Jako kdyby se jeden z obrazů pohnul či někdo

prošel za zrcadlem a jí se zase potvrdil dojem, že tenhle pokoj ve skutečnosti není žádný pokoj, že tu zdi nejsou pevné, ale že tahle místnost je jen něco jako křižovatka, kde na lady Poleovou vanou větry z dalekých krajin.
"Roku 1607," začala lady Poleová, "jeden pán jménem Redeshawe v Halifaxu, v západním Yorkshiru, zdědil po tetičce deset liber. Za tento obnos zakoupil turecký koberec, který pak přinesl domů a rozprostřel ho na kamenné dlažbě v salónu. Potom vypil trochu piva a usnul v křesle u krbu. Probudil se ve dvě ráno a zjistil, že se na koberci tísní tak tři sta či čtyři sta lidiček, každý z nich na dva tři palce vysoký. Pan Redeshawe si povšiml, že ti nejdůležitější mezi nimi, jak muži, tak ženy, jsou úchvatně odění v zlaté a stříbrné zbroji a že jezdí na bílých králících - kteří pro ně byli něco jako sloni pro nás. Když se jich zeptal, co tam dělají, jedna statečná duše mezi nimi mu vylezla po rameni a zahulákala mu do ucha, že tu hodlají svést bitvu podle pravidel Honoré Boneta a že koberec pana Redeshawa se k takovému účelu nadmíru hodí, neboť pravidelnost jeho vzorů pomáhá heroldům určit, zda obě armády nastoupily ve správném postavení a že ani jedna nezískala nad druhou nespravedlivou výhodu. Pan Redeshawe se ale rozhodl, že na jeho novém koberci se žádná bitva nesvede, a tak vzal smeták a… Ne, počkat!" Lady Poleová se zarazila a zničehonic si zakryla tvář dlaněmi. "Tohle jsem vyprávět nechtěla!"
Začala znovu. Tentokrát vyprávěla příběh o muži, který jel lovit do lesa. Ztratil se při tom svým přátelům. Kůň uvízl nohou v králičí noře a jezdec z něj sletěl. Přitom měl nesmírně zvláštní pocit, že padá do králičí nory. Když se zvedl, zjistil, že se nalézá v prapodivné zemi osvětlené vlastním sluncem a zavlažované vlastním deštěm. V lese docela podobném tomu, z něhož právě zmizel, našel panské sídlo, kde skupina gentlemanů - někteří z nich byli docela staří - hrála vespolek karty.
Lady Poleová se zrovna dostala k pasáži, kdy oni pánové vyzvali ztraceného lovce, aby se k nim přidal, když tu slabounký hluk - sotva hlasitější než nádech - přiměl Arabelu obrátit se. Zjistila, že do místnosti vešel sir Walter a poněkud vyděšeně hledí na svou manželku.
"Jsi unavená," řekl jí.
Lady Poleová vzhlédla k manželovi. V tom okamžiku měla ve tváři zvláštní výraz. Byl v něm smutek, lítost a kupodivu trocha pobavení. Jako by si v duchu říkala: "Jen se na nás podívejte! Že jsme to ale smutný pár!" Nahlas řekla: "Jsem jen tak unavená jako obvykle. Včera v noci jsem musela ujít několik mil. A také jsem celé hodiny tančila!"
"Pak si musíš odpočinout," naléhal sir Walter. "Pojď, dovedu tě nahoru za Pampisfordovou, ta už se o tebe postará."
Zpočátku to vypadalo, že mu lady Poleová bude odporovat. Vzala Arabelu za ruku a stiskla ji, jako by mu chtěla ukázat, že se od ní nenechá odloučit. Pak ji ale stejně náhle pustila a dovolila mu, aby ji odvedl.
Ve dveřích se otočila. "Na shledanou, paní Strangeová. Doufám, že vám dovolí zase sem přijít. Doufám, že mi prokážete tu čest. S nikým se nevídám. Nebo lépe řečeno, vídám se se spoustou lidí, ale nepoznala jsem mezi nimi jediného křesťana."
Arabela k ní vykročila, chtěla lady Poleovou vzít za ruku a ujistit ji, že ráda zase přijde, ale to už sir Walter odvedl lady z místnosti. Již podruhé toho dne zůstala Arabela v domě na Harley Street sama. Začal vyzvánět zvon.
Arabelu to přirozeně trochu překvapilo, zvlášť po tom, co všechno sir Walter vykládal o zvonech Mary-le-bone vyřazených z provozu z ohledů k lady Poleové. To zvonění bylo velmi smutné, přicházelo jakoby zdaleka a vyvolávalo rozličné zádumčivé představy…
…ponuré, větru vystavené slatiny a vřesoviště; prázdná pole lemovaná zborcenými zídkami a vrátky visícími nakřivo z pantů; černé ruiny kostela; otevřený hrob; sebevrah pohřbený na liduprázdné křižovatce; hranice z kostí hořící ve sněhu za soumraku; šibenice, z níž se za ruku houpe oběšenec; další člověk vpletený v kolo; dávné kopí zabodnuté v blátě, z něj vid zvláštní talisman, něco jako kožený prst; strašák, jehož černé hadry povlávají ve větru tak divoce, až to vypadá, že co nevidět vyskočí do šedého povětří a odletí k vám na ohromných černých křídlech…
"Omlouvám se, jestli jste viděla něco, co vás vyvedlo z míry," promluvil na ni sir Walter, když se zničehonic vrátil do místnosti.
Arabela se chytila židle, aby neupadla.
"Paní Strangeová? Vám není dobře." Vzal ji za ruku a pomohl jí usadit se. "Mám pro někoho zajít? Pro vašeho manžela? Či pro vaši komornou?"
"Ne, ne," řekla Arabela trochu zadýchaně. "Nikoho nepotřebuji, nic nechci. Myslela jsem… Nevěděla jsem, že tu vůbec jste. Nic víc."
Sir Walter si ji měřil velmi starostlivým pohledem. Snažila se na něj usmát, ale nebyla si tak úplně jista, jestli ten úsměv vypadá přesvědčivě.
Strčil ruce do kapes, zase je vytáhl, prsty si pročísl vlasy a pak si zhluboka povzdychl. "Lady Poleová vám nejspíš vyprávěla různé divné příběhy," nadhodil nešťastně.
Arabela přikývla.
"A těmi vás rozrušila. To je mi velmi líto."
"Ne, ne. Vůbec ne. Lady Poleová skutečně nakousla něco… co mi připadalo trochu zvláštní, ale mně to nevadilo. Ani v nejmenším. Bylo mi trochu na omdlení, ale prosím vás, nespojujte si to! S lady Poleovou to nemělo nic společného. Chvíli se mi kdovíproč zdálo, že mám před sebou zrcadlo, v němž se míhají zvláštní krajiny. A já jako bych do něj padala. Asi na mě šly mdloby a byla bych upadla, kdybyste nepřišel a nezabránil tomu. Ale je to prapodivné. Nic takového se mi předtím nestalo."
"Dovolte mi, ať dojdu pro pana Strange."
Arabela se zasmála. "Jestli chcete, pak můžete, ale ujišťuji vás, že o mne bude mít mnohem menší strach než vy. Pana Strange indispozice jiných lidí nikdy příliš nezajímaly. Jeho vlastní jsou ovšem něco úplně jiného! Ale není třeba pro nikoho chodit. Vidíte! Už jsem zase při sobě. Jsem naprosto v pořádku."
Na chvíli se rozhostilo ticho.

"Lady Poleová…" začala Arabela a odmlčela se, protože nevěděla, jak dál.
"Emma je normálně vcelku klidná," řekl sir Walter, "ne úplně vyrovnaná, rozumíte, ale docela klidná. Ale kdykoli k nám zavítá někdo nový, a že se to stává jen vzácně, pokaždé ji to ponoukne k těmto bizarním proslovům. Jistě budete tak hodná a nebudete opakovat nic z toho, co řekla."
"Ale jistě! V životě bych to nikomu neopakovala!"
"To jste velmi laskavá."
"A mohla bych… mohla bych se zase zastavit? Zdálo se mi, že by si to lady Poleová velmi přála, a já sama bych se s ní ráda lépe seznámila."
Sir Walter tu žádost dlouze zvažoval. Nakonec kývl. A pak nějak proměnil to pokývnutí v úklonu. "Prokazujete nám tím oběma velkou čest," řekl. "Děkuji vám."
Když Jonathan a Arabela odcházeli z domu v Harley Street, Jonathan byl ve velmi dobrém rozmaru. "Už vím, jak na to," pochlubil se své ženě. "Je to úplná hračka. Škoda že si budu muset počkat na Norrellův názor, než budu moci začít, jinak bych celý problém bezpochyby vyřešil za půl hodinky. Podle mého je třeba zvládnout dva klíčové momenty. Za prvé… Co se děje?"
Arabela se s povzdychnutím zastavila.
Najednou jí došlo, že dala dva zcela protikladné sliby: jeden lady Poleové, že poví Jonathanovi o pánovi z Yorkshiru, co si koupil koberec, a druhý siru Walterovi, že nebude opakovat nic z toho, co lady Poleová řekla. "To nic," mávla rukou.
"A jaké z těch mnoha rozptýlení, která pro tebe sir Walter připravil, sis nakonec vybrala?"
"Žádné. Já… já viděla lady Poleovou, a tak jsme si spolu promluvily. To je všechno."
"Vážně? Škoda že jsem nebyl s tebou. Moc rád bych viděl ženu, která za svůj život vděčí Norrellovi. Ale já ti ještě nevyprávěl, co se přihodilo mně! Vzpomínáš si, jak do pokoje úplně nečekaně vešel ten černošský sloužící? Nu, tak na chviličku jsem měl živý dojem, že tu stojí vysoký černý král se stříbrným diadémem na hlavě a se zářícím stříbrným žezlem a jablkem v ruce - když jsem se ale podíval znovu, nestál tam nikdo jiný než černošský sluha sira Waltera. No není to absurdní?" Strange se zasmál.
Jonathan se sirem Walterem klábosil tak dlouho, že na schůzku s panem Norrellem přišel bezmála o hodinu později, a pan Norrell se velmi zlobil. Za pár hodin poslal Strange na Admiralitu vzkaz, že se spolu s panem Norrellem podívali problému pohřešovaných francouzských lodí na zoubek a došli k názoru, že se nacházejí v Atlantském oceánu, na cestě do Karibiku, kde hodlají napáchat spoušť. Dále se oba mágové domnívali, že admirál Armingcroft správně uhodl, co Francouzi hodlají udělat, a vypravil se za nimi. Admiralita na základě rady pánů Strange a Norrella poslala kapitánu Lightwoodovi rozkazy, aby se vydal za admirálem na západ. Nakonec byly některé francouzské lodě zajaty a zbývající prchly do francouzských přístavů a už tam zůstaly.
Arabelino svědomí rozdíraly dva sliby, které dala. Předložila problém několika matrónám, svým přítelkyním, na jejichž selský rozum a přesný úsudek velmi spoléhala. Přirozeně jim to vyložila v ideální formě, aniž při tom někoho jmenovala či se zmínila o konkrétních okolnostech. Naneštěstí tím své dilema zcela zatemnila a moudré matróny jí nebyly s to pomoci. Trápilo ji, že se nemůže svěřit Jonathanovi, ale byť jen zmínka by byla jasným porušením slibu siru Walterovi. Po dlouhém rozvažování usoudila, že slib člověku při smyslech je závaznější než slib člověku, který jich pozbyl. K čemu by nakonec bylo opakovat nesmyslné historky chudinky bláznivé ženské? A tak Jonathanovi nikdy neřekla, co jí lady Poleová vykládala.
Za pár dní přišli pan a paní Strangeovi do domu na Bedford Square na koncert italské hudby. Arabele se moc líbil, ale bylo jí trochu zima, a tak v krátké pauze před nástupem nové zpěvačky vyklouzla pryč pro šál, který předtím odložila v jiné místnosti. Zrovna se jím ovinovala, když se za ní něco šustlo. Otočila se a spatřila Drawlighta, který se k ní hrnul jako velká voda a volal: "Paní Strangeová! Jak rád vás vidím! A jak je drahé lady Poleové? Slyšel jsem, že jste se s ní viděla."
Arabela zdráhavě souhlasila, že se s ní viděla.
Drawlight ji vzal za rámě, aby mu náhodou neutekla, a spustil: "Sotva byste věřila, kolik úsilí jsem vynaložil na to, abych si zajistil pozvání do toho domu! S každým pokusem jsem narazil! Sir Walter mě odbývá jednou mizernou výmluvou za druhou. Vždycky je to totéž - lady Poleová je nemocná, nebo je jí trochu lépe, nikdy jí však není dost dobře, aby se s kýmkoli viděla."
"Nu, předpokládám…" pokusila se Arabela.
"Přesně tak!" skočil jí do řeči Drawlight. "Pokud je nemocná, pak je přirozeně třeba držet od ní různou svoloč co nejdál. Ale kvůli tomu ji přece nebudou chránit přede mnou! Viděl jsem ji, když byla mrtvola! Ach ano! To jste nejspíš nevěděla, že? Oné noci, kdy ji vzkřísil, ke mně pan Norrell přišel a požádal mě, abych ho doprovodil k ní do domu. Jeho slova zněla: ‚Pojďte se mnou, drahý Drawlighte, neb má duše by neunesla pohled na mladou, krásnou a nevinnou dívku, podťatou v květu mládí!' Zůstává doma a s nikým se nevídá. Někteří lidé se domnívají, že po vzkříšení zpychla a nechce se již stýkat s prostými smrtelníky. Já si ale myslím, že ve skutečnosti se to má úplně jinak. Soudím, že smrt a vzkříšení v ní vzbudily zálibu v nezvyklých zážitcích. Nemyslíte, že by to tak mohlo být? Připadá mi dost dobře možné, že něco bere, aby zase viděla hrůzy! Neviděla jste náhodou něco, co by o tom svědčilo? Nelokla si občas z lahvičky tekutiny zvláštní barvy? Nestrčila si spěšně do kapsy složený papírek, když jste vešla do místnosti? Papírek, do kterého by se vešla tak jedna dvě lžičky prášku? Ne?
Laudanum obvykle bývá v modrých skleněných lahvičkách, dva až tři palce vysokých. Když mu někdo propadne, jeho rodina si vždycky myslí, že to dokáže skrýt před světem, ale snaha je to marná. Nakonec se na to vždycky přijde."
Afektovaně se zasmál. "Já na to vždycky přijdu."
Arabela jemně vymanila paži z jeho sevření a omluvila se. Vůbec není s to podat mu požadované informace. O žádných

flaštičkách či práškách pranic netuší.
Vrátila se na koncert s mnohem horší náladou, než s jakou z něj odcházela.
"Nechutný, nechutný skřet!"

28
KNIHOVNA VÉVODY Z ROXBURGHU
Listopad 1810 - leden 1811
N
a konci roku 1810 se vláda Jeho Veličenstva ocitla v tak špatné situaci, že už horší ani být nemohla. Špatné zprávy stíhaly ministry na každém kroku. Francouzi všude triumfovali; evropské velmoci, které kdysi společně s Británií bojovaly proti císaři Napoleonu Bonapartovi (a které on posléze porazil), nyní nahlédly svůj omyl a staly se jeho spojenci. Válka zničila tuzemský obchod, lidé po celé zemi bankrotovali a navíc se dvakrát za sebou neurodilo. Královna nejmladší dcera onemocněla, zemřela a král zešílel zármutkem.
Válka zničila všechno příjemné a na budoucnost vrhla stín beznaděje. Vojáci, obchodníci, politici i sedláci proklínali hodinu, kdy se narodili, ale mágové (kteří vždycky museli mít svou hlavu) byli vývojem událostí naprosto nadšeni. Po stovky let si lidé jejich umění necenili tak vysoce jako teď. Mnoho pokusů vyhrát válku skončilo katastrofou a Británie teď největší naději vkládala právě v magii. Pánové z ministerstva války a nejrůznějších výborů a úřadů námořnictva dychtili využít schopností pánů Norrella a Strange. Nával v domě pana Norrella na Hanover Square býval tak velký, že návštěvníci museli leckdy čekat do tří čtyř do rána, než se jim pan Strange a pan Norrell mohli věnovat. To nebylo nic tíživého, dokud se v Norrellově salónu tísnil dav gentlemanů, ovšem běda tomu, kdo zůstal poslední - ono totiž nikdy není příjemné čekat za zavřenými dveřmi s vědomím, že za těmi dveřmi kouzlí dva mágové.
Kamkoli tenkrát člověk šel, doslechl se o neúspěšném snažení císaře Napoleona najít vlastního mága. Agenti lorda Liverpoola hlásili, že císař tak žárlí na úspěchy anglických mágů, že vyslal důstojníky pročesat celou říši a vyhledat osobu či osoby s magickými schopnostmi. Zatím se jim však podařilo najít jen Holanďana jménem Witloof s kouzelnou šatní skříní. Tu museli do Paříže přivézt v landauru. Ve Versailles Witloof císaři přislíbil, že uvnitř šatní skříně najde odpověď na jakoukoli otázku.
Podle špiónů položil Bonaparte šatní skříni následující tři otázky: "Bude dítě, které císařovna čeká, mužského pohlaví?"; "Přejde ruský car opět na druhou stranu?" a "Kdy budou Angličané poraženi?"
Witloof vešel do skříně a vynořil se s následujícími odpověďmi: "Ano", "Ne" a "Za čtyři měsíce". Kdykoli Witloof vešel do skříně, ozval se příšerný zvuk, jako kdyby uvnitř zaskučela půlka démonů pekelných, ze škvír a od pantů se vyvalily mraky stříbrných hvězdiček a šatní skříň se na nohách v podobě koulí svíraných pařáty lehce otřásla. Po zodpovězení tří otázek Bonaparte na skříň chvíli mlčky zíral, načež k ní vyrazil a otevřel dveře. Uvnitř našel husu (která dělala ten kravál), trochu chilského ledku (aby ze skříně mohly létat stříbrné hvězdičky) a trpaslíka (který zapaloval ledek a šťouchal do husy). Nikdo nevěděl najisto, jak skončil Witloof a trpaslík, ale tu husu si císař dal následujícího dne k večeři.
V půli listopadu Admiralita pozvala pana Norrella a pana Strange do Portsmouthu, aby zde provedli slavnostní přehlídku flotily z kanálu La Manche, což byla pocta obvykle vyhrazená pro admirály, hrdiny a krále. Oba mágové odjeli s Arabelou do Portsmouthu v Norrellově kočáru. Jejich vjezd do města ohlásily dělostřelecké salvy ze všech lodí v přístavu a ze všech zbrojnic a pevností, které jej obklopovaly. Na veslici jim udělali okružní jízdu kolem lodí zakotvených u Spitheadu, a to ve společnosti celé řady admirálů, vlajkových důstojníků a kapitánů v několika pinasách. Doprovázely je i méně oficiální čluny, plné dobrých občanů portsmouthských, kteří se přijeli podívat na dva mágy a mávat a jásat. Po návratu do Portsmouthu si pan Norrell a manželé Strangeovi prohlédli loděnici a večer byl na jejich počest ve slavnostní síni uspořádán velkolepý ples a celé město bylo osvětleno.
Ples všichni hodnotili jako nádherný. Měl jen jednu malou vadu na kráse: když hned zkraje několik hostů k panu Norrellovi pošetile prohodilo pár poznámek o tom, jak je ten bál příjemný a taneční sál krásný, Norrellova neurvalá odpověď je okamžitě přesvědčila, že je to popudlivý protiva, jenž se nehodlá bavit s nikým menším než s admirálem. Toto zklamání jim však svou živostí a nenuceností bohatě vynahradili pan a paní Strangeovi. Ty opravdu těšilo, že se seznámili s předními občany Portsmouthu, a s obdivem mluvili o Portsmouthu, o lodích, které viděli, a o plavbě a námořnictví vůbec. Pan Strange nevynechal jediný tanec, paní Strangeová poseděla pouze během dvou a do svého pokoje v hostinci Koruna se vrátili až po druhé ráno.
Vzhledem k tomu, že se do postele dostal až ke třetí hodině, Strange vůbec nepotěšilo, že ho zaťukání na dveře vzbudilo už v sedm. Vstal a zjistil, že v chodbě stojí kdosi z personálu hostince.
"Omlouvám se, pane," spustil ten člověk, "ale admirál přístavu vzkazuje, že Falešný prelát narazil na Koňskou písčinu. Poslal kapitána Gilbeyho pro mága, ale toho druhého mága bolí hlava a nechce jít."
To možná nebylo tak naprosto srozumitelné, jak to onen muž zamýšlel, a Strange tušil, že by tomu nerozuměl, i kdyby byl v naprosto bdělém stavu. Přesto bylo jasné, že se něco stalo a že někde si žádají jeho přítomnosti. "Vyřiďte kapitánovi, ať počká," povzdychl si. "Už jdu."
Oblékl se a sešel dolů. V jídelně našel hezkého mladíka v kapitánské uniformě, který rázoval po místnosti sem a tam. Šlo o kapitána Gilbeyho. Strange si ho pamatoval z tanečního sálu - od pohledu inteligentní člověk s příjemným vystupováním. Když spatřil Strange, velmi se mu ulevilo a vyložil mu, že loď Falešný prelát narazila na jednu mělčinu u Spitheadu. Byla to ošemetná situace. Falešný prelát se mohl při vyprošťování vážně poškodit - nebo také ne. Admirál přístavu se zatím nechal poroučet u pana Norrella a pana Strange a úpěnlivě je žádal, aby jeden z nich či oba vyrazili s kapitánem Gilbeym a podívali se, jestli by s tím mohli něco udělat.

Před Korunou stál lehký dvoukolový kočár a sluha z hostince držel koně za uzdu. Strange a kapitán Gilbey si nastoupili a kapitán Gilbey je svižně provezl městem. Portsmouth se začínal urychleně a tak trochu poplašeně probouzet. Okna se otevírala, z nich vykukovaly hlavy v nočních čepičkách a volaly otázky; lidé na ulici na ně halasně odpovídali. Spousta lidí podle všeho spěchala stejným směrem jako kočár kapitána Gilbeyho.
Když dorazili ke hradbám, kapitán Gilbey zastavil. Vzduch byl studený a vlhký a od moře vála čerstvá bríza. O něco dále ležela na boku ohromná loď. Viděli maličké černé postavičky námořníků, jak se drží zábradlí a škrabou se dolů po boku lodě. Kolem ní se tísnilo zhruba tucet veslic a malých plachetníků. Někteří lidé ve člunech vedli s námořníky na lodi živé rozhovory.
Strangeovu nepoučenému oku se zdálo, jako by si loď jednoduše lehla a usnula. Napadlo ho, že kdyby byl on kapitán, vyčinil by jí a přiměl ji zase vstát.
"Z Portsmouthu přece ale pořád vyplouvají desítky lodí, stejně jako se do něj co chvíli vracejí, ne?" nadhodil Strange.
"Jak se něco takového mohlo stát?"
Kapitán Gilbey pokrčil rameny. "Ono to bohužel není tak vzácné, jak předpokládáte. Kapitán třeba příliš nezná spitheadské kanály, nebo je opilý."
Scházel se velký dav. Každý obyvatel Portsmouthu má něco společného s mořem a loděmi a každý je na nich nějak hmotně zainteresovaný. Každý den se tu mluví o připlouvajících a odplouvajících lodích, stejně jako o lodích zakotvených u Spitheadu. Takováhle událost tedy zajímala skoro každého. Nejenom že přitáhla tamní povaleče (jichž bylo docela dost), ale i důvěryhodnější měšťany a obchodníky a přirozeně každého námořníka, který měl zrovna čas.
Už se stačila rozhořet urputná hádka o to, kde se kapitán dopustil chyby a co musí udělat admirál přístavu, aby ji napravil. Jakmile dav pochopil, kdo Strange je a co sem přišel udělat, s potěšením ho zasypal mnoha rozličnými názory. Naneštěstí však při tom jeho informátoři upadali do námořnické hantýrky, a tak Strange pochytil v nejlepším případě jen nezřetelný dojem z toho, co měli na mysli. Po jednom vysvětlení udělal chybu a zeptal se, co to znamená "křižovat až do krve" a "položit do driftu", načež se mu dostalo tak nesmírně matoucího vysvětlení principů řízení plachetnice, že na konci přednášky tomu rozuměl mnohem méně než na jejím začátku.
"No dobře," řekl. "Největší problém určitě spočívá v tom, že ta loď leží na boku. Mám ji prostě zase narovnat? To by se dalo zařídit celkem lehce."
"Proboha! To ne!" vykřikl kapitán Gilbey. "To byste tomu dal! Pokud byste to neprovedl nepředstavitelně opatrně, kýl by se jí s největší pravděpodobností rozlomil vedví. Všichni by se utopili!"
"Aha!" řekl Strange.
Jeho další pokus o pomoc dopadl ještě hůře. Čísi poznámka o čerstvější bríze, která by za vrcholícího přílivu mohla loď odfouknout z písečné kosy, přivedla Strange k myšlence, že by silný vítr mohl pomoci. Zvedl ruce a začal ho magicky přivolávat.
"Co to děláte?" zeptal se kapitán Gilbey.
Strange mu to pověděl.
"Ne! Ne! Ne!" vykřikl kapitán poděšeně.
Několik lidí se Strange chopilo. Jeden jím začal energicky třást, jako by si myslel, že by takto mohl zrušit zaklínadlo, ještě než začne fungovat.
"Vítr vane z jihozápadu," vysvětlil mu kapitán Gilbey. "Pokud zesílí, začne vrhat loď proti písčině a s největší pravděpodobností ji rozlomí. Všichni se utopí!"
Někdo v davu poznamenal, že v životě nepochopí, proč si Admiralita toho chlapíka tak cení, když je nevzdělaný až hanba.
Druhý mu sarkasticky odpověděl, že možná není moc dobrý mág, ale aspoň dobře tancuje.
Třetí člověk se zasmál.
"Jak se tahle písčina jmenuje?" zeptal se Strange.
Kapitán Gilbey popuzeně potřásl hlavou, jako by vůbec netušil, o čem to ten chlap mluví.
"To… to místo… na čem ta loď uvázla," naléhal Strange. "Něco s koňmi?"
"Té mělčině říkají Koňská písčina," odtušil kapitán Gilbey, obrátil se a dal se do hovoru s někým jiným.
Další dvě minutky si mága nikdo nevšímal. Lidé sledovali, jaký pokrok dělají šalupy, brigy a kutry kolem Falešného preláta, dívali se na oblohu a debatovali o tom, jak se počasí mění a jak bude vát vítr za přílivu.
Najednou hned několik lidí začalo upozorňovat, že se na moři něco děje. Objevilo se tam něco podivuhodného. Bylo to cosi velkého, stříbřitého, s protáhlou hlavou zvláštního tvaru, z níž vlály vlasy připomínající dlouhé světlé chaluhy. A podle všeho si to namířilo k Falešnému prelátovi. A sotva se z davu ozvaly užaslé výkřiky a lidé začali spekulovat, co je ten záhadný tvor zač, objevilo se pár dalších. Během chviličky se vynořila celá armáda stříbrných tvorů - víc, než by člověk dokázal spočítat - a všichni nadmíru lehce a rychle plavali k uvězněnému plavidlu.
"Co je to proboha zač?" zeptal se někdo v davu.
Na lidi byli až příliš velcí a vůbec se nepodobali rybám či delfínům.
"Jsou to koně," odpověděl Strange.
"A kde se tam vzali?" zeptal se někdo jiný.
"Stvořil jsem je z písku," odtušil Strange. "Přesně vzato z Koňské písčiny."
"A to se nerozpustí?" ozval se člověk z davu.
"Jsou z písku, mořské vody a magie a vydrží tak dlouho, dokud pro ně bude práce. Kapitáne Gilbey, pošlete po jednom člunu kapitánovi Falešného preláta zprávu, aby jeho námořníci zapřáhli co nejvíc koní k lodi. Koně pak odtáhnou loď z mělčiny."
"Ach!" řekl kapitán Gilbey. "Dobře. Samozřejmě."

Ani ne půl hodiny po doručení zprávy sjel Falešný prelát z mělčiny a námořníci teď dávali do pořádku plachty a dělali tisíc a jednu věc, které už námořníci dělávají (a které jsou svým způsobem stejně záhadné jako konání mágů). Musí se ovšem říci, že to kouzlo nefungovalo úplně tak, jak si Strange představoval. Nenapadlo ho, jak těžké bude koně chytit. Předpokládal, že na lodi bude dost provazů na ohlávky, a pokusil se upravit kouzlo tak, aby koně byli co možná nejovladatelnější. Jenže námořníci toho o koních obecně příliš nevědí. Znají moře a to je tak všechno. Někteří námořníci se snažili, seč mohli, aby koně chytili a připřáhli, ale mnoho jich nemělo nejmenší ponětí, jak začít, anebo se těch stříbřitých Přízračných tvorů tak báli, že se k nim vůbec neodvažovali přiblížit. Ze stovky koní, které Strange stvořil, jich nakonec bylo připřáhnuto jen kolem dvaceti. Tahle dvacítka jistě pomohla odtáhnout Falešného preláta z písčiny, stejně užitečná ale byla hluboká brázda v písčině, která v ní vznikla v důsledku stvoření tolika koní.
V Portsmouthu se lidé nemohli shodnout, zdali byla záchrana Falešného preláta úžasný výkon, anebo jestli jen Strange nevyužil neštěstí k tomu, aby udělal kariéru. Mnozí místní kapitáni a důstojníci tvrdili, že jeho kouzlo bylo velice okázalé a že zjevně mělo spíš zviditelnit Strange a udělat dojem na Admiralitu než zachránit loď. Ani z písečných koní neměli moc velkou radost. Ti totiž oproti Strangeovu tvrzení nezmizeli, jen co jejich práce skončila; místo toho půldruhého dne plavali kolem Spitheadu, načež klesli ke dnu a proměnili se v písečné kosy na nových a zcela nečekaných místech. Portsmouthští kapitáni a lodivodové si stěžovali admirálovi přístavu, že Strange natrvalo změnil kanály a mělčiny ve Spitheadu, takže námořnictvo bude nyní muset vynaložit velké náklady a úsilí na nové měření hloubky a zmapování kotviště.
Ovšem v Londýně, kde toho ministři věděli o lodích a námořnictví stejně málo jako Strange, byla jedna věc jasná: Strange zachránil loď, jejíž ztráta by přišla Admiralitu na velké peníze.
"Záchrana Falešného preláta," poznamenal sir Walter Pole k lordu Liverpoolovi, "je názorným příkladem, jak šikovné je mít mága na místě, kde se může okamžitě vypořádat s nenadálou krizovou situací. Vím, že jsme uvažovali o vyslání Norrella a museli jsme to zavrhnout, ale co Strange?"
Lord Liverpool se nad tím zamyslel. "Vyslání Strange k jednomu z našich generálů bychom mohli ospravedlnit pouze v tom případě, kdybychom si byli poměrně jisti, že proti Francouzům zakrátko dosáhne úspěchu. Cokoli jiného by bylo neodpustitelným plýtváním Strangeovym talentem - a Bůh ví, že ho tu v Londýně máme jaksepatří zapotřebí. Popravdě řečeno je výběr velmi omezený. Kromě lorda Wellingtona tu nikoho takového nemáme."
"Přesně tak."
Lord Wellington byl v Portugalsku s armádou, a tak se jeho názor na věc nedal zjistit, podivuhodnou shodou okolností však jeho žena žila v Harley Street č. 11, naproti domu sira Waltera. Když šel sir Walter toho večera domů, zaťukal lady Wellingtonové na dveře a zeptal se jí, co by podle ní lord Wellington na mága řekl. Ale lady Wellingtonová, drobná a nešťastná osůbka, jejíhož názoru si její manžel příliš nevážil, na tu otázku nedokázala odpovědět.
Strange naopak tato nabídka nadchla. Arabelu to sice nadchlo o poznání méně, stejně však velmi ochotně souhlasila. Nikoho příliš nepřekvapilo, že největší překážkou toho, aby Strange vycestoval, se stal Norrell. V posledním roce se pan Norrell začal na svého žáka čím dál víc spoléhat. Radil se se Strangem o všech záležitostech, které by druhdy nechal na Drawlightovi a Lascellesovi. Když byl Strange pryč, nemluvil pan Norrell o nikom jiném než o panu Strangeovi, a když byl Strange u něj, nepromluvil na nikoho jiného. To pouto bylo o to silnější, že bylo zcela nové; nikdy v životě mu společnost jiného člověka nebyla tak příjemná. Pokud se Strangeovi podařilo vyklouznout z přeplněného salónu či tanečního sálu na čtvrt hodinky, pan Norrell poslal Drawlighta zjistit, kam odešel a s kým mluví. Když se tudíž pan Norrell dozvěděl, že kabinet má v úmyslu poslat jeho jediného žáka a přítele do války, naprosto ho to šokovalo. "Žasnu, sire Waltere," stěžoval si, "že jste něco takového byť jen navrhl."
"Ale za války přece musí být každý připraven přinést na oltář vlasti oběti," odsekl sir Walter trochu podrážděně, "a tisíce jich to už udělaly, víte?"
"Ale to byli vojáci!" vykřikl pan Norrell. "Ach, odvážil bych se tvrdit, že voják je svým způsobem velmi cenný, ale to není nic ve srovnání se ztrátou, již by národ utrpěl, kdyby se něco stalo panu Strangeovi! Pokud vím, ve škole v High Wycombe každý rok vycvičí 300 důstojníků. Kéž bych jen měl to štěstí učit 300 mágů! Kdyby tomu tak bylo, pak by anglická magie mohla být v mnohem slibnější situaci než dnes!"
Když pokus sira Waltera ztroskotal, lord Liverpool a vévoda z Yorku se ujali úkolu promluvit s panem Norrellem na toto téma, ale ani jeden z nich nedokázal pana Norrella přesvědčit, aby na navrhovaný Strangeův odjezd nahlížel jinak než s hrůzou.
"Uvažoval jste někdy," nadhodil Strange, "jakou úctu bychom tím zjednali anglické magii?"
"To bychom asi zjednali," opáčil pan Norrell popuzeně, "ale nic by nejspíš neevokovalo Krále Havrana a všechnu tu divokou, zhoubnou magii tak jako pohled na anglického mága na bojišti! Lidé si začnou myslet, že vyvoláváme elfy a radíme se se sovami a medvědy! Já bych byl ovšem rád, aby byla anglická magie považována za poklidné a úctyhodné povolání - popravdě řečeno takové povolání, které by…"
"Ale pane," skočil mu do řeči Strange, aby nemusel poslouchat proslov, který už slyšel snad stokrát, "za mými zády nebude cválat družina elfích rytířů. A rovněž bychom neměli opomíjet další ohledy. Oba jsme si často stýskali, že se po nás ustavičně žádají tatáž kouzla, pořád dokola. Odvážil bych se tvrdit, že ve válce budu muset z nezbytí zkoušet kouzla, která jsem předtím nedělal - a jak jsme si nejednou oba povšimli, pane, magická praxe výrazně usnadňuje pochopení teorie."
Ale ti dva mágové se svým založením natolik lišili, že shoda v této otázce nebyla možná. Strange mluvil o tom, že pro větší slávu anglické magie je třeba nebezpečí čelit. Veškeré výrazivo i metafory však čerpal z oblasti hazardních her a války a tím si pana Norrella sotva mohl naklonit. Pan Norrell pana Strange ujistil, že se mu válka vůbec nebude zamlouvat. "Člověk je na bojišti často celý promáčený a klepe se zimou. Bude se vám to líbit mnohem méně, než předpokládáte."

Po několik týdnů v lednu a únoru roku 1811 se zdálo, že odpor pana Norrella zabrání Strangeovi jít do války. Sir Walter, lord Liverpool, vévoda z Yorku i Jonathan Strange však všichni udělali stejnou chybu: apelovali na Norrellovu šlechetnost, vlastenectví a smysl pro povinnost. Není pochyb, že pan Norrell byl těmito ctnostmi obdařen, ovšem převážily v něm silnější zásady, které vždy spolehlivě zablokovaly vznešenější city.
Naštěstí byli po ruce dva pánové, kteří v tom uměli chodit mnohem lépe. Lascelles a Drawlight si Strangeův odchod do Portugalska přáli ze všech lidí na světě nejvíce a dle jejich názoru se toho dalo nejlépe dosáhnout hraním na strunu Norrellovy úzkosti z osudu knihovny vévody z Roxburghu.
Zmíněná knihovna byla už dlouho trnem v Norrellově oku. Šlo o jednu z nejdůležitějších soukromých knihoven v království - převyšovala ji jen knihovna samotného pana Norrella. Měla podivuhodnou a dojemnou minulost. Před nějakými padesáti lety se vévoda z Roxburghu, nanejvýš inteligentní, kultivovaný a úctyhodný gentleman, náhodou zamiloval do královy sestry a požádal krále o její ruku. Z různých důvodů, které měly co do činění s dvorní etiketou, ceremoniálem a společenským postavením, král tuto žádost zamítl. Zoufalý vévoda i králova sestra si slavnostně odpřisáhli věčnou lásku i to, že si nikdy a za žádných okolností nikoho jiného nevezmou. Nevím, zdali králova sestra dohodu dodržela, ale vévoda se uchýlil do svého hradu na hranicích se Skotskem, a aby se ve své osamělosti nějak zabavil, začal sbírat vzácné knihy: nádherné iluminované středověké rukopisy a vydání vůbec prvních tištěných knih, které vznikly v dílnách takových géniů jako William Caxton v Londýně či Valdarfer v Benátkách. Na začátku století byla vévodova knihovna jedním z divů světa. Jeho Milost měla ráda poesii, rytířstvo, historii a teologii. O magii se vévoda z Roxburghu nijak zvlášť nezajímal, ale těšily ho všechny staré knihy a bylo by věru zvláštní, kdyby si jeden či dva magické texty do jeho knihovny nenašly cestu.
Pan Norrell vévodovi napsal několik dopisů, v nichž ho úpěnlivě žádal o svolení prozkoumat knihy magie v jeho knihovně a případně je zakoupit. Vévoda ovšem neměl nejmenší chuť uspokojit Norrellovu zvědavost, a protože byl nesmírně bohatý, nesešlo mu ani na Norrellových penězích. Slib králově sestře za ta dlouhá léta dodržel, a tudíž neměl děti ani zjevného dědice. Po vévodově smrti se mnoha jeho mužských příbuzných zmocnilo silné přesvědčení, že jsou dalším vévodou z Roxburghu. Tito gentlemani přednesli své nároky před výborem pro výsady při Sněmovně lordů. Výbor tu záležitost posoudil a dospěl k závěru, že novým vévodou je buď generálmajor Ker, nebo sir James Innes, ale který z nich to je, tím si výbor nebyl jist a rozhodl se, že věc ještě uváží. Na počátku roku 1811 stále ještě nepřijal rozhodnutí.
Jednoho studeného deštivého úterý seděl pan Norrell s pány Lascellesem a Drawlightem v knihovně domu na Hanover Square. Childermass byl v pokoji rovněž přítomen a jménem pana Norrella psal dopisy různým vládním úřadům. Jonathan Strange odjel s paní Strangeovou do Twickenhamu na návštěvu nějakého přítele.
Lascelles a Drawlight právě probírali soudní spor mezi Keřem a Innesem. Jedna či dvě zdánlivě nevinné narážky na slavnou knihovnu zaujaly Norrellovu pozornost.
"Co o těch dvou víme?" zeptal se Lascellese. "Zajímají se o magii?"
Lascelles se usmál. "V tomto ohledu můžete být klidný, pane. Ujišťuji vás, že jak Innes, tak Ker nemají jinou starost než stát se vévodou. Myslím, že jsem je nikdy neviděl byť jen otevřít knihu."
"Vážně? Knihy jsou jim lhostejné? Tak to mě velmi uklidnilo." Pan Norrell chvíli uvažoval. "Předpokládejme ale, že by jednomu z nich ta knihovna připadla, náhodou v ní na polici našel nějaký magický spis a jala by ho zvědavost. Lidé jsou na magii zvědaví, víte. Je to jeden z politováníhodných důsledků mého úspěchu. Takže by si přečetl nějakou pasáž, což by ho povzbudilo k tomu, aby jedno dvě kouzla vyzkoušel. Koneckonců, přesně tak jsem začal já - jako dvanáctiletý kluk jsem otevřel knihu ve strýčkově knihovně a uvnitř jsem našel stránku vytrženou z mnohem staršího svazku. A jakmile jsem ji přečetl, umanul jsem si, že se musím stát mágem!"
"Vážně? To je velmi zajímavé," prohlásil Lascelles naprosto znuděně. "Něco takového se ale podle mě Innesovi či Kerovi sotva stane. Innesovi je přes sedmdesát a Kerovi zhruba stejně. Ani jeden si nehledá novou životní dráhu."
"Aha! Nemají ale mladé příbuzné? Příbuzné, kteří jsou třebas dychtivými čtenáři Přátel anglické magie a Moderního mága? Příbuzné, kteří by skočili po jakékoli knize magie, jakmile by ji spatřili?! Ne, nezlobte se na mě, pane Lascellesi, ale pokročilý věk oněch dvou gentlemanů nemohu považovat za jakoukoli záruku!"
"Dobře. Pochybuji však, pane, že by tito mladí thaumatomani, které tak živě popisujete, vůbec dostali příležitost prohlédnout si knihovnu. Při uplatňování nároku na vévodský titul jak Innes, tak Ker vynaložili ohromné sumy na právní zastoupení. Ať už se stane novým vévodou kdokoli z nich, jeho první starostí bude zaplatit svým advokátům. Jen co vstoupí do hradu Floors, začne se rozhlížet, co by se dalo prodat. Velmi by mě překvapilo, kdyby knihovna nebyla na prodej týden poté, co výbor definitivně rozhodne."
"Knižní dražba!" zvolal pan Norrell vyděšeně.
"Čeho se teď obáváte?" zeptal se Childermass a vzhlédl od psaní. "Na knižní dražby jste se přece vždycky těšil."
"To ale bylo předtím," mávl rukou pan Norrell, "když se o knihy magie kromě mne nikdo nezajímal, teď se ale bojím, že seje pokusí koupit spousta lidí. Nejspíš o té aukci vyjde i článek v Timesech."
"Jestli ty knihy vykoupí někdo jiný, můžete si stěžovat ministrům," namítl Drawlight. "Můžete si postěžovat princi velšskému! Není ve státním zájmu, aby se knihy magie ocitly v jiných rukou než vašich, pane Norrelle."
"Až na Strange," upřesnil Lascelles. "Podle mě by princ velšský ani ministři neměli nejmenších námitek, kdyby knihy připadly Strangeovi."
"To je pravda," souhlasil Drawlight. "Na Strange jsem zapomněl."
Pan Norrell vypadal poplašeněji než kdy předtím. "Ale pan Strange pochopí, že je správné, aby ty knihy byly moje," řekl. "Měly by být soustředěné v jedné knihovně. Neměly by být rozdělené." Optimisticky se kolem sebe rozhlédl, jestli s ním někdo souhlasí. "Přirozeně," pokračoval, "nebudu mít žádné námitky, když si je pan Strange bude chtít přečíst. Každý ví, kolik knih - kolik svých drahocenných knih - jsem panu Strangeovi půjčil. Tedy… chci říct, přijde na to, o

čem by pojednávaly."
Drawlight, Lascelles ani Childermass nic neřekli. Vskutku věděli, kolik knih pan Norrell panu Strangeovi půjčil. Rovněž věděli, kolik mu jich odepřel.
"Strange je gentleman," prohlásil Lascelles. "Bude se chovat jako gentleman a od vás bude očekávat, že se zachováte stejně. Pokud budou knihy nabídnuty soukromě vám a jenom vám, pak je myslím budete moci koupit, pokud ale půjdou do dražby, bude si myslet, že má právo proti vám licitovat."
Pan Norrell se zarazil, zadíval se na Lascellese a nervózně si olízl rty. "A jak podle vás ty knihy prodají? V aukci, nebo je nabídnou nějakému kupci s vyloučením veřejnosti?"
"V aukci," prohlásili Lascelles, Drawlight a Childermass unisono.
Pan Norrell skryl tvář v dlaních.
"Ovšem," ozval se Lascelles pomalu, jako kdyby ho to právě napadlo, "kdyby byl Strange v zahraničí, nemohl by proti vám licitovat." Usrkl kávy. "Že?"
Pan Norrell vzhlédl s novou nadějí ve tváři.
Najednou bylo vysoce žádoucí, aby pan Strange odjel zhruba na rok do Portugalska.

29
V DOMĚ JOSÉHO ESTORILA
Leden - březen 1811
"N
apadlo mě, pane, že až odjedu na Pyrenejský poloostrov, leccos se změní ve vašem styku s ministerstvem války," nadhodil Strange. "Po mém odjezdu už vám bohužel nepřijde tak vhod, aby vám lidé dnem i nocí klepali na dveře a naléhali na vás, abyste neprodleně provedl to či ono kouzlo. Nebude se jim moci věnovat nikdo jiný než vy. Kdy budete spát? Myslím, že je musíme přesvědčit, aby to dělali nějak jinak. Pokud s tímhle zařizováním budete potřebovat pomoci, rád vám budu k dispozici. Třebas bychom mohli někdy v týdnu pozvat lorda Liverpoola na večeři?"
"Ale ano, jistě!" přisvědčil pan Norrell ve velmi dobrém rozmaru: Strangeova ohleduplnost ho dojala. "Musíte být u toho. Vy umíte všechno tak dobře vysvětlit! Vám stačí říct slovo a lord Liverpool okamžitě chápe!"
"Mám tedy jeho lordstvu napsat?"
"Ano, udělejte to. Napište mu!"
To se odehrálo prvního lednového týdne. Datum Strangeova odjezdu ještě nebylo pevně určeno, ale odjezd už byl každopádně na spadnutí. Strange si sedl a napsal pozvánku. Lord Liverpool promptně odpověděl a za dva dny se s ním shledali v domě na Hanover Square.
Pan Norrell a Jonathan Strange měli ve zvyku trávit hodinu před večeří v knihovně pana Norrella, a právě v téhle místnosti jeho lordstvo také přijali. Byl tu s nimi i Childermass, aby podle okolností mohl posloužit coby písař, poradce, poslíček či sluha.
Lord Liverpool do té doby Norrellovu knihovnu neviděl, a než se usadil, trochu si ji obešel. "Slyšel jsem, pane," řekl, "že vaše knihovna je jedním z divů moderního světa, nikdy jsem si ale nepředstavoval nic ani z poloviny tak rozsáhlého."
Pana Norrella to velmi potěšilo. Lord Liverpool byl přesně z toho druhu hostí, které měl rád - obdivovali jeho knihy, ale neměli nejmenší sklon brát je z polic a číst.
Pak se Strange obrátil na pana Norrella: "Ještě jsme si, pane, nepromluvili o knihách, které bych si měl vzít na Pyrenejský poloostrov. Sepsal jsem si seznam čtyřiceti titulů, ale jestli si myslíte, že by se dal ještě nějak vylepšit, rád si nechám poradit." Z hromady papírů na stole vytáhl jeden složený list a podal ho panu Norrellovi.
Tento seznam rozhodně Norrellovu dušičku nepotěšil. Byl plný prvních nápadů (přeškrtaných), druhých nápadů (rovněž přeškrtaných) a třetích nápadů vepsaných bokem a obtáčejících se kolem slov, která jim stála v cestě. Papír byl pokaňkaný, názvy knížek hyzdily pravopisné chyby (ty se nevyhnuly ani jménům autorů) a vůbec nejvíc zavádějící byly tři řádky veršů básně s hádankou, kterou Strange skládal pro Arabelu jako dárek na rozloučenou. Z toho ovšem pan Norrell nezbledl. Nikdy ho nenapadlo, že Strange bude v Portugalsku potřebovat knihy. Představa čtyřiceti drahocenných svazků odvezených do země ve válečném stavu, kde by mohly shořet, vyletět do povětří, namočit se či zaprášit, byla natolik příšerná, že o ní skoro nedokázal přemýšlet. Pan Norrell toho o válce příliš nevěděl, tušil však, že vojáci nechovají knihy v obzvláštní úctě. Mohli by v nich listovat špinavými prsty. Mohli by je roztrhat! Mohli by je - hrůza hrůz! - přečíst a vyzkoušet nějaká kouzla! Umí vojáci číst? To pan Norrell nevěděl. Na druhou stranu si uvědomoval, že když osud kontinentu visí na vlásku a lord Liverpool s ním sedí v jedné místnosti, bylo by těžké - prakticky nemožné - odmítnout ty knihy půjčit.
Zoufale se zadíval na Childermasse.
Childermass pokrčil rameny.
Lord Liverpool si ho dál klidně měřil pohledem. Podle všeho si myslel, že dočasné nepřítomnosti nějakých čtyřiceti knih si mezi tolika tisíci dalšími skoro nikdo nevšimne.
"Víc než čtyřicet bych si jich ani brát nechtěl," pokračoval Strange věcně.
"To je velmi moudré, pane," pokýval hlavou lord Liverpool. "Velmi moudré. Neberte si jich víc, než dokážete pohodlně unést."
"Unést!" zvolal pan Norrell naprosto konsternované. "Nechcete je snad nosit z jednoho místa na druhé? Jakmile tam dorazíte, musíte je uložit do knihovny. Nejlepší bude nějaká hradní knihovna. V mohutném, dobře bráněném hradu…"
"Ale já se obávám, že v knihovně by mi nebyly k ničemu," opáčil Strange nesnesitelně klidně. "Budu v leženích i na

bitevních polích. A ony tam musí být se mnou."
"Pak je musíte uložit do bedny!" řekl pan Norrell. "Bytelné dřevěné bedny, nebo možná do železné truhlice! Ano, železo bude nejlepší. Můžeme jednu takovou nechat speciálně vyrobit. A pak…"
"Á, promiňte, pane Norrelle," vložil se do řeči lord Liverpool, "ale před železnou truhlou bych pana Strange důrazně varoval. Nesmí počítat s tím, že by se pro něj našlo místo na povozech. Vojáci potřebují povozy na přepravu výstroje, map, proviantu, munice a tak dále. Pan Strange bude zatěžovat armádu nejméně, když si svůj majetek naloží na mezka či osla, jak to dělají důstojníci." Obrátil se ke Strangeovi. "Budete potřebovat svého sluhu a na náklad si pořiďte silného mezka. U Hewleyho a Ratta si kupte jezdecké brašny a knihy si uložte do nich. Vojenské sedlové brašny jsou velmi prostorné. Krom toho, z povozu by vám ty knihy takřka určitě ukradli. Nerad to říkám, ale vojáci kradou jako straky." Na chvíli se zamyslel a pak dodal: "Přinejmenším ti naši."
Pan Norrell průběh večeře takřka neregistroval. Matně si byl vědom, že Strange a jeho lordstvo toho dost namluvili a hodně se společně nasmáli. Několikrát zaslechl, jak Strange řekl: "Nu, tak to je rozhodnuto!" A slyšel i to, jak lord Liverpool odpovídá: "Zajisté!" Ale o čem mluvili, to pan Norrell nevěděl a ani se o to nestaral. Litoval, že vůbec kdy do Londýna přijel. Že si předsevzal vzkřísit anglickou magii. Že raději místo toho nezůstal v Hurtfewském opatství, kde si mohl číst a kouzlit pro vlastní potěšení. Nic z toho, táhlo mu hlavou, nestálo za ztrátu čtyřiceti knih.
Když lord Liverpool a Strange odešli, zašel do knihovny podívat se na těch čtyřicet knížek, vzít je do rukou a pochovat je, dokud ještě mohl.
Childermass tam pořád byl. Večeři si předtím vzal ke stolku a teď zpracovával účty jejich domácnosti. Když pan Norrell vešel, vzhlédl a zazubil se. "Domnívám se, že pan Strange si ve válce povede velmi dobře, pane. Už se mu povedlo vás vyšachovat."

Za jasné noci při měsíčku na počátku února se britská loď jménem Požehnání svatého Serla vydala proti proudu řeky Tejo a přistála na náměstí Praça do Comércio uprostřed Lisabonu. Mezi prvními vystoupili Strange a jeho sluha Jeremy Johns. Strange předtím nikdy nebyl v zahraničí a tohle vědomí spolu s důležitým armádním a námořním ruchem všude kolem něj ho úplně rozjařilo. Dychtil pustit se do kouzlení.
"Zajímalo by mě, kde je lord Wellington," prohodil k Jeremymu Johnsovi. "Co myslíš, nebude to někdo z těch chlapů vědět?" Trošku zvědavě se zadíval na ohromný, zpola dostavěný oblouk na konci náměstí. Vypadal velmi vojensky a Strange by vůbec nepřekvapilo, kdyby se dozvěděl, že Wellington je někde za ním.
"Ale jsou dvě hodiny ráno," namítl Jeremy. "Jeho lordstvo bude spát."
"Hm, myslíš? Když má v rukou osud Evropy? Nejspíš máš pravdu." Strange zdráhavě souhlasil, že bude lepší zajít teď do hotelu a po lordu Wellingtonovi se poohlédnout ráno.
Na doporučení přátel se ubytovali v hotelu v Ševcovské ulici, jenž patřil panu Prideauxovi z Cornwallu. Hosté u pana Prideauxe byli takřka do jednoho britští důstojníci, kteří se právě vrátili do Portugalska z Anglie či kteří čekali na loď, která by je odvezla na dovolenou. Pan Prideaux se vždy snažil, aby se důstojníci v jeho hotelu cítili jako doma. V tom uspěl jen zčásti. Ať už se pan Prideaux snažil, jak chtěl, Portugalsko se jeho hostům ustavičně připomínalo. Tapety i zařízení domu mohly nakrásně pocházet z Londýna, ale již pět let na ně svítilo portugalské sluníčko a vyšisovalo je charakteristicky portugalským způsobem. Pan Prideaux mohl kuchaři stokrát říkat, aby připravil britský jídelníček, jenže kuchař byl Portugalec, a tak bylo v jídlech vždycky více pepře a oleje, než hosté očekávali. Dokonce i na botách hostů bylo něco portugalského, jakmile jim je vycídil portugalský čistič.
Příštího rána vstal pan Strange docela pozdě. Spořádal velkou snídani a pak se zhruba hodinku procházel. Lisabon se ukázal jako město oplývající náměstími s podloubími, elegantními moderními budovami, sochami, divadly a obchody. Začal si myslet, že válka nakonec nemůže být tak hrozná.
Jak se vracel do hotelu, povšiml si čtyř či pěti britských důstojníků, kteří stáli ve dveřích a nenucené spolu rozmlouvali. To byla přesně příležitost, v jakou doufal. Zašel k nim, omluvil se, že je vyrušuje, vyložil jim, kdo je, a zeptal se, kde by tak mohl najít lorda Wellingtona.
Důstojníci se obrátili a změřili si ho překvapeným pohledem, jako by tu otázku pokládali za úplně pomýlenou, ovšem Strange nedokázal určit, proč by to tak mělo být. "Lord Wellington není v Lisabonu," řekl jeden, muž v modrém kabátku a krátkých bílých kalhotách typických pro husary.
"Aha! Kdy se vrátí?" otázal se Strange.
"Vrátí?" opakoval důstojník. "To bude trvat pěkných pár týdnů - spíš měsíců. Možná taky nikdy."
"Pak kde ho najdu?"
"Bože můj!" spráskl rukama důstojník. "Ten může být kdekoli."
"To vy nevíte, kde je?" zeptal se Strange.
Důstojník ho počastoval docela přísným pohledem. "Lord Wellington nezůstává na jednom místě," vykládal. "Lord Wellington jde tam, kde je ho potřeba. A lorda Wellingtona," vysvětlil Strangeovi, "je potřeba všude."
Další důstojník, který měl na sobě jasně červený kabátec velkoryse ozdobený stříbrnou krajkou, mnohem laskavěji pravil: "Lord Wellington je v Liniích."
"V Liniích?" opakoval Strange.
"Ano."
Naneštěstí to nebylo tak jasné a užitečné vysvětlení, jak onen důstojník zamýšlel. Strange už ale ze sebe nechtěl dál dělat troubu. Chuť klást otázky ho úplně přešla.
"Lord Wellington je v Liniích." To byla velmi zvláštní fráze, a kdyby Strange musel zkusit hádat, co to znamená, nejspíš by odpověděl, že je to nějaké slangové označení pro opilost. Vrátil se do hotelu a požádal portýra, ať najde Jeremyho Johnse. Jestli si má někdo před britským vojskem připadat jako tupec, ať je to raději Jeremy.

"Tady jsi!" řekl, když se Jeremy objevil. "Podívej se po nějakém vojákovi nebo důstojníkovi a zeptej se ho, kde najdu lorda Wellingtona."
"Jistě, pane. Nechcete se ale poptat sám?"
"Naprosto vyloučeno. Musím kouzlit."
A tak Jeremy vyrazil a velmi záhy se zase vrátil.
"Zjistil jsi to?" chtěl vědět Strange.
"Jistě, pane!" přisvědčil Jeremy vesele. "Nedělají se s tím žádné tajnosti. Lord Wellington je v Liniích."
"Ano, co to ale znamená?"
"Á, tak to se moc omlouvám, pane! Ten pán to řekl tak samozřejmě. Jako by to bylo něco naprosto všedního. Myslel jsem, že to budete vědět."
"No, tak to nevím. Asi bych se měl zeptat Prideauxe."
Pan Prideaux jim s velkou radostí vypomohl. Je to úplná hračka. Pan Strange se musí vypravit na armádní velitelství. Tam jeho lordstvo bezesporu najde. Z města je to tak půl dne jízdy na koni. Možná trochu víc. "Asi jako z Tyburnu do Godalmingu, jestli si to umíte představit."
"Tedy, kdybyste byl tak laskav a ukázal mi to na mapě…"
"Propánajána, pane!" řekl pan Prideaux velmi pobaveně. "To byste sám nikdy nenašel. Musím vám sehnat někoho, kdo vás tam zavede."
Pan Prideaux jim našel nižšího důstojníka intendanční služby, který měl služební cestu do Torres Vedras, města rozkládajícího se čtyři až pět mil za velitelstvím. Onen proviantní důstojník prohlásil, že se Strangem milerád pojede a ukáže mu cestu.
"Konečně," pomyslel si Strange, "jsem se pohnul kupředu."
První část cesty jeli příjemnou krajinou, poli a vinicemi, mezi nimiž byly tu a tam roztroušené bílé statky a kamenné větrné mlýny s plachtami z hnědého plátna. Po silnici sem a tam ustavičně pochodovalo velké množství portugalských vojáků a našlo se i pár britských důstojníků, jejichž jasně červené a modré uniformy vypadaly mužnější a bojovnější, anebo to tak přinejmenším vnímalo Strangeovo vlastenecké oko. Po třech hodinách jízdy spatřili, jak se z pláně jako hradba zvedá linie hor.
Když vjeli do úzkého údolí mezi dvěma nejvyššími horami, proviantní důstojník pravil: "Tady začínají Linie. Vidíte tu pevnost, tamhle vysoko na jedné straně průsmyku?" ukázal napravo. Ona "pevnost" začala svůj život jako větrný mlýn, v nedávné době se však rozrostla o bašty, cimbuří a střílny pro děla. "A tu druhou pevnost na druhé straně průsmyku?" dodal důstojník a ukázal nalevo. "A na dalším pahorku další pevnost? A za ní - i když to nemůžete vidět, protože dnes je pošmourno a zamračeno - stojí zase další. A tak dále a tak dále. Celá linie pevností od Teja až po pobřeží! Ale to není všechno! Na sever od nás se táhnou ještě dvě další linie. Celkem jsou tři!"
"To je věru impozantní. A zřídili je Portugalci?"
"Ne, pane. Ty zřídil lord Wellington. Francouzi tu nemohou projít. Popravdě řečeno tudy neproklouzne ani myška, pokud tahle myška nemá glejt podepsaný lordem Wellingtonem! A proto francouzská armáda sedí u Santaréma a nemůže se dostat dál, zatímco vy a já nerušené spíme v bezpečí Lisabonu!"
Záhy sjeli z cesty a vydali se příkrou stezkou, která se klikatila nahoru k vesničce Pero Negro. Na Strange udělal hluboký dojem rozdíl mezi válkou, jak si ji představoval, a válkou, jaká ve skutečnosti byla. Představoval si lorda Wellingtona, jak v nějakém lisabonském paláci vydává rozkazy. Místo toho ho našel ve vísce tak malé, že by ji v Anglii za vesnici nikdo ani nepovažoval.
Ukázalo se, že armáda si svůj hlavní stan zřídila v nikterak pozoruhodném domě na obyčejném vydlážděném dvoře. Strange informovali, že lord Wellington vyjel na inspekci Linií. Nikdo netušil, kdy se vrátí - do večeře to nejspíš nebude. Nikdo neměl námitek, aby tam Strange počkal, nebude-li se jim plést pod nohy.
Ale už od prvního okamžiku, kdy vstoupil dovnitř, se na Strange začal vztahovat onen obzvláště nepříjemný zákon, podle něhož kdykoli člověk vejde tam, kde ho nikdo nezná, pak se vždy bude plést, ať už si stoupne kamkoli. Nemohl si sednout, protože v místnosti, kam ho uvedli, nebyly žádné židle - nejspíš aby se za nimi Francouzi nemohli schovat, kdyby nějak pronikli do místnosti -, a tak se postavil k oknu. Pak ovšem vešli dva důstojníci a jeden chtěl druhému předvést nějaký důležitý vojenský rys portugalské krajiny, pročež se potřebovali podívat z okna. Zpražili Strange pohledem, a ten se tedy přesunul před oblouk zpola zakrytý závěsem.
Zatím kdosi z chodby každou chvíli volal nějakého Winespilla, aby přinesl soudky s prachem, a to fofrem. Do místnosti vešel maličký voják s drobným hrbem. Na tváři měl výrazné mateřské znaménko a na sobě součásti uniformy snad všech pluků v britské armádě. Podle všeho šlo o Winespilla. Winespill byl nešťastný. Nemohl najít ten střelný prach. Hledal ve skříních, pod schody i na balkónech. Tu a tam volal: "Moment!" - než ho konečně napadlo podívat se za Strange, za závěs a pod oblouk. Okamžitě začal hulákat, že už ty soudky s prachem našel a že by si jich všiml dřív, kdyby Někdo - v tu chvíli věnoval Strangeovi hodně nevraživý pohled - nestál před nimi.
Hodiny pomalu plynuly. Strange stál zase u okna a skoro usínal, když z okolního shonu a ruchu vyrozuměl, že dovnitř právě vešel Někdo Důležitý. Za okamžik už do místnosti vrazili tři lidé a Strange se konečně ocitl před lordem Wellingtonem.
Jak lorda Wellingtona popsat? Je něco takového nutné, nebo dokonce možné? Jeho tvář člověk vidí, kam se jen podívá - od levných reprodukcí v přepřahacích stanicích až po mnohem propracovanější podobizny vyzdobené vlaječkami a bubny a pověšené nad schody v aulách. Je-li dnes dívka alespoň trochu romanticky založená, pak si do svých sedmnácti let koupí přinejmenším jeden jeho obraz. Jeho dlouhý orlí nos jí bude nekonečně sympatičtější než nějaká bambulka a za největší neštěstí svého života bude považovat skutečnost, že je již ženatý. Aby si to vynahradila, už se skálopevně rozhodla, že svému prvorozenému synovi dá jméno Arthur. Ve své oddanosti pak rozhodně není sama. Její

mladší bratři a sestry jsou naprosto stejní fanatici. Nejhezčí cínový vojáček v anglickém dětském pokoji se vždycky jmenuje Wellington a zažije víc dobrodružství než zbytek krabice na hračky dohromady. Každý školák napodobuje Wellingtona přinejmenším jednou týdně, stejně jako jeho mladší sestry. Wellington ztělesňuje všechny anglické ctnosti. Jeho anglickost je dovedena k dokonalosti. Nosí-li Francouzi Napoleona v žaludku (a zjevně je tomu tak), pak my nosíme Wellingtona ve svých srdcích.
V daném okamžiku vypadal lord Wellington dosti popuzeně.
"Mé rozkazy snad byly naprosto jasné!" rozčiloval se před dvěma dalšími důstojníky. "Portugalci měli zničit veškeré obilí, které nemohou odnést, aby žádné nepadlo do rukou Francouzům. Dnes jsem ale půl dne sledoval, jak francouzští vojáci vynášejí z jeskyň v Cartaxu jeden pytel za druhým."
"Portugalským rolníkům přišlo hodně zatěžko zničit svou úrodu. Báli se, že zůstanou hladem," vysvětloval jeden důstojník.
Druhý důstojník optimisticky nadnesl, že Francouzi v těch pytlích možná nenašli obilí, ale něco mnohem méně užitečného. Třeba zlato nebo stříbro?
Lord Wellington si ho změřil chladným pohledem. "Ti francouzští vojáci nosili pytle do větrných mlýnů. Jejich lopatky se otáčely ve větru, to bylo vidět prostým okem! To si myslíte, že mlely zlato? Dalzieli, buďte tak laskav a stěžujte si portugalské vládě!" Jeho pohled, jenž vztekle těkal po místnosti, se ustálil na Strangeovi. "Kdo je tohle?" otázal se.
Důstojník jménem Dalziel zašeptal cosi do ucha jeho lordstva.
"Aha!" řekl Wellington a pak se obrátil přímo na Strange: "Vy jste mág." Tázací tón v tom konstatování byl skutečně takřka neznatelný.
"Ano," přisvědčil Strange.
"Pan Norrell?"
"To ne. Pan Norrell je v Anglii. Já jsem pan Strange."
Lord Wellington vypadal, jako že mu to vůbec nic neříká.
"Ten druhý mág," vysvětlil Strange.
"Aha," řekl lord Wellington.
Důstojník jménem Dalziel se díval na Strange vyloženě překvapeně, jako by si myslel, že když mu jednou lord Wellington řekl, kdo je, bylo od něj dost nevychované trvat na tom, že je někdo jiný.
"Nu, pane Strangi," řekl lord Wellington, "obávám se, že jste sem vážil cestu nadarmo. Budu k vám upřímný - kdybych vám mohl zabránit v tom, abyste přijel, udělal bych to. Ale když už jste tady, využiji příležitosti a vyložím vám, jak nesmírně jste byli vy i ten druhý gentleman armádě na obtíž."
"Na obtíž?" podivil se Strange.

"Na obtíž," opakoval lord Wellington. "Ty obrázky na vodě, které jste ukázal ministrům, je posílily v domnění, že rozumí portugalským poměrům. Poslali mi mnohem víc rozkazů a vměšovali se mi do práce mnohem víc než za normálních okolností. Pane Strangi, jen já vím, co je v Portugalsku potřeba udělat, neboť jen já jsem obeznámen se všemi podmínkami. Netvrdím, že jste vy ani ten druhý pán nevykonali jinde nic dobrého - námořnictvo je s vámi nejspíš spokojené - o tom já nic nevím -, tvrdím ale, že tady v Portugalsku žádného mága nepotřebuji."
"Ale tady v Portugalsku takové zneužití magie přece nehrozí, lorde Wellingtone, když vám tu budu plně k službám a zcela pod vaším dohledem."
Lord Wellington Strange probodl pohledem. "Ze všeho nejvíc potřebuji muže. Můžete mi nějaké další vyčarovat?"
"Muže? Tak to záleží na tom, co tím jeho lordstvo míní. To je zajímavá otázka…" Strange celý zrozpačitěl, protože zněl úplně jako pan Norrell.
"Můžete mi nějaké další vyčarovat?" vpadlo mu do řeči jeho lordstvo.
"Ne."
"Můžete nějak zařídit, aby kulky létaly na Francouze aspoň o trochu rychleji? Už teď létají dost rychle. Dokázal byste třeba obrátit zemi, pohnout kameny a vybudovat mi reduty, lunety či jiná opevnění?"
"Ne, lorde Wellingtone. Ale, lorde…"
"Kaplan při velitelství se jmenuje Briscall. Šéflékař je doktor McGrigor. Kdybyste se rozhodl zůstat v Portugalsku, pak vám navrhuji, abyste se seznámil s těmito pány. Možná vaše služby využijí. Mně nejste k ničemu." Lord Wellington se obrátil a okamžitě zavolal na nějakého Thorntona, ať připraví večeři. Takto dal Strangeovi najevo, že jejich rozhovor skončil.
Strange byl od ministrů vlády Jeho Veličenstva navyklý na uctivé zacházení. Byl zvyklý na to, že s ním ti nejvyšší muži v zemi jednají jako se sobě rovným. A najednou ho v armádě zařadili ke kaplanům a doktorům - pouhému komparsu - a to vůbec nebylo dobré.
Přespal ve značném nepohodlí v jediném hostinci Pero Negra a hned za úsvitu vyrazil zpátky do Lisabonu. Po návratu do Ševcovské ulice si sedl ke stolu a sepsal dlouhý dopis Arabele, v němž dopodrobna vylíčil, jak šokujícímu zacházení byl vystaven. Když pak trochu pookřál, usoudil, že stěžovat si je nemužné, a dopis roztrhal.
Poté dal dohromady dlouhý seznam kouzel, jichž spolu s Norrellem využili ve službách Admiralitě, a pokusil se vydedukovat, která by lordu Wellingtonovi vyhovovala nejvíce. Po pečlivém uvážení došel k závěru, že by se utrpení francouzské armády sotva dalo umocnit více, než když nad ni sešle bouřková mračna a promáčí ji hustým deštěm.
Okamžitě si usmyslel, že jeho lordstvu napíše dopis a nabídne mu seslání tohoto kouzla. Jasně vytyčený postup

člověka vždy potěší a Strangeovi to viditelně spravilo náladu - tedy dokud se shodou okolností letmo nezadíval z okna. Obloha byla celá černá, zemi bičovaly přívaly deště a foukal silný vítr. Vypadalo to, jako by každou chvíli mělo zahřmít. Poohlédl se tedy po panu Prideauxovi. Prideaux mu potvrdil, že takhle tu prší už několik týdnů - že podle Portugalců to tak má ještě nějaký časek vydržet - a ano, Francouzi jsou z deště skutečně nešťastní.
Strange nad tím chvíli přemýšlel. Byl v pokušení poslat Wellingtonovi vzkaz s nabídkou, že zařídí, aby přestalo pršet, vzhledem k tomu, že to musí být nepříjemné i britským vojákům - nakonec ale usoudil, že využití povětrnostní magie je příliš diskutabilní, dokud lépe nepozná válku a lorda Wellingtona. Prozatím se rozhodl, že by na hlavy francouzských vojáků měl nechat spadnout záplavu žab. Bylo to vpravdě biblické - a co by vlastně mohlo být úctyhodnější?
Příštího rána seděl posmutněle ve svém hotelovém pokoji, dělal, že čte jednu Norrellovu knížku, ale ve skutečnosti se jen díval, jak prší. Ozvalo se zaklepání. Dovnitř vešel skotský důstojník v husarské uniformě, tázavě se na Strange zadíval a zeptal se: "Pan Norrell?"
"Nejsem… No, to je jedno! Co si přejete?"
"Mám tu pro vás zprávu z velitelství, pane Norrelle." Mladý důstojník podal Strangeovi kus papíru.
Šlo o jeho vlastní dopis Wellingtonovi. Tlustou modrou tužkou tam někdo napsal pouhá dvě slova: "Zamítá se."
"Čí je to rukopis?" zeptal se Strange.
"Lorda Wellingtona, pane Norrelle."
"Aha."
Příští den poslal Strange Wellingtonovi další vzkaz, v němž mu nabízel vzedmutí hladiny řeky Tejo, která by Francouze smetla. To aspoň Wellingtona vyprovokovalo k sepsání trochu delší odpovědi, v níž Strangeovi vysvětlil, že celá britská armáda a valná část portugalské se v současné době nachází mezi Tejem a Francouzi, a tudíž Strangeův návrh není ani v nejmenším praktický.
Strange se nenechal odradit. Den co den posílal Wellingtonovi po jednom návrhu. Všechny byly zamítnuty.
Jednoho obzvláště pošmourného dne na sklonku února šel chodbou Prideauxova hotelu na večeři, když se skoro srazil s mladíkem se svěží tvářičkou, oblečeným v anglických šatech. Mladík se mu omluvil a zeptal se, jestli neví, kde by tak mohl najít pana Strange.
"Já jsem Strange. Kdo jste vy?"
"Jmenuji se Briscall. Jsem kaplan na velitelství."
"Pan Briscall. Ano. Samozřejmě."
"Lord Wellington mě požádal, abych vás navštívil," vysvětlil mu pan Briscall. "Říkal mi něco v tom smyslu, že byste mi mohl být svými kouzly nápomocen." Pan Briscall se usmál. "Podle mě ho k tomu spíše vedla naděje, že bych vás mohl odradit od toho, abyste mu každý den psal."
"Hm," zavrtěl hlavou Strange. "Nepřestanu, dokud mi nedá něco na práci."
Pan Briscall se zasmál. "Dobře, vyřídím mu to."
"Děkuji. A pro vás bych něco udělat nemohl? Pro církev jsem ještě nečaroval. Budu k vám upřímný, pane Briscalle. Církevní magii znám jen povrchně, rád bych ale byl aspoň někomu užitečný."
"Hmm, upřímnost za upřímnost, pane Strangi. Moje zdejší povinnosti jsou velmi prosté. Navštěvuji nemocné a zraněné. Sloužím tu vojákům mše, a když je zabijí, snažím se těm chudákům zařídit slušný pohřeb. Nevím, jak byste mi mohl pomoct."
"To tu neví nikdo," povzdychl si pan Strange. "Ale nedáte si se mnou večeři? Alespoň nebudu muset jíst sám."
Na tom se rychle shodli a usedli ke stolu v jídelně hotelu. Pan Briscall se ukázal jako velmi příjemný společník, který Strangeovi rád vyložil vše, co věděl o Wellingtonovi a armádě.
"Vojáci nejsou příliš nábožensky založení," řekl, "já ale ani nic takového nepředpokládal a velice mi pomohlo, že všichni předchozí kaplani odjeli takřka okamžitě po příjezdu. Jsem první, co tu zůstal - a chlapi mi za to jsou vděční. Jejich sympatie si získá každý, kdo je ochoten sdílet s nimi strasti vojenského života."
Strange přisvědčil, že si tím je jistý.
"A co vy, pane Strangi? Jak se daří vám?"
"Mně? Mně se nedaří vůbec. Nikdo mne tu nechce. Když už se na mne někdo obrátí, říká mi zcela nahodile ‚pane Norrelle' i ‚pane Strangi'. Nikdo podle všeho nemá tušení, že by mohlo jít o dvě různé osoby."
Briscall se zasmál.
"A lord Wellington šmahem zamítá veškeré mé návrhy, jak bych mu mohl pomoci."
"Proč? Co jste mu navrhl?"
Strange mu řekl o své první nabídce, kdy chtěl Francouze potrápit žábami padajícími z oblohy.
"Inu, to se vůbec nedivím, že vám tohle zamítl!" odfrkl si Briscall pohrdavě. "Francouzi přece žáby vaří a jedí, ne? A Wellington zase spoléhá na to, že Francouze vyhladoví. To už jste mohl navrhnout, že jim na hlavy budou padat pečená kuřata či vepřové záviny!"
"To není moje chyba," ohradil se Strange poněkud dotčeně. "Rád bych Wellingtonovy plány vzal v úvahu - jen o nich nic nevím. V Londýně nám Admiralita oznámila své úmysly a my tomu přizpůsobili svá kouzla."
"Aha," řekl Briscall. "Promiňte, pane Strangi, možná jsem vám špatně porozuměl, ale připadá mi, že tu máte velkou výhodu. V Londýně byste se musel spoléhat na názory Admirality, co se děje o mnoho set mil dále - a odvážím se tvrdit, že se Admiralita často naprosto mýlila. Tady se můžete jít přesvědčit na vlastní oči. Vaše zkušenost se nijak neliší od mé. Když jsem přijel, taky si mě nikdo nevšímal. Potloukal jsem se od jednoho pluku k druhému. Nikdo mě nechtěl."
"A přece teď patříte k Wellingtonovu štábu. Jak se vám to povedlo?"
"Trvalo to, ale nakonec jsem jeho lordstvu dokázal, že mu mohu být užitečný - a vám se jistě podaří totéž."

Strange si povzdychl. "Snažím se. Dokázal jsem ale jen svou postradatelnost. Znovu a znovu!"
"Nesmysl! Zatím jste podle mě udělal jen jednu chybu - a sice že jste zůstal tady v Lisabonu. Jestli si ode mě necháte poradit, co nejrychleji zvedněte kotvy. Jděte spát do hor s vojáky a jejich důstojníky! Dokud to neuděláte, nebudete jim rozumět. Promluvte si s nimi. Zkuste s nimi pobýt nějaký čas v opuštěných vesnicích za Liniemi. Brzy si vás pro to zamilují. Jsou to skvělí chlapi."
"Vážně? V Londýně se psalo, že je Wellington označil za dobytek."
Briscall se zasmál, jako by patřit k dobytku nebyla žádná velká hanba, ba jako by to spíš bylo armádě ke cti. To, pomyslel si Strange, byl od duchovního zvláštní postoj.
"A jak to je tedy ve skutečnosti?" zeptal se Strange.
"Jsou obojí, pane Strangi. Jsou obojí. Nu, tak co říkáte? Pojedete?"
Strange se zamračil. "Nevím. Chápejte, ne že bych se obával strádání a nepohodlí. Mám za to, že toho vydržím stejně jako ostatní. Ale nikoho tam neznám. Od svého příjezdu se jen všem pletu pod nohy a nemám žádné přátele, za kterými bych se mohl vypravit…"
"Ach, to se ale dá snadno napravit! Tady nejsme v Bathu či Londýně, kde člověk potřebuje doporučující dopisy. Vezměte si s sebou soudek brandy a jednu dvě bedny šampaňského, jestli je váš sluha nějak unese. Když se budete moct rozdělit o brandy a šampaňské, brzy budete mít mezi důstojníky široký okruh přátel."
"Vážně? To je to tak prosté?"
"Ale jistě! Jen se neobtěžujte brát s sebou červené víno. Toho už mají dost."
Za pár dní odjeli Strange a Jeremy Johns z Lisabonu a zamířili na venkov za Linie. Britské důstojníky i mužstvo překvapilo, že se mezi nimi objevil mág. Psali svým přátelům doma dopisy, v nichž ho porůznu nelichotivě popisovali a podivovali se, co tu proboha dělá. Ale Strange se zařídil podle Briscallových rad. Kdykoli potkal nějakého důstojníka, pozval ho, ať s ním po večeři přijde popít brandy a šampaňské. Brzy mu odpustili výstřednost jeho profese. Nejdůležitější bylo, že ve Strangeově tábořišti člověk vždycky potkal zábavné lidi a mohl se napít něčeho lepšího. Strange také začal kouřit. Předtím mu kouření nepřišlo jako kdovíjaká kratochvíle, tady mu ale tabák prokázal nedocenitelné služby při navazování rozhovorů s mužstvem.
Způsob života to byl zvláštní a krajina přízračná. Na rozkaz lorda Wellingtona muselo z vesnic za Liniemi odejít veškeré obyvatelstvo a veškerá úroda byla spálena. Vojáci obou armád podnikali výpravy do opuštěných vesnic a pomohli si tam ke všemu, co vypadalo užitečně. Na britské straně člověk nezřídka vídal pohovky, šatníky, postele, židle a stoly postavené na stráni nebo na lesní mýtině. Občas jste narazili na celé ložnice či obývací pokoje včetně náčiní na holení, knih i lamp, ovšem bez překážejících zdí.
Pokud ale britské armádě působil vítr a déšť jisté nepohodlí, pak francouzská armáda trpěla mnohem, mnohem hůř. Uniformy měli roztrhané na cáry a neměli nic k jídlu. Na Linie lorda Wellingtona zírali již od loňského září. Na britskou armádu vůbec nemohli zaútočit - ta se totiž opírala o tři linie nedobytných pevností, do nichž se mohla kdykoli stáhnout. Lord Wellington se rovněž neobtěžoval na Francouze útočit. Proč taky, když hlad a nemoci kosily jeho nepřátele rychleji, než by to kdy dokázal? Pátého března Francouzi zrušili tábor a zamířili k severu. Během pouhých pár hodin je lord Wellington a britská armáda začali pronásledovat. Jonathan Strange vyrazil s nimi.

Jednoho deštivého rána v půlce měsíce jel Strange po straně cesty, po níž pochodoval 95. střelecký pluk. Náhodou před sebou zahlédl pár dobrých přátel, popohnal koně do klusu a brzy je dohonil.
"Dobré ráno, Nede," oslovil muže, jenž si získal jeho uznání přemýšlivostí a rozumnými názory.
"Dobré ráno, pane," odpověděl Ned vesele.
"Nede?"
"Ano, pane?"
"Co byste si teď nejvíc přál? Vím, že je to divná otázka, Nede, a omlouvám se, že vám ji kladu. Ale opravdu to potřebuji vědět."
Ned neodpověděl hned. Nasál vzduch, svraštil obočí a vykazoval i další známky hlubokého zamyšlení. Jeho druzi zatím Strangeovi ochotně vykládali, co by si ze všeho nejvíc přáli oni - kupříkladu kouzelné hrnce se zlatem, které by se nikdy nevyprázdnily, nebo domy vyřezané z jednoho diamantu. Jeden Velšan několikrát smutně zazpíval: "Smažený sýr! Smažený sýr!", čemuž se ostatní od srdce zasmáli; Velšané jsou zkrátka od přírody komici.
Ned mezitím již dostatečně podumal. "Nové boty," prohlásil.
"Vážně?" podivil se Strange.
"Ano, pane," přisvědčil Ned. "Nové boty. To kvůli těmhle zatrapaceným portugalským cestám." Ukázal na tu sbírku kamení a děr, jíž Portugalci pokládali za vhodné označovat za cestu. "Člověk si na tomhle roztrhá boty jedna dvě a v noci ho pak bolí kosti. Ale kdybych měl nové boty, panečku! Nebyl bych pak po celodenním pochodu čilý jako rybička? Nemohl bych se zrovna pustit do Frantíků? Nemohl bych těm žabožroutům zrovna zvednout mandle?"
"Vaše chuť do boje je vám jen ke cti, Nede," pochválil ho Strange. "Děkuji. Dal jste mi skvělou odpověď." Odjel za pokřiku "Tak kdy teda dostane Ned ty boty?" a "Kde jsou Nedovy boty?"
Toho večera si lord Wellington zřídil velitelství ve kdysi nádherném panském sídle ve vesnici Lous?o. Dům kdysi patřil zámožnému a vlasteneckému portugalskému šlechtici Josému Estorilovi, dokud ho Francouzi i s jeho syny neumučili. Jeho ženu sklátila horečka a o smutném osudu jeho dcer kolovaly různé zvěsti. Mnoho měsíců to bylo velice smutné místo, teď ho ale Wellingtonův štáb zaplnil hlasitým vtipkováním i spory a pochmurné místnosti skoro rozjasnili důstojníci v červenomodrých kabátech, kteří přecházeli z jednoho pokoje do druhého.
Hodina před večeří byla každého dne jednou z nejrušnějších a v místnosti se tlačila spousta důstojníků, kteří přinášeli hlášení, odnášeli si rozkazy či jen sbírali klepy. Na konci místnosti stálo velmi ctihodné, zdobné a rozpadající se

schodiště, které vedlo ke starobylým dveřím. Říkalo se, že za nimi sedí lord Wellington a neúnavně kuje nové plány na porážku Francouzů. Bylo zvláštní, že ať už přišel do místnosti kdokoli, bez výjimky vrhl uctivý pohled nahoru ke schodům. U stolu seděli naproti sobě dva z nejdůležitějších důstojníků Wellingtonova štábu, hlavní ubytovatel plukovník George Murray a zástupce velitele generál Charles Stewart, a pilně vypracovávali plán pro nasazení jednotek na příští den. Na tomto místě bych se zastavila a dovolila si kratičkou poznámku: pokud jste si při čtení slov "plukovník" a "generál" představili u stolu dva staré muže, jste úplně vedle. Pravda, když před osmnácti lety vypukla válka s Francouzi, britské armádě velelo pár velmi úctyhodných starců, z nichž většina za celou svou kariéru jedinkrát neviděla bojiště. Jenže léta běžela a staří generálové byli všichni v penzi či po smrti - a přišlo se na to, že bude mnohem příhodnější nahradit je mladšími a energičtějšími muži. Samotnému Wellingtonovi bylo jen málo přes čtyřicet a většina jeho vysokých důstojníků byla ještě mladší. Pokoj v domě Josého Estonia byl plný mladých mužů, z nichž všichni milovali boj, všichni milovali tanec a všichni byli zcela oddáni lordu Wellingtonovi.
Přestože toho březnového večera pršelo, počasí bylo příjemné - asi tak příjemné jako květen v Anglii. Od smrti Josého Estorila zahrada zarostla a obzvláště velké množství šeříků se teď tlačilo ke zdem domu. Šeříkové keře zrovna kvetly a okna i okenice domu byly otevřené, aby dovnitř mohl vlahý, šeříkem provoněný vzduch. Plukovník Murray a generál Stewart najednou zjistili, že jak je, tak jejich veledůležité papíry zasypává sprška kapek. Když rozhořčeně vzhlédli, spatřili Jonathana Strange, jak venku na verandě lhostejně oklepává vodu z deštníku.
Vešel do místnosti a popřál dobrého večera různým důstojníkům, s nimiž se trochu znal. Pak popošel ke stolu a zeptal se, zdali by si mohl promluvit s lordem Wellingtonem. Generál Stewart, hrdý a pohledný muž, ani neodpověděl, jen rázně zavrtěl hlavou. Plukovník Murray, mnohem jemnější a zdvořilejší duše, pravil, že to bohužel nebude možné. Strange vzhlédl ke ctihodnému schodišti a velkým vyřezávaným dveřím, za nimiž jeho lordstvo sedělo. (Je zvláštní, jak všichni příchozí instinktivně věděli, kde se nachází. Takové kouzlo vyzařuje z velikánů!) Strange se očividně neměl k odchodu. Plukovníka Murraye napadlo, že nejspíš trpí osamělostí.
Ke stolu přišel vysoký muž s černočerným obočím a odpovídajícím černým knírem. Na sobě měl tmavě modrý kabát a zlaté prýmky lehkých dragounů. "Kam jste dali francouzské zajatce?" otázal se plukovníka Murraye.
"Do zvonice," odpověděl plukovník Murray.
"Tak to je jiná," prohlásil dragoun. "Ptám se jen proto, že včera v noci plukovník Pursey zavřel tři Francouze do takové malé kůlničky. Myslel si, že tam nenadělají žádnou škodu, to ale nevěděl, že mládenci z dvaapadesátého pluku do té kůlničky předtím strčili pár slepic, a Francouzi je v noci snědli. Plukovník Pursey říkal, že ráno si hned několik jeho chlapců Francouze pečlivě prohlíželo, jako kdyby všichni přemýšleli, nakolik do nich přešla chuť slepic a jestli by nestálo za to jednoho upéct, aby se to zjistilo."
"Naštěstí dnes večer nic podobného nehrozí," opáčil plukovník Murray. "Krom nich budou ve zvonici jen krysy, a pokud má někdo někoho sníst, pak krysy sežerou Francouze."
Plukovník Murray, generál Stewart a dragoun s černým knírem se rozesmáli, ale mág se jim do toho vložil: "Cesta mezi Espinhalem a Lous?em je nevýslovně špatná." (Právě po téhle cestě dnes doputovala podstatná část britské armády.)
Plukovník Murray přitakal, že ta cesta je skutečně mizerná.
"Moje klisna dnes bezpočtukrát klopýtla o výmol či uklouzla v bahně. Dost jsem se bál, že zchromne. Přitom ta cesta nebyla horší než všechny ostatní, co jsem tu od svého příjezdu viděl, a pokud vím, zítra někteří z nás musí tam, kam žádné cesty vůbec nevedou."
"Ano," přisvědčil plukovník Murray, který si od srdce přál, aby už mág odešel.
"Nejspíš přes rozvodněné řeky a kamenité pláně a lesem a houštím," pokračoval Strange. "To bude pro nás všechny velmi nepříjemné. Nejspíš nám to půjde velmi pomalu. Odvážil bych se tvrdit, že příliš daleko nepostoupíme."
"To je jedna z nevýhod, když vedete válku v tak zaostalém zapadákově jako Portugalsko," opáčil plukovník Murray.
Generál Stewart nic neřekl, ale z jeho popuzeného výrazu se dalo vyčíst, že by pan Strange možná postupoval lépe, kdyby se se svým koněm obrátil a zamířil do Londýna.
"Vláčet se s pětačtyřiceti tisíci muži, všemi jejich koňmi, povozy a výstrojí takovou příšernou zemí! Nikdo v Anglii by nevěřil, že je to vůbec možné." Strange se zasmál. "Škoda, že mi jeho lordstvo nemůže věnovat ani chvilku svého času, ale snad budete tak laskaví a vyřídíte mu ode mě vzkaz. Řekněte mu tohle: pan Strange se lordu Wellingtonovi poroučí a vzkazuje, že pokud má jeho lordstvo zájem o hezkou a solidní cestu, po níž by zítra mohl pochodovat, pak mu ji pan Strange rád vyčaruje. A vlastně ještě něco - jestli chce k tomu mosty náhradou za ty, co Francouzi vyhodili do povětří, stačí říct. Vám všem přeji hezký zbytek večera." S tím se Strange oběma gentlemanům uklonil, vzal si deštník a odešel.
Strange a Jeremy Johns v Lous?u nedokázali najít přístřeší. Nikdo z pánů, kteří sháněli ubytování pro generály a kteří zbytku vojáků řekli, na jakém mokrém poli se mají vyspat, se o mága a jeho sluhu nepostaral. Strange se nakonec dohodl na pronájmu podkrovní světničky s majitelem obchůdku s vínem, který se nacházel o několik mil dále na cestě do Miranda de Corvo.
Strange a Jeremy jedli večeři, kterou jim přinesl majitel obchodu. Byl to guláš a toho večera se bavili zejména tím, že se snažili uhodnout, co se do něj vlastně dalo.
"Co je sakra tohle?" otázal se Strange a zvedl vidličku. Bylo na ní nabodnutého cosi bílého a lesklého a roztodivně zkrouceného.
"Že by ryba?" odvážil se Jeremy.
"Vypadá to spíš jako šnek," namítl Strange.
"Nebo kus ucha," dodal Jeremy.
Strange na to chvíli zíral. "Dal by sis to?" otázal se.
"Ne, děkuji pěkně, pane," řekl Jeremy a odevzdaně se zadíval do svého popraskaného talíře. "Už jsem jich sám několik měl."

Když dojedli a když zhasla poslední svíčka, vypadalo to, že jim nezbývá než jít do postele - a to také udělali. Jeremy se schoulil na jedné straně místnosti a Strange si lehl do protějšího koutu. Každý si vyrobil postel podle toho, jaký materiál mu přišel pod ruku. Jeremy měl matraci z náhradního oblečení a Strange zase polštář pozůstávající zejména z knih z Norrellovy knihovny.
Vtom se zvenčí, z cesty k obchůdku s vínem ozval klapot koňských kopyt. Krátce poté už následoval dusot bot na vratkých schodech a bušení pěsti na rozvrzané dveře jejich místnosti. Dveře se rozlétly a dovnitř vevrávoral elegantní mladík v husarské uniformě. Pohledný mladý muž skoro nemohl popadnout dech, ale mezi jednotlivými nádechy se mu podařilo sdělit, že se lord Wellington panu Strangeovi poroučí, a že pokud by to panu Strangeovi vyhovovalo, lord Wellington by s ním chtěl neprodleně mluvit.
V domě Josého Estorila Wellington večeřel s celou řadou štábních důstojníků a dalších gentlemanů. Strange by přísahal, že pánové u stolu živě debatovali až do chvíle, kdy vešel do místnosti. Z jejich ticha se teď dalo vyčíst, že mluvili o něm.
"Á, Jonathan Strange!" zvolal lord Wellington a zvedl k němu na pozdrav sklenku. "Tady jste. Tři moji pobočníci vás hledali celý večer. Chtěl jsem vás pozvat na večeři, ale moji chlapci vás nemohli najít. Tak se posaďte a dejte si alespoň šampaňské a dezert."
Strange dost smutně sledoval, jak sloužící odnášejí zbytky jídla. Mezi mnoha lahůdkami, které Strange rozpoznal, byly ohlodané kosti pečené husy, krunýře z krevet na másle, polovička celerového ragú a špičky nějakých pálivých portugalských klobás. Poděkoval jeho lordstvu a usadil se. Sluha mu přinesl láhev šampaňského a Jonathan si nabral několik mandlových koláčků a sušených třešní.
"A jak se vám líbí válka, pane Strangi?" zeptal se ho z opačného konce stolu gentleman s tváří i vlasy jako liška.
"Nu, jak už to většinou chodí, zpočátku z toho jde člověku hlava kolem," odpověděl Strange, "když jsem teď ale na vlastní kůži zažil mnohá dobrodružství, která válka skýtá, zvykl jsem si na ni. Okradli mě - jednou. Stříleli na mě - také jednou. Jednou jsem v kuchyni narazil na Francouze a musel jsem ho vyhnat a jednou mi zapálili střechu nad hlavou, zatímco jsem spal."
"Francouzi?" chtěl vědět generál Stewart.
"Ne, ne. Angličané. Jedné rotě 43. pluku bylo té noci zjevně hodně zima, a tak zapálili dům, aby se ohřáli."
"Tak to se děje pořád!"
Po krátké odmlce se ozval jeden muž v jezdecké uniformě: "Mluvili jsme - tedy spíš jsme se hádali - o magii a jak se provozuje. Strathclyde tvrdí, že jste vy a ještě ten druhý mág dali každému slovu Bible číslo a že pak hledáte slova, ze kterých se to zaklínadlo skládá, načež ta čísla sečtete a pak uděláte ještě něco jiného a potom -"
"To jsem neříkal!" ozval se jiný člověk, zřejmě Strathclyde. "Vůbec jste to nepochopil!"
"Je mi líto, ale nikdy jsem neudělal nic ani vzdáleně podobného tomu, co popisujete," řekl Strange. "Připadá mi to komplikované a podle mě by to stejně nefungovalo. K magii samotné se dá přistupovat mnoha způsoby. Asi jako k válčení, odvážil bych se tvrdit."
"Já bych se rád naučil kouzlit," prohlásil na protějším konci stolu pán s liščím obličejem i vlasy. "Každý večer bych pořádal ples s elfí hudbou a elfím ohňostrojem a na ten bál bych povolal všechny nejkrásnější ženy v dějinách. Helenu Trójskou, Kleopatru, Lukrécii Borgiu, pannu Marianu a madame Pompadour. Vyvolal bych je sem, abyste si s nimi všichni mohli zatancovat. A až by se Francouzi objevili na obzoru, jenom bych," neurčitě mávl rukou, "něco udělal, víte, a všichni by se skáceli na zem mrtví."
"Může mág zabít člověka magií?" zeptal se lord Wellington Strange.
Strange se zamračil. Ta otázka se mu očividně nelíbila. "Mág by nejspíš mohl," připustil, "ale gentleman nikdy."
Lord Wellington přikývl, zrovna jako by takovou odpověď očekával. A pak se zeptal: "Pane Strangi, ta silnice, kterou jste nám tak laskavě nabídl - co by to bylo zač?"
"Tak takovéhle detaily se dají snadno zařídit, lorde Wellingtone. Jakou silnici byste si představoval?"
Důstojníci a pánové kolem Wellingtonova jídelního stolu se na sebe podívali; o tomhle vůbec nepřemýšleli.
"Co třeba křídovou silnici?" nabídl Strange ochotně. "Křídová silnice je pěkná."
"Za sucha je moc prašná a za deště se promění v řeku bláta," zavrtěl hlavou lord Wellington. "Ne, ne. Křídová silnice je zcela nevyhovující, sotva o něco lepší než žádná silnice."
"A co takhle dlážděná cesta?" nadhodil plukovník Murray.
"Na kostkách si muži prochodí boty," namítl Wellington.
"Krom toho by se to nelíbilo dělostřelectvu," dodal muž s liščím obličejem i vlasy. "Tahat děla po kočičích hlavách by pro ně bylo hrozně nepříjemné.
Někdo navrhl štěrkovou silnici. Jenže Wellington mínil, že se vůči ní dá vznést stejná námitka jako vůči křídové silnici: za deště by se proměnila v řeku bahna - a Portugalci přece předpovídají, že zítra opět začne pršet.
"Ne," řeklo jeho lordstvo, "mám za to, pane Strangi, že nejlépe by nám vyhovovala silnice římského typu, s hezkou strouhou po obou stranách, která by odváděla vodu, a povrchem z dobrých plochých kamenů položených natěsno vedle sebe."
"Dobře," přikývl Strange.
"Vyrážíme za úsvitu," informoval ho Wellington.
"Pak se dám okamžitě do práce, lorde Wellingtone, pokud bude někdo tak laskav a ukáže mi, kudy má ta silnice vést."
Ráno už silnice stála, lord Wellington po ní vyrazil na svém oblíbeném koni jménem Kodaň a Strange jel vedle něj na Egypťanovi, což byl zase jeho oblíbený kůň. Wellington svým obvyklým rázným způsobem poukazoval na přednosti silnice i na to, co se mu nelíbilo: "…ovšem vážně takřka nemám co kritizovat. Je to výtečná silnice! Jen ji zítra udělejte trochu širší, jestli budete tak laskav."

Lord Wellington a Strange se dohodli, že silnice by vždy měla být k dispozici pár hodin předtím, než na ni vstoupí první pluk, a že by měla zmizet hodinu poté, co po ní projde poslední voják. Tím pádem se zabrání tomu, aby z ní francouzská armáda měla jakýkoli užitek. Úspěch tohoto plánu závisel na Wellingtonově štábu: ten musel Strangeovi dodat přesné informace, kdy má armáda vyrazit na pochod a kdy má dospět do cíle. Tyto propočty přirozeně nebyly vždy přesné. Zhruba týden poté, co se objevila první silnice, si lordu Wellingtonovi přišel stěžovat nasupený plukovník Mackenzie od 11. pěšího pluku, že mág nechal silnici zmizet, než k ní jeho pluk pořádně dorazil.
"Když jsme se dostali do Colérica, lorde Wellingtone, začala se nám ztrácet pod nohama. Za hodinu zmizela úplně. To si ten mág nemohl vyvolat obraz toho, co různé pluky dělají? Pokud tomu dobře rozumím, je to pro něj úplná hračka! Pak by mohl zajistit, aby silnice nemizely, dokud po nich všichni neprojdou."
Na to mu lord Wellington odsekl: "Ten mág má spoustu práce. Beresford potřebuje silnice. Já potřebuji silnice. Opravdu po panu Strangeovi nemohu chtít, aby ustavičně nahlížel do zrcadel a misek s vodou a zjišťoval, kam se jaký zatoulaný pluk dostal. Vy a vaši chlapci musíte držet tempo, plukovníku Mackenzie. To je všechno."
Krátce poté získalo britské velitelství tajnou zprávu o incidentu, který potkal velkou část francouzské armády pochodující z Guardy na Sabugal. Francouzi vyslali hlídku, aby se podívala na silnici spojující obě města. Ta ovšem narazila na nějakého Portugalce a ten hlídce řekl, že jde o jednu z těch Angličanových kouzelných silnic a že dozajista během dvou hodin zmizí a všechny na ní vezme do pekla - anebo možná do Anglie. Jakmile se tahle fáma dostala mezi vojáky, odmítli po silnici jít - třebaže ve skutečnosti byla pravá a existovala bezmála tisíc let. Místo toho se Francouzi vydali serpentinami přes hory a skalnatými údolími, prodřeli si přitom boty, potrhali šaty a zdrželi se o několik dní. Nic nemohlo lordu Wellingtonovi udělat větší radost.

30
KNIHA ROBERTA FINDHELMA
Leden - únor 1812
V
mágově domě se lze nadít jistých svérázností, ovšem nejpodivuhodnějším prvkem Norrellova domu byl bezpochyby Childermass. V žádném jiném domě v Londýně neměli sluhu jako on. Jednoho dne jste ho viděli, jak odnáší špinavý šálek a smetá drobečky ze stolu jako obyčejný komorník. Hned příštího dne si ale svévolně vezme slovo v pokoji plném admirálů, generálů a šlechticů a vyloží jim, v jakých detailech se mýlí. Pan Norrell jednou přede všemi pokáral vévodu z Devonshiru, že Childermassovi skočil do řeči.
Jednoho dne na konci ledna roku 1812, když na krajinu padla mlha, vešel Childermass do knihovny domu na Hanover Square, kde pan Norrell pracoval, a stručně ho informoval, že musí pracovně odjet a že neví, kdy se vrátí. Pak vydal služebnictvu nejrůznější pokyny, co mají udělat v jeho nepřítomnosti, vsedl na koně a odjel.
V následujících třech týdnech od něj pan Norrell dostal čtyři dopisy: jeden z Newarku v Nottinghamshiru, druhý z Yorku ve východní části Yorkshiru, další z Richmondu v severní části Yorkshiru a poslední ze Sheffieldu v západní části Yorkshiru. Ony dopisy se však týkaly pouze obchodních záležitostí a nijak neosvětlovaly účel Childermassovy záhadné cesty.
Vrátil se jedné noci v půli února. Lascelles a Drawlight povečeřeli v domě na Hanover Square a zrovna seděli s panem Norrellem v salónku, když se Childermass objevil ve dveřích. Přišel tam rovnou ze stájí; boty i rajtky měl zablácené a kabát ještě promoklý.
"Kde jste proboha byl?" dožadoval se pan Norrell.
"V Yorkshiru," odpověděl Childermass, "a pátral jsem po Vinculovi."
"Viděl jste Vincula?" zeptal se Drawlight dychtivě.
"Ne, neviděl."
"Víte, kde je?" otázal se pan Norrell.
"Ne, nevím."
"Našel jste Vinculovu knihu?" oslovil ho Lascelles.
"Ne, nenašel."
"Tss," sykl Lascelles a vrhl po Childermassovi ostrý pohled. "Jestli si ode mě necháte poradit, pane Norrelle, pak už panu Childermassovi nedovolíte marnit s Vinculem žádný čas. Celá léta už o něm nikdo nic neslyšel, ani ho neviděl. Nejspíš je mrtvý."
Childermass se usadil na pohovku jako člověk, který na to má svaté právo, a opáčil: "Karty tvrdí, že není mrtvý. Karty říkají, že je pořád naživu a že pořád má tu knihu."
"Karty! Karty!" vykřikl pan Norrell. "Jako bych vám tisíckrát neříkal, že se mi příčí byť jen zmínka o nich. Buďte tak laskav, odneste je z domu a už nikdy o nich nemluvte!"
Childermass střelil po svém pánovi studeným pohledem. "Chcete vědět, co jsem zjistil, nebo ne?" zeptal se.
Pan Norrell rozmrzele přikývl.
"Výborně," řekl Childermass. "Ve vašem zájmu, pane Norrelle, jsem si dal tu práci a zlepšoval jsem své vztahy se všemi Vinculovými manželkami. Od začátku mi připadalo prakticky nemožné, aby aspoň jedna z nich nevěděla něco, co by nám pomohlo. Říkal jsem si, že postačí s nimi zajít do dostatečného množství krčem, koupit jim dost ginu a nechat je mluvit, a nakonec se od některé dozvím něco cenného. A měl jsem pravdu. Před třemi týdny mi Nan Purvisová vyprávěla příběh, který mě konečně přivedl na stopu Vinculovy knihy."
"Která je Nan Purvisová?" vyptával se Lascelles.
"Ta první. Pověděla mi o něčem, k čemu došlo před nějakými dvaceti třiceti lety, když byli s Vinculem teprve krátce

svoji. Popíjeli tenkrát v hospodě. Utratili všechny peníze, na sekeru už jim taky nechtěli dát ani o panáka navíc, a tak se museli vrátit domů. Když tak vrávorali po ulici, spatřili ve škarpě člověka, který přebral ještě více než oni. Ležel tam stařec ožraly jako doga. Kolem něj tekla špinavá voda, přelévala se mu přes tvář a vlastně to byl div, že se ještě neutopil. Něco na tom chudákovi Vincula zaujalo. Vypadalo to, že ho zná. Přešel k němu a chvíli na něj civěl. Pak se zasmál a prudce toho starce nakopl. Nan se Vincula zeptala, co je ten stařec zač. Vinculus odpověděl, že se jmenuje Clegg. Zeptala se jej, odkud ho zná. Vinculus vztekle opáčil, že Clegga nezná. Že ho nikdy neznal! A navíc, pokračoval Vinculus, je pevně rozhodnut, že ho ani nikdy znát nebude! Zkrátka a dobře na světě není jediný člověk, jímž by opovrhoval více než Cleggem! Když si Nan stěžovala, že tohle má do vyčerpávající odpovědi daleko, Vinculus zdráhavě přiznal, že ten člověk je jeho otec. A potom už o tom odmítal cokoli říct."
"Ale co to má s tímhle společného?" vpadl mu do řeči pan Norrell. "Proč se těch Vinculových manželek neptáte na tu knihu?"
Childermass se zatvářil kysele. "To jsem udělal, pane. Před čtyřmi lety. Možná si ještě vybavujete, že jsem vám to i říkal. Žádná z nich o ní nevěděla."
Pan Norrell popuzeným mávnutím ruky naznačil, že má Childermass pokračovat.
"O pár měsíců později seděla Nan v hospodě a poslouchala reportáž z popravy, kterou kdosi nahlas předčítal z novin. Nan vždycky ráda slyšela o pořádné popravě a tahle reportáž na ni udělala obzvláště hluboký dojem, protože na oprátce se nezhoupl nikdo jiný než Clegg. Zarylo se jí to do paměti a večer to pověděla Vinculovi. Ke svému překvapení seznala, že už o tom ví a že Clegg byl skutečně jeho otec. Vincula vyloženě potěšilo, že Clegga pověsili. Tvrdil, že si to Clegg bohatě zasloužil. Řekl, že se Clegg provinil hrozným zločinem - nejhorším zločinem, který kdo v Anglii spáchal za posledních sto let."
"Jakým zločinem?" chtěl vědět Lascelles.
"Ona se Nan nedokázala zpočátku rozpomenout," řekl Childermass. "Ale když jsem se nenechal odbýt a slíbil jí další gin, nakonec si vzpomněla. Clegg ukradl knihu."
"Knihu!" vykřikl pan Norrell.
"Ach, pane Norrelle," ozval se Drawlight. "To musí být stejná kniha. Určitě to je ta Vinculova!"
"Je to tak?" ověřoval si pan Norrell.
"Mám za to, že ano," odpověděl Childermass.
"Věděla ale tahle ženská, o jakou šlo knihu?" zeptal se Norrell.
"Ne, víc už jsem se od ní nedozvěděl. A tak jsem vyrazil na sever do Yorku, kde byl Clegg souzen a popraven, a prozkoumal jsem záznamy ze čtvrtletních soudních zasedání. Hned zkraje jsem zjistil, že Clegg pocházel z Richmondu v Yorkshiru. Ano!" Na tomto místě věnoval Childermass panu Norrellovi významný pohled. "Vinculus je přinejmenším původem z Yorkshiru. Clegg se zpočátku živil jako provazochodec, obrážel trhy na severu, ale řemeslo jako provazochodectví se moc dobře nesnáší s pitím - a Clegg byl proslulý pijan, a tak s tím musel přestat. Vrátil se do Richmondu a nechal se najmout jako sluha na vzkvétajícím statku. Vedl si tam dobře a na statkáře udělal dojem svou chytrostí, a tak mu jeho pán začal svěřovat čím dál více záležitostí. Čas od času chodil Clegg pít s pochybnými kumpány a při těch příležitostech se nikdy neomezoval na jednu dvě lahve. Pil, dokud pípa nevypověděla službu a sklepy nebyly prázdné. Zpíjel se jako o život několik dní za sebou a tehdy také páchal lotroviny - kradl, vsázel se, rval se a ničil cizí majetek - vždy však dbal na to, aby se tahle divoká dobrodružství odehrávala daleko od statku, a vždycky měl po ruce nějakou hodnověrnou výmluvu pro svou nepřítomnost, aby jeho pán, statkář, nepojal podezření, že něco není v pořádku, i když ostatní sloužící o všem věděli. Statkář se jmenoval Robert Findhelm. Byl to tichý, laskavý, úctyhodný muž - typ člověka, kterého darebák jako Clegg hravě podvede. Statek patřil jeho rodině po několik generací, ale kdysi dávno tohle hospodářství spadalo pod Easbyské opatství…"
Pan Norrell se prudce nadechl a zavrtěl se na židli.
Lascelles na něj vrhl tázavý pohled.
"Easbyské opatství zřídil Král Havran," vysvětlil pan Norrell.
"Stejně jako Hurtfewské," dodal Childermass.
"Vážně?" nevěřil Lascelles svým uším. "Po tom všem, co jsem o něm od vás slyšel, mě poněkud překvapuje, že bydlíte v domě, který je s ním tak úzce spojený."
"Tomu nerozumíte," opáčil pan Norrell nevrle. "Mluvíme tu o Yorkshiru, o Království severní Anglie, kde John Uskglass žil a vládl po tři sta let. Sotva byste našel vesnici, ba dokonce jediné pole, které by s ním nebylo úzce spojené."
Childermass pokračoval. "Findhelmova rodina vlastnila něco, co kdysi patřilo opatství - poklad, který do jejich péče svěřil poslední opat a jenž přecházel z otce na syna spolu s půdou."
"Knihu magie?" otázal se Norrell dychtivě.
"Pokud mi v Yorkshiru nelhali, pak to byla víc než kniha magie. Byla to Kniha Magie s velkým K a M. Kniha, kterou vlastnoručně sepsal Král Havran."
Rozhostilo se ticho.
"Je to možné?" zeptal se Lascelles pana Norrella.
Pan Norrell neodpověděl. Seděl v hlubokém zamyšlení, zcela zaujat touto novou a ne zcela příjemnou myšlenkou. Nakonec promluvil, podle všeho však spíš přemýšlel nahlas, než by odpovídal na Lascellesovu otázku. "Kniha, která patří Králi Havranu, nebo kterou by on napsal, je jednou z velkých pošetilostí anglické magie. Hned několik lidí si představovalo, že ji našli nebo že vědí, kde je ukrytá. Někteří z nich byli obdařeni vysokou inteligencí a bývali by mohli sepsat důležitá akademická pojednání, místo toho však promrhali svůj život hledáním Královy knihy. Nechci tím ale tvrdit, že by taková kniha nemohla někde existovat…"

"A kdyby skutečně existovala," naléhal Lascelles, "a kdyby ji někdo našel - co pak?"
Pan Norrell zavrtěl hlavou a neodpověděl.
Childermass to udělal za něj. "Pak by bylo nutné přehodnotit veškerou anglickou magii ve světle toho, co by tam stálo."
Lascelles zvedl obočí. "Je to pravda?" ověřoval si.
Pan Norrell váhal a bylo vidět, že by nejradši řekl, že není.
"A vy věříte, že šlo o Královu knihu?" zeptal se Lascelles Childermasse.
Childermass pokrčil rameny. "Findhelm tomu rozhodně věřil. V Richmondu jsem našel dva staré lidi, kteří v mládí sloužili na Findhelmově statku. Řekli mi, že Králova kniha byla Findhelmovou největší pýchou. Byl především Strážcem Knihy - a teprve pak manželem, otcem a statkářem." Childermass se odmlčel. "Největší nádhera a největší břímě, které kdy kdo v tomto věku svěřil člověku," uvažoval. "Findhelm byl tak trochu teoretický mág. Kupoval si knihy o magii a platil mágovi v Northallertonu, aby ho vyučoval. Jedna věc mi ale připadla velmi zvláštní - oba ti staří sloužící neústupně tvrdili, že Findhelm Královu knihu nikdy nečetl a že měl jen velmi mlhavou představu o tom, co v ní je."
"A!" vydechl Norrell tiše.
Lascelles a Childermass na něj upřeli pohled.
"Takže to nedokázal přečíst," pronesl pan Norrell. "Nu, tak to je velmi…" Zase zmlkl a začal si kousat nehty.
"Třebas to bylo latinsky," nadhodil Lascelles.
"A pročpak předpokládáte, že Findhelm neuměl latinsky?" opáčil Childermass trochu popuzeně. "Jen proto, že byl sedlák…"
"Ach, ujišťuji vás, že jsem se sedláků nijak nechtěl dotknout," zasmál se Lascelles. "To povolání je užitečné. Ovšem sedláci nejsou všeobecně vyhlášeni svým klasickým vzděláním. Poznal by ten muž latinu, kdyby ji viděl?"
Childermass odsekl, že Findhelm by latinu přirozeně poznal. Nebyl to žádný hlupák.
Na což Lascelles odměřeně opáčil, že nic takového nikdy netvrdil.
Hádka začínala nabírat obrátky, ale pan Norrell je náhle oba umlčel - pomalu a zamyšleně totiž pravil: "Když Král Havran přišel do Anglie, neuměl číst ani psát. To tenkrát umělo jen málo lidí - ani králové ne. A Král Havran vyrostl v elfím domě, kde se žádné psaní nevedlo. On dokonce nikdy žádné psaní ani neviděl. Jeho noví služebníci z rodu lidí mu ho ukázali a vyložili mu, k čemu slouží. On byl ale tenkrát velmi, velmi mladý, snad mu nebylo víc než čtrnáct patnáct let. Již dobyl království ve dvou různých světech a měl tolik magie, kolik si jen mág může přát. Byl nesmírně arogantní a pyšný. Nechtělo se mu číst myšlenky jiných lidí. Jak by se myšlenky jiných lidí mohly vůbec srovnávat s jeho? A tak se odmítl učit číst a psát latinsky - což by si jeho sloužící přáli -, a namísto toho si vymyslel vlastní písmo, s jehož pomocí by mohl trvale zaznamenat své myšlenky. Toto písmo nejspíš odráželo fungování jeho mysli více, než by kdy mohla latina. Tak tomu bylo na samém počátku. Čím ale déle prodléval v Anglii, tím víc se měnil, přestával být takový uzavřený samotář - přestával se podobat elfovi a začínal se podobat člověku. Nakonec se uvolil naučit se číst a psát jako ostatní lidé. Své písmo - říkal mu Královy litery - ale nezapomněl a zasvětil do něj pár svých oblíbených mágů, aby dokonaleji pronikli do jeho magie. Martin Pale se o Královych literách zmiňuje, stejně jako Belasis, ani jeden z nich však neviděl byť jen jediný tah brkem. Kdyby se něco z toho zachovalo a ještě Královou rukou, potom by jistě…"
Pan Norrell opět zmlkl.
"Tedy, pane Norrelle," ozval se Lascelles, "vy nás dnes pořád překvapujete. Tolik obdivu k člověku, jehož dle vlastních slov tolik nenávidíte a nesnášíte!"
"Ten obdiv ani o špetku nezmírňuje nenávist, kterou k němu chovám," opáčil pan Norrell ostře. "Řekl jsem, že to byl velký mág. Netvrdil jsem, že to byl dobrý člověk nebo že vítám jeho vliv na anglickou magii. To, co jste slyšel, byl navíc pouze můj soukromý názor, který by neměl proniknout na veřejnost. Childermass to ví. Childermass to chápe."
Pan Norrell nervózně pohlédl na Drawlighta, ten ale už před hodnou chvílí přestal poslouchat - sotva zjistil, že se Childermassovo vyprávění netýká nikoho ze společenské smetánky, ale jen yorkshirských sedláků a opilých sloužících. Teď ho plně zaměstnávalo leštění tabatěrky na šňupací tabák kapesníkem.
"Takže Clegg tu knihu ukradl?" obrátil se Lascelles na Childermasse. "To nám budete vyprávět?"
"Svým způsobem. Na podzim roku 1754 dal Findhelm tu knihu Cleggovi a řekl mu, ať ji donese jednomu muži ve vesnici Bretton na Derbyshirské vrchovině. Proč, to opravdu netuším. Clegg vyrazil na cestu a druhého či třetího dne cesty dorazil do Sheffeldu. Zastavil se tam v jedné hospodě a v ní narazil na kováře, jehož předcházela skoro stejně pozoruhodná pijanská pověst jako Clegga. Změřili své síly v pití a takto spolu soupeřili dva dny a dvě noci. Zpočátku pili, jen aby se vidělo, kdo z nich toho víc vydrží, ale druhého dne si začali navzájem dávat šílené opilecké úkoly. V koutě stál sud se slanými herynky. Clegg vyzval kováře, aby přešel po podlaze posypané těmito herynky. Tou dobou jim už přihlíželo početné obecenstvo a všichni kibicové a povaleči teď vyprázdnili sud a vydláždili podlahu rybami. Pak kovář chodil z jednoho konce místnosti na druhý, dokud nebyly ryby rozmačkané na kaši a sám kovář po mnoha pádech zkrvavený od hlavy až k patě. Kovář potom vyzval Clegga, ať obejde celou střechu hned u jejího kraje. Tou dobou byl už Clegg opilý celý den. Přihlížející si mnohokrát mysleli, že Clegg spadne a srazí si svůj bezcenný vaz, ale on nespadl. Nato Clegg kováři uložil, aby si opražil boty a snědl je - což dotyčný udělal a na oplátku zase Clegga vyzval, ať sežere Findhelmovu knihu. Clegg ji roztrhal na proužky a jeden po druhém je snědl."
Pan Norrell zděšeně vykřikl. Dokonce i Lascelles překvapeně zamrkal.
"Když se za několik dní Clegg vzbudil," pokračoval Childermass, "došlo mu, čeho se dopustil. Zamířil do Londýna a za čtyři roky ve wappingské krčmě zbouchl služtičku, která se stala Vinculovou matkou."
"Ale vysvětlení je přece nabíledni!" zvolal pan Norrell. "Ta kniha vůbec není ztracená. Historka o pijanském klání je jen Cleggův výmysl, který má Findhelma ošálit! Ve skutečnosti si tu knihu nechal a posléze ji předal svému synovi! Kdyby se nám teď jen podařilo odhalit…"

"Ale proč?" zeptal se Childermass. "Proč by měl vynaložit takové úsilí, jen aby získal knihu pro syna, kterého nikdy neviděl a na kterém mu v nejmenším nezáleželo? Vinculus navíc nebyl ani na světě, když se Clegg vydal do Derbyshiru."
Lascelles si odkašlal. "Pro jednou souhlasím s panem Childermassem, pane Norrelle. Kdyby tu knihu Clegg pořád měl nebo věděl, kde se dá najít, pak by se s ní jistě vytasil u soudu, anebo by s ní zkusil licitovat o svůj život."
"A pokud měl Vinculus z otcova zločinu takový prospěch," dodal Childermass, "proč by svého otce nenáviděl? Proč by se radoval, že mu pověsili tátu? Robert Findhelm si byl docela jistý, že ta kniha byla zničena - to je zjevné. Nan mi řekla, že Clegg byl oběšen za krádež knihy, ovšem Robert Findhelm proti němu nevznesl obvinění z krádeže. Findhelm ho obvinil z knihovraždy. A Clegg byl poslední člověk v Anglii, který byl za knihovraždu oběšen."
"Proč ale tedy Vinculus tvrdí, že tu knihu má, když ji jeho otec snědl?" podivil se Lascelles. "To přece není možné."
"Dědictví Roberta Findhelma nějak přešlo na Vincula, ale ani nepředstírám, že vím, jak k tomu došlo," řekl Childermass.
"A co ten člověk z Derbyshiru?" zeptal se pan Norrell zničehonic. "Říkal jste, že Findhelm posílal tu knihu nějakému člověku z Derbyshiru."
Childermass si povzdychl. "Projížděl jsem Derbyshirem na zpáteční cestě do Londýna a podíval jsem se i do vesnice Bretton. Tři domky a hospoda na holém kopci. Ať už měl Clegg vyhledat kohokoli, ten už je dávno mrtvý. Nepodařilo se mi tam nic najít."

Stephen Black a gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí seděli v horní místnosti Whartonovy kavárny v Oxford Street, kde se scházeli Nadraníci.
Gentleman jako obvykle mluvil o vřelých citech, které ke Stephenovi chová. "Což mi připomíná," pokračoval, "že se vám už několik měsíců chci omluvit a něco vám vysvětlit."
"Vy se mi chcete omlouvat, pane?"
"Ano, Stephene. Vy a já si nic na tomto světě nepřejeme víc než štěstí lady Poleové, a přece mě podmínky té ohavné mágovy smlouvy nutí vracet ji každé ráno do domu jejího manžela, kde si musí krátit dlouhou chvíli až do večera. A protože jste chytrý, jistě jste si musel povšimnout, že vás se žádná taková omezení netýkají, a nejspíš jste si lámal hlavu, proč vás nevezmu do Ztracené naděje, abyste byl šťastný na věky věků."
"Napadlo mě to, pane," přitakal Stephen. Odmlčel se, protože celá jeho budoucnost závisela na další otázce. "Ostatně, brání vám v tom něco?"
"Ano, Stephene. Svým způsobem ano."
"Aha," řekl Stephen. "Nu, tak to je krajně nešťastné."
"A nechcete vědět, co je to za omezení?" zeptal se gentleman.
"Ale ano, pane! Zajisté, pane!"
"Vězte tedy," pravil gentleman a nasadil při tom vážný a důstojný výraz, který na jeho tváři vypadal velmi nezvykle, "že my elfové dokážeme nahlédnout do budoucnosti. Osud si nás často vyvolí jako médium pro proroctví. V minulosti jsme některým křesťanům pomáhali naplnit velkou a vznešenou sudbu - například Juliu Caesarovi, Alexandru Velikému, Karlu Velikému, Williamu Shakespearovi, Johnu Wesleymu a tak podobně. Často je však naše povědomí o věcech příštích mlhavé a…" Gentleman divoce zagestikuloval, jako by před svou tváří chtěl smést husté pavučiny, "…nedokonalé. Z té velké náklonnosti, kterou k vám chovám, Stephene, jsem sledoval kouř hořících měst a bojišť a z umírajících mužů jsem vyrval vlhká, zkrvavená střeva, jen abych se dozvěděl něco o vaší budoucnosti. Jste skutečně předurčen stát se králem! Musím říci, že mě to ani v nejmenším nepřekvapuje! Od začátku mi velmi záleželo na tom, abyste se stal králem, a nebylo příliš pravděpodobné, že bych se v tom mýlil. Ba co víc, domnívám se, že už asi vím, které království vám má připadnout. Kouř, střeva i znamení jasně vypovídají o tom, že to má být království, kde jste již byl! Království, s nímž jste už úzce spojen."
Stephen čekal.
"Cožpak to nevidíte?" zvolal gentleman netrpělivě. "Musí to být Anglie! Ani vám nemohu vypovědět, jak mě potěšilo, když jsem se tuto důležitou zprávu dozvěděl!"
"Anglie!" vykřikl Stephen.
"Ano, vskutku! Anglii by nic neprospělo více, než kdybyste se stal jejím králem. Stávající král je slepý a všichni jeho synové jsou otylí násoskové! Teď již chápete, proč si vás nemohu vzít do Ztracené naděje. Bylo by ode mě zcela nepřijatelné, kdybych vás vytáhl z vašeho právoplatného království!"
Stephen se to chvíli snažil pochopit. "Nemohlo by to království ale být někde v Africe?" otázal se nakonec. "Možná je mi souzeno vrátit se tam a třebas ve mně tamější lid podle nějakého znamení pozná potomka jednoho ze svých králů?"
"Možná," přitakal gentleman nejistě. "Ale ne! To nejde. Chápejte, je to království, kde jste již byl. A vy jste do Afriky nikdy nezavítal. Ach, Stephene! Jak jen toužím, aby se ta úžasná sudba již naplnila! Toho dne spojím mnoho svých království s Velkou Británií - a budeme spolu žít v dokonalém přátelství a bratrství. Pomyslete, v jaký zmatek to uvede naše nepřátele! Pomyslete, jak se mágové budou užírat vzteky! Jak se budou proklínat, že s námi nezacházeli s větší úctou!"
"Já si ale myslím, že se musíte mýlit, pane. Nemohu vládnout Anglii. Ne s touhle…" roztáhl před sebe ruce. Černou kůží, dořekl v duchu. Nahlas pokračoval: "To mohlo napadnout jen vás, protože pro mne máte takovou slabost. Z otroků se nestávají králové, pane."
"Z otroků? Co tím myslíte, Stephene?"
"Narodil jsem se do otroctví, pane. Tak jako mnozí mé rasy. Moje matka byla otrokyně na jamajském velkostatku, jejž vlastnil dědeček sira Waltera. Když mu dluhy začaly přerůstat přes hlavu, vyplul sir William na Jamajku onen statek prodat - a mimo jiné s sebou přivezl mou matku. Lépe řečeno si ji hodlal přivézt domů jako služku, ale cestou jsem se jí

narodil já a ona při porodu zemřela."
"Ha!" zvolal gentleman vítězoslavně. "Pak je to přesně tak, jak jsem říkal! Ti zlotřilí Angličané vás i vaši váženou matku zotročili a poškodili svými úklady!"
"Nu, ano, pane. To je svým způsobem pravda. Teď už ale nejsem otrok. Nikdo, kdo stane na britské půdě, nemůže být otrok. Vzduch Anglie je vzduchem svobody. Angličané jsou právem pyšní, že je tomu tak." To jim ovšem nebrání, dodal v duchu, vlastnit otroky v jiných zemích. Nahlas prohlásil: "Od okamžiku, kdy mě komorník sira Williama vynesl jako mimino ven z lodi, jsem byl svobodný."
"Přesto bychom je měli potrestat!" rozohnil se gentleman. "Manžela lady Poleové můžeme zabít snadno a pak se vypravím do Pekla a najdu jeho dědečka a potom…"
"Ale nezotročoval přece sir William a sir Walter," namítl Stephen. "Sir Walter se odjakživa stavěl proti obchodu s otroky. A sir William se ke mně zachoval laskavě. Nechal mě pokřtít a poskytl mi vzdělání."
"Pokřtít? Cože? I jméno vám vnutili nepřátelé? Jméno jako otrocký cejch? Pak vám důrazně radím, abyste ho odvrhl, až nastoupíte na anglický trůn! Jak vám říkala matka?"
"Nevím, pane. Nejsem si jist, že mi dala vůbec nějaké jméno."
Gentleman přivřel oči; bylo vidět, že usilovně přemýšlí. "Byla by to divná matka," uvažoval nahlas, "kdyby své dítě nepojmenovala. Ano, jistě existuje jméno, které vám patří. Které vám doopravdy náleží. To je mi jasné. Jméno, jímž vám v duchu říkala v těch drahocenných chvílích, kdy vás držela v náručí. Vy nejste zvědavý, jaké to bylo jméno?"
"Abych nebyl, pane. Ale moje matka je dávno mrtvá. Dost možná to jméno neřekla živé duši. Nedochovalo se ani její vlastní jméno. Kdysi v dětství jsem se zeptal sira Williama, ale ten si nedokázal vzpomenout."
"Bezpochyby ho dobře znal, ale ve své zlobě vám ho nechtěl prozradit. To jméno by dokázal najít jen někdo výjimečný, Stephene - osoba vzácně bystrá, obdařená neobyčejnými vlohami a vznešenou povahou. Vlastně já. Ano, to udělám. Na důkaz citů, které k vám chovám, najdu vaše pravé jméno!"

31
SEDMNÁCT MRTVÝCH NEAPOLITÁNŮ
Duben 1812 - červen 1814

T
ou dobou fungovala v britské armádě řada průzkumníků, kteří měli za úkol vyptávat se místního obyvatelstva, krást francouzské armádě depeše a vždycky mít přehled o tom, kde se nacházejí francouzské jednotky. A i kdybyste o válce měli hodně romantické představy, tito Wellingtonovi zvědi je předčili. Při měsíčku se brodili řekami a v nemilosrdném slunečním žáru zdolávali pohoří. Žili spíš za francouzskými liniemi než za anglickými a znali každého, kdo stranil britské věci.
Největším z těchto průzkumníků byl bez nejmenších pochyb major Colquhoun Grant z 11. pěšího pluku. Když Francouzi vzhlédli od toho, co zrovna dělali, často spatřili majora Granta na koni, jak je pozoruje z vršku dalekého kopce. Prohlížel si je dalekohledem a potom si o nich dělal poznámky do svého zápisníčku. Byli z toho jako na trní.
Jednoho dubnového rána roku 1812 se major Grant úplnou náhodou ocitl v sevření mezi dvěma jízdními hlídkami. Když se ukázalo, že jim neujede, ponechal koně jeho osudu a schoval se v malém hájku. Major Grant se vždy považoval spíš za vojáka než za špióna, a tak poctivě nosil uniformu. Naneštěstí byla uniforma 11. pěšího pluku (tak jako skoro každého pěšího pluku) jasně červená a mezi rašícími jarními listy ho Francouzi našli bez sebemenší námahy.
Pro Brity bylo zajetí Granta pohromou podobného kalibru, jako by přišli o celou brigádu. Lord Wellington okamžitě vyslal naléhavé depeše - některé francouzským generálům, v nichž navrhoval výměnu zajatců, a další velitelům guerrillerů, v nichž sliboval stříbrné tolary a spousty zbraní, pokud se jim podaří Granta vysvobodit. Když žádný z těchto návrhů nepřinesl kýžené ovoce, musel lord Wellington zvolit jiný plán. Najal si nechvalně známého a divokého náčelníka guerrillerů Jerónima Saornila, aby majora Granta našel a dovedl k němu Jonathana Strange.
"Saornil člověku nahání hrůzu," upozornil lord Wellington Strange před odjezdem, "ale nebojte se, vy si totiž s ním v tomhle ohledu nezadáte."
Saornil a jeho muži, to byla skutečně tlupa hrdlořezů. Byli špinaví, zarostlí a páchli. Za pasem se jim houpaly šavle a nože a přes rameno měli přehozené pušky. Šaty i sedlové podložky jim zdobily kruté obrázky plné násilí: lebky se zkříženými hnáty, srdce naražená na nožích, šibenice, lámání v kole, krkavci vyklovávající srdce a oči a další, podobně příjemné motivy. Na první pohled se zdálo, že jsou vyskládané z perleti, ale při bližším ohledání se ukázalo, že to jsou zuby všech Francouzů, které zabili. Obzvláště na Saornilovi viselo tolik zubů, že při každém pohybu chřestily, jako by všichni ti mrtví Francouzi drkotali zuby strachem.
Saornil a jeho rabiáti věděli, že svými symboly a nástroji smrti vyděsí každého, na koho narazí. Proto je trochu vyvedlo z míry, že anglický mág je v tomto ohledu trumfl - přivezl si s sebou totiž rakev. Tak jako mnoho násilníků byli i oni dosti pověrčiví. Jeden z nich se Strange zeptal, co je uvnitř té rakve. Ten mu bezstarostně odpověděl, že člověk.
Po několika dnech jízdy dovedli partyzáni Strange na kopec, který skýtal dobrý výhled na hlavní silnici vedoucí ze Španělska do Francie. Tuhle silnici, ujišťovali partyzáni Strange, major Grant a jeho věznitelé nemohou minout. Saornilovi muži rozbili poblíž tábor a připravili se na delší čekání. Třetího dne spatřili početnou skupinu Francouzů a v jejich středu jel v jasně červené uniformě major Grant. Strange okamžitě nařídil otevřít rakev. Tři guerrillerové si tedy vzali sochory a víko vypáčili. Uvnitř našli keramického člověka - jakousi figurínu ze stejné červené hlíny, z níž Španělé vyrábějí barevné talíře a džbány. Figurína byla v životní velikosti, ovšem splácaná jen halabala. Místo očí měla jen dvě díry a o nějakém nose se už vůbec nedalo mluvit. Byla ovšem pečlivě oblečená do uniformy důstojníka 11. pěšího pluku.

"Až se francouzská eskorta dostane k tamté skále," obrátil se Strange na Saornila, "vezměte své muže a napadněte ji."
Saornil si to musel chvíli přebírat, zvláště proto, že Strangeova gramatika a výslovnost byla poněkud výstřední. Když konečně pochopil, zeptal se: "Máme se tedy pokusit osvobodit El Bueno Granta?" (Španělé totiž majoru Grantoví přezdívali El Bueno Granto.)
"Rozhodně ne!" zavrtěl Strange hlavou. "El Bueno Granta nechtě na mně!"
Saornil a jeho muži se přesunuli do půli kopce, kde je díky řídkému stromoví nebylo ze silnice vidět. A odtud také zahájili palbu. Francouze to naprosto zaskočilo. Někteří padli, mnoho jiných utrpělo zranění. U silnice nestály žádné balvany a rostlo zde jen velmi málo keřů - sotva se bylo kde schovat -, ale cesta se otvírala před nimi a po ní svým útočníkům mohli s trochou štěstí ujet. Po pár minutách paniky a zmatku se Francouzi vzpamatovali, sebrali raněné a začali urychleně ustupovat.
Cestou na vršek kopce partyzáni dost pochybovali, že by bylo čehokoli dosaženo; koneckonců postavu v červených šatech viděli mezi Francouzi na útěku. Když došli na místo, kde nechali mága, s úžasem shledali, že již není sám. Byl s ním major Grant. Ti dva seděli v družném hovoru na skále, jedli studené kuře a zapíjeli ho červeným bordeauxským vínem.
"…Brighton ještě celkem ujde," říkal právě major Grant, "ale osobně dávám přednost Weymouthu."
"Já žasnu," opáčil Strange. "Weymouth nemůžu ani vystát. Strávil jsem tam jeden z nejmizernějších týdnů svého života. Byl jsem až po uši zamilovaný do holky jménem Marianne a ona mi dala košem kvůli jednomu chlápkovi se skleněným okem a statkem na Jamajce."
"Za to ale Weymouth nemůže," namítl major Grant. "Á, kapitán Saornil!" Na pozdrav zamával na náčelníka kuřecím stehýnkem. "Buenos días!"
Důstojníci a vojáci francouzské eskorty zatím pokračovali v cestě do Francie, a když dorazili do Bayonne, předali vězně náčelníku bayonnské tajné policie. Ten se osobně přišel přivítat s člověkem, jehož pokládal za majora Granta. Když si s ním potřásl rukou, poněkud ho znepokojilo, že majorovi celou paži utrhl. Překvapilo ho to natolik, že ji upustil, a ta se roztříštila na tisíc kousků. Obrátil se k majoru Grantoví, že se mu omluví, ale v tu chvíli s ještě větší hrůzou seznal, že se po majorově tváři začaly šířit velké černé praskliny. Nato majorovi upadl kus hlavy - čímž se zjistilo, že byla uvnitř úplně dutá - a hned potom spadl a rozbil se jako pan Vajíčko v říkance matky Husy.

Dvaadvacátého července svedl Wellington s Francouzi bitvu před starobylým univerzitním městem Salamanca. Britská armáda tehdy dosáhla nejdrtivějšího vítězství za několik posledních let.
Té noci se francouzská armáda dala na útěk lesy, které se rozkládaly na jih od Salamanky. Když ovšem prchající vojáci zvedli hlavu, ohromil je pohled na to, jak se k nim skrz ztemnělé stromy řítí letky andělů. Andělé zářili oslepujícím světlem. Křídla měli bílá jako labutě a roucha jim hrála všemi barvami jako perleť, rybí šupiny či obloha před bouřkou. V rukou svírali planoucí kopí a jejich oči žhnuly božským hněvem. Prolétali stromy úžasnou rychlostí a mávali kopími Francouzům do tváří.
Na mnoho vojáků padla taková hrůza, že se obrátili a prchali zpátky k městu - přímo do náruče pronásledujícímu britskému vojsku. Většina jich byla v takovém šoku, že se prostě jen zastavili a zírali. Jeden muž, odvážnější a ráznější než ostatní, se snažil pochopit, co se děje. Připadlo mu vysoce nepravděpodobné, že by se nebesa najednou dala na stranu nepřátel Francie; koneckonců něco takového se nestalo už od časů Starého zákona. Povšiml si, že i když andělé hrozí vojákům kopími, neútočí na ně. Počkal, až se jeden anděl spustí k němu, a vrazil do něj šavli. Šavle nenarazila na žádný odpor - nic než vzduch. Ani na andělovi ale nebylo znát sebemenší zranění či úlek. Onen Francouz tedy okamžitě zavolal na své krajany, že se nemají proč bát; jde pouze o iluze vyvolané Wellingtonovým mágem, které jim nemohou ublížit.
Francouzští vojáci tedy pokračovali dál po cestě, pronásledováni přízračnými anděly. Jakmile vyšli z lesa, ocitli se na břehu řeky Tormes. Přes řeku se klenul starobylý most, který vedl do města Alba de Tormes. Spojenci lorda Wellingtona nechali tento most omylem zcela nestřežený. Francouzi po něm prošli a unikli skrz město.

O několik hodin později, krátce po svítání, projel unavený lord Wellington po mostě do Alba de Tormes. Doprovázeli ho další tři pánové: plukovník de Lancey, jenž byl zástupcem náčelníka zásobovací služby; pohledný mladík jménem Fitzroy Somerset, jenž lordu Wellingtonovi sloužil jako vojenský tajemník; a Jonathan Strange. Všichni byli zaprášení, špinaví z bitvy a nikdo z nich už několik dní nespal v posteli. A ani nebylo pravděpodobné, že by v brzké době do nějaké ulehli, neboť lord Wellington hodlal prchající Francouze nadále pronásledovat.
Město se svými kostely, kláštery a středověkými stavbami se naprosto jasně rýsovalo oproti opalizující obloze. I přes časnou ranní hodinu (bylo jen pár minut po půl šesté) už byli jeho obyvatelé na nohou. Zvony již vyzváněly na oslavu porážky Francouzů. Pluky unavených britských a portugalských vojáků defilovaly ulicemi a místní vycházeli z domů a vnucovali jim chléb, ovoce či květiny. Povozy s raněnými se řadily u zdi, zatímco mužstvo na rozkaz velícího důstojníka hledalo špitál a jiná místa, kde by je přijali. Z jednoho kláštera dorazilo pět šest nepříliš pohledných, zato schopných jeptišek, které teď obcházely raněné a dávaly jim napít mléka z plechových hrníčků. Malí kluci, které nikdo nedokázal udržet v posteli, nadšeně vítali každého vojáka, kterého spatřili, a pokud mu to nevadilo, mašírovali za ním jako na přehlídce.
Lord Wellington se rozhlédl. "Watkinsi!" zavolal na vojáka v uniformě dělostřelectva.
"Ano, mylorde?" odpověděl dělostřelec.
"Sháním snídani, Watkinsi. Vy jste asi neviděl mého kuchaře, že ne?"
"Seržant Jefford prý viděl vaše lidi, jak jdou nahoru ke hradu, mylorde."
"Děkuji vám, Watkinsi," řekl lord Wellington a popojel se svou skupinkou dál.

Z hradu Alba de Tormes popravdě řečeno příliš nezbylo. Před mnoha lety ho na počátku války oblehli Francouzi a až na jednu věž byl celý v troskách. Tam, kde druhdy vévodové z Alby žili v nepředstavitelném přepychu, si dnes ptáci postavili hnízda a divoká zvířata vyhloubila doupata. Krásné italské nástěnné malby, jimiž byl hrad kdysi proslulý, působily nyní mnohem méně impozantně, když po veškerých stropech byla veta a ony tak byly vystaveny dešti, krupobití, plískanici a sněhu. Jídelna tu postrádala pohodlí jiných jídelen, rozkládala se pod širým nebem a v jejím středu rostla břízka. To ale služebnictvo lorda Wellingtona ani v nejmenším netrápilo; zvykli si jeho lordstvu servírovat jídlo na mnohem podivnějších místech. Pod břízku postavili stůl a prostřeli jej bílým ubrusem. A zatímco Wellington se svými společníky jel ke hradu, začali na něj nakládat talíře s dalamánky, plátky španělské šunky, mísy s meruňkami a talířky s čerstvým máslem. Wellingtonův kuchař odešel usmažit ryby, ledvinky na divoko a k tomu uvařit kávu.
Oni čtyři gentlemani se posadili. Plukovník de Lancey prohodil, že už ani nepamatuje, kdy měl naposledy kus žvance v žaludku. Někdo jiný mu přitakal a pak se všichni chutě pustili do jídla a pití.
Pomalu se dostávali do své kůže a bylo jim i trochu víc do řeči, když dorazil major Grant.
"Á, dobré ráno, Grante," pozdravil ho lord Wellington. "Posaďte se a posnídejte s námi."
"Za chviličku, vaše lordstvo. Ale nejdřív pro vás mám zprávy. A docela překvapivé. Francouzi podle všeho přišli o šest děl."
"O šest děl?" opakoval lord Wellington takřka bez zájmu a přidal si ledvinky s dalamánkem. "Jistěže přišli o děla. Somersete!" obrátil se na svého vojenského tajemníka. "Kolik kusů francouzské artilerie jsme včera ukořistili?"
"Jedenáct, vaše lordstvo."
"Ne, ne, vaše lordstvo," pospíšil si major Grant. "Omlouvám se, ale vy mi nerozumíte. Nemluvím o kanónech ukořistěných během bitvy. Tahle děla se do bitvy ani nedostala. Poslal je Francouzům generál Caffarelli ze severu. Jenže nedorazila včas, aby mohla být nasazena do bitvy. Popravdě řečeno nedorazila vůbec. Generál Caffarelli věděl, že se nalézáte poblíž, vaše lordstvo, a že na Francouze tvrdě dotíráte, a tak je chtěl přesunout co nejrychleji. Jejich ochranou pověřil prvních třicet vojáků, kteří mu přišli pod ruku. A jak se říká, práce kvapná málo platná, vaše lordstvo - deset z těch třiceti mužů totiž byli Neapolitáni."
"Neapolitáni? Vážně?" ověřoval si lord Wellington.
De Lancey a Somerset se na sebe potěšené zadívali a i Jonathan Strange se usmál.
Věc se měla tak, že i když Neapol patřila k francouzskému císařství, Neapolitáni Francouze nenáviděli. Mladí muži z Neapole byli nuceni narukovat k francouzské armádě, ale využívali každé příležitosti k dezerci a často přebíhali k nepříteli.
"Ale co ostatní vojáci?" otázal se Somerset. "Musíme přece předpokládat, že zabrání Neapolitánům napáchat větší škody, ne?"
"Ten zbytek vojáků už nic nezmůže," vyložil jim major Grant. Všichni jsou totiž mrtví. Dvacet párů francouzských bot a dvacet francouzských uniforem nyní visí ve vetešnictví v Salamance. Všechny pláště jsou vzadu rozříznuté tenkou čepelí, pravděpodobně italským stiletem, a celé zakrvácené."
"Takže kanóny jsou v rukou italských dezertérů, že?" ozval se Strange. "Co s nimi hodlají dělat? Zahájí s nimi soukromou válku?"
"Ne, ne," zavrtěl hlavou Grant. "Prodají je tomu, kdo nabídne nejvíc. Buďto vám, vaše lordstvo, nebo generálu Casta?osovi. (Tak se jmenoval generál velící španělské armádě.)
"Somersete!" oslovil ho lord Wellington. "Kolik bych měl nabídnout za šest francouzských kanónů? Čtyři sta tolarů?"
"Mám za to, že odpověď na tuto otázku znám," prohlásil major Grant. "Před čtyřmi nocemi se na jednom úbočí nedaleko od Castrejónu na malém hřbitově tajně sešli dva muži. Na sobě měli rozedrané francouzské uniformy a mluvili nějakým italským nářečím. Chvíli se radili a pak vyrazili, jeden na jih k pozicím francouzské armády u Cantalapiedry, ten druhý na sever k Douru. Vaše lordstvo, soudím, že neapolští dezertéři rozesílají zprávy svým krajanům, aby se k nim připojili. Nejspíš se domnívají, že za peníze, které za ta děla dostanou buď od vás nebo od generála Casta?ose, budou moci všichni doplout do Neapole na zlaté lodi. Není mezi nimi snad jediný, který by neměl bratra či bratrance v nějakém dalším francouzském pluku. Nechtějí se vrátit domů a podívat se svým matkám a babičkám do očí, aniž by s sebou přivezli svoje příbuzné."
"Taky jsem častokrát slyšel, že Italky nejdou pro ránu daleko," přikývl plukovník de Lancey.
"Teď už nám stačí jen najít nějaké Neapolitány," pokračoval major Grant, "a vyslechnout je. Jsem si jist, že budou vědět, kde se ti zloději s děly nacházejí."
"Máme mezi zajatci ze včerejška nějaké Neapolitány?" zeptal se Wellington.
Plukovník de Lancey vyslal jednoho muže, aby to zjistil.
"Ovšemže," pokračoval Wellington zamyšleně, "by mi mnohem víc vyhovovalo, kdybych nemusel platit vůbec nic. Merline!" (To byla jeho přezdívka pro Jonathana Strange.) "Kdybyste byl tak laskav a vyčaroval nám vidění těch Neapolitánů, možná bychom získali nějaká vodítka, kam se s těmi děly schovali, a pak bychom si pro ně prostě došli!"
"Možná," zamumlal Strange.
"Třebas bude v pozadí hora zvláštního tvaru," prohlásil lord Wellington optimisticky, "nebo vesnice s charakteristickou vížkou kostela. Jeden z našich španělských zvědů to místo brzy pozná."
"Třebas," pokýval hlavou Strange.
"Vy tomu příliš nevěříte."
"Odpusťte mi, vaše lordstvo, ale - jak už jsem myslím vysvětloval několikrát - vidiny se pro tyhle účely naprosto nehodí."
"Nu a můžete mi nabídnout něco lepšího?" zeptal se lord Wellington.
"Ne, mylorde. Momentálně ne."

"Pak je rozhodnuto!" řekl lord Wellington. "Pan Strange, plukovník de Lancey a major Grant mohou svou pozornost napřít k nalezení těch děl. Já se Somersetem půjdeme potrápit Francouze." Podle Wellingtonova rázného chování bylo jasné, že očekává, že s tím vším velmi brzy začnou. Strange a štábní důstojníci zhltli zbytek snídaně a každý z nich si šel po svém.

Kolem poledne seděli lord Wellington a Fitzroy Somerset na koních na povlovném hřebeni poblíž vesnice García Hernandez. Na kamenité pláni pod nimi se několik brigád britských dragounů hotovilo k útoku na pár eskadron kavalerie, které tvořily zadní voj francouzské armády.

V tom okamžiku k nim nahoru vyjel plukovník de Lancey.

"Á, pane plukovníku," ozval se lord Wellington. "Už jste mi našel nějaké Neapolitány?"

"Mezi zajatci žádní Neapolitáni nejsou, mylorde," odpověděl de Lancey. "Ale pan Strange navrhl, abych se na včerejším bojišti poohlédl po nějakých padlých. Kouzlem pak identifikoval sedmnáct mrtvých jako Neapolitány."

"Mrtvoly!" pronesl lord Wellington a překvapeně odložil dalekohled. "K čemu proboha potřebuje mrtvoly?"

"Na to jsme se ho rovněž zeptali, vaše lordstvo, ale on začal mlžit a přímé odpovědi se vyhnul. Požádal nás ovšem, abychom ty mrtvé muže uložili někam do bezpečí, kde se neztratí a kde ani nepřijdou k úhoně."

"Inu, člověk asi nemůže zaměstnávat mága a pak si stěžovat, že se nechová jako ostatní lidé," usoudil Wellington.

V tom okamžiku jeden důstojník poblíž vykřikl, že dragouni přešli do trysku a brzy napadnou Francouze. Mágovy výstřednosti byly okamžitě zapomenuty; lord Wellington přiložil dalekohled k oku a všichni přítomní věnovali pozornost bitvě.

Strange se zatím vrátil z bojiště do hradu Alba de Tormes. V Prašné věži (jediné věži, která z celého hradu zůstala stát) už předtím našel nevyužitou místnost a zabavil ji pro své účely. Po pokoji se porůznu válelo Norrellových čtyřicet knih. Všechny byly pořád víceméně celé, některé však už vypadaly notně odrbaně. Pro Strangeovy zápisníky a papíry počmárané útržky kouzel a magickými výpočty nebylo podlahu prakticky vidět. Na stole uprostřed místnosti stála široká a mělká stříbrná miska naplněná vodou. Okenice byly pevně zavřené, jediné světlo v místnosti vycházelo z té stříbrné misky. Vzato kolem a kolem šlo o nefalšovanou čarodějovu jeskyni a pohledná španělská služtička, která Strangeovi pravidelně nosila kávu a mandlové sušenky, z toho byla úplně vyděšená a vždycky vyběhla, jen co položila tácy na stůl.

Na pomoc přijel Strangeovi důstojník 18. husarského pluku jménem Whyte, jenž nějaký čas bydlel v domě britského vyslance v Neapoli. Kapitán byl kromobyčejně zběhlý v jazycích a neapolskému dialektu rozuměl perfektně. Strangeovi nedělalo potíže vyvolat vidiny, ale přesně jak předpověděl, skýtaly jen pramálo vodítek k určení polohy hledaných mužů. Zjistil, že děla jsou zpola ukrytá za nějakými světle žlutými skalami - takovými skalami, jichž se po celém poloostrově nacházelo nepočítané - a že muži táboří v řídkém lese pozůstávajícím z olivovníků a borovic - tedy přesně v takovém lesíku, na který člověku padne oko, ať už se zadívá kterýmkoli směrem.

Kapitán Whyte stál Strangeovi po boku a překládal všechno, co Neapolitáni řekli, do jasné a stručné angličtiny. Ačkoli však zírali do stříbrné mísy celý den, příliš se toho nedozvěděli. Když člověk osmnáct měsíců hladoví, když neviděl svou manželku či děvče po dva roky, když poslední čtyři měsíce spal v blátě a na kamení, neblaze to ovlivní jeho konverzační dovednosti. Neapolitáni si toho neměli moc co říci, a když už mezi nimi padlo pár slov, týkala se většinou jídel, která by nejradši jedli, půvabů nepřítomných manželek a milenek, z nichž by se rádi těšili, a měkkých péřových matrací, na nichž by nejraději spali.

Strange a kapitán Whyte zůstali ve věži půlku noci a většinu následujícího dne a celou tu dobu se věnovali monotónnímu sledování Neapolitánů. K večeru druhého dne přivezl pobočník zprávu od Wellingtona. Jeho lordstvo zřídilo velitelství ve vesnici Flores de Ávila a jak Strange, tak kapitán Whyte se tam k němu měli připojit. A tak zabalili Strangeovy knihy, stříbrnou misku a další majetek a vydali se na horké a prašné cesty.

Ukázalo se, že Flores de Ávila bude pěkný zapadákov - neznal ho totiž ani jeden ze Španělů či Španělek, které kapitán Whyte oslovil. Když se ale dvě největší evropské armády ubírají jednou cestou, nemohou po sobě nezanechat nějaké známky svého průchodu; Jonathan Strange a kapitán Whyte zjistili, že udělají nejlépe, když budou sledovat stopu odhozené výstroje, polámaných povozů, mrtvol a hodujících černých ptáků. Na pozadí prázdných kamenitých plání tyto výjevy ze všeho nejvíc připomínaly středověké obrazy Pekla a vyprovokovaly Strange k mnoha poznámkám o hrůze a zbytečnosti války. Za normálních okolností by se kapitán Whyte jakožto voják z povolání se Strangem hádal, ale i na něj zapůsobil chmurný charakter jejich okolí, a tak jen odvětil: "Máte pravdu, pane, naprostou pravdu."

Ovšem voják by se takovými záležitostmi neměl zaobírat příliš dlouho. Jeho život je plný strázní, a tak musí najít potěšení, kde se dá. Třebaže se může chvíli zamýšlet nad zvěrstvy kolem sebe, stačí ho posadit mezi jeho druhy a je takřka nepředstavitelné, že by mu to nezvedlo náladu. Strange a kapitán Whyte dojeli do Flores de Ávila zhruba v devět hodin a během pěti minut se už oba vesele zdravili se svými kamarády, poslouchali poslední klepy o lordu Wellingtonovi a dopodrobna se vyptávali na bitvu z předchozího dne - další porážku, kterou uštědřili Francouzům. Jeden by skoro neuhádl, že za posledních dvanáct měsíců viděli něco, co by je vyvedlo z rovnováhy.

Velitelství bylo zřízeno v rozpadlém kostele na úbočí nad vesnicí a tam na ně také čekal lord Wellington, Fitzroy Somerset, plukovník de Lancey a major Grant.

Ačkoli lord Wellington vyhrál během dvou dní tentýž počet bitev, nezastihli ho v nejlepší náladě. Francouzská armáda, jež po celé Evropě proslula svými rychlými přesuny, se od něj odpoutala a nyní byla na cestě do Valladolidu a bezpečí.

"Je mi naprostou záhadou, jak mohou pochodovat tak rychle," stěžoval si lord Wellington, "a dal bych hodně za to, kdybych je mohl dohnat a zničit. Ale jinou armádu než tuhle nemám, a pokud ji vyčerpám, jinou si obstarat nemůžu."

"Ozvali se nám ti Neapolitáni s děly," informoval major Grant Strange a kapitána Whyta. "Požadují sto tolarů za kus, tedy šest set tolarů celkem."

"Což je příliš," shrnul lord Wellington stručně. "Pane Strangi, kapitáne Whyte, doufám, že pro mě máte dobré zprávy."

"Ani ne, mylorde," odpověděl Strange. "Neapolitáni jsou v lese, já ale nemám nejmenší ponětí, kde by ten les tak mohl být. Nevím, jak dál. Vyčerpal jsem všechny prostředky, které znám."
"Pak se musíte rychle naučit něco jiného!"
Chvíli to vypadalo, že Strange vmete lordu Wellingtonovi do tváře něco ostrého, pak si to ale rozmyslel, povzdychl si a otázal se, zdali je těch sedmnáct mrtvých Neapolitánů v bezpečí.
"Uložili je do zvonice," odpověděl plukovník de Lancey. "Dává na ně pozor seržant Nash. Ale ať už je chcete k čemukoli, radím vám, abyste se k tomu rychle rozhoupal. Pochybuji, že by v tomhle horku vydrželi o moc déle."
"Vydrží ještě přes noc," ujistil ho Strange. "Noci jsou chladné." Pak se obrátil a vyšel z kostela. Wellingtonův štáb sledoval jeho odchod s jistou zvědavostí. "Víte," prohlásil Fitzroy Somerset, "opravdu by mě zajímalo, co s těmi sedmnácti mrtvolami hodlá provést."
"Ať už je to cokoli," řekl Wellington, namočil si brko v inkoustu a napsal první řádek dopisu ministrům v Londýně, "vůbec ho to pomyšlení netěší. Dělá všechno, co může, aby se tomu vyhnul."
Té noci se Strange pustil do magie, s níž zatím neměl nic do činění. Pokusil se proniknout do snů té neapolitánské čety. V tom dosáhl naprostého úspěchu.
Jednomu muži se zdálo, jak ho až na strom pronásleduje zuřivá pečená Jehněčí kýta. Seděl na stromě, plakal hlady, zatímco Jehněčí kýta obíhala kolem a hrozivě na něj vystrkovala kyčelní kloub. Krátce poté se k Jehněčí kýtě přidalo pět šest škodolibých Vajíček natvrdo, která si o něm špitala neslýchané lži.
Jinému Neapolitánovi se zdálo, že za cesty lesíkem potkal svou mrtvou matku. Řekla mu, že se zrovna podívala do králičí nory a na jejím dně spatřila Napoleona Bonaparta, anglického krále, papeže a ruského cara. Onen muž se do králičí nory vsoukal, aby se o tom přesvědčil, když se ale dostal až na dno, zjistil, že Napoleon Bonaparte, anglický král, papež a ruský car jsou ve skutečnosti jedna a tatáž osoba, odulý obr velký jako kostelní věž, se zrezivělými železnými zuby a hořícími koly místo očí. "Cha!" ušklíbl se zlobr. "Nemyslel jste si snad doopravdy, že jsme ve skutečnosti různí lidé, že ne?" A sáhl do bublajícího kotle, který stál poblíž, vytáhl z něj spáčova malého synka a snědl ho. Zkrátka a dobře sny Neapolitánů i přes svou zajímavost nebyly příliš poučné.
Příštího rána v deset hodin seděl lord Wellington u provizorního stolu v kněžišti rozpadlého kostela. Zvedl oči od práce a povšiml si, jak do kostela vchází Strange. "Nuže?" zeptal se.
Strange si povzdychl a řekl: "Kde je seržant Nash? Potřebuji ho, aby mi vynosil ty mrtvoly. S vaším dovolením, mylorde, se pokusím o kouzlo, o němž jsem jednou slyšel."
Po velitelství se brzy rozkřiklo, že mág se hodlá pokusit o něco s těmi mrtvými Neapolitány. Flores de Ávila nebyl ani městys, sotva by se tu našlo víc než sto domů. Předchozí večer proběhl velmi nudně na armádu mladých mužů, kteří právě dosáhli velkého vítězství a kterým se chtělo oslavovat. Všichni tu považovali za vysoce pravděpodobné, že Strangeova magie bude nejlepším povyražením toho dne. Brzy se na to přišel podívat malý dav důstojníků i mužstva. Kostel byl obehnán kamennou terasou, z níž se naskýtal výhled do úzkého údolí a na impozantní bledé hory. Stráně byly oděné olivovými háji a vinicemi. Seržant Nash a jeho muži vytahali sedmnáct mrtvol ze zvonice a opřeli je o nízkou zídku u okraje terasy.
Strange kolem nich prošel a každého si prohlédl. "Snad jsem vám výslovně zdůrazňoval," obrátil se k seržantu Nashovi, "že si nepřeji, aby se těch mrtvol kdokoli dotkl."
"Pane, jsem si jist, že žádný z našich kluků na ně ani nesáhl," rozhořčil se seržant Nash. "Ale mylorde," obrátil se na Wellingtona, "sotva byste tenkrát na bojišti našel jedinou mrtvolu, jíž by nepravidelné španělské jednotky neudělaly něco…" Načež obšírně rozebral nejrůznější nedostatky španělského národního charakteru a svůj výklad ukončil tvrzením, že kdyby si člověk byť jen zdřímL někde, kde by mohl Španělům padnout do rukou, pak bude po probuzení litovat.
Lord Wellington na něj netrpělivě mávl rukou, aby už zmlkl. "Nevšiml jsem si, že by byli nějak moc zohaveni," řekl Strangeovi. Vadilo by, kdyby byli?"
Strange rozčileně zamumlal, že na tom nejspíš nesejde, tedy až na to, že se na ně bude muset dívat.
Většina Neapolitánů měla jen ty rány, které se pro ně ukázaly být smrtelné, všichni byli ovšem vysvlečení donaha a pár jich mělo uříznuté prsty - aby se jim snáze daly stáhnout prsteny. Krásu jednoho donedávna pohledného mladíka teď hyzdily vytrhané zuby (z nichž si někdo chtěl udělat umělé) a uřezané černé vlasy (na paruky).
Strange požádal jednoho vojáka, aby mu přinesl ostrý nůž a čistý obvaz. Když ten nůž dostal, odložil kabát a vyhrnul si rukávy košile. Pak si začal mumlat cosi latinsky. Potom si dlouhým tahem do hloubky rozřízl paži, a když mu z ní začala pořádně tryskat krev, nechal ji stříkat nad hlavami mrtvol. Dal si tu práci a každé pomazal oči, jazyk a chřípí. Po chvíli se probudila první mrtvola. Jak se jí vyschlé plíce plnily vzduchem, příšerně chroptěla a její končetiny sebou děsivě cukaly. Nato začala ožívat jedna mrtvola za druhou a promlouvaly k sobě hrdelním jazykem obsahujícím větší díl skřeků než jakýkoli jazyk, který přihlížející znali.
Dokonce i Wellington trošičku zbledl a jen Strangem to nijak nehnulo.
"Panebože!" vykřikl Fitzroy Somerset, "co je to za jazyk?"
"Domnívám se, že jde o jeden z dialektů Pekla," odpověděl Strange.
"Opravdu?" přesvědčoval se Somerset. "Tak to je pozoruhodné."
"Osvojili si ho velmi rychle," poznamenal lord Wellington, "vzhledem k tomu, že jsou mrtví jen tři dny." Pro promptní a efektivní postup měl odjakživa slabost. "Ale mluvíte tím jazykem?" zeptal se Strange.
"Ne, vaše lordstvo."
"Jak pak s nimi máme mluvit?"
Namísto odpovědi se Strange chopil hlavy první mrtvoly, rozevřel jí brebentící ústa a plivl jí do nich. V tom okamžení přešla do svého rodného, pozemského jazyka - hutného neapolského dialektu, který byl úplně stejně nesrozumitelný a

takřka stejně hrozný jako řeč, jíž mrtvola mluvila předtím. Jednu výhodu ale měl: kapitán Whyte mu bez problémů rozuměl.
Major Grant a plukovník de Lancey s pomocí kapitána Whyta mrtvé Neapolitány vyslechli a jejich odpovědi jim udělaly velkou radost. Mrtví Neapolitáni se svým vyšetřovatelům snažili horlivě zavděčit, ostatně měli k tomu nekonečně větší motivaci než jacíkoli živí informátoři. Krátce před svou smrtí v bitvě u Salamanky všichni tihle nebožáci dostali tajný vzkaz od svých krajanů ukrytých v lesích, v němž je zpravili o ukořistěných kanónech a naváděli je, aby se vypravili do vesnice pár mil na sever od Salamanky, odkud by už za pomoci tajných značek nakreslených křídou na stromech a balvanech snadno našli úkryt v lese.
Major Grant si vzal malý jezdecký oddíl a během několika dní se vrátil jak s děly, tak s dezertéry. Wellington byl nadšen.
Jonathan Strange bohužel vůbec nebyl s to nalézt kouzlo, jímž by mrtvým Neapolitánům zase navodil trpký spánek. Několikrát se o to pokusil, ovšem se zanedbatelnými výsledky; jen jednou zničehonic vyrostli do výšky šesti metrů a pak byli zvláštně průhlední, jako by je někdo namaloval vodovými barvami na ohromný mušelínový prapor. I když je Strange zase zmenšil do původní velikosti, problém, jak s nimi naložit, nadále přetrvával.
Nejdřív je umístili k ostatním francouzským zajatcům, ti si však halasně stěžovali, že nechtějí být zavření s monstry, která se věčně belhala a šourala sem a tam. ("A popravdě řečeno," poznamenal lord Wellington, když na nich s nechutí utkvěl pohledem, "to jim člověk nemůže mít za zlé.")
A když byli zajatci odesláni do Anglie, mrtví Neapolitáni zůstali u vojska. Celé léto cestovali v povozu taženém voly, na Wellingtonův rozkaz spoutaní okovy. Ty měly omezit jejich pohyb a udržet je na jednom místě, jenže mrtví Neapolitáni se bolesti nebáli - podle všeho ji ani necítili -, takže jim nedělalo potíže vymanit se z okovů, přičemž z nich někdy nějaký ten kousek odpadl. Jakmile byli volní, vydali se hledat Strange a naprosto žalostně žadonili, aby je navrátil do plnohodnotného života. Viděli Peklo a za žádnou cenu se do něj nechtěli vrátit.
V Madridu španělský malíř Francisco Goya nakreslil rudkou skicu Jonathana Strange obklopeného mrtvými Neapolitány. Na tomto obrázku sedí Strange na zemi. Klopí oči, ruce mu ochable visí podél těla a celý jeho postoj vypovídá o bezmoci a zoufalství. Neapolitáni se kolem něj tlačí; někteří si ho hladově prohlížejí, jiným lze z tváře vyčíst úpěnlivou žádost, jeden zkusmo natahuje prst, že Jonathana pohladí po vlasech v týle. Není třeba zdůrazňovat, že tento Strangeův portrét se zcela liší od všech ostatních.

Pětadvacátého srpna vydal lord Wellington rozkaz, aby byli mrtví Neapolitáni zničeni.
Strange se strachoval, aby se pan Norrell nedozvěděl o kouzlu, které provedl v troskách kostela ve Flores de Ávila. Nezmínil se o tom ve svých vlastních dopisech a naléhal na lorda Wellingtona, aby to vynechal ze svých Hlášení.
"No prosím," souhlasil lord Wellington. Beztak o magii psával jen nerad - nelíbilo se mu, když se musel zaobírat čímkoli, čemu výjimečně dobře nerozuměl. "Ale nic dobrého z toho stejně nevzejde," zdůraznil. "Každý voják, který v posledních pěti dnech napsal dopis domů, to svým přátelům jistě dopodrobna vylíčil."
"Toho jsem si vědom," ošil se Strange, "ale vojáci o mně vždycky přehánějí, a pokud lidé v Anglii berou historky o mně s rezervou, nepřipadne jim tahle tak pozoruhodná. Budou si představovat, že jsem jen vyléčil nějaké raněné Neapolitány nebo podobně."
Oživení sedmnácti mrtvých Neapolitánů bylo dobrým příkladem problémů, s nimiž se Strange musel nějak vyrovnat v druhé polovině války. Lord Wellington si tak jako předtím ministři zvykl k dosažení svých cílů využívat magie a od svého mága vyžadoval čím dál složitější kouzla. Na rozdíl od ministrů však Wellington neměl příliš času ani chuti poslouchat obšírná zdůvodnění, proč to či ono nejde. Po svých ženistech, generálech a důstojnících koneckonců také běžně požadoval nemožné a neviděl jediného důvodu, proč by v případě svého mága měl udělat výjimku. "Tak to zkuste jinak!" odsekl Strangeovi pokaždé, když se mu mág pokoušel vysvětlit, že o to a to kouzlo se nikdo nepokusil od roku 1302 - nebo že se to kouzlo ztratilo - nebo že vůbec neexistuje. Tak jako na počátku své magické dráhy, ještě před seznámením s Norrellem, si Strange musel většinu kouzel vymýšlet; vycházel přitom z obecných principů a částečně zapamatovaných příběhů ze starých knih.
Na počátku léta roku 1813 Strange opět předvedl druh magie, jíž se nikdo nevěnoval od dob Krále Havrana: přesunul řeku. Došlo k tomu takto. Válka v létě pokračovala dobře a vše, na co lord Wellington sáhl, bylo korunováno úspěchem. Shodou okolností se však toho konkrétního červnového jitra Francouzi ocitli v postavení tak výhodném, jako už dlouho ne. Jeho lordstvo a další generálové se okamžitě shromáždili k poradě, jak by se tato vysoce nežádoucí situace dala napravit. Strange zavolali do velitelského stanu, aby se k nim připojil. Našel je kolem stolu, na němž ležela rozložená velká mapa.
Lord Wellington byl to léto ve skutečně dobrém rozmaru, a tak pozdravil Strange bezmála srdečně: "Á, tady jste, Merline. Podívejte, co tu máme za problém. Jsme na téhle straně řeky a Francouzi na druhé straně a mně by mnohem víc vyhovovalo, kdybychom proti sobě stáli obráceně."
Jeden generál začal vysvětlovat, že pokud by nechali armádu pochodovat na západ sem a pak by tady postavili přes řeku most a potom zaútočili na Francouze tady…
"To by trvalo moc dlouho!" prohlásil lord Wellington. "Příliš dlouho! Merline, nemohl byste zařídit, aby vojákům narostla křídla a oni mohli k Francouzům přeletět? Dokázal byste to, co myslíte?" Jeho lordstvo to proneslo napůl žertovným tónem, ale jen napůl. "Vždyť by jen stačilo vybavit každého muže křidélky. Vezměte si například kapitána Macphersona," řekl a zadíval se na toho skotského hromotluka. "Moc rád bych viděl, jak tady Macphersonovi

narostou křídla a jak by tu poletoval."
Strange si kapitána Macphersona změřil zamyšleným pohledem. "To by nešlo," prohlásil nakonec, "ale byl bych vám vděčen, mylorde, kdybyste mi ho půjčil - i s mapou - tak na jednu dvě hodinky."
Strange a kapitán Macpherson pár minut seděli nad mapou a potom se Strange vrátil k lordu Wellingtonovi a řekl mu, že nechat narůst všem vojákům v armádě křídla by trvalo moc dlouho, ale řeku by dokázal přesunout během chvilky - stačilo by to? "Nyní," pokračoval Strange, "teče voda tady na jih a potom se tady stáčí k severu. Kdyby ovšem tekla na sever místo na jih a tady se stočila jižním směrem, pak, jak vidíte, bychom byli na severním břehu a Francouzi na jižním."
"Ach!" žaslo jeho lordstvo. "Výborně."
Nová poloha řeky Francouze tak zmátla, že několik francouzských rot se po rozkazu pochodovat na sever vydalo naprosto špatným směrem, tak byli přesvědčení, že směrem od řeky se jde na sever. Zmíněné roty už nikdo nikdy neviděl, a tak se obecně předpokládalo, že je zneškodnili španělští guerrillerové.
Lord Wellington později zvesela prohodil ke generálu Pictonovi, že muže i koně nic neunavuje tolik jako ustavičné přesuny, takže napříště by bylo vůbec nejlepší, aby stáli na místě, zatímco by pan Strange posunoval Španělsko jako koberec pod jejich nohama.
Španělskou regentskou radu v Cádizu tento vývoj docela znepokojil; její členové se děsili, zdali svou zemi vůbec poznají, až Francouze konečně vytlačí. Postěžovali si tedy britskému ministru zahraničí (což mnoho lidí považovalo za nevděk). Ministr zahraničí přesvědčil Strange, aby napsal regentské radě dopis a v něm slíbil, že po válce uvede řeku do původního stavu a rovněž "…cokoli jiného, co bude na rozkaz lorda Wellingtona při vedení války přesunuto."
Strange tenkrát mimo jiné přesunul: háj olivovníků a borovic v Navaře, město Pamplona a dva kostely ve městě Saint Jean de Luz ve Francii.
Šestého dubna 1814 císař Napoleon Bonaparte abdikoval. Když to řekli lordu Wellingtonovi, zatančil prý malý taneček. Když se o tom dozvěděl Strange, rozesmál se, ale pak se najednou zarazil a zamumlal: "Panebože! Jak s námi teď naloží?" Tenkrát se předpokládalo, že v té poněkud záhadné poznámce narážel na armádu, pak ale několik lidí napadlo, jestli tím náhodou nemyslel sebe a toho druhého mága.
Znovu se utvářela mapa Evropy: Bonapartova království byla odstraněna a na jejich místě se opět ustanovovala ta stará; někteří králové byli zbaveni trůnu, jiní se na něj vraceli. Evropské národy si navzájem gratulovaly, že konečně rozdrtily Velkého uchvatitele. Obyvatelům Velké Británie však najednou došlo, že válka měla zcela jiný účel: udělala z Velké Británie největší zemi na světě. V Londýně se pan Norrell dočkal té satisfakce, že ze všech stran slyšel, jak při tom magie - jeho a pana Strange - sehrála klíčovou roli.
Jednoho večera na sklonku května se Arabela vrátila ze slavnostní večeře v Carlton House, uspořádané na oslavu vítězství. Na adresu svého chotě slyšela spoustu upřímné chvály, připíjelo se na jeho počest a princ regent i jí mnohokrát zalichotil. Teď bylo pár minut po půlnoci, ona seděla v salónu a táhlo jí hlavou, že k úplnému štěstí jí už chybí jen to, aby se manžel vrátil domů. V tom okamžiku do pokoje vběhla služka a vykřikla: "Ach, paní! Pán je tady!"
Někdo vešel do místnosti.
Byl to pohublejší a snědší člověk, než jakého si pamatovala. Měl mnohem více šedých vlasů a nad levým obočím bělavou jizvu. Ta rozhodně nebyla z poslední doby, ona ji ale nikdy neviděla. Na jeho rysech se nic nezměnilo, jen se teď jaksi jinak choval. Sotva připomínal člověka, na kterého ještě před chvílí vzpomínala. Ale ještě než mohla být zklamaná, propadnout rozpakům nebo se zachovat jinak nevhodně, jak se obávala, když si jeho návrat představovala, on přelétl místnost jedním rychlým a napůl ironickým pohledem, jejž okamžitě poznala. Potom se na ni s nesmírně povědomým úsměvem zadíval a řekl: "Jsem doma."

Příští ráno si toho pořád ještě neřekli ani setinu z toho všeho, co si museli povědět.
"Posaď se tamhle," pokynul Strange Arabele.
"Do tamté židle?"
"Ano."
"Proč?"
"Abych se na tebe mohl dívat. Nedíval jsem se na tebe tři roky a už dlouho mi to chybí. Musím ten deficit nějak vyrovnat."
Sedla si, ale za chviličku se začala usmívat. "Jonathane, jestli na mě budeš takhle zírat, tak mi ten nehybný výraz moc dlouho nevydrží. Takto si ten deficit vyrovnáš během půl hodiny. Nerada bych tě zklamala, ale ty ses na mě zas tak často nedíval. Vždycky jsi měl nos zabořený v nějaké staré zaprášené knížce."
"To není pravda. Úplně jsem zapomněl, jak jsi svárlivá. Podej mi tamten kus papíru, já si to poznamenám."
"Nic takového neudělám," odsekla Arabela se smíchem.
"Víš, co mě dnes ráno napadlo, hned jak jsem se vzbudil? Blesklo mi hlavou, že bych měl vstát, oholit se a posnídat, než mi něčí sluha sebere všechnu horkou vodu a všechny dalamánky. A potom jsem si vzpomněl, že všichni sluhové v domě jsou moji a že všechna horká voda v domě je moje a že moje jsou i všechny dalamánky. Nikdy v životě jsem myslím nebyl tak šťastný."
"To jsi ve Španělsku nikdy neměl pohodlí?"
"Ve válce člověk buď žije jako princ, nebo jako vandrák. Viděl jsem lorda Wellingtona - či spíš bych měl říct Jeho Milost -, jak spí pod stromem a místo polštáře má jen kámen. Jindy jsem zas viděl zloděje a žebráky chrápat pod měkoučkými peřinami v palácových ložnicích. Ve válce je člověk jednou nahoře, podruhé dole."
"Nu, doufám, že ti teď Londýn nepřijde fádní. Ten gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí tvrdil, že jakmile jednou okusíš válku, určitě se budeš doma nudit."

"Cha, to si piš, že ne. Jak bych mohl, když je všechno čisté a spořádané? A všechny knížky a věci mám kolem sebe, stačí ruku natáhnout, a manželku před sebou, kdykoli zvednu oči? Co…? Kdože jsi říkala, že to byl? Gentleman s jakými vlasy?"
"Jako chmýří bodláčí. Toho člověka, co mám na mysli, určitě musíš znát. Bydlí u sira Waltera a lady Poleové. Tedy, nejsem si úplně jistá, že tam bydlí, ale vídávám ho, kdykoli do domu v Harley Street zavítám."
Strange se zamračil. "Já ho neznám. Jak se jmenuje?"
To ale Arabela netušila. "Vždycky jsem předpokládala, že je to nějaký příbuzný sira Waltera nebo lady Poleové. Jak zvláštní, že mě nikdy nenapadlo zeptat se ho na jméno. Vždyť jsem si s ním povídala celé hodiny!"
"Vážně? To se mi příliš nelíbí. Je pěkný?"
"To ano! Velmi! Jak zvláštní, že neznám jeho jméno! Je velmi zábavný. Hodně odlišný od většiny lidí, se kterými se člověk setkává."
"A o čem spolu hovoříte?"
"Úplně o všem! Ale pokaždé to skončí tak, že si mě přeje obdarovat. Minulé pondělí mi chtěl dovézt tygra z Bengálska. Ve středu si přál předvést mi neapolskou královnu - tvrdil totiž, že jsme si tak podobné, že se z nás stanou nejlepší přítelkyně, a v pátek ke mně chtěl poslat sluhu s hudebním stromem…"
"Hudebním stromem?"
Arabela se zasmála. "Hudebním stromem! Podle něj na jedné hoře se jménem jako z pohádky roste strom, který místo ovoce plodí notové listy, a hudbě z něj není žádná jiná rovna. Nikdy nedokážu říct, jestli svým historkám věří nebo ne. Už několikrát mě dokonce napadlo, jestli není blázen. Ale vždycky si vymyslím nějaký důvod, proč jeho dárky nemohu přijmout."
"To jsem rád. Vůbec bych nestál o to, abych po návratu našel dům plný tygrů, královen a hudebních stromů. Ozval se ti poslední dobou pan Norrell?"
"Ne poslední dobou, to ne."
"Proč se usmíváš?" zeptal se Strange.
"Já že se usmála? To jsem netušila. Tak já ti to řeknu. Jednou mi poslal vzkaz a to je všechno."
"Jednou? Za tři roky?"
"Ano. Zhruba před rokem se tu rozšířila fáma, že jsi padl u Vitorie, a pan Norrell za mnou poslal Childermasse zjistit, zdali je to pravda. Nevěděla jsem toho o nic víc než on. Večer ale přijel kapitán Moulthrop. Ani ne dva dny předtím přistál v Portsmouthu a přišel rovnou sem vyřídit mi, že na těch zvěstech není ani zbla pravdy. Nikdy na tu jeho laskavost nezapomenu! Tak měsíc předtím mu amputovali ruku a pořád trpěl hroznými bolestmi. Na stole ale na tebe čeká dopis od pana Norrella. Včera ho přinesl Childermass."
Strange vstal a přešel ke stolku. Vzal dopis a převracel ho v dlaních. "Nu, nejspíš budu muset jít," prohlásil nejistě. Popravdě řečeno se na setkání se svým starým učitelem nijak zvlášť netěšil. Zvykl si na nezávislost v myšlení i v jednání. Ve Španělsku dostával rozkazy od vévody z Wellingtonu, ale bylo zcela na něm, jaká kouzla si na splnění těchto rozkazů vybere. Představa kouzlení pod Norrellovým dohledem ho nepřitahovala a po měsících strávených ve společnosti Wellingtonových srdnatých, temperamentních mladých důstojníků bylo pomyšlení na dlouhé hodiny strávené pouze hovory s panem Norrellem poněkud neradostné.
Přes všechny jeho pochybnosti to však nakonec bylo setkání velice srdečné. Pan Norrell měl takovou radost z jeho návratu, zahrnoval ho tolika otázkami na přesnou povahu kouzel, která Jonathan ve Španělsku použil, tak překypoval chválou za to všechno, co dokázal, že Strange málem napadlo, jestli svému učiteli nekřivdil.
Pan Norrell přirozeně nechtěl ani slyšet o tom, že by Strange přestal být jeho žákem. "Ne, ne, ne! Musíte se sem vrátit! Když teď válka skončila, všechna skutečná práce nás teprve čeká. Musíme vybudovat magii pro moderní věk! Hned několik ministrů mě velmi potěšilo ujištěním, že naprosto nepřipadá v úvahu, aby této zemi vládli bez pomoci magie! A i přes všechno, co jsme vy a já vykonali, mylné představy nadále přežívají! Považte, zcela nedávno jsem shodou okolností zaslechl, jak lord Castlereagh někomu vypráví, že jste na naléhání lorda Wellingtona sáhl ve Španělsku k černé magii! Okamžitě jsem jeho lordstvo ujistil, že jste uplatňoval pouze ty nejmodernější metody."
Strange zaváhal a potom lehce pokývl hlavou, což si pan Norrell rozhodně vyložil jako souhlas. "Ale mluvili jsme o tom, zdali bych měl či neměl pokračovat jako váš žák. Zvládl jsem přece všechny druhy magie na seznamu, který jste mi před čtyřmi lety sepsal. Ještě než jsem odjel na Pyrenejský poloostrov, řekl jste mi, pane, že jste naprosto nadšen mým pokrokem - jak si nejspíš sám vzpomenete."
"Ach, to byl ale sotva začátek. Zatímco jste byl ve Španělsku, sepsal jsem další seznam. Zazvoním na Lucase, aby jej donesl z knihovny. Krom toho tu jsou další knihy, které bych rád, abyste si přečetl." A nervózně na Strange zamrkal svýma modrýma očičkama.
Strange zaváhal. Tohle byla narážka na knihovnu v Hurtfewském opatství, kterou Strange zatím vůbec neviděl.
"Ach, pane Strangi!" zvolal pan Norrell. "Jsem tak rád, že jste se vrátil domů, pane. Tak rád vás zase vidím! Doufám, že spolu budeme hodiny a hodiny rozmlouvat. Pánové Lascelles i Drawlight tu byli stálými hosty…"
Strange poznamenal, že o tom v nejmenším nepochybuje.
"…ale s nimi se o magii mluvit nedá. Přijďte zase zítra. Přijďte brzy. Přijďte na snídani!"

32
KRÁL
Listopad 1814
N

a počátku listopadu roku 1814 pana Norrella poctilo svou návštěvou několik velice urozených gentlemanů - hrabě, vévoda a dva baroneti -, kteří si s ním přišli promluvit, jak sami předeslali, o nanejvýš choulostivé záležitosti a sami byli tak diskrétní, že ani po půldruhé hodině hovoru s nimi pan Norrell naprosto netušil, co po něm chtějí.
Ukázalo se, že i přes své vysoké postavení dotyční pánové pouze zastupují někoho ještě většího - vévodu z Yorku - a přišli si s panem Norrellem promluvit o králově šílenství. Královi synové svého otce nedávno navštívili a jeho smutný zdravotní stav jimi otřásl; a jakkoli byli všichni sobečtí, někteří zhýralí a nikdo z nich nebyl příliš připraven přinášet oběti jakéhokoli druhu, všichni si vespolek řekli, že by věnovali jakoukoli sumu a uřízli si libovolné množství končetin, jen aby se králi trochu ulevilo.
Tak jako se však královi potomci dlouho přeli, jaký lékař by měl jejich otce ošetřovat, nyní se rozhořel spor o to, zdali by měl krále ošetřovat mág. Proti této myšlence se stavěl hlavně princ regent. Před mnoha lety, za vlády velkého Williama Pitta, se krále zmocnilo šílenství a princ vládl místo něj, pak se ale král zotavil a princ přišel o moc i výsady. Vstávat z postele a nevědět, zdali je člověk vládcem Velké Británie, to princ regent pokládal za příšernou otravu. Takže by se možná dalo princi odpustit jeho přání, aby král zůstal šílený, anebo se mu dostalo jen té úlevy, kterou přináší smrt.
Pan Norrell nechtěl prince regenta nahněvat, a tak jim odmítl pomoci a dodal, že velice pochybuje, zda se králova choroba dá vůbec léčit magií. A proto se králův druhorozený syn, vévoda z Yorku, jenž působil u armády, zeptal vévody z Wellingtonu, zdali by se pan Strange dal přemluvit k návštěvě krále.
"Tak tím jsem si jist!" odpověděl vévoda z Wellingtonu. "Pan Strange vítá každou příležitost k provozování magie. Nic jiného mu neudělá takovou radost. Při plnění úkolů, které jsem mu ve Španělsku zadával, musel překonávat rozličné nesnáze, a ačkoli si velmi okázale stěžoval, nesmírně ho těšily. O schopnostech pana Strange mám vynikající mínění. Jak Jeho královská Výsost ví, Španělsko je jednou z nejméně civilizovaných zemí na světě a z jednoho jeho konce na druhý nevede nic lepšího než kozí stezka. Ovšem díky panu Strangeovi měli moji muži k dispozici solidní anglické silnice, po nichž mohli dopochodovat, kam bylo potřeba, a když nám v cestě stála hora, les či město, pak je pan Strange prostě přemístil někam jinam."
Vévoda z Yorku poznamenal, že si král Ferdinand VII. v dopisu princi regentovi stěžoval, jak anglický mág změnil mnohé kraje jeho království zcela k nepoznání, a požadoval, aby se pan Strange vrátil a dal je zase do pořádku.
"Vida," pronesl vévoda z Wellingtonu, kterého to očividně příliš nezaujalo, "tak oni si na to pořád stěžují, co?"
V důsledku tohoto rozhovoru Arabela Strangeová jednoho čtvrtečního jitra sešla do přízemí a našla salón plný královských potomků po meči. Bylo jich pět: Jejich královské Výsosti vévodové z Yorku, Clarence, Sussexu, Kentu a Cambridge. Všem bylo mezi čtyřiceti a padesáti. Všichni byli v mládí pohlední, ovšem holdovali jídlu a pití, a tak byli poněkud obtloustlí.
Pan Strange se loktem opíral o krbovou římsu, v ruce držel jednu z Norrellových knih a tvářil se zaujatě, zatímco Jejich královské Výsosti mluvily jedna přes druhou a ve své dychtivosti popsat králův strašlivě smutný stav si ustavičně skákaly do řeči.
"Kdybyste viděla, jak Jeho Veličenstvu teče při jídle mléko po bradě a jak mu od úst odpadávají drobečky chleba," vykládal vévoda z Clarence Arabele se slzami v očích, "jak ho svírají neskutečné obavy a jak dlouze rozpráví s dávno mrtvým panem Pittem… nu, má drahá, takový pohled by vás musel velmi sklíčit." Vévoda vzal Arabelu za ruku a začal ji hladit, zjevně v domnění, že je to panská služebná.
"Všem poddaným Jeho Veličenstva je velice líto, že je král tak nemocný," řekla Arabela. "Nikomu z nás není pomyšlení na jeho utrpení lhostejné."
"Ach, má drahá," zvolal vévoda potěšené, "takový postoj mě nesmírně dojímá!" Na ruku jí vlepil mokrý královský hubanec a velice láskyplně se na ni zadíval.
"Soudí-li pan Norrell, že magie v této věci nic nezmůže, pak vám nebudu zastírat, že šance nejsou příliš valné," prohlásil Strange. "Ale rád se ha Jeho Veličenstvo podívám."
"V tom případě," pravil vévoda z Yorku, "už jen zbývá vyřešit problém, co s Willisovými."
"S Willisovými?" opakoval Strange.
"Jistěže!" přisvědčil vévoda z Cambridge. "Willisovi jsou drzejší, než si kdokoli dokáže představit."
"Nesmíme Willisovy příliš rozčílit," varoval vévoda z Clarence, "nebo se Jeho Veličenstvu jistě pomstí."
"Willisovi budou mít proti návštěvě pana Strange spoustu námitek," povzdychl si vévoda z Kentu.
Willisovi byli sourozenci, kteří v Lincolnshire vlastnili ústav pro duševně choré. Už mnoho let se starali o krále, kdykoli Jeho Veličenstvo propadlo šílenství. A kdykoli byl král zase příčetný, opakovaně všem vykládal, jak moc Willisovy nenávidí a jak hluboce se mu příčí jejich kruté zacházení. Vypáčil z královny, vévodů i princezen slib, že kdyby zase někdy začal bláznit, nevydají ho Willisovým. K ničemu to ale nebylo. Při první známce deliria poslali příbuzní pro Willisovy, ti bez prodlení přijeli a zavřeli krále do jednoho pokoje, kde mu nasadili svěrací kazajku a podali mu silná projímadla.
Mé čtenáře jistě zarazí (protože to zaráželo všechny ostatní), jak je možné, že král prakticky nemohl ovlivnit svůj osud. Zvažte však, s jakým zděšením se setkává zvěst o šílenství v rodině. A považte, jak to zděšení naroste, když je tím postiženým král Velké Británie! Pokud se zbláznite vy či já, je to neštěstí pro nás, naše přátele a rodinu. Když ovšem zešílí král, je to neštěstí pro celý národ. Častokrát se v minulosti stalo, že po propuknutí choroby krále Jiřího nebylo vůbec jasné, kdo by měl zemi vládnout. Neexistovaly žádné precedenty. Nikdo nevěděl, co dělat. Ne že by Willisovi byli někomu sympatičtí nebo že by se těšili úctě - to ne. Tajemství úspěchu bratří Willisových spočívalo v tom, že si zachovávali chladnou hlavu, když všichni ostatní panikařili. Chopili se odpovědnosti, které se všichni ostatní úzkostlivě vyhýbali. Výměnou za to žádali absolutní moc nad královou osobou. Nikdo nesměl s králem promluvit, pokud u toho nebyli Willisovi. Ani královna, ani premiér. Dokonce ani třináct královských synů a dcer.

"Hmm," řekl Strange, když mu tohle všechno vévodové vyložili, "přiznám se, že bych s Jeho Veličenstvem raději mluvil o samotě - přítomnost lidí nenakloněných mé věci by mě obtěžovala. Několikrát se mi však podařilo zmást celou francouzskou armádu a odvážil bych se tvrdit, že dva doktory zvládnu. Nechte Willisovy na mně."
Strange se odmítl bavit o honoráři, dokud krále neuvidí. Za samotnou návštěvu u Jeho Veličenstva si nechtěl nic účtovat, což vévodové - kteří do jednoho museli splácet dluhy z hazardu a nakrmit domy plné nemanželských dětí a nádavkem se jim postarat o vzdělání - kvitovali s povděkem.
Brzo ráno příštího dne vyjel Strange za králem do Windsorského hradu. Mrzlo, až praštělo, a vše halila hustá bílá mlha. Cestou seslal tři malá kouzla. První způsobilo, že Willisovi pořádně zaspali; druhé kouzlo se postaralo o to, aby manželky a sloužící zapomněli Willisovy vzbudit; a třetí zajistilo, aby Willisovi po pozdním probuzení nenašli šaty ani boty tam, kde je nechali. Před dvěma lety by Strange váhal zkusit na dva cizí lidi takový uskok, dnes se však nad tím vůbec nerozmýšlel. Tak jako mnoho jiných pánů, kteří sloužili ve Španělsku s lordem Wellingtonem, začal Jeho Milost nevědomky napodobovat - a tak si osvojil Wellingtonův zvyk jít si za svým co možná nejpřímější cestou.
Těsně před desátou přejel přes Temži po malém dřevěném mostě u vesnice Datchet. Zamířil do uličky mezi řekou a hradem a vjel do města Windsor. U hradní brány řekl strážnému, kdo je a kvůli čemu byl povolán ke králi. Zanedlouho se objevil sluha v modré livreji, jenž ho měl doprovodit do královských komnat. Sluha byl uctivý a inteligentní člověk, a jak už se to u palácového služebnictva stává, byl na hrad a všechno s ním spojené výjimečně pyšný. Největším potěšením jeho života bylo provádět lidi po hradu a představovat si, kdovíjak nejsou ohromení, překvapení a užaslí.
"Nejste tu přece poprvé, ne?" obrátil se na Strange hned zkraje.
"Naopak, v životě jsem tu nebyl."
Sluhu to očividně šokovalo. "V tom případě, pane, jste přišel o jednu z nejvýznamnějších pamětihodností, jaké může Anglie nabídnout!"
"Opravdu? Nu, tak jsem teď tady."
"Ale jste tu pracovně, pane," pokáral ho sluha, "a já nejspíš nebudu mít čas, abych vás pořádně provedl. Musíte sem zase zavítat. V létě. A kdybyste snad byl ženatý, dovolil bych si poznamenat, že dámy dokáže hrad vždy obzvláště nadchnout."
Provedl Strange impozantně velkým nádvořím. Před mnoha a mnoha lety muselo za války poskytnout útočiště velkému počtu lidí a jejich hospodářským zvířatům a několik budov velice prostého stylu svědčilo o původním vojenském charakteru hradu. Postupem času však touha po královské pompě a luxusu převážila nad praktičtějšími ohledy, a tak tu vyrostl nádherný kostel, jenž zabral většinu prostoru. Tento kostel (jemuž se říkalo kaple, ale popravdě řečeno připomínal spíše katedrálu) se vyznačoval veškerou složitostí a propracovaností, kterou mohla gotika vůbec nabídnout. Obklopen byl ježatými kamennými opěrnými pilíři, korunovaly jej kamenné věžičky a boulily se z něj kaple, oratoře a sakristie.
Sluha vzal Strange kolem strmého valu s hladkými stěnami, na němž se tyčila kulatá věž, nejnápadnější rys hradu, když se na něj člověk dívá z dálky. Skrz středověkou bránu se dostali na další nádvoří. To se svou rozlohou bezmála vyrovnalo prvnímu nádvoří, na rozdíl od něj však nebylo zalidněné tolika sluhy, vojáky a královskými hodnostáři, naopak bylo tiché a prázdné.
"Věčná škoda, že jste sem nepřišel před několika lety, pane," prohlásil sluha. "Tenkrát ještě stačilo požádat správce a mohl jste zavítat do králových a královniných komnat, ovšem kvůli nemoci Jeho Veličenstva to již není možné."
Zavedl Strange k impozantnímu gotickému vchodu uprostřed dlouhé řady kamenných budov. Cestou po kamenných schodech pokračoval v nářcích na mnohé překážky, které Strangeovi brání zhlédnout hrad. Musel předpokládat, že Strange je velice zklamán. "Už to mám!" vykřikl zničehonic. "Provedu vás síní svatého Jiří! Tedy, není to ani setina toho, co byste měl vidět, pane, ale pořád si budete moci udělat představu, jak je Windsorský hrad velkolepý!"
Když vyšli po schodech, obrátil se doprava a rychle prošel síní, jejíž stěny zdobily meče a pistole. Strange ho následoval. Dostali se do rozlehlého sálu, dlouhého nějakých sedmdesát až sto metrů.
"Podívejte!" prohlásil sluha se stejným zadostiučiněním, jako kdyby ho sám postavil a vyzdobil.
Vysokými klenutými okny po jižní straně proudilo dovnitř studené mlžné světlo. Zdi byly ve spodní části obložené hruškovým dřevem, všechny obkladové desky pak byly vyzdobené řezbami a na krajích pozlacené. Horní část zdi a strop zase patřily obrazům bohů, bohyň, králů a královen. Na stropu byl vymalovaný Karel II., jenž se ve společnosti růžolících baculatých andílků vznášel na modrobílém obláčku vstříc věčné blaženosti. K jeho nohám skládali trofeje generálové a diplomaté, zatímco Julius Caesar, Mars, Herkules a nejrůznější další osobnosti postávali rozpačitě kolem něj, neboť si proti britskému králi najednou připadali pokořujícím způsobem méněcenní.
To vše bylo úchvatné, Strange však zaujala ohromná nástěnná malba rozprostírající se po celé severní zdi. V jejím středu spočívali na dvou trůnech dva králové. U každého po straně seděli či stáli rytíři, dámy, dvořané, pážata, bohové a bohyně. Celá levá strana malby byla zalitá slunečním světlem. Král na této straně byl silný, pohledný muž překypující vším elánem mládí. Na sobě měl bílou řízu, vlasy zlaté a vlnité. Na čele mu spočíval vavřínový věnec, v ruce svíral žezlo. Lidé a bohové kolem něj byli všichni vybaveni helmami a náprsními krunýři, kopími a meči, jako kdyby malíř naznačoval, že tento král přitahoval coby přátele jen ty nejbojechtivější muže a bohy. Na pravé straně malby světlo zeslábloa potemnělo, jako by malíř chtěl ztvárnit letní soumrak. Nad králem i okolními postavami zářily hvězdy. Král na této straně měl bledou pleť a černé vlasy, roucho černé a výraz neproniknutelný. Korunu utvářely černé listy břečťanu a v levé ruce držel tenkou slonovinovou hůlku. Jeho doprovod pozůstával do velké míry z magických tvorů: fénixe, jednorožce, mantichory, faunů a satyrů. Našly se v něm ovšem i záhadnější osoby: mužská postava v mnišské kutně s kápí staženou přes tvář a ženská postava v tmavém hvězdném plášti, jež si paží zakrývala oči. Mezi dvěma trůny stála mladá žena ve volném bílém hávu a se zlatou helmou na hlavě. Bojechtivý král ji jednou rukou ochranitelsky držel za rameno; černý král k ní vztáhl pravici a ona k němu rovněž natáhla ruku, až se konečky prstů lehce dotkli.

"Dílo italského gentlemana Antonia Verria," pospíšil si sluha a ukázal na krále nalevo. "Tohle je Eduard III. z Jižní Anglie." Pak namířil prst na krále napravo: "A tamhle je mág-král Severní Anglie, John Uskglass."
"Opravdu?" přeptal se Strange, kterého to velmi zaujalo. "Viděl jsem přirozeně jeho sochy. A rytiny v knihách. Nikdy jsem ale myslím neviděl jeho obraz. A ta dáma mezi dvěma králi je kdo?"
"To je paní Gwynnová, jedna z milenek Karla II. Má ztělesňovat Britanu.
"Aha. Je pozoruhodné, že Uskglass má v králově sídle pořád vyhrazeno čestné místo. Ale oblékli ho do římské tógy a přinutili ho, aby se držel za ruku s herečkou. Zajímalo by mě, co by na to asi řekl."
Sluha zavedl Strange zpátky místností lemovanou zbraněmi až k mohutným černým dveřím, nad nimiž trčel do prostoru velký mramorový fronton.
"Dál už vás zavést nemohu, pane. Tady končí moje pravomoc a začíná sféra pánů doktorů Willisových. Krále najdete za těmito dveřmi." Uklonil se a odešel dolů po schodišti.
Strange zaťukal na dveře. Zevnitř se ozývalo cembalo a zpěv.
Dveře mu otevřel vysoký a široký muž, kterému ještě nebylo čtyřicet. Tvář měl kulatou, bílou, podobanou a opocenou jako cheshirský sýr. Vzato kolem a kolem se nápadně podobala lidskému obličeji na měsíčním kotouči, který je prý celý ze sýra. Očividně se sám oholil, nepříliš obratně, takže mu teď z bílé tváře trčely dva tři hrubé černé chlupy - skoro jako by se v mléce určeném na sýr utopila muší rodinka a teď jim čouhaly nožičky. Plášť měl z drsného hnědého damašku a košili a nákrčník z nejhrubšího lněného plátna. Ani jeden kus jeho šatstva nebyl obzvláště čistý.
"Ano?" ozval se s rukou na dveřích, jako by je zamýšlel při sebemenší provokaci zabouchnout. Vůbec se nepodobal palácovému sluhovi, zato velmi připomínal zřízence z blázince, kterým také byl.
Tváří v tvář takovému nezdvořáckému chování povytáhl Strange obočí. Dosti studeně uvedl své jméno a prohlásil, že přišel za králem.
Zřízenec vzdychl. "Tedy, pane, nemohu popírat, že vás očekáváme. Ale, chápejte, dovnitř nemůžete. Doktor John a doktor Robert…" (tak se jmenovali bratři Willisovi) "…tu nejsou. Už půldruhé hodiny čekáme, že každou chvíli přijdou. Nechápeme, kam se mohli podít."
"To je ale smůla," řekl Strange. "Mne to ovšem nezajímá. Netoužím se vidět s těmi dvěma gentlemany, o kterých se zmiňujete. Já jsem přišel za králem. A mám tu dopis od arcibiskupů z Canterbury a Yorku, v němž mi udělují povolení navštívit dnes Jeho Veličenstvo." Strange zřízenci zamával dopisem u obličeje.
"Musíte ale počkat, pane, dokud nepřijde doktor John s doktorem Robertem. Nedovolí, aby někdo narušoval jejich léčebný režim. Ticho a samota vyhovují králi nejlépe. A nejvíc mu škodí právě hovor. Sotva si dokážete představit, pane, jak strašlivě byste králi mohl uškodit, kdybyste na něj byť jen promluvil. Řekněme, že byste se zmínil, že prší. Vy byste to nejspíš považoval za naprosto nevinnou poznámku. Jenže král by o tom mohl začít přemýšlet, víte, a v šílenství těká jeho mysl od jedné věci k druhé, takže byste ho mohl krajně nebezpečně rozzuřit. Mohly by se mu vybavit dávno minulé časy, kdy pršelo a kdy mu služebnictvo přineslo zprávy o prohraných bitvách a zemřelých dcerách a o synech, kteří mu udělali ostudu. Popravdě řečeno by to krále mohlo rovnou zabít! Chcete krále zabít, pane?"
"Ne," odpověděl Strange.
"Vidíte," přemlouval ho zřízenec, "nebylo by tedy mnohem lepší, kdybyste počkal na doktora Johna a doktora Roberta?"
"Děkuji vám, ale já to riziko podstoupím. Buďte tak laskav a zaveďte mě prosím ke králi."

"Doktora Johna i Roberta tím velmi rozzlobíte," varoval ho zřízenec.
"To je mi jedno," odsekl Strange chladně.
Zřízence to zcela ohromilo.
"A teď," probodl Strange zřízence pohledem a znovu mu zamával dopisem u nosu, "necháte mě setkat se s králem, anebo se budete protivit autoritě dvou arcibiskupů? To je velice vážná věc, která se trestá… nu, nevím přesně jak, ale předpokládám, že dost přísně."
Zřízenec si povzdychl. Zavolal dalšího muže (stejně hrubého a špinavého jako on) a řekl mu, ať okamžitě zajde do domů doktora Johna a doktora Roberta a přivede je. Pak velmi zdráhavě poodstoupil, aby Strange mohl dovnitř.
Místnost to byla skutečně prostorná. Zdi byly obložené dubovým dřevem s mnoha krásnými řezbami. Na stropě si na obláčcích hověla další spousta osob královského původu a ztělesněných Ctností. Celkově ovšem místnost působila bezútěšným dojmem. Podlaha zůstala holá a v pokoji bylo dost zima. Krom židle a otlučeného cembala tu nebyl žádný nábytek. Zády k nim seděl za cembalem starý muž v županu ze starého purpurového brokátu. Na hlavě měl pomačkanou noční čepičku ze šarlatového sametu a na nohou špinavé zničené trepky. Hrál s velkým elánem a hlasitě si k tomu německy zpíval. Když zaslechl, jak se k němu blíží kroky, zarazil se.
"Kdo tam?" chtěl vědět. "Kdo je tam?"
"Mág, Vaše Veličenstvo," odpověděl zřízenec.
Stařec se na chvíli zamyslel a pak hlasitě prohlásil: "Tuto profesi nemohu ani vystát." Uhodil do kláves a zase si začal nahlas zpívat.
To nebyl úplně slibný začátek. Zřízenec se drze zahihňal, namířil si to pryč a ponechal Strange s králem o samotě.
Strange popošel o několik kroků dále do pokoje na místo, odkud viděl králi do tváře. Byla to tvář, v níž veškerou bídu šílenství umocňovalo utrpení plynoucí ze slepoty. Duhovky očí byly zastřeně modré a bělma vybledlá jako zkažené

mléko. Po stranách obou lící brunátných od popraskaných žilek mu visely dlouhé pramínky šedobílých kučeravých vlasů. Při zpěvu králi odlétaly od povislých rudých rtů sliny. Bradku měl skoro stejně dlouhou a bílou jako vlasy. Vůbec se nepodobal sobě na portrétech, které Strange viděl, neboť ty vznikly ještě v dobách, kdy byl příčetný. Svými dlouhými vlasy, dlouhou bradkou a dlouhým purpurovým pláštěm ze všeho nejvíc připomínal starou a hodně tragickou postavu ze Shakespeara - přesněji řečeno dvě staré a hodně tragické postavy ze Shakespeara. Ve svém šílenství a slepotě v sobě spojoval něco z Leara i Glostra.
Královští vévodové Strange upozornili, že dvorská etiketa neumožňuje mluvit s králem, pokud vás král neosloví první. Toho se ovšem Strange mohl sotva nadít, když měl král k mágům takový odpor. Když tedy král zase přestal hrát a zpívat, Strange řekl: "Jsem pokorný služebník Jeho Veličenstva Jonathan Strange z Ashfairu ve Shropshiru. V nedávné válce jsem působil jako armádní mág ve Španělsku, kde jsem Vašemu Veličenstvu prokázal nemalé služby. Synové a dcery Vašeho Veličenstva doufají, že bych Jeho Veličenstvu mohl svými kouzly v jeho nemoci ulevit."
"Řekněte tomu mágovi, že ho nevidím!" prohodil král ležérně.
Strange se na tuto nesmyslnou poznámku nenamáhal odpovědět. Jistěže ho král neviděl, když je slepý.
"Ale jeho společníka vidím moc dobře!" pokračoval král pochvalným tónem. Otočil hlavu, jako by se díval na místo zhruba půl metru doleva od Strange. "Abych ho taky neviděl, když má takové stříbrné vlasy! Vypadá jako pěkný bouřlivák."
Ten proslov byl natolik přesvědčivý, že se Strange nakonec obrátil. Přirozeně tam nikdo nestál.
Posledních několik dní pátral v Norrellových knihách po čemkoli, co by se týkalo královy choroby. Kouzel na léčbu šílenství existovalo pozoruhodně málo - popravdě řečeno našel jen jedno a ani u něj si nebyl úplně jistý, k čemu je určeno. Šlo o zaklínání z Ormskirkových Odhalení šestatřiceti dalších světů. Podle Ormskirka mělo rozptýlit iluze a uvést smyšlenky na pravou míru. Strange vytáhl knihu a znovu si to kouzlo přečetl. Šlo o obzvláště obskurní zaklínání, které pozůstávalo z následujících slov:

Na oči mu přilož lunu a její bělost pohltí falešné vidiny, které před ně podvodník předestřel.
K uším mu dej roj včel. Včely milují pravdu a zničí podvodníkovy lži.
Do úst mu nasyp sůl, aby se ho podvodník nepokusil zlákat chutí medu nebo odradit pachutí popela.
Dlaň mu probij železným hřebem, aby ji nemohl zvednout na podvodníkův rozkaz.
Jeho srdce ukryj na tajné místo, aby veškeré jeho touhy byly jen jeho a podvodník v něm nenašel oporu.

Pamatuj: červená barva by ti mohla přijít vhod.

Při čtení toho textu si však Strange musel přiznat, že naprosto netuší, co znamená. Jak měl mág snést postižené osobě lunu? A jestliže druhá pasáž platila, pak by vévodové udělali lépe, kdyby namísto mága zaměstnali včelaře. Strange rovněž nemohl věřit, že by Jejich královské Výsosti potěšilo, kdyby do králových dlaní začal zatloukat hřebíky. I ta zmínka o červené byla podivná. Matně si vzpomínal, že o červené něco četl nebo slyšel, ale vůbec si to teď nedokázal vybavit.
Král mezitím začal rozprávět s onou fiktivní osobou se stříbrnými vlasy. "Omlouvám se, že jsem vás považoval za obyčejného člověka," pravil. "Možná jste král, jak tvrdíte, jen bych si dovolil poznamenat, že o žádném z vašich království jsem v životě neslyšel. Kde je Ztracená naděje? Kde jsou Modré hrady? Kde bych našel Město železných andělů? Zato já jsem král Velké Británie, země, kterou každý zná a která je jasně vyznačená na všech mapách!"
Panovník se odmlčel, nejspíš aby si vyslechl odpověď toho člověka se stříbrnými vlasy, neboť znenadání zvolal: "Snažně vás prosím, nerozčilujte se! Vy jste král a já jsem král! Všichni budeme králové vespolek! Opravdu není nutné, aby se kdokoli z nás rozčiloval! Já vám zazpívám a zahraji!" Z kapsy županu vytáhl flétnu a začal na ni pískat tesknou melodii.
Strange se zkusmo natáhl a seškubl Jeho Veličenstvu šarlatovou noční čepičku. Bedlivě sledoval, zdali král začne bláznit víc, ale po několika minutách pozorování si musel přiznat, že žádný rozdíl nezaznamenal.
V následující půldruhé hodině vyzkoušel veškerou magii, která ho napadla. Seslal zaklínadla upamatování, kouzla nalézání, kouzla probouzení, zaklínadla na soustředění, kouzla, jež mají zahnat noční můry a zlé myšlenky, kouzla ku nalézání souvislostí v chaosu, kouzla ku nalezení cesty, když člověk zabloudí, demystifikační zaklínání, kouzla zvyšující soudnost, kouzla na zvýšení inteligence, léčivá kouzla i zaklínání, která mají napravit polámanou končetinu. Některá z nich byla dlouhá a komplikovaná. Některá pozůstávala z jediného slova. Některá musela být vyřčena nahlas. Některá si bylo třeba jen myslet. Další neměla slova a obnášela jediné gesto. Některá z těchto kouzel používali Norrell se Strangem za posledních pět let v té či oné podobě každý den. Jiná již nejspíš nezazněla celá staletí. K některým bylo potřeba zrcadla, dvě si žádala krůpěj krve z mágova prstu a při dalším kouzlu se neobešel bez svíčky a kusu stuhy. Všechna ale měla něco společného: na krále ani v nejmenším nezapůsobila.
Po uplynutí zmíněné doby si Strange řekl, že to vzdá.
Jeho Veličenstvo, které o vší na něj sesílané magii naštěstí v nejmenším netušilo, si zatím důvěrně vykládalo s onou osobou se stříbrnými vlasy, již vidělo jen ono samo. "Poslali vás sem navždy, nebo můžete zase odejít? Nezůstávejte tu dlouho, aby vás nechytili! Tady to mají králové špatné! Dávají nás do svěracích kazajek! Naposledy mne z těchto komnat pustili v pondělí roku 1811. Tvrdí mi, že to bylo před třemi lety, to ale lžou! Podle mých výpočtů to bude v sobotu za dva týdny dvě stě čtyřicet šest let!"
"Chudák nešťastný," pomyslel si Strange. "Zavřený na tomhle studeném a smutném místě bez přátel či zábavy! Není divu, že mu čas plyne tak pomalu! Není divu, že mu přeskočilo!"
Nahlas řekl: "S velkým potěšením vás vezmu ven, Vaše Veličenstvo, budete-li si to přát."

Král přestal klábosit a lehce naklonil hlavu. "Kdo to řekl?" chtěl vědět.
"To já, Vaše Veličenstvo. Mág Jonathan Strange." Strange vysekl králi uctivou poklonu, než mu došlo, že Jeho Veličenstvo ji stejně neuvidí.
"Velká Británie! Mé drahé království!" zvolal král. "Jak rád bych ho zase spatřil - obzvláště teď v létě. Stromy a louky jsou v plné parádě a vzduch je sladký jako třešňový koláček!"
Strange vyhlédl z okna do bílé ledové mlhy, jíž prosvítaly stromy, v zimě holé jako kostry. "Přesně tak. A bylo by mi velkou ctí, kdyby mne Vaše Veličenstvo doprovodilo ven."
Král tu nabídku podle všeho zvažoval. Stáhl si jednu trepku a pokusil se nasadit si ji na hlavu. Když mu to nevyšlo, zase si trepku nazul, chopil se třapce, který visel z konce šňůry v jeho županu, a zamyšleně jej začal žužlat. "Jak ale mám vědět, že nejste zlý duch, který mě přišel pokoušet?" zeptal se velmi uvážlivě.
Strange tato otázka poněkud zaskočila. Zatímco si na ni rozmýšlel odpověď, král pokračoval: "Samozřejmě pokud jste zlý duch, pak byste měl vědět, že jsem Věčný a nemohu zemřít. Jestli zjistím, že jste ďábel, pak dupnu nohou a pošlu vás rovnou do Pekla!"
"Vážně? Tenhle trik mě Vaše Veličenstvo musí naučit. Rád bych uměl něco tak užitečného. Dovolte mi ale poznamenat, že pokud má Vaše Veličenstvo k dispozici tak silnou magii, nemá se co bát jít se mnou ven. Měli bychom odejít nanejvýš tiše a nenápadně. Willisovi tu jistě budou coby dup. Vaše Veličenstvo musí být tiše jako myška!"
Král nic neřekl, ale poklepal si na nos a zatvářil se velice prohnaně. Strange nyní musel zjistit, jak se dostat ven, aniž by se o tom dozvěděli zřízenci. Král mu v tomto ohledu vůbec nepomohl. Na otázku, kam vedou ty různé dveře, odpověděl, že jedny dveře vedou do Ameriky, další do Věčného zatracení a třetími by se možná mohli dostat do příštího pátku. Takže si Strange jedny vybral - ty, které měly podle krále vést do Ameriky - a rychle Jeho Veličenstvo provedl několika místnostmi. Všechny se pyšnily malovanými stropy, na nichž se angličtí panovníci řítili po obloze v ohnivých vozech, poráželi různé osoby ztělesňující Závist, Hřích a Vzpouru a zakládali Chrámy ctnosti, Paláce věčné spravedlnosti a další užitečné instituce podobného druhu. Přestože se však na stropech pořád něco dělo, komnaty pod nimi byly pusté, ošuntělé a plné prachu a pavouků. Přes veškerý nábytek byly přehozeny potahy, takže to vypadalo, jako kdyby ta křesla a stoly dávno zemřely a tohle byly jejich náhrobní kameny.
Došli k jakémusi zadnímu schodišti. Král si skutečně vzal k srdci Strangeovu výstrahu, aby byl tiše, a teď nedal jinak, než že sejde po schodech po špičkách. A to velmi přehnaně, jako malé dítě, což mu trvalo hodnou chvíli.
"Nu, Vaše Výsosti," pronesl Strange s úsměvem, když se konečně dostali dolů, "to jsme myslím zvládli velmi dobře. Neslyším nic, co by svědčilo o pronásledování. Vévoda z Wellingtonu by nás jistě oba s radostí zaměstnal jako zvědy. Domnívám se, že ani kapitán Somers-Cocks, ani sám Colquhoun Grant by neprošli nepřátelským územím s větší…"
V tu chvíli ho král přerušil vítězoslavným zaryčením flétny.
"Kruci!" zaklel Strange a zaposlouchal se, zdali si pro ně už nejdou zřízenci, případně Willisovi, což by bylo ještě horší. Ale nic se nestalo. Odněkud zblízka se ozývaly nepravidelné rány a rachot, to vše doprovázené křikem a kvílením - jako kdyby byl někdo bit hned několika smetáky najednou. Až na to zde vládlo naprosté ticho.
Další dveře vedly na širokou kamennou terasu. Od ní svah prudce klesal a na jeho úpatí se rozkládal park. Napravo byla v dálce sotva vidět alej zimních stromů.
Král se Strangem, zavěšení do sebe, došli po terase k rohu hradu. Tady Strange našel cestičku svahem dolů do parku. Sešli po ní a zakrátko se dostali k okrasnému rybníčku lemovanému nízkou kamennou obrubou. V jeho středu stál malý kamenný pavilón, jejž zdobili vytesaní tvorové. Někteří připomínali psy - až na to, že měli protáhlá a nízká těla jako ještěrky a každému se na zádech ježila řada trnů. Další měli ztělesňovat prohnuté kamenné delfíny, kterým se nějakým způsobem podařilo přilípnout se ke stěnám. Na střeše sedělo s vázami v rukou půl tuctu antických dam a pánů v klasických antických pózách. Architekt zjevně zamýšlel nechat z úst všech těchto zvláštních tvorů stejně jako z váz na střeše prýštit vodu, která by okrasně přepadala do rybníčku, teď ale bylo všechno zmrzlé a ztichlé.
Strange chtěl zrovna poznamenat, jak je ten zamrzlý rybníček smutný na pohled, když zaslechl hned několik výkřiků. Ohlédl se a spatřil, jak se k nim od hradu žene po stráni skupinka pronásledovatelů. Když se dostali blíž, všiml si, že jde celkem o čtyři osoby: dva gentlemany, které nikdy neviděl, a ony dva ústavní zřízence - toho s tváří jako cheshirský sýr a druhého, jenž byl poslán pro Willisovy. Všichni vypadali rozhněvaně.
Oba gentlemani se za běhu důležitě a uraženě mračili. Moc dobře na nich bylo vidět, že se oblékali ve velkém spěchu. Jeden se snažil zapnout si knoflíky kabátu, zatím však bezúspěšně. Jakmile se mu je podařilo protáhnout příslušnými dírkami, samy od sebe se vyvlékly. Byl zhruba Norrellova věku a na hlavě měl staromódní paruku (dosti podobnou té Norrellově), která čas od času trochu poskočila a protočila se mu na hlavě. Od pana Norrella se ovšem lišil tím, že byl docela vysoký, docela pohledný a jednal autoritativně a rázně. Toho druhého gentlemana (o několik let mladšího) trápily boty, které zničehonic dostaly vlastní rozum. Zatímco se snažil kráčet dopředu, ony se ho pokoušely odnést úplně jiným směrem. Strange mohl jen předpokládat, že se mu nedávné kouzlo povedlo mnohem lépe, než očekával, a že se to šatstvo dá zvládat jen s velkými obtížemi.
Nejvyšší gentleman (ten s laškovnou parukou) Strange probodl zuřivým pohledem. "Kdo dovolil králi jít ven?" dožadoval se odpovědi.
Strange pokrčil rameny. "Nejspíš já."
"Vy! Kdo jste?"
Strangeovi se nelíbilo, jakým tónem s ním mluví, a tak odsekl: "A kdo jste vy?"
"Jsem doktor John Willis. Tohle je můj bratr Robert Darling Willis. Jsme královi lékaři - péče o panovníka nám byla svěřena usnesením Královniny rady. Bez našeho svolení se s Jeho Veličenstvem nikdo nesmí setkat. Znovu se ptám: kdo jste?"
"Jsem Jonathan Strange. Přišel jsem se na žádost Jejich královských Výsostí vévodů z Yorku, Clarence, Sussexu,

Kentu a Cambridge přesvědčit, zdali by se Jeho Veličenstvo nedalo vyléčit magií."
"Cha!" odfrkl si doktor John. "Magie! Ta se přece používá hlavně k zabíjení Francouzů, ne?"
Doktor Robert se sarkasticky zasmál. Svým chladným vědeckým opovržením ovšem nedosáhl kýženého účinku: boty ho totiž nečekaně odnesly takovou silou, až se praštil nosem o strom.
"Nuže, mágu!" ozval se doktor John. "Jestli jste si myslel, že vám špatné zacházení se mnou a s mými služebníky beztrestně projde, pak jste se mýlil. Přiznáte snad, že jste kouzlem zalepil dveře do hradu, aby vám moji muži nemohli zabránit odejít?"
"Rozhodně ne!" prohlásil Strange. "Nic takového jsem neudělal. Mohl jsem to udělat," uznal, "kdyby to ovšem bylo potřeba. Jenže vaši muži jsou tak líní, jak jsou drzí. Když jsem spolu s Jeho Veličenstvem odcházel z hradu, nebylo po nich ani vidu!"
Když to první zřízenec (ten s tváří jako cheshirský sýr) slyšel, skoro vybuchl vzteky. "To není pravda!" vykřikl. "Doktore Johne, doktore Roberte, zapřísahám vás, abyste neposlouchali ty lži. Tady Martin," ukázal na druhého zřízence, "úplně přišel o hlas. Nemohl spustit poplach, protože ze sebe nedokázal vydat ani hlásku!" Druhý zřízenec hýbal rty a zuřivě gestikuloval, že je to pravda. "Já sám, pane, jsem stál v chodbě dole u schodiště, když se otevřely dveře na jeho horním konci. Už jsem se nadechoval, že si s tím mágem promluvím - že mu za vás vyčiním, pane -, když vtom mě nějaké kouzlo vtáhlo do kamrlíku pro uklízečky a dveře se za mnou pevně zavřely…"
"Taková pitomost!" vykřikl Strange.
"Tak pitomost?" nedal se zřízenec. "Ještě mi budete tvrdit, že nemáte nic společného s tím, jak mě v tom kamrlíku zbily smetáky! Jsem jedna velká modřina!"
Přinejmenším to byla svatá pravda. Na obličeji i na rukou měl jednu červenou podlitinu vedle druhé.
"Tak vidíte, mágu!" zvolal doktor John triumfálně. "Co nám řeknete teď? Když byly všechny vaše úklady odhaleny?"
"Neříkejte," ušklíbl se Strange. "Udělal si to sám, aby jeho historka byla přesvědčivější!"
Král foukl do flétny a ta vydala sprostý zvuk.
"Ujišťuji vás," řekl doktor John, "že se o vaší nestydatosti brzy dozví Královnina rada!" Potom se odvrátil od Strange a křikl: "Vaše Veličenstvo! Pojďte sem!"
Král hbitě dohopkal za Strange.
"Buďte tak laskav a vraťte krále do mé péče," ozval se doktor John.
"Nic takového neudělám," zařekl se Strange.
"A vy snad víte, jak se má zacházet s šílenci?" utrousil doktor John jízlivě. "Máte tuto problematiku nastudovanou?"
"Vím, že člověka sotva vyléčíte, když ho izolujete a odepřete mu tělesnou námahu i změnu povětří," prohlásil Strange. "Je to barbarské! Nedržel bych takhle ani psa!"
"Svými vývody pouze prozrazujete svou nevzdělanost," opáčil doktor Robert. "Samota a klid, na které si tak energicky stěžujete, jsou úhelnými kameny celého systému naší léčby krále."
"Vida!" řekl Strange. "Tak vy tomu říkáte systém, ano? A z čehopak tenhle systém vychází?"
"Má tři hlavní principy," prohlásil doktor Robert. "Zastrašování…"
Král zahrál na flétnu pár smutných tónů…
"…izolaci…"
…z nichž vznikla melodie plná osamění…
"…a omezení volnosti pohybu."
…a skončila dlouhým tónem podobným vzdychnutí.
"Takto," pokračoval doktor Robert, "omezíme veškeré možné zdroje vzrušení a pacientovi upřeme materiál, který by přetvořil ve fantazie a nevhodné představy."
"Vzato kolem a kolem," dodal doktor John, "léčba stojí a padá s tím, že lékař vnutí pacientovi svou vůli. O úspěchu či selhání rozhodne pevnost lékařova charakteru. Mnoho lidí může dosvědčit, že náš otec dokázal zkrotit šílence jen tím, že na ně upřel svůj zrak."
"Vážně?" podivil se Strange, kterého ten výklad proti jeho vlastní vůli zaujal. "Nikdy jsem o tom nepřemýšlel, ale něco podobného rozhodně platí i v magii. V mnoha případech závisí úspěch kouzla na pevnosti mágova charakteru."
"Vážně?" přeptal se doktor John a vrhl pohled nalevo.
"Ano. Vezměte si například takového Martina Palea. Ten…" Strangeův pohled se bezděky stočil tam, kam se zadíval doktor John. Jeden ze zřízenců - ten, co nemohl mluvit - se kradl kolem okrasného rybníčku ke králi a v rukou přitom svíral cosi bílého. Strangeovi zpočátku nedocházelo, co by to mohlo být. A pak to poznal. Šlo o svěrací kazajku.
V tentýž okamžik se odehrálo několik věcí. Strange cosi vykřikl - nevěděl co - druhý zřízenec se vrhl na krále - bratři Willisovi se pokusili popadnout Strange - král na flétnu vyluzoval pronikavé vyplašené skřeky - a pak se ozval zvláštní zvuk, jako by si nějakých pět set lidí najednou odkašlalo.
Všichni se zarazili a rozhlédli se kolem sebe. Onen zvuk podle všeho vyšel z malého kamenného pavilónu uprostřed zamrzlého rybníčku. Zničehonic se z tlam všech kamenných tvorů vyvalila hustá bílá pára, jako kdyby všichni naráz vydechli. Obláčky se po výdechu v slabém mlhavém světle chvíli třpytily a pableskovaly a pak se slabým cinknutím padly na led.
Po vteřině ticha se ozval příšerný rachot, jako by se trhaly kvádry z mramoru. Pak se ze zdí pavilónu vyrvali kamenní tvorové a začali se plazit a kolébat přes led k Willisovým. Slepá kamenná bělma se jim obracela v sloup. Otevřeli kamenné tlamy a z každého kamenného hrdla vytryskl proud vody. Kamenné ocasy se jim mrskaly ze strany na stranu, jejich kamenné nohy se toporně zvedaly a zase klesaly. Olověné trubky, které do tlam přiváděly vodu, se jakoby kouzlem táhly za nimi.
Willisovi a zřízenci na to jen s vytřeštěnýma očima zírali a naprosto nedokázali pochopit, co se děje. Groteskní zvířata

se plazila, táhla za sebou trubky a chrlila na Willisovy vodu. Willisové ječeli a poskakovali, spíš strachy, než že by utrpěli nějaká skutečná zranění.
Zřízenci utekli a nemohla být ani řeč o tom, že by Willisovi zůstali s králem byť jen o vteřinu déle. V mrazivém vzduchu jim promočené šaty ledovatěly.
"Mág!" křikl doktor John, když vyrážel k hradu. "U mě je to jen jiné označení pro lháře. Lord Liverpool se o tom dozví, mágu! Dozví se o tom, jak zacházíte s královými lékaři! Au! Au!" Byl by toho řekl víc, ale chrliče ze střechy pavilónu se zvedly a zasypaly ho kamením.
Strange oběma bratrům Willisovým věnoval jen pohrdlivý úsměv. Svou sebedůvěru ovšem spíš hrál, ve skutečnosti byl značně nesvůj. S tou magií totiž neměl nic společného.

33
NA OČI Ml PŘILOŽ LUNU
Listopad 1814
B
yla to záhada. Mohl by v hradu přebývat mág? Třebas někdo ze služebnictva? Nebo jedna z princezen? To Strangeovi nepřipadalo pravděpodobné. Mohlo to být dílo pana Norrella? Strange si představil svého učitele, jak sedí v pokojíčku ve druhém podlaží domu na Hanover Square, nahlíží do stříbrné misky a nakonec zahání Willisovy kouzlem. Možné to snad bylo. Oživování kamenných soch bylo koneckonců něco jako Norrellova specialita. Díky tomuto kouzlu si ho společnost poprvé povšimla. A přece, a přece… Proč by se pan Norrell zničehonic rozhodl, že mu pomůže? Ze své bytostné laskavosti? Sotva. To kouzlo navíc oplývalo černým humorem, který pan Norrell vůbec nedostal do vínku. Dotyčnému mágovi nešlo jen o to, aby Willisovy vyděsil; on je chtěl rovněž zesměšnit. Ne, to nemohl být Norrell. Ale kdo tedy?
Král nevypadal ani v nejmenším unavený. Naopak se mu chtělo tančit a poskakovat a vůbec se radovat nad porážkou Willisových. A tak Strange kráčel dál s tím, že trocha pohybu Jeho Veličenstvu stejně neuškodí.
Bílá mlha připravila krajinu o všechny detaily i barvu; teď vypadala přízračně. Země a obloha se prolínaly v tomtéž nehmotném šedém živlu.
Král vzal Strange nanejvýš přátelsky za rámě a podle všeho úplně zapomněl, že mágy nemůže ani vystát. Rozpovídal se o záležitostech, které v jeho šílenství zcela poutaly jeho pozornost. Byl přesvědčen o tom, že od té doby, co se zbláznil, postihla Velkou Británii celá řada katastrof. Podle všeho si představoval, že spoušti v jeho mozku musí odpovídat spoušť v království. Jeho bludům vévodila představa, že Londýn se za velkých záplav ocitl pod vodou: "…a když za mnou přišli a řekli mi, že studené šedé vodní spousty se zavřely nad kupolí Svatopavelské katedrály a že Londýn se stal panstvím ryb a mořských příšer, zmocnil se mne nepopsatelný smutek! Tuším, že jsem dohromady tři týdny proplakal! Domy jsou teď celé oblepené vilejši a na trhu se neprodává nic jiného než ústřice a ježovky! Pan Fox mi vylíčil, jak před třemi nedělemi zašel do kostela svatého Vedasta ve Foster Lane, kde si vyslechl výtečné kázání od kambaly. Ale já mám plán na znovuobnovení svého království! Vyslal jsem ke Králi ryb vyjednavače s návrhem, že si vezmu mořskou pannu a tím ukončím svár mezi našimi dvěma velkými národy…!"
Královu pozornost dále poutala ona osoba se stříbrnými vlasy, kterou ovšem viděl jen on sám. "Tvrdí mi, že je král," zašeptal dychtivě, "ale já mám za to, že je to anděl! Pokládám to za velmi pravděpodobné, jinak by neměl všechny ty stříbrné vlasy. A ty dva Zlé duchy, co jste k nim mluvil, ty on příšerně týral. Věřím tomu, že je přišel ztrestat a uvrhnout do ohnivé pece! Pak vás i mne bezpochyby odveze do věčného blaženství hannoverského!"
"Do ráje," opravil ho Strange. "Vaše Veličenstvo myslí ráj." Šli dál. Začal padat sníh, světle šedý svět začala pomalu zasypávat bílá. Vládlo takřka naprosté ticho.
Najednou se ozvala flétna. Melodie byla nevýslovně smutná, vypovídala o strašné osamělosti, zároveň však byla plná vznešenosti.
Strange si pomyslel, že to určitě hraje král, a tak se k němu otočil. Jenže král stál s rukama podél těla a flétna mu čouhala z kapsy. Strange se obrátil. Mlha nebyla tak hustá, aby skryla kohokoli, kdo by se skrýval poblíž nich. Nikdo tu nebyl. Park byl prázdný.
"Á, poslouchejte!" zvolal král. "Teď líčí tragédii krále Velké Británie! Ten nápěv - to je žalozpěv za všechny jeho odňaté pravomoci! Ta zádumčivá fráze! Ta vypovídá o jeho rozumu zničeném nepoctivými politiky a ohavným chováním jeho synů. A ta melodie, z níž by vám puklo srdce - to je ta krásná dívka, kterou už jako chlapec zbožňoval a které se byl nucen na nátlak svých přátel vzdát. Ach bože! Jak jen tenkrát plakal!"
Po králově tváři se teď koulely slzy. Dal se do pomalého, vážného tance, kolébal celým tělem i pažemi ze strany na stranu a pomalu se otáčel. Hudba se přesunula hlouběji do parku a král tančil za ní.
Strange to zmátlo. Ta hudba podle všeho vedla krále do hájku. Strange alespoň předpokládal, že je to hájek. Byl si takřka jist, že ještě před chvilkou tam viděl tucet stromů - nejspíš ještě méně. Teď ale hájek zhoustl - stal se z něj lesík - ne, hluboký temný les plný prastarých a divokých stromů. Jejich mohutné větve připomínaly zkroucené končetiny a jejich kořeny zase propletené klubko hadů. Koruny stromů ovíjely husté trsy břečťanu a jmelí. Mezi stromy vedla úzká cestička zbrázděná výmoly lemovanými bylím ztuhlým mrazem a ledem. Špendlíkové hlavičky světla prosvítající z hloubi lesa vypovídaly o přítomnosti domu tam, kde žádný dům neměl být.
"Vaše Veličenstvo!" křikl Strange. Vyběhl za králem a chytil ho za ruce. "Vaše Veličenstvo mi musí odpustit, ale mně se moc nelíbí, jak ty stromy vypadají. Možná bychom udělali lépe, kdybychom se vrátili do hradu."
Král byl však hudbou zcela okouzlen a nechtěl se vracet. Cosi zabrumlal a vytrhl ruku ze Strangeova sevření. Strange ho znovu chytil a napůl ho vedl a napůl vlekl k bráně. Neviditelný flétnista se jich ovšem nechtěl tak snadno vzdát.

Hudba náhle zesílila; úplně je obklopila. Takřka nepostřehnutelně se do ní vkradl další nápěv a rozkošně splynul s tím prvním.
"Ach! Poslouchejte! No tak, poslechněte si to!" ozval se král a obrátil se. "Teď hraje pro vás. Ta tvrdá melodie symbolizuje vašeho zlovolného učitele, který vás nechce naučit vše, co se máte právo naučit. Ty disharmonické tóny líčí váš vztek na to, jak vám brání učinit nové objevy. A ten pomalý smutný marš popisuje velkou knihovnu, kterou by vám už dávno ukázal, kdyby nebyl tak sobecký!"
"Jak proboha…" začal Strange a pak se zarazil. Slyšel to i on - onu hudbu shrnující celý jeho život. Poprvé si uvědomil, jak bytostně truchlivá je jeho existence. Obklopovali ho ničemní muži i ženy, kteří ho nenáviděli a potají žárlili na jeho talent. Teď věděl, že každá jeho dosavadní zlobná myšlenka byla opodstatněná a že žádná velkomyslnost nebyla na místě. Jeho nepřátelé jsou opovrženíhodní a přátelé zrádní. Norrell byl (jak jinak) nejhorší ze všech, ale i Arabela byla slabá a nehodná jeho lásky.
"Ach," povzdychlo si Jeho Veličenstvo. "Takže i vás zradili."
"Ano," přitakal Strange smutně.
Znovu stáli čelem k lesu. Světla mezi stromy - jakkoli byla slabá - ve Strangeovi silně vzbuzovala představu domu a pohodlí, kterého se v něm lze nadít. Úplně si dokázal představit, jak měkké světlo svíček dopadá na měkká křesla, prastaré krby, v nichž vesele plápolají plameny, skleničky kořenitého svařeného vína, jež by dostali na zahřátí po cestě temným lesem. Světla vyvolávala i další představy. "Myslím, že je tam knihovna," prohlásil.
"Ale jistě!" přitakal král a nadšeně zatleskal. "Budete si číst, a až se vám unaví oči, já budu předčítat vám! Ale musíme si pospíšit! Poslechněte si tu hudbu! On už netrpělivě čeká, až půjdeme za ním!"
Jeho Veličenstvo se natáhlo, že vezme Strange za levé rámě. Aby mu vyhověl, Strange zjistil, že si musí přehodit něco, co držel v levé ruce. Bylo to Ormskirkovo Odhalení šestatřiceti dalších světů.
"Á, tohle!" pomyslel si Strange. "No, však už to nebudu potřebovat. V tom domě v lese jistě budou lepší knížky!" Pustil Odhalení na zasněženou zemi.
Začalo hustěji sněžit. Flétnista dál hrál. Spěchali k lesu. Za běhu spadla králi jeho šarlatová čepička přes oči. Strange po ní sáhl a narovnal ji. Přitom si náhle vzpomněl, co věděl o červené barvě: jde o mocnou ochranu proti očarování.
"Pospěšte si! Pospěšte si!" volal král.
Flétnista zahrál řadu rychlých tónů, které stoupaly a klesaly a napodobovaly tak vítr. Znenadání zavál skutečný vítr, zvedl je ze země a postrčil k lesu. Když zase přistáli, byli lesu o poznání blíže.
"Výborně!" vykřikl král.
Strange si opět všiml královy noční čepičky.
…Ochrana proti očarování…
Flétnista přičaroval další vítr. Tentokrát srazil králi čepičku z hlavy.
"To nevadí! To nevadí!" volal král zvesela. "Slíbil mi, že až se dostaneme do domu, dá mi čepiček, kolik jen budu chtít."
Strange se ale pustil královy ruky a potácel se sněhem proti větru, aby ji zachránil. Ležela ve sněhu, jasně šarlatová proti všem mlžným odstínům bílé a šedé.
…Ochrana proti očarování…
Vzpomněl si, jak jednomu Willisovi vykládal, že v mnoha případech závisí úspěch kouzla na pevnosti mágova charakteru; proč ho to napadlo právě teď?
Na oči mi přilož lunu (pomyslel si) a její bělost pohltí falešné vidiny, které před ně podvodník předestřel.
Najednou se objevil zjizvený bílý kotouč - ne na obloze, ale někde jinde. Kdyby to místo musel přesně určit, prohlásil by, že uprostřed jeho hlavy. Ten pocit nebyl příjemný. Dokázal myslet jen na líc měsíce, jako srpek pradávné kosti.
Zapomněl na krále. Zapomněl, že je mág. Zapomněl na pana Norrella. Zapomněl svoje vlastní jméno…
Zapomněl všechno, jen ten měsíc ne…

Měsíc zmizel. Strange vzhlédl a zjistil, že se nachází na zasněženém místě nedaleko od temného lesa. Mezi ním a lesem stál slepý král v županu. Král musel kráčet dál, i když se on zastavil. Ale bez průvodce, o nějž by se mohl opřít, se král bál a připadal si ztracený. "Mágu! Mágu!" volal. "Kde jste?"
Les už Strangeovi nepřipadal přívětivý. Teď se mu zdál stejný jako na začátku - zlověstný, nezbadatelný, neanglický. Světélka už prakticky neviděl; byla jen bílými tečičkami v okolní temnotě a nevzbuzovala jiný dojem krom toho, že si obyvatelé toho domu nemohou dovolit mnoho svíček.
"Mágu!" křikl král.
"Jsem tady, Vaše Veličenstvo."
K uším mi dej roj včel (pomyslel si). Včely milují pravdu a zničí podvodníkovy lži.
Uši mu zahltilo hluboké mručení, které zcela vytěsnilo flétnistovu melodii. Velmi připomínalo řeč a Strangeovi se zdálo, že jí co nevidět porozumí. Bzukot sílil, plnil mu hlavu a hruď až do samých konečků prstů. Dokonce i vlasy mu vstaly na hlavě a kůže mu bzučela a vibrovala. Na chvíli se ho zmocnil příšerný pocit, že má ústa plná včel a že mu včely bzučí a létají pod kůží, ve střevech a v uších.
Bzučení ustalo. Strange znovu zaslechl flétnistovu hudbu, nezněla však už tak sladce jako dřív a již se mu nezdálo, že popisuje jeho život.
Do úst mi nasyp sůl (pomyslel si), aby se mne podvodník nepokusil zlákat chutí medu nebo odradit pachutí popela.
Tato část kouzla neměla sebemenšího účinku.
Dlaň mi probij železným hřebem, abych ji nemohl zvednout na podvodníkův rozkaz.
"Áááá! Ježíšikriste!" zařval Strange. V dlani levé ruky se mu ozvala mučivá bolest. Když ustala (stejně náhle, jako se dostavila), už necítil žádné nutkání pospíšit si k lesu.

Mé srdce ukryj na tajné místo, aby veškeré moje touhy byly jen mé a podvodník v něm nenašel oporu.
Představil si Arabelu, tak jak ji viděl tisíckrát, hezky oblečenou a usazenou v salónu mezi spoustou lidí, kteří se všichni smáli a mluvili. Dal jí své srdce. Vzala si ho a mlčky jej strčila do kapsy na svých elegantních šatech. Nikdo si nevšiml, co právě udělala.
Vzápětí seslal Strange to kouzlo na krále a nakonec dal i jeho srdce Arabele do kapsy. Bylo zajímavé sledovat tu magii z vnějšku. V hlavě chudáka krále se toho udalo už tolik neobvyklého, že když se mu v ní zjevil měsíc, vůbec ho to nevyvedlo z rovnováhy. Včely ale neměl rád: ještě pár minut poté je ze sebe smetával.
Když bylo kouzlo hotovo, flétnista náhle přestal hrát.
"A teď, Vaše Veličenstvo," oslovil ho Strange, "podle mě přišel čas, abychom se vrátili zpátky do hradu. Vy a já, Vaše Veličenstvo, jsme britský král a britský mág. Jakkoli nás Velká Británie mohla nechat na holičkách, my nemáme právo nechat na holičkách ji. Možná nás bude ještě potřebovat."
"Pravda, pravda! Při korunovaci jsem odpřisáhl, že jí budu provždy sloužit! Ach, moje nebohá vlast!" Král se obrátil a zamával tam, kde se podle něj nalézal hráč na flétnu. "Na shledanou! Na shledanou, drahý pane! Bůh vám žehnej za laskavost k Jiřímu III.!"
Odhalení šestatřiceti dalších světů leželo na zemi zpola zaváté sněhem. Strange Ormskirkovo dílo zvedl a oprášil ho od sněhu. Ohlédl se. Temný les zmizel. Namísto něj tam stál nevinný hlouček pěti bezlistých buků.
Při zpáteční jízdě do Londýna byl Strange hluboce zamyšlený. Uvědomoval si, že zážitek ve Windsorském hradu ho měl vyvést z rovnováhy, možná dokonce vyděsit. Ale zvědavost a nadšení zdaleka převyšovaly jeho úzkost. A navíc, ať už tam kouzlil kdokoli či cokoli, on jej porazil a vnutil mu svou vůli. Byl silný, ale on byl silnější. Celé dobrodružství potvrzovalo něco, co už dávno tušil: v Anglii je víc magie, než pan Norrell přiznává.
Ať už se na tu záležitost díval z kteréhokoli úhlu, ustavičně se vracel k oné osobě se stříbrnými vlasy, kterou viděl pouze král. Snažil se vzpomenout, co král o této osobě řekl, nevybavilo se mu však nic krom prosté skutečnosti, že dotyčný měl stříbrné vlasy.
Do Londýna dorazil kolem půl páté. Ve městě se už šeřilo. Ve všech obchodech se svítilo a po ulicích chodili lampáři. Na rohu Oxford Street a New Bond Street zabočil a vyrazil do domu na Hanover Square. Pana Norrella našel v knihovně, jak popíjí čaj.
Pana Norrella jako obvykle potěšilo, že za ním druhý mág zašel, a nemohl se dočkat, až mu Strange povypráví o své návštěvě u krále.
Strange mu vylíčil, jak krále drží jako vězně o samotě v jeho vlastním paláci, a vyjmenoval kouzla, která seslal. O zmáčení Willisových, očarovaném lese a neviditelném flétnistovi však neřekl ani slovo.
"Nepřekvapuje mne, že jste Jeho Veličenstvu nebyl s to pomoci," prohlásil pan Norrell. "Mám za to, že šílenství nedokázali vyléčit ani aureátští mágové. Popravdě řečeno ani nevím, jestli se o to kdy pokusili. Oni na šílenství nahlíželi z úplně jiného úhlu. Šílenců si svým způsobem vážili a domnívali se, že blázni vidí to, co příčetní ne - věci, které by mágovi mohly být k užitku. Vypráví se, že jak Ralph Stokesey, tak Kateřina z Winchesteru se radili s šílenci."
"Ale nebyli to jen mágové, ne?" ozval se Strange. "I elfové se přece velice zajímali o šílence. Určitě jsem o tom někde četl."
"Ano, přesně tak! Někteří z našich nejdůležitějších autorů se zmiňují i o tom, jak si jsou blázni a elfové podobní. Ti i ti jsou známi tím, že mluví z cesty a nesouvisle - jistě jste si něčeho podobného povšiml i u krále. Najdou se ovšem ještě další společné rysy. Pokud si dobře vzpomínám, rozepsal se o tom Chaston. Uvádí případ šílence z Bristolu, který každé ráno oznamoval své rodině záměr vyjít si na procházku ve společnosti židle z jídelny. Dotyčný byl onomu kusu nábytku velmi oddán, považoval jej za jednoho ze svých nejbližších přátel a vedl s ním smyšlené rozhovory, v nichž rozebírali onu nadcházející procházku a pravděpodobnost, že se potkají s dalšími stoly a židlemi. Velmi ho prý rozrušilo, když někdo nadhodil, že by se na onu židli také posadil. Ten muž byl zjevně šílený, Chaston však tvrdí, že elfové by jeho chování nepovažovali za tak směšné jako my. Elfové nijak výrazně nerozlišují mezi tím, co je živé a co je neživé. Soudí, že kameny, dveře, stromy, oheň, mraky a tak dále mají duše a touhy a jsou buď mužského, nebo ženského rodu. To možná vysvětluje nebývalé pochopení pro šílenství, které elfové projevují. Je například známo, že když se elfové skryli, blázni je mnohdy pořád dokázali vnímat. Nejslavnější případ, který se mi nyní vybavuje, se ve čtrnáctém století týkal bláznivého kluka jménem Duffy v Chesterfieldu v Derbyshiru, oblíbence zlomyslného elfa, který léta terorizoval celé město. Elf našel v chlapci velké zalíbení a dával mu výstřední dárky - z nichž většina by mu sotva byla k něčemu, i kdyby byl příčetný, a rozhodně mu nebyla k ničemu v šílenství - plachetnici posázenou diamanty, stříbrné boty, zpívající prase…"
"Proč se ale ten elf Duffymu tolik věnoval?"
"Hm! Řekl Duffymu, že jsou bratry v neštěstí. Nevím proč. Chaston píše, že hodně elfů chová neurčitý pocit křivdy, kterou na nich spáchali Angličané. Chastonovi však stejně jako mně bylo záhadou, proč tomu tak je. V domech velkých anglických mágů byli totiž elfové mezi služebnictvem první a sedávali na nejlepších místech hned po mágovi a jeho paní. Chaston toto téma pojednává velmi objevně a zajímavě. Jeho nejlepším dílem je Liber Novus." Pan Norrell se na svého žáka zamračil. "Určitě jsem vám je už několikrát doporučoval," řekl. "Cožpak jste si to ještě nepřečetl?"
Pan Norrell si naneštěstí úplně přesně nevybavoval, které knihy si podle něj měl Strange přečíst a které zase poslal do Yorkshiru právě proto, aby zůstaly mimo Strangeův dosah. Liber Novus bylo v bezpečí na polici v Hurtfewském opatství. Strange si povzdychl a poznamenal, že jakmile mu pan Norrell tu knihu vtiskne do rukou, s velkým potěšením si ji přečte. "Zatím byste však mohl být tak laskav, pane, a dovyprávět ten příběh o elfovi z Chesterfieldu."
"Ale jistě! Kdepak jsem to skončil? Tak tedy, řadu let se Duffymu velmi dařilo, zatímco město strádalo. Na městském tržišti vyrostl les a měšťané nesměli obchodovat. Jejich kozám a prasatům narostla křídla, načež toto zvířectvo odletělo. Elf proměnil kameny zpola dostavěného farního kostela v cukrové homole. V poledním žáru se cukr zahřál, začal se lepit

a část kostela roztála. Celé město vonělo jako jedna velká cukrárna. Ba co hůř: psi a kočky si zvykli chodit kostel olizovat, zatímco ptáci, krysy a myši ho chodili ohlodávat. Chesterfieldským tak zůstal zpola snědený zdeformovaný kostel - což rozhodně nezamýšleli. Museli se obrátit na Duffyho a na kolenou ho prosit, aby se za ně u elfa přimluvil. Jenže Duffy se na ně jen rozmrzele kabonil, neboť si pamatoval, jak si z něho v minulosti tropili žerty. A tak museli měšťané chesterfieldští tomu šílenému nebožákovi lichotit, kdovíjak není chytrý a hezký. Načež se Duffy přimluvil u elfa - a to byl pak panečku najednou rozdíl! Elf je přestal mučit a proměnil cukrový kostel zpátky na kamenný. Měšťané vymýtili les na tržišti a koupili si nová zvířata. Kostel však už nikdy pořádně nespravili. Na chesterfieldském chrámu je dodnes něco divného. Nepodobá se tak úplně ostatním kostelům."
Strange chvíli mlčel a pak promluvil: "Pane Norrelle, jste toho názoru, že elfové odešli z Anglie nadobro?"
"Nevím. Za posledních tři sta až čtyři sta let se objevilo mnoho příběhů o tom, jak se Angličané či Angličanky setkali s elfy v odlehlých končinách, nikdo z nich však nebyl vědec ani mág, tudíž jejich svědectví nemůžeme považovat za příliš závažné. Když vy či já povoláme elfy - tedy," dodal spěšně, "kdybychom byli tak nerozumní, že bychom k něčemu takovému sáhli, pak by se elfové objevili okamžitě, pokud bychom tedy seslali zaklínadla správným způsobem. Není ale jasné, odkud přicházejí či po jakých cestách. Za časů Johna Uskglasse byly postaveny dost obyčejné cesty, které vedly z Anglie do Férie - široké zelené cesty lemované vysokými zelenými živými ploty či kamennými zídkami. Tyto silnice stále existují, nemyslím ale, že by jich dnes elfové využívali více než křesťané. Ty cesty jsou zchátralé a celé zarostlé. Vypadají osiřele a lidé se jim prý vyhýbají."
"Lidé věří, že elfí cesty přinášejí smůlu," řekl Strange.
"Jsou to hlupáci," odfrkl si Norrell. "Elfí cesty jim nemohou nic udělat. Elfí cesty nikam nevedou."
"A co napůl lidští potomci elfů? Dědí vědomosti a schopnosti svých předků?" zeptal se Strange.
"Hm, to je ale úplně jiná otázka. Příjmení mnohých lidí poukazují na elfí původ jejich předků. Tak například Otherlander nebo Fairchild. Mezi dalšími lze jmenovat Elficka. A samozřejmě Faireyho. Vzpomínám si na jednoho Toma Otherlandera, který za mého dětství pracoval na našem statku. Ale u těchto potomků se jen zřídkakdy setkáváme se sebemenším talentem pro magii. Často jsou však proslulí svou záští, pýchou a leností - tradičními nectnostmi svých předků."
Den nato se Strange sešel s královskými vévody a řekl jim, jak moc je mu líto, že krále nedokázal ulevit v jeho šílenství. Jejich královské Výsosti to nepotěšilo, ale vůbec je to nepřekvapilo. Takový výsledek vévodové očekávali a ujišťovali Strange, že mu to v nejmenším nevyčítají. Naopak je těšilo, co všechno udělal, a obzvláště se jim líbilo, že si za to nic neúčtuje. Za odměnu mu udělili své královské patenty. Pokud by si přál, mohl si nad dveře domu na Soho Square vyvěsit všech pět jejich pozlacených sádrových erbů a užívat titulu osobního mága královských vévodů.
Strange se vévodům nesvěřil, že si od nich zaslouží většího vděku, než tuší. Byl si docela jist, že krále zachránil před nějakým strašlivým osudem. Jen prostě nevěděl před jakým.

34
NA OKRAJI POUŠTĚ
Listopad 1814
S
tephen a gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí kráčeli ulicemi podivného města.
"Nejste už unavený, pane?" zeptal se Stephen. "Já tedy ano. Chodíme tu už celé hodiny."
Gentleman se pronikavě zasmál. "Drahý Stephene! Vždyť jste sotva dorazil! Před chviličkou jste ještě byl v domě lady Poleové, kde vás její zlotřilý manžel nutil vykonávat nějaký podřadný úkol!"
"Ach!" vzdychl Stephen. Vzpomněl si, jak cídil stříbro ve svém kamrlíku u kuchyně, ale to mu připadalo - ach! - jako před lety.
Rozhlédl se. Nic tu nepoznával. Ani zdejší pach, v němž se mísila vůně koření, kávy, opékaného masa a smradu z hnijící zeleniny, mu nebyl povědomý.
"To ta magie, pane," povzdychl si. "Jde mi z toho hlava kolem."
Gentleman mu láskyplně sevřel ruku.
Město podle všeho vyrostlo na strmém úbočí. Nevedly tu žádné pořádné třídy, ale jen úzké uličky pozůstávající hlavně ze schodů, které se klikatily nahoru i dolů kolem domů. Samy domy se vyznačovaly krajní jednoduchostí; ba i strohostí, dalo by se říci. Obílené zdi byly z hlíny či jílu, v pantech byly zasazené obyčejné dřevěné dveře a na oknech zase prosté dřevěné okenice. Schody v uličkách byly rovněž obílené. V celém městě byste těžko hledali cokoli barevného, na čem by si oko odpočinulo: na parapetech nestál jediný truhlík s květinami, před dveřmi neležela jediná zapomenutá hračka. Stephena napadlo, že kráčet těmito úzkými uličkami je jako zabloudit v záhybech ohromného lněného ubrousku.
Vládlo tu tajuplné ticho. Jak si to šněrovali nahoru a dolů po úzkých schodech, zaslechli z domů tu a tam šepotavé mumlání vážných hovorů, ovšem žádný smích, jedinou písničku ani rozjařený dětský hlásek. Čas od času potkali nějakého místního: zasmušilého muže se snědou tváří, který na sobě měl bílé šaty, kalhoty a na hlavě bílý turban. Všichni tu chodili o holi - dokonce i mladíci -, byť popravdě řečeno nikdo z nich nevypadal příliš mladý; obyvatelé tohoto města se narodili staří.
Zahlédli jen jednu ženu (přinejmenším gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí tvrdil, že šlo o ženu). Stála manželovi po boku, od hlavy až k patě zahalená v hávu stinné barvy. Když ji Stephen spatřil, byla k němu obrácená zády, a když se k němu pomalu otočila, zcela v souladu se zdejší snovou atmosférou neměla vůbec žádnou tvář, jen rám s hustě vyšívaným plátnem stejného soumračného odstínu jako zbytek jejího oblečení.

"Ti lidé jsou velice zvláštní," zašeptal Stephen. "Ale naše přítomnost je nijak nepřekvapuje."
"Připadá jim, že vy i já k nim patříme, o to jsem se postaral kouzlem," vysvětlil gentleman. "Jsou zcela přesvědčeni, že nás znají od dětství. A navíc jim budete perfektně rozumět a oni budou rozumět vám, přestože tomu jejich obskurnímu jazyku sotva rozumějí jejich krajané pětadvacet mil odsud!"
Stephenovi blesklo hlavou, že se gentleman musel svým kouzlem postarat i o to, aby si měšťané nevšímali, jak hlasitě jeho společník mluví a jak se jeho slova odrážejí od každého obíleného rohu.
Svažující se ulička, po níž šli, se stočila za roh a nečekaně skončila nízkou zídkou, kterou tu postavili, aby se neopatrní chodci neskutáleli z kopce. Byl odsud výhled na okolní krajinu. Pod bezmračným nebem se před nimi rozkládalo pusté údolí plné bílých skal. Prohánělse jím horký vítr. Byl to svět, ze kterého kdosi ořezal veškeré maso až na kost.
Stephen by usoudil, že celé to město je jen sen nebo že nějak patří k jeho zaklení, kdyby jej gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí nadšeně neinformoval, že tohle je "…Afrika! Země vašich předků, drahý Stephene!"
"Ale," namítl Stephen v duchu, "tady moji předkové nežili, tím si jsem jistý. Tihle lidé jsou snědší než Angličané, ale jsou světlejší než já. Nejspíš jde o Araby." Nahlas řekl: "Máme někam namířeno, pane?"
"Jdeme si prohlédnout trh, Stephene!"
To Stephen rád slyšel. Ticho i prázdnota na něj doléhaly. Na trhu se jistě dočká hluku a shonu.
Jenže zdejší trh byl vyloženě prazvláštní. Nacházel se u vysokých městských hradeb, hned za velkou dřevěnou branou. Nestály tu žádné stánky, netísnily se tu žádné dychtivé davy obhlížející zboží. Místo toho všichni potenciální kupci mlčky seděli na zemi s rukama zkříženýma na prsou, zatímco je správce trhu - jakýsi dražitel - obcházel se zbožím a ukazoval ho kupcům. Dražitel jmenoval poslední cenu, která mu byla nabídnuta, a zákazník buďto zavrtěl hlavou, nebo nabídl vyšší. Nabídka zboží nebyla příliš rozmanitá, pár žoků jemného sukna a nějaké vyšívané látky, většinou však šlo o koberce. Když se o tom Stephen zmínil svému společníkovi, gentleman mu vyložil: "Mají nesmírně přísné náboženství, Stephene. Skoro všechno krom koberců je pro ně tabu."
Po celou truchlivou cestu po trhu Stephen pozoroval ty muže, jejichž ústa byla ustavičně zavřená, aby z nich nevyklouzlo nějaké zakázané slovo, jejichž oči byly věčně odvrácené od zakázaných výjevů a jejichž ruce se v každém okamžiku musely vzpírat nutkání provést nějaký zakázaný čin. Připadalo mu, že existují jen napůl. Skoro jako by to byly sny či duchové. Jako by v tom tichém městě a tiché krajině byl skutečný jen horký vítr. Stephena by vůbec nepřekvapilo, kdyby jednoho dne ten vítr celé město i jeho obyvatele odvál pryč.
Stephen a gentleman se usadili v rohu trhu pod potrhanou hnědou markýzou.
"Proč jsme tady, pane?" zeptal se Stephen.
"Abychom si mohli nerušené popovídat, Stephene. Stalo se něco velice závažného. Říkám to nerad, ale všechny naše úžasné plány byly drze značeny a opět nám je zkřížili mágové! Takové dva šibaly svět neviděl! Myslím, že jejich jediným potěšením je předvádět nám, jak hluboce námi opovrhují! Mám ale za to, že jednoho dne…"
Spílání mágům zajímalo gentlemana mnohem víc než nějaké vysvětlování, a tak se Stephen až za hodnou chvíli dobral toho, co se vlastně stalo. Jonathan Strange podle všeho navštívil anglického krále - z jakého důvodu, to ovšem Stephenovi nikdo nevysvětlil - a gentleman si takovou příležitost nenechal ujít: za prvé chtěl vědět, co bude mág dělat, a za druhé byl zvědavý na britského panovníka.
"…a nevím, jak je to vlastně možné, ale kdovíproč jsem Jeho Veličenstvo do té doby ještě nepoctil svou návštěvou. Zjistil jsem, že je to rozkošný stařík! Byl ke mně velmi uctivý! Hodně jsme si popovídali! Vytrpěl si mnoho krutého zacházení od svých poddaných. Angličany velmi těší ponižovat velikány a šlechtice. Krutě pronásledovali mnoho významných osobností svých dějin - například Karla I., Julia Caesara a hlavně vás a mne!"
"Promiňte, pane, ale zmínil jste se o nějakých plánech. Co jsou zač?"
"To jsou přece naše plány dosadit vás na anglický trůn, jak jinak! Cožpak jste zapomněl?"
"To vskutku ne! Ale…"
"No vidíte! Nevím, co si o tom myslíte vy, drahý Stephene," prohlásil gentleman a ani si na Stephenův názor nepočkal, "ale přiznám se, že už mne unavuje čekat, až se váš úžasný osud naplní sám od sebe. Mám sto chutí předběhnout liknavé sudičky a udělat z vás krále sám. Kdo ví? Třebas je mi souzeno sehrát tu vznešenou roli a pozvednout vás k tomu nejvyššímu postavení, které je právem vaše! Připadá mi to velmi pravděpodobné! Takže! Zatímco jsem mluvil s králem, napadlo mě, že prvním krokem k vaší korunovaci je zbavit se ho! Sledujte! Nechtěl jsem tomu starému pánovi ublížit. Naopak! Zalahodil jsem jeho duši a postaral se, aby byl šťastnější než za mnoho předchozích let. Ale tomu mágovi to nestačilo! Jen co jsem začal spřádat kouzlo, ten mág začal pracovat proti mně. Nasadil ohromně silnou a prastarou elfí magii. Úplně mi tím vyrazil dech! Kdo mohl tušit, že bude něco takového znát?"
Gentleman se ve své tirádě odmlčel na dost dlouho, aby Stephen stačil říci: "Jsem vám nesmírně vděčen za veškerou vaši péči, pane, přesto však musím poznamenat, že stávající král má třináct dcer a synů, z nichž ten nejstarší již zemi vládne. I kdyby král zemřel, korunu jistě zdědí někdo z nich."
"Ano, ano! Ale všichni královi potomci jsou tlustí a hloupí. Kdo by chtěl za panovníka taková strašidla? Až anglický lid pochopí, že byste mu místo nich mohl vládnout vy, Stephene - vy, který jste ztělesněním elegance a šarmu a navíc byste se tak krásně vyjímal na mincích -, pak by museli být skutečně tupí, kdyby se okamžitě nenadchli a nesešikovali se na vaši podporu!"
Stephena napadlo, že gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí rozumí anglické povaze mnohem méně, než si sám myslí.
V tom okamžiku jejich rozhovor přerušil krajně barbarský zvuk - zatroubení na velký roh. K velkým městským bránám přispěchala řada mužů a opřela se do nich, až se zavřely. Stephena napadlo, že městu třeba hrozí nějaké nebezpečí, a tak se poplašeně rozhlédl. "Co se děje, pane?"
"Nic zvláštního, jen ti lidé mají ve zvyku zavírat každou noc brány na obranu proti ohavným barbarům," vysvětloval gentleman unyle, "čímž myslí kohokoli krom sebe. Co si ale myslíte vy, Stephene? Co bychom měli podniknout?"

"Podniknout? S čím?"
"S mágy, Stephene! S mágy! Teď je mi jasné, že jakmile se váš úžasný osud začne naplňovat, zcela určitě se do toho začnou vměšovat. Ačkoli tedy nechápu, proč by jim mělo záležet na tom, kdo je anglický král. Sami jsou ošklivi a hloupí, a tak nejspíš upřednostňují krále, který se od nich v tomto ohledu neliší. Ne, jsou to naši nepřátelé, a tudíž stojí za to poohlédnout se po metodě, kterou bychom je naprosto zničili. Jedem? Noži? Kulkami z pistolí…?"
Dražitel k nim přistoupil s dalším kobercem. "Dvacet stříbrných grošů," prohlásil pomalu a rozvážně, jako by oznamoval zkázu, již si tento svět bohatě zaslouží.
Gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí si koberec zamyšleně prohlédl. "Je přirozeně možné," nadhodil, "uvěznit někoho ve vzoru koberce na nějakých tisíc let. Tento obzvláště hrozný osud mám odjakživa vyhrazený pro lidi, kteří se mne hluboce dotkli - jako tito mágové! Nekonečné opakování barev a vzorů - nemluvě o dráždivém prachu a ponižujících skvrnách - pokaždé vězně dožene k naprostému šílenství! Vězeň se z koberce vždycky vynoří odhodlaný pomstít se celému světu a potom se mágové a hrdinové celého věku musejí spojit, aby ho zabili, anebo ho na další tisíce let uvěznili podruhé v ještě hrůznějším žaláři, což je obvyklejší. A tak s postupem tisíciletí roste jeho šílenství i zlo. Ano, koberce! Možná…"
"Děkuji vám," řekl Stephen dražiteli rychle, "ale my si tento koberec nekoupíme. Pokračujte prosím dále, pane."
"Máte pravdu, Stephene," pospíšil si gentleman. "Ti mágové mají své slabiny, ale prozatím se vždy dokázali obratně vyhnout očarování. Musíme nalézt jiný způsob, jak je zkrušit na duchu, aby ztratili vůli k odporu! Musíme je přinutit k tomu, aby proklínali den, kdy začali provozovat magii!"

35
GENTLEMAN Z NOTTINGHAMSHIRU
Listopad 1814
B
ěhem tří let Strangeovy nepřítomnosti vliv pánů Drawlighta a Lascellese na pana Norrella opět vzrostl. Pokud si kdokoli přál s panem Norrellem promluvit nebo ho požádat o pomoc, musel se nejdříve obrátit na ně. Radili panu Norrellovi, jak nejlépe zvládat ministry, a ministrům zase radili, jak nejlépe pracovat s panem Norrellem. Jako přátelé a rádci nejvýznamnějšího mága Anglie se těšili zájmu všech nejbohatších a nejvýše postavených lidí v celém království.
Po Strangeově návratu pana Norrella nadále vytrvale navštěvovali, nyní si však pan Norrell ze všeho nejvíc přál slyšet Strangeovy rady a dával jim přednost přede všemi ostatními. Tento stav jim přirozeně nevyhovoval a obzvláště Drawlight dělal vše, co bylo v jeho silách, aby umocňoval drobnou rozmrzelost a otrávenost, kterou čas od času chování jednoho mága vyvolávalo v tom druhém.
"Udivuje mě, že nevím o ničem, co by ho poškodilo," svěřil se Lascellesovi. "Ale o jeho počínání ve Francii kolují prazvláštní historky. Několik lidí mi už vyprávělo, že vzkřísil celou armádu mrtvých a vrhl ji do boje proti Francouzům. Mrtvoly s roztříštěnými končetinami a očima, které jim visely jen na vlásku, a všechny další hrůzy, jaké si jen dokážete představit! Co by tomu podle vás Norrell řekl, kdyby se o tom doslechl?"
Lascelles si povzdychl. "Kéž bych vás dokázal přesvědčit o tom, že je úplně zbytečné snažit se je nějak uměle rozkmotřit. O to se dřív či později postarají sami."
Pár dní poté, co Strange navštívil krále, se v knihovně domu na Hanover Square shromáždil zástup Norrellových přátel a obdivovatelů, aby se pokochali novým portrétem obou mágů od pana Lawrence. Vernisáže se mimo jiné zúčastnili pánové Lascelles a Drawlight, stejně jako pan a paní Strangeovi a několik královských ministrů.
Portrét zachycoval pana Norrella ve střízlivém šedém kabátku a staromódní paruce. Vypadalo to, že jak kabát, tak paruka jsou panu Norrellovi příliš velké. Působil dojmem, že se do nich stáhl, a jeho modrá očka vyhlížela na svět se zvláštní směsí bázlivosti a arogance, jež siru Walteru Poleovi nejvíc připomínala kočku jeho komorníka. Většina lidí se musela trochu nutit, aby dokázala Norrellovu část portrétu v něčem pochválit, všichni však nelíčené obdivovali Strangeovu část. Strange byl namalován za panem Norrellem, napůl tam seděl, napůl se opíral o stoleček, zcela uvolněně, s tím svým lehkým úšklebkem a očima, které byly plné úsměvů, tajemství a kouzel - přesně takovýma, jaké by mágovy oči měly být.
"Je to znamenité," rozplývala se jedna dáma. "Povšimněte si, jak to temné zrcadlo za oběma postavami zvýrazňuje hlavu pana Strange."
"Lidé si pořád představují, že mágové a zrcadla jdou ruku v ruce," stěžoval si pan Norrell. "V té části mé knihovny přitom žádné zrcadlo není."
S malíři je to složité, pane, oni pořád přetvářejí svět podle svých vlastních představ," řekl Strange. "V tom se vskutku docela podobají mágům. A přece ho ztvárnil zvláštně. Ono to zrcadlo připomíná spíš dveře - tak je temné. Skoro jako bych z něj cítil průvan. Moc se mi nelíbí, že u něj sedím tak blízko - bojím se, že bych mohl nastydnout."
Jeden z ministrů, který v Norrellově knihovně ještě nebyl, nahlas obdivoval její harmonické proporce a styl zařízení, což vedlo další lidi k poznámkám, jak jim připadá krásná.
"Je to rozhodně moc hezká místnost," souhlasil Drawlight, "ale bledne v porovnání s knihovnou v Hurtfewském opatství! Ta je skutečně okouzlující. V životě jsem neviděl nic tak nádherného, tak sklenutého. Najdete tam lomené oblouky, kupoli s pilíři v gotickém slohu a vyřezávané listy - suché a zkroucené listy, které jako by spálila hrozná zima, to vše vyvedené v poctivém anglickém dubu, jasanu a jilmu - nic dokonalejšího jsem na tomhle světě neviděl. ‚Pane Norrelle,' obrátil jsem se na něj, když jsem to spatřil, ‚vy máte hloubku, kterou bychom do vás vůbec neřekli. Vy jste úplný romantik, pane!'"
Pan Norrell vypadal, že ho příliš netěší, když se jeho hurtfewská knihovna takto rozebírá, ale pan Drawlight přesto

pokračoval: "Vypadá to tam jako v lese, v krásném lesíku na sklonku roku a vazby knih, světlehnědé a vyschlé věkem, ten dojem ještě umocňují. Ono je tam opravdu tolik knížek jako listí v lese." Pan Drawlight se odmlčel. "A vy už jste v Hurtfew někdy byl, pane Strangi?"
Strange odpověděl, že ještě neměl to potěšení.
"Tak to byste tam měl zavítat," usmál se Drawlight zlomyslně. "To byste opravdu měl. Ta knihovna je skutečně báječná."
Norrell vrhl na Strange úzkostlivý pohled, ale Strange neodpověděl. Obrátil se k nim všem zády a zadíval se na svůj vlastní portrét.
Když ostatní poodešli a začali se bavit o něčem jiném, sir Walter zamumlal: "Nesmíte si té jeho zášti všímat."
"Cože?" ozval se Strange. "Já teď přemýšlel o něčem úplně jiném. O zrcadlu. Nevypadá, jako by do něj člověk mohl rovnou vejít? Myslím, že by to nebylo tak těžké. Mohl bych použít kouzlo odhalení. Ne, objasnění. Nebo možná obě. Cesta přede mnou by byla jasná. Jeden krok dopředu a pryč." Rozhlédl se kolem a řekl: "A občas bych byl pryč docela rád."
"Kam byste šel?" Sira Waltera to překvapilo; žádné město mu nevyhovovalo tak jako Londýn se svým plynovým osvětlením a obchody, kavárnami a kluby, tisíci krásnými ženami a tisíci různými drby a domníval se, že ostatní to musí brát jako on.
"Hm, tam, kam kdysi dávno chodili lidé jako já. Putovali po stezkách, které jiní neviděli. Za oblohou. Na druhé straně deště."
Strange si znovu povzdychl a pravou nohou při tom netrpělivě podupával na Norrellově koberci. Jeden si z toho skoro mohl odvodit, že pokud se Strange brzy nerozmyslí a nepůjde po zapomenutých stezkách, odnesou ho tam nohy o své vlastní vůli.
Do dvou hodin po poledni se návštěvníci vytratili a pan Norrell, který se za každou cenu chtěl vyhnout hovoru se Strangem, vyšel do druhého poschodí a schoval se tam ve svém zastrčeném kamrlíku. Sedl si ke stolu a pustil se do práce. Zanedlouho úplně zapomněl na Strange a knihovnu v Hurtfew a na všechny nepříjemné pocity, které ho přepadly při Drawlightově projevu. Proto ho poněkud vyvedlo z rovnováhy, když se za pět minut ozvalo zaťukání a dovnitř vešel Strange.
"Omlouvám se, že vás ruším, pane," řekl, "ale chtěl bych si s vámi o něčem promluvit."
"Ach," vymáčkl se pan Norrell nervózně. "Tedy, já vždy velmi rád odpovídám na všechny vaše otázky, teď tu ale mám práci, kterou bohužel nemohu zanedbat. Mluvil jsem s lordem Liverpoolem o našem plánu zajistit kouzlem pobřeží Velké Británie před bouřemi a on se pro to úplně nadchl. Lord Liverpool tvrdí, že každý rok zničí moře majetek v hodnotě mnoha set tisíc liber. Lord Liverpool pokládá záchranu majetku za prvořadý úkol magie v mírových časech. Jeho lordstvo si jako obvykle přeje, aby se to udělalo okamžitě, a ono to představuje velkou spoustu práce. Jen samotné cornwallské hrabství mi zabere týden. Obávám se, že ten rozhovor budeme muset odsunout na jindy."
Strange se usmál. "Jde-li o tak naléhavé kouzlo, pak bych vám měl pomoci a promluvit si můžeme při práci. Kde začneme?"
"V Yarmouthu."
"A co používáte? Belasise?"
"Ne, Belasise ne. V Lanchesterově Řeči ptáků je rekonstrukce Stokeseyho kouzla na ztišení rozbouřených vod. Nejsem tak hloupý, abych předpokládal, že se Lanchester Stokeseymu nějak zvlášť přiblížil, nic lepšího ale k dispozici nemáme. Lanchestera jsem mírně přepracoval a teď ještě přidávám Pevenseyho kouzla na dohled a dozor." Pan Norrell ke Strangeovi posunul štůsek papírů. Strange si je prostudoval a potom se i on pustil do práce.
Po chvíli Strange prohodil: "Nedávno jsem v Ormskirkových Odhaleních šestatřiceti dalších světů našel pasáž o království, které se rozkládá za zrcadly, o království zjevně plném velmi pohodlných cest, po nichž cestovatel může doputovat z jednoho místa na druhé."
Toto téma by za normálních okolností pana Norrella nepotěšilo, ale tentokrát se mu tak ulevilo, že se s ním Strange nepřišel pohádat o knihovnu v Hurtfew, že se docela rozpovídal. "Přesně tak! Skutečně existuje cesta, která spojuje veškerá zrcadla na světě. Velkým středověkým mágům byla dobře známa. Bezpochyby po ní také často chodili. Přesnější informace vám ale bohužel nemohu poskytnout. Každý autor, kterého jsem četl, to popisuje jinak. Ormskirk uvádí, že jde o cestu přes rozlehlou temnou slatinu, zatímco podle Hickmana se jedná o ohromný dům s mnoha tmavými chodbami a velkými schodišti. Hickman tvrdí, že uvnitř toho domu se kamenné mosty klenou přes hluboké propasti a že mezi kamennými stěnami plynou kanály černé vody - ale kam či proč, to nikdo neví." Najednou byl pan Norrell ve velmi dobrém rozmaru. Neznal větší radost než tiše sedět s panem Strangem a společně kouzlit. "A jak jste pokročil v tom článku pro Pánský časopis?" zeptal se.
Strange se na chvíli zamyslel. "Ještě jsem ho nedopsal."
"A o čem píšete? Ne, neříkejte mi to! Velmi se těším, až si ho budu moci přečíst. Mohl byste ho zítra přinést s sebou?"
"Zítra jistě."
Toho večera vešla Arabela do salónu svého domu na Soho Square a poněkud ji překvapilo, že tamější podlahu prakticky neviděla pro samé papíry popsané kouzly, poznámkami a útržky z rozhovoru s Norrellem. Strange stál uprostřed místnosti, pohled upíral dolů na papírky a tahal se za vlasy.
"Co mám proboha napsat do dalšího čísla Pánského časopisu?" dožadoval se.
"Nevím, miláčku. Navrhl ti něco pan Norrell?"
Strange se zamračil. "Ten si kdovíproč myslí, že už mám dopsáno."
"No a co třeba stromy a magie?" nadhodila Arabela. "Zrovna onehdy jsi mi vykládal, jak je to zajímavé téma a jak velmi opomíjené."

Strange si vzal čistý papír a bleskurychle si začal dělat poznámky. "S duby se lze spřátelit a pomohou vám proti nepřátelům, budou-li vaši věc považovat za spravedlivou. O březových hájcích se dobře ví, že se jimi dá projít do Férie. Jasany nikdy nepřestanou truchlit, dokud se Král Havran zase nevrátí domů. Ne, ne! To nepůjde. To nemohu napsat. Norrell by vyletěl z kůže." Zmačkal papír a hodil ho do ohně.
"Ach! V tom případě si třeba najdeš chviličku, aby sis mě vyposlechl," řekla Arabela. "Dnes jsem se zastavila u lady Westbyove a tam jsem potkala velmi zvláštní mladou dámu, která si vzala do hlavy, že ji učíš magii."
Strange na chviličku vzhlédl. "Nikoho magii neučím."
"Jistěže ne, drahý," přitakala Arabela trpělivě. "Já vím, že ne. Právě proto je to tak zvláštní."
"A jak se jmenuje ta pomýlená osůbka?"
"Slečna Grayová."
"Tu neznám."
"Obléká se elegantně a módně, ale hezká není. Podle všeho je velice bohatá a magii úplně propadla. To se říká všude. Vějíř má vyzdobený tvými obrázky - tebe a pana Norrella - a přečetla všechno, co jste ty a lord Portishead kdy napsali, do posledního slova."
Strange se na ni na několik vteřin zadíval, až Arabela nabyla mylného dojmu, že se zamýšlí nad tím, co právě řekla. Jeho následující věta se ovšem nesla pouze v tónu lehké výčitky: "Miláčku, stojíš mi na papírech." Vzal ji za ruku a jemně ji odstrčil.
"Tvrdila mi, že ti zaplatila čtyři sta guinejí za výsadu, že se stane tvou žačkou. Říkala, že jí na oplátku posíláš dopisy, v nichž jí popisuješ kouzla a doporučuješ knihy ke studiu."
"Čtyři sta guinejí! Tak to je divné. Nějakou slečinku bych možná mohl pustit z hlavy, ale nemyslím, že bych dokázal zapomenout na čtyři sta guinejí." Strangeovi padl zrak na kus papíru, zvedl ho a pustil se do čtení.
"Zpočátku jsem se domnívala, že si tu historku třeba vymyslela, aby ve mně vzbudila žárlivost a abychom se pohádali, ale taková ta její mánie není. Ona neobdivuje tebe, ale tvoje povolání. Vůbec si to nedokážu přebrat. Co ty dopisy můžou být zač? Kdo je tak mohl napsat?"
Strange zvedl malý záznamníček (shodou okolností ho Arabela používala k vedení domácnosti a s Jonathanem neměl nic společného) a začal si do něj čmárat poznámky.
"Jonathane!"
"Mmm?"
"Co mám říct slečně Grayové, až ji zase uvidím?"
"Zeptej se jí na těch čtyři sta guinejí. Řekni jí, že jsem je ještě nedostal."
"Jonathane! Tohle je vážná záležitost."
"Ale jistě, naprosto souhlasím. Sotva by se našlo něco vážnějšího než čtyři sta guinejí."
Arabela znovu prohlásila, že je to nesmírně zvláštní. Řekla Jonathanovi, že má o slečnu Grayovou starost a že si s ní chce promluvit, aby se ta záhada objasnila. To vše ovšem řekla pro své vlastní uspokojení, neboť moc dobře věděla, že Jonathan ji už neposlouchá.
Za pár dní hrál Strange se sirem Walterem Polem kulečník v klubu Bedford v Covent Garden. Hra skončila ve slepé uličce, neboť sir Walter Jonathana jako obvykle obvinil, že kulečníkové koule přesunuje po stole magií.
Strange prohlásil, že nic takového neudělal.
"Viděl jsem, jak si saháte na nos," stěžoval si sir Walter.
"Panebože!" vykřikl Strange. "Člověk snad ještě může kýchnout, ne? Jsem nachlazený."
Dva další přátelé Strange a sira Waltera, podplukovník Colquhoun Grant a plukovník Manningham, kteří partii přihlíželi, nyní podotkli, že jestli se Strange a sir Walter chtějí jen pohádat, pak přitom nemusí zabírat kulečníkový stůl. Colquhoun Grant i plukovník Manningham naznačili, že ostatní tu zajímá spíš kulečník a že čekají, až si budou moci zahrát. O to se pak strhla hádka obecnějšího charakteru, což bohužel vedlo dva venkovany k tomu, aby vyhlédli zpoza dveří a začali se vyptávat, kdy by ten stůl mohl být volný, netušíce, že ve čtvrtek večer byla kulečníková herna v klubu Bedford všeobecně považována za osobní majetek sira Waltera Polea, Jonathana Strange a jejich obzvláštních přátel.
"Na mou duši nevím," odpověděl Colquhoun Grant, "brzy to ale rozhodně nebude."
Prvním z těch venkovanů byl podsaditý pořízek v kabátu z těžkého hnědého sukna a v botách, které by se věru lépe vyjímaly na venkovském trhu než v mondénním prostředí klubu Bedford. Druhý venkovan byl takový nanicovatý človíček, který vypadal věčně překvapený.
"Ale pane," oslovil první venkovan Strange nanejvýš rozumným tónem, "vždyť vy mluvíte a nehrajete. Pan Tantony a já jsme z Nottinghamshiru. Objednali jsme si večeři, prý si na ni ale budeme muset ještě hodinu počkat. Vy si debatujte, nás nechtě zahrát a pak vám stůl zase milerádi přenecháme."
Žádost to byla velmi zdvořilá, přesto však mezi Strangeovými přáteli vyvolala nevoli. Bylo zcela zjevné, že je to nějaký sedlák nebo kupec, a jim se zajídalo, aby je někdo takový sekýroval.
"Podíváte-li se na stůl," ozval se Strange, "snadno nahlédnete, že jsme právě začali. Žádat gentlemana, aby přerušil hru před koncem - to se v Bedfordu opravdu nedělá, pane."
"Á, opravdu?" opáčil pán z Nottinghamshiru přívětivě. "Tak to se vám omlouvám. Snad byste mi tedy alespoň mohli říci, zdali to podle vás bude partie krátká či dlouhá?"
"Už jsme vám to řekli," prohlásil Grant. "Nevíme." Střelil po Strangeovi pohledem, z něhož se jasně dalo vyčíst: "Ten chlap je ale pitomec."
V tomto okamžiku onoho pána z Nottinghamshiru jalo podezření, že Strangeovi lidé nejsou jen nevstřícní, ale i záměrně hrubí. Zamračil se a ukázal na onoho nanicovatého človíčka s ohromeným výrazem, jenž stál po jeho boku. "Pan Tantony je dnes poprvé v Londýně a netouží se už nikdy vrátit. Obzvláště jsem si přál ukázat mu Bedfordskou

kavárnu, nenapadlo mě ale, že se v ní shledám s tak neochotnými lidmi."
"Jestli se vám to tu nelíbí," namítl Strange rozčileně, "pak vám mohu jen doporučit, abyste se vrátil domů do svého zapadákova… říkal jste Nothing-shire?"
Colquhoun Grant si pána z Nottinghamshiru změřil mrazivým pohledem a neadresně poznamenal: "Není divu, že zemědělství je v tak hrozném stavu. Sedláci by pořád jen vyhledávali kdejakou zábavu. Člověk je potkává ve všech doupatech zahálky po celém království. Neohlížejí se na nic než na své potěšení. To se v Nottinghamshiru nemá sít žádná pšenice? Není potřeba nakrmit prasata?"
"Pan Tantony a já nejsme žádní sedláci, pane!" zvolal pán z Nottinghamshiru rozhořčeně. "Jsme sládci. Černé pivo od Gatcomba a Tantonyho je pojem, proslulé je hned ve třech hrabstvích!"
"Děkuji, ale v Londýně už pivo a sládky máme," podotkl plukovník Manningham. "Kvůli nám tu zůstávat opravdu nemusíte."
"My tu nejsme kvůli prodeji piva! Přišli jsme sem za mnohem vznešenějším účelem! Pan Tantony a já jsme nadšení příznivci magie! Každý anglický vlastenec by se podle nás měl o toto téma zajímat. Londýn již není pouze hlavním městem Velké Británie - je to centrum magických studií. Pan Tantony mnoho let vroucně toužil po tom, aby se mohl učit magii, ale toto umění bylo v tak hrozném stavu, že si z toho zoufal. Jeho přátelé ho napomínali, aby si zachovával veselejší mysl. Zdůrazňovali jsme mu, že právě v nejhorší krizi přichází obrat. A měli jsme pravdu, neboť takřka vzápětí se objevili dva největší mágové, které kdy Anglie poznala. Mám samozřejmě na mysli pana Norrella a pana Strange! Divy, které vykonali, daly Angličanům opět důvod žehnat jejich rodné zemi a v panu Tantonym roznítily naději, že by jednoho dne mohl patřit mezi ně."
"Vážně? Inu, mám za to, že bude zklamán," poznamenal Strange.
"To se ale naprosto mýlíte, pane!" vykřikl ten pán z Nottinghamshiru vítězoslavně. "Pana Tantonyho vyučuje magickým uměnám sám pan Strange!"
Pan Strange se naneštěstí právě nakláněl přes stůl a balancoval při míření na jedné noze. Ta novinka ho natolik překvapila, že kouli zcela minul, tágem bodl do boku stolu a překotil se na zem.
"To je určitě nějaká mýlka," prohlásil Colquhoun Grant.
"Ne, pane. Žádná mýlka to není," tvrdil pán z Nottinghamshiru nesnesitelně klidně.
Strange se zvedl z podlahy a otázal se: "A jakpak tenhle pan Strange vypadá?"
"V tomto ohledu," odpověděl pán z Nottinghamshiru, "vám želbohu nemůžu poskytnout žádné přesné informace. Pan Tantony se s panem Strangem nikdy nesetkal. Pan Tantony je vzděláván čistě korespondenčně. Velmi ale doufáme, že pana Strange potkáme na ulici. Zítra půjdeme na Soho Square, jen abychom se podívali na jeho dům."
"Korespondenčně!" opakoval Strange.
"Korespondenční výuku bych považoval za velice podřadnou," mínil sir Walter.
"V žádném případě!" ozval se pán z Nottinghamshiru. "Dopisy pana Strange jsou plné moudrých rad a pozoruhodných postřehů o stavu anglické magie. A nedávno pan Tantony napsal panu Strangeovi o kouzlo na zastavení deště - v naší části Nottinghamshiru totiž hodně prší. Strange odepsal již příštího dne, že sice existují kouzla, s jejichž pomocí lze hýbat deštěm a slunečním světlem jako figurkami na šachovnici, on by k nim ale sáhl jen v krajním případě a radí panu Tantonymu, aby následoval jeho příkladu. Anglická magie, tvrdil pan Strange, vyrostla na anglické půdě a svým způsobem ji živil anglický déšť. Pan Strange psal, že pokud si budeme zahrávat s anglickým počasím, budeme si zahrávat s Anglií a při tom hrozí značné nebezpečí, že ohrozíme samotné základy anglické magie. Připadlo nám to jako pozoruhodná ukázka Strangeova génia, ne, pane Tantony?" Sládek z Nottinghamshiru svým přítelem trochu zatřepal, až ten několikrát zamrkal.
"Tvrdil jste někdy něco takového?" zamumlal sir Walter.
"Proboha! Myslím, že ano," odpověděl Strange. "Mám za to, že jsem řekl něco v tom smyslu… kdypak to mohlo být? Nejspíš minulý pátek."
"A komu jste to řekl?"
"Norrellovi, přirozeně."
"A byl s vámi v místnosti ještě někdo jiný?"
Strange se zarazil. "Drawlight," řekl pomalu.
"Á"
"Pane," obrátil se Strange k gentlemanovi z Nottinghamshiru. "Omlouvám se vám, jestli jsem vás předtím urazil. Musíte ale uznat, že tón, kterým jste ke mně mluvil… Zkrátka a dobře jsem prchlivý a vy jste se mě dotkl. Jsem Jonathan Strange a s lítostí musím konstatovat, že jsem o vás ani o panu Tantonym dodneška neslyšel. Obávám se, že jak vás, tak pana Tantonyho vodí nějaký bezohledný podvodník za nos. Předpokládám, že pan Tantony mi platí za to, že ho vzdělávám? Mohl bych se zeptat, kam ty peníze posílá? Je-li to do Little Ryder Street, pak už další důkazy potřebovat nebudu."
Naneštěstí si onen gentleman z Nottinghamshiru a pan Tantony představovali Strange jako vysokého muže s mohutnou hrudí, dlouhým bílým plnovousem, těžkopádným vyjadřováním a staromódními šaty. Zato pan Strange, který stál před nimi, byl štíhlý, oholený, v řeči pohotový a oblečený jako všichni ostatní bohatí a módy dbalí londýnští gentlemani, a tak nechtěli zpočátku vůbec uvěřit, že tenhle Strange je pravý.
"Tak to se dá vyřešit snadno," řekl Colquhoun Grant.
"Jistě," přitakal sir Walter, "zavolám číšníka. Snad slovo služebníka zmůže to, co nezmůže slovo gentlemana. Johne! Pojďte sem! Potřebujeme vás!"
"Ne, ne, ne!" bránil se Grant halasně. "Takhle jsem to vůbec nemyslel. Johne, můžete zase jít. Nepotřebujeme vás. Pan Strange by své jedinečné magické schopnosti mohl dokázat tisíci způsoby, které by byly mnohem hodnověrnější než

pouhé záruky. Je koneckonců největší mág svého věku."
"Tento titul přece patří panu Norrellovi, ne?" zamračil se muž z Nottinghamshiru.
Colquhoun Grant se usmál. "Plukovník Manningham a já jsme měli tu čest bojovat s Jeho Milostí vévodou z Wellingtonu ve Španělsku. Ujišťuji vás, že o panu Norrellovi jsme tam vůbec nevěděli. Věřili jsme panu Strangeovi - pánovi, kterého vidíte před sebou. Kdyby předvedl nějaké překvapivé kouzlo, pak byste již myslím o něm nemohl pochybovat a potom by vám vaše velká úcta k anglické magii a anglickým mágům nedovolila mlčet ani o okamžik déle. Nepochybuji o tom, že byste mu ochotně vylíčil vše, co o těch padělaných dopisech víte." Grant se na pána z Nottinghamshiru pátravě zadíval.
"Inu," prohlásil muž z Nottinghamshiru, "podivuhodnější partičku gentlemanů abych pohledal, to tedy musím říci a vůbec nevím, co můžete touhle historkou sledovat. Na rovinu vám řeknu, že by mě velmi překvapilo, kdyby se ony dopisy ukázaly být padělky, když z každého jejich řádku, z každého slova dýchá poctivá anglická magie!"
"Kdyby ale," namítl Grant, "ten darebák použil ke spřádání lží vlastní slova pana Strange, což předpokládáme, leccos by se tím vysvětlilo, ne? Aby vám prokázal svou totožnost, pan Strange vám teď ukáže něco, co ještě žádný smrtelník nikdy neviděl!"
"Opravdu?" otázal se muž z Nottinghamshiru. "Co udělá?"
Grant se zazubil a obrátil se ke Strangeovi, jako by i jeho jala zvědavost. "Ano, Strangi, řekněte nám to. Co uděláte?"
Odpověděl ale sir Walter. Kývl k velkému benátskému zrcadlu, které zabíralo valnou část jedné zdi a nyní odráželo pouze tmu, a prohlásil: "Vejde do tohoto zrcadla a už se jím nevrátí."

36
VŠECHNA ZRCADLA SVĚTA
Listopad 1814
V
esnice Hampstead se nachází pět mil na sever od Londýna. Za časů našich dědečků to byl naprosto nezajímavý shluk stavení a chaloupek, ovšem čistý vzduch a svěží zeleň sem z nedalekého Londýna dokázala přitáhnout davy lidí. A aby se Londýňané měli kde bavit, vybudovali tu dostihovou dráhu i trávník na kuželky. Občerstvení zde člověk mohl koupit v pekařství a zahradních restauracích. Bohatí lidé si tady kupovali letní chalupy a Hampstead se brzy stal tím, čím je dnes: jedním z oblíbených letovisek londýnské smetánky. Zakrátko se z pouhé vesnice úctyhodně rozrostl - skoro na malé městečko.
Dvě hodiny poté, co se sir Walter, podplukovník Grant, plukovník Manningham a Jonathan Strange pohádali s pánem z Nottinghamshiru, vjel do Hampsteadu po silnici od Londýna kočár a odbočil do temné uličky, nad níž se skláněly černé bezy, šeříky a hlohy. Kočár projel uličkou až k domu, zastavil a vystoupil z něj pan Drawlight.
Dům byl kdysi statek, ale v posledních letech prošel důkladnou rekonstrukcí. Malá venkovská okénka, která nevpouštěla dovnitř moc světla, ale ani chladu, byla vybourána a na jejich místa přišla velká a pravidelná okna; prostý venkovský vchod nahradilo kryté sloupořadí a tam, kde byl kdysi dvůr, se dnes prostírala květinová zahrada s pěstěnými keři.
Pan Drawlight zaklepal na dveře. Otevřela mu služka a okamžitě ho uvedla do obývacího pokoje. Místnost musela dříve sloužit jako světnice, ale veškeré stopy původního účelu zmizely pod drahými francouzskými tapetami, perskými koberci a anglickým nábytkem nejnovější výroby a stylu.
Drawlight nemusel čekat dlouho, za pár minut přišla do pokoje mladá dáma. Byla vysoká, krásná, její postavě se nedalo nic vytknout. Na sobě měla šaty z šarlatového sametu a bělost jejího krku podtrhoval bohatý náhrdelník z podlouhlých černých korálků.
Otevřenými dveřmi bylo přes chodbu vidět až do jídelny zařízené stejně luxusně jako obývací pokoj. Z neuklizených talířů na stole se dalo vyčíst, že mladá dáma večeřela sama. Červené šaty a černý náhrdelník si vzala čistě pro svou vlastní potěchu.
"Ach, madam!" zvolal Drawlight a vyskočil. "Daří se vám doufám dobře?"
Mávla rukou. "Asi ano. Tak dobře, jak se člověku může dařit, když nemá kolem sebe takřka žádnou společnost ani nic k rozptýlení."
"Cože?" zvolal Drawlight ohromeně. "To tu jste naprosto sama?"
"Společnost mi dělá jedině stará teta. Nutí mě do náboženství."
"Ach, madam!" zvolal Drawlight. "Neplýtvejte svou energií na modlitby a kázání. Z toho žádná útěcha nekyne. Místo toho napřete své myšlenky k pomstě."
"Napřu. Ostatně to již dělám," konstatovala prostě. Posadila se na pohovku naproti oknu. "A jak se mají pánové Strange a Norrell?"
"Ti mají spoustu práce, madam! Spoustu, spoustu, spoustu! Přál bych si už kvůli nim samotným, ale i kvůli vám, aby byli méně zaneprázdněni. Zrovna včera se pan Strange na vás obzvláště vyptával. Zajímalo ho, jak se máte. Jde to,' odpověděl jsem mu, ‚ale opravdu jen tak tak.' Bezcitné chování vašich příbuzných panem Strangem otřáslo, madam, hluboce otřáslo."
"Opravdu? Kéž by se tedy jeho rozhořčení projevilo také nějak prakticky," odvětila mrazivě. "Zaplatila jsem mu více než sto guinejí a on neudělal nic. Už mě unavují pokusy zařizovat tyto záležitosti přes prostředníka, pane Drawlighte. Vyřiďte panu Strangeovi, že se uctivě poroučím. A řekněte mu, že jsem hotova setkat se s ním kdekoli a v jakoukoli denní či noční hodinu. Na čase mi vůbec nesejde. Nemám žádné závazky."
"Ach, madam! Kéž bych vám mohl vyhovět. Sám pan Strange by si to velice přál! Obávám se ale, že je to zcela

vyloučeno."
"To mi stále tvrdíte, ještě jsem od vás ale neslyšela žádný důvod - tedy žádný uspokojivý důvod. Pan Strange se nejspíš obává, co si lidé řeknou, pokud nás uvidí spolu. Ale my se přece můžeme setkat v naprostém soukromí. Nikdo se o tom nemusí dozvědět."
"Ach, madam! Je vidět, že se v povaze pana Strange vůbec nevyznáte! Nic na světě by ho nepotěšilo tak jako příležitost ukázat světu, jak opovrhuje vašimi pronásledovateli. Obezřetný je čistě kvůli vám. Obává se…"
Mladá dáma se však již nedozvěděla, čeho se pan Strange obává, neboť v tom okamžiku se Drawlight zničehonic zarazil a velice vyplašeně se kolem sebe rozhlédl. "Co to proboha bylo?" zeptal se.
Jako by se někde otevřely dveře. Nebo možná řada dveří. Jako by domem zavanul vítr, jenž s sebou přinesl polozapomenuté vůně dětství. I světlo se proměnilo, všechny věci teď vrhaly jiné stíny. Nešlo o nic konkrétnějšího, a přece - jak se často stává, když přijde ke slovu magie - se Drawlighta i té dámy zmocnil velmi silný pocit, že se na nic ve viditelném světě už nelze spolehnout. Nikoho by nepřekvapilo, kdyby teď natáhl ruku, dotkl se libovolného předmětu v pokoji a zjistil, že tam již není.

Nad pohovkou, kde seděla ona urozená dáma, viselo vysoké zrcadlo. Odrážel se v něm druhý velký bílý měsíc v druhém vysokém temném okně a druhý potemnělý zrcadlový pokoj. Jenže Drawlight ani dáma v té druhé místnosti vůbec nebyli. Namísto nich se v něm objevilo cosi nezřetelného, co se zformovalo do jakéhosi stínu a z něj se vyloupla temná postava kohosi, kdo měl namířeno k nim. Ze směru pohybu dotyčné osoby bylo zjevné, že ta zrcadlová místnost se ani v nejmenším nepodobá originálu a že vypadá stejně jen díky optickým klamům a hrátkám s perspektivou, jaké by člověk mohl vidět třeba v divadle. Zrcadlová místnost byla podle všeho dlouhá chodba. Do vlasů a do kabátu se té záhadné postavě opíral vítr, jejž v jejich místnosti vůbec nebylo cítit, a ačkoli neznámý rázoval ke sklu oddělujícímu obě místnosti energicky, trvalo mu to dost dlouho. Konečně ale ke sklu dospěl. Jeho temná postava se za ním chvíli tyčila a tvář mu při tom stále skrýval stín.
Potom Strange velice elegantně seskočil ze zrcadla, nasadil svůj typický okouzlující úsměv a pozdravil Drawlighta i dámu: "Dobrý večer."
Chvíli počkal, jako by ostatním dával prostor k tomu, ať promluví, a když se k tomu nikdo neměl, řekl: "Madam, doufám, že laskavě omluvíte pozdní hodinu mé návštěvy. Cesta se popravdě řečeno klikatila trošku víc, než jsem očekával. Špatně jsem odbočil a málem jsem dorazil… nu, vlastně ani nevím kam."
Znovu se odmlčel, jako by čekal, až ho vybídnou, ať se posadí. Ale i když se nedočkal, stejně se posadil.
Drawlight i dáma v červených šatech na něj nevěřícně zírali. On se na ně usmál.
"Seznámil jsem se s panem Tantonym," obrátil se Strange na Drawlighta. "Velice příjemný gentleman, byť poněkud nemluvný. Ovšem jeho přítel, pan Gatcombe, mi řekl vše, co jsem si přál vědět."
"Vy jste pan Strange?" zeptala se dáma v červených šatech.
"Ano, madam."
"To je ale šťastná náhoda. Pan Drawlight mi zrovna vysvětloval, proč se s vámi nikdy nemohu sejít."
"Je pravda, madam, že až do dnešního večera okolnosti našemu setkání nepřály. Pane Drawlighte, buďte tak laskav a představte nás."
Drawlight zamumlal, že ona dáma v červených šatech je paní Bullworthová.
Strange se zvedl, uklonil se paní Bullworthové a znovu se usadil.
"Nemýlím-li se, pan Drawlight vás zpravil o strašných okolnostech situace, ve které se teď nacházím, že ano?" pronesla paní Bullworthová.
Strange nepatrně pokynul hlavou, což mohlo znamenat jedno nebo druhé nebo taky vůbec nic. "Vyprávění nezúčastněné osoby se nikdy nevyrovná líčení člověka, který je důkladně obeznámen s dotyčnými událostmi. Pan Drawlight mohl z toho či onoho důvodu opomenout některé klíčové detaily. Buďte tak hodná, madam, a dovolte mi, abych si to všechno poslechl od vás."
"Všechno?"
"Všechno."
"Tak dobře. Jak víte, jsem dcera šlechtice z Northamptonshire. Můj otec vlastní rozsáhlý majetek. Jeho dům i příjmy jsou velké. V hrabství patříme k předním rodinám. Rodina mě ovšem odjakživa vedla k tomu, abych se svou krásou a schopnostmi ve světě dosáhla ještě vyššího postavení. Přede dvěma lety jsem se velmi výhodně provdala. Pan Bullworth je bohatý a my se pohybovali mezi společenskou smetánkou. Já ale pořád nebyla šťastná. Loni v létě jsem naneštěstí potkala muže oplývajícího vlastnostmi, kterých se panu Bullworthovi naprosto nedostává: byl hezký, chytrý a zábavný. Již po několika týdnech jsem nabyla přesvědčení, že tento muž se mi líbí víc než všichni ostatní, které jsem kdy potkala." Zlehka pokrčila rameny. "Dva dny před Vánoci jsem v jeho společnosti odjela z domu svého manžela. Doufala jsem - či spíše jsem o tom byla pevně přesvědčená -, že se s panem Bullworthem rozvedu a že se vdám za tohoto pána. Jenže to on neměl v úmyslu. Na sklonku ledna jsme se pohádali a můj přítel mě opustil. Vrátil se do svého domu k obvyklým kratochvílím, ale já do svého předchozího života takto vklouznout nemohla. Manžel mne odvrhl. Přátelé mne odmítali přijmout. Byla jsem nucena vydat se svému otci na milost a nemilost. Řekl mi, že mne zajistí do konce života, výměnou za to však musím žít v naprostém ústraní. Neměla jsem se již zúčastnit žádných plesů či večírků, neměla jsem se již stýkat s přáteli. Neměla jsem dělat už vůbec nic." Na chvíli se zadívala do dálky, jako by se zahloubala nad vším, oč přišla, rychle však svou trudnomyslnost setřásla a prohlásila: "A teď k věci!" Přešla k psacímu

stolku, otevřela zásuvku, vytáhla papír a natáhla se s ním ke Strangeovi. "Na vaši radu jsem sepsala seznam všech lidí, kteří mě zradili."
"Á, já vám řekl, ať si uděláte seznam, že?" řekl Strange a papír si vzal. "Panečku, já jsem ale praktický! To je docela dlouhý seznam."
"Žádné strachy," ujistila ho paní Bullworthová. "Co jméno, to zakázka, a za každou dostanete zvláštní honorář. Dovolila jsem si ke každému jménu připsat trest, který by je měl stihnout. Vy ale znáte magii nesrovnatelně lépe než já, a tak vás možná napadne jiný, příhodnější osud, jenž by měl potkat mé nepřátele. Za každé doporučení vám budu vděčná."
",Sir James Southwell. Dna,'" četl Strange.
"Můj otec," vysvětlila paní Bullworthová. "Málem mě umořil proslovy o mé prohnilé povaze a navždy mě vykázal z domova. V mnoha ohledech je právě on strůjcem všeho mého trápení. Kéž bych mohla své srdce zatvrdit a přisoudit mu vážnější chorobu. Ale nemohu. Tomuhle se nejspíš říká ženská slabost."
"Dna je krajně bolestivá," podotkl Strange. "Aspoň co jsem slyšel."
Paní Bullworthová netrpělivě mávla rukou.
",Slečna Elizabeth Churchová,'" pokračoval Strange. ",Ať její snoubenec zruší zasnoubení.' Kdopak je slečna Elizabeth Churchová?"
"Moje sestřenice - nudná fiflenka, co by pořád jenom vyšívala. Dokud jsem si nevzala pana Bullworthe, nikdo jí nevěnoval nejmenší pozornost. Ale teď jsem se doslechla, že si má vzít duchovního, a můj otec jí na zaplacení svatebních šatů a nového nábytku vystavil bankovní směnku. Otec navíc Lizzie a tomu knězi slíbil, že využije svého vlivu a postará se mu o povýšení. Cestičku budou mít úplně umetenou. Mají žít v Yorku, kde budou chodit na bankety, večírky a plesy a těšit se ze všech kratochvílí, jichž jsem si měla užívat já. Pane Strangi," zvolala rázně, "musí přece existovat nějaká kouzla, která by tomu duchovnímu Lizzie naprosto znechutila? Aby se otřásl, když ji jenom uslyší?"
"Nevím," odpověděl Strange. "Nikdy jsem o tom nepřemýšlel. Nejspíš nějaká existovat musí." Vrátil se k seznamu.
",Pan Bullworth…'"
"Můj manžel," objasnila.
",Ať ho pokoušou psi.'"
"Má sedm černých rafanů a považuje si jich víc než kteréhokoli člověka."
",Paní Bullworthová starší' - předpokládám, že jde o matku vašeho manžela - ,Ať se utopí v prádelní kádi. Ať se udusí svou vlastní meruňkovou zavařeninou. Ať se nešťastnou náhodou upeče v pícce na chleba.' To jsou hned tři smrti pro jednu ženu. Odpusťte mi, paní Bullworthová, ale ani největší mág všech věků by nedokázal zabít tutéž osobu třemi různými způsoby."
"Potrapte ji, jak nejvíc umíte," trvala paní Bullworthová zatvrzele na svém. "Ta bába je naprosto nesnesitelně pyšná na svou domácnost. Málem mě tím tématem unudila k smrti."
"Aha. Nu, to je všechno hrozně shakespearovské. A tak přicházíme k poslednímu jménu. ,Henry Lascelles.' Toho pána znám." Strange vrhl po Drawlightovi pátravý pohled.
"To je ten člověk, pod jehož ochranou jsem odešla od svého manžela," vysvětlila paní Bullworthová.
"Vida! A jaký mu určíte osud?"
"Bankrot," šeptla prudce. "Šílenství. Oheň. Nemoc, co ho zohyzdí. Kůň, co ho podupe! Padouch, co si na něj počká a pořeže ho v obličeji nožem! Hrůzné vidiny, jež ho budou sužovat a nenechají ho noc co noc vyspat!" Vstala a začala přecházet po pokoji. "Ať se o všech jeho mrzkých a hanebných činech píše v novinách! Ať se ho všichni v Londýně straní! Ať svede nějakou venkovanku, která se do něj bezhlavě zamiluje. Ať ho celé roky stíhá, kam se jen pohne. Ať se kvůli ní stane terčem všeobecného posměchu. Ať ho ta holka nikdy nenechá na pokoji. Ať se nikdy nesmíří se svým údělem a neodejde od něj. Ať nějaký čestný muž udělá chybu a jeho kvůli tomu obviní ze zločinu. Ať se zalyká pokořením, které s sebou nese soud a uvěznění. Ať mu vypálí cejch! Ať ho zbijí! Ať ho zmrskají! A ať ho popraví!"
"Paní Bullworthová," řekl Strange, "snažně vás prosím, abyste se uklidnila."
Paní Bullworthová přestala rázovat po pokoji. Už na hlavu pana Lascellese nesvolávala hrozné osudy, ale jen stěží by se dala označit za klidnou. Dýchala přerývaně, celá se třásla a tvář měla pořád zrůzněnou vzteky. Strange si počkal, až se ovládne a bude s to pochopit jeho výklad. Pak začal: "Je mi líto, paní Bullworthová, ale stala jste se obětí krutého podvodu. Tahle osoba," vrhl pohled na Drawlighta, "vám lhala. Ani pan Norrell, ani já jsme nikdy nebrali soukromé zakázky. Rovněž jsme tohoto člověka nikdy nezaměstnávali jako agenta, který by nám měl hledat práci. Já o vás dokonce až do dnešního večera ani neslyšel."
Paní Bullworthová na něj chvíli zírala a pak se obrátila k Drawlightovi.
"Je to pravda?"
Drawlight nešťastně zaryl pohled do koberce a začal cosi mumlat, rozumět však z toho bylo pouze slovům "madam" a "mimořádná situace".
Paní Bullworthová sáhla po táhlu zvonku a zazvonila.
Objevila se služka, jež předtím pustila pana Drawlighta do domu.
"Slečno Haverhillová," řekla paní Bullworthová, "ukažte panu Drawlightovi dveře."
Na rozdíl od většiny služek v domech společenské smetánky, které si zaměstnavatelé vybírají převážně kvůli hezkým tvářičkám, byla slečna Haverhillová už od pohledu schopná osoba středního věku, se silnýma rukama a nelítostným výrazem. Tentokrát toho však neměla moc na práci, protože pan Drawlight se ještě rád chopil příležitosti ukázat jim záda. Popadl špacírku a vystřelil z místnosti, ledva mu slečna Haverhillová otevřela dveře.
Paní Bullworthová se obrátila ke Strangeovi. "Pomůžete mi? Uděláte, oč vás žádám? Pokud ten honorář není adekvátní…"

"Peníze!" odfrkl si Strange. "Je mi líto, ale jak jsem vám již řekl, zakázky od soukromníků neberu."
Hleděla na něj a pak užasle pravila: "Je možné, aby s vámi moje utrpení ani nehnulo?"
"Naopak, paní Bullworthová, morálka, která trestá ženu a nechává muže vyklouznout beze stínu viny, mi připadá dost ohavná. Dále však již nezajdu. Nebudu ubližovat nevinným lidem."
"Nevinným lidem!" vykřikla. "Nevinným! Kdo je nevinný? Nikdo!"
"Paní Bullworthová, k tomu už nemám co říct. Nic pro vás nemohu udělat. Je mi líto."
Změřila si ho kyselým pohledem. "Hmm, tak dobře. Alespoň máte dost slušnosti na to, abyste mi nezačal doporučovat pokání, dobročinnost, vyšívání či další činnosti, které hlupáci považují za lék proti prázdnému životu a zlomenému srdci. Přesto se domnívám, že pro nás oba bude nejlepší, když tento rozhovor ukončíme. Dobrou noc, pane Strangi."
Strange se uklonil. Na odchodu z místnosti se toužebně zadíval na zrcadlo nad pohovkou, jako by ze všeho nejradši odešel tamtudy, ale slečna Haverhillová mu otevřela dveře a obyčejná slušnost si žádala, aby jimi prošel.
Ježto neměl koně ani kočár, šel těch pět mil z Hampsteadu na Soho Square pěšky. Když dorazil ke dveřím svého domu, zjistil, že se všude svítí, ačkoli už táhlo na druhou hodinu ranní. A než stačil vytáhnout z kapsy klíč, dveře rozrazil Colquhoun Grant.
"Proboha! Copak tu děláte?" vykřikl Strange, Grant se mu však neobtěžoval odpovědět, místo toho se obrátil zpátky do domu a zavolal: "Je tady, madam! Živý a zdravý."
Arabela vyběhla ze salónu, málem se při tom přerazila a za okamžik se za ní vynořil sir Walter. Pak se v chodbě u kuchyně objevil Jeremy Johns a několik dalších sluhů.
"Stalo se něco? Děje se něco?" zeptal se jich Strange překvapeně.
"Vy pitomče jeden!" zasmál se Grant a dal mu přátelský záhlavec. "Měli jsme o vás strach! Kde jste proboha byl?"
"V Hampsteadu."
"V Hampsteadu!" zvolal sir Walter. "Nu, moc rádi vás zase vidíme!" Střelil pohledem po Arabele a nervózně dodal: "Obávám se, že jsme paní Strangeovou bezdůvodně vylekali."
"Ale!" obrátil se Strange na svou manželku. "Nebála ses snad, že ne? Vůbec nic mi nehrozilo. Jako vždycky."
"Vidíte, madam!" prohlásil podplukovník Grant vesele. "Přesně jak jsem vám říkal. Ve Španělsku se pan Strange často ocitl ve velkém nebezpečí, ale my jsme se o něj nikdy nebáli. Na to, aby se mu něco stalo, je moc chytrý."
"Musíme stát na chodbě?" zeptal se Strange. Cestou z Hampsteadu přemýšlel o magii a hodlal v tom doma pokračovat. Místo toho našel dům plný lidí, kteří mluvili jeden přes druhého. Úplně ho to rozladilo.
Zavedl je do salónu a požádal Jeremyho, ať jim přinese víno a něco k snědku. Když se všichni usadili, prohlásil: "Bylo to přesně tak, jak jsme předpokládali. Drawlight Norrellovým a mým jménem sliboval všemožnou černou magii. Našel jsem ho u velice vznětlivé mladé ženy, která po mně chtěla, abych trýznil její příbuzné."
"To je hrozné!" řekl podplukovník Grant.
"A co na to Drawlight?" zeptal se sir Walter. "Jak to vysvětlil?"
"Cha!" Strange se nevesele zasmál. "Neřekl nic. Prostě utekl - což je škoda, protože jsem měl sto chutí vyzvat ho na souboj."
"Och!" ozvala se zničehonic Arabela. "Takže teď vyzýváš lidi na souboje?"
Sir Walter a Grant se na ni poplašeně zadívali, Strange byl ale příliš zabrán do svého výkladu, než aby si povšiml hněvu v její tváři. "Ne že bych předpokládal, že by tu výzvu přijal, ale býval bych ho rád trochu vystrašil. Bůh ví, že si to zaslouží."
"Ale ještě jste neřekl nic o tom království, cestě - nebo co to vlastně je - za zrcadlem," připomněl mu podplukovník Grant. "Naplnilo vaše očekávání?"
Strange zavrtěl hlavou. "Na to, abych ho popsal, se mi nedostává slov. Všechno, co jsme s Norrellem vykonali, v porovnání s ním bledne! A přece máme tu drzost říkat si mágové! Kéž bych vám mohl nějak přiblížit jeho velkolepost! Jeho velikost a složitost! Velké kamenné chodby, které se táhnou všemi směry! Zpočátku jsem se snažil zjistit, jak jsou asi dlouhé a kolik jich je, brzy jsem to ale vzdal. Vypadalo to, že jich je nespočet. Byla tam kamenná nábřeží a kanály se stojatou vodou. Ta voda v šerosvitu vypadala úplně černá. Viděl jsem schodiště zvedající se tak vysoko, že jsem jejich konce nedohlédl, a jiná se zase stáčela do naprosté tmy. Pak jsem prošel pod obloukem a najednou jsem stál na kamenném mostě přes tmavou, prázdnou krajinu. Ten most byl tak ohromný, že jsem nedohlédl na jeho protější stranu. Představte si most spojující Islington s Twickenhamem! Nebo York s Newcastlem! A všude po chodbách i na tom mostě jsem viděl jeho podobizny."
"Čí podobizny?" zeptal se sir Walter.
"Muže, kterého jsme Norrell a já očerňovali takřka v každém článku, co jsme napsali. Muže, o kterém se před Norrellem není dobré ani zmiňovat. Muže, jenž vystavěl chodby, kanály, mosty, všechno! Johna Uskglasse, Krále Havrana! Ty stavby jsou po několika staletích přirozeně v havarijním stavu. Nevím, k čemu ty cesty Johnu Uskglassovi sloužily, ale teď už je nepotřebuje. Sochy i zdivo se zřítily. Dovnitř bůhvíodkud proudí světlo. Některé chodby jsou zasypané, jiné zatopené. A řeknu vám ještě něco zvláštního. Kamkoli jsem šel, nacházel jsem velké množství odhozených bot. Nejspíš patřily jiným pocestným. Byly vyloženě starobylé a téměř se rozpadaly. Z toho soudím, že v posledních letech tyhle chodby prakticky nikdo nevyužíval. Za celou tu dobu jsem zahlédl jen jednoho člověka."
"Vy jste zahlédl někoho jiného?" podivil se sir Walter.
"Ale ano! Aspoň si myslím, že to byl člověk. Viděl jsem, jak se po bílé cestě přes temnou pláň pohybuje stín. Chápejte, já byl tou dobou na mostě a ten byl mnohem vyšší než kterýkoli most, co jsem na tomhle světě do té doby viděl. Země musela být několik tisíc stop pode mnou. Shlédl jsem dolů a někoho zahlédl. Kdybych se tak nesoustředil na to, že musím najít Drawlighta, jistě bych se nějak dostal dolů a vydal se za ním či za ní - připadalo mi totiž, že mág nemůže vůbec využít svého času lépe než v rozhovoru s takovouhle osobou."

"Ale je takový člověk bezpečný?" zeptala se Arabela.
"Bezpečný?" opáčil Strange pohrdlivě. "To ne. To si nemyslím. Jenže já si troufám tvrdit, že stýkat se se mnou taky není nijak bezpečné. Doufám, že jsem svou šanci nepropásl. Doufám, že až se zítra vrátím, najdu nějaké vodítko, kam se ta záhadná osoba vydala."
"Až se vrátíte!" zvolal sir Walter. "Určitě ale…?"
"Ach!" skočila mu do řeči Arabela. "Už vidím, jak to dopadne! Budeš po těch stezkách chodit, kdykoli se pan Norrell bez tebe obejde, zatímco mě tu necháš celou napnutou, ať se trápím, jestli tě ještě někdy uvidím!"
Strange na ni vrhl překvapený pohled. "Arabelo? Děje se něco?"
"Jestli se něco děje?! Ty se chceš vystavit hroznému nebezpečí a očekáváš, že k tomu nic neřeknu!"
Strange zagestikuloval a v tom gestu se snoubila úpěnlivá žádost s bezradností, jako by sira Waltera a Granta vyzýval, ať mu dosvědčí naprostou zpozdilost takového požadavku. "Ale když jsem ti říkal, že pojedu do Španělska," namítl, "zůstala jsi naprosto klidná, i když tam tehdy zuřila krutá válka. Tohle je na druhou stranu zase docela…"
"Naprosto klidná? Ujišťuji tě, že jsem nebyla klidná ani za mák! Hrozně jsem se o tebe bála - tak jako se bály všechny manželky a matky a sestry vojáků ve Španělsku. Ale shodli jsme se na tom, že tam musíš jít. A navíc, ve Španělsku s tebou byla celá britská armáda, zatímco tam budeš naprosto sám. Říkám ‚tam', ale nikdo z nás neví, kde to vlastně je!"
"Pardon, ale já naprosto přesně vím, kde to je! Jsou to Královy cesty. Arabelo, vážně si myslím, že je trošku pozdě na to, aby sis usmyslela, že se ti moje povolání nezamlouvá!"
"Tak to není spravedlivé! Proti tvé profesi jsem nikdy neřekla ani slovo. Podle mě je jedna z nejušlechtilejších na světě. Na všechno, co jsi spolu s panem Norrellem vykonal, jsem nesmírně pyšná a nikdy jsem nevznesla nejmenší námitky proti tomu, aby ses naučil jakákoli kouzla - ale až dodneška ses spokojil s tím, že je budeš objevovat v knihách."
"To už neplatí. Omezovat mágovo bádání na knihy v jeho knihovně je jako říct cestovateli, že schvaluješ jeho plán na nalezení pramene nějaké africké řeky pod podmínkou, že nikdy nepůjde dál než za Tunbridge Wells!"
Arabela popuzeně vykřikla: "Myslela jsem, že se chceš stát mágem, ne cestovatelem!"
"To je totéž. Cestovatel nemůže zůstat doma a číst v mapách, které pořídili jiní lidé. Mág zase nemůže zvýšit objem magie čtením knížek od cizích lidí. Připadá mi zcela očividné, že dříve či později Norrell i já musíme začít hledat i jinde než v knihách!"
"Vážně? To je podle tebe očividné? Popravdě řečeno, Jonathane, velice pochybuji o tom, že to očividné připadá i panu Norrellovi."
Během této výměny názorů byli sir Walter a podplukovník Grant stejně nesví jako každí dva lidé, kteří se bez vlastního přičinění stanou svědky prudšího projevu manželského nesouladu. Jejich situaci jim rozhodně neulehčilo vědomí, že ani Arabela, ani Jonathan jim v tuto chvíli nebyli nijak zvlášť nakloněni. Již si museli vyslechnout od Arabely pár ostrých slov, když se přiznali, že naváděli Strange k nebezpečné magii. Strange teď po nich vrhal ostré pohledy, jako by se divil, jakým právem zůstávají v jeho domě uprostřed noci a rozladili jeho choť, která je obvykle tak milá. Při první odmlce v hovoru zamumlal podplukovník Grant cosi nesouvislého o tom, jak už je pozdě, jak si jejich laskavou pohostinnost ani nezaslouží a jak jim všem přeje dobrou noc. Jenže vzhledem k tomu, že jeho proslovu nikdo nevěnoval pozornost, musel zůstat dál na svém místě.
Zato sir Walter byl pevnějšího charakteru. Usoudil, že udělal chybu, když Strange poslal na zrcadlovou cestu, a svoje pochybení chtěl za každou cenu napravit. Jakožto politik se nenechal odradit od vyslovení názoru jen proto, že na něj lidé nejsou zvědaví. "Četl jste všechny knihy o magii?" udeřil na Strange.
"Co? Ne, jistěže ne! Moc dobře víte, že ne!" odpověděl Strange. (Myslel tím knihy v hurtfewské knihovně.)
"A víte, kam vedou všechny ty chodby, které jste dneska viděl?" pokračoval sir Walter.
"Ne," připustil Strange.
"Víte, co je zač ta temná země, přes niž se klene ten most?"
"Ne, ale…"
"V tom případě by jistě bylo lépe zařídit se podle rady paní Strangeové, přečíst si o těchhle cestách úplně všechno a teprve pak se vrátit," navrhl sir Walter.
"Ale informace v knihách jsou nepřesné a protiřečí si! Říká to i Norrell, a ten o nich přečetl všechno, co se dá. Na to vemte jed."
Arabela, Strange a sir Walter se hádali další půl hodiny, dokud nebyli všichni popuzení, nešťastní a dokud se všem nechtělo spát. Pouze Strangeovi bylo líčení tajuplných tichých chodeb a rozlehlých temných krajin příjemné. Arabelu to vše skutečně vyděsilo, a dokonce i sira Waltera a podplukovníka Granta to bez nadsázky vyvedlo z rovnováhy. Z magie, která jim ještě před několika hodinami připadala tak důvěrně známá, tak anglická, se zničehonic stalo cosi nelidského, záhadného, jinozemského.
Strange svoje společníky vůbec nechápal; dohánělo ho k zuřivosti. Vůbec jim nedocházelo, že se mu povedlo něco výjimečného. Táhlo mu hlavou, že tohle byl bez přehánění nejpozoruhodnější úspěch v jeho dosavadní kariéře. Na Královych cestách nestanul žádný anglický mág od dob Martina Palea. Ale místo aby mu blahopřáli a velebili jeho dovednost, jak by to udělal kdokoli jiný, oni si jenom po norrellovsku stěžovali.
Příští ráno se probudil odhodlaný vrátit se na Královy cesty. Vesele pozdravil Arabelu, rozprávěl s ní o neutrálních tématech a vůbec se snažil vzbudit dojem, že tu hádku lze připsat její únavě a nervozitě včerejšího večera. Ještě než však mohl využít těchto pohodlných smyšlenek (a proklouznout k Cestám nejbližším velkým zrcadlem), Arabela mu otevřeně řekla, že se její názor od včerejší noci vůbec nezměnil.
Není vlastně jalové snažit se sledovat vývoj hádky mezi manželem a manželkou? Je jisté, že takový hovor bude odbíhat od tématu víc než kterýkoli jiný. Stahuje k sobě přítoky hádek a křivd z předchozích let - a to vše je naprosto nesrozumitelné všem kolem až na ty dva lidi, kterých se nejhmatatelněji týkají. V takovém případě se žádné straně

neprokáže vina, a i kdyby - co to znamená?
Touha žít v harmonii a přátelství se svou drahou polovičkou je velice silná a Jonathan a Arabela se v tomto ohledu od ostatních lidí nijak nelišili. Po dvou dnech sporů Jonathan své choti slíbil, že se na Královy cesty nevydá, dokud od ní nedostane svolení. Na oplátku mu Arabela slíbila toto svolení udělit, jakmile ji přesvědčí, že je to bezpečné.

37
LES CINQUE DRAGOWNES
Listopad 1814
P
řed sedmi lety byl dům pana Lascellese v Bruton Street považován za jeden z nejlepších v Londýně. Vyznačoval se onou dokonalostí, jíž může dosáhnout pouze velmi bohatý a velmi zahálčivý muž, jenž valnou část svého času věnuje sbírání obrazů a soch a jenž valnou část svých duševních sil věnuje vybírání nábytku a tapet. Pyšnil se výjimečně dobrým vkusem a nadáním kombinovat barvy novátorským a pozoruhodným způsobem. V obzvláštní oblibě měl různé odstíny modré, šedé a rovněž tmavě bronzovou barvu s kovovým nádechem. A přece ke svému majetku nechoval sentimentální vztah. Obrazy prodával tak často, jako je kupoval, a jeho dům nikdy nepropadl onomu obrazárenskému chaosu, jenž sužuje domovy některých sběratelů. V každé místnosti Lascelles umístil pouze několik obrazů a uměleckých předmětů, ale mezi touto hrstkou se našlo pár nejkrásnějších a nejzajímavějších děl v celém Londýně.
V posledních sedmi letech ovšem dokonalost páně Lascellesova domu poněkud upadla. Barvy byly sice vytříbené jako vždycky, ale za celých sedm let se nezměnily. Nábytek byl drahý, ale odpovídal módě panující před sedmi lety. Za posledních sedm let nepřibyl do Lascellesovy sbírky jediný obraz. Z Itálie, Egypta a Řecka doputovaly do Londýna v posledních sedmi letech nevšední antické sochy, ty ale skoupili jiní gentlemani.
Ba co víc, podle různých známek se dalo soudit, že se majitel domu věnoval užitečné činnosti, stručně řečeno že pracoval. Po všech stolech a židlích se válely zprávy, rukopisy, dopisy a vládní dokumenty a výtisky Přátel anglické magie a knihy o magii byste našli v každé místnosti.
Popravdě řečeno, i přes stále předstíraný odpor k práci byl Lascelles za těch sedm let od Norrellova příjezdu do Londýna zaměstnanější než kdy předtím. A třebaže byl lord Portishead jmenován redaktorem Přátel anglické magie na Lascellesův popud, jeho lordstvo své redaktorské povinnosti vykonávalo způsobem, který Lascellese nesnesitelně dráždil. Lord Portishead se podřizoval Norrellově vůli ve všem - okamžitě zapracovával všechny Norrellovy nadbytečné dodatky, a tak byli Přátelé anglické magie s každým dalším číslem nudnější a opisnější. Na podzim roku 1810 se Lascellesovi podařilo dosáhnout toho, aby byl jmenován spoluredaktorem. Přátelé anglické magie patřili k periodikům s největším počtem předplatitelů v celém království; práce to rozhodně nebyla zanedbatelná. Lascelles navíc psal o moderní magii do dalších časopisů a novin; radil vládě v otázkách magické politiky; takřka každý den chodil za panem Norrellem a ve svém volném čase studoval dějiny a teorii magie.
Třetího dne po Strangeově návštěvě u paní Bullworthové Lascelles ve své knihovně usilovně pracoval na dalším čísle Přátel anglické magie. Ačkoli už bylo po poledni, ještě si nenašel čas na to, aby se oholil a oblékl, seděl v županu a kolem něj se rozkládala změť knih, papírů, talířů od snídaně a šálků kávy. Potřeboval dopis, který nebyl na svém místě, a tak se po něm šel poohlédnout. V salónu narazil na nečekaného návštěvníka.
"Á!" vydechl. "To jste vy."
Zubožený nešťastník, jenž se sklesle hrbil v křesle u krbu, zvedl hlavu a poznamenal: "Váš sluha vám šel právě oznámit, že jsem tady."
"A!" řekl Lascelles a zarazil se; očividně ho nenapadalo, jak dál pokračovat. Sedl si do protějšího křesla, opřel si hlavu o dlaň a zamyšleně se na Drawlighta zadíval.
V Drawlightově nezvykle bledé tváři se oči téměř ztrácely. Kabát měl zaprášený, boty pouze nevalně vyleštěné a i jeho prádlo vypadalo pomačkaně.
"Zařizovat můj bankrot, starat se o to, abych zchroml a zešílel," prohlásil Lascelles nakonec, "to byl od vás čirý nevděk. A ještě za to brát peníze od Marie Bullworthové! Naprosto nechápu, proč je na mě tak rozezlená! Vždyť za to mohla stejnou měrou jako já. Já ji nenutil, aby si brala Bullworthe. Pouze jsem jí nabídl únik, když už se na něj nemohla ani podívat. Je pravda, že po Strangeovi žádala, aby mě stihl malomocenstvím?"
"Nejspíš ano," vzdychl Drawlight. "Opravdu to nevím. Nikdy vám nehrozilo ani to nejmenší nebezpečí. Sedíte si tady, stejně bohatý, zdravý a spokojený jako dřív, zatímco já jsem ten největší ubožák v Londýně. Tři dny jsem už nespal. Dnes ráno se mi ruce třásly takovým způsobem, že jsem si sotva dokázal zavázat kravatu. Nikdo netuší, jak ponižující je pro mě chodit takhle jako hastroš. Ne že by mě kdokoli přijal, takže co na tom sejde? Žádné dveře v Londýně se mi teď neotevřou. Váš dům je jediný, do kterého mě ještě někdo pustí." Odmlčel se. "To jsem vám neměl říkat."
Lascelles pokrčil rameny. "Nejde mi ale na rozum," pronesl, "jak jste mohl očekávat, že vám tenhle naprosto nemožný podvod vyjde."
"Nebyl ani v nejmenším nemožný! Naopak, svoje… klienty jsem si vybíral velice svědomitě. Marie Bullworthová žije v naprostém ústraní. Gatcombe a Tantony jsou sládci! Z Nottinghamshiru! Kdo mohl čekat, že Strange kdy potkají?"
"A co slečna Grayová? Arabela Strangeová se s ní setkala v domě lady Westbyové na Bedford Square."
Drawlight si povzdychl. "Slečně Grayové bylo osmnáct a bydlela se svými opatrovníky ve Whitby. Podle podmínek otcovy závěti se měla ve všem, co dělá, řídit jejich přáním, a to až do svých šestatřiceti let. Jejím opatrovníkům se Londýn příčil a z Whitby se nikdy nechtěli ani hnout. Naneštěstí je oba přede dvěma měsíci nečekaně sklátilo nachlazení a ta holka nešťastná hned vyrazila do hlavního města." Drawlight se odmlčel a nervózně si olízl rty. "Zlobí se Norrell hodně?"

"Takhle zuřit jsem ho ještě nikdy neviděl," odpověděl Lascelles tiše.
Drawlight se v křesle ještě víc schoulil. "Co chtějí dělat?"
"Nevím. Od té doby, co vaše dobrodružstvíčka vešla ve známost, jsem považoval za vhodné zdržet se na nějaký čas návštěv domu na Hanover Square. Od admirála Summerhayese jsem slyšel, že si vás Strange přál vyzvat na souboj…" (Drawlight vyděšeně vykvikl.) "…ale Arabela souboje odsuzuje, a tak z toho nic nebylo."
"Norrell nemá právo se na mě zlobit!" prohlásil Drawlight zničehonic. "Za všechno vděčí mně! Magii sice ovládá, ale kdybych ho neuvedl do společnosti a nepředstavil ho nejrůznějším lidem, nikdy by o něm nikdo neslyšel. Tenkrát se beze mne neobešel a nemůže se beze mě obejít ani teď."
"Myslíte?"
Drawlightovi se pořádně rozšířily tmavé zorničky a strčil si do úst prst, jako by si na uklidněnou chtěl okusovat nehet, sotva však zjistil, že má na sobě pořád rukavice, zase ho rychle vytáhl. "Stavím se opět večer," vyhrkl. "Budete doma?"
"Nu, nejspíš ano! Tak napůl jsem slíbil lady Blessingtonové, že zajdu do jejího salónu, pochybuji ale, že se tam nakonec vypravím. Máme s Přáteli hrozné zpoždění. Norrell nás ustavičně otravuje protichůdnými pokyny."
"Tolik práce! Ubohý Lascellesi! To vám vůbec nesvědčí! Ten staroch je ale otrokář!"
Po Drawlightově odchodu Lascelles zazvonil na sluhu. "Za hodinku se vypravím ven, Emersone. Řekněte Wallisovi, ať mi nachystá šaty… A málem bych zapomněl, Emersone! Pan Drawlight se sem hodlá večer vrátit. Až přijde, v žádném případě ho nepouštějte dovnitř."
Tou dobou, co u Lascellese probíhal tento rozhovor, se v knihovně domu na Hanover Square shromáždili pan Norrell, pan Strange a John Childermass, aby probrali Drawlightovu zradu. Pan Norrell mlčky zíral do ohně, zatímco Childermass líčil Strangeovi, jak našel další Drawlightovu oběť, jakéhosi postaršího gentlemana z Twickenhamu jménem Palgrave, jenž dal Drawlightovi dvě stě guinejí, aby mu Strange prodloužil život o dalších osmdesát let a navrátil mu mládí.
"Pochybuji," pokračoval Childermass, "že se kdy přesně dozvíme, kolik lidí Drawlightovi zaplatilo ve víře, že jim pomůžete černou magií. Jak panu Tantonymu, tak slečně Grayové sliboval do budoucna vysoké postavení v hierarchii mágů, která podle Drawlighta měla vbrzku vzniknout - a nebudu ani předstírat, že bych tomuhle nějak dobře rozuměl."
Strange si povzdychl. "Nevím, jak se mi kdy podaří lidi přesvědčit, že jsem s tím neměl nic společného. Měli bychom něco podniknout, ale vůbec mne nenapadá co."
Pak se zničehonic ozval pan Norrell: "V posledních dvou dnech jsem tuto záležitost pečlivě zvažoval - popravdě řečeno jsem nepřemýšlel takřka o ničem jiném - a dospěl jsem k názoru, že musíme obnovit Cinque Dragownes!"
Po chvilce ticha Strange řekl: "Promiňte, pane, ale řekl jste Cinque Dragownes?"
Pan Norrell přikývl. "Mám naprosto jasno v tom, že tohoto padoucha by měli soudit Cinque Dragownes. Dopustil se Falešné magie a Zlovolných činů. Staré středověké právo naštěstí nikdy nebylo zrušeno."
"Podle starého středověkého práva," zasmál se Childermass, "je potřeba, aby u soudu Cinque Dragownes zasedlo dvanáct mágů. V Anglii žádných dvanáct mágů není. To sám moc dobře víte. Jsou tu dva."
"Mohli bychom najít další," namítl pan Norrell.
Strange a Childermass na něj zůstali ohromeně zírat.
Pan Norrell měl dost slušnosti, aby mu pošlapání jeho dlouholetých názorů přišlo trošičku trapné, přesto však pokračoval: "Je tu přece lord Portishead a ten malý černovlasý muž z Yorku, který nechtěl podepsat tu smlouvu. To máme dva a odvážil bych se tvrdit," zadíval se na Childermasse, "že byste jich ještě pár našel, kdybyste se do toho pořádně pustil."
Childermass otevřel ústa, nejspíš aby řekl něco o všech mázích, které již pro pana Norrella našel - mázích, kteří již nebyli mágy, když jim pan Norrell zabavil všechny knihy neboje připravil o práci, přinutil podepsat nějakou zhoubnou úmluvu či je jiným způsobem zničil.
"Odpusťte, pane Norrelle," skočil mu do řeči Strange, "ale když jsem mluvil o tom, že by se mělo něco podniknout, měl jsem na mysli inzerát v novinách nebo něco podobného. Lze s úspěchem pochybovat o tom, že by nám kvůli potrestání jednoho člověka lord Liverpool a jeho ministři povolili vzkřísit odnož anglického práva, která zanikla před více než dvěma sty lety. Ale i kdyby nám laskavě vyhověli, musíme podle mého předpokládat, že dvanáct mágů znamená dvanáct praktikujících mágů. Jak lord Portishead, tak John Segundus jsou teoretičtí mágové. Navíc je velmi pravděpodobné, že Drawlight bude brzy stíhán za podvod, padělání listin, krádež a kdovíco dalšího. Nějak nevidím, jakou výhodu představují Cinque Dragownes oproti soudům obyčejového práva."
"Spravedlnost soudů obyčejového právaje zcela nepředvídatelná! Soudce toho nebude vědět o magii, ani co by se za nehet vlezlo. Obludnost zločinů toho člověka mu zůstane zcela utajena. Mluvím o jeho zločinech proti anglické magii, jeho zločinech proti mně. Cinque Dragownes prosluli svou přísností. Je v našem zájmu, aby byl pro jistotu oběšen."
"Pověšen!"
"Ale jistě. Dostanu ho na šibenici! Domníval jsem se, že o tom mluvíme celou dobu." Pan Norrell rychle zamžikal.
"Pane Norrelle," prohlásil Strange, "já se na toho člověka zlobím úplně stejně jako vy. Je to bezskrupulózní podvodník. Je ztělesněním toho, čím pohrdám. Nechci ale, aby mým přičiněním někdo přišel o život. Bojoval jsem ve válce na Pyrenejském poloostrově, pane. Viděl jsem umírat až moc lidí."
"Ale před dvěma dny jste ho chtěl vyzvat na souboj!" Strange ho probodl pohledem. "To je něco úplně jiného!"
"Každopádně," pokračoval pan Norrell, "Drawlightova vina je podle mne sotva větší než vaše!"
"Moje?" vykřikl Strange překvapeně. "Proč? Co jsem provedl?"
"Moc dobře víte, co tím myslím! Co vás to proboha popadlo, že jste se vydal na Královy cesty? A to sám a bez sebemenší přípravy! Snad jste si nemyslel, že vám takové divoké dobrodružství budu schvalovat?! To, co jste onoho večera udělal, může magii zkazit dobré jméno úplně stejně jako všechny zločiny toho chlapa dohromady. Ve

skutečnosti to nejspíš napáchá ještě větší škody! Christopher Drawlight se totiž nikdy netěšil dobré pověsti. Nikoho nepřekvapilo, že se z něj stal darebák. Vy jste ale všude znám jako můj žák! Vy jste Druhý mág v zemi! Lidé si budou myslet, že jsem vám to schválil. Lidé se budou domnívat, že jde o součást mého plánu na obnovu anglické magie!"
Strange zíral na svého mistra. "Bůh chraň, pane Norrelle, aby vaše pověst přišla mým přičiněním k úhoně. Ujišťuji vás, že to bych si v žádném případě nepřál. Ale to lze snadno napravit. Pokud se my dva rozejdeme, pane, pak každý z nás může jednat na vlastní pěst. Svět bude každého posuzovat zvlášť."
To pana Norrella velmi zarazilo. Podíval se na Strange, pak sklopil zrak a tiše zamumlal, že tak to nemyslel. Pan Strange snad ví, že tohle nemyslel. Odkašlal si. "Doufám, že pan Strange bude aspoň trochu shovívavý k mé podrážděnosti. Doufám, že panu Strangeovi natolik záleží na anglické magii, aby měl trpělivost s mou popudlivostí. On ví, jak je pro dobro anglické magie důležité, abychom on a já mluvili a jednali společně. Je příliš brzo na to, aby byla anglická magie vystavena nárazům opačně vanoucích větrů. Jestliže si pan Strange a já začneme protiřečit v důležitých záležitostech magické politiky, pak to podle mne anglická magie nepřežije."
Ticho.
Strange se zvedl ze židle a prkenně, formálně se panu Norrellovi uklonil. Několik následujících vteřin bylo dosti rozpačitých. Vypadalo to, jako by pan Norrell rád něco řekl, ale nevěděl co.
Shodou okolností přišla právě od tiskaře nová kniha lorda Portisheada Esej o podivuhodném vzkříšení anglické magie atd. a ležela teď po ruce na stolečku. Pan Norrell se jí chopil. "Tomu říkám výtečné pojednání! A jak je lord Portishead oddán naší věci! Po takové krizi se člověku nechce nikomu příliš věřit - a přece se domnívám, že na lorda Portisheada se můžeme vždy spolehnout!"
Podal Strangeovi knihu.
Strange zamyšleně prolistoval její stránky. "Rozhodně udělal všechno, oč jsme ho žádali. Dvě dlouhé kapitoly útočící na Krále Havrana a málem ani slovo o elfech. Pokud mě paměť neklame, původní rukopis obsahoval dlouhý popis magie Krále Havrana."
"Přesně tak," přikývl pan Norrell. "Dokud jste to neuvedl na pravou míru, bylo to dílko bezcenné. Vlastně ještě horší než bezcenné - nebezpečné! Ale všechny ty dlouhé hodiny, které jste s ním strávil a usměrňoval jeho názory, přinesly ovoce! Jsem s tím pojednáním nadmíru spokojený."
Tou dobou, co Lucas přinesl tác s čajem, cukřenkou a mlékem, vypadali už zase oba mágové jako ve své kůži (byť Strange se možná choval trochu zdrženlivěji než obvykle). Hádka byla podle všeho zažehnána.
Těsně před odchodem se Strange zeptal, jestli by si knížku lorda Portisheada nemohl vypůjčit.
"Jistěže ano!" zvolal pan Norrell. "Nechte si ji! Mám několik dalších výtisků."
Přes všechny Strangeovy a Childermassovy námitky se pan Norrell nedokázal vzdát svého plánu obnovit Cinque Dragownes. Čím více o tom přemýšlel, tím víc se mu zdálo, že již nedojde klidu, dokud v Anglii nebude zřízen řádný soud magického práva. Měl pocit, že žádný trest, jejž by mohl Drawlightovi kdokoli jiný vyměřit, ho nikdy nedokáže uspokojit. A tak za pár hodin poslal Childermasse do domu lorda Liverpoola poprosit ho o laskavost: několik minut rozhovoru s jeho lordstvem. Lord Liverpool panu Norrellovi vzkázal, že se s ním setká příštího dne.
V určenou hodinu pan Norrell přišel za ministerským předsedou a vysvětlil mu svůj plán. Když domluvil, lord Liverpool se zamračil.
"Ale magické právo upadlo v Anglii v zapomnění," namítlo jeho lordstvo. "Nemáme tu jediného právníka, který má kvalifikaci vystupovat u takového soudu. Kdo by podával žaloby? Kdo by soudil?"
"Á!" zvolal pan Norrell a vytáhl tlustou složku papírů. "Těší mě, že vaše lordstvo vznáší takové věcné připomínky. Vypracoval jsem spis líčící chod Cinque Dragownes. Přestože v našich vědomostech naneštěstí že je mnoho mezer, navrhl jsem několik způsobů, jak obnovit to, co bylo ztraceno. Jako vzor jsem si vybral církevní Sudí dvory. Jak jeho lordstvo samo nahlédne, čeká nás spousta práce."
Lord Liverpool vrhl letmý pohled na předložený spis. "Bezesporu až příliš mnoho práce, pane Norrelle," prohlásil kategoricky.
"Ale ujišťuji vás, že je to velice nutná práce! Skutečně velmi nutná! Jak jinak budeme regulovat magii? Jak jinak ji ochráníme proti zlotřilým mágům a jejich služebníkům?"
"Jakým zlotřilým mágům? Vždyť tu máme jen Strange a vás."
"Tak to je pravda, ale…"
"Připadáte si poslední dobou obzvláště zlotřilý, pane Norrelle? Existuje nějaký naléhavý důvod, kvůli němuž by britská vláda měla založit zvláštní soud, který by dohlížel na vaše kruté sklony?"
"Ne, já…"
"Nebo že by pan Strange vykazoval výrazné tendence vraždit, mrzačit a krást?"
"Ne, ale…"
"Pak nám tu zbývá pouze pan Drawlight, a to není vůbec žádný mág, pokud vím."
"Ale jeho zločiny jsou magického charakteru. Podle anglického práva by měl být souzen u soudu Cinque Dragownes - pod nějž spadá. Tady jsem sepsal jeho zločiny." Pan Norrell před ministerského předsedu položil další seznam.
"Podívejte! Falešná magie, Zlovolné činy a Zhoubná výuka. Žádný běžný soud není pro takováto obvinění příslušný."
"Bezpochyby ne. Ale jak už jsem poznamenal, takový případ tu stejně nikdo nemůže projednávat."
"Kdyby si jeho lordstvo nalistovalo stranu čtyřicet dva, zjistilo by, že navrhuji zapojit soudce, advokáty a zástupce ze Sudích dvorů. Mohl bych jim vyložit zásady thaumaturgického práva - to by nezabralo více než týden. A mohl bych jim po dobu trvání procesu půjčit svého sluhu Childermasse. Je to velice erudovaný člověk a snadno by je mohl opravit, kdyby sešli na scestí."
"Cože! Aby soudce a právníky školil v jejich povinnostech žalobce a jeho sluha! Rozhodně ne! Spravedlnost se

takové myšlenky štítí!"
Pan Norrell zamrkal. "Jakou mám ale jinou záruku, že proti mně ostatní mágové nevystoupí, nezpochybní mou autoritu a nebudou mi odporovat?"
"Pane Norrelle, není povinností soudu - a to žádného soudu - vynášet jedny názory nad druhé! Ani v magii, ani v jiné sféře života. Pokud ostatní mágové zastávají jiné názory než vy, pak si to s nimi musíte vyřídit. Musíte prokázat, že vaše názory jsou mnohem hodnotnější, tak jak to dělám já v politice. Musíte vést spory, publikovat a praktikovat magii a musíte se naučit žít jako já - vystaven ustavičné kritice, opozici a výtkám. Tak už je to v Anglii zvykem."
"Ale…"
"Je mi líto, pane Norrelle. Už nechci nic slyšet. Tímhle jsem s tím skončil. Vláda Velké Británie je vám vděčná. Prokázal jste své vlasti nesmírné služby. Každý ví, jak vysoce si vás ceníme, ale žádáte něco naprosto nemožného."
Zpráva o Drawlightových podvodech se brzy rozkřikla, a jak Strange předpovídal, něco z jeho viny ulpělo i na obou mázích. Drawlight se přece s jedním z nich důvěrně přátelil. Pro karikaturisty to byl námět k nezaplacení a pár dosti znepokojujících karikatur bylo skutečně otištěno. Na jedné od George Cruikshanka pan Norrell dlouze řečnil před skupinkou obdivovatelů o vznešenosti anglické magie, zatímco v zákulisí Strange diktoval sluhovi ceník a ten ho křídou přepisoval na tabuli: "Za zabití známého magickými prostředky - dvacet guinejí. Za zabití blízkého přítele - čtyřicet guinejí. Za zabití příbuzného - sto guinejí. Za zabití manžela či manželky - čtyři sta guinejí." Na jiné karikatuře od Rowlandsona vede dáma z nejvyšších kruhů po ulici na vodítku chundelatého psíčka. Potká ji nějaký známý a začne se nad psíkem rozplývat: "Och! Paní Foulkesová, to je ale roztomilý mopslík!"
"Ano," odpoví paní Foulkesová, "to je pan Foulkes. Zaplatila jsem pánům Strangeovi a Norrellovi padesát guinejí, aby můj manžel vyhověl každému mému přání, a tohle je výsledek."
Není pochyb o tom, že karikatury a zlomyslné novinové sloupky anglickou magii výrazně poškodily. Nyní bylo možné nahlížet na magii v úplně jiném světle - nějako na Nejmocnější obranu státu, ale jako na nástroj Zloby a Závisti. A co lidé, kterým Drawlight způsobil újmu? Jak se na to dívali oni? Není pochyb o tom, že pan Palgrave - nepříjemný stařec prolezlý chorobami, jenž doufal v život věčný - hodlal Drawlighta pohnat před soud za podvod, ale nazítří mu v tom zabránila nečekaná smrt. Jeho děti a dědice (kteří ho všichni nenáviděli) docela potěšilo, že se jeho poslední dny vyznačovaly frustrací, utrpením a zklamáním. Drawlight se nemusel ničeho bát ani od slečny Grayové, ani od paní Bullworthové. Přátelé a příbuzní slečně Grayové nedovolili zaplést se do sprostého soudního řízení a paní Bullworthová se svými pokyny Drawlightovi sama vystavila soudnímu stíhání; byla vůči němu zcela bezmocná. Tím pádem zbývali už jen Gatcombe a Tantony, nottinghamshirští sládci. Jako praktického podnikatele pana Gatcomba zajímalo hlavně to, aby dostal svoje peníze zpátky, a poslal pro ně do Londýna svého správce. Drawlight v tomto ohledu nebyl s to panu Gatcombovi vyhovět, neboť je již dávno utratil.
A tak se dostáváme k Drawlightovu skutečnému pádu, neboť sotva unikl šibenici, snesla se ze zatažené oblohy na černých křídlech jeho skutečná Nemesis a sevřela jej do pařátů. Nikdy nebyl bohatý, spíš naopak. Žil hlavně na úvěr a z půjček od svých přátel. Někdy vyhrál peníze v hernách, ale častěji vedl pošetilé mladíky k hazardu, a když prohráli (což se stávalo s železnou pravidelností), vzal je za rámě a dovedl je k jednomu ze svých známých lichvářů, aniž je celou cestu pustil ke slovu. "Vážně bych vám jakéhokoli jiného lichváře nemohl doporučit," říkával jim starostlivě, "chtějí po člověku takové obludné úroky - ale pan Buzzard je z úplně jiného těsta. Je to velice laskavý starý pán. Trhá mu srdce, když si někdo odpírá potěšení, které by mu svými prostředky mohl dopřát. Doopravdy si myslím, že půjčování malých částek pokládá spíše za charitu než za podnikání!" Za tuto malou, leč důležitou roli při lákání mladíků do osidel neřesti a následném uvržení do dluhů a zkázy dostával Drawlight od lichvářů obvykle čtyři procenta z úroků prvního roku u syna neurozeného poddaného, šest procent u syna vikomta či baroneta a deset procent u syna hraběte nebo vévody.
Zprávy o tom, jak upadl v nemilost, se brzy roznesly. Krejčí, kloboučníci a rukavičkáři, jimž Drawlight dlužil, znervózněli a začali se dožadovat zaplacení. Dluhy, které by jinak odkládal ještě čtyři pět let, začaly najednou hořet. Na jeho dveře začali bušit zarostlí muži s holemi v rukou. Hned několik lidí mu radilo, aby okamžitě odjel do ciziny, on ale nedokázal uvěřit, že ho jeho přátelé úplně opustili. Domníval se, že se nad ním Norrell smiluje; myslel si, že Lascelles, jeho drahý, nejdražší Lascelles, mu pomůže. Oběma poslal uctivý dopis, v němž žádal o urgentní půjčku ve výši čtyř set guinejí. Ale pan Norrell mu vůbec neodpověděl a Lascelles mu odepsal jen to, že ze zásady nikomu nepůjčuje. V úterý ráno byl Drawlight zatčen pro dluhy a následující pátek skončil ve vězení při Královském soudním dvoře.

Jednou večer na sklonku listopadu, zhruba týden po těchto událostech, seděli Jonathan a Arabela v salónu svého domu na Soho Square. Arabela psala dopis a Jonathan se roztržitě tahal za vlasy a díval se přímo před sebe. Zničehonic vstal a vyšel z pokoje.
Vrátil se tak za hodinu s deseti listy popsaného papíru v ruce.
Arabela vzhlédla. "Myslela jsem si, že článek pro Přátele anglické magie máš už hotový."
"Tohle není článek pro Přátele anglické magie. Je to recenze té Portisheadovy knihy."
Arabela se zamračila. "Přece nemůžeš recenzovat knihu, kterou jsi sám pomáhal napsat."
"Mám za to, že bych mohl. Za jistých okolností."
"Vskutku! A za jakých?"
"Pokud prohlásím, že jde o hroznou knihu, nestydatý podvod spáchaný na britské veřejnosti."
Arabela na něj vytřeštila oči. "Jonathane!" vypravila ze sebe nakonec.
"Však to taky hrozná kniha je."
Podal jí svazeček papírů a ona se dala do čtení. Hodiny na krbové římse odbily devátou a Jeremy přinesl čaj. Arabela dočetla a povzdychla si. "Co s tím uděláš?"
"Nevím. Nejspíš to vydám."

"Ale co chudák lord Portishead? Jestliže v té knize tvrdí nesmysly, pak by na to přirozeně měl někdo poukázat. Ale sám dobře víš, že je tam napsal jen na tvůj popud. Bude si myslet, že jsi ho podvedl."
"Přesně tak! Ona to byla nešťastná záležitost od začátku do konce," prohlásil Strange lhostejně. Usrkl čaj a kousl do topinky. "Ale o to nejde. Měly by mi ohledy k Portisheadovi zabránit říct to, co je podle mě pravda? To si nemyslím. Ty ano?"
"Ale musíš to napsat ty?" řekla Arabela a vrhla po něm ztrápený pohled. "Toho chudáka úplně dorazí, když to bude od tebe."
Strange povytáhl obočí. "Jistěže to musím napsat já. Kdo taky jiný? Ale no tak. Slibuji ti, že se mu pěkně omluvím, jen jak se k tomu naskytne příležitost."
A s tím se Arabela musela spokojit.
Strange zatím zvažoval, kam by tu recenzi měl poslat. Jeho volba padla na pana Jeffreyho, vydavatele skotského čtvrtletníku Edinburgh Review. Jak si možná ještě pamatujete, Edinburgh Review byl radikální časopis, jenž podporoval politickou reformu, zrovnoprávnění katolíků a židů a další rozličná opatření, která pan Norrell neschvaloval. V minulých letech tudíž pan Jeffrey viděl, jak recenze a články o obrodě anglické magie vycházejí v konkurenčních tiskovinách, zatímco on, chudák, neměl ani jediný. Strangeovu recenzi tedy přijal s nadšením. Ani v nejmenším ho neznepokojoval její udivující a revoluční obsah, neboť něco takového se mu vždycky líbilo nejvíc. Okamžitě Strangeovi odepsal a v dopise ho ujistil, že recenzi otiskne co nejdříve, a o pár dní později poslal Strangeovi darem haggis (takovou tu skotskou tlačenku z ovčích drobů).

38
ZE ČTVRTLETNÍKU EDINBURGH REVIEW
Leden 1815
Č
l. XIII. Esej o podivuhodném vzkříšení anglické magie atd. od JOHNA WATERBURYHO, lorda PORTISHEADA, s vylíčením kouzel, která za války na Pyrenejském poloostrově seslal JONATHAN STRANGE, osobní mág Jeho Milosti vévody z WELLINGTONU. Vydal John Murray v Londýně roku 1814.

Jakožto ceněný spolupracovník a důvěrník pana NORRELLA a přítel pana STRANGE je lord PORTISHEAD znamenitě disponován k sepsání dějin nedávných magických událostí, neboť stál u zrodu mnoha z nich. Přestože byly všechny výkony pánů NORRELLA a STRANGE podrobně rozebrány v novinách a recenzích, lord PORTISHEAD nyní poprvé předkládá čtenářům ucelený příběh, díky němuž si mohou značně rozšířit svůj obzor.
Nadšení obdivovatelé pana NORRELLA se nás snaží přesvědčit, že na jaře roku 1807 přijel do Londýna již jako hotový Největší mág Anglie a Nejdůležitější úkaz celého věku, z PORTISHEADOVA líčení ovšem jasně vysvítá, že NORRELLOVA i STRANGEOVA sebedůvěra i dovednost vyrostly z velmi nejistých začátků. PORTISHEAD zaznamenává jejich neúspěchy úplně stejně jako jejich úspěchy. V páté kapitole nacházíme tragikomické vylíčení jejich dlouhotrvajícího sporu o KRÁLOVSKOU JÍZDNÍ GARDU, který se datuje od roku 1810, kdy jeden generál pojal originální myšlenku nahradit koně jezdectva jednorožci - ti by totiž na rozdíl od obyčejných koní mohli Francouzům propíchnout srdce. Tento vynikající plán bohužel nebyl nikdy realizován, neboť pan NORRELL ani pan STRANGE nejenže nenašli dost jednorožců pro účely jezdectva, ale popravdě řečeno neobjevili ani jednoho.
Pochybnější už je hodnota druhé části knihy jeho lordstva, v níž nechává popisu a stanovuje pravidla, co je a co není úctyhodná anglická magie - jinými slovy, čemu se bude říkat Bílá magie a čemu Černá. Tady není nic nového. Pokud si čtenář byť jen prolistuje dílka novodobých komentátorů magie, nemůže si nevšimnout podivuhodné stejnorodosti názorů. Na podporu svých závěrů všichni uvádějí stejné dějinné události a všichni používají stejné argumenty. Možná přišel čas zeptat se, proč by tomu tak mělo být. Ve všech ostatních vědních odvětvích se naše vědomosti rozšiřují racionální oponenturou a diskusí. V právu, teologii, historii a v přírodních vědách existují různé názorové proudy. Proč tedy v teorii magie neslyšíme nic jiného než tytéž otřepané argumenty? Člověka napadá, proč se vůbec někdo namáhá diskutovat, když jsou podle všeho všichni přesvědčeni o stejných pravdách. Tato ubíjející jednotvárnost je obzvláště patrná v nedávných pojednáních o DĚJINÁCH ANGLICKÉ MAGIE, jež jsou po každém převyprávění čím dál výstřednější.
Před osmi lety právě tento autor vydal Dějiny Krále Havrana pro děti, jedno z nejdokonalejších děl svého druhu. Čtenáři dokázal živě zprostředkovat tajuplnost magie JOHNA USKGLASSE i úžas, který vzbuzuje. Proč tedy najednou hlásá, že se skutečná anglická magie zrodila v šestnáctém století s MARTINEM PALEM? V šesté kapitole Eseje o podivuhodném vzkříšení anglické magie atd. prohlašuje, že se PALE cílevědomě snažil očistit anglickou magii od temnějších prvků. Toto pozoruhodné tvrzení se nesnaží podepřít jakýmikoli důkazy - a to je jenom dobře, protože žádné takové důkazy neexistují.
Podle PORTISHEADOVA stávajícího mínění PALEOVU tradici výrazně rozvinuli HICKMAN, LANCHESTER, GOUBERT, BELASIS a další (jež nazýváme ARGENTSKÝMI mágy) a ta nyní dosáhla slavného vyvrcholení v osobách pana NORRELLA a pana STRANGE. Tento názor pánové STRANGE a NORRELL usilovně šíří. Tak to ale prostě není. MARTIN PALE a ARGENTŠTÍ mágové nikdy neměli v úmyslu položit základy anglické magie. V každém kouzle, které zaznamenali, v každém slově, které napsali, se snažili obnovit skvělou magii svých předchůdců (jež nazýváme mágy zlatého věku neboli AUREÁTY): THOMASE GODBLESSE, RALPHA DE STOKESEYHO, KATEŘINY Z WINCHESTERU a především JOHNA USKGLASSE. MARTIN PALE byl oddaným stoupencem těchto mágů. Nikdy nepřestal litovat, že se narodil o dvě stě let později, než měl.

Jedním z nejpozoruhodnějších rysů vzkříšení anglické magie je způsob, jakým se pojednává o JOHNU USKGLASSOVI. Když dnes padne jeho jméno, pak podle všeho jen proto, aby bylo očerněno. Jako byste po panu DAVYM a panu FARADAYOVI a dalších velikánech vědy chtěli, aby na začátku přednášky vyjádřili pohrdání a averzi k ISAACU NEWTONOVI. Nebo jako by naši přední lékaři uváděli oznámení každého nového průlomu v medicíně vylíčením prohnilosti WILLIAMA HARVEYHO.
Lord PORTISHEAD věnoval jednu dlouhou kapitolu své knihy pokusu dokázat, že JOHN USKGLASS není, jak se běžně předpokládá, zakladatelem anglické magie, neboť na těchto ostrovech působili mágové ještě před jeho narozením. To nepopírám. Velmi důrazně však popírám, že v Anglii před JOHNEM USKGLASSEM existovala jakákoli tradice magie.
Podívejme se nyní na tyto předchozí mágy, které PORTISHEAD tak oslavuje. Kdo to byl? Jedním z nich byl JOSEF ARIMATEJSKÝ, mág, jenž přišel ze Svaté země a zasadil tu kouzelný strom, který měl Anglii chránit před vším zlým - nikdy jsem ale neslyšel, že by tu zůstal dost dlouho na to, aby někomu ze zdejších obyvatel předal své vědomosti. MERLIN byl další, ale vzhledem k tomu, že byl po matce Velšan a po otci pekelník, sotva zapadne do tradice úctyhodné anglické magie, k níž se PORTISHEAD, NORRELL a STRANGE tak upnuli. A kdo byli MERLINOVI žáci a stoupenci? Nemůžeme uvést ani jednoho. Ne, pro jednou je obecně sdílený názor správný: magii na těchto ostrovech obnovil až JOHN USKGLASS, když přišel z Férie a založil Království severní Anglie.
Samotného PORTISHEADA na tomto místě nejspíš jaly pochybnosti a pro případ, že by jeho argumenty čtenáře nepřesvědčily, se pokouší dokázat, že magie JOHNA USKGLASSE je už ze své podstaty černá. To však zdaleka nevyplývá z příkladů, jimiž ilustruje tento závěr. Rozeberme si jeden z nich. Všichni slyšeli o čtyřech magických hvozdech obklopujících Newcastle, hlavní město JOHNA USKGLASSE. Jmenovaly se Velký Tomáš, Asmodeova citadela, Malý Egypt a Požehnání svatého Serla. Přemisťovaly se sem a tam a několikrát pohltily lidi, kteří přicházeli do Newcastlu se zlými úmysly. Dnes se nám představa lesů požírajících lidi zdá děsivá a hrozná, není však známo, že by to tak připadalo i současníkům JOHNA USKGLASSE. Byla to bouřlivá doba; JOHN USKGLASS byl středověký král a jednal tak, jak by středověký král jednat měl, aby ochránil své město a jeho obyvatele.
Posoudit morálnost USKGLASSOVÝCH činů je často těžké, neboť jeho pohnutky jsou velmi nejasné. Ze všech AUREÁTSKÝCH mágů je nejzáhadnější. Nikdo neví, proč roku 1138 nechal zmizet měsíc z oblohy a přinutil ho plout všemi anglickými jezery a řekami.
Nevíme, proč se roku 1202 rozkmotřil se Zimou a vykázal ji ze svého království, takže se severní Anglie čtyři roky těšila z ustavičného léta. Rovněž nevíme, proč se po třicet nocí za sebou v květnu a červnu roku 1345 každému muži, ženě i dítěti v království zdálo, že se shromáždili na tmavě rudé pláni pod bledězlatou oblohou a stavěli na ní vysokou černou věž. Každou noc se hmoždili a ráno se budili v posteli naprosto vyčerpaní. Sen je přestal sužovat až po třicáté noci, kdy byla věž i veškerá opevnění dokončena. Ze všech těchto vyprávění - obzvláště pak z toho posledního - si můžeme odvodit, že došlo k velkým událostem, nedokážeme však říci, co byly zač. Několik učenců spekulovalo, že ona vysoká černá věž se nachází v té části Pekla, kterou si USKGLASS údajně pronajal od LUCIFERA, a že USKGLASS postavil pevnost, aby mohl vést válku proti svým nepřátelům v Pekle. MARTIN PALE si ovšem myslel pravý opak. Domníval se, že existuje souvislost mezi stavbou věže a tím, že za tři roky začala v Anglii řádit černá smrt. USKGLASSOVO Království severní Anglie postihla tato choroba mnohem méně než jeho jižního souseda a podle PALEA se o to přičinil právě USKGLASS, když proti ní zbudoval jakousi obranu.
Ovšem podle Eseje o podivuhodném vzkříšení anglické magie nemáme o takových záležitostech ani uvažovat. Podle pana NORRELLA a lorda PORTISHEADA se moderní mág nemá míchat do věcí, které chápeme jen zčásti. Já ale říkám, že tyto věci musíme studovat právě proto, že jim rozumíme jen zčásti.
Anglická magie je zvláštní dům, který obýváme my mágové. Je vybudovaná na základech, které položil JOHN USKGLASS, a tyto základy ignorujeme na vlastní nebezpečí. Měli bychom je studovat a porozumět jejich povaze, abychom věděli, co na nich může stát a co ne. Jinak zdi popukají a jimi se dovnitř dostane vítr bůhvíodkud. Chodby nás zavedou tam, kam jsme nikdy nechtěli jít.
Ačkoli PORTISHEADOVA kniha obsahuje mnoho výtečných pasáží, musíme na závěr konstatovat, že jde o hezký příklad šíleného rozporu v samém jádru moderní anglické magie: naši přední mágové ustavičně opakují, že z anglické magie vyhladí všechny stopy JOHNA USKGLASSE, každou zmínku o něm, ale jak by se to vůbec dalo provést? Vždyť provozujeme právě USKGLASSOVU magii.

39
DVA MÁGOVÉ
Únor 1815
Z
e všech kontroverzních článků otištěných v Edinburgh Review byl tento zdaleka nejkontroverznější. Na sklonku ledna byste v celé zemi sotva našli vzdělaného muže či ženu, kteří by ho nečetli a neudělali si na něj názor. Ačkoli nebyl podepsán, všichni věděli, kdo ho napsal - Strange. Jistě, lidé zpočátku váhali a poukazovali na to, že Strange je v něm kritizován stejně jako Norrell - možná více. Jenže přesně tyhle lidi označovali jejich přátelé za značně nedovtipné. Nebylo snad o Jonathanu Strangeovi známo, že patří přesně k těm nevyzpytatelným, rozpolceným lidem, kteří by klidně vydali článek proti sobě? A neprohlásil se snad autor za mága? Kdo jiný by to tak mohl být? Kdo jiný by mohl mluvit s takovou autoritou?
Když se pan Norrell přistěhoval do Londýna, jeho názory vypadaly velice neotřele a nemálo výstředně. Od té doby si na ně však lidé zvykli, a když prohlásil, že magii by jako oceánům měli vládnout Angličané, jako by byl jen zrcadlem

doby. Měly být vymezeny hranice magie, a tomu moderní dámy a pánové moc dobře nerozuměli: s třísetletým panováním Johna Uskglasse, se zvláštní a komplikovanou historií našich styků s elfy by se pohodlně skoncovalo. A teď obrátil Strange norrellovské pojetí magie na hlavu. Zničehonic se zdálo, že to, co se každé anglické dítě dozvědělo o nespoutanosti anglické magie, by pořád mohla být pravda a že John Uskglass možná na nějakých dávno zapomenutých cestách, za oblohou, na druhé straně deště cválá se svou družinou lidí a elfů.
Většina lidí se domnívala, že se spoluprací obou mágů je konec. Po Londýně kolovala fáma, že Strange zašel do domu na Hanover Square a služebnictvo ho nepustilo dovnitř. A kolovala i druhá fáma, která té první odporovala a podle níž Strange nešel do domu na Hanover Square, ale že Norrell sedí dnem i nocí v knihovně, čeká na svého žáka a každých pět minut otravuje sluhy, aby se podívali z okna, jestli už Strange nejde.
Na počátku února se v neděli večer Strange konečně za panem Norrellem zastavil. O tom nebylo pochyb, neboť dva pánové na cestě do kostela svatého Jiří na Hanover Square spatřili Jonathana na schůdcích u domu; viděli, jak se dveře otevřely, viděli, jak Strange mluví se sluhou a jak ho tento okamžitě uvedl dovnitř, jako by šlo o dlouho očekávaného hosta. Když oba pánové došli do kostela, hned se s tím, co viděli, svěřili přátelům v okolních lavicích. Za pět minut dorazil do kostela hubený muž s rysy světce. Při předstírané modlitbě zašeptal, že právě mluvil s člověkem, který se vykláněl z okna v prvním patře domu sousedícího s Norrellovým, a podle něj se pan Strange rozkřikoval na svého mistra a dělal mu kázání. Za dvě minuty se už kostelem neslo, že oba mágové si navzájem hrozili jakousi magickou obdobou exkomunikace. Bohoslužba začala, ale hned několik členů sboru toužebně hledělo na okna, jako by přemýšlelo, proč musí být v církevních budovách vždycky tak vysoko. Později se vykládalo, že i při zpívání hymnu za doprovodu varhan zaslechli někteří pár mohutných zahřmění - což jasně svědčilo o magických poruchách. Jiní lidé tvrdili, že se to dotyčným jen zdálo.
To vše by velmi překvapilo oba mágy, kteří v tu chvíli stáli mlčky v Norrellově knihovně a ostražitě se navzájem měřili pohledem. Strange svého učitele už nějakou dobu neviděl, a tak ho jeho vzezření šokovalo. Norrell měl ztrhanou tvář a jako by se celý scvrkl - vypadal o deset let starší.
"Neposadíme se, pane?" nadhodil Strange. Vykročil k židli a pan Norrell sebou při tom nečekaném pohybu trhl. Skoro jako by čekal, že ho Strange udeří. Hned se však vzpamatoval aspoň natolik, aby se posadil.
Strange se necítil o moc lépe. Posledních několik dní se v duchu znovu a znovu ptal, jestli udělal správně, když vydal tu recenzi, a opakovaně docházel k závěru, že to správné bylo. Usoudil, že nejlepší bude zaujmout postoj důstojné morální nadřazenosti zmírněný náznakem omluvy. Ale když teď zase seděl v Norrellově knihovně, bylo mu zatěžko podívat se svému učiteli do očí. Pohledem těkal z jedné věci na druhou: z porcelánové figurky doktora Martina Palea na kliku, z nehtu na palci na Norrellovu levou nohu.
Zato pan Norrell nespustil ze Strangeovy tváře oči.
Po chvíli mlčení promluvili oba muži najednou.
"Po vší laskavosti, kterou jste mi prokázal…" začal Strange.
"Vy si myslíte, že se zlobím," začal pan Norrell.
Oba se zarazili a pak Strange naznačil, že by pan Norrell měl pokračovat.
"Myslíte si, že se zlobím," zopakoval pan Norrell, "ale já se nezlobím. Myslíte si, že nevím, proč jste udělal to, co jste udělal, ale já to vím. Myslíte si, že jste do toho článku dal celé své srdce a že vás teď všichni v Anglii chápou. Co chápou? Nic. Já vás chápal, ještě než jste napsal jediné slovo." Odmlčel se; v tváři mu škubalo, jako by se urputně snažil vyslovit něco, co mu leželo hluboko na srdci. "To, co jste napsal, jste napsal pro mne. Čistě pro mne."
Strange otevřel ústa, chtěl proti tomuto překvapivému závěru protestovat. Nechal si to ale projít hlavou a uvědomil si, že je to nejspíš pravda. Zůstal zticha. Pan Norrell pokračoval: "Vážně si myslíte, že jsem nikdy necítil tutéž… tutéž touhu co vy? Provozujeme právě Uskglassovu magii. Jistěže ano. Co jiného by to tak mohlo být? Říkám vám, jako mladík bych udělal cokoli, přinesl jakékoli oběti, jen kdybych ho našel a mohl se mu vrhnout k nohám. Snažil jsem se ho vyvolat - cha! Zacházet s králem jako s komorníkem, přivolávat ho, aby se mnou mluvil, to mohlo napadnout jen člověka velice mladého a velice pošetilého. To, že se mi ho přivolat nepodařilo, považuji za jednu z nejšťastnějších okolností svého života! Pak jsem se ho snažil najít s pomocí starých volicích kouzel, ta se mi však nikdy nepovedla. Veškerou magii svého mládí jsem vyplýtval, když jsem se ho snažil nalézt. Celých deset let jsem nemyslel na nic jiného."
"S tím jste se mi ale nikdy nesvěřil, pane."
"Chtěl jsem vás uchránit před tím, abyste upadl do mého bludu," povzdychl si pan Norrell a bezmocně zvedl ruce.
"Ale sám jste uvedl, pane Norrelle, že to už je dávno, že tenkrát jste byl mladý a nezkušený. Dnes jste už úplně jiný mág a já zase snad nejsem jen nějaký obyčejný pomocník. Co kdybychom to zkusili znovu?"
"Tak mocného mága nelze najít, pokud si to sám nepřeje," prohlásil pan Norrell kategoricky. "Nemá smysl se o to snažit. Myslíte si, že ho zajímá, co se děje v Anglii? Dejte na mě, je mu to jedno. Dávno se nás zřekl."
"Zřekl?" zamračil se Strange. "To je dost tvrdé slovo. Ale po létech zklamání člověk nejspíš přirozeně tíhne k takovému závěru. Existuje přece ale mnoho líčení lidí, kteří Johna Uskglasse spatřili dlouho poté, co měl z Anglie odejít. Rukavičkářovo dítě v Newcastlu, ten yorkshirský sedlák a baskický námořník…"
Pan Norrell si popuzeně odfrkl. "Báchorky a pověry! I kdyby ty vyprávěnky byly pravdivé - ne že bych si takovou možnost příliš připouštěl -, stejně by mě velmi zajímalo, jak ti lidé věděli, že viděli právě Johna Uskglasse? Neexistuje jediný jeho portrét. Dvě osoby, které jste jmenoval - rukavičkářovo dítě a ten baskický námořník -, si ho ani s Uskglassem nespojily. Oni spatřili muže v černých šatech a až později jim jiní lidé řekli, že šlo o Johna Uskglasse. Prakticky ale nesejde na tom, zdali se někdy vrátil či jestli ho ten či onen člověk viděl. Faktem zůstává, že když se zřekl trůnu a vyjel z Anglie, vzal s sebou valnou část anglické magie. Od toho dne začala upadat. Už to by přece stačilo k tomu, abychom ho pokládali za nepřítele. Četl jste přece Watershippovu knihu Usychání krásného lesa, ne?"

"Ne, tu knihu neznám," řekl Strange. Probodl pana Norrella pohledem, z něhož se dalo vyčíst, že se mu nedostala do rukou z obvyklého důvodu. "Ale mrzí mě, pane, že jste si to všechno nechával pro sebe."
"Asi to byla chyba, že jsem vám toho tolik tajil," přiznal pan Norrell a sepjal ruce. "Teď jsem si skoro jist, že to byla chyba. Ale už před lety jsem usoudil, že je v nejlepším zájmu Velké Británie o těchto záležitostech zcela pomlčet, a zvyk je železná košile. Ale vidíte přece, jaký úkol na nás čeká, pane Strangi? Na vás a na mne? Magie nemůže čekat na rozmar Krále, jemuž už dávno nesejde na tom, co se v Anglii děje. Musíme osvobodit anglické mágy ze závislosti na něm. Musíme se přičinit o to, aby na Johna Uskglasse zapomněli úplně stejně, jako on zapomněl na nás."
Strange se zamračil a zavrtěl hlavou. "Ne. Přes všechno, co říkáte, mi stále připadá, že John Uskglass stojí v samotném srdci anglické magie a že ho opomíjíme na vlastní nebezpečí. Možná se nakonec ukáže, že jsem se mýlil. Je to velice pravděpodobné. Ale v záležitosti tak klíčové pro anglickou magii se o tom musím přesvědčit sám. Nemyslete si o mně, že jsem nevděčník, pane, ale domnívám se, že naší spolupráci je konec. Připadá mi, že se zcela rozcházíme v -"
"Ach!" přerušil ho pan Norrell. "Vím, že se povahou…" Zagestikuloval, jako by to nebylo důležité. "Ale co na tom záleží? Jsme mágové. Především mágové, skrznaskrz mágové. Na ničem jiném než na magii nám dvěma nezáleží. Jestli dnes odejdete z tohoto domu a vydáte se vlastní cestou, s kým budete mluvit? - tak jako spolu mluvíme teď? - nikdo jiný tu není. Budete úplně sám." Skoro úpěnlivě zašeptal: "Nedělejte to!"
Strange nevěřil svým očím. Něco takového vůbec neočekával. Strangeova recenze pana Norrella nevyprovokovala ke vzteklému výbuchu, ale k nevídané upřímnosti a pokoře. V tu chvíli se Strangeovi zdálo jak rozumné, tak žádoucí vrátit se k Norrellovi do učení. Jen pýcha a vědomí toho, že by si to do dvou hodin beztak rozmyslel, ho přinutila prohlásit: "Je mi líto, pane Norrelle, ale od návratu z Pyrenejského poloostrova se mi nezdá správné nazývat se vaším žákem. Připadalo by mi, jako bych to jen hrál. Předkládat vám svoje články ke schválení, abyste je mohl po libosti přepisovat - to již nemohu dělat. Nutíte mě říkat to, čemu již nevěřím."
"Všechno, všechno se to bude odehrávat na veřejnosti…" povzdychl si pan Norrell. Naklonil se a oslovil Strange mnohem energičtěji: "Nechte se ode mne vést. Slibte mi, že nic neotisknete, že nic neřeknete, že nic neuděláte, dokud v těchto záležitostech nedospějete k definitivnímu závěru. Věřte mi, že deset, dvacet, dokonce padesát let mlčení stojí za to uspokojivé vědomí, že jste nakonec řekl, co jste měl říci - ne více, ne méně. Mlčení a nečinnost vám nebudou vyhovovat - to vím. Ale slibuji vám, že vám to vynahradím, jak jen budu moci. Nebudete na tom tratit. Jestli jsem vám někdy zavdal příčinu k tomu, abyste mě pokládal za nevděčníka, v budoucnu už tomu tak nebude. Všem řeknu, jak vysoce si vás cením. Nebudeme již učitel a žák. Buďme rovnocennými partnery! Nenaučil jsem se snad od vás skoro tolik jako vy ode mě? Nejlukrativnější zakázky budou všechny vaše! Knihy…" Pan Norrell zlehka polkl. "Knihy, které jsem vám měl půjčit a které jsem vám upíral, tak ty si přečtete! Pojedeme spolu do Yorkshiru - ještě dnes večer, jestli chcete! - a já vám dám klíč ke knihovně a vy si přečtete, co se vám zlíbí. Já…" Pan Norrell si přejel rukou po čele, jako by ho překvapovala vlastní slova. "Já po vás ani nebudu žádat, abyste tu svou recenzi vzal zpět. Ať si zůstane tak, jak je. Ať si zůstane. A až přijde pravý čas, vy a já společně odpovíme na všechny otázky, které jste v ní položil."
Rozhostilo se dlouhé ticho. Pan Norrell dychtivě sledoval tvář druhého mága. Jeho nabídka ukázat Strangeovi knihovnu v Hurtfew zjevně zapůsobila. Strange ve svém odhodlání rozžehnat se se svým mistrem na pár okamžiků zakolísal, nakonec ale řekl: "Je to pro mne čest, pane. Vím, že obvykle nejste člověk náchylný ke kompromisům. Myslím ale, že se teď musím vydat vlastní cestou. Myslím, že se musíme rozejít."
Pan Norrell zavřel oči.
V tom okamžiku se otevřely dveře. Lucas a další sluha přišli s čajem.
"No tak, pane," řekl Strange.
Vzal svého mistra za ruku, aby ho trochu probral, a jediní dva angličtí mágové spolu naposledy popili čaj.

Strange z domu na Hanover Square odešel v půl deváté. Odcházet ho zahlédlo několik lidí, kteří otáleli u oken v přízemí. Dalším lidem přišlo pod jejich důstojnost číhat na tento okamžik osobně, a tak poslali na náměstí své služky či sluhy. Není známo, zdali se takto zařídil i Lascelles, ale deset minut poté, co Strange zabočil na Oxford Street, Lascelles zaťukal na Norrellovy dveře. Pan Norrell byl pořád v knihovně a seděl na téže židli, jako když Strange odešel. Upřeně zíral na koberec.
"Je pryč?" zeptal se Lascelles.
Pan Norrell neodpověděl.
Lascelles si sedl. "Co naše podmínky? Jak je přijal?"
Stále žádná odpověď.
"Pane Norrelle? Řekl jste mu to, na čem jsme se dohodli? Řekl jste mu, že pokud se té recenze písemně nezřekne, budeme muset prozradit, co víme o jeho černé magii ve Španělsku? Řekl jste mu, že ho již za žádných okolností nepřijmete za žáka?"
"Ne," zavrtěl hlavou pan Norrell. "Nic z toho jsem mu neřekl."
"Ale…"
Pan Norrell si zhluboka povzdechl. "To už je jedno, co jsem mu řekl. Je pryč."
Lascelles chvíli mlčel a hleděl na mága s patrnou nelibostí. Pan Norrell, jenž byl stále zabrán do svých myšlenek, si toho ani nevšiml.
Lascelles nakonec pokrčil rameny. "Měl jste od začátku pravdu, pane," prohlásil. "V Anglii může být jen jeden mág."
"Co tím chcete říct?"
"Chci tím říct, že dva je moc ošidný počet. Jeden si může dělat, co chce. Šest může navzájem poměrně dobře vycházet. Ale dva spolu musí vždy zápolit o nadvládu. Dva se musí vždycky navzájem hlídat. Oči celého světa se vždy budou upírat na dva a nebudou přitom vědět, kterého z nich sledovat. Vzdycháte, pane Norrelle. Víte, že mám pravdu. Od

nynějška musíme počítat se Strangem ve všech svých plánech - co řekne, co udělá, jak mu budeme čelit. Často jste mi říkal, že je pozoruhodný mág. Jeho oslnivý talent byl ve vašich službách velmi prospěšný. Tomu je ale teď konec. Dříve či později své nadání určitě obrátí proti vám. Musíme proti němu stát na stráži, čím dříve, tím lépe. A to myslím smrtelně vážně. Jeho nadání pro magii je tak velké a jeho charakter tak mizerný, že se nakonec začne domnívat, že mágovi je vše dovoleno, ať už je to vloupání, krádež či podvod." Lascelles se naklonil k panu Norrellovi. "Nechci tvrdit, že by byl tak prohnilý, aby vás okradl hned, ale až se jednoho dne ocitne ve velké nouzi, pak se to jeho neukázněné mysli bude jevit tak, že jakékoli zneužití důvěry, jakékoli narušení soukromého vlastnictví je oprávněné." Odmlčel se. "Zabezpečil jste se proti zlodějům v Hurtfew? Co utajovací kouzla?"
"Utajovací kouzla nejsou proti Strangeovi žádnou ochranou!" prohlásil pan Norrell vztekle. "Ta by jen přilákala jeho pozornost! Přivedla by ho rovnou k mým nejcennějším svazkům! Ne, ne, máte pravdu." Vzdychl. "Tady je potřeba něco víc. Musím přemýšlet."
Dvě hodiny po Strangeově odchodu odjeli pánové Norrell a Lascelles v Norrellově kočáru z domu na Hanover Square. Doprovázeli je tři sluhové a všichni budili dojem, že se vydávají na dlouhou cestu.

Strange, jako vždy náladový a rozpolcený, už příštího dne rozchodu s panem Norrellem bezmála litoval. Ustavičně se mu vtírala na mysl Norrellova předpověď, že si už nikdy nebude moci s nikým promluvit o magii. V duchu si přehrával jejich rozhovor. Byl si takřka jist, že pan Norrell se ve svých závěrech o Johnu Uskglassovi mýlí. V souvislosti s tím, co Norrell říkal, ho o Johnu Uskglassovi napadla celá řada neotřelých myšlenek a nyní trpěl, neboť se o ně neměl s kým podělit.
Nemaje vhodnějšího posluchače, zašel si postěžovat siru Walteru Poleovi do Harley Street.
"Od včerejšího večera mě napadlo na padesát věcí, které jsem mu měl říct. Teď je nejspíš budu muset začlenit do nějaké stati či recenze - a ta může vyjít nejdříve v dubnu a on potom bude muset dát pokyn Lascellesovi nebo Portisheadovi, ať napíšou kritickou repliku - která se ovšem objeví až někdy v červnu či červenci. Pět až šest měsíců čekání, jen abych se dozvěděl, co mi řekne! To je hodně neohrabaný způsob vedení polemiky, obzvláště když vezmete v úvahu, že až do včerejška mi stačilo dojít do domu na Hanover Square a zeptat se, co si o tom myslí. A teď se už zaručeně nedostanu ani na dohled k důležitým knihám! Jak má mág existovat bez knížek? Ať mi tohle někdo vysvětlí. Je to jako chtít po politikovi, aby se domohl vysokého úřadu bez pomoci úplatků či patronátu."
Sir Walter se kvůli této charakteristicky nezdvořilé poznámce neurazil, naopak velkomyslně přihlédl ke Strangeově rozrušení. Jako školák musel v Harrow studovat magické dějiny (kterýžto předmět nemohl ani vystát), a teď si tedy zkusil vzpomenout na něco užitečného. Zjistil, že si toho moc nepamatuje - jak v duchu jízlivě konstatoval, jeho vědomosti by se pohodlně vešly do zpola plné skleničky na víno.
Na chvíli se zamyslel a nakonec vyrukoval s tímto: "Pokud tomu dobře rozumím, Král Havran se naučil veškerou anglickou magii bez pomoci jediné knihy - neboť tenkrát v Anglii žádné knihy nebyly -, a tak byste třeba mohl udělat totéž?"
Strange si ho změřil mrazivým pohledem. "A pokud tomu zase já dobře rozumím, tentýž Král Havran byl oblíbeným schovancem krále Auberona, který mu krom dalších maličkostí zajistil vynikající magickou výuku a velké království. Možná bych mohl začít chodit lelkovat do zapadlých remízků a mechem obrostlých světlin v naději, že mě adoptuje příslušník nějaké elfské královské rodiny, ale obávám se, že bych jim pro tyto účely mohl připadat trošinku vysoký."
Sir Walter se zasmál. "A co teď budete dělat, když už s panem Norrellem nebudete trávit celé dny? Mám vzkázat Robsonovi na ministerstvo zahraničí, ať vám pošle nějakou magickou práci? Zrovna minulý týden si stěžoval, že si na něj pan Norrell udělá čas teprve tehdy, až vyřídí všechnu práci pro Admiralitu a ministerstvo financí."
"Ale beze všeho. Jen mu vyřiďte, že bude muset tak dva až tři měsíce počkat. Vyrážíme totiž do Shropshiru. Arabela i já velmi toužíme podívat se na naše panství, a když už se nemusíme ohlížet na pana Norrella, nic nám v tom nemůže zabránit."
"Ach!" řekl sir Walter. "Nejedete tam ale hned?"
"Za dva dny."
"Tak brzo?"
"Netvařte se tak přepadle! Waltere, vážně jsem neměl tušení, že máte tak rád mou společnost!"
"To zase ne. Myslel jsem na lady Poleovou. To pro ni bude smutná změna. Bude se jí po její přítelkyni stýskat."
"Ach! Ach, ano!" řekl Strange, mírně vyvedený z konceptu. "Přirozeně!"

Téhož dopoledne se Arabela zašla rozloučit se s lady Poleovou. Pět uplynulých let na kráse manželky sira Waltera nezanechalo prakticky žádnou stopu a už vůbec nic nezměnilo na jejím smutném stavu. Zamlklá byla jako vždycky a stejně netečná vůči bolesti i zábavě. Ať už se k ní lidé chovali laskavě či chladně, s ní to ani nehnulo. Dny trávila usazená u okna v Benátském salónu v domě na Harley Street. Nejevila nejmenší chuti něčím se zaměstnat a na návštěvu k ní chodila pouze Arabela.
"Je mi líto, že odjíždíte," řekla lady Poleová, když se jí Arabela svěřila s tou novinkou. "Jak to vůbec ve Shropshiru vypadá?"
"Nu, můj názor nebude nejspíš moc nestranný. Většina lidí se shodne na tom, že je to hezký kraj se zelenými kopci a lesy a rozkošnými cestami mezi živými ploty. Máme to tam nejradši na jaře, ale to si přirozeně budeme muset počkat. Ale i v zimě se tam člověk může kochat okouzlujícími vyhlídkami. Jde o obzvláště romantické hrabství se vznešenou historií. Najdete tam zříceniny hradů a balvany, které na kopce vynosil bůhvíkdo - a protože je z toho kraje do Walesu, co by kamenem dohodil, často se o něj sváděly bitvy - dávná bojiště byste našla skoro v každém údolí."
"Bojiště!" opakovala lady Poleová. "To moc dobře znám z vlastní zkušenosti. Vyhlédnout z okna a nevidět nic než

polámané kosti a rezavějící brnění, kam jen oko dohlédne! To je velice truchlivý pohled. Doufám, že vás z toho nejímá úzkost."
"Polámané kosti a rezavějící brnění?" opakovala Arabela. "Tak to ne, to jsme si nerozuměly. K těm bitvám došlo už dávno. K vidění tam nic není -rozhodně nic, co by člověka rozrušilo."
"Na druhou stranu, víte," pokračovala lady Poleová, která Arabelu prakticky neposlouchala, "za ta tisíciletí se bojovalo takřka všude. Vzpomínám si, že nás ve škole učili, jak na území Londýna došlo k nesmírně zuřivé bitvě. Všechny lidi tu povraždili obzvláště surovým způsobem a město srovnali se zemí. Každý den našeho života nás obklopují stíny násilí a utrpení a připadá mi vlastně nepodstatné, jestli po tom zbudou nějaké hmotné stopy."
Najednou se něco v té místnosti změnilo. Jako by se jim nad hlavami ozval tlukot studených šedivých křídel či jako by někdo prošel zrcadly a vrhl do místnosti stín. Této optické iluze si Arabela často povšimla, když sedávala s lady Poleovou. A protože nevěděla, čemu jinému to přisoudit, předpokládala, že za to může vysoký počet zrcadel v pokoji.
Lady Poleová se rozklepala a přitáhla si šál k tělu. Arabela se naklonila a podala jí ruku. "No tak! Zkuste myslet na něco veselejšího."
Lady Poleová na ni upřela bezvýrazný pohled. Rozveselit se jí připadalo asi stejně reálné jako naučit se létat.
A tak Arabela začala mluvit v naději, že aspoň na čas odvede její myšlenky od imaginárních hrůz. Mluvila o nových obchodech a nových módních trendech. Popsala jí velice pěkné podšívkové hedvábí slonovinové barvy, které zahlédla ve výloze na Friday Street, a paspulku z podlouhlých, tyrkysově modrých korálků, již viděla někde jinde a jež by se k tomu hedvábí nádherně hodila. Dále jí vylíčila, co si její kadeřnice myslí o těch korálcích, a pak popsala podivuhodnou květinu, která té kadeřnici stála na malém železném balkóně za oknem a která během jediného roku tak vyrostla, že zcela znemožnila výhled z okna o poschodí výše, jež patřilo výrobci svícnů. Nato došlo na další překvapivě vysoké rostliny - Jacka a fazolový stonek - obra na vrcholku toho fazolového stonku a všeobecně všechny Davidy, kteří dokážou zabít Goliáše - Napoleona Bonaparta a vévodu z Wellingtonu - vévodovy přednosti ve všech oblastech až na jednu - a na velmi nešťastnou vévodkyni.
"To jsme naštěstí vy ani já nikdy nezažily," skončila trochu zadýchaně, "nás nemučí pohled na to, jak se náš manžel věnuje jiným ženám."
"Nejspíš ne," odpověděla lady Poleová poněkud pochybovačně.
To Arabelu otrávilo. Snažila se přistupovat ke všem výstřednostem lady Poleové shovívavě, ale přišlo jí docela zatěžko odpustit jí to, jak bez výjimky chladně se chová ke svému manželovi. Arabela si při častých návštěvách Harley Street nemohla nepovšimnout, jak moc je sir Walter lady Poleové oddaný. Kdykoli ho napadlo cokoli, co by ji mohlo potěšit nebo v nejmenším ulehčit v jejím utrpení, ihned to zařídil a Arabelu vždycky píchlo u srdce, jak ubohé odměny se dočkal za své snažení. Ne že by lady Poleová dávala najevo nějakou nechuť k jeho osobě; ale někdy to vypadalo, že si přítomnost svého chotě ani neuvědomuje.
"Ach! Ale vy nechápete, co je to za požehnání," řekla Arabela. "Jedno z největších požehnání vůbec."
"A co?"
"Láska vašeho manžela."
Lady Poleovou to očividně překvapilo. "Ano, miluje mne," připustila nakonec. "Anebo mi to přinejmenším říká. Ale co je mi to platné? Nikdy mě to neohřálo, když mi byla zima - a víte, mně je pořád zima. Nikdy to nezkrátilo jednotvárný a dlouhý ples o jedinou minutu ani to nezastavilo průvod dlouhými, temnými, přízračnými chodbami. Nikdy mě to neuchránilo od žádného utrpení. Uchránila vás od něčeho láska vašeho manžela?"
"Pana Strange?" usmála se Arabela. "Ne, nikdy. To spíš já ho zachraňuji! Myslím tím," dodala rychle, neboť lady Poleová jí evidentně nerozuměla, "že často naráží na lidi, kteří po něm chtějí nějaká kouzla. - Nebo mají prasynovce, který by se od Jonathana chtěl učit magii. - Nebo jsou přesvědčení, že objevili magickou botu či vidličku nebo podobnou pitomost. Oni to nemyslí zle. Naopak, obvykle jsou velice uctiví. Ale Jonathan nemá trpělivosti na rozdávání, a tak ho vždycky musím jít zachránit, než jim řekne něco neomaleného."
Arabela měla nejvyšší čas odejít a začala se loučit. Vzhledem k tomu, že by se také nemusely vidět pěkných pár měsíců, usmyslela si říci něco povzbudivého. "A doufám, má milá lady Poleová," prohlásila, "že až se příště uvidíme, budete na tom už mnohem lépe a snad budete moci zase vyjít do společnosti. Z celého srdce si přeji, abychom se jednoho dne mohly uvidět v divadle nebo v tanečním sále…"
"V tanečním sále!" vykřikla lady Poleová zděšeně. "Proč jste proboha něco takového vůbec vyslovila? Bůh chraň, abychom se my dvě setkaly v tanečním sále!"
"Tiše, tiše! Nechtěla jsem vás rozrušit. Zapomněla jsem, jak tanec nenávidíte. No tak, neplačte! Jestli jste z toho nešťastná, pusťte to z hlavy!"
Ze všech sil se svou přítelkyni snažila utišit. Objímala ji, líbala ji na líčka a do vlasů, hladila po ruce, nabízela levandulovou vodu. Nic to nepomohlo. Celých několik minut se lady Poleová otřásala pláčem. Arabela nedokázala tak úplně pochopit, co se stalo. Na druhou stranu, co tu bylo k chápání? Strach z maličkostí, sklíčenost z bezvýznamností, to všechno patřilo k její chorobě. Arabela zazvonila na služku.
Teprve když se objevila služka, pokusila se lady Poleová konečně ovládnout. "Nechápete, co jste řekla!" vyhrkla. "A Bůh chraň, abyste to někdy poznala na vlastní kůži jako já. Pokusím se vás varovat, vím, že je to beznadějné, ale pokusím se! Poslouchejte mě, má milá, milá paní Strangeová. Poslouchejte, jako by na tom závisela vaše naděje na život věčný!"
A tak se Arabela zatvářila tak pozorně, jak jen to dokázala. Ale nebylo to k ničemu. Ani tentokrát se to nelišilo od všech dalších příležitostí, kdy lady Poleová tvrdila, že musí Arabele říct něco velmi důležitého. Celá bledá se několikrát zhluboka nadechla a pak Arabele začala vyprávět velice zvláštní příběh o majiteli dolu na olovo v Derbyshiru, jenž se zamiloval do dojičky. Dojička splňovala všechny průmyslníkovy představy, jen její obraz se v zrcadle vždycky objevil

až po několika minutách, oči jí po západu slunce měnily barvu a její stín často divoce tančil, i když ona sama stála nehybně.
Když lady Poleová odešla nahoru, Arabela seděla chvíli sama. "Proč jsem byla tak hloupá?!" vyčítala si v duchu. "Přitom moc dobře vím, že jakákoli zmínka o tanci ji neuvěřitelně rozruší! Jak jsem si mohla takhle pustit pusu na špacír? Copak mi asi chtěla říct? A ví to ona sama? Chudinka! Člověk může být nakrásně bohatý a hezký, ale bez zdravého rozumu to není k ničemu!
Takto v duchu moralizovala, když vtom se ozval nepatrný hluk a ona se ohlédla. Okamžitě se zvedla ze svého místa a s rozpaženýma rukama rychle vyrazila ke dveřím.
"To jste vy! Jak ráda vás zase vidím! Pojďte! Podejte mi ruku. Tohle bude nadlouho naše poslední setkání."

Toho večera řekla Jonathanovi: "Přinejmenším jedna osoba je nadšená z toho, že jsi svou pozornost obrátil ke studiu Johna Uskglasse a jeho elfích poddaných."
"Opravdu? A kdopak to je?"
"Gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí."
"Kdože?"
"Gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí, který bydlí u sira Waltera a lady Poleové. Už jsem ti o tom vyprávěla."
"Á, jistě! Už si vzpomínám." Jonathan o tom chvíli mlčky uvažoval. "Arabelo!" ozval se najednou. "Chceš mi tím říct, že pořád ještě nevíš, jak se jmenuje?" Rozesmál se.
Arabela se viditelně rozzlobila. "Já za to nemůžu," bránila se. "Nikdy mi svoje jméno neřekl a já si zase nikdy nevzpomněla, že se ho mám zeptat. Ale jsem ráda, že si z toho nic neděláš. Jednu dobu jsem si myslela, že na něj maličko žárlíš."
"Na to si už vůbec nevzpomínám."
"To je mi zvláštní, já si na to pamatuji docela zřetelně."
"Promiň, Arabelo, ale těžko žárlit na člověka, s nímž ses seznámila před několika lety a jehož jméno ti pořád uniká. Takže on uznává mou práci?"
"Ano, často mi říkal, že se nedostaneš dál, dokud nezačneš studovat elfy. To je podle něj ta pravá magie - studium elfů a jejich kouzel."
"Vážně? Je vidět, že má na věc vyhraněné názory! A co o tom, pěkně prosím, vůbec ví? Je to mág?"
"To si nemyslím. Jednou prohlásil, že o tomto oboru v životě nečetl jedinou knihu."
"Á, takže je to jeden z těchhle ptáčků?" odfrkl si Strange. "Vůbec obor nestudoval, přitom se mu však povedlo formulovat o něm spoustu teorií. S podobnými lidmi se setkávám velmi často. Nu a co vlastně je, když ne mág? Můžeš mi prozradit aspoň tohle?"
"To myslím můžu," odpověděla Arabela potěšené, jako člověk, kterému se podařilo něco chytře prohlédnout.
Strange netrpělivě čekal.
"Ne," zarazila se Arabela, "neřeknu ti to. Jenom by ses mi zase smál."
"Možná."
"Tak tedy," řekla Arabela po chvíli, "mám za to, že je kníže. Nebo král. Rozhodně mu v žilách koluje královská krev."
"Podle čeho tak propána soudíš?"
"Protože mi toho spoustu napovídal o svých královstvích a hradech a sídlech - ačkoli uznávám, že mají všechna hodně divná jména a nikdy předtím jsem ani o jediném z nich neslyšela. Myslím, že musí být jedním z těch knížat, co je Bonaparte v Německu nebo ve Švýcarsku zbavil trůnu."
"Vážně?" zareagoval Strange trochu podrážděně. "Třeba by zase rád odjel domů, když byl Bonaparte poražen."
Ani jedno z těchto polovičatých vysvětlení a odhadů ohledně gentlemana s vlasy jako chmýří bodláčí Jonathana úplně neuspokojilo, a tak se tím Arabeliným přítelem dál v duchu zaobíral. Následujícího dne (jenž měl být Jonathanovým posledním v Londýně) se vypravil za sirem Walterem do kanceláře ve Whitehallu čistě proto, aby zjistil, co je ten chlapík zač.
Když tam ale dorazil, zastihl v pilné práci pouze osobního tajemníka sira Waltera.
"Á, dobré ráno, Moorcocku! To už je sir Walter pryč?"
"Právě odešel do Fife House, pane Strangi. Mohu pro vás něco udělat?"
"Ne, není třeba… anebo možná ano. Vždycky jsem se sira Waltera chtěl na něco zeptat a nikdy jsem si na to nedokázal vzpomenout. Vy asi neznáte toho gentlemana, co u něj bydlí, že?"
"Kdeže?"
"V domě sira Waltera."
Pan Moorcock se zamračil. "Nějaký gentleman v domě sira Waltera? Nějak mě nenapadá, koho můžete mít na mysli. Jak se jmenuje?"
"To bych právě rád zjistil. Nikdy jsem toho člověka neviděl, ale paní Strangeová na něj vždycky narazí, sotva vykročí z domu. Zná ho už léta, a přesto zatím nedokázala zjistit, jak se jmenuje. Musí to být pěkný výstředník, když s tím dělá takové tajnosti. Paní Strangeová mu vždycky říká ‚gentleman se stříbřitým nosem' nebo ‚gentleman se sněhobílou pletí'. Každopádně má pro něj podobné divné jméno."
Ale pana Moorcocka tahle informace ještě více zmátla.
"Je mi velmi líto, pane. Nikoho takového jsem myslím nikdy neviděl."

"DEJTE NA MNE,
ŽÁDNÉ WATERLOO NEEXISTUJE."
Červen 1815
C
ísař Napoleon Bonaparte byl poslán do vyhnanství na Elbu. Jeho císařská Výsost ovšem chovala jisté pochybnosti, zdali jí poklidný život na ostrově bude vyhovovat - byla koneckonců zvyklá na to, že vládne velké části známého světa. A tak před odchodem z Francie řekl Napoleon několika lidem, že se vrátí na jaře, až rozkvetou fialky. Tento slib dodržel.
Jakmile přistál na francouzské půdě, shromáždil vojsko a vydal se na pochod do Paříže, aby naplnil svůj osud, jímž bylo vést válku se všemi národy na světě. Přirozeně dychtil opět usednout na císařský trůn, nebylo však ještě známo, čí země chce být císařem. Vždycky toužil napodobit Alexandra Velikého, a tak si lidé mysleli, že by mohl táhnout na východ. Už jednou podnikl invazi do Egypta a zaznamenal tam jistý úspěch. Nebo by se mohl vydat na západ: šeptalo se o flotile lodí v Cherbourgu, která je připravená převézt jej do Ameriky, kde by mohl dobýt zcela nový svět.
Ale ať už si vybere cokoli, všichni se shodovali, že začne invazí do Belgie, a tak vévoda z Wellingtonu odjel do Bruselu očekávat příchod úhlavního nepřítele Evropy.
Anglické noviny plnila jedna spekulace za druhou: Bonaparte shromáždil armádu, hrozivě rychle pochoduje na Belgii; už je v ní; vítězí! Příštího dne se zase zdálo, že je pořád ve svém paláci v Paříži, odkud se ani nehnul.
Na sklonku května se Jonathan Strange vydal za Wellingtonem a armádou do Bruselu. Tři předchozí měsíce strávil ve Shropshiru poklidným přemýšlením o magii, a tak nikoho nepřekvapí, že si nejdříve připadal trochu zmatený. Po bezmála dvouhodinové procházce však došel k závěru, že chyba není na jeho straně, ale že za to může samotný Brusel. Věděl, jak vypadá město za války, a Brusel se mu ani v nejmenším nepodobal. Po ulicích měly pochodovat roty vojáků, jezdit zásobovací povozy, očekával vystrašené tváře. Místo toho spatřil luxusní obchody a dámy posedávající v malých kočárech. Jistě, všude byly vidět skupinky důstojníků, žádná však ale očividně neměla myšlenky na vojenské záležitosti (jeden důstojník velice soustředěně a usilovně spravoval holčičce malý slunečník). Lidé se smáli a veselili, jako by vůbec nehrozilo bezprostřední nebezpečí Napoleonovy invaze.
Kdosi zavolal jeho jméno. Obrátil se a stanul tváří v tvář svému známému, plukovníku Manninghamovi, jenž Strange okamžitě vybídl, aby s ním zašel do domu lady Charlotte Grevillové. (Šlo o anglickou dámu žijící v Bruselu.) Strange namítal, že nemá pozvánku a že by se stejně měl poohlédnout po vévodovi. Manningham ale prohlásil, že určitě nebude vadit, že není pozván - jistě bude vítán -, a vévoda se pravděpodobně nachází právě v salónu lady Charlotte Grevillové.
Za deset minut se Strange ocitl v přepychovém sídle plném lidí, z nichž mnohé už znal. Byli tu důstojníci, krásné dámy, gentlemani z nejvyšších kruhů, britští politici a nositelé všech možných šlechtických titulů. Všichni hlučně rozebírali válku a vtipkovali o ní. To bylo pro Strange úplné novum: válka jako kratochvíle společenské smetánky. Ve Španělsku a Portugalsku se vojáci běžně stylizovali do role ostouzených a zapomenutých mučedníků. Britští novináři se vždy snažili vykreslit situaci co nejchmurněji. Ale tady v Bruselu byli vévodovi důstojníci pokládáni za cosi naprosto noblesního - a mág Jeho Milosti si s nimi v noblesnosti příliš nezadal.
"Opravdu tu Wellington chce mít všechny tyhle lidi?" zašeptal užaslý Strange k Manninghamovi. "Co se stane, když Francouzi zaútočí? Už teď lituji, že jsem sem přišel. Někdo se mě určitě začne vyptávat na mou roztržku s Norrellem a mně se o tom vážně nechce vykládat."
"Nesmysl!" namítl Manningham rovněž šeptem. "To tu nikoho nezajímá! A každopádně tady je vévoda!"
Po malé strkanici se vévoda skutečně objevil. "Á, Merlin!" zvolal, sotva Strange spatřil. "Moc rád vás tu vidím! Potřeste si se mnou rukou. Jistě se znáte s vévodou z Richmondu. Ne? Pak mi dovolte, abych vás představil!"
Pokud se společnost předtím dobře bavila, s příchodem vévody ještě více ožila. Všechny oči se obracely k němu, všechny zajímalo, s kým mluví a (což bylo ještě zajímavější) s kým flirtuje. Když jste se na něj tak dívali, řekli byste, že do Bruselu nemohl přijet za ničím jiným než za zábavou. Kdykoli se ale Strange pokusil odpoutat, vévoda po něm střelil pohledem, jako by říkal: "Ne, musíte zůstat. Potřebuji vás!" Nakonec mu stále ještě s úsměvem pokynul hlavou a zamumlal Strangeovi do ucha: "Tak, to myslím bude stačit. Pojďte! Na protější straně sálu je zimní zahrada. Tam nebudou takové davy."
Usadili se mezi palmami a dalšími exotickými rostlinami.
"Předem vás varuji," řekl vévoda. "Tohle není Španělsko. Ve Španělsku byli Francouzi opovrhovaným nepřítelem každého muže, ženy a dítěte v zemi. Tady se ovšem věci mají úplně jinak. Bonaparte tu má přátele v každé ulici a v mnoha jednotkách armády. Město se hemží špióny. A tak je naším úkolem - vaším i mým - dělat, jako by na světě nebylo nic jistějšího než Napoleonova porážka! Usmívejte se, Merline! Napijte se čaje. To je dobré na nervy."
Strange zkusil nasadit bezstarostný úsměv, ten však okamžitě přešel v nervózní zamračení. Aby odvedl vévodovu pozornost od poklesků své tváře, zeptal se Jeho Milosti, jak se mu zamlouvá armáda.
"Hm, je to přinejlepším špatná armáda. Ta nejpestřejší armáda, jaké jsem kdy velel. Britové, Belgičané, Holanďani a Němci, to vše promíchané. Jako kdybyste se pokoušel postavit zeď z půl tuctu různých materiálů. Každý materiál může být svým způsobem skvělý, ovšem člověk se neubrání pochybám, jestli celek vydrží pohromadě. Ale pruská armáda přislíbila bojovat po našem boku. A Blücher je úžasný stařík, rozený válečník." (To byl ten pruský generál.) "Bohužel je taky šílený. Domnívá se, že je těhotný."
"Ach!"
"A že nosí pod srdcem slůně."
"Ach!"
"Ale my vás musíme bez prodlení zapřáhnout do práce! Máte své knihy? Stříbrnou mísu? Kde pracovat? Mám silné

tušení, že Bonaparte se nejdřív objeví na západě, že přijde od Lille. Já bych si rozhodně takový přístup vybral a mám dopisy od našich přátel v tom městě, které mě ujišťují, že ho tam čekají každou hodinu. To je váš úkol. Sledovat, jestli se na západní hranici neobjeví známky jeho přítomnosti. Jakmile byť jen zahlédnete francouzské jednotky, musíte mi to hned říct."
Dalších čtrnáct dní vyvolával Strange vidiny míst, kde by se podle vévody mohli Francouzi objevit. Vévoda mu pro tyto účely poskytl velkou mapu a přidělil mu mladého důstojníka jménem William Hadley-Bright.
Hadley-Bright byl jedním z těch šťastlivců, pro něž si Štěstěna schovává ty nejvybranější dary. Všechno dostával na stříbrném podnosu. Vyrůstal jako zbožňovaný jedináček v rodině bohaté vdovy. Chtěl se dát na vojenskou dráhu; jeho přátelé mu obstarali důstojnický patent v jednom z nejlepších pluků. Toužil po vzrušení a dobrodružství; vévoda z Wellingtonu si ho vybral za pobočníka. A když posléze usoudil, že ještě víc než vojenskou službu miluje anglickou magii, vévoda ho přidělil k majestátnímu a záhadnému Jonathanu Strangeovi jako pomocníka. Ovšem pouze lidé obzvláště zakyslí mohli Hadleymu-Brightovi zazlívat jeho úspěch; všechny ostatně odzbrojoval svým humorem a dobrou povahou.
Den za dnem zkoumali Strange a Hadley-Bright starobylá opevněná města na západě Belgie; mžourali na nudné venkovské uličky; sledovali scenerie s rozlehlými, prázdnými poli pod ještě rozlehlejšími akvarelovými mraky. Ale Francouzi se neobjevili.
Jednoho parného, dusného dne uprostřed června opět seděli u tohoto nekonečného úkolu. Bylo kolem třetí hodiny odpoledne. Číšník zapomněl odnést špinavé šálky od kávy a teď kolem nich bzučela moucha. Otevřeným oknem se k nim nesl smíšený pach koňského potu, broskví a zkyslého mléka. Hadley-Bright, usazený na židli u jídelního stolu, dokonale předváděl jednu z nejdůležitějších dovedností vojáka, a to schopnost usnout kdykoli a za jakýchkoli okolností.
Strange se podíval na mapu a náhodně si vybral místo. Na vodě ve stříbrné misce se objevila poklidná křižovatka; poblíž stál statek a dva tři domy. Chvíli ten obraz sledoval. Nic se nedělo. Oči se mu zavřely a málem by usnul, když nějací vojáci dotáhli do pozice pod jilmy kanóny. Působili jako schopní profesionálové. Strange kopl do Hadleyho-Brighta, aby se probudil. "Co je tohle za chlapy?" zeptal se.
Hadley-Bright zamžikal na stříbrnou misku.
Vojáci na křižovatce měli na sobě zelené kabáty s červenými výložkami. Najednou to vypadalo, že jich je spousta.
"Nassavští," pojmenoval Hadley-Bright jednu z Wellingtonových německých jednotek. "Chlapci prince Oranžského. Těch se není třeba obávat. Na co se to díváte?"
"Na křižovatku dvacet mil na jih od města. Jmenuje se Quatre Bras."
"Á, tou se nemusíte zatěžovat!" prohlásil Hadley-Bright a zívl si. "Ta leží na silnici do Charleroi. Na jejím protějším konci stojí pruská armáda - aspoň jsem to slyšel. To by mě zajímalo, jestli tam ti chlapi mají co dělat…"
Začal listovat nějakými papíry popisujícími rozmístění nejrůznějších spojeneckých armád. "Ne, vážně si nemyslím, že…"
"A co je tohle?" skočil mu do řeči Strange a ukázal na vojáka v modrém kabátu, který se s ručnicí připravenou k výstřelu zničehonic objevil na protější stráni.
Hadley-Bright skoro ani nezaváhal. "Francouz," odpověděl.
"Má tam být?" zeptal se Strange.
K prvnímu Francouzovi se přidal další. Pak se jich vynořilo padesát. Z padesáti vzrostl počet na dvě stě - tři sta - tisíc! Francouzi se na svahu množili jako červi na sýru. Krátce poté už zahájili palbu z ručnic na Nassavské na křižovatce. Přestřelka netrvala dlouho. Nassavští vypálili z děl. Francouzi, kteří podle všeho žádné kanóny neměli, ustoupili za kopec.
"Cha!" vykřikl Strange potěšené. "Jsou poraženi! Utekli!"
"Ano, ale odkud vlastně přišli?" zamumlal Hadley-Bright. "Můžete se podívat za ten kopec?"
Strange poklepal na vodu a pak prsty zakroužil nad hladinou. Křižovatka zmizela a namísto ní se objevil skvělý pohled na francouzskou armádu - a pokud ne na celou armádu, tak na její podstatnou část.
Hadley-Bright seděl jako loutka, které ustřihli vodicí provázky. Strange klel ve španělštině (tedy v jazyce, který si přirozeně spojoval s válčením). Spojenecké armády stály úplně špatně. Wellingtonovy divize byly na západě, připravené do posledního dechu hájit nejrůznější pozice, na něž Napoleon vůbec neměl v úmyslu zaútočit. Generál Blücher a pruská armáda se nalézali příliš daleko na východě. A tady se francouzská armáda zničehonic vyloupla na jihu. V dané chvíli stáli mezi Bruselem a Francouzi jedině tihle Nassavští (jichž mohlo být zhruba tři čtyři tisíce).
"Pane Strangi! Snažně vás prosím, udělejte něco!" křičel Hadley-Bright.
Strange se zhluboka nadechl a rozevřel paže, jako by sbíral veškerou magii, kterou se kdy naučil.
"Pospěšte si, pane Strangi! Pospěšte si!"
"Mohl bych přesunout celé město!" prohlásil Strange. "Mohl bych přesunout Brusel! Mohl bych ho strčit někam, kde ho Francouzi nenajdou."
"Kam ho strčit?" zvolal Hadley-Bright, popadl Strange za ruce a zaseje stlačil dolů. "Jsme obklopeni armádami. Svými vlastními armádami! Jestli Brusel přesunete, pravděpodobně pohřbíte pod budovami a dlažbou naše pluky. To vévodu nepotěší. Potřebuje každého muže."
Strange se znovu zamyslel. "Mám to!" zvolal.
Zafoukal jakýsi větřík. Nebyl nepříjemný - naopak, voněl po oceánu. Hadley-Bright vyhlédl z okna. Za domy, kostely, paláci a parky se rozkládaly horské hřbety, po kterých tam ještě před chviličkou nebyla ani stopa. Byly černé, jako by na nich rostly borovice. Vzduch byl mnohem čerstvější - připomínal vzduch, jejž ještě nikdo nikdy nedýchal.
"Kde to jsme?" zeptal se Hadley-Bright.

"V Americe," odpověděl Strange. A pak na vysvětlenou dodal: "Ona vždycky na mapách vypadá tak prázdná."
"Bože můj! Tím jsme si ale vůbec nepomohli! Cožpak jste zapomněl, že jsme s Amerikou teprve nedávno uzavřeli mírovou smlouvu? Nic v Američanech nevzbudí takovou nelibost, jako když se na jejich půdě objeví evropské město!"
"To asi ano! Ale ujišťuji vás, že si s tím nemusíte dělat těžkou hlavu. Jsme daleko od Washingtonu, New Orleansu i všech míst, kde se odehrály bitvy. Počítám, že stovky mil od nich. Přinejmenším… Tím chci říci, že si nejsem jistý, kde přesně. Myslíte, že na tom záleží?"
Hadley-Bright vyběhl ven najít vévodu a vyřídit mu, že oproti jeho předpokladům se Francouzi nyní nacházejí v Belgii, zatímco on ne.
Wellington (který zrovna popíjel čaj s nějakými britskými politiky a jednou belgickou hraběnkou) přijal tuto zprávu se svou obvyklou chladnokrevností. Za půl hodiny se však objevil ve Strangeově hotelu s vrchním ubytovatelem, plukovníkem de Lanceym. Zamračeně se zadíval na obraz ve stříbrné míse a pak vybuchl: "K čertu, Napoleon mě ošálil! De Lancey, teď musíte psát rozkazy tak rychle, jak to jen dokážete. Musíme armádu soustředit u Quatre Bras."
Chudák plukovník de Lancey teď vypadal velmi vyplašeně. "Jak ale ty rozkazy doručíme důstojníkům, když mezi námi leží celý Atlantik?" zeptal se.
"Och," řekla Jeho Milost, "o to se postará pan Strange." Zrak mu padl na něco za oknem. Kolem projížděli čtyři jezdci. Nesli se jako králové a tvářili se jako císaři. Kůži měli hnědočervenou jako mahagon a dlouhé lesklé vlasy černé jako uhel, jako havraní křídlo. Oblečeni byli v kůžích vyzdobených dikobrazími bodlinami. Každý byl vyzbrojen puškou v koženém pouzdru, hrůzu nahánějícím kopím (ozdobeným pery stejně velkými, jaká měli na hlavách) a lukem. "Apropó, de Lancey! Najděte někoho, kdo by se těch chlapíků zeptal, jestli by si zítra nechtěli zabojovat, ano? Vypadají, že by se v bitvě neztratili."
Zhruba za hodinu ve městě Ath dvacet mil od Bruselu (či spíše dvacet mil od místa, kde Brusel obvykle stával) vytáhl pekař z pece plech s koláčky. Když koláčky vychladly, růžovou polevou na každý vykroužil písmeno - i když nic takového ještě v životě neudělal. Jeho žena (která neuměla anglicky ani slovo) poskládala koláčky na dřevěný tác a podala ho tovaryšovi. Ten je pak donesl na velitelství spojenecké armády ve městě, kde sir Henry Clinton vydával rozkazy důstojníkům. Tovaryš předal koláčky siru Henrymu. Sir Henry si jeden vzal a málem si ho strčil do úst, když major Norcott z 95. střeleckého pluku překvapeně vykřikl. Na koláčcích před nimi stála růžovou polevou vyvedená depeše od Wellingtona, v níž siru Henrymu nařizoval neprodleně vypravit Druhou pěší divizi ke Quatre Bras. Sir Henry užasle vzhlédl. Tovaryš se na něj zářivě usmál.
Tou dobou generál pověřený velením Třetí divize - hannoverský gentleman sir Charles Alten - pilně pracoval v zámku pětadvacet mil na jihozápad od Bruselu. Když shodou okolností vyhlédl z okna, povšiml si miniaturního bouřkového mračna na nádvoří, které se chovalo vyloženě divně. Pršelo z něj do středu nádvoří, zdí se ale ani nedotklo. Sira Charlese tento úkaz zaujal natolik, že se na něj vyšel ven pořádně podívat. Kapky deště tam do prachu napsaly následující vzkaz:

Brusel, 15. června 1815
Třetí divize nechť okamžitě vytrhne ke Quatre Bras.
Wellington

Někteří holandští a belgičtí generálové Wellingtonovy armády sami zjistili, že Francouzi jsou u Quatre Bras, a vyrazili tam s Druhou holandskou divizí. Tím pádem tyto generály (kteří se jmenovali Rebecq a Perponcher) spíš otrávilo než poučilo, když na stromech všude kolem usedlo ohromné hejno ptáků a začalo zpívat:

Slyšte, co praví vévoda:
"Francouzi jsou u Quatre Bras.
Ať vojsko se strachu nepoddá
a k rozcestí se na pochod dá."

"Ano, ano! My víme!" zvolal generál Perponcher a zamával na ptáky, aby je zaplašil. "Kšic, kšic, k čertu s vámi!" Ale ptáci jen přilétli blíže a někteří se mu dokonce usadili na ramenou a na koni. A dál velmi snaživě cvrlikali:

Tu slávy možno získat si!
A vévoda dí: "Vojáci!
Náš plán soupeře rozvrací!"
Nuž brigádo: vpřed, ku práci!

Ptáci doprovázeli vojáky po zbytek dne a ustavičně přitom štěbetali a pípali tutéž rozčilující písničku.
Generálu Rebecqovi - jenž uměl výtečně anglicky - se podařilo jednoho ptáčka zpěváčka chytit a pokusil se ho naučit novou písničku v naději, že by se mohl vrátit k Jonathanu Strangeovi a zazpívat ji pro změnu jemu:

Vévodův mág dostane pěknou rychtu,
z Bruselu výkopem ho až do Maastrichtu,
za všechny ty jeho škodolibý hrátky
až do Maastrichtu a zase zpátky!

V šest hodin večer přemístil Strange Brusel opět na evropskou půdu. Pluky, které byly ubytované ve městě, rychle vypochodovaly Namurskou branou na cestu vedoucí ke Quatre Bras. Když bylo tohle hotovo, Strange se mohl sám připravit do bitvy. Vzal stříbrnou misku, půl tuctu knih magie, dvě pistole, lehký letní kabátek s řadou neobvykle hlubokých kapes, tucet vajíček natvrdo, tři lahve brandy, několik kousků vepřového závinu zabaleného v papíru a hodně velký hedvábný deštník.
Tyto nezbytnosti si příštího rána uložil porůznu po těle i na koně a vyjel s vévodou i jeho štábem ke křižovatce Quatre Bras. Shromáždilo se tam několik tisíc vojáků anglo-batavské armády, ovšem Francouzi se ještě neukázali. Čas od času třeskl výstřel ručnice, asi jako v jakémkoli anglickém lese, kam chodí urozené panstvo na lov.
Strange se rozhlížel kolem sebe, když mu na rameno usedl drozd a začal cvrlikat:

Slyšte, co praví vévoda:
"Francouzi jsou u Quatre Bras…

"Cože?!" zamumlal Strange. "Co tu děláš? Měl jsi zmizet už před mnoha hodinami!" Načrtl ve vzduchu Ormskirkovo znamení, aby kouzlo rozptýlil, a pták odlétl. K jeho zděšení v tom okamžiku vzlétlo celé hejno ptáků. Nervózně se rozhlédl, jestli někdo postřehl, že to kouzlo zpackal; ale všichni se věnovali vojenským záležitostem, a tak usoudil, že si toho nikdo nevšiml.
Našel si pozici, která mu vyhovovala - v příkopu naproti statku v Quatre Bras. Křižovatku měl hned po pravici a 92. pěší pluk skotských horalů po levici. Z kapes vytáhl tři vajíčka na tvrdo a rozdal je těm horalům, kteří by je od pohledu mohli ocenit. (Když se v míru chcete s někým seznámit, obvykle je potřeba nějak se představit; za války ale úplně postačí, když dotyčnému darujete něco k snědku.) Horalové se mu odvděčili sladkým čajem se spoustou mléka a brzy spolu družně klábosili.
Bylo horko až k zalknutí. Cesta se svažovala mezi poli žita, které v tom prudkém slunci planulo takřka nadpřirozeným jasem. O tři míle dál pruská armáda již zkřížila zbraně s Francouzi a k Angličanům se neslo slabé dunění děl a křik vojáků jako předznamenání toho, co má přijít. Pár minut před polednem v dálce zazněly bubny a hlasitý zpěv. Zem se začala otřásat dupáním desetitisíců nohou a žitem k nim zamířily husté tmavé kolony francouzské pěchoty.
Vévoda nedal Strangeovi žádné konkrétní rozkazy, a tak se mág po vypuknutí bojů pustil do všech kouzel vyzkoušených ve Španělsku. Poslal na Francouze děsivé ohnivé anděly a draky, kteří nad ně měli chrlit plameny. Tyto přeludy byly větší a jasnější než cokoli, co se mu povedlo vyvolat na španělských bojištích. Několikrát vylezl z příkopu, aby se pokochal svým dílem - a to i přes varování horalů, že na něj Francouzi každou chvíli určitě začnou střílet.
Tři čtyři hodiny svědomitě sesílal kouzla, když došlo k něčemu nenadálému. Francouzským jízdním myslivcům se málem podařilo obklíčit vévodu a jeho štáb. Tito pánové museli obrátit koně a bez ladu a skladu uhánět zpátky ke spojeneckým liniím. Nejblíže jim byl 92. pěší pluk.
"Dvaadevadesátníci!" vykřikl vévoda. "K zemi!"
Skotští horalové okamžitě zalehli. Strange z příkopu viděl, jak vévoda na Kodaňovi skáče nad jejich hlavami. Jeho Milost byla zcela nezraněná a to dobrodružství jí spíš vlilo krev do žil, než aby ji vyděsilo. Wellington se rozhlédl, co všichni dělají. Pohled mu padl na Strange.
"Pane Strangi! Co to provádíte? Až budu mít zájem o kouzelnické představení jak z Vauxhallských zahrad, tak si o něj řeknu! Francouzi jsou na tuhle podívanou zvyklí ze Španělska a nehnou kvůli ní ani brvou. Zato je to úplná novinka pro Belgičany, Holanďany a Němce v mojí armádě. Zrovna jsem viděl, jak jeden váš drak děsí rotu Brunšvických tamhle v lese. Čtyři z nich se složili. To nejde, pane Strangi! To prostě nejde!" Pobídl koně a tryskem odjel.
Strange se zadíval za ním. Nejradši by si na vévodův nevděk sarkasticky postěžoval svým přátelům horalům, ty ale zcela zaměstnávala palba nepřátelských děl a francouzské jezdectvo, které se je snažilo rozsekat šavlemi. A tak sebral mapu, vylezl z příkopu a vydal se ke křižovatce, odkud ho nervózně sledoval vévodův vojenský tajemník lord Fitzroy Somerset.
"Pane?" oslovil ho Strange. "Potřebuji se vás na něco zeptat. Jak se našim daří?"
Somerset si povzdychl. "Nakonec to všechno dobře dopadne. Jistěže ano. Ale pořád tu není polovina armády. Nemáme prakticky žádné jezdectvo. Vím, že jste poslal divizím rozkazy velmi promptně, ale některé byly jednoduše příliš daleko. Pokud dostanou Francouzi posily dřív než my, pak…" Pokrčil rameny.
"A jestli francouzské posily skutečně dorazí, odkudpak přijdou? Nejspíš z jihu, že?"
"Z jihu a jihovýchodu."
Strange se nevrátil do bitvy. Místo toho zašel do statku u Quatre Bras těsně za britskými liniemi. Statek byl zcela liduprázdný. Dveře byly otevřené, z oken vlály záclony, na úprku tu kdosi do prachu odhodil kosu a motyčku. V šeru mlékárny vonící po mléce našel kočku s novorozenými koťaty. Kdykoli se rozezněla děla (což bylo často), kočka se zachvěla. Přinesl jí trochu vody a něžně na ni mluvil. Pak si sedl na studené kamenné dlaždice a rozprostřel před sebe mapu.
Začal přesunovat silnice, cesty a vesnice na jih a na východ od bojiště. Nejdřív změnil polohu dvou vesnic. Pak všechny silnice vedoucí z východu na západ přetočil na severojižní směr. Počkal deset minut a všechno to vrátil do původní polohy. Přiměl všechny lesy, ať se obrátí o sto osmdesát stupňů. Hned nato donutil potoky téci špatným směrem. Hodiny a hodiny pak ustavičně měnil krajinu. Byla to složitá, únavná práce, nudná tak jako kouzlení s Norrellem. O půl sedmé zaslechl, jak spojenecké trubky volají do útoku. V osm hodin vstal a protáhl si nohy ochromené křečí. "Hm," poznamenal ke kočce, "nemám nejmenší potuchy, jestli jsem tím něčeho dosáhl nebo ne."
Nad poli visel černý kouř. Vrány a havrani, ten neveselý doprovod každé bitvy, přilétli po stovkách. Strange našel své

kamarády horaly nanejvýš sklíčené. Sice obsadili dům u silnice, ale přišli při tom o polovinu mužů a pětadvacet z šestatřiceti důstojníků, včetně svého plukovníka - muže, kterého mnozí z nich ctili jako svého otce. Nejeden prošedivělý veterán seděl s hlavou v dlaních a plakal.
Francouzi se zjevně vrátili do Frasnes - tedy města, z něhož toho rána vyrazili. Strange se několika lidí zeptal, jestli to znamená, že Spojenci vyhráli, ale v tu chvíli nikdo neměl přesné informace.
Tu noc přespal v Genappe, vesnici rozkládající se u silnice, tři míle od Quatre Bras směrem na Brusel. U snídaně ho zastihl kapitán Hadley-Bright se zprávami: pruská armáda, která patřila ke spojeneckým vojskům, předchozího dne dostala od Francouzů strašlivý výprask.
Jsou poraženi?" zeptal se Strange.
"Ne, ale ustoupili a vévoda tvrdí, že tím pádem musí udělat totéž. Jeho Milost si vybrala bojiště a Prusové se tam s námi setkají. Je to u městečka jménem Waterloo."
"Waterloo? Jako že Záchod? Takové směšné jméno!" řekl Strange.
"Je zvláštní, že? Nedokázal jsem ho najít na mapě."
"Tak tohle se nám stávalo ve Španělsku každou chvíli!" podotkl Strange. "Ten chlap, co vám to říkal, si to jméno bezpochyby spletl. Dejte na mne, žádné Waterloo neexistuje!"
Krátce po poledni nasedli na koně a už se chtěli rozjet za armádou opouštějící vesnici, když od Wellingtona došel vzkaz: blíží se eskadrona francouzských kopiníků a nemohl by je pan Strange nějak potrápit? Strange nestál o další obvinění z estrádní magie, a tak se obrátil na Hadleyho-Brighta. "Co jezdectvo nesnáší ze všeho nejvíc?" zeptal se.
Hadley-Bright se na chvíli zamyslel. "Bahno," odpověděl.
"Bahno? Vážně? Ano, asi máte pravdu. Navíc jen máloco je jednodušší a rutinnější než povětrnostní magie!"
Obloha potemněla. Objevil se inkoustově černý bouřkový mrak; velký byl jak celá Belgie a tak objemný a ztěžklý, že se svými potrhanými okraji otíral o koruny stromů. Udeřil blesk a svět se na chviličku zbarvil na bílo, jako slonová kost. Ozvalo se ohlušující prásknutí hromu a hned nato se spustily takové provazy deště, že země pěnila a syčela.
Během několika minut se okolní pole proměnila v bahnisko. Rychlá a obratná jízda, v níž si francouzští kopiníci tolik libovali, v něm byla zcela vyloučena; Wellingtonův zadní voj se dostal do bezpečí.
Za hodinu Strange a Hadley-Bright s překvapením zjistili, že nějaké Waterloo skutečně existuje a že do něj právě dorazili. Vévoda seděl v dešti na koni a ve velmi dobré náladě shlížel na zablácené muže, koně a povozy. "Skvělé bahno, Merline!" zavolal na něj spokojeně. "Velmi přilnavé a kluzké. To se Francouzům vůbec nebude líbit. Buďte tak laskav a sešlete mi více deště! Apropó, vidíte strom na tom místě, kde se silnice prudce svažuje dolů?"
"Ten jilm, Vaše Milosti?"
"Přesně ten. Byl bych vám velmi zavázán, kdybyste zítra při bitvě stál právě u něj. Občas se tam podívám, nejspíš ale ne moc často. Pokyny vám přivezou moji mládenci."
Toho večera zaujaly různé divize spojenecké armády pozice u nevysokého hřebene na jih od Waterloo. Všude kolem se rozléhal hrom a z oblohy se valily provazy deště. Čas od času se k jilmu vypravila delegace zmáčených vojáků a její členové Strange úpěnlivě prosili, ať to zarazí, on ale jen vždycky zavrtěl hlavou a řekl: "Přestanu, až dostanu pokyn od vévody." Ovšem veteráni z tažení po Pyrenejském poloostrově déšť vítali a prohlašovali, že za války stál vždycky na anglické straně. Svým druhům vykládali: "Podívejte, nás déšť uklidňuje, je to pro nás stará vesta - zato ostatní národy dokáže rozhodit. Noc před Fuentes de O?oro, Salamankou a Vitorií taky pršelo." (Šlo o jména Wellingtonových velkých vítězství za války na Pyrenejském poloostrově.)
Strange pod deštníkem přemýšlel o nadcházející bitvě. Od konce španělského tažení studoval magii, již aureáti používali za války. Moc se toho o ní opravdu nevědělo; zbyly jen pověsti - nic víc - o kouzlu, které John Uskglass sesílal před svými bitvami a s jehož pomocí zjišťoval výsledek boje. Těsně před půlnocí se v Strangeově hlavě nečekaně vylíhl nápad. "Nelze nijak zjistit, co použil Uskglass, ale vždycky jsou tu Paleovy Dohady předznamenávající věci budoucí. S největší pravděpodobností půjde o rozmělněnou verzi téhož kouzla. To by se mi mohlo hodit."
Těsně předtím, než kouzlo zaúčinkovalo, vnímal všechny zvuky kolem sebe: déšť rozstřikující se o kov a kůži a jeho kapky stékající po plátně; přešlapující a odfrkávající koně; zpívající Angličany a Skoty hrající na dudy; dva velšské vojáky, kteří se hádali o správný výklad jedné biblické pasáže; skotského kapitána Johna Kincaida, který bavil americké divochy a učil je pít čaj (nejspíš se domníval, že jakmile se člověk naučí pít čaj, další návyky a vlastnosti typické pro Brity se už dostaví zcela přirozeně samy).
Pak ticho. Muži a koně začali mizet, zpočátku jen po troškách, ale poté se mu před očima ztráceli rychleji po stovkách a tisících. Mezi natěsnanými vojáky se objevovaly velké mezery. Trošku dál směrem na východ se vypařil celý pluk a zbyla po něm díra o velikosti Hanover Square. Tam, kde ještě před pár okamžiky bylo živo, kde si vojáci povídali a měli se k dílu, teď nebylo nic než déšť, šero a žito vlnící se ve větru. Strange si otřel ústa, protože se mu žaludek pořádně houpal. "No tedy!" pomyslel si. "To mě naučí zahrávat si s magií určenou pro krále! Norrell má pravdu. S některými kouzly si obyčejní mágové vůbec nemají začínat. John Uskglass nejspíš věděl, co si s tímhle hrozným vědomím počít. Já ne. Měl bych to někomu říct? Vévodovi? Za to mi nepoděkuje."
Kdosi se na něj díval; kdosi na něj mluvil - kapitán jízdního dělostřelectva. Strange viděl, jak dělostřelec pohybuje rty, neslyšel však ani slovo. Luskl prsty a zrušil tím kouzlo. Kapitán ho zval na brandy a doutník. Strange se zachvěl a odmítl.
Po zbytek noci seděl sám pod jilmem. Až do této chvíle mu nikdy nepřipadlo, že by se svou magickou profesí vyděloval ze společnosti. Teď ale nakrátko zahlédl rubovou stránku věci. Zmocnil se ho velice zvláštní pocit - jako by svět kolem něj stárl a to nejlepší na životě - smích, láska a nevinnost - nezadržitelně klouzalo do minulosti.
Následujícího dne spustila francouzská děla palbu kolem půl dvanácté. Spojenecká artilerie se nenechala zahanbit. Čistý letní vzduch mezi oběma armádami se zaplnil mračny štiplavého černého kouře, pomalu unášeného větrem.

Francouzský útok se soustředil zejména na zámek Hougoumont, spojeneckou výspu v údolí, jehož budovy a okolní les hájil Třetí gardový pěší pluk, Druhý gardový pluk Coldstream, Nassavští a Hannoverští. Strange ve stříbrné míse vyvolával jedno vidění za druhým, aby mohl sledovat krvavé srážky v lese obklopujícím zámek. Byl v pokušení přemístit stromy, aby spojeneckým vojákům usnadnil střelbu na útočníky, ale na takovýhle boj muže proti muži se magie takřka vůbec nehodila. Připomněl si, že ve válce může voják nadělat větší škodu, když bude jednat příliš brzy či zbrkle, než když nebude jednat vůbec. Čekal.
Kanonáda zesílila. Britští veteráni říkali svým kamarádům, že ještě nezažili palbu tak rychlou a hustou. Vojáci viděli, jak dělové koule přesekávají jejich druhy vejpůl, rozbíjejí je na maděru nebo jim urážejí hlavy. Vzduch sám se třásl ozvěnou děl. "Pěkný nářez," poznamenal vévoda nevzrušeně a nařídil, ať se vojáci první linie stáhnou za hřeben a lehnou si.
Když palba ustala, Spojenci zvedli hlavy a spatřili, jak údolím plným kouře postupuje francouzská pěchota: bok po boku tu dusalo a řvalo šestnáct tisíc mužů v ohromných kolonách.
Nejednoho vojáka tehdy napadlo, zdali Francouzi konečně nenašli svého mága; francouzští pěšáci vypadali mnohem vyšší než obyčejní muži, a když přišli blíž, světlo v jejich očích plálo s takřka nadpřirozenou zuřivostí. Šlo však pouze o magii Napoleona Bonaparta, jenž lépe než kdokoli jiný věděl, jak vystrojit své vojáky, aby děsili nepřítele, a jak je rozvinout, aby je všichni přihlížející považovali za neporazitelné.
Nyní Strange přesně věděl, co má dělat. Husté přilnavé bahno již postup vojáků značně brzdilo. Aby je ještě víc zpomalil, začal očarovávat stonky žita. Ty se na jeho popud začaly Francouzům ovíjet kolem nohou. Stonky byly tuhé jako dráty; vojáci vrávorali a padali. S trochou štěstí uvíznou v bahně a ušlapou je jejich vlastní druzi či francouzské jezdectvo, které se brzy objevilo za nimi. Šlo ovšem o náročnou práci a přes veškeré vynaložené úsilí toto první Strangeovo kouzlo Francouzům nezpůsobilo větší škody než palba jednoho zdatného britského ostrostřelce.
Ke Strangeovi se neuvěřitelnou rychlostí přihnal pobočník, vrazil mu do ruky pergamen a vykřikl: "Depeše od Jeho Milosti!" A okamžitě byl pryč.

Francouzské ostřelování zapálilo zámek Hougoumont. Uhaste plameny.
Wellington

Strange vyvolal další vidění Hougoumontu. Od té doby, co zámek viděl naposledy, si tamější obránci vytrpěli svoje. V každé místnosti leželi zranění obou stran. Seník, přístavby i zámek sám hořely. Odevšad se valil hustý dusivý kouř. Koně řičeli a zranění se pokoušeli odplazit, ale sotva bylo kam. Mezitím kolem nich zuřila bitva. V kapli našel Strange půl tuctu svatých namalovaných na zdech. Byli sedm či osm stop vysocí a dosti nesouměrní - podle všeho šlo o dílo nadšeného amatéra. Měli dlouhé hnědé plnovousy a velké smutné oči.
"Ti mi postačí!" zamumlal. Na jeho pokyn sestoupili svatí ze zdí. Pohybovali se trhaně, jako loutky, i tak se ale vyznačovali jistou lehkostí a elegancí. Prošli mezi raněnými až ke studni na jednom nádvoří. Z ní načerpali vědra plná vody a s nimi chodili hasit. Vypadalo to, že vše je na nejlepší cestě, dokud dva z nich (nejspíš svatý Petr a svatý Jeroným) nechytli a neshořeli - a protože byli stvořeni toliko z barvy a magie, hořeli dost lehce. Strange přemýšlel, jak se s tou situací vyrovnat, když střepina francouzského granátu zasáhla bok jeho stříbrné misky a vymrštila ji padesát metrů po Jonathanově pravici. Než ji přinesl a vyklepal velký důlek na jejím boku, všichni malovaní svatí podlehli plamenům. Zranění muži i koně hořeli. Na stěnách už nebyly žádné malby. Samou bezmocí Strangeovi málem vhrkly slzy do očí a proklínal teď neznámého malíře za jeho liknavost.
Co jiného mu zbývalo? Co jiného uměl? Usilovně přemýšlel. Před mnoha staletími si John Uskglass někdy stvořil bojovníka z havranů - ze shluklých ptáků se stal černý naježený pohyblivý obr, který dokázal lehce splnit jakýkoli úkol. Při jiných příležitostech si Uskglass stvořil služebníky z hlíny.
Strange si vyčaroval vidinu hougoumontské studně. Vytáhl z ní vodu v podobě jakési fontány, a než mohla vyšplíchnout na zem, vnutil jí neforemnou lidskou podobu. Hned nato vodnímu muži přikázal, aby si pospíšil k plamenům a vrhl se do nich. Takto uhasil stání v konírně a zachránil tři muže. Strange tvořil další tak rychle, jak jen dokázal, ale voda nepatří k živlům, které si snadno dokážou udržet souvislý tvar; po zhruba hodině takové práce se mu točila hlava a ruce se mu neovladatelně třásly.
Mezi čtvrtou a pátou hodinou došlo k něčemu zcela nečekanému. Strange zvedl hlavu od misky a spatřil, jak se k němu blíží blyštivá masa francouzského jezdectva. Bok po boku tu vždy cválalo pět set jezdců a takových řad bylo celkem dvanáct - a přece v rachotu děl zaniklo dunění koňských kopyt; vypadalo to, že přijíždějí zcela nehlučně. "Musí si přece uvědomovat," říkal si Strange, "že Wellingtonova pěchota je nedotčená a že je rozseká na kusy." Za ním se pluky pěchoty formovaly v karé; pár mužů na Strange zavolalo, ať se jde ukrýt do jejich čtverce. Připadalo mu to jako dobrá rada, a tak šel.
Z relativního bezpečí karé sledoval Strange postup jezdectva; kyrysníci na sobě měli lesklé prsní pláty a vysoké přilby s chocholem; zbraně kopiníků byly vyzdobené červenými a bílými praporky vlajícími ve větru. Jakoby ani nepatřili do tohoto nudného věku. Tak majestátní byli starodávní válečníci - avšak Strange byl odhodlán postavit proti nim svůj vlastní dávný majestát. V hlavě mu žhnuly podoby služebníků Johna Uskglasse - služebníků stvořených z havranů, služebníků z hlíny. Bahno pod kopyty koní francouzských jezdců se začínalo boulit a bublat. Zformovaly se z něj obří ruce, chňapaly po mužích a koních a stahovaly je k zemi. Spadlé kavaleristy udupali jejich druzi. Zbytek musel čelit smršti salv spojenecké pěchoty. Strange nezúčastněně přihlížel.
Když byli Francouzi odraženi, vrátil se ke stříbrné misce.
"Vy jste mág?" oslovil ho kdosi.
Prudce se otočil a užasle se zadíval na malého, kulaťoučkého a očividně dobromyslného civila, jenž se na něj usmíval.
"Kdo proboha jste?" udeřil na něj.

"Jmenuji se Pink," odpověděl mu ten mužík. "Jsem obchodní cestující s Welbeckovými kvalitními knoflíky z Birminghamu. Mám pro vás vzkaz od vévody."
Zablácenému a k smrti vyčerpanému Strangeovi chvíli trvalo, než to pochopil. "Kde jsou všichni vévodovi pobočníci?"
"Podle vévody jsou mrtví."
"Cože? Hadley-Bright je mrtev? Co plukovník Canning?"
"Bohužel," usmál se pan Pink, "vám nemohu sloužit přesnějšími informacemi. Včera jsem přijel z Antverp podívat se na bitvu, a když jsem si všiml vévody, využil jsem příležitosti, představil se mu a letmo se zmínil o výtečné jakosti Welbeckových kvalitních knoflíků. Požádal mě, jestli bych nezašel za vámi a nevyřídil, že pruská armáda míří sem a že už dorazila do Bois de Paris. Jeho Milost dále vzkazuje, že se Prusové na těch zabahněných úzkých cestách pekelně nadřeli…" (Pan Pink se usmál a zamrkal, když si uvědomil, jaké to z něj vypadlo vojenské slovo.) "…pekelně nadřeli, takže byl byste tak laskav a vykouzlil pro ně silnici mezi lesem a bojištěm?"
"Jistě," přisvědčil Strange a seškrábl si z tváře flíček bláta.
"Vyřídím to Jeho Milosti." Odmlčel se a pak se tklivě zeptal: "Myslíte, že by si Jeho Milost chtěla objednat nějaké knoflíky?"
"Nevidím jediný důvod, proč ne. Knoflíky má rád stejně jako většina ostatních lidí."
"Víte, potom bychom si mohli psát do všech inzerátů ‚Dodavatel knoflíků Jeho Milosti vévody z Wellingtonu'." Pan Pink se při té představě rozzářil. "Tak já už jdu!"
"Ano, ano. Jděte." Strange Prusům onu silnici vykouzlil, ale v pozdějších letech mnohokrát zapochyboval, jestli si pana Pinka z firmy Welbeckovy kvalitní knoflíky nevymyslel.
Vypadalo to, jako by se akce na bojišti stále opakovaly. Francouzské jezdectvo znovu a znovu útočilo a Strange pokaždé vyhledal útočiště uvnitř karé. Vlna vražedných jezdců se opět opřela do sešikovaných čtverců pěchoty. Strange se zase postaral o to, aby se ze země natahovaly obludné hliněné ruce a stahovaly jezdce dolů. Kdykoli se jezdectvo stáhlo, opět se spustila kanonáda; on se vrátil ke stříbrné misce a vyráběl muže z vody, aby hasili plameny a zachraňovali umírající v troskách zoufale ohroženého Hougoumontu. Všechno se to odehrávalo znovu a znovu, pořád dokola; bylo nepředstavitelné, že by ty boje někdy ustaly. Začínal si myslet, že to takhle bylo odjakživa.
"Někdy jim přece kulky do ručnic a náboje do kanónů musí dojít," napadlo ho. "A co budeme dělat pak? Budeme se sekat šavlemi a bajonety? A jestli všichni do jednoho zemřeme, koho prohlásí za vítěze?"

Vítr odvál kouř a odhalil tak momentky připomínající výjevy z přízračného divadla: na statku Haye Sainte Francouzi přelézali hromady svých mrtvých, aby se dostali přes zeď a zabili německé obránce.
Jeden francouzský útok zastihl Strange mimo karé. Najednou se přímo před ním objevil mohutný francouzský kyrysník na stejně mohutném koni. Strangeovi blesklo hlavou, jestli ten chlap ví, s kým má tu čest. (Doslechl se, že celá francouzská armáda anglického mága nenávidí, s vášní typickou pro románské národy.) Hned potom si vzpomněl, že obě pistole nechal uvnitř pěchotního karé.
Kyrysník zvedl šavli. Strange bezmyšlenkovitě zamumlal Stokeseyho Animam Evocare. Z kyrysníkovy hrudi vylétlo něco jako včela a usadilo se Strangeovi na dlani. Ale nebyla to včela; byla to krůpěj perleťově modrého světla. Druhé světlo vylétlo z kyrysníkova koně. Kůň zařehtal a zvedl se na zadní. Kyrysník na to jen zmateně zíral.
Strange zvedl druhou ruku, aby kyrysníka i koně rozmáčkl jako mouchu. Pak ztuhl.
"Může mág zabít člověka magií?" zeptal se vévoda.
A on tenkrát odpověděl: "Mág by nejspíš mohl, ale gentleman nikdy."
Zatímco váhal, zničehonic se odkudsi vynořil důstojník britského jezdectva z pluku Scots Grey a rozsekl kyrysníkovi hlavu od brady nahoru přes zuby. Francouz padl jako poražený strom. Britský kavalerista jel dál.
Strange si později nedokázal vybavit, co se dělo potom. Měl za to, že se jen omámené motal. Nevěděl, jak dlouho. Vzpamatoval se, až když zaslechl jásání. Vzhlédl a spatřil Wellingtona na Kodaňovi. Mával kloboukem - signalizoval, že všichni Spojenci mají postupovat na Francouze. Vévodu však zahalil tak hustý dým, že pouze vojáci poblíž něj mohli sdílet tento okamžik vítězství.
A tak Strange cosi zašeptal a v tom mračnu kouře se objevila menší trhlina. Na Wellingtona dopadl jediný paprsek večerního slunce. Po celém hřebeni sek němu obrátily tváře vojáků. Jásot zesílil. "Tak," pomyslel si Strange, "takhle se má správně využívat anglická magie."
Vydal se za vojáky a ustupujícími Francouzi po bojišti. Mezi mrtvými a umírajícími stály roztroušené velké hliněné ruce, které stvořil. Vypadaly, jako by ztuhly v gestu pobouření a hrůzy, jako kdyby si samotná země zoufala. Když došel k francouzským kanónům, které v řadách spojeneckých vojáků napáchaly takové škody, naposledy zakouzlil. Nechal z půdy vyrašit další ruce. Ty uchopily děla a stáhly je pod zem.
V hostinci u Belle Alliance na protější straně bojiště našel vévodu s pruským generálem, knížetem Blücherem. Vévoda na něj kývl a řekl: "Pojďte se se mnou navečeřet."
Kníže Blücher si s ním vřele potřásl rukou a spustil na něj německy (z čehož Strange nerozuměl jediné větě). Pak si starý pán ukázal na břicho, kde se nacházelo iluzorní slůně, a ušklíbl se, jako by chtěl říci: "Co člověk nadělá?"
Strange vyšel ven a málem vrazil do kapitána Hadleyho-Brighta. "Řekli mi, že jste mrtvý!" zvolal mág.
"Byl jsem přesvědčen, že mrtvý budete vy," odpověděl Hadley-Bright.
Nastalo ticho. Oběma to přišlo mírně trapné. Kam až oko dohlédlo, táhly se po všech stranách řady mrtvých a

zraněných. Už jen to, že jsou naživu, jim v tom okamžiku připadalo jakýmsi nepopsatelným způsobem negentlemanské.
"Kdo další přežil? Víte to?" zeptal se Hadley-Bright.
Strange zavrtěl hlavou. "Ne."
Rozloučili se.
Na Wellingtonově velitelství ve Waterloo bylo toho večera prostřeno pro čtyřicet až padesát lidí. Když ale přišel čas k večeři, nacházeli se tam jen tři muži: vévoda, generál Alava (jeho španělský přidělenec) a Strange. Kdykoli se otevřely dveře, vévoda se otočil, jestli nejde někdo z jeho přátel, živý a zdravý; ale nikdo nepřišel.
Na mnoha místech u stolu bylo prostřeno pro pány, kteří byli buď mrtví, nebo umírali: plukovníka Canninga, podplukovníka Gordona, generálmajora Pictona, plukovníka de Lanceyho. Seznam se s každou hodinou rozrůstal.
Vévoda, generál Alava a pan Strange seděli mlčky.

41
STARECROSS
Sklonek září - prosinec 1815

Š
těstěna se na pana Segunda ne a ne usmát. Přestěhoval se do Yorku, aby se mohl těšit ze společnosti mnoha zdejších mágů a z učených rozprav s nimi. Sotva se tu však usadil, pan Norrell všem ostatním mágům nadobro zabránil věnovat se tomuto povolání a on zůstal sám. Jeho skromné úspory se notně ztenčily a na podzim 1815 byl pan Segundus nucen hledat si práci.
"A nedá se předpokládat," poznamenal k panu Honeyfootovi s povzdechem, "že bych se mohl dočkat valných výdělků. Vždyť co já vlastně umím?"
Pan Honeyfoot to nemohl nechat jen tak. "Napište panu Strangeovi!" radil mu. "Třeba potřebuje tajemníka."
Pana Segunda by nic netěšilo více než pracovat pro Jonathana Strange, ale vrozená skromnost mu nedovolovala s takovým návrhem vůbec přijít. Kdyby se takto podbízel, vzbudil by jistě všeobecné pohoršení. Pan Strange by mohl tonout v rozpacích, jak mu odpovědět. Mohlo by to dokonce vyznít, jako by se on, John Segundus, pokládal za rovného Strangeovi!
Pan a paní Honeyfootovi ho ujistili, že kdyby se panu Strangeovi takový nápad nezamlouval, záhy by to dal najevo - a tudíž se vůbec nic nestane, když se ho zeptá. Ale o tom se jim pana Segunda přesvědčit nepodařilo.
S dalším návrhem už slavili větší úspěch. "Co kdybyste se poohlédl po městě, jestli nemají nějací chlapci zájem o výuku magie?" nadhodila paní Honeyfootová. Její vnuci, pěkní cvalíci, kterým bylo pět a sedm let, zrovna přicházeli do správného školního věku, takže ji toto téma docela zaměstnávalo.
A tak se z pana Segunda stal soukromý učitel magie. Krom malých klučinu rovněž přišel na slečinky, jejichž studium by se za obvyklých okolností omezovalo na francouzštinu, němčinu a hudbu, jež však nyní velice stály o školení v teoretické magii. Brzy od jejich rodičů dostal nabídky učit starší bratry těchto mladých dam, přičemž mnozí z nich na sebe začali nahlížet jako na mágy. Studijně zaměřené mladíky, kteří netoužili po církevní kariéře či právnické profesi, magie velice přitahovala, obzvláště od Strangeova triumfálního tažení po evropských válčištích. Koneckonců uplynulo již mnoho staletí od té doby, co se duchovní naposledy vyznamenali na bojišti, a právníci se nevyznamenali nikdy. V časném podzimu roku 1815 pověřil pana Segunda otec jednoho žáka úkolem. Tento gentleman jménem Palmer se doslechl, že v severní části hrabství je na prodej dům. Pan Palmer si tento dům nepřál koupit, ale od přítele slyšel, že tamější knihovna stojí za prohlédnutí. Pan Palmer tehdy ovšem neměl dost volného času, aby se o tom jel přesvědčit osobně. A ačkoli svému služebnictvu v mnoha jiných záležitostech důvěřoval, v akademické sféře nebyli příliš silní, pročež požádal pana Segunda, aby jel namísto něj a zjistil, o kolik knih se jedná, v jakém jsou stavu a zdali stojí za koupi.
Vesnici, která pozůstává z hrstky kamenných chalup a stavení, Starecross Hall přímo vévodí. Tento dům stál úplně stranou, kolem dokola obklopený prázdným hnědým vřesovištěm. Před bouřemi a větrem ho chránily vysoké stromy, jejichž přispěním ovšem vypadal tmavý a pochmurný. Vesnice neměla nouzi o polozřícené kamenné zídky a kamenné stodoly, rovněž na spadnutí. Panoval tady svatý klid; člověk si tu připadal jako na konci světa.
Přes hlubší bystřinu se klenul prastarý a omšelý mostek. Temná, takřka černá voda rychle unášela světle žluté listí, které jako by na hladině vytvářelo obrazce. Panu Segundovi to trochu připomínalo magické písmo. "Jenže," pomyslel si, "to připomíná mnoho věcí."
Dům byl dlouhý a nepravidelného půdorysu, postavený ze stejných tmavých kamenů jako zbytek vesnice. Jeho zanedbané zahrady, trávníky a dvory byly zaváté nánosy opadaného listí. Sotvakdo by dokázal odhadnout, kdo by si takový dům chtěl koupit. Na statek byl příliš velký, ale jako sídlo urozeného gentlemana zase příliš ponurý a odlehlý. Dal by se případně využít jako fara, jenže tu nebyl žádný kostel. I hostinec by z něj mohl být, kdyby se ovšem ona stará obchodní stezka, která kdysi procházela vesnicí, nepřestala udržovat a nezbyl z ní jedině ten most. Segundus zaklepal, nikdo mu však nepřišel otevřít. Pak si povšiml, že venkovní dveře jsou pootevřené. Připadalo mu trochu drzé prostě jen tak beze všeho vejít, ale po čtyřech pěti minutách bezvýsledného klepání to udělal.
S domy je to stejné jako s lidmi - když se o ně vůbec nestaráte, osvojí si výstřední chování; a tento dům byl architektonickou obdobou starého pána v prodřeném županu a potrhaných trepkách, který vstává a chodí spát, kdy se mu zachce, a který ustavičně rozpráví s přáteli, které nikdo jiný nevidí. Při hledání nějakého správce narazil pan Segundus na pokoj, ve kterém nebylo nic krom porcelánových forem na sýr, naskládaných jedna na druhé. V dalším pokoji se vršily zvláštní rudé šaty, jaké v životě neviděl - něco mezi nádenickou halenou a kněžským rouchem. V kuchyni aby člověk obvyklé náčiní pohledal, zato se tam však nalézala aligátoří lebka ve skleněné vitríně; lebka se

zubila od ucha k uchu a vypadala vyloženě spokojeně, třebaže pan Segundus vůbec netušil, proč by tomu tak mělo být. Do jedné místnosti, do níž se dalo vystoupat jen po krkolomně uspořádaných schodech a schodištích, očividně vybíral obrazy nějaký fanoušek zápasů; visely tu malby, na nichž bojovali muži, chlapci, kohouti, býci, psi, a našlo se tu i překvapivé zobrazení dvou brouků zaklesnutých do sebe. Jiný pokoj byl bezmála prázdný až na domeček pro panenky, jenž stál na stole uprostřed místnosti; domeček pro panenky byl přesnou kopií starecrosského sídla - až na to, že uvnitř domečku řada elegantně oblečených panenek vedla pokojný a rozumný společný život: pekly tam miniaturní koláče a bochníky chleba, bavily své přátele brnkáním na harfičku, s maličkými kartami hrály kasino, vzdělávaly zmenšené děti a jedly pečené krocany o velikosti nehtu na Segundově palci. Domeček zvláštně kontrastoval s bezútěšnou původní verzí.
Připadalo mu, že už nahlédl do všech pokojů, pořád však ještě nenašel knihovnu a stále ještě nenarazil na žádné lidi. Přišel ke dvířkům zpola skrytým za schodištěm. Za dvířky se nacházel kamrlík - sotva o něco víc než kumbálek. Jakýsi muž ve špinavém bílém kabátu tam měl nohy opřené o stůl, popíjel brandy a zíral do stropu. Po chvíli přemlouvání vyslyšel Segundovu prosbu a dovedl ho do knihovny.
Prvních deset knih, na které se pan Segundus podíval, bylo bezcenných - knihy plné kázání a moralizování z minulého století, nebo popisy osob, na nichž už žádnému živému nesešlo.
Dalších padesát knih bylo totéž v bleděmodrém. Už si začínal myslet, že bude s úkolem brzy hotov, když narazil na několik velice zajímavých a vzácných děl z oblasti geologie, filosofie a medicíny a hned pookřál.
Dvě tři hodiny systematicky pracoval. Jednou mu připadalo, že zaslechl, jak u domu zastavil kočár, ale nevěnoval tomu žádnou pozornost. Po uplynutí té doby si náhle uvědomil, že má hlad jako vlk. Netušil, zdali má zařízený oběd, a dům byl od nejbližšího hostince dost daleko. Vypravil se za tím nedbalcem z kamrlíku, zeptat se ho, co se s tím dá dělat. V bludišti pokojů a chodeb se okamžitě ztratil. Bloudil, otevíral všechny dveře v dohledu, v břiše mu při tom čím dál víc kručelo a tím víc se na toho lajdáka hněval.
Ocitl se ve staromódním salónu obloženém tmavým dubovým dřevem, s krbem o velikosti menšího triumfálního oblouku. Přímo před ním seděla u okna půvabná mladá dáma, pohroužená v pohodlném křesle, a hleděla ven na stromy a vysoké holé kopce. Sotva si povšiml, že jí na levé ruce chybí malíček, když zničehonic zmizela - anebo lépe řečeno se změnila. Místo ní se objevila mnohem starší a podsaditější dáma, žena zhruba Segundova věku, ve fialových hedvábných šatech, s indickým šálem přetaženým přes ramena a psíčkem v klíně. Tato dáma se držením těla vůbec nelišila od té druhé a z okna se dívala stejně posmutněle.
Všechny tyto detaily vstřebal pan Segundus za chviličku, a přece na něj obě ženy zapůsobily nezvykle živým dojmem - takřka nadpřirozeně živým - jako představy z deliria. Celým jeho tělem otřásl zvláštní šok, zcela mu to zahltilo smysly a on omdlel.
Když se probral, ležel na podlaze, nad ním se skláněly dvě dámy a vylekaně a starostlivě komentovaly jeho stav. I v něm mu rychle došlo, že ani v jednom případě nejde o tu krásnou mladou ženu bez malíčku, kterou viděl jako první. Jedna byla ta dáma s psíčkem, již viděl jako druhou, a té dělala společnost hubená, plavovlasá a stejně zralá paní s tuctovým obličejem i postavou. Podle všeho byla v místnosti celou dobu, ovšem usazená za dveřmi, pročež si jí nevšiml.
Dotyčné mu nedovolily vstát, ba ani pohnout jedinou končetinou. Málem mu ani nedovolily mluvit; stroze ho napomenuly, že by si tím mohl přivodit další mdloby. Polštářem mu podložily hlavu a přinesly i přikrývky, aby neprochladl (ohradil se, že mu není vůbec zima, ale ony na to naprosto nedbaly). Rozprašovaly levandulovou vodu a podávaly čichací sůl. Poradily si s průvanem, který podle nich táhl od jedněch dveří. Pan Segundus tušil, že dámy mají za sebou monotónní dopoledne, a že když k nim do pokoje nakráčel cizí gentleman a omdlel, spíš je to potěšilo.
Po čtvrt hodině ošetřování mu povolily posadit se do křesla a bez pomoci usrkávat slabý čaj.
"Všechno je to moje vina," prohlásila dáma s psíčkem. "Fellowes mi řekl, že se k nám přijel podívat na knížky jeden pán z Yorku. Měla jsem se za vámi zajít představit mnohem dřív. Když jste nás takhle přepadl, krve by se v nás nedořezal!"
Ta dáma byla paní Lennoxová a její společnice zase paní Blakeová. Obě bydlely v Bathu a sem do Starecrossu zajely, aby si paní Lennoxová mohla dům naposled prohlédnout, než ho prodají. "Hloupé, že?" obrátila se paní Lennoxová na pana Segunda. "Ten dům tu léta stál prázdný. Měla jsem ho prodat už dávno, ale ještě jako dítě jsem tu několikrát strávila celé léto a mám na ty časy moc hezké vzpomínky."
"Jste pořád hodně bledý, pane," mínila paní Blakeová. "Jedl jste dnes vůbec?"
Pan Segundus se přiznal, že má velký hlad.
"A to se Fellowes nenabídl, že vám přinese oběd?" zeptala se paní Lennoxová překvapeně. Fellowes byl nejspíš onen sluha z kamrlíku, co tak zanedbával svoje povinnosti. Pan Segundus se raději nesvěřil, že ve Fellowesovi vzbudil tak pramalý zájem, že s ním sluha prohodil jen pár slov.
Paní Lennoxová a Blakeová si naštěstí s sebou přinesly bohatý oběd a Fellowes ho právě ohříval. Za půl hodiny dotyčné dvě dámy zasedly s panem Segundem v onom dubem obloženém salónu se smutným výhledem na podzimní stromy. Jediná malá potíž spočívala v tom, že si obě dámy přály, aby pan Segundus ve svém oslabeném stavu jedl lehké, snadno stravitelné jídlo, zatímco jeho trápil pořádný hlad a toužil po smažených biftecích a horkém pudinku. Dámy byly rády za společníka a kladly mu spoustu otázek. Velmi je zaujalo, že je mág; doposud žádného nepotkaly.
"A našel jste v mé knihovně nějaké magické texty?" zeptala se paní Lennoxová.
"Žádné, madam," odpověděl pan Segundus. "Ale magické knihy, ty vzácné, se najdou skutečně jen zřídka. Velice by mě překvapilo, kdybych tu na nějaké narazil."
"Když o tom tak mluvíme," pronesla paní Lennoxová, "ono jich tu pár bylo. Ale prodala jsem je před lety jednomu gentlemanovi, který žil poblíž Yorku. Čistě mezi námi, připadalo mi od něj trochu pošetilé platit takové částky za knihy, které nikdo nechtěl. Možná byl ale nakonec moudrý."

Pan Segundus věděl, že "gentleman, který žil poblíž Yorku" paní Lennoxové nejspíš nezaplatil ani čtvrtinu skutečné hodnoty těch knih, ale ono není dobré říkat takové věci nahlas, a tak se jen zdvořile usmál a nechal si své úvahy pro sebe.
Místo toho jim vyprávěl o svých žácích i žákyňkách, jak jsou chytří a jak se do učení jen hrnou.
"A vzhledem k tomu, jak krásně je dokážete svou chválou povzbudit," dodala paní Blakeová mile, "si pod vaším vedením určitě povedou lépe než u jakéhokoli jiného učitele."
"Ale to snad ani ne," opáčil pan Segundus.
"Nedocenila jsem předtím," pravila paní Lennoxová zamyšleně, "jaké oblibě se dnes těší studium magie. Domnívala jsem se, že se omezuje na ty dva pány v Londýně. Jakpak se vlastně jmenují? A předpokládám, pane Segunde, že dalším krokem bude založení školy pro mágy, ne? Jistě tím směrem napřete svou energii, že?"
"Škola!" zvolal pan Segundus. "Ach! Ale k tomu by bylo potřeba - nu, nevím přesně co, ale spousta peněz a dům."
"Možná by vám přišlo zatěžko sehnat žáky?" nadhodila paní Lennoxová.
"Vůbec ne! Hned bych vám mohl jmenovat čtyři mladíky."
"A kdybyste inzeroval…"
"K něčemu takovému bych nikdy nesáhl!" řekl pan Segundus poněkud ohromeně. "Magie je nejvznešenější povolání na světě - dobře, hned po církvi možná druhé nejvznešenější. Člověk by ji neměl pošpinit komerčními praktikami. Ne, bral bych pouze mladé muže na soukromé doporučení."
"Pak už jen zbývá, aby někdo našel trochu peněz a dům. A to je přece hračka. Odvážila bych se tvrdit, že váš přítel pan Honeyfoot, o němž mluvíte s takovou úctou, by se vám nezdráhal ty peníze půjčit. Troufám si říci, že by si tu čest rád nárokoval pro sebe."
"Ale ne! Pan Honeyfoot má tři dcery - nejlíbeznější dívky pod sluncem. Jedna z nich je vdaná, druhá zasnoubená a třetí se nemůže rozhodnout. Ne, pan Honeyfoot musí myslet na rodinu. Jeho peníze jsou potřeba jinde."
"Pak se vám tedy mohu s čistým svědomím svěřit se svým přáním! Co kdybych vám ty peníze půjčila já?"
Pan Segundus užasl a pár vteřin vůbec nevěděl, jak odpovědět. "Jste velice laskavá, madam!" vykoktal nakonec.
Paní Lennoxová se usmála. "Ne, pane. Nejsem. Pokud je magie tak populární, jak tvrdíte - a já si přirozeně zjistím, jak o tom smýšlejí jiní lidé -, pak mě čeká slušný zisk."
"Ale já mám s podnikáním žalostně malé zkušenosti," namítl pan Segundus. "Bál bych se, že udělám chybu a připravím vás o peníze. Ne, jste velmi laskavá a já vám z celého srdce děkuji, ale musím odmítnout."
"Inu, pokud vám postavení dlužníka nevyhovuje - a vím, že to opravdu není pro každého -, dá se tomu snadno odpomoci. Škola bude jen a pouze moje. Já ponesu náklady a riziko. Vy budete ředitel školy a naše jména se společně objeví na propagačních letácích. Dokážete si pro tento dům koneckonců vymyslet lepší využití, než je škola pro mágy? Jako bydlení má mnoho nedostatků, ovšem jako škola skýtá nezanedbatelné výhody. Nachází se na velice odloučeném místě. V jeho okolí se prakticky nestřílí. Mladí muži by tu měli jen minimum příležitostí k tomu, aby se věnovali hazardu či obrážení honů. Zábavy budou mít pomalu, a tak se budou věnovat studiu."
"Já bych si nevybral mladíky, kteří holdují hazardu!" ohradil se poněkud šokovaný pan Segundus.
Znovu se usmála. "Věřím, že jste svým přátelům nikdy nezavdal jedinou příčinu k obavám - nanejvýš se možná někdy báli, že tento zlý svět brzy zneužije člověka tak poctivého."
Po jídle se pan Segundus svědomitě vrátil do knihovny a časně zvečera odjel. S oběma dámami se velice přátelsky rozloučil a paní Lennoxová mu slíbila, že ho brzy pozve do Bathu.
Na zpáteční cestě se v duchu přísně napomínal, aby si ani v nejmenším nemaloval báječné vyhlídky na budoucí uplatnění a štěstí, ale nemohl si pomoci, co chvíli se zasnil a před očima mu vyvstávaly ideální obrázky toho, jak učí mladé muže; jak pozoruhodného pokroku dosahují; jak Jonathan Strange přichází na návštěvu školy; jak jeho žáci nadšeně zjišťují, že jejich ředitel je přítel a důvěrník nejslavnějšího mága moderního věku, a jak mu Strange říká: "Skvělá práce, Segunde. Větší radost jste mi ani nemohl udělat. Výborně!"
Domů se dostal až po půlnoci a musel zmobilizovat veškerou svou vůli, aby s tou novinou hned nezaběhl do Honeyfootova domu. Když ale příštího rána přibyl do domu ve velmi časnou hodinu, nadšení Honeyfootových neznalo mezí. Naplňovalo je štěstí, které si on téměř nedovoloval cítit. Paní Honeyfootová v sobě stále ještě měla pořádný kus školačky - vzala svého chotě za ruce a obtančila s ním jídelní stůl, jinak by své pocity vyjádřit nedokázala. Pak vzala za ruce pana Segunda a i s ním obtančila stůl, a když se oba mágové vzpírali tančit dále, pokračovala sama. Pan Segundus litoval jedině toho (a to jen malinko), že pana a paní Honeyfootovy to nepřekvapilo tak moc, jak by podle něj mělo; měli o něm tak vysoké mínění, že jim nepřišlo nijak zvlášť pozoruhodné, když si velké dámy přejí čistě kvůli němu zakládat školy.
"Má velké štěstí, že vás našla!" prohlásil pan Honeyfoot. "Má tu snad někdo větší předpoklady k tomu, aby vedl školu pro mágy? Ne, nikdo!"
"A koneckonců," vyvozovala paní Honeyfootová, "co jiného si má se svými penězi počít? Chudák ženská bezdětná!"
Pan Honeyfoot byl přesvědčen, že pan Segundus přijde k velkým penězům. Jeho optimistická povaha mu nedovolila očekávat méně. Nicméně za svého dlouhého života si osvojil některé střízlivé podnikatelské návyky a panu Segundovi tedy oznámil, že se na paní Lennoxovou trochu vyptají - kdo je vlastně zač a jestli je tak bohatá, jak se zdálo.
Napsali příteli pana Honeyfoota, který žil v Bathu. Paní Lennoxová byla naštěstí dobře známa jako dáma z vysokých kruhů, dokonce i v Bathu, ve městě vyhledávaném bohatými a urozenými. Narodila se bohatá a vdala se za ještě bohatšího muže. Tento manžel zemřel mladý (nikdo ho příliš nelitoval) a jí tak umožnil uplatnit činorodou povahu a důvtip. Svůj majetek rozmnožila prostřednictvím dobrých investic i díky pečlivé správě svých statků a polí. Proslula odvahou a rozhodností, mnoha charitativními podniky i vřelostí svého přátelství. Domy měla ve všech částech království, bydlela však převážně v Bathu s paní Blakeovou.

Paní Lennoxová mezitím kladla obdobné otázky o panu Segundovi a odpovědi ji musely potěšit, protože jej záhy pozvala do Bathu, kde rychle dojednali veškeré detaily navrhované školy.
Příští měsíce byly ve znamení oprav a zařizování Starecross Hall. Střechou teklo, dva komíny byly ucpané a část kuchyně se zřítila. Pan Segundus s úžasem zjistil, kolik bude všechno stát. Spočítal si, že nenechá-li vyčistit druhý komín, vystačí-li si se starými venkovskými dřevěnými lavicemi a dřevěnými židlemi, místo aby kupoval nový nábytek, a omezí-li počet sloužících na tři, mohl by ušetřit šedesát liber. Na dopis v tomto smyslu dostal od paní Lennoxové obratem odpověď; informovala jej, že neutrácí dost. Všichni jeho žáci budou pocházet z dobrých rodin; budou očekávat dobré krby a pohodlí. Poradila mu najmout devět sloužících a k tomu ještě komorníka a francouzského kuchaře. Musí dům kompletně znovu vybavit a zásobit sklep dobrými francouzskými víny. Příbory, psala mu, musí být všechny stříbrné a servis zase z porcelánu od firmy Wedgewood.
Na počátku prosince panu Segundovi došel blahopřejný dopis od Jonathana Strange, který v něm sliboval, že příští rok na jaře školu navštíví. Pan Segundus se však nemohl zbavit pocitu, že i když tomu podniku přejí všichni jen to nejlepší a mnoho z nich přiložilo ruku k dílu, ta škola stejně nikdy nevznikne, něco tomu zabrání. Ačkoli se tuhle myšlenku snažil potlačit, ustavičně podkreslovala veškeré jeho ostatní uvažování.
Jednoho rána v půli prosince dojel do Starecross Hall a na schodech před domem našel pohodlně usazeného člověka. A třebaže se domníval, že toho muže vidí poprvé v životě, okamžitě ho poznal: bylo to zosobněné neštěstí; Zkáza Segundových Nadějí a Snů. Ten člověk měl na sobě staromódně střižený černý kabát, stejně obnošený a ošoupaný jako kabát Segundův, a na botách bláto. Se svými dlouhými rozcuchanými vlasy vypadal jako znamení neblahého osudu ve špatném divadelním kusu.
"Pane Segunde, to nemůžete!" prohlásil s yorkshirským přízvukem.
"Prosím?" opáčil pan Segundus.
"Ta škola, pane. Musíte se vzdát toho nápadu se školou!"
"Cože?" vykřikl pan Segundus. Statečně předstíral, že neví, že ten muž říká nevyhnutelnou pravdu.
"Ale no tak, pane," pokračoval ten černovlasý muž, "přece mě znáte a víte, že když něco řeknu, tak to tak skončí, jakkoli toho vy či já můžeme soukromě litovat."
"Ale vy jste úplně vedle," vrtěl hlavou pan Segundus. "Já vás neznám. Alespoň mám za to, že vás vidím poprvé v životě."
"Jsem John Childermass, služebník pana Norrella. Naposledy jsme spolu mluvili před devíti lety, před yorskou katedrálou. Dokud jste se spokojil s pár žáky, pane Segunde, mohl jsem nad tím přimhouřit očko. Nic jsem neřekl a pan Norrell se o vašem působení nic nedozvěděl. Ale řídit regulérní školu pro dospělé mágy, to je něco úplně jiného. Byl jste příliš ctižádostivý, pane. On to ví, pane Segunde. Ví to a přeje si, abyste ten podnik okamžitě ukončil."
"A co se mám na pana Norrella nebo jeho přání ohlížet? Já tu smlouvu nepodepsal. Měl byste vědět, že v tom podniku nejsem sám. Dnes mám přátele."
"To je pravda," řekl Childermass mírně pobaveně. "Paní Lennoxová je velice bohatá dáma a je s ní radost podnikat. Těší se ale přátelství všech ministrů v kabinetu tak jako pan Norrell? Má jeho vliv? Pomněte na Společnost učených mágů, pane Segunde! Vzpomeňte si, jak je rozdrtil!"
Childermass se na chvíli odmlčel, a protože rozhovor očividně skončil, odkráčel ke stájím.
Za pět minut se objevil v sedle velkého hnědáka. Pan Segundus stál na místě úplně jako předtím, s rukama zkříženýma, a nazlobeně zíral na dláždění.
Childermass na něj shlédl. "Je mi líto, že to končí takhle, pane. Ale všechno přece není ztraceno, ne? Ta škola přece nemusí být nutně pro mágy, ne? Možná byste to do mě neřekl, ale jsem poctivý muž a mám mezi mocnými spoustu známých. Vyberte si nějakou jinou školu, a když příště zaslechnu, že nějaký lord či lady potřebují podobné zařízení pro své ratolesti, pošlu je k vám."
"O jinou školu nemám zájem!" odsekl pan Segundus nevrle. Childermass se ušklíbl a odjel.
Pan Segundus se vydal do Bathu a informoval svou patronku o neveselé situaci, v níž se. ocitli. Tu velmi rozhořčilo, že si jí nějaký gentleman, kterého jaktěživa neviděla, dovoluje dávat pokyny, co má a nemá dělat. Napsala panu Norrellovi rozzlobený dopis. Nedostala na něj odpověď, ale jejím bankéřům, právníkům a partnerům v jiných obchodních podnicích nečekaně začaly chodit zvláštní dopisy od jejich vysoce postavených známých, kteří si do jednoho nepřímo stěžovali na školu pana Segunda. Jeden takový bankéř - hašteřivý a zatvrzelý starý pán - byl natolik nerozumný, že na veřejnosti (v kuloárech Dolní sněmovny) vyjádřil podiv nad tím, co by s ním tak mohla nějaká yorkshirská škola pro mágy mít do činění. Výsledek na sebe nedal dlouho čekat: několik dam a pánů - přátelé pana Norrella - zrušilo u jeho banky účet.
O několik večerů později seděl pan Segundus v yorském salónu paní Honeyfootové s hlavou v dlaních a bědoval.
"Jako kdyby mě chtěl nějaký krutý osud mučit - nejdřív mě zmámí velkou výhrou, jen aby mi ji nakonec vyrval."
Paní Honeyfootová účastně přizvukovala, pak mu poklepala na rameno a odsoudila pana Norrella víceméně stejnými slovy, jimiž utěšovala jak pana Segunda, tak pana Honeyfoota posledních devět let: a sice že pan Norrell je divný pavouk se spoustou zvláštních vrtochů a že mu nikdy nebude rozumět.
"Co kdybyste napsal panu Strangeovi?" nadhodil pan Honeyfoot najednou. "Ten už bude vědět, co máme dělat!"
Pan Segundus vzhlédl. "Ach! Já vím, že se pánové Strange a Norrell rozešli, přesto bych se nerad stal příčinou jejich dalších rozbrojů."
"Nesmysl!" zvolal pan Honeyfoot. "Cožpak jste nečetl poslední čísla Moderního mága? Přesně tohle Strange chce! - nějakou zásadu norrellovské magie, kterou by mohl otevřeně napadnout a strhnout tak celou jeho konstrukci. Věřte mi, ještě vám za celou tu příležitost bude zavázán. Čím víc o tom přemýšlím, Segunde, tím více se mi to líbí!"
Myslel si to i pan Segundus. "Dovolte mi, ať se nejprve poradím s paní Lennoxovou, a pokud bude souhlasit, pak se

podle vašich slov rozhodně zařídím!"
O posledních událostech v magii, nebyla paní Lennoxová příliš informována. O Jonathanu Strangeovi toho krom jeho jména příliš nevěděla, snad jen to, že měl možná něco společného s vévodou z Wellingtonu. Rychle však pana Segunda ujistila, že pokud pan Strange nemá rád pana Norrella, tak stojí jednoznačně na jeho straně. A tak dvacátého prosince pan Segundus poslal Strangeovi dopis, v němž ho informoval o Norrellově zákroku proti škole ve Starecross Hall.
Pan Strange se bohužel pana Segunda vůbec nezastal - ba ani mu neodpověděl.

42
STRANGE SE ROZHODNE
NAPSAT KNIHU
Červen - prosinec 1815
L
ze si věru snadno představit, s jakým potěšením přijal pan Norrell zprávu, že po návratu do Anglie odjel pan Strange hned do Shropshiru.
"Nejlepší na tom je," svěřil se pan Norrell Lascellesovi, "že na venkově téměř určitě nebude vydávat další poťouchlé články o magii Krále Havrana."
"To vskutku ne, pane," přisvědčil Lascelles, "velice totiž pochybuji, že by na jejich psaní měl čas."
Pan Norrell se zamyslel nad tím, co by z toho mohlo vyplývat.
"Á, takže vy jste to neslyšel, pane?" pokračoval Lascelles. "Strange pracuje na knize. Svým přátelům nepíše o ničem jiném. Začal zčistajasna před dvěma týdny a tvrdí, že mu jde práce rychle od ruky. Však koneckonců víme, s jakou lehkostí dokáže Strange svěřit své myšlenky papíru. Zapřísáhl se, že jeho kniha obsáhne veškerou anglickou magii. Siru Walterovi řekl, že by ho nesmírně překvapilo, kdyby se mu to všechno podařilo nahustit do dvou svazků. Spíš se domnívá, že bude potřeba tří. Má se to jmenovat Dějiny a provozování anglické magie a Murray už přislíbil, že to dílo vydá, až bude hotové."
Horší zprávu by si pan Norrell sotva dokázal představit. Odjakživa měl v úmyslu napsat knihu. Hodlal ji nazvat Pravidla pro výuku mága a začal ji psát, když se stal soukromým učitelem pana Strange. Jeho poznámky již zaplnily dvě police knihami obloženého pokojíku v druhém podlaží. A přece vždycky mluvil o své knize jako o něčem ze vzdálené budoucnosti. Zcela nerozumně se bál vydat své myšlenky v plen veřejnosti - na tom osm let zbožňování v Londýně nic nezměnilo. Nic z jeho svazků soukromých poznámek, historií a deníků ještě nikdo neviděl (až na pár výjimek, kdy je ukázal Strangeovi a Childermassovi). Pan Norrell nikdy nevěřil, že je jeho materiál připraven k vydání: nikdy si nemohl být jist, že se dobral pravdy; nevěřil, že kterékoli záležitosti věnoval dostatek pozornosti; nevěděl, zdali je to či ono téma veřejnosti vůbec vhodné předložit.
Jakmile pan Lascelles odešel, pan Norrell si nechal do pokojíku v druhém poschodí přinést stříbrnou mísu s čistou vodou.
Strange pracoval ve Shropshiru na knize. Nevzhlédl, ale najednou se trošku sardonicky usmál a zahrozil prstem na prázdný vzduch, jako by chtěl říct nějaké neviděné osobě ne. Veškerá zrcadla v místnosti již dávno otočil lícem ke zdi, a třebaže pan Norrell strávil několik hodin sehnutý nad stříbrnou miskou, na sklonku večera nebyl o nic moudřejší.

Jednoho večera na počátku prosince leštil Stephen Black stříbro ve svém pokoji na konci uličky z kuchyně. Podíval se dolů a zjistil, že se mu šňůrky zástěry na leštění samy rozvazují. Ne že by se klička uvolnila (Stephen si v životě neuvázal nic ledabyle), to spíš se šňůrky směle a energicky vinuly, jako by moc dobře věděly, co dělají. Hned potom mu z rukou sklouzly rukávy a rukavice na leštění a úhledně se složily na stole. Pak na něj vyskočil kabát, a to z opěradla židle, kam si ho odložil. Svrchník ho pevně popadl a pomohl Stephenovi s oblékáním. Nakonec zmizel samotný komorníkův pokoj.
Zničehonic stál uprostřed malé místnosti obložené tmavým dřevem. Většinu prostoru zabíral stůl prostřený šarlatovým ubrusem s bohatě zdobenou zlatostříbrnou obrubou. Tísnily se na něm zlaté a stříbrné mísy naložené jídlem vedle džbánů s vínem, posázených drahokamy. Voskovice ve zlatých svícnech jasně plály a ve dvou zlatých kadidelnicích hořelo kadidlo. Krom stolu tu z nábytku stála pouze dvě vyřezávaná dřevěná křesla čalouněná zlatým brokátem a s vyšívanými polštářky pro větší pohodlí. Na jednom z těchto křesel seděl gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí.
"Dobrý večer, Stephene!"
"Dobrý večer, pane."
"Jste dnes večer trochu pobledlý, Stephene. Doufám, že nejste nemocný."
"Jen nějak nedokážu popadnout dech, pane. Kdykoli se takhle nečekaně přemístíme do jiné země či na jiný kontinent, jsem z toho celý tumpachový."
"Aha! Ale jsme pořád v Londýně, Stephene. Tohle je kavárna Jeruzalém v Cowperově dvoře. Cožpak to tu neznáte?"
"Ale to víte, že znám, pane. Když byl sir Walter ještě svobodný mládenec, častokrát tu večeřel se svými bohatými přáteli. Jen to tu nikdy nebylo tak nádherné. A co se hostiny týče, nepoznávám tu snad jediný chod."
"Tak to je proto, že jsem objednal přesnou obdobu jídla, které jsem v tomto domě jedl tak před čtyřmi či pěti sty lety! Tady je kýta z pečeného draka a závin z kolibříků naložených v medu. Zde vidno pečeného salamandra s granátovými jablky jakožto přílohou; zde velejemné frikasé z baziliščích hřebínku, okořeněné šafránem, rozemletou duhou a ozdobené zlatými hvězdami! Nyní si sedněte a jezte! To je nejlepší lék na závratě. Co si dáte?"
"To je všechno moc hezké, pane, ale pokud se nemýlím, tamhle vidím nějaké obyčejné vepřové řízky, které vypadají

velice dobře."
"Ach, Stephene! Váš vznešený instinkt vás jako vždy dovedl k tomu nejvybranějšímu chodu! Ty vepřové řízky jsou skutečně celkem obyčejné, ovšem smažily se na tuku vyškvařeném z vymítaných duchů černých prasat, která se po nocích toulají po velšských kopcích a děsí obyvatele té ohavné země! Přízračnost a divokost těchto prasat propůjčuje řízkům báječnou a s ničím nesrovnatelnou chuť! Omáčka k nim je uvařená z třešní, které vyrostly v kentaurově sadu!"
Gentleman vzal pozlacený džbán posázený drahokamy a nalil Stephenovi sklenku vína rubínové barvy. "Tohle víno je jeden z nejlepších ročníků Pekla - tím si ale nenechte zkazit chuť! Troufám si předpokládat, že o Tantalovi jste již slyšel, ne? O tom nechutném králi, který upekl vlastního syna v závinu a snědl ho? Byl odsouzen k tomu, aby stál až po bradu ve vodě, z níž se nemůže napít, pod snítkou vinné révy obtěžkané hrozny, jež nemůže sníst. Toto víno je vyrobené právě z těch hroznů. A vzhledem k tomu, že réva tam byla vysazena čistě proto, aby Tantala mučila, můžete vzít jed na to, že hrozny mají skvělou chuť i vůni - stejně jako víno z nich. I granátová jablka pocházejí z Persefonina vlastního sadu."
Stephen ochutnal víno i vepřové řízky. "Je to naprosto skvělé, pane. Při jaké příležitosti jste tu hodoval?"
"Á, spolu s mými přáteli jsme tu oslavovali odjezd na křížovou výpravu. Byl tu William z Lanchesteru a Tom Dundell a mnoho dalších urozených pánů a rytířů, jak křesťanů, tak elfů. Přirozeně tu tenkrát nestála kavárna, ale hostinec. Ze svých míst jsme měli výhled na široké nádvoří lemované vyřezávanými a pozlacenými pilíři. Naši sluhové, pážata a panoši pobíhali sem a tam a chystali vše potřebné k tomu, abychom se svým zlotřilým nepřátelům hrozně pomstili! Na protější straně nádvoří stály stáje, v nichž byli ustájeni nejen nejkrásnější oři v Anglii, ale i tři jednorožci, které jeden můj elfí bratranec bral do Svaté země, aby na nich mohl nepřátele probodnout skrznaskrz. U stolu s námi sedělo několik talentovaných mágů. Ti vůbec nepřipomínali ty hrůzy, které dnes pokládají za mágy. Nejenže vynikali ve svém umění, ale byli stejnou měrou pohlední! Ptactvo nebeské naslouchalo každičkému jejich příkazu. Deště i řeky byly jejich služebníky. Severní vítr, Jižní vítr atd. atd. existovaly jen proto, aby jim dělaly pomyšlení. Stačilo, aby rozpřáhli ruce, a města se rozpadala na prach či z něj zase celá povstala! Jaký je to protiklad k tomu hroznému dědkovi, který sedává v zaprášené místnosti, mumlá si pro sebe a obrací stránky kdovíjakého prastarého foliantu!" Gentleman zamyšleně rozžvýkal sousto baziliščího frikasé. "Ten druhý píše knihu," pronesl.
"To jsem slyšel, pane. Byl jste se na něj v poslední době podívat?"
Gentleman se zamračil. "Já? Neslyšel jste mě snad před chvilkou, když jsem ty mágy označil za nejhloupější a nejodpornější muže v Anglii? Ne, od té doby, co odjel z Londýna, ho vídám nanejvýš dvakrát či třikrát týdně. Pera na psaní si seřezává starým kapesním nožíkem, jenže hrot má vždycky hranatý. Já osobně bych se styděl používat tak otlučený a starý perořízek, ale tihle mágové strpí spoustu nechutností, nad nimiž bychom se my dva jen otřásli odporem! Někdy se do psaní tak zabere, že úplně zapomene přiříznout si pero, a pak mu inkoust cáká na papír a do kávy a on si toho vůbec nevšímá."
Stephena zarazilo, jak je gentleman, jenž žije v částečně zchátralém sídle obklopeném strašidelnými kostmi z dávných bitev, citlivý na nepořádek u jiných. "A čím se ta jeho kniha zaobírá?" zeptal se.
"Jaký na to máte názor?"
"Ta kniha je velice zvláštní! Popisují se v ní všechny důležité okamžiky, kdy se naše rasa objevila v této zemi. Líčí se tam, jak jsme zasáhli do britských dějin pro dobro Británie a větší slávu jejích obyvatel. Ustavičně se tam hlásá názor, že je nadevše žádoucí, aby nás mágové tohoto věku neprodleně vyvolali a na kolenou nás poprosili o pomoc. Chápete to, Stephene? Já tedy ne. Když jsem si přál přivést do svého domu anglického krále a všemožně se mu tam zdvořile věnovat, tentýž mág můj úmysl zmařil. Připadalo mi, že mě svým chováním při té příležitosti zamýšlel urazit!"
"Podle mě, pane," nadhodil Stephen jemně, "možná tak úplně nepochopil, kdo či co jste."
"Ach! Kdo dokáže určit, co tihle Angličané chápou? Jejich myšlení je tak osobité! Nikdy nevíte, co si myslí! Obávám se, že to poznáte na vlastní kůži, Stephene, až se stanete jejich králem!"
"Vážně netoužím po tom, abych se kdekoli stal králem, pane."
"Až se stanete králem, Stephene, budete na to mít úplně jiný náhled. Vás jen rmoutí pomyšlení na to, že přijdete o Ztracenou naději a všechny své přátele. Nemějte v tomto ohledu žádných obav! I mne by sklíčilo, kdybych si myslel, že nás dva vaše povýšení rozdělí. Já ale nepokládám za nutné, abyste trvale přebýval v Anglii jen proto, že jste jejím vladařem. Po člověku tak vybraného vkusu nemůže nikdo chtít, aby v tak nudné zemi strávil déle než týden. Týden je víc než dost!"
"Ale co moje povinnosti, pane? Pokud tomu dobře rozumím, králové mívají spoustu práce, a jakkoli po královském trůnu v nejmenším neprahnu, nechtěl bych…"
"Drahý Stephene!" zvolal gentleman srdečně, ale pobaveně. "Na to tu máme senešaly! Oni ať se zaobírají všemi těmi nudnými vládními záležitostmi, zatímco vy se mnou zůstanete ve Ztracené naději a budete se těšit z obvyklých kratochvílí. Vracet se sem budete jen občas, abyste vybrané daně a tributy od podmaněných národů uložil do banky. Jistě, bude prozíravé čas od času zůstat v Anglii tak dlouho, než se namaluje váš portrét, aby vás vaši poddaní mohli ještě víc zbožňovat. Někdy můžete všem nejkrásnějším dámám v zemi laskavě povolit, aby se seřadily do fronty, políbily vám rukua zamilovaly se do vás. Když pak dokonale zvládnete veškeré své povinnosti, budete se moci s čistým svědomím vrátit za lady Poleovou a za mnou!" Gentleman se odmlčel a na své poměry se hluboce zamyslel.
"Byť se musím přiznat," prohlásil nakonec, "že moje potěšení z krásné lady Poleové již není ani zdaleka tak pronikavé jako na začátku. Jiná dáma se mi líbí mnohem více. Je jen prostředně hezká, ale vady na kráse více než vyváží její elán a roztomilá konverzace. A tahle druhá dáma má oproti lady Poleové jednu velkou výhodu. Jak oba víme, Stephene, lady Poleová se v souladu s dohodou s tím mágem musí z mého domu vracet, byť by ho navštěvovala sebečastěji. Ale u téhle dámy nebude žádná taková hloupá smlouva potřeba. Jakmile ji získám, už si ji navždy budu moci podržet po svém boku!"

Stephen si povzdychl. Pomyšlení na nějakou další nebožačku navždy uvězněnou ve Ztracené naději ho dokázalo naprosto zdrtit. Na druhou stranu by bylo pošetilé předpokládat, že by tomu dokázal jakkoli zabránit, snad by toho však dokázal využít ku prospěchu lady Poleové. "V tom případě, pane," ozval se uctivě, "nemohl byste lady Poleovou zbavit jejího zaklení? Vím, že jejího manžela a přátele by velmi potěšilo, kdyby se k nim vrátila."
"Hmm, já ale budu lady Poleovou vždy považovat za velice žádoucí přínos všem našim zábavám. Krásná žena je vždy dobrá společnost a pochybuji, že by se jí co do krásy vyrovnala kterákoli Angličanka. S ní se může srovnávat jen hrstka elfek ve Férii. Ne, váš návrh je naprosto neproveditelný. Ale abychom se vrátili k předchozímu tématu. Musíme se usnést na plánu, kterak vytrhnout tuto dámu z jejího domova a odnést ji do Ztracené naděje. Vím, Stephene, že mi budete pomáhat ještě dychtivěji, když vám prozradím, že odstranění této dámy z Anglie považuji za naprosto zásadní pro náš cíl udělat z vás krále. Pro naše nepřátele to bude hrozná rána! Uvrhne je to do naprostého zoufalství! Vyvolá to mezi nimi hádky a rozbroje. Ach ano! Nám to přinese samé výhody a jim jen samé nevýhody! Kdybychom udělali méně, zpronevěřili bychom se svým vznešeným povinnostem!"
Stephen se v gentlemanových řečech nedokázal moc dobře zorientovat. Mluvil gentleman o jedné z princezen na Windsorském hradě? Bylo dobře známo, že král zešílel, když jeho nejmladší a nejoblíbenější dcera zemřela. Třebas gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí předpokládal, že ztráta další princezny by ho mohla zabít nebo připravit o rozum další členy královské rodiny.
"Tak a teď, drahý Stephene," oslovil ho gentleman, "před námi stojí otázka: jak sem tu ženu dostat, aniž by si toho kdokoli všiml - obzvláště pak mágové!" Chvíli o tom uvažoval. "Už to mám! Přineste mi kus rašeliništního dubu!"
"Cože, pane?"
"Musí mít zhruba stejný obvod jako vy a na výšku mi sahat ke klíční kosti."
"Rád bych vám to hned přinesl, pane. Jen nevím, co je to rašeliništní dub."
"Prastarý kus dřeva, který po nespočetná staletí ležel v rašeliništi!"
"Pak se obávám, pane, že v Londýně nejspíš žádný nenajdeme. Tady žádná rašeliniště nejsou."
"Pravda, pravda." Gentleman sebou zase praštil do křesla a zíral do stropu, zatímco ten zapeklitý problém zvažoval ze všech stran.
"Nehodilo by se pro vaše účely jakékoli jiné dřevo?" zeptal se Stephen. "V Gracechurch Street sídlí obchodník se dřevem, který dle mého skrovného mínění…"
"Ne, ne," zavrtěl hlavou gentleman, "to se musí udělat…"
V tom okamžiku zažil Stephen nesmírně zvláštní pocit: jakási síla ho vytrhla z křesla a postavila na nohy. V tomtéž okamžiku kavárna zmizela a nahradilo ji černočerné prázdno mrazivé jako led. Ačkoli neviděl vůbec nic, Stephenovi se zdálo, že se nachází v rozlehlém otevřeném prostoru. Kolem uší mu vyl ostrý vítr a hustý déšť jako by na něj padal ze všech směrů najednou, "…pořádně," navázal gentleman nezměněným tónem. "Tady někde se dá najít vynikající rašeliništní dub. Aspoň myslím, že si matně vzpomínám…" Jeho hlas, který zněl poblíž Stephenova pravého ucha, se přesunul dál. "Stephene!" zavolal, "vzal jste s sebou štychovnici, rašelinovou motyku a želízko?"
"Cože, pane? Co to má být, pane? Ne, pane. Nic z toho jsem s sebou nevzal. Popravdě řečeno jsem ani nepochopil, že někam půjdeme." Stephen zjistil, že jeho nohy vězí až po kotníky ve studené vodě. Pokusil se poodstoupit. Země se okamžitě a velice znepokojivě zakymácela a Stephen se nečekaně propadl až do půli lýtek. Vyjekl.
"Mmm?" ozval se gentleman.
"Ehm… v životě bych si nedovolil vás rušit, pane. Zdá se ale, že mě země polyká."
"Taky je to močál," vysvětlil mu gentleman ochotně.
"Rozhodně z toho jde strach." Stephen se snažil napodobit gentlemanův klidný, nezaujatý tón. Moc dobře věděl, že gentleman přikládá velkou váhu důstojnosti v každé situaci, a obával se, že pokud mu dá najevo, jak je vyděšený, gentlemana to s největší pravděpodobností znechutí, odejde pryč a nechá ho, aby se v bažině utopil. Pokusil se pohnout, ale zjistil, že pod nohama nemá nic pevného. Zamával zoufale rukama, skoro upadl, jeho úsilí však mělo jediný výsledek: ještě víc zajel nohama do řídkého bahna. Znovu zaječel. Močál vydal řadu nepříjemných savých zvuků.
"Ach bože! Dovolil bych si poznamenat, že se pomalu potápím, pane. Ach!" Začal se propadat na stranu. "Často jste s laskavostí sobě vlastní vyjadřoval náklonnost k mé maličkosti, pane, a tvrdil jste, že mé společnosti dáváte přednost před společností kohokoli jiného. Kdyby vás to nějak nezatěžovalo, dal byste se přesvědčit a zachránil mne z tohoto příšerného močálu?"
Gentleman se neobtěžoval odpovědět. Místo toho Stephena magická síla vytáhla z bažiny a postavila na nohy. Strachy byl celý zesláblý a rád by si býval lehl, jenže se neodvažoval pohnout. Půda vypadala docela pevná, byla však nepříjemně mokrá a on neměl ponětí, kde začíná bažina.
"Milerád bych vám pomohl, pane," zavolal do tmy, "ale neodvažuji se pohnout ze strachu, že bych opět zapadl do močálu!"
"Na tom nesejde," opáčil gentleman. "Popravdě řečeno nám nezbývá než čekat. Rašeliništní dub lze nejsnáze objevit za úsvitu."
"Ale úsvit přijde přinejlepším až za devět hodin!" vykřikl Stephen zděšeně.
"Přesně tak! Tak se posadíme a budeme čekat."
"Tady, pane? Ale vždyť je tu hnusně. Tma, zima, prostě hrůza!"
"Svatá pravda! Je to nanejvýš nepříjemné!" přitakal gentleman s protivným klidem. Pak se odmlčel a Stephen se mohl jen dohadovat, že si za svým šíleným plánem čekat do úsvitu stojí.
Na Stephena foukal ledový vítr, byl provlhlý až do morku kostí, tma ho tiskla a dlouhé hodiny ubíhaly jen mučivě pomalu. Nečekal, že by dokázal usnout, ale v průběhu noci se přece jen ve svém utrpení dočkal malé úlevy. Ne že by úplně usnul, ale začaly se mu zdát sny.

Ve snu odešel do spíže pro kus báječného vepřového závinu. Když ale závin rozkrojil, zjistil, že v něm moc vepřového není. Většinu vnitřku totiž zabíralo město Birmingham. Uvnitř krusty dýmaly výhně a kovárny a duněly parní stroje. Jeden občan, už od pohledu slušný člověk, vyšel z části, kterou Stephen odkrojil, a když mu padl zrak na Stephena, řekl…
V tom okamžiku do Stephenova snu vtrhla pronikavá, lkavá melodie - pomalá, smutná píseň v neznámém jazyce, a aniž by se Stephen vzbudil, došlo mu, že gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí zpívá.
Všeobecně platí, že když začne člověk zpívat, jeho písně si krom dalších lidí nikdo jiný nevšimne. Platí to i pro mimořádně krásnou píseň. Jiní lidé mohou být jeho technikou uchváceni, ale ostatními tvory to víceméně ani nehne. Třebas se na něj podívá kočka či pes; pokud má výjimečně inteligentního koně, může se to zvíře na chvíli přestat pást, ale to je vše. Když se však rozezpíval elf, naslouchal mu celý svět. Stephen cítil, jak mraky zpomalují svůj běh oblohou; cítil, jak se spící kopce přesouvají a šepotají; cítil, jak tančí studené mlhy. Poprvé mu došlo, že svět vůbec není němý, ale že jen čeká, až na něj někdo promluví jazykem, kterému on rozumí. V elfově písni země poznala jména, kterými si sama říkala.
Stephen začal znovu snít. Tentokrát se mu zdálo, že kopce kráčejí a obloha pláče. Přišly k němu stromy, oslovily jej a řekly mu svá tajemství i to, zdali je může či nemůže považovat za přátele či nepřátele. Důležité osudy byly skryté uvnitř oblázků a zkroucených listů. Zdálo se mu, že všechno na světě - kameny a řeky, listí a oheň - má účel, jejž hodlá bezezbytku naplnit, rovněž však pochopil, že někdy je možné přesvědčit věci, aby sledovaly jiný Účel.
Vzbudil se za rozbřesku. Nebo spíš za rozbřesku svého druhu. Světlo bylo mdlé, tlumené a jedinečně smutné. Všude kolem nich se zvedaly mohutné šedé tísnivé kopce a mezi nimi se rozkládal černý močál. Stephen v životě neviděl krajinu, která by v jediném okamžiku dokázala uvrhnout diváka do naprostého zoufalství.
"Předpokládám, že tohle je jedno z vašich království, pane?" nadhodil.
"Jedno z mých království?" vykřikl gentleman překvapeně. "Ani v nejmenším! Tohle je Skotsko!"
Gentleman zničehonic zmizel a za okamžik se objevil s plnou náručí nářadí. Držel v ní sekyrku a zaostřenou tyč a tři nástroje, které Stephen v životě neviděl. Jeden se trochu podobal motyčce, druhý trošku rýči a poslední byl velice zvláštní, cosi mezi rýčem a kosou. Všechny je podal Stephenovi, jenž si je překvapeně prohlížel. "Jsou nové, pane, když tak jasně září?"
"Je jasné, že pro takový magický podnik nemůžeme použít nástroje z obyčejného kovu. Tyto jsou vyrobeny ze slitiny rtuti a hvězdného svitu. A teď, Stephene, musíme najít kus země, kam nepadla rosa - když tam začneme kopat, jistě najdeme rašeliništní dub!"
Po celé délce údolí se na stéblech trávy a pestrých rašeliništních kytičkách třpytila rosa. Stephenovy šaty, ruce i vlasy se sametově, šedě leskly a obvyklý třpyt gentlemanových vlasů - jež byly pozoruhodné za všech okolností - umocňovaly jiskry miliónů krůpějí vody. Vypadalo to, jako by měl svatozář zdobenou drahokamy.
Gentleman kráčel pomalu údolím, oči upřené na zem. Stephen šel za ním.
"Á!" zvolal gentleman. "Tady to máme!"
Stephen opravdu nedokázal říct, jak na to gentleman přišel.
Stáli uprostřed rašeliniště na místě, jež se nijak nelišilo od zbytku údolí a jež se ani nedalo najít podle charakteristického stromu či skály. Gentleman však sebejistě rázoval, dokud nedošel k mělkému dolíku. Uprostřed dolíku se nacházel široký a dlouhý pruh, kam nepadla žádná rosa.
"Kopejte tady, Stephene!"
Gentleman toho o technice kopání rašeliny věděl překvapivě hodně. A ačkoli sám nepřiložil ruku k dílu, důkladně Stephena poučil, jak jedním nástrojem odříznout svrchní vrstvu trav a mechu, jak druhým nástrojem odkopat rašelinu a třetím vyzvednout jednotlivé kusy.
Stephen nebyl na těžkou práci zvyklý, takže brzy lapal po dechu a bolelo ho celé tělo. Naštěstí nemusel kutat příliš hluboko, aby narazil na něco mnohem tužšího než rašelina.
"A!" vykřikl gentleman velice potěšené. "Tohle je rašeliništní dub. Výborně! Nyní odkopejte rašelinu kolem něj, Stephene!"
To se snadněji řeklo, než udělalo. I když Stephen odkopal dost rašeliny, aby se rašeliništní dub dostal na vzduch, pořád se dalo jen těžko rozeznat, co je dub a co rašelina - obojí bylo černé, mokré a z obojího prosakovala voda. Po odkopání další rašeliny dospěl k závěru, že i když tomu gentleman říká špalek, jde o celý strom.
"Nemohl byste to vyzvednout kouzlem, pane?" zeptal se.
"To ne. Skutečně ne! Budu toho po tomhle dřevu hodně chtít, tudíž je naší povinností usnadnit mu co možná nejvíc jeho přechod z močálu do širého světa! Teď si, Stephene, vezměte tuhle sekyrku a usekněte kus tak vysoký, aby mi sahal ke klíční kosti. Pak ho s pomocí zaostřené tyče a želízka vyzvedněte!"
Dotáhnout tento úkol do konce jim zabralo ještě tři hodiny. Stephen dřevo osekal na požadovanou výšku, ale vyprostit ho z močálu byla práce přinejmenším pro dvě osoby, a tak musel gentleman sejít do bahnité páchnoucí díry k němu a společně tedy špalkem cloumali, tahali ho a zvedali.
Když se jim to konečně povedlo, Stephen naprosto vyčerpaný padl na zem, zatímco gentleman si špalek potěšené prohlížel.
"Nu," prohlásil, "tak to bylo mnohem lehčí, než jsem si představoval."
Stephen se zničehonic opět ocitl v horní místnosti kavárny Jeruzalém. Podíval se na sebe a pak na gentlemana. Sváteční šaty měli rozedrané na cáry a byli od hlavy až k patě zacákaní bahnem.
Poprvé si rašeliništní dub mohl pořádně prohlédnout. Dřevo černé jako noc mělo velice jemné letokruhy a prosakovala z něj černá voda.
"Než ho vysušíme, nebude nám k ničemu," poznamenal Stephen.

"Naopak!" usmál se gentleman od ucha k uchu. "Pro moje účely výborně poslouží tak, jak je!"

43
PODIVUHODNÉ DOBRODRUŽSTVÍ
PANA HYDA
Prosinec 1815

J
ednou ráno v prvním prosincovém týdnu zaklepal Jeremy na dveře Strangeovy knihovny v Ashfairu a zeptal se ho, zda by si neudělal pár minutek času na pana Hyda, který jej tímto snažně prosí o rozhovor. Strangeovi to vyrušení moc velkou radost věru neudělalo. Na venkově si v tichu a osamění začal libovat skoro tak jako Norrell. "No tak dobře!" zahuhlal.
Zdržel se jen chviličku - dopsal odstavec, vyhledal si tři čtyři věci v životopisu Valentina Greatrakese, osušil papír pijákem, opravil pár pravopisných chyb, znovu přiložil piják a pak už si to bez prodlení namířil do salónu.
U krbu seděl pán a zamyšleně hleděl do plamenů. Byl to od pohledu rázný a činorodý padesátník, oblečený v solidních statkářských šatech, na nohou pak měl neméně solidní boty. Na stolku vedle něj stála sklínka s vínem a talířek se sušenkami. Jeremy očividně dospěl k názoru, že návštěvník tu seděl již dost dlouho na to, aby potřeboval občerstvit.
Pan Hyde a Jonathan Strange byli celý život sousedé, ovšem kvůli výrazně odlišnému osudu i zálibám se nikdy nestali víc než letmými známými. Nyní se popravdě řečeno viděli poprvé od té doby, co se Strange stal mágem.
Potřásli si rukou.
"Odvážil bych se tvrdit, pane," začal pan Hyde, "že si nejspíš lámete hlavu, co mě v takovém počasí přivádí k vašemu prahu."
"Počasí?"
"Ano, pane. Je velmi špatné."
Strange se zadíval z okna. Vysoké kopce obklopující Ashfair halil sníh. Pod jeho tíhou se prohýbala každá větev, každá větévka. Mráz a mlha jako by obarvily na bílo i sám vzduch.
"Vida, máte pravdu. Nějak jsem si nevšiml. Od neděle jsem nevytáhl paty z domu."
"Podle vašeho sluhy jste prý zcela zabraný do studia. Omlouvám se, že vás vyrušuji, ale musím vám říct něco, co nesnese odkladu."
"Ach! Nemusíte se mi tu nijak ospravedlňovat. A co váš…" Strange se odmlčel a pokusil se vzpomenout, zdali má pan Hyde manželku, děti, sourozence či přátele. Zjistil, že o tom neví vůbec nic. "Statek," dořekl. "Jestli si dobře vzpomínám, stojí u Astonu."
"Blíž je Clunbury."
"Clunbury. Ano."
"Já se mám dobře, pane Strangi, jen se mi… před třemi dny přihodilo cosi znepokojujícího. Od té doby jsem pořád přemýšlel, jestli za vámi nemám zajít a promluvit si o tom. Poradil jsem se se svými přáteli a ženou a všichni se shodli na tom, že bych se vám měl svěřit s tím, co jsem viděl. Před třemi dny jsem se na velšské straně hranice v obchodní záležitosti setkal s Davidem Evansem - toho nejspíš znáte, ne, pane?"
"Znám ho od vidění, nikdy jsem s ním ale nemluvil. Tuším, že Ford ho zná." (Ford byl správce, který se staral o veškeré obchodní záležitosti Strangeova panství.)
"Nuže, pane, s Davidem Evansem jsem všechno dojednal do dvou hodin odpoledne a chtěl jsem se co nejdříve dostat domů. Všude kolem ležela sněhová peřina a cesty odsud až do Llanfair Waterdinu byly ve velice špatném stavu. Vy to nejspíš nevíte, pane, ale Evansův dům stojí na vysokém kopci, na západ je odtamtud vidět hodně daleko, a sotva jsme spolu vyšli ven, spatřili jsme, jak se k nám ženou bachratá sivá mračna plná sněhu. Paní Evansová, tedy Daveyho matka, na mne naléhala, ať u nich zůstanu a vrátím se až nazítří, ale my jsme to s Evansem probrali a shodli jsme se, že všechno dobře dopadne, pokud hned vyrazím a namířím si to domů co možná nejkratší cestou - jinými slovy, že bych se měl vydat k Valu a projet přes hranici do Anglie, ještě než mě dostihne bouřka."
"K Valu?" zamračil se Strange. "To je hodně strmá cesta - dokonce i v létě -, a kdyby se vám tam něco stalo, široko daleko není ani živáčka. Já osobně bych to asi nezkoušel. Ale vy zase budete tyhle kopce a jejich nálady znát lépe než já."
"Možná jste moudřejší, než jsem tehdy byl já, pane. Jak jsem jel k Valu, začal foukat silný, prudký vítr a zvířil napadlý sníh. Ten sníh ulpíval v srsti koně i na mém zimníku, takže když jsem se zadíval dolů, byli jsme oba bílí jako úbočí, bílí jako povětří. Bílí jako všechno. Vítr ze sněhu utvářel strašidelné postavy, a tak se mi zdálo, že mě obklopují vířící přízraky a zlí duchové a džinové z pohádek tisíce a jedné noci. Chudák kůň - a není to nijak nervózní zvíře - se taky každou chvíli lekal. Jak si dokážete představit, z celého srdce jsem začínal litovat, že jsem pohrdl pohostinstvím paní Evansové - a vtom jsem zaslechl vyzvánění zvonu."
"Zvonu?" opakoval Strange.
"Ano, pane."
"Ale kde by se tam mohl vzít zvon?"
"Máte pravdu, v té pustině žádný není. A je úplný zázrak, že jsem přes odfrkávání koně a skučení větru vůbec něco slyšel."
Strange předpokládal, že pan Hyde si dozajista přišel nechat vysvětlit ten podivný zvon, a začal mluvit o magickém významu zvonů: jak se zvonů využívalo na ochranu proti elfům a dalším zlým duchům a jak zlotřilého elfa občas zahnalo vyzvánění kostelního zvonu. A přece bylo zároveň dobře známo, že elfové milují zvony; elfí kouzlo často

doprovázelo vyzvánění a zvon se rovněž často ozýval, když se objevili elfové. "Vysvětlit tento divný rozpor nedokážu," prohlásil. "Teoretičtí mágové si jím lámou hlavu už celá staletí."
Pan Hyde tomuto proslovu zdvořile a podle všeho i velmi pozorně naslouchal. Když Strange skončil, pan Hyde navázal: "Ale to vyzvánění bylo jen začátek, pane."
"Aha!" řekl Strange trochu otráveně. "Tak dobře. Pokračujte."
"Vyjel jsem na kopec už tak vysoko, že jsem viděl Val táhnoucí se po jeho vršku a kromě něj ještě pár ohnutých stromů a nějaké polorozpadlé kamenné zdi. Zadíval jsem se na jih a spatřil, jak ke mně podél Valu velmi rychle kráčí nějaká paní…"
"Paní!"
"Viděl jsem ji velice zřetelně. Vlasy měla rozpuštěné a vítr jí je zvedal, až se jí ovíjely kolem hlavy." Pan Hyde posunkem naznačil, jak vlasy poletovaly ve vzduchu zhoustlém sněhem. "Myslím, že jsem na ni zavolal. Vím, že otočila hlavu a zadívala se na mě, nezastavila však ani nezvolnila krok. Znovu se odvrátila a rázovala podél Valu se všemi těmi sněžnými přízraky kolem sebe. Měla na sobě jen černé šaty. Žádnou šálu, ani lehký plášť. A v tom okamžiku jsem se o ni začal hodně bát. Napadlo mě, že se jí muselo přihodit něco strašného. A tak jsem pobídl to svoje nebohé zvíře, aby co nejrychleji vyrazilo do svahu. Snažil jsem se při tom nespouštět tu ženu z očí, ale vítr mi pořád vháněl vločky do očí. Když jsem se dostal k Valu, nebylo už po ní ani vidu. A tak jsem jezdil kolem Valu, tam a zase zpátky. Hledal jsem a křičel, až jsem úplně ochraptěl - věděl jsem, že musela upadnout za nějakou kupu kamení či návěj, nebo zakopnout o králičí noru. Anebo ji možná odvezl právě ten člověk, který se dopustil toho zločinu."
"Zločinu?"
"Měl jsem za to, pane, že ji k Valu musel unést člověk, který jí chtěl ublížit. Dneska se dějí hrozné věci."
"Vy jste tu ženu znal?"
"Ano, pane."
"Kdo to byl?"

"Paní Strangeová."
Na chvíli se rozhostilo ticho.
"Ale to není možné," prohlásil Strange zmateně. "Pane Hyde, kdyby se paní Strangeové přihodilo cokoli znepokojujícího, myslím, že by mi to někdo řekl. Nejsem zas tak zabraný do svých knížek. Je mi líto, pane Hyde, ale mýlíte se. Ta chudinka nebyla paní Strangeová."
Pan Hyde zavrtěl hlavou. "Kdybych viděl vás, pane, v Shrewsbury nebo Ludlowu, možná bych vás hned nepoznal. Ale otec paní Strangeové byl sedmačtyřicet let vikář mé farnosti. Paní Strangeovou - tehdy ještě slečnu Woodhopovou - znám od jejích prvních krůčků u kostela v Clunbury. Býval bych ji poznal, i kdyby se na mě nepodívala. Poznal bych ji podle postavy, podle chůze, podle všeho."
"Co jste udělal, když se vám ta žena ztratila z očí?"
"Jel jsem hned sem - ale váš sluha mě nechtěl pustit dovnitř."
"Jeremy? Ten muž, se kterým jste před chvilkou mluvil?"
"Ano. Řekl mi, že paní Strangeová je uvnitř a že je v naprostém bezpečí. Přiznávám, že jsem mu nevěřil, a tak jsem obešel dům a nakukoval do všech oken, dokud jsem ji nespatřil usazenou na pohovce právě v této místnosti." Pan Hyde ukázal na dotyčnou lenošku. "Měla na sobě bleděmodré šaty - vůbec nic černého."
"Na tom není nic pozoruhodného. Paní Strangeová nikdy černou nenosí. Mladým ženám podle mě tahle barva vůbec nesluší."
Pan Hyde zavrtěl hlavou a zamračil se. "Pane, kéž bych vás dokázal přesvědčit o tom, co jsem spatřil. Vidím ale, že to nejde."
"A kéž bych vám to já dokázal objasnit. Ale nejde to."
Na rozloučenou si potřásli rukou. Pan Hyde se na Strange vážně zadíval a řekl: "Nikdy jsem jí nepřál nic zlého, pane Strangi. Jsem nesmírně rád, že se jí nic nestalo."
Strange se lehce uklonil. "A my už se postaráme, aby tomu tak bylo i nadále."
Za panem Hydem zaklaply dveře.
Strange chvíli počkal a pak šel najít Jeremyho. "Proč jsi mi zatajil, že už tu jednou byl?"
Jeremy si výsměšně odfrkl. "Ještě abych vás otravoval s takovými pitomostmi! Ženský v černým, co se producírujou ve vánici!"
"Doufám, že jsi k němu nebyl příliš hrubý."
"Já, pane? To tedy ne!"
"Třeba byl opilý. Ano, to by mohlo být ono. Troufám si tvrdit, že s Davidem Evansem úspěšný obchod zapili."
Jeremy se zamračil. "To asi ne, pane. David Evans je metodistický kazatel."
"Vida! No tak dobře, asi máš pravdu. A ono se to taky opilecké halucinaci moc nepodobá. Něco takového by si člověk mohl představovat, kdyby si přečetl román paní Radcliffové a potom vykouřil opium."
Přesto Hydova návštěva vyvedla Strange z rovnováhy. Pomyšlení na Arabelu - i na ideální, imaginární Arabelu - ztracenou ve sněhu a bloudící po kopcích ho znepokojovalo. Nemohl si pomoci, připomínalo mu to jeho vlastní matku, která se často sama procházela po stejných kopcích, aby aspoň na chvíli zapomněla na muka nešťastného manželství, a která se za bouře nachladila a umřela.

Ještě téhož dne prohodil k Arabele při večeři: "Dnes jsem mluvil s Johnem Hydem. Prý tě minulé úterý viděl ve sněhové vánici kráčet podél Valu."
"Ne!"
"Ano."
"Chudák! Muselo ho to pořádně vyděsit."
"To ano.
"Až přijede Henry, rozhodně se za Hydovými podívám."
"Když přijede Henry, jako bys chtěla navštívit všechny lidi ve Shropshiru," poznamenal Strange. "Doufám, že nebudeš zklamaná."
"Zklamaná! Co tím myslíš?"
"Jen to, že počasí nestojí za nic."
"Tak řekneme Harrisovi, aby nás vezl pomalu a opatrně, jenže to on by udělal tak jako tak. A Starling je velice spolehlivý kůň. To už by musela být spousta sněhu a ledu, aby se vylekal, toho jen tak něco nerozhází. Krom toho je tu pár lidí, které Henry musí navštívit - lidi, které by opravdu mrzelo, kdyby za nimi nezajel. Jenny a Alwen - dva staří otcovi sloužící. Nemluví o ničem jiném než o Henryho příjezdu. Naposledy ho viděli před pěti lety a za dalších pět let tu už nejspíš nebudou, chudáčci."
"No dobře! No dobře! Já jen řekl, že by mohlo být špatné počasí. Nic víc.
Ale ono na tom bylo víc. Strange věděl, že si Arabela od té návštěvy hodně slibuje. Od svatby vídala svého bratra jen vzácně. V domě na Soho Square se neukazoval tak často, jak by si ona představovala, a když už jednou přijel, nikdy nezůstal tak dlouho, jak by si přála. Ale tahle vánoční návštěva vzkřísí jejich předchozí důvěrný vztah. Budou spolu v prostředí, které vyvolává tolik vzpomínek na jejich dětství, a Henry slíbil, že se zdrží skoro měsíc.
Henry přijel a zpočátku se zdálo, že se veškerá Arabelina nejvroucnější přání naplní. První rozhovor u večeře byl velice živý. Henry měl spoustu novinek o Great Hitherdenu, vesnici v Northamptonshiru, kde působil jako farář.
Great Hitherden byl velká vzkvétající vesnice. V okolí žilo několik urozených rodin. Henryho velmi blažilo, jaké vážnosti se tam těší jeho úřad. Dlouhé vyprávění o svých přátelích, jejich večírcích a plesech ukončil slovy: "Ale nemyslete si, že zanedbáváme dobročinnou práci. Naše společenství je velice aktivní. Pořád je potřeba vynakládat spoustu práce a mnoho lidí žije v nuzných podmínkách. Především jsem navštívil chudou, nemocemi prolezlou rodinu a v chalupě jsem už narazil na slečnu Watkinsovou, jak rozdává peníze i dobré rady. Slečna Watkinsová je mladá dáma s velkým srdcem." Tady se odmlčel, jako by očekával, že někdo něco řekne.
Strange vypadal rozpačitě a pak najednou jako by se mu rozsvítilo. "Promiňte, Henry, teď si asi myslíte, že vás neposloucháme příliš pozorně. O slečně Watkinsové jste se zmínil už pětkrát během deseti minut a ani já, ani Arabelka jsme se jedinkrát nechytili. Oba jsme dnes večer trošku pomalí - to dělá to studené velšské povětří - člověku v něm mrzne mozek -, ale když mi teď došly vaše náznaky, milerád vás zahrnu otázkami. Má plavé, nebo černé vlasy? Snědou, nebo bledou pleť? Dává přednost pianu či harfě? Které knihy patří k jejím nejoblíbenějším?"
Henry vytušil, že si z něj Jonathan utahuje, a tak se zakabonil a bylo vidět, že nejradši by o té slečně nepromluvil už ani slova.
Arabela střelila po svém manželovi studeným pohledem, začala se vyptávat mnohem jemněji a brzy z Henryho dostala následující informace - že slečna Watkinsová přibyla do Great Hitherdenu teprve nedávno - že její křestní jméno zní Sofronie - že bydlí u svých poručníků, pana a paní Swoonfirstových (svých vzdálených příbuzných) - že ráda čte (byť Henry nedokázal říci, co přesně) - že z barev má nejraději žlutou - a že obzvláště nesnáší ananas.
"A jak vypadá? Je hezká?" zeptal se Strange.
Z té otázky byl Henry očividně nervózní.
"Slečnu Watkinsovou nepovažuje okolí za žádnou krásku, to ne. Když ji ale poznáte blíž, víte, právě to má cosi do sebe. Někteří muži či ženy se vám třeba zpočátku zdají vyloženě nevzhlední a pak vám po delší známosti připadnou bezmála krásní. Vzdělání, hezké způsoby a laskavá povaha - to vše k manželovu štěstí nejspíš přispěje více než pouhá pomíjivá krása."
Jonathana i Arabelu tento projev trochu překvapil. Po chvilce ticha se Strange zeptal: "Co peníze?"
Henry tiše zazářil. "Deset tisíc liber."
"Ale Henry!" zvolal Strange.
Když se později ocitli sami, Jonathan prohodil k Arabele: "Já myslím, že bychom Henrymu měli blahopřát, tohle si zařídil náramně chytře. On tu ženu objevil dřív než kdokoli jiný. Předpokládám, že se zrovna netopila v nabídkách - něco na její tváři či postavě ji chrání před všeobecným obdivem."
"Podle mě tu ale nejde jen o peníze," mínila Arabela, která měla sklon svého bratra bránit. "Myslím, že v sobě museli nalézt zalíbení. Jinak by to Henryho ani nenapadlo."
"Tak to nejspíš ano," přisvědčil Strange. "Henry je výborný chlapík. A jak víš, já se navíc do takových věcí nikdy nepletu."
"Ty se usmíváš," durdila se Arabela, "ale na to nemáš žádné právo. Já jsem svého času byla stejně chytrá jako Henry. S tím tvým dlouhým nosem a nepříliš laskavou povahou žádnou ženskou ani nenapadlo, že by si tě mohla vzít, teprve až mě."
"To je pravda," připustil Strange zamyšleně. "Na to jsem zapomněl. Tuhle vadu máme v rodině."
Nazítří Strange zůstal v knihovně, zatímco Arabela s Henrym odjeli na návštěvu k Jenny a Alwenovi. Ale potěšení z prvních pár dní netrvalo dlouho. Arabela brzy zjistila, že toho s bratrem už nemá moc společného. Henry prožil posledních sedm let v malé vesnici na venkově. Ona naopak byla v Londýně, kde měla příležitost sledovat zblízka některé z nejdůležitějších událostí posledních let. Těšila se přátelství hned několika ministrů. Znala se s premiérem a

několikrát tančila s vévodou z Wellingtonu. Viděla se s královskými vévody, poklonila se princeznám, a kdykoli zavítali do Carlton House, mohla se spolehnout, že se od prince regenta dočká úsměvu a vlídného slova. A rozumělo se samo sebou, že se znala se všemi lidmi, kteří hráli nějakou roli ve slavné obrodě anglické magie.
Ovšem zatímco ona projevovala velký zájem o všechny bratrovy novinky, naopak to už neplatilo. Pokud mu líčila život v Londýně, dočkala se od něj pouze zdvořilého "Neříkej?" Když mu jednou vyprávěla o tom, co jí řekl vévoda z Wellingtonu a co mu ona odpověděla, Henry jen nadzvedl obočí a nasadil chladný úsměv - a z jeho výrazu i úsměvu se dalo jasně vyčíst: "Tohle ti nevěřím." Takovéto chování ji ranilo. Nepřipadalo jí, že by se vychloubala - taková setkání byla běžnou součástí jejího londýnského života. Trochu ji bodlo u srdce při pomyšlení, že zatímco ona měla z jeho dopisů radost, jemu se její odpovědi musely zdát nezajímavé a strojené.
Chudák Henry byl také nespokojený. Dům v Ashfairu jako kluk moc obdivoval. Jeho velikost, poloha a velká vážnost jeho vlastníka v okolí Clunu, to vše mu připadalo stejnou měrou báječné. Vždycky se těšil na den, kdy ho Jonathan Strange zdědí a on bude moci do Ashfairu jezdit jako pan Někdo, jako přítel majitele. Když se mu toto přání splnilo, zjistil, že se mu tam příliš nelíbí. Ze srovnání s některými domy, které viděl v uplynulých letech, nevycházel Ashfair nejlépe. Měl skoro tolik lomenic jako oken. Všechny pokoje v něm měly nízký strop a divný tvar. Jeho obyvatelé po mnoho generací umísťovali okna, jak je zrovna napadlo, bez ohledu na vzhled domu - a sama okna byla do jednoho potemnělá, zastíněná růžemi a břečťanem pnoucím se po zdech. Byl to staromódní dům - popravdě řečeno takový dům, ve kterém by se hrdinka z románu nechala ráda pronásledovat, jak se vyjádřil Strange.
Několik domů v okolí Great Hitherdenu prošlo poslední dobou rekonstrukcí a pro dámy a gentlemany s rustikálními sklony byla postavena elegantní nová stavení, a tak - zčásti proto, že si Henry nedokázal cokoli spojeného se svou farností nechat pro sebe, a zčásti proto, že se hodlal v brzké době oženit, tudíž věnoval zvýšenou pozornost zvelebování domácnosti - se nedovedl ovládnout a častoval Strange nevyžádanými radami. Obzvláště ho skličovala poloha stájového dvora, jímž, jak řekl Strangeovi, "…člověk musí projít cestou do jižní části parku a do sadu. Přitom byste ho mohl velice snadno zbořit a zase postavit někde jinde."
Strange mu na tohle nic neodpověděl, místo toho se však znenadání obrátil na svou manželku.
"Drahoušku, doufám, že se ti v tomhle domě líbí? Bohužel mě vůbec nenapadlo se tě na to předtím zeptat. Ale stačí říct a okamžitě se přestěhujeme někam jinam!"
Arabela se zasmála a pravila, že proti domu nemá vážnější výhrady. "A je mi líto, Henry, ale se stájovým dvorem jsem spokojená stejně jako se vším ostatním."
Henry to zkusil znovu. "Jistě ale se mnou budete souhlasit, že by domu velmi pomohlo, kdyby se jednoduše pokácely stromy, co se kolem něj tak tísní a kvůli kterým je v každém pokoji šero? Rostou si, jak chtějí - předpokládám, že tam, kam spadl žalud nebo semínko."
"Cože?" optal se Strange, jehož oči se během pozdější části rozhovoru opět zatoulaly ke knize.
"Ty stromy," řekl Henry.
"Jaké stromy?"
"Tyhle," ukázal Henry z okna na spoustu prastarých a skvostných dubů, jilmů a bříz.
"Jako sousedé jsou ty stromy přímo příkladné. Starají se o sebe a nikdy mne neobtěžovaly. A tak jim budu oplácet stejnou mincí."
"Jenže vám stojí ve světle."
"Stejně jako vy, Henry, a taky jsem si na vás ještě nevzal sekyru."
Popravdě řečeno, ačkoli by Henry na pozemcích a poloze Ashfairu našel lecjaké mouchy, o toto mu ve skutečnosti nešlo. Na domě ho doopravdy znepokojovala všudypřítomná magická atmosféra. Když se Strange začal věnovat magii, nepřikládal tomu Henry velký význam. Zprávy o báječných úspěších pana Norrella se teprve začínaly šířit po království. Zdálo se, že magie je jen o málo víc než esoterická větev historie, zábava pro bohaté gentlemany, kteří nemají co na práci; a Henrymu se nějak stále dařilo nahlížet na ni v tomto světle. Byl pyšný na Strangeovo bohatství, jeho panství, významný rodokmen, ale ne na jeho magii. Vždycky ho trošku vyvedlo z míry, když mu někdo pogratuloval k tomu, že patří do rodiny Druhého největšího mága věku.
Strange měl k Henryho ideálu bohatého anglického gentlemana daleko. Prakticky rezignoval na veškeré činnosti, jimiž si urozené panstvo na anglickém venkově obvykle krátí čas. Vůbec se nezajímal o hospodaření ani o lov. Jeho sousedé chodili střílet - Henry slýchal ozvěnu výstřelů v zasněžených lesích a štěkot jejich psů -, ale Strange nikdy nevzal pušku do ruky. Arabela musela nasadit veškeré své přesvědčovací prostředky, aby Jonathana donutila jít ven na půlhodinovou procházku. Knihy, které patřily Strangeovu otci a dědečkovi - díla v angličtině, řečtině a latině, která má každý gentleman ve svých policích -, se ocitly navršené na podlaze knihovny, aby se uvolnilo místo pro Strangeovy vlastní knihy a zápisníky. Periodika zaměřená na provozování magie, jako například Přátelé anglické magie a Moderní mág, se porůznu povalovala po celém domě. Na jednom stolku v knihovně stála velká stříbrná mísa, někdy plná vody. Strange u ní často sedával, půl hodiny hleděl do vody, dotýkal se hladiny, dělal zvláštní posunky a na papír si poznamenával, co tam spatřil. Na dalším stolku ležela mezi hromadou knih mapa Anglie, na niž Strange zanášel staré elfí cesty, které kdysi vedly z Anglie kdovíkam.
A pak tu byly další záležitosti, kterým Henry rozuměl jen napůl, ovšem zajímaly se mu ještě více. Věděl například, že pokoje v Ashfairu vypadají zvláštně, důvod už však nedokázal uhádnout - a sice že zrcadla v Strangeově domě velmi pravděpodobně odrážela světlo půl hodiny až několik set let staré. A když se ráno budil a když večer usínal, slýchával zdaleka vyzvánění - znělo to smutně, jako by se zvonění neslo z města zatopeného oceánem. Nad tím vyzváněním se nikdy nezamýšlel, ba ani si ho nepamatoval, ale svou tesklivostí ho naladilo na celý den.
Veškerá zklamání a nespokojenost pak dával najevo pomocí četných srovnání mezi tím, jak se co dělá v Great Hitherdenu a jak se to dělá ve Shropshire (převelice v neprospěch Shropshire), a hlasitými úvahami, proč Strange tak

usilovně studuje, "skoro jako by neměl svoje panství a všechen svůj majetek musel teprve získat."
S těmito poznámkami se obecně obracel na Arabelu, ale Jonathan byl často v doslechu a zanedlouho připadla Arabele nezáviděníhodná úloha mírotvůrce usmiřujícího oba pány.
"Až budu stát o Henryho radu," prohlásil Strange, "tak ho o ni požádám. Rád bych věděl, co je mu do toho, kde mám postavit stáje? Nebo jak mám trávit svůj čas?"
"Je to otrava, miláčku," souhlasila Arabela, "a nikdo se nesmí divit, když tě to rozčílí, ale vezmi v úvahu…"
"Ještě abych se nerozčiloval, když se se mnou pořád hádá!"
"Pššt! Pššt! Uslyší tě. Tvoje trpělivost byla vystavena pořádné zkoušce a každý by uznal, že jsi to snášel jako anděl. Jenže on to podle mě myslí dobře. Jen se příliš nedokáže vyjádřit a přes všechny jeho chyby se nám po něm bude velmi stýskat, až bude pryč."
O tomto posledním bodě Jonathan možná nebyl tak přesvědčen, jak by si bývala přála. A tak dodala: "Mohl by ses k Henrymu chovat hezky? Kvůli mně?"
"Jistě! Jistě! Jsem zosobněná trpělivost. Sama to víš nejlíp! V jednom přísloví - které zcela upadlo v zapomnění - se praví cosi o knězích sejících pšenici a mázích sejících žito, to vše na stejném poli. Poselstvím toho podobenství je to, že kněží a mágové se nikdy neshodnou. To jsem zjistil až teď. S londýnským duchovenstvem jsem přitom měl přátelské vztahy. Jak děkan Westminsterského opatství, tak kaplan prince regenta jsou skvělí braši. Ale Henry mě štve."
O Božím hodu vánočním začalo prudce a hustě sněžit. Ať už to zavinily mrzutosti posledních dní nebo něco jiného, Arabela se ráno probudila s úpornou bolestí hlavy a nedokázala vstát z postele. Strange a Henry si museli celý den dělat společnost. Henry toho spoustu napovídal o Great Hitherdenu a večer spolu hráli écarté. Pro tuto karetní hru měli oba docela slabost. A bývali by si ji i celkem nenucené užili, kdyby uprostřed druhé hry Strange neobrátil pikovou devítku a okamžitě ho nenapadlo několik neotřelých myšlenek ohledně magického významu této karty. Nechal hru hrou a Henryho Henrym a vzal si kartu s sebou do knihovny, že ji bude studovat. Henry se měl zabavit, jak uzná za vhodné.
Příštího rána se Jonathan v časných ranních hodinách vzbudil - přinejmenším napůl. Pokoj zalévala slabá stříbrná zář, která dost dobře mohla být odrazem měsíčního světla od sněhu venku. Jonathanovi připadlo, že zahlédl oblečenou Arabelu sedět v nohách postele zády k němu. česala si vlasy. Něco jí řekl - anebo si to aspoň myslel.
Pak zase usnul.
Kolem sedmé hodiny se probudil úplně a hned chtěl do knihovny, pracovat jednu dvě hodiny, než se objeví Henry. Rychle se zvedl, zašel do šatny a zazvonil na Jeremyho Johnse, aby ho přišel oholit.
V osm hodin zaťukala služebná Janet Hughesová na dveře ložnice. Nedočkala se žádné reakce, a tak odešla s tím, že její paní nejspíš stále trápí bolest hlavy.
V deset hodin spolu Jonathan a Henry posnídali. Henry se rozhodl, že si půjde zastřílet, a vyvinul značné úsilí, aby Jonathana přesvědčil, ať jde s ním.
"Ne, ne. Mám práci, na mě se ale neohlížejte. Koneckonců znáte zdejší pole a lesy stejně dobře jako já. Pušku vám můžu půjčit a psy taky určitě půjde někde sehnat."
Pak se objevil Jeremy Johns a řekl, že se vrátil pan Hyde. Stojí v předsíni a chce s panem Strangem mluvit v naléhavé záležitosti.
"Bože, co bude ten chlap chtít tentokrát?" zamumlal Strange.
Pan Hyde spěšně vešel; tvář měl samou úzkostí úplně popelavou.
Henry zničehonic vykřikl: "Co si to ten člověk sakra o sobě myslí? Vždyť není ani v místnosti, ani z ní neodešel!"
Henryho v Ashfairu mimo jiné popouzelo, že se sluhové jen zřídkakdy chovají tak formálně, jak Henry považoval za vhodné pro členy tak důležité domácnosti. Při této příležitosti si to Jeremy Johns namířil ven z místnosti, ale dostal se jen k prahu. Tam si, zpola zakryt dveřmi, spolu s jiným sluhou cosi dychtivě šeptal.
Strange vrhl pohled ke dveřím, povzdychl si a řekl: "Henry, na tom vážně nesejde. Pane Hyde…"
Pan Hyde, jehož rozrušení se tímto zdržením ještě prohloubilo, to nakonec nevydržel a vyhrkl: "Před hodinou jsem paní Strangeovou znovu zahlédl na velšských kopcích!"
Henry sebou trhl a podíval se na Strange.
Strange si pana Hyda změřil velice mrazivým pohledem a pronesl: "O nic nejde, Henry. Vážně o nic nejde."
Pan Hyde se při těchto slovech ošil, ale díky vrozené paličatosti se s tím vyrovnal. "Bylo to u kopce Castle Idris a stejně jako předtím kráčela paní Strangeová ode mne a já jí neviděl do tváře. Snažil jsem se ji sledovat a dohonit ji, ale stejně jako předtím se mi ztratila z dohledu. Vím, že naposledy jste to vysvětloval jako mou halucinaci - přízrak, který si můj vlastní mozek stvořil ze sněhu a větru -, dnes to ale bylo za jasného světla a poklidného počasí a já vím, že jsem viděl paní Strangeovou - tak zřetelně, pane, jako nyní vidím vás."
"Naposledy?" opakoval Henry zmateně.
Jonathan počal panu Hydovi poněkud netrpělivě děkovat za jeho dobrou vůli, s níž se přišel podělit o tuto… (nedokázal najít správné slovo). "Já ale vím, že paní Strangeová dlí v bezpečí mého domu, a tak nejspíš nebudete překvapen, když…"
Jeremy se dost nečekaně vrátil do pokoje. Neprodleně přešel ke Strangeovi, sklonil se mu k uchu a něco mu do něj zašeptal.
"No tak, mluvte, člověče! Řekněte nám, co se děje!" naléhal Henry.
Jeremy na Strange vrhl pochybovačný pohled, ale Strange nic neřekl. Dlaní si zakryl ústa a oči mu těkaly ze strany na stranu, jako by ho napadlo něco nového a nepříliš příjemného.
Jeremy řekl: "Paní Strangeová již není v domě, pane. Nevíme, kde je."
Henry se pana Hyda vyptával, co viděl na kopcích, a nenechal ho vydechnout - sotva mu odpověděl na jednu otázku, už mu položil další. Jeremy Johns se mračil na ně na oba. Strange zatím mlčky seděl a díval se před sebe. Zničehonic

vstal a spěšně vyšel z místnosti.
"Pane Strangi!" zavolal pan Hyde. "Kam jdete?"
"Strangi!" vykřikl Henry.
Vzhledem k tomu, že bez něj nemohli nic udělat ani rozhodnout, neměli na vybranou a museli se vydat za ním. Strange vystoupal po schodech do knihovny v prvním patře a okamžitě přešel k velké stříbrné misce, která stála na stolku.
"Přines vodu," nakázal Jeremymu Johnsovi.
Jeremy Johns donesl džbán vody a misku naplnil.
Strange vyřkl jediné slovo a místnost jako by potemněla a zaplnila se stíny. V tomtéž okamžiku voda v míse ztmavla a zmatněla.
Úbytek světla Henryho vyděsil.
"Strangi!" vykřikl. "Co to tu děláte? Pomalu bude tma! Moje sestra je venku. Neměli bychom zůstat v domě ani o okamžik déle!" Obrátil se k Jeremymu Johnsovi jakožto k jedinému člověku, který by mohl Strange nějak ovlivnit.
"Řekněte mu, ať přestane! Musíme začít hledat!"
"Buďte zticha, Henry," napomenul ho Strange.
Prstem dvakrát přejel po hladině vody. Objevily se dvě třpytivé čáry, jež rozdělily vodu na čtvrtiny. Strange nad jednou čtvrtinou zagestikuloval. Ob-jevily se hvězdy a další čáry, žilkování a světelné pavučiny. Chvíli na to hleděl. Nato udělal posunek nad další čtvrtinou. Objevila se jiná struktura světla. Tentýž proces opakoval i nad třetí a čtvrtou čtvrtinou. Obrazce nezůstaly stejné. Posunovaly se a jiskřily, někdy připomínaly písmo, někdy čáry na mapě a jindy zase souhvězdí.
"K čemu to má všechno být?" zeptal se Hyde užasle.
"Abychom ji našli," odpověděl Strange. "Přinejmenším to tak má fungovat."
Poklepal na jednu čtvrtinu. Ostatní tři okamžitě zmizely. Zbývající obrazec rostl, až zaplnil celou hladinu. Strange ji rozdělil na čtvrtiny, chvíli je zkoumal a potom na jednu poklepal. Tento proces opakoval ještě několikrát. Obrazce zhoustly a začaly víc a víc připomínat mapu. Čím dále se ale Strange dostával, tím skeptičtější měl výraz a tím méně si byl jistý, co mu miska ukazuje.
Po několika minutách už to Henry nemohl vydržet. "Proboha, teď není čas na magii! Arabela je ztracená! Zapřísahám vás, Strangi! Zanechte těch nesmyslů a vypravme se ji hledat!"
Strange neodpověděl, jen se zatvářil popuzeně a pleskl rukou do vody. Čáry a hvězdy okamžitě zmizely. Zhluboka se nadechl a začal znovu. Tentokrát postupoval sebejistěji a rychle dospěl k obrazci, jejž pokládal za relevantní. Nenačerpal z něj však žádné důležité informace, místo toho do něj hleděl zčásti ohromeně a zčásti zmateně.
"Copak?" zeptal se pan Hyde poplašeně. "Pane Strangi, vidíte svou manželku?"
"Nechápu, co mi to kouzlo říká! Arabela podle něj není v Anglii. Není ve Walesu. Není ve Skotsku. Není ve Francii. To kouzlo se mi ne a ne podařit. Máte pravdu, Henry. Marním tu čas. Jeremy, dones mi boty a kabát!"
Na vodní hladině se náhle rozprostřelo vidění. V prastaré stinné síni tančil zástup pohledných mužů a krásných žen. Ovšem vzhledem k tomu, že to nemohlo mít žádnou myslitelnou spojitost s Arabelou, Strange znovu pleskl o hladinu. Vidění zmizelo.
Celou venkovní krajinu přikryla tlustá sněhová pokrývka. Vše bylo zmrzlé, nehybné a ztichlé. Ze všeho nejdřív prohledali pozemky přiléhající k Ashfairu. Když nenašli ani střízlíka či červenku, Strange, Henry, pan Hyde a sluhové začali hledat na cestách.
Tři služebné se vrátily do domu a vydaly se do podkroví, kam předtím sotvakdo zavítal od té doby, co byl Strange kluk. Vzaly si sekyrku a kladívko a násilím otevřely truhly uzamčené před padesáti lety. Nahlížely do kredencí a zásuvek, do nichž by se sotva vešlo tělo nemluvněte, natožpak dospělé ženy.
Jiní sluhové vyběhli do domů v Clunu. Další osedlali koně a vyjeli do Cluntonu, Purslowu, Clunbury a Whitcottu. Brzy se v okolí nenašel jediný dům, jehož obyvatelé by nevěděli, že se paní Strangeová pohřešuje. Nenašel se rovněž jediný dům, který by nevyslal někoho na pomoc s pátráním. Ženy z těchto domů zatím udržovaly oheň a všestranně se připravovaly, aby paní Strangeové mohly okamžitě poskytnout tolik tepla, jídla a pohodlí, kolik jen člověk dokáže ocenit, kdyby ji přivedli zrovna do jejich domu.
Už během první hodinky se k nim přidal John Ayrton z 12. pluku lehkých dragounů, jenž s Wellingtonem a Strangem sloužil za španělského tažení a u Waterloo. Jeho pozemky přiléhaly ke Strangeovým. Přestože byli stejně staří a odjakživa sousedé, kapitán Ayrton byl tak plachý a rezervovaný, že spolu během roku jen zřídkakdy prohodili víc než dvacet slov. Za této tíživé situace přijel s mapami a tichým, vážným hlasem Strangeovi a Henrymu slíbil, že jim ze všech svých sil pomůže.
Brzy se zjistilo, že pan Hyde nebyl jediný, kdo Arabelu viděl. Dva nádeníci ze statku, Martin Oakley a Owen Bullbridge, ji rovněž spatřili. Jeremy Johns se to dozvěděl od přátel těch dvou, načež nasedl na prvního koně, který se mu namanul, a vyjel k zasněženým polím u břehů řeky Clun, kde se Oakley a Bullbridge přidali k všeobecnému pátrání. Jeremy je zpola doprovodil, zpola nahnal zpátky ke Clunu, kde stanuli před kapitánem Ayrtonem, panem Hydem, Henrym Woodhopem a Strangem.
Zjistili, že Oakleyho a Bullbridgeovo líčení zvláštním způsobem odporuje Hydovu vyprávění. Pan Hyde viděl Arabelu na zasněženém pustém svahu Castle Idris. Měla tou dobou namířeno na sever. Viděl ji přesně v devět večer a tak jako předtím slyšel vyzvánění.
Zato Oakley a Bullbridge ji spatřili, jak spěchá mezi temnými holými stromy nějakých pět mil na východ od vršku Castle Idris, a přitom i oni tvrdili, že ji viděli přesně v devět večer.
Kapitán Ayrton se zamračil a požádal Oakleyho a Bullbridge, aby vysvětlili, jak věděli, že je devět - když na rozdíl od pana Hyda ani jeden z nich neměl kapesní hodinky. Oakley odpověděl, že na devátou hodinu usuzovali podle zvonění,

které zaslechli. Oakley se domníval, že šlo o zvony z kostela svatého Jiří v Clunu. Bullbridge ale prohlásil, že to nebyly zvony od svatého Jiří - protože oni jich slyšeli mnoho, ve zvonici svatého Jiří přitom visí jen jeden.
Uvedl, že aspoň podle něj slyšeli smutné pohřební zvony - když ho ale požádali, aby vysvětlil, co tím myslí, nedokázal to.
Obě líčení se ve všech ostatních detailech shodovala. Ani v jednom se neobjevily nesmysly o černých šatech. Všichni tři uvedli, že Arabela na sobě měla bílé šaty, a všichni se shodli na tom, že šla pěkně zčerstva. Ani jeden jí neviděl do tváře.
Kapitán Ayrton poslal muže prohledávat temné holé lesy ve skupinách po čtyřech a pěti. Ženám uložil, ať najdou lucerny a teplé oblečení, a vyslal jezdce pročesat vysoko položenou, otevřenou pahorkatinu kolem vrchu Castle Idris. Do jejich čela postavil pana Hyda, jenž by se nespokojil s ničím menším. Deset minut poté, co Oakley a Bullbridge domluvili, byli všichni pryč. Hledali, dokud se nezačalo stmívat, jenže soumrak tehdy přicházel brzy. Od zimního slunovratu uplynulo jen pět dní: ve tři hodiny odpoledne se už začínalo šeřit; ve čtyři byla tma.
Pátrači se vrátili do Strangeova domu, kde kapitán Ayrton hodlal rozebrat, co se zatím udělalo, a doufal, že rozhodne, co se má podniknout dál. Přítomno bylo i několik dam z okolí. Snažily se čekat ve svých vlastních domovech na zprávy o osudu paní Strangeové, to byl ale osamělý úděl plný obav. Do Ashfairu přišly zčásti proto, kdyby jich bylo potřeba, hlavně však z toho důvodu, aby se mohly navzájem utěšit.
Poslední dorazili Strange a Jeremy Johns. Přišli obutí a zablácení přímo ze stájí. Strange byl bledý jako stěna, oči měl zapadlé. Vypadal, jako by byl ve snách, a také se tak pohyboval. Nejspíš by se ani neposadil, kdyby ho Jeremy Johns nedostrkal k židli.
Kapitán Ayrton vyložil mapy na stůl a začal se vyptávat všech pátracích skupin, kde byly a co našly - nenašly vůbec nic.
Všem přítomným teď táhlo hlavou, jak ony úhledně nakreslené čáry a slova na mapách jsou ve skutečnosti zamrzlá jezírka a řeky, tiché lesy, zasněžené příkopy a vysoké, holé kopce, a všichni si uvědomovali, kolik ovcí, dobytka a divoké zvěře v tomhle ročním období uhynulo.
"Myslím, že jsem se včera v noci vzbudil…" ozval se najednou chraplavý hlas. Ohlédli se. Strange pořád seděl tam, kde ho Jeremy usadil. Ruce mu plandaly podél těla a oči upíral do země. "Myslím, že jsem se včera v noci vzbudil. Nevím kdy přesně. Arabela seděla v nohách postele. Byla oblečená."
"O tom jste se předtím nezmínil," řekl pan Hyde.
"Předtím jsem si na to nevzpomněl. Myslel jsem, že se mi to zdálo."
"Nechápu," prohlásil kapitán Ayrton. "Chcete říct, že paní Strangeova možná odešla z domu v noci?"
Strange vůčihledně uvažoval o odpovědi na tuto převelice rozumnou otázku, ovšem bez úspěchu.
"Musíte snad vědět," přidal se pan Hyde, "jestli s vámi ráno byla v ložnici, nebo ne."
"Byla tam. Jistěže tam byla. Je směšné naznačovat… Alespoň…" Strange se odmlčel. "Chci říct, že jsem přemýšlel o své knize, když jsem vstal, a v ložnici byla tma."
Několik přítomných napadlo, že Jonathan Strange svou manželku sice úplně nezanedbával, ale přinejmenším k ní byl podivuhodně nevšímavý. Někteří si ho již měřili skeptickými pohledy a v duchu probírali mnoho důvodů, které by zjevně oddanou choť mohly dovést k nečekanému útěku do sněhu. Příkrá slova? Záchvat zuřivosti? Příšerná podívaná spojená s prací mága - duchové, démoni, hrůzná vidění? Nečekané zjištění, že Jonathan má někde milenku a s ní šest dětí?
Náhle se z předsíně ozval výkřik. Nikdo už potom nedokázal určit, čí hlas to byl. Několik Strangeových sousedů stojících nejblíže u dveří se šlo podívat, co se děje. Volání těchto lidí pak přilákalo zbytek.
V předsíni zpočátku vládla tma, ale za chvilku už služebnictvo přineslo svíčky, a všichni tak zahlédli postavu u paty schodiště.
Byla to Arabela.
Henry se k ní vrhl a vzal ji do náruče; pan Hyde a paní Ayrtonová jí řekli, jak rádi ji vidí živou a zdravou; další lidé žasli a svěřovali se všem, kdo jim byli ochotni naslouchat, že neměli ani tušení, že je tady. Kolem Arabely se shluklo několik paní a služek a vyptávalo se jí. Není zraněná? Kde byla? Zabloudila? Stalo se něco, co by ji rozrušilo?
Jak už se tak někdy přihodí, několik lidí si naráz povšimlo čehosi dost zvláštního: Strange nic neřekl, nepopošel k ní - a naopak ani ona na něj zatím nepromluvila ani k němu nevykročila.
Mág stál a mlčky hleděl na svou ženu. Pak náhle vykřikl: "Bože můj, Arabelo! Co sis to oblékla?"
I v nestálém blikotavém světle svíček bylo zcela zjevné, že má na sobě černé šaty.

44
ARABELA
Prosinec 1815

U

rčitě jste promrzlá na kost!" zhrozila se paní Ayrtonová a vzala Arabelinu ruku do dlaní. "Propána! Jste studená jako led!"
Další žena vyběhla do salónu a přinesla z něj Arabelin modrý kašmírový šál, jemně lemovaný zlatými a růžovými nitkami. Když jí ho paní Ayrtonová přehodila kolem ramenou, černé šaty jako by potlačily veškerou jeho krásu.
Arabela stála s rukama zkříženýma na prsou a na všechny se dívala s klidným, nevzrušeným výrazem na tváři. Vůbec se neobtěžovala odpovídat na jakékoli jejich otázky. Podle všeho ji nijak nepřekvapilo ani neuvedlo do rozpaků, že je tam tak všechny zastihla.

"Kde jsi proboha byla?" dožadoval se Strange.
"Na procházce," odpověděla. Hlas měla stejný jako vždycky.
"Na procházce! Zbláznila ses, Arabelo? Když je venku metr sněhu? Kde?"
"V temných lesích," prohlásila, "mezi dřímajícími bratry a sestrami. Chodila jsem po vrchovištích mezi sladce vonícími duchy dávno mrtvých bratří a sester. Pod šedou oblohou skrze sny a šepoty bratří a sester, kteří ještě mají přijít."
Strange na ni nevěřícně třeštil oči. "Cože?"
Nikoho nepřekvapilo, že na takovéhle povzbuzující a jemné vyptávání nijak nereagovala, a přinejmenším jedna z přítomných dam došla k názoru, že právě kvůli manželově tvrdosti působila tak zamlkle a odpovídala tak zvláštně.
Paní Ayrtonová vzala Arabelu za rameno a jemně ji nasměrovala ke schodům. "Paní Strangeová je unavená," prohlásila přísně. "No tak, má drahá, půjdeme spolu nahoru…"
"To ne!" zarazil je Strange. "Ještě ne! Chci vědět, odkud pocházejí ty šaty. Omlouvám se, paní Ayrtonová, ale bez toho…"
Namířil si to k nim, najednou se však zastavil a udiveně se zadíval na podlahu. Pak cosi opatrně obešel obloukem.
"Jeremy! Odkud se vzala ta voda? Přesně na místě, kde stála paní Strangeová…"
Jeremy Johns přinesl k patě schodů mnohoramenný svícen. Rozlézala se tam velká kaluž. Pak si spolu se Strangem začal bedlivě prohlížet strop a zdi. O problém se začali zajímat další sluhové, stejně jako gentlemani.
Zatímco se pozornost mužů soustředila tímto směrem, paní Ayrtonová a dámy odvedly Arabelu tiše pryč.
Předsíň ashfairského domu byla stejně staromódní jako zbytek domu. Obložená byla jilmovým dřevem natřeným krémovou barvou, vydlážděná velkými umetenými kameny. Jeden sluha se domníval, že voda musela prosáknout těmito kameny, a tak si zašel pro železnou tyč a dloubal do nich, aby prokázal, že jeden z nich je uvolněný. Jenže se mu nepodařilo s žádným pohnout. Nikde ani stopy po tom, odkud by voda mohla vzlínat. Někdo jiný vyrukoval s názorem, že třebas se tu mohli otřást dva psi kapitána Ayrtona. Psi prošli bedlivou prohlídkou, nebyli však ani v nejmenším mokří.
Nakonec prozkoumali vodu samotnou.
"Je černá a plavou v ní takové malé kousky," poukázal Strange.
"Vypadá to jako mech," prohlásil Jeremy Johns.
A tak se dál podivovali a hlasitě spekulovali, ale nakonec museli uznat porážku a nechat celou věc být. Krátce poté urození pánové odjeli a vzali manželky s sebou.
V pět hodin vyšla Janet Hughesová nahoru do ložnice své paní a zastihla ji, jak leží na posteli. Ani se neobtěžovala sundat si ty černé šaty. Když se jí Janet zeptala, jestli jí není dobře, Arabela odpověděla, že ji bolí ruce. A tak Janet pomohla své paní svléct si šaty a pak zašla za Strangem a pověděla mu to.
Druhého dne si Arabela stěžovala na bolest, která jí projížděla od temene pravou stranou těla až k nohám (aspoň si to tak vyložili, když řekla: "od koruny až ke špičkám kořenů"). To Strange znepokojilo natolik, že poslal pro pana Newtona, doktora z městečka Church Stretton. Pan Newton přijel do Člunu odpoledne, ale krom té bolesti nenašel žádné další neduhy, a tak s lehkým srdcem odjel, přičemž Strangeovi slíbil, že se za den za dva vrátí.
Třetího dne Arabela zemřela.

Díl III
John Uskglass

Pan Norrell z Hannover Square tvrdí, že vše,
co náleží Johnu Uskglassovi, musí být z moderní
magie vytřepáno, tak jak by jeden vytřepal moly
a prach ze starého kabátu. Co si představuje,
že mu zůstane? Zbaví-li se člověk Johna Uskglasse,
nezůstane mu v rukou nic než vzduch.

Jonathan Strange.
Prolog k Dějinám a provozování anglické magie.
Vydal John Murray, Londýn 1816

45
PROLOG K DĚJINÁM A PROVOZOVÁNÍ ANGLICKÉ MAGIE od Jonathana Strange

V posledních měsících roku 1110 se v severní Anglii objevila zvláštní armáda. Poprvé o ní slyšeli poblíž Penlaw nějakých dvacet až třicet mil na severozápad od Newcastlu. Nikdo nedokázal říct, odkud přišla - lidé předpokládali, že jde o nájezd Skotů, Dánů nebo dokonce Francouzů.
Na počátku prosince obsadila tato armáda Newcastle a Durham a namířila si to na západ. Přišla do Allendale, kamenného městečka rozkládajícího se vysoko mezi kopci Northumbrie, a jednu noc tábořila na okraji vřesoviště za městem. V Allendale bydleli pastevci ovcí, ne válečníci. Město nechránily žádné hradby, nejbližší vojáci se nacházeli

pětatřicet mil od něj a připravovali se na obranu hradu Carlisle. Obyvatelé Allendale tudíž pokládali za nejlepší neztrácet čas a s tou zvláštní armádou se spřátelit. S tímto cílem se několik hezkých mladých žen, družina statečných Judit, vypravilo do tábora zachránit sebe i své sousedy, bude-li to možné. Když ale dorazily na místo, kde armáda tábořila, ženy dostaly strach a držely se stranou.
Ztichlé tábořiště působilo ponuře. Hustě padal sníh a ti divní vojáci leželi zabalení do černých přikrývek na zasněžené zemi. Zpočátku se dívky domnívaly, že válečníci jsou určitě mrtví - tento dojem umocňovalo početné hejno havranů a dalších černých ptáků, kteří hřadovali po celém táboře, ba dokonce i na samotných ležících vojácích -, a přece ti vojáci nebyli mrtví; čas od času se jeden z nich vzbudil a šel se postarat o koně nebo ze sebe smetl ptáka, když mu zkusil oklovávat obličej.
Po příchodu dívek se jeden voják zvedl. Jedna dívka překonala strach, zašla k němu a políbila jej na rty.
Pleť měl velice bledou (zářila jako měsíční světlo) a zcela bez poskvrnky. Vlasy měl dlouhé a rovné, připomínaly vodopád tmavě hnědé vody. Lícní kosti byly nepřirozeně jemné a pevné. Tvářil se vážně. Nad modrýma protáhlýma a šikmýma očima se klenulo obočí tak hezké a černé jako tahy perem se zvláštní kudrlinkou na konci. Nic z toho tu dívku ani v nejmenším neznepokojovalo. Pro ni byl každý Dán, Skot či Francouz, který se kdy narodil, záhadně krásný.
Ten polibek přijal dobře a dovolil jí, aby ho políbila znovu. Pak jí oplatil stejnou mincí. Ze země se zvedl další voják a otevřel ústa. Začala z nich vycházet smutná, lkavá melodie. První voják - ten, kterého dívka políbila - ji začal mlčky přemlouvat, aby s ním tančila, dlouhými bílými prsty ji strkal sem a tam, dokud netančila tak, jak mu to vyhovovalo.
Takto nějakou dobu tančili, dokud ji tanec nerozehřál a ona si neodložila plášť. V tom okamžiku její společnice spatřily, že jí na rukou, tváři a nohou vyvstávají krůpěje krve, podobné kapkám potu, a že padají na sníh. Ten pohled je tak vyděsil, že vzaly nohy na ramena.
Ona zvláštní armáda do Allendale nevstoupila, v noci totiž vytrhla dál ke Carlisle. Příštího dne lidé z města opatrně vyšli do polí, kde předtím vojsko tábořilo. A tam také našli tu dívku - její tělo bylo bílé jako alabastr a zcela odkrvené, zato sníh kolem ní byl šarlatově rudý.
Podle těchto znaků poznali Daoine Sidhe - Elfí armádu.
Angličané prohrávali jednu bitvu za druhou. O Vánocích se Elfí armáda dostala do Yorku. Drželi Newcastle, Durham, Carlisle a Lancaster. Krom vykrvení oné panny v Allendale spáchali jen velmi málo ukrutnosti, jimiž jejich rod proslul. Ze všech měst a opevnění, která obsadili, vypálili jen Lancaster. V Thirsku, na sever od Yorku, urazilo příslušníka Elfí armády prase, které proběhlo pod kopyty jeho koně, načež se kůň vzepjal, spadl a zlomil si vaz. Elf a jeho druhové uspořádali na prase hon, a když ho chytili, vypíchli mu oči. Všeobecně však příchod Elfí armády vyvolával mezi divokými i domácími zvířaty velkou radost, jako kdyby v elfech rozpoznávala spojence proti společnému nepříteli, člověku.
O Vánocích svolal král Jindřich hrabata, biskupy, opaty a velmože do svého domu ve Westminsteru, aby s nimi celou věc projednal. Elfové tenkrát nebyli v Anglii neznámí. Na mnoha místech stály celá staletí elfí osady, některé skryté před zraky smrtelníků magií, jiným se jejich křesťanští sousedé jen vyhýbali. Rádci krále Jindřicha se shodli, že elfové jsou od přírody zlí. Jsou chlípní, prolhaní a zlodějští; svádějí mladíky a dívky, matou pocestné a kradou děti, dobytek a obilí. Jsou neskutečně líní: již před tisíci lety zvládli kamenické, tesařské a řezbářské řemeslo, než aby se však obtěžovali postavit si domy, většina z nich raději žila v obydlích, kterým hrdě říkala "hrady", ve skutečnosti však šlo o brughy - prastaré hliněné kopce s podzemními prostorami. Tam celé dny pijí a tančí, zatímco jim žito a fazole hnijí na polích a dobytek se jim klepe zimou a umírá na studených svazích. Všichni rádci krále Jindřicha se dokonce shodli na tom, že kdyby nebylo jejich pozoruhodných magických schopností a téměř nesmrtelnosti, veškeré elfí plémě by dávno pomřelo hladem a žízní. A přece tyto nezodpovědné a lehkomyslné bytosti napadly dobře bráněné křesťanské království, vyhrály všechny bitvy, které zatím svedly, a cestou si navíc zajistily veškeré pevnosti. To vše vypovídalo o cílevědomosti u elfů nevídané.
Nikdo nevěděl, jak si to má vysvětlit. V lednu Elfí armáda vytáhla z Yorku na jih. Zastavila se u řeky Trent. A tak v Newarku na březích Třen tu svedl král Jindřich v čele svého vojska s Daoine Sidhe bitvu.
Před bitvou vál mezi nastoupenými vojáky krále Jindřicha magický vítr a slyšet byla i líbezná hudba píšťalky, která přiměla velké množství koní vytrhnout se a přeběhnout na elfí stranu, přičemž s sebou vzali i mnoho nešťastných jezdců. Pak všichni muži do jednoho zaslechli hlasy svých blízkých - matek, otců, dětí a milenek -, kteří je volali domů. Z nebes se sneslo ohromné hejno havranů, kteří Angličany klovali do tváří a oslepovali je máváním černých křídel.
Angličtí vojáci se museli postavit nejenom zdatným a divokým elfím válečníkům, ale tváří v tvář takové děsivé magii i vlastnímu strachu. Sotva se lze divit, že bitva byla krátká a že ji král Jindřich prohrál. V okamžiku, kdy všechno ztichlo a bylo nade vši pochybnost jasné, že král Jindřich utrpěl porážku, ptáci se v okruhu několika mil rozezpívali, jakoby radostí.
Král a jeho rádci čekali, až před ně předstoupí nějaký náčelník nebo král. Řady Daoine Sidhe se rozestoupily a někdo se objevil.
Nebylo mu ani patnáct. Tak jako Daoine Sidhe na sobě měl rozedrané šaty z hrubé černé vlny. Tak jako oni měl dlouhé černé a rovné vlasy. Stejně jako oni nemluvil ani anglicky, ani francouzsky - tedy ani jedním z jazyků, které byly tenkrát v Anglii rozšířené -, ale jen nářečím férijštiny. Byl bledý, pohledný a tvářil se vážně, a přece bylo všem přítomným jasné, že je člověk, a ne elf.
Podle měřítek normanských a anglických hrabat a rytířů, kteří ho toho dne viděli poprvé, byl bezmála necivilizovaný. Nikdy v životě neviděl lžíci, židli, železný kotlík, stříbrnou penci ani voskovici. Žádný elfí klan ani království nepoužívaly tou dobou tak exkluzivní předměty. Když se král Jindřich a chlapec setkali, aby si mezi sebou rozdělili Anglii, Jindřich seděl na dřevěné lavici a pil víno ze stříbrné číše, chlapec pak seděl na podlaze a pil ovčí mléko z kamenného hrníčku. Kronikář Orderic Vitalis o nějakých třicet let později popsal, jak Jindřichovými dvořany otřásl

pohled na to, jak se během toho všeho důležitého rokování sklonil válečník Daoine Sidhe k chlapci a začal mu ze špinavých vlasů starostlivě vybírat vši.
V elfím vojsku sloužil i mladý normanský šlechtic jménem Thomas z Dundalu. Třebaže dlel ve Férii dlouhá léta jako zajatec, zapamatoval si toho ze svého jazyka (francouzštiny) dost na to, aby chlapci a králi Jindřichovi mohl tlumočit.
Král Jindřich se hocha zeptal, jak se jmenuje.
Hoch odpověděl, že žádné jméno nemá.
Král Jindřich se ho zeptal, proč vede proti Anglii válku.
Hoch odpověděl, že je jediným přeživším členem normanského šlechtického rodu, jemuž na severu Anglie přidělil léna otec krále Jindřicha, Vilém Dobyvatel. Všechny muže z jeho rodiny připravil o pozemky i o život jejich zlotřilý nepřítel, jistý Hubert de Cotentin. Chlapec uvedl, že několik let předtím se jeho otec odvolal k Vilému II. (bratru krále Jindřicha a jeho předchůdci na trůnu) a žádal po něm, aby zjednal spravedlnost, žádné se však nedočkal. Krátce poté byl jeho otec zavražděn. Hubertovi muži chlapce, tehdy ještě nemluvně, odnesli do lesa a tam ho odložili. Ale Daoine Sidhe ho našli a vzali ho s sebou do Férie. Teď se vrátil.
Jako každý neopeřený mladík věřil, že právo stojí zcela na jeho straně a že všichni ostatní jsou zcela pomýlení. Usoudil, že kus Anglie rozkládající se mezi řekami Tweed a Trent je spravedlivým odškodněním za to, že se normanským králům nepodařilo pomstít vyvraždění jeho rodiny. Z tohoto a žádného jiného důvodu strpěl, aby král Jindřich dál panoval v jižní části království.
Chlapec prohlásil, že je již králem ve Férii. Jmenoval krále elfů, jenž je jeho lenním pánem. Nikdo nechápal.
Tento den zahájil jeho vládu, která trvala nepřetržitě více než tři sta let.
Už ve svých čtrnácti letech stvořil systém magie, který používáme dodnes. Nebo lépe řečeno: používali bychom ho, kdybychom mohli; většinu z toho, co věděl, jsme zapomněli. V jeho osobě se elfí magie doplňovala s lidskou spořádaností - jejich schopnosti se snoubily s jeho vlastní děsivou cílevědomostí. Není znám jediný důvod, proč by se ukradené křesťanské dítě mělo stát největším mágem kteréhokoli věku. Jak předtím, tak potom se jiné děti ocitly v zajetí v hraničních oblastech Férie, žádné z nich ovšem z této zkušenosti nevytěžilo to, co on. V porovnání s jeho výkony vypadá veškeré naše snažení spíš jako triviální, bezvýznamné pachtění.
Pan Norrell z Hanover Square tvrdí, že vše, co náleží Johnu Uskglassovi, musí být z moderní magie vytřepáno, tak jak by jeden vytřepal moly a prach ze starého kabátu. Co si představuje, že mu zůstane? Zbaví-li se člověk Johna Uskglasse, nezůstane mu v rukou nic než vzduch.

Z prvního svazku Dějin a provozování anglické magie od Jonathana Strange, vydal John Murray roku 1816.

46
OBLOHA KE MNĚ PROMLUVILA…
Leden 1816
T
en den bylo pošmourno. Mrazivý vítr hnal vločky proti oknům Norrellovy knihovny, v níž Childermass psal obchodní dopisy. Třebaže bylo pouhých deset hodin ráno, už tu zapálili svíčky. Slyšet bylo pouze uhlí stravované v ohništi a škrábání Childermassova pera o papír.

Hanover Square
K rukám ministra vnitra lorda Sidmoutha
8. ledna 1816
Mylorde,
pan Norrell mne pověřil, abych Vás informoval, že protipovodňová kouzla v hrabství Suffolk jsou již hotova. Účet bude dnes zaslán panu Wynnovi na ministerstvo financí…

Kdesi odbíjel zvon, a bylo to truchlivé vyzvánění. Neslo se zdaleka. Childermass by si ho málem ani nevšiml, ale pod jeho vlivem celá místnost kolem něj potemněla a osiřela.

…Magie zajistí, aby se voda již nevylévala z břehů. Pan Leeves, mladý stavař, jehož zástupce Koruny v suffolkském hrabství pověřil úkolem prověřit pevnost stávajících mostů a dalších konstrukcí přiléhajících k řece, vyjádřil jisté pochybnosti…

Vyvstala před ním bezútěšná krajina. Viděl ji velice živě, jako by tamější kraj velmi dobře znal nebo jako by šlo o obraz, který léta a léta vídával každý den. Rozlehlá krajina s hnědými prázdnými poli a ruinami budov pod ponurou šedou oblohou…

…zdali mosty přes řeky Stour a Orwell vydrží nápor vody, k němuž za silných dešťů jistě dojde. Pan Leeves doporučuje bezodkladnou a důkladnou prohlídku mostů, mlýnů a brodů v Suffolku, počínaje řekami Stour a Orwell. Prý již v této záležitosti Vašemu lordstvu napsal…

Již o té krajině pouze nepřemýšlel. Připadalo mu, že už je v ní. Stál na staré, prastaré vymleté cestě, která se po černém kopci vinula k obloze, kde se sbíralo velké hejno černých ptáků…

…pan Norrell odmítl svá kouzla časově omezit. Soudí, že budou trvat tak dlouho jako řeky samy, snažně však jeho lordstvu doporučuje, aby za dvacet let nechal kouzla přezkoumat.
Příští úterý začne pan Norrell zavádět stejná kouzla v norfolkském hrabství…

Ptáci na pozadí šedé oblohy vypadali jako černá písmena. Přišlo mu, že za chvíli pochopí, co se na obloze píše. Kameny na prastaré cestě byly symboly předpovídající, kudy se pocestný bude ubírat.

Childermass se s trhnutím probral. Pero mu vyskočilo z ruky a inkoust nadělal na dopise kaňky.
Popleteně se rozhlédl. Nezdálo se, že by snil. Všechny staré, důvěrně známé věci byly na svém místě: police s knihami, zrcadlo, kalamář, krbové náčiní i porcelánová figurka Martina Palea. Ale otřáslo to důvěrou v jeho vlastní smysly. Již nevěřil, že tam knihy, zrcadla či porcelánová figurka skutečně jsou. Jako by viděl toliko kůži, kterou by jedním nehtem mohl odtrhnout a najít za ní mrazivou, pustou krajinu.

Hnědá pole byla zčásti zaplavená; ověšená řetězy chladných šedých rybníčků. Struktura rybníčků měla význam. Napsal je na pole déšť. Rybníčky byly kouzlem deště, stejně jako akrobatické kousky černých ptáků na šedém pozadí byly kouzlem oblohy a vlnění šedohnědé trávy bylo kouzlem větru. Všechno mělo význam.

Childermass odskočil od stolu a otřásl se. Rychle se sebral a zazvonil na sluhu. Ale i během čekání začala ta magie znovu působit. Když se Lucas objevil, nebyl si už jistý, jestli stojí v Norrellově knihovně či na prastaré cestě…
Prudce zavrtěl hlavou a několikrát zamrkal. "Kde je můj pán?" zeptal se. "Něco se děje."
Lucas se na něj díval s jistými obavami. "Pane Childermassi? Není vám něco, pane?"
"Nevšímejte si toho. Kde je pan Norrell?"
"Je na Admiralitě, pane. Domníval jsem se, že to víte. Tak před hodinkou pro něj přijel kočár. Troufám si tvrdit, že se brzy vrátí."

"Ne," řekl Childermass, "to není možné. Nemohl odjet. Opravdu není nahoře a nekouzlí?"
"Jsem si tím zcela jist, pane. Viděl jsem, jak kočár odjíždí, a pán byl uvnitř. Jestli dovolíte, pošlu Matthewa pro lékaře, pane Childermassi. Vypadáte hodně nemocný."
Childermass otevřel ústa, chtěl se ohradit, že mu vůbec nic není, ale právě v tom okamžiku…

…se na něj obloha zadívala. Vnímal, jak země pokrčila rameny, protože ho cítila na svých zádech.
Obloha k němu promluvila.
Ten jazyk ještě v životě neslyšel. Nebyl si ani jist, zdali má nějaká slova. Snad k němu pouze promlouval černým písmem, jež vykružovali ptáci na obloze. Byl malý a bezbranný a nemohl uniknout. Byl lapen mezi nebem a zemí, jako by byl sevřený v dlaních dvou rukou. Kdyby chtěly, mohly by ho rozdrtit.
Obloha k němu znovu promluvila.
"Nerozumím," řekl.

Zamrkal a zjistil, že se nad ním Lucas naklání. Dýchal přerývaně. Zašátral rukou a ta se otřela o cosi po jeho boku. Sklonil se k tomu a s překvapením zjistil, že jde o nohu židle. Ležel na podlaze. "Co…?" zeptal se.
"Jste v knihovně, pane," objasnil mu Lucas. "Myslím, že jste omdlel."
"Pomozte mi vstát. Musím si promluvit s Norrellem."
"Ale vždyť jsem vám už říkal, pane…"
"Ne," zavrtěl hlavou Childermass. "Mýlíte se. Musí být tady. Musí. Doveďte mě nahoru."
Lucas mu pomohl vstát a vyjít z místnosti, když se ale dostali ke schodům, Childermass se málem zhroutil znovu. A tak Lucas zavolal druhého komorníka Matthewa a společnými silami zpola podpírali a zpola nesli Childermasse až do studovny v druhém patře, kde pan Norrell prováděl ta nejtajnější kouzla.
Lucas otevřel dveře. V krbu hořel oheň. Brky, perořízky, násadky na pera a tužky ležely úpravně srovnané na malém podnosu. Kalamář byl plný a jeho stříbrné víčko zašroubované. Knihy a zápisníky stály vyrovnané v úhledných komíncích, anebo byly uklizené. Všechno bylo oprášené a vyleštěné a v naprostém pořádku. Pan Norrell tu očividně dopoledne nebyl.
Childermass od sebe odstrčil oba komorníky a nevěřícně si prohlížel celou místnost.
"Vidíte, pane?" ozval se Lucas. "Přesně jak jsem vám říkal. Pán je na Admiralitě."
"Ano," přikývl Childermass.
Nedávalo mu to však žádný smysl. Pokud za tu záhadnou magii nemohl Norrell, pak kdo tedy? "Byl tu Strange?" zeptal se.
"Jistěže ne!" odpověděl Lucas rozhořčeně. "Ještě snad znám své povinnosti a vím, že pan Strange do domu nesmí. Vypadáte divně, pane. Dovolte, abych poslal pro lékaře."
"Ne, ne. Je mi lépe. Je mi mnohem lépe. Pojďte, pomozte mi na židli."
Childermass se s heknutím složil na židli. "Na co proboha oba zíráte?" Mávnutím ruky je oba poslal pryč. "Cožpak

nemáte žádnou práci, Matthewe? Lucasi, přineste mi sklenici vody!"
Pořád byl omámený a točila se mu hlava, žaludek se mu však už tolik nehoupal. Tu krajinu si dokázal vybavit do poslední podrobnosti. Její obraz měl v hlavě zcela ustálený. Cítil její pustotu a jinozemskost, již se však neobával, že se v ní ztratí. Už mu to zase myslelo.
Lucas se vrátil s tácem se skleničkou na víno a karafou plnou vody. Naplnil sklenici vodou a Childermass ji vypil.
Childermass znal jedno kouzlo, jímž se dala zjistit magie. Nedozvěděli jste se, co je to za magii či od koho pochází; jednoduše jste s jeho pomocí zjistili, zdali se děje něco magického, nebo ne. Přinejmenším teoreticky. Childermass kouzlo vyzkoušel jen jednou a nic se nestalo. Nemohl si nijak ověřit, jestli fungovalo, nebo ne.
"Naplňte tu sklenici znovu," nakázal Lucasovi.
Lucas ho poslechl.
Tentokrát si Childermass ze sklenky nezavdal. Místo toho na ni zamumlal pár slov. Pak ji zvedl proti světlu a hleděl skrz ni, pomalují otáčel a prohlížel si skrz ni všechny kouty místnosti.
Nic tam nebylo.
"Ani nevím, co hledám," zamumlal a pak se obrátil na Lucase: "Pojďte. Potřebuji vaši pomoc."
Vrátili se do knihovny. Childermass znovu zvedl skleničku, pronesl ta slova a podíval se skrz ni.
Nic.
Popošel k oknu. Na okamžik se mu zazdálo, že na dně skleničky zahlédl cosi jako perlu bílého světla.
"Je to na náměstí," pronesl.
"Co je na náměstí?" zeptal se Lucas.
Childermass neodpověděl. Místo toho vyhlédl z okna. Zablácenou dlažbu Hanover Square zakryl sníh. Černé zábradlíčko lemující uzavřený pozemek uprostřed se v té bílé ostře rýsovalo. Pořád padal sníh a dul ostrý vítr. Přesto na náměstí stálo několik lidí. Bylo dobře známo, že pan Norrell bydlí na Hanover Square, a lidé sem chodili v naději, že ho zahlédnou. Teď před domem stál jeden pán a dvě mladé dámy (všichni bezpochyby blázni do magie) a mírně rozrušeně na něj zírali. O kus dál si na zábradlí hověl černovlasý mladík. Nedaleko od něj postával prodavač inkoustu s potrhaným kabátem a soudečkem inkoustu na zádech. Po pravé straně se nacházela další dáma. Odvrátila se od domu a pomalu zamířila k Hanover Street, ale Childermass se domníval, že ještě před chvílí patřila k přihlížejícím. Měla na sobě drahé módní šaty: tmavě zelený lehký plášť lemovaný hermelínem a k němu velký hermelínový rukávník.
Prodavače inkoustu Childermass dobře znal - často od něj nakupoval inkoust. Všichni ostatní, pomyslel si, jsou cizí.
"Poznáváte někoho?" zeptal se.
"Toho chlápka s černými vlasy." Lucas ukázal na mladíka opírajícího se o zábradlí. "To je Frederick Marston. Už několikrát sem přišel požádat pana Norrella, aby ho přijal za žáka, ale pan Norrell ho pokaždé odmítl přijmout."
"Ano. Myslím, že jste mi o něm vyprávěl." Childermass si ještě chvíli prohlížel lidi na náměstí a potom prohlásil: "Jakkoli to vypadá nepravděpodobně, jeden z nich musí nějakým způsobem čarovat. Musím se jít dolů přesvědčit. Pojďte. Tohle bez vás nesvedu."
Na náměstí byla magie silnější než kdykoli předtím. Childermassovi v hlavě vyzváněl ten smutný zvon. Za oponou sněhu se mihotaly dva světy jako obrázky laterny magiky - v jednu chvíli Hanover Square a hned potom pustá pole a černá písmena na obloze.
Childermass zvedl sklenici předtím, než vyřkne kouzlo, ale nebylo potřeba. Sklenka zaplála měkkým bílým světlem. Nic tak zářivého se za celý tmavý zimní den vůbec neobjevilo, to světlo bylo jasnější a čistší než jakákoli lampa a vrhalo na Childermassovu a Lucasovu tvář zajímavé stíny.

Obloha k němu znovu promluvila. Tentokrát měl dojem, že jde o otázku. Na jeho odpovědi záviselo mnohé. Kdyby jen porozuměl, na co se ho ptají, a našel správná slova, z nichž by poskládal odpověď, pak by se něco odhalilo - cosi, co by navždy změnilo anglickou magii, cosi, o čem Strange ani Norrell zatím nic netušili.
Dlouho se tomu úporně snažil porozumět. Ten jazyk či kouzlo mu teď připadaly mučivě povědomé. Za okamžik do něj pronikne. Svět k němu koneckonců promlouval těmito slovy každý den jeho života -jen si toho předtím nevšiml.

Lucas něco říkal. Childermass zřejmě zase upadl do mdlob, protože najednou zjistil, že ho Lucas drží v podpaží a vytahuje nahoru. Vinná sklenka ležela roztříštěná na dláždění a bílé světlo se rozštěpilo po sněhu.
"…to je mi zvláštní," povídá Lucas. "Ták, pane Childermassi. Pojďte pěkně nahoru. V životě jsem vás nezažil takhle zdrchanýho. Opravdu nechcete jít dovnitř, pane? Ale tady už máme pana Norrella. Ten už bude vědět, co dělat."
Childermass se zadíval doprava. Kočár pana Norrella zatáčel na náměstí z George Street.
Všiml si toho i prodavač inkoustu. Okamžitě zamířil k gentlemanovi a dvěma mladým dámám. Uctivě se jim uklonil a gentlemana oslovil. Všichni tři otočili hlavu a zadívali se na kočár. Gentleman sáhl do kapsy a dal prodavači inkoustu minci. Prodavač se znovu uklonil a stáhl se.
Panu Marstonovi, onomu černovlasému mladíkovi, nikdo nemusel říkat, že tohle je Norrellův kočár. Jakmile si povšiml jeho příjezdu, přestal se opírat o zábradlí a popošel kupředu.
Dokonce i ta elegantně oděná dáma se obrátila a namířila si to zpátky k domu - očividně se chtěla podívat na Nejpřednějšího mága Anglie.
Kočár zastavil před domem. Komorník sesedl z kozlíku a otevřel dvířka. Pan Norrell vykročil ven. Byl ovinutý tolika šálami, že jeho scvrklá postavička vypadala bezmála podsaditá. Pan Marston na něj okamžitě zahlaholil pozdrav a začal na něj mluvit. Pan Norrell netrpělivě zakroutil hlavou a mávnutím ruky pana Marstona odbyl.
Elegantně oblečená dáma prošla kolem Childermasse a Lucase. Byla bledá jako stěna a tvářila se vážně. Childermasse napadlo, že lidi, kteří se o takovéhle věci zajímají, by ji nejspíš považovali za krásku. Když se na ni zadíval pořádně,

napadlo ho, že ji nejspíš zná. "Lucasi," zamumlal, "kdo je ta žena?"
"Je mi líto, pane. Myslím, že jsem ji ještě nikdy neviděl."
Pan Marston u schůdků do kočáru byl čím dál neodbytnější a pan Norrell čím dál rozzlobenější. Mág se rozhlédl; povšiml si, že Lucas a Childermass stojí poblíž, a kývl na ně.
V tom okamžiku k němu vykročila ta elegantně oblečená dáma. Chvíli se zdálo, že i ona ho osloví, nic takového však neměla v úmyslu. Vytáhla z rukávníku pistoli a naprosto chladnokrevně zamířila na Norrellovo srdce.
Jak pan Norrell, tak pan Marston na ni vytřeštili oči.
Hned několik věcí se odehrálo naráz. Lucas pustil Childermasse - jenž padl na zem jako podťatý - a rozběhl se ke svému pánu. Pan Marston popadl tu dámu kolem pasu. Davey, kočí pana Norrella, seskočil z kozlíku a chytil ji za ruku svírající pistoli.
Childermass ležel na sněhu mezi skleněnými střepy. Viděl, jak se ta žena pozoruhodně lehce vymanila z Marstonova sevření. Odhodila ho na zem takovou silou, že už nevstal. Delikátní ručku v rukavici položila Daveymu na hruď a on odletěl několik metrů dozadu. Norrellův komorník - ten, co otevřel dveře kočáru - se ji pokusil srazit, ale jeho úder na ní nezanechal nejmenší následky. Dotkla se ho rukou na tváři - vypadalo to jako dotyk vyloženě letmý - a on se zhroutil na zem. Lucase jednoduše udeřila pistolí.
Childermass téměř ani nechápal, co se děje. Ztěžka se přiměl vstát a vrávoravým krokem ušel nějakých pět šest metrů, sotva věda, zdali jde po dláždění Hanover Square či po prastaré cestě ve Férii.
Pan Norrell na tu dámu zíral zcela vyděšený, samým strachem nedokázal ani vykřiknout, natožpak utéct. Childermass k ní zvedl ruce ve smířlivém gestu. "Madam…" začal.
Ani se na něj nepodívala.
Z padajících sněhových vloček se mu točila hlava, mátly ho. Ať se snažil jak chtěl, nedokázal se udržet na Hanover Square. Záhadná krajina si ho žádala; pan Norrell bude zabit a on tomu nemůže nijak zabránit.
Pak se stalo něco zvláštního.

Stalo se něco zvláštního. Hanover Square zmizelo. Zmizel i pan Norrell, Lucas a všichni ostatní…
Ale lady zůstala.
Stáli tváří v tvář na té prastaré cestě, pod oblohou, na níž se hemžili černí ptáci a vrhali se střemhlav dolů. Zvedla pistoli a zamířila ji z Férie do Anglie na srdce pana Norrella.
"Madam," opakoval Childermass.
Dívala se na něj s mrazivou, spalující zuřivostí. I kdyby jí řekl cokoli, naprosto nic na světě by ji neodradilo. Nic v tomto světě ani v jakémkoli jiném. A tak udělal to jediné, co ho napadlo. Popadl hlaveň pistole…
Zazněl výstřel, nesnesitelně hlasitá rána.

Childermass hádal, že právě síla toho prásknutí ho zatlačila zpátky do Anglie.
Zničehonic zpola seděl, zpola ležel na Hanover Square, zády opřený o schůdky kočáru. Napadlo ho, kde je asi pan Norrell a zdali je on sám mrtev. V duchu si říkal, že by se asi měl zvednout a vyzkoumat to, zjistil však, že je mu to celkem jedno, a tak zůstal na svém místě.
Teprve po příjezdu lékaře pochopil, že ona dáma skutečně na někoho vystřelila a že tím postřeleným je on sám.

Zbytek dne a valná část toho následujícího mu splynuly v návalech bolesti a zmatených, laudanem navozených snech. Někdy Childermassovi připadalo, že stojí na prastaré cestě pod mluvící oblohou, tentokrát s ním však byl Lucas a probíral s ním družičky a uhláky. Přes oblohu bylo natažené pevné lano a po něm kráčela spousta lidí. Byl tam Strange, stejně jako Norrell. Oba nesli v náručí komínky knížek. Objevil se tam i nakladatel John Murray a Vinculus a mnoho dalších. Bolest v Childermassově rameni občas utekla, pobíhala po místnosti a schovávala se. Když k tomu došlo, myslel si, že se z ní stalo malé zvířátko. Nikdo krom něj nevěděl, že tu je. Napadalo ho, že by to ostatním měl říct, aby zvíře vyštvali. Jednou ho zahlédl; kožíšek mělo oranžový jako oheň, jasnější než liška…

Večer druhého dne ležel v posteli s mnohem přesnější představou, kdo je a kde je a co se stalo. Zhruba v sedm hodin vešel Lucas do místnosti s židlí z jídelny v rukou. Postavil ji u postele. Za okamžik už do místnosti vešel pan Norrell a na židli se usadil.
Pan Norrell chvíli jen nervózně upíral zrak na peřinu. Pak zamumlal otázku.
Childermass ji nezaslechl, ale přirozeně předpokládal, že se pan Norrell musí ptát na jeho zdraví, a tak začal říkat, jak doufá, že se mu už za den za dva udělá lépe.
Pan Norrell mu skočil do řeči a opět se zeptal, tentokrát už úsečněji: "Proč jste provedl Belasisův Scopus?"
"Cože?" nevěřil svým uším Childermass.
"Lucas mi prozradil, že jste kouzlil," řekl pan Norrell. "Přiměl jsem ho, aby mi to kouzlo popsal. Přirozeně jsem v něm poznal Belasisův Scopus." Pronikavě, podezřívavě se na něj zadíval. "Proč jste ho použil? A ještě víc mě pak zajímá, kde jste se sakra něco takového naučil? Jak tu mohu pracovat, když mne co chvíli někdo takhle zrazuje? Překvapuje mne, že jsem vůbec něčeho dosáhl, když jsem obklopen sluhy, kteří se mně za zády učí kouzla, a žáky, kteří se snaží zničit všechny moje úspěchy!"
Childermass po něm střelil mírně podrážděným pohledem. "Sám jste mě to naučil."
"Já?" vykřikl pan Norrell o několik tónů výš než obvykle.
"Ještě než jste přišel do Londýna, v dobách, kdy jste se zdržoval v hurtfewské knihovně a kdy jsem obrážel celou zem a skupoval pro vás cenné knihy. Naučil jste mě to kouzlo pro případ, že bych snad potkal někoho, kdo by se prohlašoval

za praktického mága. Bál jste se, že by se mohl vyskytnout druhý mág, který by…"
"Ano, ano," přisvědčil pan Norrell netrpělivě. "Už si vzpomínám. To ale nevysvětluje, proč jste ho včera ráno na tom náměstí použil."
"Protože magie byla všude."
"Lucas si ničeho nevšiml."
"Lucas nemá v popisu práce vědět, kdy dojde k výskytu magie. To náleží mně. Nic podivnějšího jsem za celý svůj život nezažil. Pořád mi připadalo, že jsem úplně někde jinde. Domnívám se, že na chvíli jsem se ocitl ve skutečném nebezpečí. Moc dobře nechápu, kde se ta země nacházela. Měla pár prazvláštních rysů, které vám za okamžik popíšu - ale rozhodně nešlo o Anglii. Myslím, že to byla Férie. Jaký druh magie má takovéhle účinky? A odkud se vzala? Že by ta ženská byla čarodějka?"
"Jaká ženská?"
"Ta ženská, co mě postřelila."
Pan Norrell si popuzeně odfrkl. "Ta kulka vás postihla víc, než jsem předpokládal," řekl přezíravě. "Vážně se domníváte, že kdyby to byla bývala velká čarodějka, překazil byste jí plány tak snadno? Na tom náměstí nebyl žádný mág. Rozhodně ne ta ženská."
"Proč? Kdo to vlastně byl?"
Pan Norrell chvíli mlčel a pak řekl: "Manželka sira Waltera Polea. Žena, kterou jsem oživil."
Childermass zůstal chvíli zticha. "Tedy, vy mě uvádíte v úžas!" prohlásil nakonec. "Napadá mě několik lidí, kteří by měli dobrý důvod namířit pistolí na vaše srdce, ale zaboha mě nenapadá, proč by k nim měla patřit tahle žena."
"Povídá se, že je šílená," řekl Norrell. "Utekla lidem, kteří ji měli hlídat, a přišla mne sem zabít - což, jak jistě uznáte, dostatečně svědčí o jejím šílenství." Pan Norrell stočil šedá očička stranou. "Koneckonců jsem všude znám jako její dobrodinec."
Childermass ho poslouchal jedním uchem. "Kde ale sehnala pistoli? Sir Walter je rozumný člověk. Sotva si dokážu představit, že by nechával střelné zbraně kdekoli, kde by se jí mohly dostat pod ruku."
"Byla to soubojová pistole - jedna z páru, který patří siru Walterovi. Má ji zavřenou v krabici v zamčeném psacím stole své soukromé studovny. Sir Walter tvrdí, že do včerejška by býval přísahal, že o ní nevěděla. A jak se dostala ke klíči - k oběma klíčům -, to je všem záhadou."
"Mně to jako velká záhada nepřipadá. Manželky, dokonce i šílené manželky, umějí ze svých manželů leccos vyrazit."
"Ale sir Walter ty klíče neměl. To je na tom divné. Tyto pistole byly jedinými střelnými zbraněmi v domě a sir Walter se přirozeně bál o bezpečí své manželky a majetku, když tak často nebývá doma. Klíče měl v úschově komorník - ten vysoký černoch - snad víte, o kom mluvím. Sir Walter nechápe, jak mohl udělat takovou chybu. Sir Walter tvrdí, že ten černoch je naprosto spolehlivý a důvěryhodný. Jeden přirozeně nikdy doopravdy neví, co si služebnictvo myslí," pokračoval pan Norrell lehkovážně, zapomínaje, s kým v tom okamžiku mluví, "ale sotva se dá předpokládat, že tento muž ke mně chová zášť. V životě jsem s ním nepromluvil ani tři slova. Jistě," pokračoval, "mohl bych na lady Poleovou podat žalobu za pokus o vraždu. Včera jsem tak ještě byl pevně rozhodnutý. Několik lidí mne ale upozornilo, že musím brát ohledy na sira Waltera. Tvrdí to jak lord Liverpool, tak pan Lascelles a soudím, že mají pravdu. Sir Walter byl dobrým přítelem anglické magie. Nechtěl bych siru Walterovi zavdat jedinou příčinu, aby litoval našeho přátelství. Sir Walter se mi zařekl, že ji odklidí někam na venkov, kde se s nikým nebude vídat a kde nikdo neuvidí ji."
Pan Norrell se neobtěžoval zjistit si Childermassova přání v této záležitosti. Přestože to Childermass ležel na posteli, trpěl bolestmi a ztrátou krve a přestože Norrellova zranění pozůstávala hlavně z lehké bolesti hlavy a malého říznutí na prstu, panu Norrellovi bylo jasné, že lady Poleová se více provinila vůči němu.
"Čí tedy byla ta magie?" zeptal se Childermass.
"Ovšemže moje!" prohlásil pan Norrell vztekle. "Koho jiného by byla? Šlo o tu magii, kterou jsem ji vzkřísil. To jste cítil a to odhalil Belasisův Scopus. Došlo k tomu na samém začátku mé kariéry a je možné, že vzhledem k jistým nesrovnalostem vzala ta věc divný konec a…"
"Divný konec?" vykřikl Childermass chraplavě a rozkašlal se. Když popadl dech, řekl: "Celou dobu mi hrozilo, že mě to přenese do nějaké divné říše, kde ze všeho dýchá magie. Obloha ke mně mluvila! Všechno ke mně mluvilo! Jak je to možné?"
Pan Norrell zvedl obočí. "Nevím. Třeba jste byl opilý."
"A zažil jste někdy, že bych byl při výkonu svých povinností opilý?" opáčil Childermass ledově.
Pan Norrell nejistě pokrčil rameny. "Nemám nejmenší tušení, co děláte. Připadá mi, že od prvního okamžiku, co jste překročil práh mého domu, jste se na nějaká pravidla příliš neohlížel."
"Ve světle dávné anglické magie ta myšlenka přece není tak zvláštní," trval na svém Childermass. "Cožpak jste mi neříkal, že aureáti považovali stromy, kopce, řeky a tak dále za živé bytosti s vlastními myšlenkami, vzpomínkami a touhami? Aureáti si mysleli, že takovouto magii provozuje celý svět."
"Někteří aureáti si to mysleli, ano. Tento názor nasáli od svých elfích služebníků, kteří připisovali některé své vlastní výjimečné magické úspěchy schopnosti mluvit se stromy a řekami a tak dále a uzavírat s nimi přátelství a spojenectví. Není ovšem důvodu předpokládat, že měli pravdu. Moje vlastní magie se o takové nesmyslné nápady neopírá."
"Obloha na mě promluvila," řekl Childermass. "Jestli mě nemámil zrak, pak…" Odmlčel se.
"Pak co?" navázal pan Norrell.
Zesláblý Childermass přemýšlel nahlas. Chtěl říct, že pokud ho nemámil zrak, pak je vše, co Strange a Norrell kdy vykonali, jen dětská hra a magie je mnohem zvláštnější a děsivější, než kohokoli z nich napadlo. Strange a Norrell si jen házeli po salónu papírovými šipkami, zatímco skutečná magie stoupala na velkých křídlech, vrhala se dolů a kroužila na nekonečné obloze vysoko, vysoko nad nimi.

Potom si ovšem uvědomil, že pan Norrell takové myšlenky jistě nepřivítá dvakrát nadšeně, a tak nic neřekl.
Pan Norrell jeho myšlenky kupodivu stejně uhodl.
"Ach!" vybuchl nečekaně vášnivě. "No dobře! Tak takhle se to s vámi má? Pak vám radím, abyste hned šel a dal se ke Strangeovi a Murrayovi a všem ostatním zrádcům! Jejich myšlenky vám ve vašem stávajícím rozpoložení budou vyhovovat více! Jistě vás přijmou s otevřenou náručí. A vy jim budete moci vyzradit veškerá má tajemství! Odvážil bych se tvrdit, že vám za to štědře zaplatí. Mne to zničí a…"
"Uklidněte se, pane Norrelle. Nemám v úmyslu vyhledat si nové zaměstnání. Jste poslední pán, kterého kdy budu mít."
V následné odmlce dostal pan Norrell čas na to, aby zauvažoval, jak nemístné je hádat se s člověkem, který mu zrovna včera zachránil život. Rozumnějším tónem dodal: "Nejspíš vám o tom ještě nikdo neřekl. Strangeova manželka je mrtvá."
"Cože?"
"Mrtvá. Tu novinu mám od sira Waltera. Prý šla na procházku ve sněhu. Nanejvýš neuvážené. Za dva dny potom byla mrtvá."
Childermass se roztřásl zimou. Ta pochmurná krajina byla najednou velice blízko, přímo pod kůží Anglie. Skoro si dokázal znovu představit sám sebe na té prastaré cestě…

…a Arabela Strangeova stála na cestě před ním. Byla k němu otočená zády a kráčela samotinká do studeně šedě země, pod oblohou, z níž promlouvala magie…

"Lady Poleovou prý zpráva o smrti paní Strangeové velice zarmoutila," pokračoval pan Norrell, jenž vůbec nezaznamenal Childermassovu nenadálou bledost ani přerývané dýchání. "Je z toho úplně nepříčetná. Zdá se, že se přátelily. To jsem až doposavad nevěděl. Kdybych to byl věděl, býval bych mohl…" Odmlčel se a jeho tvář se zachvěla nějakým tajeným citem. "Ale na tom už nesejde - jedna z nich je šílená a druhá mrtvá. Podle sira Waltera se lady Poleová domnívá, že jsem nějak zavinil smrt paní Strangeové." Odmlčel se. Pak, jako by o tom mohlo být nějakých pochyb, dodal: "Což je samozřejmě nesmysl."
V tom okamžiku vešli do pokoje dva přední lékaři, které pan Norrell najal k ošetřování Childermasse. Překvapilo je, že pana Norrella zastali v místnosti - překvapilo a velmi potěšilo. Usmívali se na něj, ukláněli se a pokyvovali hlavami a chválili ho, jak je to od velikána jako on laskavé, když zajde za svým sluhou. Řekli mu, že jen málokdy viděli domácnost, kde by pán věnoval takovou pozornost zdraví níže postavených osob nebo kde by služebnictvo bylo svému pánovi tak oddané, a to ne z povinnosti, ale z úcty a náklonnosti.
Pan Norrell byl přinejmenším stejně náchylný nechat se ovlivnit lichotkami jako každý druhý a začal si myslet, že se opravdu nejspíš zachoval nezvykle šlechetně. Natáhl ruku, že Childermasse přátelsky a laskavě poplácá po ruce. Když však zaregistroval Childermassův mrazivý pohled, rozmyslel si to, odkašlal si a odešel z místnosti.
Childermass se za ním díval.
Všichni mágově lžou a tenhle ještě víc než ostatní, řekl mu tenkrát Vinculus.

47
"ČERNOCH A K TOMU MODREJ CHLAP -
TO UŽ BY MĚLO NĚCO ZNAMENAT."
Sklonek ledna 1816
K
očár sira Waltera se kodrcal po osamělé cestě v Yorkshiru a Stephen Black jel vedle něj na bělouši.
Po obou stranách se až k potemnělému horizontu, jenž hrozil sněhovou nadílkou, rozkládala vřesoviště hrající barvami modřiny. Šedé neforemné balvany roztroušené po okolí ještě umocňovaly pochmurnost a divokost krajiny. Čas od času pronikl mraky tlumený sluneční paprsek a na chvíli osvítil bílou, zpěněnou bystřinu či se odrazil od výmolu plného vody, jenž zčistajasna zazářil jako stříbrná pence, co spadla na zem.
Přijeli na křižovatku. Kočí zastavil koně a zasmušile se zadíval na místo, kde podle jeho názoru měl stát rozcestník.
"Nejsou tu žádné milníky," poznamenal Stephen, "nic, podle čeho by se poznalo, kam tyhle cesty vedou."
"Pokud ovšem vůbec někam vedou," přisadil si kočí, "o čemž začínám pochybovat." Z kapsy vytáhl tabatěrku a šňupl si pořádný žďibec tabáku.
Komorník, jenž seděl na kozlíku vedle kočího (a kterému byla zdaleka největší zima a který byl ze všech tří ten nejutrápenější), jadrně proklel Yorkshire, všechny Yorkshiřany a veškeré yorkshirské cesty.
"Myslím, že bychom měli cestovat na sever či severovýchod," mínil Stephen. "Ale tohle vřesoviště mi trochu zamotalo hlavu. Máte někdo ponětí, kterým směrem je to na sever?"
Kočí, jemuž byla tato otázka určena, prohlásil, že všechny směry mu tu připadají dost severní.
Komorník se nevesele zasmál.
Když zjistil, že mu jeho společníci moc nepomohou, Stephen udělal to, co za podobných okolností dělával vždy; ujal se vedení výpravy osobně. Kočímu nakázal, aby se vydal jednou cestou, zatímco on pojede druhou. "Jestli budu mít úspěch, vrátím se pro vás, nebo pošlu posla. Pokud uspějete vy, předejte naši svěřenkyni a o mne se nestarejte."
Stephen tedy vyrazil a skepticky obhlížel všechny cestičky a pěšinky, na něž narazil. Jednou potkal dalšího osamělého jezdce a zeptal se ho na cestu, ale ukázalo se, že ten člověk je tu na vřesovišti cizí zrovna jako on a že o domě, o němž se Stephen zmiňoval, nikdy neslyšel.
Nakonec dojel k úzké uličce vinoucí se mezi dvěma zídkami, postavenými - jak už je to v téhle části Anglie zvykem - z kamenů nespojených maltou. Zabočil tedy na tu cestu. Po obou stranách lemovala zídku řada holých stromů. Když se

k zemi začaly snášet první sněhové vločky, přejel po úzkém mostku a vjel do vesnice se strohými kamennými chalupami a polorozpadlými zídkami. Panovalo tady takřka naprosté ticho. Budov tu stála jen hrstka, a tak rychle našel tu, co hledal. Šlo o dlouhý a nízký dům, k němuž vedl vydlážděný dvůr. Hrubě nespokojeně přejel pohledem nízké střechy, staromódní křídlová okna a mechem porostlé kameny.
"Haló!" zavolal. "Je tu někdo?"
Sníh se teď valil z oblohy hustěji a rychleji. Odkudsi z boku domu vyběhli dva sloužící. Oblečení byli úpravně a čistě, ovšem z jejich nervózních výrazů a neohrabanosti Stephenovi trnuly zuby. Ze všeho nejradši by si je načas vzal do parády.
Oni zase zírali na černocha v sedle mléčně bílé klisny. Ten statečnější z nich vysekl jakousi poloviční poklonu.
"Je tohle Starecross Hall?" zeptal se Stephen.
"Ano, pane," odvětil ten odvážný sluha.
"Jsem tu z pověření sira Waltera Polea. Přiveďte mi svého pána."
Muž odběhl. Za okamžik se otevřely přední dveře a v nich se objevil štíhlý černovlasý pán.
"Vy jste správce blázince?" otázal se Stephen. "Jste John Segundus?"
"Ano, přesně tak!" odpověděl pan Segundus. "Vítejte! Vítejte!"
Stephen sesedl a hodil uzdu sloužícímu. "Málem jsem to tu nenašel! Po tom příšerném vřesovišti jsme jezdili hodinu. Mohl byste vyslat někoho za kočárem lady Poleové? Na křižovatce dvě míle odsud zahnuli doleva."
"Přirozeně. Okamžitě," ujistil jej pan Segundus. "Je mi líto, že jste měli takové potíže. Jak vidíte, dům stojí na velice odlehlém místě - nicméně i proto siru Walterovi vyhovuje. Lady Poleová je doufám v pořádku?"
"Po cestě je velice unavená."
"Všechno už je tu pro ni nachystané. Tedy…" Pan Segundus vedl hosta dovnitř. "Chápu, že se to prostředí hodně odlišuje od toho, na co je zvyklá…"
Krátkou kamennou chodbou prošli do místnosti, která příjemně kontrastovala s pochmurným, ponurým okolím. Přímo z ní dýchalo pohodlí a příjemná atmosféra. Vybavená byla obrazy a hezkým nábytkem, měkkými koberci a bezstarostně žhnoucími lampami. Byly tu podnožky, o něž si lady Poleová mohla opřít nohy, kdyby byla unavená, zástěny chránící před průvanem, kdyby jí byla zima, a zábavné knihy, kdyby se jí zachtělo číst.
"Nevyhovuje to?" vyptával se pan Segundus úzkostlivě. "Vidím vám na tváři, že ne."
Stephen otevřel ústa, už už chtěl panu Segundovi říci, že on vidí něco úplně jiného. Viděl to, co lady spatří, až vejde do pokoje. Židle, obrazy i lampy byly všechny naprosto přízračné. Za nimi se nacházely mnohem hmotnější a solidnější podoby ponurých šedých chodeb a schodišť Ztracené naděje.
Ale vůbec nemělo smysl něco takového vysvětlovat. Slova by se mu za řeči proměnila; zase by žvanil nějaké nesmysly o pivu vařeném ze vzteku a z touhy po pomstě či o dívkách, jejichž slzy se za přibývajícího měsíce mění v opály a perly a jejichž stopy se za ubývajícího měsíce plní krví. A tak se spokojil s tím, že řekl: "Ne, ne. Vyhovuje to tu dokonale. Nic víc lady Poleová ani potřebovat nebude."
Mnoha lidem by taková odpověď možná přišla trochu chladná - obzvláště kdyby na zařizování vynaložili takové úsilí jako pan Segundus -, ale pan Segundus nic nenamítal. "Takže to je ta paní, kterou pan Norrell vzkřísil z mrtvých?" zeptal se.
"Ano," odpověděl Stephen.
"Na tomhle činu se zakládá celé obrození anglické magie!"
"Ano," přisvědčil Stephen.
"A přece se ho pokusila zabít! To je opravdu velice zvláštní! Velice zvláštní!"
Stephen nic neřekl. Dle jeho názoru správci blázince vůbec nepříslušelo zaobírat se takovými tématy; a i kdyby o nich přemýšlel, nebylo příliš pravděpodobné, že by v té záležitosti připadl na pravdu.
Aby odvedl pozornost pana Segunda od lady Poleové a jejího údajného zločinu, Stephen řekl: "Sir Walter si tento podnik osobně vybral. Nevím, na čí radu. Jste už správcem ústavu pro choromyslné dlouho?"
Pan Segundus se zasmál. "Ne, ani v nejmenším. Popravdě řečeno dva týdny. Lady Poleová bude moje první pacientka."
"Vážně?"
"Mohu-li soudit, sir Walter pokládá nedostatek mých zkušeností spíš za přednost! Jiní pánové v této profesi jsou zvyklí uplatňovat nad svými svěřenci moc a omezovat je - s čímž sir Walter v případě své ženy velice nesouhlasí. Ale jak vidíte, já se nemusím zbavovat žádných návyků. Lady Poleová se v tomto domě nesetká s ničím jiným než s laskavostí a úctou. A pomineme-li drobná preventivní opatření, která nám diktuje zdravý rozum - jako že jí například odklidíme z cesty nože a střelné zbraně -, budeme s ní v tomto domě zacházet jako s hostem a vynasnažíme se, aby byla šťastná."
Stephen dal pokývnutím najevo, že tyto návrhy přijímá. "Jak jste k tomu přišel?" zeptal se.
"K domu?" ověřoval si pan Segundus.
"Ne, ke správcovství blázince."
"Úplnou náhodou. Loni v září jsem měl to štěstí seznámit se s jistou paní Lennoxovou, která se pak stala mou patronkou. Ten dům patří jí. Několik let se pro něj snažila najít dobrého nájemce, ovšem bezúspěšně. Oblíbila si mne a chtěla mi prokázat laskavost - usmyslela si tedy, že zde založí podnik a mne postaví do jeho čela. Nejdříve jsme pomýšleli na školu pro mágy, ovšem…"
"Pro mágy!" zvolal Stephen překvapeně. "Ale co vy máte s mágy společného?"
"Sám jsem mág. A byl jsem jím celý svůj život."
"Hleďme!"

Stephena tato novinka podle všeho natolik urazila, že pan Segundus měl sto chutí omluvit se mu, třebaže netušil, jak se omlouvat za to, že je mág. Pokračoval tedy. "Ale pan Norrell s plány pro naši školu nesouhlasil a poslal za mnou Childermasse, aby mne od toho úmyslu odradil. Znáte Johna Childermasse, pane?"
"Znám ho od vidění," odpověděl Stephen. "Nikdy jsem s ním ale nemluvil."
"Zpočátku jsme byli s paní Lennoxovou pevně rozhodnuti se mu postavit - tedy panu Norrellovi, nikoli Childermassovi. Napsal jsem panu Strangeovi, ale můj dopis mu doručili toho dne, kdy zmizela jeho manželka, a jak nejspíš víte, ta chudinka za pár dní zemřela."
Chvíli to vypadalo, jako by Stephen chtěl něco říci, pak ale zavrtěl hlavou a pan Segundus pokračoval: "Bylo mi jasné, že bez pomoci pana Strange se musíme myšlenek na tu školu vzdát. Vydal jsem se do Bathu, abych o tom informoval paní Lennoxovou. Přijala mne velice laskavě a slíbila mi, že brzo předloží náhradní plán. Přiznávám se ale, že z jejího domu jsem odcházel velice sklíčený. Ušel jsem sotva pár kroků, když jsem si povšiml něčeho zvláštního. Na cestě stál muž v rozedraných černých šatech. V jeho zanícených, zarudlých očích nebylo ani stopy po rozumu a naději. Bil kolem sebe rukama proti přeludům, které ho sužovaly, a zapřísahal je, aby s ním měly slitování. Chudák jeden! Nemocní někdy najdou úlevu ve spánku, já ale instinktivně věděl, že tohoto muže budou jeho démoni pronásledovat i ve snech. Vtiskl jsem mu do dlaně pár mincí a pokračoval v cestě. Nejsem si vědom toho, že bych se jím při zpáteční cestě v duchu nějak obzvláště zaobíral, když jsem ale překročil práh tohoto domu, stalo se něco velmi zvláštního. Přišlo na mě něco, co nejspíš musím nazvat viděním. Spatřil jsem běsnícího šílence, jak tu stojí tak, jak jsem ho viděl v Bathu - a něco mi došlo. Uvědomil jsem si, že život v tichu a ústraní tohoto domu by na vyšinuté jistě působil blahodárně. Napsal jsem paní Lennoxové a ta můj záměr schválila. Zmínil jste se o tom, že nevíte, kdo mě doporučil siru Walterovi. Byl to Childermass. Childermass se už předtím zmínil, že mi pomůže, bude-li to v jeho silách."
"Možná uděláte nejlépe, pane," ozval se Stephen, "když se vystříháte všech zmínek o své profesi i o škole, přinejmenším zpočátku. Nic na tomto světě ani v žádném jiném by lady Poleové nezpůsobilo větší bolest, než kdyby zjistila, že se nachází v područí dalšího mága."
"V područí!" vykřikl pan Segundus překvapeně. "Co je to za divné slovo! Vážně doufám, že si nikdo nikdy nebude připadat jako v mém područí! Rozhodně ne tato dáma!"
Stephen ho chvíli pozorně zkoumal pohledem. "Vy jste v porovnání s panem Norrellem hodně odlišný mág," prohlásil.
"Doufám, že ano," přitakal pan Segundus vážně.
Tak za hodinu se ze dvora ozval menší rozruch. Stephen a pan Segundus vyšli ven uvítat lady Poleovou. Koně ani kočár nebyli s to přejet přes úzký mostek, a tak musela lady Poleová posledních padesát metrů cesty překonat pěšky. Do dvora domu vešla mírně rozechvělá, rozhlížela se po ponuré, zasněžené scenerii a Stephenovi připadalo, že jen člověk se srdcem z kamene by si jí při pohledu na její mládí, krásu a smutnou nemoc nepřál nabídnout veškerou ochranu, kterou by dokázal zajistit. V duchu pana Norrella proklel.
Něco na jejím vzezření pana Segunda zarazilo. Zadíval se jí na levou ruku, ta však byla zakrytá rukavicí. Hned se ale vzpamatoval a přivítal ji ve Starecrossu.
Do salónu jim Stephen přinesl čaj.
"Slyšel jsem, že vás velice sklíčila smrt paní Strangeové," řekl pan Segundus. "Mohu vám vyjádřit upřímnou soustrast?"
Odvrátila hlavu, aby skryla slzy, které jí vhrkly do očí. "Bylo by mnohem případnější vyjádřit tu soustrast jí, ne mně," namítla. "Můj manžel se nabídl, že napíše panu Strangeovi a poprosí ho o zapůjčení obrazu paní Strangeové, aby se podle něj mohla namalovat kopie a já se měla čím utěšit. K čemu by mi to ale bylo? Sotva přece zapomenu její tvář, když se každou noc účastníme stejných bálů a procesí - a na tom se nejspíš do konce mého života nic nezmění. Stephen to ví. Stephen rozumí."
"Ach, ano," pospíšil si pan Segundus. "Máte hrůzu z tančení a hudby, to vím. Mohu vás ujistit, že tu budou zakázány. Nestrpím tu nic, co není veselé a co by nepřispívalo k vašemu štěstí." Promluvil k ní o knihách, které spolu měli číst, a o procházkách, které by mohli podniknout na jaře, kdyby se lady Poleové chtělo.
Stephenovi, jenž zatím popíjel čaj, to připadalo jako nanejvýš neškodný hovor - dokud si nevšiml, jak se pan Segundus jednou dvakrát přestal věnovat lady Poleové a střelil po něm ostrým, pronikavým pohledem, který Stephena udivil a zároveň přivedl do rozpaků.
Kočár, kočí, služebná a komorník měli všichni zůstat ve Starecross Hall s lady Poleovou, Stephen se ovšem měl vrátit do Harley Street. Příštího rána se s ní tedy šel rozloučit a zastihl ji u snídaně.
Když se jí poklonil, zasmála se zpola smutně, zpola pobaveně. "Je k smíchu se takhle loučit, když oba dobře víme, že se za pár hodin zase shledáme. Nebojte se o mne, Stephene. Něco mi říká, že tady mi bude příjemně."
Stephen vyšel do dvora stáje, kde už na něj čekal kůň. Než si ale stačil natáhnout rukavice, ozval se za ním hlas. "Dovolíte?"
Stál tam pan Segundus, váhavý a skromný jako vždy. "Mohu se vás na něco zeptat? Co je to za magii, která obklopuje vás a lady Poleovou?" Natáhl ruku, jako by měl v úmyslu přejet Stephenovi bříšky prstů po tváři.
"V ústech máte červenobílou růži. A ona taky. Co to znamená?"
Stephen si dal ruku na ústa. Nic v nich neměl. Chviličku ale zvažoval bláznivý nápad, že panu Segundovi všechno řekne - všechno o svém zaklení a zaklení těch dvou žen. Představil si, jak mu pan Segundus nějakým způsobem porozumí, jak se ukáže, že pan Segundus je mnohem výjimečnější mág než Strange či Norrell a že dokáže zkřížit plány gentlemana s vlasy jako chmýří bodláčí. Šlo však o velice letmou představu. Za okamžik už zase převládla Stephenova vrozená nedůvěra k Angličanům a obzvláště k anglickým mágům.
"Nevím, o čem mluvíte," vyhrkl. Vyhoupl se koni do sedla a beze slova odjel.
V tak mizerném stavu viděl zimní cestu jen málokdy. Vyježděné koleje a brázdy v blátě zmrzly na kámen. Pole i silnice

hustě pokrylo jíní a ledová mlha jen umocňovala tísnivou atmosféru.
Jeho mléčně bílá kobyla bez jediného černého chlupu byla jedním z nesčetných darů od gentlemana. Krom toho, že byla rychlá a silná, měla navíc Stephena ráda, tak jak jen může mít kůň rád člověka. Dal jí jméno Florencie a pochyboval, že by sám princ regent či vévoda z Wellingtonu měli lepšího koně. Ke svérázným rysům jeho zvláštního, zakletého života patřilo i to, že nikde nikomu nepřišlo divné, že černošský sluha vlastní nejkrásnějšího koně v království.
Nějakých dvacet mil od Starecross Hall dojel k vesničce. Cesta tu ostře zatáčela mezi velkým elegantním domem se zahradou po pravé straně a řadou polorozpadlých stájí po straně levé. Když Stephen míjel vchod do toho domu, ze zatáčky se vyřítil kočár a bezmála do něj narazil. Kočí se ohlédl, kvůli čemu se jeho koně poplašili a kvůli čemu jim musel přitáhnout uzdu. Když nespatřil nic krom černocha, práskl po něm bičem. Ta rána Stephena minula, zasáhla však Florencii těsně nad pravým okem. Vyplašený kůň se v bolesti vzepjal a ztratil na zledovatělé cestě pevnou půdu pod nohama.
V tu chvíli jako by se všechno obrátilo vzhůru nohama. Když se Stephen zorientoval, zjistil, že leží na zemi. Florencie upadla. Vyhodila ho ze sedla, ale jeho levá noha zůstala chycená ve třmenu a teď byla nanejvýš znepokojivým způsobem zkroucená - byl si jist, že je zlomená. Uvolnil ji tedy ze třmenu a chvíli jen omráčeně seděl. Bylo mu na zvracení, něco mokrého mu teklo po tváři a při pádu si sedřel ruce do masa. Pokusil se vstát a s úlevou zjistil, že to jde; noha byla podle všeho pohmožděná, nikoli však zlomená.
Florencie ležela na boku, odfrkovala a divoce koulela očima. Stephen by rád věděl, proč se nepokusí postavit, nebo aspoň vykopnout nohou. Až na nedobrovolný třas, který se občas zmocnil celého jejího těla, ale zůstávala nehybná. Nohy jí prkenně trčely v nepřirozených úhlech. Pak mu to došlo: nemůže se pohnout, protože má přeraženou páteř.
Zadíval se na panský dům v naději, že mu někdo přijde pomoct. Z okna na okamžik vykoukla nějaká žena. Stephen letmo zahlédl její elegantní šaty a studený, povýšený výraz. Jakmile se přesvědčila, že při nehodě nedošel úhony nikdo z jejího domu ani žádný její majetek, odešla a Stephen ji už nespatřil.
Poklekl k Florencii a pohladil ji po hlavě a po pleci. Ze sedlové tašky vytáhl pistoli, prachovnici, nabiják a patronu. Nabil pistoli a nasypal prach na pánvičku. Pak vstal a natáhl kohoutek.
Zjistil však, že dál už zajít nemůže. Byla mu příliš dobrou kamarádkou; nedokázal ji zabít. Už to chtěl v zoufalství vzdát, když tu v uličce za sebou zaslechl rachocení. Zpoza rohu pomalu vyjel povoz tažený mohutným a na první pohled klidným koněm. Na povoze seděl povozník, robustní chlap s kulatou tučnou tváří. Na sobě měl prastarý kabát. Když spatřil Stephena, přitáhl koni otěže. "Zdravím, mladej. Copa se stalo?"
Stephen pokynul pistolí na Florencii.
Povozník sestoupil z povozu a přešel ke Stephenovi. "Bylo to krásný zvíře," pronesl vlídně a poplácal Stephena po rameni. V tom okamžiku Stephena ovanul zápach zelí. "Ale to už jí teď nepomůže, mladej."
Sklopil zrak od Stephenovy tváře k pistoli. Stephen natáhl ruku a lehce zvedl hlaveň, dokud nemířila na třesoucí se hlavu Florencie. Když ani tehdy nevypálil, povozník se nabídl: "Mladej, mám to udělat za vás?"
Stephen přikývl.
Povozník vzal pistoli. Stephen odvrátil tvář. Třeskla rána - hrozný zvuk, po němž okamžitě následovalo divoké krákání a pleskot křídel, neboť všichni ptáci v okolí najednou vzlétli. Stephen se ohlédl. Florencie se ještě jednou otřásla a pak už zůstala nehybná.
"Děkuji vám," řekl povozníkovi.
Slyšel, jak povozník odchází, a myslel si, že nadobro, ale za okamžik se vrátil, znovu do Stephena dloubl a podal mu černou láhev.
Stephen polkl. Byl to gin, a hodně ostrý. Zakašlal.
Přestože cena Stephenových šatů a bot dvojnásobně převyšovala cenu povozu i s koněm, povozník se k Stephenovi choval s nenucenou nadřazeností, kterou běloši obecně cítí k černochům. Zvážil celou věc a řekl Stephenovi, že se nejdřív musí postarat o odstranění mršiny. "Je to cenný zvíře - mrtvý i živý. Vašeho pána moc nepotěší, až zjistí, že jsou kůň i prachy v tahu."
"Ta kobyla nepatřila mému pánovi," opravil ho Stephen, "ale mně."
"Hele!" zvolal povozník. "Podívejte se na to!"
Na mléčně bílý Florenciin bok dosedl havran.
"Ne!" vykřikl Stephen a hotovil se ptáka odehnat.
Povozník ho ale zarazil. "Ne, mladej! Ne! To přináší štěstí. Už ani nevim, kdy jsem viděl šťastnější znamení!"
"Šťastnější?!" zvolal Stephen. "O čem to mluvíte?"
"Dyk to je znamení starýho Krále, ne? Havran na něčem bílým. Prápor starýho Johna!"
Povozník Stephenovi pověděl, že nedaleko odsud mu jedni lidé pomůžou za úplatu zdechlinu Florencie odstranit.
Stephen si vylezl na kozlík a povozník ho odvezl na statek.
Tamější sedlák předtím v životě neviděl černocha, a když se s takovou exotickou bytostí shledal na svém dvoře, naprosto ho to ohromilo. Nedokázal uvěřit, že Stephen mluví anglicky, třebaže se o tom mnohokrát přesvědčil na vlastní uši. Povozník, jenž měl pro tumpachového sedláka pochopení, stál vedle Stephena a laskavě opakoval všechno, co Stephen řekl, aby tomu sedlák lépe rozuměl. Ale nakonec na tom vůbec nesešlo. Sedlák si ani jednoho z nich nevšímal, jen zíral na Stephena a vyjadřoval se o něm k čeledínovi, jenž tam rovněž stál úplně uhranutý. Sedlák hloubal, zdali se ta černá barva setře, když se Stephen něčeho dotkne, a zapřádal ještě drzejší a protivnější úvahy. Veškeré Stephenovy důkladné pokyny týkající se likvidace mršiny Florencie přicházely vniveč, dokud se z nedalekého trhu nevrátila sedlákova manželka. Ta byla z úplně jiného těsta. Co se jí týkalo, muž v dobrých šatech s drahým koněm (byť mrtvým) platil za gentlemana - ať už je jakékoli barvy. Řekla Stephenovi o obchodníkovi s masem pro kočky, který si odvážel mrtvé koně ze statku a který zužitkuje maso a prodá kosti a kopyta na klíh. Prozradila mu, kolik mu ten

specializovaný řezník zaplatí, a slíbila, že se o vše postará, pokud za to dostane třetinu celkové částky. S tím Stephen souhlasil.
Stephen a povozník vyšli ze dvora statku na cestu.
"Děkuji vám," řekl Stephen. "Bez vaší pomoci bych to měl mnohem těžší. Přirozeně vám za vaši námahu zaplatím. Obávám se ale, že vás ještě budu muset obtěžovat. Nemám jak se vrátit domů. Byl bych vám velmi zavázán, kdybyste mě mohl zavézt do poštovního hostince."
"Ne!" zarazil ho povozník. "Schovejte ten měšec někam, mladej, vezmu vás do Doncasteru a nebudete muset pustit ani floka."
Stephen by se popravdě řečeno mnohem raději nechal zavézt do nejbližšího poštovního hostince, ale povozníka přítomnost spolucestujícího tak potěšila, že mu přišlo laskavější a vhodnější jet s ním.
Povoz se po venkovských cestách blížil Doncasteru jen poznenáhlu, k hostincům a do vesnic vjížděl z nečekaných směrů, čímž dokázal obyvatele notně zaskočit. Tu doručili rám postele, tam ovocný koláč a při tom převzali nespočet balíčků prapodivných tvarů. Jednou zastavili u velice malé chaloupky, která stála o samotě uprostřed lesa za vysokým holým živým plotem. Z rukou letité služky tu dostali starou kostěnou, načerno natřenou klec s maličkým kanárkem.
Povozník Stephenovi objasnil, že patřil postarší paní, která umřela, a má být doručen její praneteři na jih od Selby.
Nedlouho poté, co kanárka strčili do zadní části povozu, Stephena vyplašilo hřmotné chrápání nečekaně vycházející ze stejného místa. Zdálo se mu nemožné, aby tak malý pták vydával tak hlasitý zvuk. Stephen tedy usoudil, že v povozu je ještě jeden člověk, s nímž zatím neměl tu čest.
Povozník vytáhl z košíku velký vepřový závin a pořádný flák sýra. Velkým nožem ukrojil kus závinu a zjevně ho chtěl nabídnout Stephenovi, když tu ho jaly pochybnosti. "Jedí černoši to, co my?" zeptal se, jako by si myslel, že se třeba krmí trávou nebo měsíčními paprsky.
"Ano," řekl Stephen.
Povozník dal Stephenovi kus závinu a trochu sýra.
"Díky. To váš druhý cestující nemá na nic chuť?"
"Možná časem. Až se vzbudí. Nabral jsem ho v Riponu. Neměl žádný prachy. Tak sem si řek, že aspoň budu mít s kým mluvit. Zkraje byl docela sdílnej, ale u Boroughbridge šel na kutě a od tý doby spí jako špalek."
"To musí být otrava."
"Mně to nevadí. Teďka si můžu povídat s várna."
"Musí být hodně unavený," uvažoval Stephen. "Prospal výstřel, který dorazil mého koně, návštěvu toho přihlouplého sedláka, postel i kanárka - vzato kolem a kolem všechny události dnešního dne. Kam jede?"
"On? Nikam. Toulá se z jednoho místa na druhý. Pronásleduje ho nějakej slavnej chlap z Londýna a nikde nemůže zvostat dlouho, páč by ho dohonil sluha toho hlavouna."
"Opravdu?"
"Je modrej," poznamenal povozník.
"Modrý?" opakoval Stephen zmateně.
Povozník přikývl.
"Cože? Modrý zimou? Nebo ho někdo zbil?"
"Né. Von je tak modrej, jako vy jste černej. Teda! Mám v káře černouška a modrýho chlapa! To se ještě nikdá nikomu nepovedlo, aspoň sem vo tom neslyšel. Vidět černocha přináší štěstí - sichr, to je jako s kočkama - a pak vidět černocha a k tomu modrýho chlapa, to už by mělo něco znamenat. Jenže co?"
"Možná to skutečně něco znamená," nadhodil Stephen, "ale ne pro vás. Třebas to něco znamená pro něj. Nebo pro mě."
"Né, houby s voctem," zavrtěl hlavou povozník. "Stalo se to přece mně."
Stephen se zamyslel nad divnou barvou pleti toho neznámého člověka. "Není nemocný?" zeptal se.
"Možná," řekl povozník, kterému se nechtělo nějak závazně vyjadřovat.
Po jídle začal povozník klimbat a docela brzy usnul s otěžemi v rukou. Povoz dál poklidně jel po cestě pod vedením koně - velice soudného a rozumného zvířete.
Pro Stephena to byla únavná cesta. Smutné vyhnanství lady Poleové a ztráta Florencie ho notně zkrušily na duchu. Byl rád, že teď chvíli nemusí s povozníkem mluvit.
Jednou zaslechl jakési mumlání svědčící o tom, že se ten modrý muž probouzí. Zpočátku nedokázal rozpoznat, co to říká, až nakonec velice zřetelně zaslechl: "Bezejmenný otrok bude králem v podivné zemi…"
Z toho se otřásl; důrazně mu to připomnělo gentlemanův slib, že z něj udělá anglického krále.
Setmělo se. Stephen zastavil koně, slezl z kozlíku a zapálil tři prastaré lucerny, které visely porůznu na povozu. Už si chtěl zase vylézt zpátky na kozlík, když zezadu vylezl otrhaný, neupravený člověk a vyskočil na zledovatělou cestu přímo před ním.
Neupravený muž si Stephena prohlédl pod svitem luceren. "Už jsme tam?" otázal se chraplavě.
"Kde jako?" opáčil Stephen.
Muž nad tím chvíli uvažoval a pak se rozhodl původní otázku přeformulovat. "Kde to jsme?" zeptal se.
"Nikde. Tuším, že někde na půl cesty mezi Ulleskelfem a Thorpem Willoughby."
Ačkoli ho ten muž žádal výslovně o tuto informaci, odpověď na ni ho už tak nezajímala. Košili měl rozepnutou až k pasu a Stephen se na vlastní oči přesvědčil, jak byl povozníkův popis zavádějící. Muž před ním nebyl modrý tak, jak byl Stephen černý. Kůže tohohle hubeného a ošuntělého vagabunda s jestřábí tváří by měla stejnou barvu jako kůže každého jiného Angličana, kdyby ji nezaplňovaly zvláštní obrazce pozůstávající z modrých čar, kudrlinek, teček a kruhů.

"Znáte Johna Childermasse, sluhu toho mága?" ozval se ten muž.
Stephena to vylekalo - jako by to vylekalo kohokoli, kdyby se ho během dvou dní zeptali na totéž dva naprosto neznámí lidé. "Znám ho od vidění. Nikdy jsem s ním ale nemluvil."
Chlap se zazubil a mrkl. "Hledá mě už osm let. Ještě mě nenašel. Byl jsem se podívat na dům jeho pána v Yorkshiru. Stojí ve skvělém parku. Býval bych tam rád něco ukradl. Když jsem byl v jeho domě v Londýně, snědl jsem mu pár závinů."
Ocitnout se ve společnosti zloděje, který se ke své zlodějně ještě přiznává, bylo poněkud znepokojivé, a přece si Stephen nemohl pomoci a cítil jistou sounáležitost s člověkem, který chtěl okrást mága. Koneckonců, kdyby nebylo pana Norrella, lady Poleovou a jeho by nikdy nestihlo zakletí. Sáhl do kapsy a vytáhl dvě pětišilinkové mince.
"Tumáte!" řekl.
"A za co?" otázal se ten muž podezřívavě (mince si nicméně vzal).
"Je mi vás líto."
"Proč?"
"Protože podle toho, co jsem slyšel, nemáte domov."
Muž se znovu zazubil a poškrábal se po špinavé tváři. "A jestli je pravda, co jsem slyšel, pak nemáte jméno!"
"Cože?"
"Já jméno mám. Jmenuju se Vinculus." Chňapl po Stephenově ruce. "Proč se ode mě snažíte odtáhnout?"
"Já se neodtahuji," bránil se Stephen.
"Ale odtahujete. Zrovna před chvilkou."
Stephen zaváhal. "Máte poznamenanou, barevnou kůži. Myslel jsem, že ty skvrny možná svědčí o nějaké nemoci."
"Tohle moje kůže neznamená," řekl Vinculus.
"Neznamená?" opakoval Stephen. "To je zvláštní slovo. A přece sedí - barva kůže může hodně znamenat. Z té mé vyplývá, že mne na veřejnosti může kdokoli uhodit a vůbec se nemusí bát následků. Kvůli ní se moji přátelé se mnou někdy neradi nechávají vidět na ulici. Znamená, že bez ohledu na to, kolik knih přečtu nebo kolik jazyků si osvojím, nikdy nebudu víc než kuriozita - něco na způsob mluvícího prasete či koně matematika."
Vinculus se zazubil. "Ta moje znamená pravý opak té vaší. Plyne z ní, že se vám dostane vysokého postavení, Bezejmenný králi. Znamená, že na vás čeká vaše království a že váš nepřítel bude zničen. Znamená, že ta hodina bezmála udeřila. Bezejmenný otrok bude nosit stříbrnou korunu; bezejmenný otrok bude králem v podivné zemi…"
Vinculus dál pevně svíral Stephenovu ruku a odříkal mu celé proroctví. "Vidíte," prohlásil, když skončil, "teď už jsem ho řekl oběma mágům a řekl jsem ho vám. První část úkolu jsem splnil."
"Ale já nejsem mág," namítl Stephen.
"To jsem taky nikdy netvrdil," opáčil Vinculus. Bez varování pustil Stephenovu ruku, přitáhl si potrhaný plášť, vrhl se do tmy mimo světlo luceren a byl pryč.

Za několik dní gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí náhle vyjádřil přání podívat se na hon na vlka, kteréžto povyražení si podle všeho nedopřál již několik staletí.
Tou dobou zrovna jeden probíhal v jižním Švédsku, a tak ruče přenesl sebe i Stephena na místo. Stephen se náhle octl na velké větvi prastarého dubu uprostřed zasněženého lesa. Měli odtamtud skvělý výhled na mýtinku, kde stál vysoký dřevěný kůl. Na jeho špičku lovci připevnili staré dřevěné kolo od vozu a na něj zase pevně přivázali kůzle. Žalostně mečelo.
Zpoza stromů se vykradla rodinka vlků s kožichy slepenými jíním a sněhem a hladově upřela pohled na kůzle. Sotva se objevili, rozštěkali se v celém lese psi a velikou rychlostí se začali blížit jezdci. Na mýtinu se vyřítila smečka ohařů; dva psi v čele skočili po jednom vlku a z trojice zvířat se stalo jedno chňapající, vrčící, kousající a zmítající se klubko těl, nohou a zubů. Lovci přicválali a vlka zastřelili. Zbytek vlků uháněl mezi temné stromy a psi a lovci se pustili za nimi.
Jakmile se zábava na jednom místě vyčerpala, gentleman sebe i Stephena přenesl vzduchem tam, kde se naskýtala lepší. Takto se přemisťovali z jedné koruny na druhou, z kopců na kamenité výběžky. Jednou stanuli na vrcholku kostelní věže ve vesnici pozůstávající z dřevěných domků, kde okna a dveře měly zvláštní, pohádkové tvary a na střechách se ve slunečních paprscích třpytil sníh.
Čekali zrovna na lovce v tiché části lesa, když kolem jejich stromu prošel jediný vlk. Byl nejkrásnější svého druhu, s pěknýma tmavýma očima a kožichem barvy mokré břidlice. Vzhlédl ke koruně stromu a oslovil gentlemana jazykem, který zněl jako zurčení vody přes kamení, vzdychání větru mezi holými větvemi a praskání ohně stravujícího suché listí. Gentleman mu odpověděl stejnou řečí, pak se bezstarostně zasmál a posunkem mu naznačil, ať se klidí.
Vlk po gentlemanovi vrhl poslední vyčítavý pohled a pak běžel dál.
"Prosil mě, abych ho zachránil," vysvětlil gentleman.
"A nemohl byste, pane? Hrozně nerad vidím, jak tahle ušlechtilá zvířata umírají!"
"Vy jste ale soucitný, Stephene!" pochválil ho gentleman láskyplně. Vlka ale nezachránil.
Stephenovi se hon na vlky vůbec nelíbil. Pravda, lovci byli stateční a jejich psi věrní a dychtiví; jenže on přednedávnem přišel o Florencii, a tak se nemohl radovat ze smrti žádného tvora, obzvláště tak silného a hezkého jako vlk. Při myšlenkách na Florencii si uvědomil, že ještě gentlemanovi neřekl, jak se v povozu setkal s mužem s modrou kůží, ani o jeho proroctví. Toto opomenutí tedy napravil.
"Opravdu? Tak to je nanejvýš nečekané!" prohlásil gentleman.
"Vy už jste to proroctví tedy slyšel, pane?"
"Ale jistě! Znám ho dobře. Všichni z mého rodu ho znají. Je to proroctví…" Tady gentleman vyřkl slovo, kterému Stephen nerozuměl. "Jehož lépe znáte pod jeho anglickým jménem, John Uskglass, Král Havran. Nechápu jen, jak se v

Anglii mohlo dochovat. Domníval jsem se, že Angličané se už o takové věci nezajímají."
"Bezejmenný otrok! To jsem přece já, pane, ne? A tohle proroctví podle všeho popisuje, jak se stanu králem!"
"Ale jistěže se stanete králem! Řekl jsem to a v těchhle záležitostech se nikdy nemýlím. Jakkoli vás ale, Stephene, vroucně miluji, toto proroctví vůbec nepojednává o vás. Většina je o vzkříšení anglické magie a ta část, kterou jste mi tu právě odříkal, není vlastně žádné proroctví. Král vzpomíná, jak přišel do svých tří království - jednoho v Anglii, druhého ve Férii, třetího v Pekle. Tím bezejmenným otrokem míní sebe sama. Ve Férii byl bezejmenným otrokem, malinkým křesťanským dítětem v brughu, když ho tam z Anglie unesl velice zlý elf."
Stephena to nějak zklamalo, ačkoli nevěděl, proč by nakonec měl být zklamaný. Koneckonců si nepřál stát se kdekoli králem. Nebyl Angličan; nebyl Afričan. Nikam nepatřil. Vinculova slova mu nakrátko zprostředkovala pocit, že někam patří, že je součástí většího celku a že má smysl. Všechno to ale byla iluze.

48
RYTINY
Sklonek února - březen 1816
"Z
měnil jste se. Nevěřím svým očím."
"Vážně? Překvapujete mne. Možná jsem trochu zhubl, ale nejsem si vědom žádné další změny."
"Ne, je to něco ve vaší tváři, ve vašem vzezření… prostě něčím na vás."
Strange se usmál. Anebo spíš zkroutil pár svalů ve tváři a sir Walter usoudil, že se usmívá. Sir Walter si nějak nedokázal vzpomenout, jak jeho úsměv vypadal předtím.
"Je to těmihle černými šaty," vysvětlil Strange. "Vypadám jako poslední pozůstalý z pohřbu, odsouzený kráčet po Londýně a děsit lidi, aby pomněli na svou smrtelnost."
Seděli v Bedfordské kavárně v Covent Garden. Sir Walter si ji vybral naprosto záměrně, protože si tu v minulosti oba užili hodně zábavy, což by Strangeovi mohlo zvednout náladu. Ale za takového večera je i v Bedfordské kavárně o zábavu nouze. Venku si studený černý vichr s lidmi bezmála pohazoval a vháněl jim do očí hustý černý déšť. Klub byl plný promoklých a nešťastných gentlemanů, ze kterých stoupala skličující domácká mlha, již se číšníci snažili rozptýlit přihazováním dalších a dalších lopatek uhlí do ohně a servírováním dalších sklenic svařeného vína.
Když sir Walter vešel do kavárny, povšiml si, že Strange si cosi zuřivě zapisuje do nějaké knížečky. Kývl k ní a poznamenal: "Takže jste na magii nakonec nezanevřel?"
Strange se zasmál.
Sir Walter si to vyložil jako souhlas - a za to byl sir Walter rád, neboť podle jeho názoru má mít muž zaměstnání a taková užitečná, stálá práce může vyléčit i to, na co jiné léky nezabírají. Jen se mu trošku nelíbil ten smích - nic tak tvrdého a trpkého ještě od Strange neslyšel. "Já jen že jste říkal…" začal.
"Já toho napovídal! Do hlavy se mi vkradly prapodivné myšlenky. Přemíra žalu může způsobit ukázkový záchvat šílenství, tak jako přemíra čehokoli. Popravdě řečeno jsem načas nebyl vůbec ve své kůži. Popravdě řečeno jsem trošku vyváděl. Ale jak vidíte, to už je všechno minulost."
Jenže - popravdě řečeno - to sir Walter vůbec neviděl.
Říct, že se Strange změnil, by úplně nevystihovalo skutečnost. V některých ohledech byl stejný jako vždycky. Usmíval se stejně často jako dříve (byť to nebyl úplně stejný úsměv). Vyznačoval se tímtéž ironickým, ledabylým tónem jako vždycky (přičemž působil dojmem, že takřka nedává pozor na to, co říká). Jeho slova i tvář zůstaly stejné, jak šije všichni jeho přátelé pamatovali - s jedním rozdílem: že člověk za nimi podle všeho jen hrál roli, zatímco jeho myšlenky i srdce byly někde úplně jinde. Díval se na ně zpoza sarkastického úsměvu a nikdo z nich nevěděl, co si myslí. Víc než kdykoli jindy naplňoval představu o mágovi. Bylo to velice zvláštní a nikdo nevěděl, co si o tom má myslet, ale hned v několika ohledech se víc podobal Norrellovi.
Na prsteníčku levé ruky nosil smuteční prsten, do něhož byl zasazený tenoučký pramínek hnědých vlasů, a sir Walter si povšiml, že se ho ustavičně dotýká a otáčí jím.
Objednali si slušnou večeři pozůstávající ze želvy, tří čtyř bifteků, šťávičky z tuku mladé husičky, pár mihulí, ústřic zapečených ve vlastních lasturách a porcičky salátu z červené řepy.
"Jsem rád, že jsem se vrátil," řekl Strange. "A když už jsem jednou tady, hodlám tropit neplechu. Norrell si tu příliš dlouho dělal, co chtěl."
"Už teď prožívá hotová muka, kdykoli se někdo zmíní o vaší knize. Ustavičně vyzvídá, jestli náhodou někdo neví, co v ní je."
"Ach, ale ta knížka je jen začátek! A navíc bude hotová až za několik měsíců. Dáváme dohromady nový časopis. Murray ho chce uvést na trh co nejrychleji. Přirozeně půjde o periodikum na špičkové úrovni. Bude se jmenovat Famulus a má šířit mé názory na magii."
"A ty se převelice liší od Norrellových, že?"
"Ale jistě! Hlavně jsem postuloval, že látku je třeba zkoumat racionálně a beze všech omezení, jimiž ji Norrell spoutal. Jsem si jist, že po takovém přehodnocení se rychle otevřou nové cesty hodné prozkoumání. Co totiž, když se nad tím zamyslíte, to naše takzvané vzkříšení anglické magie obnáší? Co jsme s Norrellem skutečně dokázali? Utkali jsme pár iluzí z mraků, deště, kouře a tak dále - což je úplná hračka! Oživili jsme neživé věci a propůjčili jim řeč - dobře, uznávám, že to už je docela náročné. Seslali jsme bouřky a špatné počasí na naše nepřátele - kolikrát ještě budu muset zdůrazňovat, jak je povětrnostní magie jednoduchá? Co jiného? Vyvolávání vidin - dobře, to by mohlo být impozantní, kdyby to aspoň jeden z nás skutečně ovládal, ale není tomu tak. A teď si ten smutný výčet porovnejte s magií aureátů.

Přesvědčili celé lesy javorů a dubů, aby se s nimi spojily proti jejich nepřátelům; z květin si pro sebe stvořili manželky a služebnictvo; proměňovali se v myši, lišky, stromy, řeky a tak dále, z pavučin si dělali lodě, z růžových keřů domy…"
"Ano, ano!" skočil mu do řeči sir Walter. "Chápu, že hoříte netrpělivostí vyzkoušet tyto rozličné druhy magie. Ale ačkoli to říkám nerad, připadá mi, že Norrell by mohl mít pravdu. Ne všechny tyto druhy magie jsou pro nás dnes vhodné. Proměňování a tak dále bylo v minulosti v pořádku. Uznávám, že ve vyprávění to působí velice živě. Ale přece byste to sám nechtěl praktikovat, Strangi? Gentleman nemůže změnit svou podobu. Gentlemanovi se protiví být čímkoli jiným, než čím je. Vy sám byste si přece v životě nepřál objevit se jako cukrář nebo lampář…"
Strange se zasmál.
"No vidíte," pokračoval sir Walter, "a teď si představte, oč by to bylo horší, kdybyste se objevil jako pes nebo prase."
"Záměrně si vybíráte nízké tvory."
"Opravdu? Tak tedy lev! Chtěl byste být lev?"
"Možná. Třeba. Nejspíš ne. Ale o to nejde! Souhlasím, že proměňování patří k magii, s níž se musí nakládat velice opatrně, tím ovšem nechci říci, že by se pro tahle kouzla nenašlo nějaké užitečné využití. Zeptejte se vévody z Wellingtonu, jestli by se nechtěl naučit, jak proměnit své průzkumníky v lišky či myši, které by mohly snadno proniknout do francouzského tábora. Ujišťuji vás, že Jeho Milost by žádné pochybnosti nesžíraly."
"Myslím, že byste nedokázal přesvědčit Colquhouna Granta, aby se stal liškou."
"Grantovi by podle mě nevadilo být liška, pokud by mohl být liška v uniformě. Ne, ne, musíme obrátit pozornost k aureátům. Je třeba věnovat mnohem větší úsilí studiu života a magie Johna Uskglasse, a až…"
"To je přesně to, co udělat nesmíte. Ani o tom nepřemýšlejte."
"O čem to mluvíte?"
"Já to myslím vážně, Strangi. Proti aureátům obecně nic nemám. Naopak, celkem vzato s vámi souhlasím. Angličané jsou velmi hrdí na svou dávnou magickou historii - na Godblesse, Stokeseyho, Palea a další. Nejsou rádi, když Norrell jejich úspěchy v novinách zlehčuje. Vy ale upadáte do opačného extrému. Když se bude příliš mluvit o jiných králích, vláda z toho určitě znervózní. Obzvláště když každou chvíli hrozí johanitský převrat."
"Johanitský převrat? Kdo jsou ti johanité?"
"Cože? Propána, Strangi! Cožpak vůbec nečtete noviny?"
Strange se zatvářil trošku rozladěně. "Bádání mi zabírá spoustu času. Popravdě řečeno všechen čas. Krom toho mě snad omlouvá, že v posledních dvou měsících mou pozornost poutaly události velice specifické povahy, víte?"
"Jenže my tu nemluvíme o nějakých dvou měsících. V severních hrabstvích johanité působí už čtyři roky."
"Ano, ale co jsou zač?"
"Řemeslníci, kteří se uprostřed noci vplíží do továrny a ničí její zařízení. Vypalují domy továrníků. Pořádají škodlivé schůze, na nichž prostý lid nabádají k výtržnictví, a rabují na tržištích."
"Á, ničitelé strojů. Ano, ano, už vás chápu. Jen jste mne popletl tím divným jménem. Ale co mají ničitelé strojů společného s Králem Havranem?"
"Mnozí jsou jeho stoupenci, anebo to spíš tvrdí. Kdekoli zničí nějaký majetek, načmárají na zdi havrana v letu. Jejich vůdci s sebou nosí pověřovací listiny, prý od Johna Uskglasse, a tvrdí, že se zakrátko objeví a obnoví vládu v Newcastlu."
"A vláda jim věří?" divil se Strange.
"Jistěže ne! Takoví komici ještě nejsme. Obáváme se něčeho mnohem prozaičtějšího - jedním slovem revoluce. Prapor Johna Uskglasse vlaje na celém severu od Nottinghamu po Newcastle. Pochopitelně mezi nimi máme špehy a udavače, abychom věděli, co dělají a co si myslí. Pozor, netvrdím, že všichni věří v návrat Johna Uskglasse. Většina jich je stejně racionální jako vy a já. Vědí ale, co jeho jméno zmůže mezi prostým lidem. Rowley Fisher-Drake, poslanec za Hampshire, navrhl zákon, jímž by zakázal vyvěšovat vlajku havrana v letu. Nemůžeme ale lidem zakazovat vztyčovat vlastní vlajku, vlajku jejich legitimního Krále."
Sir Walter si povzdychl, zabodl vidličku do bifteku a přemístil ho na talíř. "V jiných zemích," pokračoval, "se vyprávějí příběhy o králích, kteří se vrátí za velké nouze. Jen v Anglii jde o součást ústavy."
Strange na ministra netrpělivě zamával vidličkou. "Ale to je všechno politika. To se mnou nemá nic společného. Já rozhodně nebudu volat po tom, aby bylo znovu založeno království Johna Uskglasse. Já pouze chci rozvážně a racionálně přezkoumat jeho úspěchy v magii. Jak můžeme obnovit anglickou magii, když nebudeme vědět, co to máme obnovovat?"
"Tak si studujte aureáty, ale ponechte Johna Uskglasse v zapomnění, do nějž ho Norrell uvrhl."
Strange zavrtěl hlavou. "Norrell vás všechny poštval proti Uskglassovi. Norrell vás všechny očaroval."
Chvíli jedli mlčky a potom Strange řekl: "Zmínil jsem se vám někdy o tom, že ve Windsorském hradu je jeho portrét?"
"Koho?"
"Uskglasse. Fantaskní scéna, kterou nějaký Ital namaloval na zeď jednoho sálu. Zachycuje Edwarda III. a Johna Uskglasse - krále válečníka a krále mága, jak sedí bok po boku. John Uskglass odešel z Anglie už bezmála před čtyřmi staletími a Angličané se stále nemohou rozhodnout, jestli ho mají zbožňovat, nebo nenávidět."
"Ha!" zvolal sir Walter. "Na severu naprosto přesně vědí, co si o něm mají myslet. Kdyby mohli, hned zítra by vládu Westminsteru vyměnili za jeho vládu."
Zhruba o týden později vyšlo první číslo Fámula a díky senzační povaze jednoho z článků se celý náklad vyprodal během dvou dní. Pana Murraye, jenž měl brzy vydat první svazek Strangeových Dějin a provozování anglické magie, naplnilo slastné očekávání ohromného zisku. Onen článek, jenž tak nadchl veřejnost, pojednával o tom, jak mágové mohou vyvolat mrtvé, aby se od nich něco užitečného naučili. Toto šokující (ale hluboce zajímavé) téma vzbudilo takovou senzaci, že několik dívek prý omdlelo už tehdy, když se dozvěděly, že se Fámulus nachází v domě. Nikdo si

nedokázal představit, že by pan Norrell pro takovou tiskovinu ztratil jediného dobrého slova, a tak si všichni, jimž pan Norrell nebyl sympatický, s obzvláštním potěšením výtisk koupili.
V domě na Hanover Square pan Lascelles nahlas předčítal panu Norrellovi: ",…Pokud mágovi chybí dovednosti a vědomosti - a to nutně platí o všech moderních mázích, neboť oproti předchozím dobám přirozené nadání našeho národa pro takové věci bohužel upadlo -, pak věru není na škodu, když si tento adept či adeptka magických uměn povolá ducha člověka, který byl za svého života mág či měl pro toto umění alespoň nějaký talent. Pokud si totiž sami nejsme jisti cestou, je nejlepší obrátit se na někoho, kdo má alespoň jakés takés vědomosti a kdo se s námi může sejít napůl cesty.'"
"On všechno zkazí!" vykřikl Norrell vášnivě. "Umanul si mne zničit!"
"Je to zajisté velice nepříjemné," přitakal Lascelles s ledovým klidem, "zvláště když po smrti manželky siru Walterovi přísahal, že se magie nadobro zřekl."
"Ach! Klidně bychom mohli zemřít - polovinu Londýna smést velká voda, ale Strange bude vždycky kouzlit - nemůže si pomoct. Teď už je mág skrznaskrz a nemůže přestat. A magie, kterou bude provozovat, je černá - a já nevím, jak mu v tom zabránit!"
"Račte se uklidnit, pane Norrelle," vyzval ho Lascelles, "vy přece jistě brzy na něco přijdete."
"Kdy má jeho kniha vyjít?"
"Podle Murrayových inzerátů se první svazek objeví v srpnu."
"První svazek!"
"Ach, ano! Vy jste to nevěděl? Půjde o trojsvazkové dílo. V prvním svazku anglické veřejnosti předloží souhrnné dějiny anglické magie. V druhém svazku Angličanům zprostředkuje přesný vhled do její povahy a třetí poskytne základ pro její budoucí provozování."
Pan Norrell hlasitě zaúpěl, sklonil hlavu a zakryl si tvář rukama.
"Ten text," pokračoval Lascelles zamyšleně, "bude zajisté škodolibost sama, ještě více mne ale znepokojují ty rytiny…"
"Rytiny?" zvolal pan Norrell zděšeně. "Jaké rytiny?"
"Věc se má tak," odpověděl Lascelles, "že Strange objevil nějakého emigranta, jenž studoval u největších mistrů v Itálii, Francii a Španělsku, a zaplatil mu za zhotovení rytin nesmyslně vysokou částku."
"Ale o jaké rytiny jde? Jaký je jejich námět?"
"Pravda, jaký?" zažíval Lascelles. "Nemám nejmenšího tušení." Znovu zvedl Fámula a začal si mlčky číst.
Pan Norrell chvíli zamyšleně seděl a kousal si nehty. Nakonec zazvonil na zvonek a nechal poslat pro Childermasse.
Na východním okraji Londýna se rozkládá předměstí Spitalfields, jež široko daleko proslulo jako místo, kde se vyrábí nádherné hedvábí. Nikde jinde v Anglii se dnes nevyrábí (a ani se nebude vyrábět) hedvábí tak skvělé kvality jako ve Spitalfields. V minulosti tu vyrostly hezké domy pro obchodníky s hedvábím, tkalcovské mistry a barvíře, kteří na řemesle zbohatli. Ačkoli však kvalita hedvábí z tkalcovských podkroví zůstává stejně pozoruhodná jako v minulosti, samotné Spitalfields notně upadlo. Jeho domy jsou dnes špinavé a zchátralé. Bohatí obchodníci se přestěhovali do Islingtonu, Clerkenwellu a (pokud jsou skutečně movití) do farnosti Mary-le-bone na západě. Dnes ve Spitalfields bydlí chudá spodina a velice ho sužují malí uličníci, zloději a další nepřátelé veřejného pořádku.
Jednoho obzvláště pošmourného dne, kdy na špinavé ulice padal studený šedý déšť a vytvářel v blátě louže, přijel po Elder Street ve Spitalfields kočár a zastavil u vysokého, útlého domu. Kočí a komorník v tomto kočáru na sobě měli smuteční šaty. Komorník seskočil z kozlíku, rozevřel deštník a podržel ho nad Jonathanem Strangem, když mu druhou rukou otevřel dveře kočáru.
Strange se na chvíli zastavil na chodníku, natáhl si černé rukavice a prohlédl si Elder Street. Krom dvou vořížků, kteří se přičinlivě hrabali v hromadě odpadků, byla ulice úplně pustá. A přece se rozhlížel dál, dokud ho nezaujal vchod na protější straně ulice.
Ze všech možných vchodů byl tento nejméně pozoruhodný - patrně vedl do nějakého skladiště. Tři sešlapané kamenné schody směřovaly k robustním černým dveřím úctyhodné konstrukce, nad nimiž se tyčil velký fronton. Dveře byly oblepené potrhanými divadelními plakáty a oznámeními, že toho a toho dne bude v té a té krčmě prodán veškerý majetek zbankrotovaného pana XY.
"Georgi," obrátil se Strange na komorníka, který držel deštník, "umíte kreslit?"
"Pardon, pane?"
"Učili vás někdy malovat? Rozumíte principům kresby? Popředí, pohled z boku, perspektiva, takovéhle věci?"
"Já, pane? Ne, pane."
"Škoda. Patřilo to k mému vzdělávání. Uměl jsem vám nakreslit krajinku či portrét - řemeslně zdatně a naprosto nezajímavě. Jako vejce vejci se to podobalo výtvorům dalších poučených amatérů. Moje zesnulá choť se na rozdíl ode mě nemohla opřít o výuku drahých učitelů kreslení, přesto však měla větší talent. Její akvarelové malby lidí a dětí by špičkového učitele kreslení vyděsily. Shledal by, že postavy jsou příliš prkenné a barvy příliš jasné. Ale paní Strangeová měla mimořádné nadání zachytit výrazy tváře i gesta a nalézat půvab a vtip v těch nejobyčejnějších situacích. Na jejích obrazech je cosi převelice živého a krásného, co…" Strange se zarazil a na chvíli se odmlčel. "Co jsem to říkal? Ach, ano. Kreslení učí člověka pečlivému vnímání, což se vždy hodí. Vezměte si například tento vchod…"
Komorník se zadíval na dveře.
"…Dnes je studené, pošmourné, deštivé počasí. Skrz mraky pronikne velice málo světla, a tudíž žádné stíny. Člověk by čekal, že v tom vchodu bude šero a tma, člověk by tam nečekal stín - myslím tím ten silný stín zleva napravo, kvůli němuž levá část vchodu tone v naprosté tmě. I kdyby dnes bylo jasno a slunečno, ten stín by podle mne padal opačným směrem. Ne, ten stín je naprostá rarita. V přírodě byste ho nikdy neviděli."
Komorník se zadíval na kočího, jestli mu nepomůže, ale kočí se za žádnou cenu nechtěl nechat zatáhnout do diskuse a

zíral do dálky. "Chápu, pane," pronesl komorník.
Strange si vchod nadále zamyšleně a zaujatě prohlížel. Pak zavolal: "Childermassi! To jste vy?"
Chvíli se nic nedělo a pak se temný stín, proti němuž měl Strange tak silné námitky, konečně pohnul. Oddělil se od vchodu jako mokré prostěradlo od postele. Přitom se proměnil, scvrkl a změnil a stal se z něj člověk: John Childermass.
Childermass nasadil svůj typický ironický úsměv. "Nu, pane, nemohl jsem očekávat, že vám zůstanu dlouho utajen."
Strange si odfrkl. "Čekám vás už víc než týden. Kde jste byl?"
"Můj pán mě poslal až včera."
"A jak se má váš pán?"
"Mizerně, pane, velice mizerně. Sužuje ho nachlazení, bolesti hlavy a navíc se mu ještě třesou končetiny. Tedy všechny obvyklé příznaky rozčilení. A nikdo ho nerozčiluje tak jako vy."
"Tak to rád slyším."
"Mimochodem, pane, chtěl jsem vám něco říct. Mám pro vás na Hanover Square nějaké peníze. Vaše honoráře z ministerstva financí a Admirality za poslední čtvrtletí roku 1814."
Strangeovi se překvapením rozšířily zorničky. "A to mi chce Norrell vážně nechat můj podíl? Předpokládal jsem, že ty peníze jsou už nadobro ztracené."
Childermass se usmál. "Pan Norrell o tom nic neví. Mám vám ty peníze dnes večer přinést?"
"Jistě. Nebudu doma, ale předejte je Jeremymu. Childermassi, řekněte mi něco a ukojte mou zvědavost. Ví Norrell o tom, že se zneviditelňujete a měníte se ve stíny?"
"To víte, tu a tam jsem něco pochytil. V Norrellových službách jsem už šestadvacet let. To bych musel být úplný pařez, abych se vůbec nic nenaučil."
"Ano, pochopitelně. Ale na to jsem se vás neptal. Ví o tom Norrell?"
"Ne, pane. Chová podezření, ale raději o tom nechce nic vědět. Mág, který tráví celý svůj život v pracovně plné knížek, potřebuje člověka, který pro něj ve světě leccos zařídí. Ze stříbrné misky taky všechno nezjistíte. O tom jste se přesvědčil na vlastní kůži."
"Hmm. Dobře, tak pojďte, člověče! Pojďte se podívat na to, nač jste se přišel podívat!"
Dům vypadal hodně zanedbaně, skoro opuštěně. Okna i omítka byly velice špinavé a všechny okenice zavřené. Strange a Childermass čekali na chodníku, zatímco komorník ťukal na dveře. Strange měl deštník a Childermass byl vůči dopadajícímu dešti naprosto netečný.
Nějakou dobu se nic nedělo a pak komorníka cosi přimělo zadívat se dolů a začít se bavit s někým, koho nikdo jiný neviděl. Strangeův komorník si o té osobě nemyslel nic moc dobrého; mračil se, stál s rukama v bok a přísně ji káral - celý jeho postoj pak prozrazoval krajní netrpělivost.
Po chvíli otevřela dveře velice malá, velice špinavá a velice vyděšená služtička. Jonathan Strange, Childermass a komorník vešli a při tom po ní každý střelil pohledem. Tu chudinku pak k smrti vylekalo, že se na ni dívá tolik vysokých a na první pohled důležitých gentlemanů.
Strange se neobtěžoval poslat nahoru vizitku se svým jménem - vypadalo zcela nepravděpodobně, že by k tomu tu dívenku mohli přemluvit. Místo toho řekl Strange Childermassovi, ať jde za ním, vyběhl po schodech a vešel přímo do jednoho pokoje. Tam v kalném světle vrhaném mnoha svícemi hořícími v jakési mlze - neboť ten dům si podle všeho vytvářel vlastní počasí - našli rytce, M'sieura Minervoise a jeho pomocníka M'sieura Forcalquiera.
M'sieur Minervois nebyl vysoký, spíš střízlík. Měl dlouhé vlasy, stejně jemné, tmavé, lesklé a měkké jako přadeno hnědého hedvábí. Otíraly se mu o ramena a padaly mu do tváře, kdykoli se skláněl nad prací, tedy takřka pořád. I jeho oči byly pozoruhodné - velké, jemné a hnědé, svědčící o jižanském původu. Vzhled M'sieura Forcalquiera byl v příkrém kontrastu s neobyčejnou krásou jeho mistra. Měl kostnatou tvář s hluboko zapadlýma očima a na vyholené hlavě světlé strniště. Přes svou vyzáblost, ba vyhublost na kost, to byl člověk velice zdvořilý.
Šlo o uprchlíky z Francie, ovšem rozlišovat mezi uprchlíky a nepřáteli bylo pro obyvatele Spitalfields příliš náročné. M'sieur Minervois a M'sieur Forcalquier byli všude známi jako francouzští špióni. Kvůli téhle nezasloužené pověsti si toho hodně vytrpěli: bandy spitalfieldských chlapců a děvčat považovaly za příjemné zpestření prázdnin přepadat ty dva Francouze ze zálohy, pokaždé je zmlátit a vyválet ve špíně - na kterou bylo Spitalfields obzvláště bohaté. Jindy si sousedé Francouzů ulevovali neurvalostí, hvízdáním a také tím, že jim odmítali prodat cokoli, co by ti dva třeba chtěli či potřebovali. Strange jim vypomohl jakožto prostředník mezi M'sieurem Minervoisem a jeho panem domácím a posledně jmenovanému gentlemanovi zprostředkoval vyváženější pohled na charakter M'sieura Minervoise a okolnosti jeho pobytu v Anglii. Rovněž pak poslal Jeremyho Johnse do všech hospod v okolí, aby u ginu zapřádal rozhovory s místními a nechal vejít ve všeobecnou známost, že ti dva Francouzi jsou chráněnci jednoho ze dvou anglických mágů - "a kdyby opáčili," řekl Strange a zahrozil Jeremymu prstem, "že Norrell je z těch dvou lepší, můžeš to nechat být - ale řekni jim, že já jsem prchlivější a vůbec mnohem citlivější na to, když někdo uráží moje přátele." M'sieur Minervois a M'sieur Forcalquier byli Strangeovi za jeho úsilí vděční, ale za takových skličujících okolností zjistili, že jejich nejlepším přítelem je láhev brandy, z níž si s přísnou pravidelností přihýbali celý den.
Zůstávali zavření v domě na Elder Street. Dnem i nocí měli zavřené okenice, aby se nemuseli dívat na nehostinné Spitalfields. Žili a pracovali při světle svíček a dávno již přerušili veškeré styky s hodinami. Pohled na Strange a Childermasse je docela vyvedl z míry, neboť se domnívali, že panuje hluboká noc. Měli jednu služku - onu drobnou dívenku, sirotka s vykulenýma očima -, která jim ovšem nerozuměla a velice se jich bála. Ani nevěděli, jak se jmenuje. Ale svým bezstarostným, blahosklonným způsobem k ní ti dva byli laskaví a poskytli jí malý pokojík s lůžkem vycpaným peřím a povlečeným plátnem - takže ten ponurý dům považovala za pravý ráj. K jejím hlavním povinnostem patřilo chodit jim pro jídlo, brandy a opium - o což se s ní dělili, tedy brandy a opium si nechávali pro sebe, zato jí nechávali většinu jídla. Rovněž jim nosila a ohřívala vodu na koupání a holení - neboť oba byli trochu marniví. Vůbec

si ale nevšímali špíny a nepořádku v domě, což bylo pro toho sirotka jen dobře, protože o vedení domácnosti měla zhruba stejné ponětí jako o staré hebrejštině.
Veškerý volný povrch byl zanesen haldami papírů a pokaňkaných hadříků. Povalovaly se tu cínové talíře s prastarými slupkami od sýra i hrnce obsahující brky a kreslicí uhel. Byl tu postarší celer, který žil naneštěstí příliš dlouho a příliš promiskuitně v těsné blízkosti uhlu. Rytiny a kresby byly připíchnuté na každou volnou plochu obložení i tmavých špinavých tapet - visela tam jedna se Strangem, která byla obzvláště pěkná.
Na zadním ukoptěném dvorku rostla jabloň, která bývala venkovským stromem, dokud nepřišel šedý Londýn a nepohltil všechny její příjemné zelené sousedy. Jednou neznámého obyvatele domu popadl záchvat pracovitosti, dotyčný očesal veškerá jablka ze stromu a vyskládal je na všechny parapety, kde již teď ležela několik let - nejdřív se z nich stala stará jablka, pak odulé mrtvolky jablek a nakonec pouzí duchové jablek. Dům charakteristicky voněl - šlo o směsku vůně inkoustu, papíru, uhlí, brandy, opia, hnijících jablek, svíček a kávy - to vše promíšené s unikátním pachem vydávaným dvěma muži, kteří pracují dnem i nocí v poněkud omezeném prostoru a které nikdy a za žádných okolností nelze přesvědčit, aby otevřeli aspoň jedno okno.

Popravdě řečeno Minervois a Forcalquier často zapomínali, že vůbec existuje něco jako Spitalfields či Francie. Celé dny žili jen v malém světě rytin pro Strangeovu knihu a na nich byly skutečně prazvláštní věci.
Zobrazovaly rozlehlé chodby, poskládané převážně ze stínů. Tmavé otvory ve zdech naznačovaly existenci dalších chodeb, takže rytiny jako by znázorňovaly vnitřek nějakého bludiště. Na některých byla vidět široká schodiště vedoucí dolů k tmavým podzemním kanálům. Našly se tu obrázky rozlehlého černého vřesoviště, přes nějž vede liduprázdná cesta. Divák jako by se na tu scénu díval z velké výšky. Daleko, daleko vpředu na té cestě byl vidět stín - ne víc než škrábanec na světlém povrchu cesty. Nedalo se určit, zdali jde o muže, ženu či dítě, ba vůbec člověka, ale už to, že se vyskytl v tom naprosto nezalidněném prostoru, bylo jaksi nadmíru znepokojující.
Na jednom obraze se osamělý most klenul nesmírnou prázdnotou zahalenou do mlhy - snad to byla sama obloha -, a třebaže byl most zbudován ze stejného masivního zdiva jako chodby a kanály, po obou stranách se dolů vinula maličká schodišťátka obepínající ohromné pilíře mostu. Schodiště vypadala křehce, vystavěna byla s mnohem menším fortelem než most samotný, ale skrz mraky až kdovíkam se jich stáčelo opravdu mnoho.
Strange se nad tím skláněl se soustředěním, které se vyrovnalo Minervoisovu, vyptával se, kritizoval a navrhoval. Strange a ti dva rytci na sebe mluvili francouzsky. Ke Strangeovu údivu jim Childermass dokonale rozuměl a dokonce Minervoisovi položil jednu dvě otázky v jeho mateřském jazyce. Childermassova francouzština byla naneštěstí natolik poznamenána jeho rodným yorkshirským přízvukem, že mu Minervois nerozuměl a zeptal se Strange, zdali je Childermass Holanďan.
"Jistě," poznamenal Strange k Childermassovi, "oni těm scénám dávají románský punc - příliš se podobají dílům Palladia a Piranesiho, ale nemohou si pomoct - takhle byli vyškoleni. To víte, nad to se nedokáže povznést nikdo. Jako mág nikdy nebudu úplně Strange - či přinejmenším ne pouze Strange -, na to je ve mně příliš mnoho Norrella."
"Takže tohle jste viděl na Královových cestách?" zeptal se Childermass.
"Ano."
"A co je to za zemi, přes kterou se klene ten most?"
Strange vrhl po Childermassovi ironický pohled. "Nevím, mágu. Jaký na to máte názor vy?"
Childermass pokrčil rameny. "Předpokládám, že je to Férie."
"Možná. Ale začínám si myslet, že to, čemu říkáme Férie, se nejspíš skládá z mnoha zemí. Člověk by stejně tak mohl říct 'Jinozem' a znamenalo by to totéž."
"Jak daleko jsou tyto krajiny?"
"Ne moc daleko. Šel jsem tam z Covent Garden a viděl je všechny během půldruhé hodiny."
"Byla ta magie obtížná?"
"Ne, vůbec ne."
"A prozradíte mi, jaká kouzla jste použil?"
"Ale beze všeho. Potřebujete kouzlo odhalení - já použil Doncastera. A dalším kouzlem musíte rozpustit povrch zrcadla. V knihách jsem už viděl bezpočet rozpouštěcích kouzel, ale pokud mohu soudit, jsou všechna naprosto k ničemu, takže jsem si musel vymyslet vlastní - jestli chcete, mohu vám ho napsat. Nakonec musí člověk zasadit obě tato kouzla do překlenovacího kouzla hledání cesty. To je důležité, jinak byste se podle mě odtamtud již nikdy nedostal zpátky."
Strange se odmlčel a zadíval se na Childermasse. "Chápete?"
"Naprosto, pane."
"Dobře." Po kratší odmlce Strange nadhodil: "Není už načase, Childermassi, abyste odešel ze služby u Norrella a přešel ke mně? Na nějaké nesmyslné posluhování byste mohl zapomenout. Byl byste jednoduše můj žák a pomocník."
Childermass se zasmál. "Ha, ha! Děkuji vám, pane. Děkuji vám! Ale já s panem Norrellem ještě nejsem hotov a on se mnou také ne. Ještě ne. A navíc, myslím, že by ze mě byl velice špatný mág - ještě horší než vy."
Strange o tom s úsměvem chvíli uvažoval. "To je dobrá odpověď," prohlásil nakonec, "ale bohužel ne dost dobrá. Nevěřím, že dokážete z hloubi duše podporovat Norrellovu stranu. Jeden mág v Anglii! Jeden názor na magii! S tím přece nesouhlasíte, ne? V povaze máte přinejmenším tolik rebelantství jako já. Tak proč se nejdete bouřit se mnou?"
"Jenže pak bych s vámi musel souhlasit, pane, že? Nevím, jak to dopadne mezi vámi a Norrellem. Zeptal jsem se karet, ale odpověď je neurčitá. To, co nás čeká, je příliš složité, aby to karty jasně vysvětlily, a já nedokážu najít tu správnou

otázku, kterou bych jim měl položit. Řeknu vám, co udělám. Dám vám slib. Pokud neuspějete a pan Norrell vyhraje, pak se skutečně vzdám služby u něj. Budu se brát za vaši věc, postavím se mu celou svou mocí a najdu argumenty, které ho rozčílí - a pak tu v Anglii pořád budou dva mágové a dva náhledy na magii. Kdyby ale neuspěl on a vyhrál jste vy, postavím se takto proti vám. Stačí vám to?"
Strange se usmál. "Ano, stačí. Vraťte se k panu Norrellovi a vyřiďte mu moje poručení. Vzkažte mu, že doufám, že ho uspokojí odpovědi, které jsem vám dal. Pakliže by si přál vědět ještě něco jiného, najdete mne zítra po čtvrté hodině doma."
"Děkuji vám, pane. Byl jste velice upřímný a otevřený."
"A proč bych neměl? To Norrell je tajnůstkář, já ne. Neřekl jsem vám nic, co by nebylo v té knize. Zhruba za měsíc si o tom bude moci počíst každý muž, žena i dítě v království a udělat si na to vlastní názor. Vážně netuším, jak by tomu mohl Norrell zabránit."

49
DIVOKOST A ŠÍLENSTVÍ
Březen 1816
Z
a pár dní po návštěvě u rytců pozval Strange sira Waltera a lorda Portisheada na večeři. Oba pánové večeřeli se Strangem při mnoha příležitostech, tentokrát ale do domu na Soho Square vešli poprvé od smrti paní Strangeové. Shledali, že se smutně proměnil. Strange se zjevně vrátil ke všem svým staromládeneckým zvyklostem. Stoly a židle rychle mizely pod nánosy papírů. Zpola dokončené kapitoly jeho knihy se povalovaly porůznu po domě a v salónu si dokonce začal dělat poznámky na tapety.
Sir Walter začal sundávat stoh knížek ze židle.
"Ne, ne!" vykřikl Strange, "nehýbejte s nimi! Jsou poskládané podle naprosto konkrétního klíče."
"Ale kam si mám sednout?" zeptal se sir Walter zmateně.
Strange si podrážděně odfrkl, jako by ho sir Walter požádal o něco naprosto nerozumného. Přesto knihy přesunul a najednou se do svého počínání tak zabral, že si jednu z nich začal číst. Jakmile si onu pasáž přečetl dvakrát a napsal si na tapetu poznámku, byl opět s to věnovat se svým hostům.
"Velmi rád vás tu zase vidím, mylorde," řekl Portisheadovi. "Vyptával jsem se všude možně na Norrella - stejně, jak se podle mě on vyptával na mě. Doufám, že pro mě máte spoustu novinek."
"Myslel jsem, že o tom jsem vám už řekl všechno," ozval se sir Walter žalostně.
"Ano, ano. Řekl jste mi, kde Norrell byl a s kým mluvil a jak na něj nahlížejí všichni ministři, já se však jeho lordstva ptám na magii a to, co vy chápete z magie, by se sotva…"
"…vešlo najeden čtvereční palec tapety?" doplnil ho sir Walter.
"Přesně tak. No tak, mylorde. Povězte mi, čím se pan Norrell zabýval poslední dobou?"
"Inu," začal lord Portishead, "na žádost lorda Liverpoola pracoval na kouzle, které by Napoleonu Bonapartovi nadobro zabránilo v jakémkoli útěku - a studoval Rozpravy o Království světla a Království tmy. Soudí, že učinil pár objevů."
"A jakých?" ozval se Strange poplašeně. "Něco nového v Rozpravách?"
"Našel to na dvaasedmdesáté straně Cromfordova vydání. Nové použití Kouzla ku přivolání Smrti. Sám tomu moc nerozumím. Pan Norrell se domnívá, že stačí mírně pozměnit jeho princip a budou se jím moci léčit nemoci lidí i zvířat - kouzlo nemoc donutí vystoupit z těla, jako by to byl démon."
"Á, tohle!" zvolal Strange s úlevou. "Ano, ano! Teď už vím, co máte na mysli. Já si to spojil už loni v červnu. Takže Norrell dospěl teprve sem, co? No výborně!"
"Mnoho lidí překvapilo, že si po vás nevzal žádného žáka," pokračoval lord Portishead, "a vím, že ho o to žádala celá řada lidí. On ovšem nikoho z nich do učení nepřijal. Popravdě řečeno se domnívám, že s těmi mladíky vůbec nemluvil ani nečetl jejich dopisy. Je nesmírně náročný a vám se nikdo nevyrovná, pane."
Strange se usmál. "Nu, přesně to všechno jsem čekal. Sotva snese existenci druhého mága. Z třetího by měl nejspíš smrt. Brzy nad ním získám výhodu. V zápasu o charakter anglické magie budou strany velice nevyrovnané. Na jednoho jediného norrellovského mága připadnou desítky strangeovských mágů. Nebo přinejmenším tolik, kolik zvládnu vychovat. Přemýšlím o tom, že bych z Jeremyho Johnse udělal něco jako antiChildermasse. Mohl by jezdit po celé zemi a vyhledávat všechny lidi, jimž Norrell a Childermass vymluvili studium magie, a pak bychom je on a já přesvědčili, aby se ke studiu zase vrátili. Už jsem o tom mluvil s několika mladíky. Dva či tři jsou velice slibní. Druhý syn lorda Chaldecotta, Henry Purfois, přečetl spoustu čtvrtiřadých knih o magii a pětiřadých životopisů mágů. Rozhovory s ním kvůli tomu bývají trošku únavné, sotva to tomu chudákovi ale můžeme vyčítat. Pak je tu William Hadley-Bright, který u Waterloo sloužil jako Wellingtonův pobočník, a zvláštní človíček jménem Tom Levy, jenž je v současné době zaměstnaný jako učitel tance v Norwichi."
"Učitel tance?" zamračil se sir Walter. "Opravdu bychom takovéhle lidi měli podporovat ve studiu magie? To povolání by přece mělo zůstat vyhrazeno pro gentlemany, ne?"
"Nechápu proč. A krom toho mi je Levy nejsympatičtější. Za posledních několik let je to jediný člověk, který má za to, že z magie by se člověk měl těšit, a z těch tří je také jediný, komu se zatím povedlo zvládnout aspoň něco z praktické magie. To po jeho kouzlu vyrašily tamhle z okenního rámu větve a listí. Určitě jste se v duchu podivovali, proč je v tak divném stavu."
"Abych pravdu řekl," ozval se sir Walter, "tahle místnost oplývá tolika zvláštnostmi, že jsem si ani nevšiml."
"Levy přirozeně neplánoval, že by to takhle mělo zůstat," řekl Strange, "ale po provedení kouzla už to nedokázal zvrátit

- a ani já ne. Nejspíš budu muset Jeremyho požádat, ať najde tesaře, který to spraví."
"Velmi mě těší, že jste našel tolik mladých mužů, kteří vám vyhovují," řekl sir Walter. "To je pro anglickou magii dobré znamení."
"Dostal jsem rovněž několik žádostí od mladých dam," dodal Strange.
"Mladých dam!" nevěřil lord Portishead svým uším.
"Jistěže! Neexistuje jediný důvod, proč by ženy neměly studovat magii. To je další Norrellův omyl."
"Hmm. Těch je najednou jak naseto," poznamenal sir Walter.
"Čeho?"
"Norrellových omylů."
"Co tím myslíte?"
"Nic! Nic! Neurážejte se. Pokud jsem vás ale poslouchal dobře, nezmiňoval jste se, že byste nějaké ženy vzal do učení."
Strange si povzdechl. "Jde čistě o praktické ohledy, nic víc. Mág a jeho žák spolu musí trávit spoustu času a probírat, co přečetli. Kdyby Arabela nezemřela, pak bych mohl nejspíš nabírat i žačky. Nyní bych se ale musel spoléhat na gardedámy a strpět spoustu dalších únavných nepříjemností, na které teď nemám trpělivost. Moje vlastní bádání musí mít přednost."
"A jaká nová kouzla nám hodláte ukázat, pane Strangi?" zeptal se lord Portishead dychtivě.
"Á! To jsem rád, že jste se mne na to zeptal! O tom jsem dlouho uvažoval. Má-li obroda anglické magie pokračovat - či spíše nemá-li zůstat čistě v režii Gilberta Norrella -, pak se musím naučit něco nového. Ale k novým kouzlům nepřijde člověk nijak snadno. Mohl bych se vydat na Královy cesty a pokusit se dostat do těch zemí, kde je magie pravidlem, nikoli výjimkou."
"Proboha!" zvolal sir Walter. "Už s tím zase začínáte! Cožpak jste se úplně zbláznil? Snad jsme se shodli na tom, že Královy cesty jsou příliš nebezpečné, aby ospravedlnily…"
"Ano, ano! S vašimi názory jsem důvěrně obeznámen. Na toto téma jste mi přece dělal dlouhé přednášky. Ale vy mě nenecháváte domluvit! Já jen vyjmenovávám možnosti. Nevyjdu na Královy cesty. Dal jsem slovo… Arabele, že to neudělám."
Na chvíli se rozhostilo ticho. Strange si povzdechl a zasmušil se. Očividně teď přemýšlel o něčem - či o někom - jiném.
Sir Walter tiše podotkl: "Odjakživa jsem měl o úsudku paní Strangeové to nejlepší mínění. Dejte na její radu a nemůžete prohloupit. Strangi, já mám pro vás pochopení - jistěže si přejete zkoušet nová kouzla - to by chtěl každý badatel -, ale jediný bezpečný způsob je přece učit se magii z knížek, ne?"
"Ale já nemám žádné knihy!" vykřikl Strange. "Proboha! Slibuji, že budu mírný jako beránek a nebudu vycházet z domu jako nějaká neprovdaná tetka, jen když vláda přijme zákon, že mi Norrell musí ukázat svou knihovnu! Ale vzhledem k tomu, že mi vláda tuto laskavost neprokáže, nemám na vybranou a musím se vzdělávat tak, jak jen můžu."
"Tak co uděláte?" zeptal se lord Portishead.
"Povolám elfa," prohlásil Strange energicky. "Už jsem učinil několik pokusů."
"Neformuloval ale pan Norrell pravidlo, že přivolávání elfů je velmi riskantní?" zeptal se sir Walter.
"Na prstech jedné ruky by se dalo spočítat to, co pan Norrell nepovažuje za velmi riskantní," odsekl Strange lehce popuzeně.
"Pravda." Sir Walter byl spokojen. Povolávání elfů koneckonců tradičně patřilo k anglické magii. Dělali to všichni aureáti a všichni argentští by dali kdovíco za to, kdyby to uměli.
"Víte ale, jestli je to vůbec možné, pane?" otázal se lord Portishead. "Většina autorit se shoduje na tom, že elfové již Anglii prakticky nenavštěvují."
"Ano, takové mínění vskutku převládá," přikývl Strange, "já jsem si ale téměř jist, že jsem se v listopadu 1814, tak měsíc dva před rozchodem s Norrellem, ocitl ve společnosti elfa."
"Vážně?" zvolal lord Portishead.
"O tom jste se nikdy nezmínil," dodal sir Walter.
"Ani jsem se o tom zmínit nemohl," vysvětlil Strange. "Dokud jsem chtěl zůstat Norrellovým žákem, nesměl jsem o tom ani ceknout. I kdybych něco takového byť jen lehce nadhodil, Norrella by z toho trefil šlak."
"Jak vypadal, pane Strangi?" zeptal se lord Portishead.
"Ten elf? Nevím. Neviděl jsem ho, zato jsem ho slyšel. Hrál na hudební nástroj. Byl u toho ještě někdo, kdo ho jak slyšel, tak viděl - aspoň myslím. Představte si, jak výhodné by bylo stýkat se s takovou osobou! Žádný mág, ať už živý či mrtvý, by mě toho nemohl tolik naučit. Elfové jsou zřídlem všeho, po čem my mágové toužíme. Magie je jejich přirozeností! A nevýhodu vidím jen jedinou, tu obvyklou - že skoro nevím, jak to zařídit. Seslal jsem desítky kouzel, udělal jsem všechno, o čem jsem kdy slyšel či četl, jen abych toho elfa přivolal zpátky, ale nebylo to k ničemu. Ani zaboha si nedokážu představit, proč Norrell vynakládá tolik energie na zakazování něčeho, co beztak nikdo nedokáže. Vaše lordstvo, vy asi neznáte žádná kouzla na povolávání elfů?"
"Mnoho," odpověděl lord Portishead, "ale vy už jste je jistě všechna vyzkoušel, pane Strangi. To k vám vzhlížíme, pane, abyste pro nás všechny obnovil to, co bylo ztraceno."
"Och!" povzdychl si Strange. "Někdy mě napadá, že nic ztraceno nebylo. Ve skutečnosti je to všechno v hurtfewské knihovně."
"Neříkal jste, že s vámi byl ještě jeden člověk, který toho elfa viděl i slyšel?" nadhodil sir Walter.
"Ano."
"A předpokládám, že tím člověkem nebyl Norrell?"
"Ne."
"Nu dobře. A co na to ten člověk říkal?"

"Byl… zmatený. Měl za to, že vidí anděla, ovšem vzhledem k jeho životnímu stylu a obvyklým myšlenkovým pochodům to nepovažoval za tak pozoruhodné, jak byste si mohli myslet. Omlouvám se, ale jsem vázán diskrétností a o okolnostech té události již nemohu nic víc vyjevit."
"Ano, ano! No dobře! Ale váš společník toho elfa viděl. Proč?"
"Vím proč. Jeden jeho konkrétní rys mu umožňoval vidět elfy."
"Nu, a nemohl byste toho nějak využít?"
Strange se nad tím zamyslel. "Nevím, jak by se to dalo provést. Jde o pouhopouhou náhodu, jako když má jeden člověk modré oči a druhý hnědé." Chvíli mlčel a dumal. "Ale na druhou stranu možná ne. Třebas máte pravdu. Když se nad tím zamyslíte, není to tak bizarní nápad. Vzpomeňte na aureáty! Někteří z nich se svou divokostí a šílenstvím elfům skoro vyrovnali! Pomyslete na Ralpha Stokeseyho a jeho elfího služebníka jménem Col Tom Blue! Dokud byl Stokesey mladý, jednoho od druhého byste skoro nepoznali. Možná jsem příliš krotký, příliš ochočený mág. Jak ale člověk v sobě rozvine trochu šílenství? Potkávám šílence každý den na ulici, ale nikdy mě ještě nenapadlo, jak zešíleli. Možná bych se měl začít potulovat po liduprázdných vřesovištích a pustých pobřežích. Aspoň v románech a divadelních hrách blázni taková místa s oblibou vyhledávají. Třebas mě divoká Anglie dožene za hranu šílenství."
Strange vstal a přešel k oknu salónu, jako by snad odtamtud mohl přehlédnout divokou Anglii, ačkoli se z něj naskýtal jen naprosto tuctový pohled na Soho Square v hustém mrholení. "Myslím, že jste možná na něco kápl, Waltere."
"Já?" vykřikl sir Walter, jehož poněkud vyděsilo, kam jeho poznámky podle všeho vedou. "Nic takového jsem navrhnout nechtěl!"
"Pane Strangi," ozval se vlídný lord Portishead, "to přece nemůžete myslet vážně. Tak sečtělý muž jako vy přece nemůže uvažovat o tom, že se stane… vagabundem. To je opravdu šokující myšlenka, pane."¨
Strange zkřížil ruce na prsou, znovu se zadíval na Soho Square a prohlásil: "Dobře, dnes nepůjdu." A pak nasadil svůj typický sebeironický úsměv a vypadal skoro jako dřív. "Počkám," řekl, "dokud nepřestane pršet."

50
DĚJINY A PROVOZOVÁNÍ
ANGLICKÉ MAGIE
Od dubna do konce září 1816

Strangeovi přátelé kvitovali s povděkem jeho ujišťování, že se nehodlá vzdát svých pohodlných domů, dobrého příjmu a služebnictva a toulat se ve větru a dešti, přesto se však jen málo z nich dokázalo smířit s jeho novými zvyky. Odůvodněně se obávali, že ztratil veškeré zábrany a je připraven věnovat se všem druhům magie. Slib Arabele mu prozatím bránil vejít na Královy cesty, ale ani všechna varování sira Waltera mu nemohla zabránit v tom, aby ustavičně mluvil a přemýšlel o Johnu Uskglassovi a jeho elfích poddaných.
Do konce dubna si Strangeovi tři noví žáci, ctihodný Henry Purfois, William Hadley-Bright a taneční mistr Tom Levy, našli bydlení poblíž Soho Square. Každý den docházeli do Strangeova domu studovat magii. Když zrovna nevedl jejich magickou výuku, Strange pracoval na své knize a svými kouzly se angažoval ve prospěch armády a Východoindické společnosti. Žádosti o pomoc rovněž obdržel od Liverpoolské společnosti a Kupeckého spolku z Bristolu.
To, že Strange nadále dostává zakázky od úředních orgánů - ba vlastně od kohokoli -, pana Norrella natolik rozhořčilo, že si na to stěžoval u ministerského předsedy, lorda Liverpoola.
Lord Liverpool měl pro něj pramálo pochopení. "Generálové si mohou dělat, co se jim zlíbí, pane Norrelle. Jak dobře víte, vláda do vojenských záležitostí nezasahuje. Generálové zaměstnávali pana Strange jako mága řadu let a nechápu, proč by s tím měli přestat čistě proto, že vy dva jste se pohádali. Co se Východoindické společnosti týče, doslechl jsem se, že její představitelé se nejdříve obrátili na vás a že jste jim odmítl pomoci."
Pan Norrell prudce zamžikal. "Moje práce pro vládu - moje práce pro vás, mylorde - mi zabírá spoustu času. Nemohl bych ji s klidným svědomím zanedbávat kvůli soukromé společnosti."
"A věřte mi, pane Norrelle, že jsme vám vděční. Sotva vám ale musím vysvětlovat, jak je úspěch Východoindické společnosti životně důležitý pro prosperitu národa, a Společnost potřebuje pomoc mága přímo nesmírně. Její flotily jsou vydány na milost a nemilost bouřím a špatnému počasí; spravuje ohromná území a indická princátka a banditi ustavičně sužují její armády. Pan Strange se zavázal řídit počasí kolem mysu Dobré naděje a v Indickém oceánu a poradil, jak nejlépe užívat magie na nepřátelských územích. Ředitelé Východoindické společnosti mají za to, že Strangeovy zkušenosti z války na Pyrenejském poloostrově se ukážou jako neocenitelné. Opět to ovšem svědčí o tom, jak Británie naléhavě potřebuje další mágy. Pane Norrelle, i přes svou pracovitost nemůžete být všude a dělat všechno - a nikdo nečeká, že byste měl. Slyšel jsem, že pan Strange si vzal žáky. Nesmírně by mě potěšilo, kdybych se doslechl, že jste udělat totéž."
I přes souhlas lorda Liverpoola nepokračovalo vzdělávání tří nových mágů - Henryho Purfoise, Williama Hadleyho-Brighta a Toma Levyho - o nic hladčeji než Strangeova výuka před šesti lety. Jediný rozdíl spočíval v tom, že zatímco Strange musel zápolit s Norrellovou vyhýbavostí, mladým mužům ustavičně stála v cestě Strangeova sklíčenost a roztěkanost.
Na počátku června byl první díl Dějin a provozování anglické magie hotov. Strange ho dopravil panu Murrayovi a nikoho nepřekvapilo, když následujícího dne oznámil Henrymu Purfoisovi, Williamu Hadleyovi-Brightovi a Tomu Levymu, že jejich vzdělávání v magii bude muset chvilku počkat, neboť se rozhodl vypravit se do zahraničí.
"Myslím, že je to výtečný plán!" prohlásil sir Walter, jakmile se mu s ním Strange svěřil. "Změna místa. Změna společnosti. Přesně to bych vám předepsal. Jeďte! Jeďte!"

"Vy si nemyslíte, že je to příliš brzo?" vyptával se Strange nervózně. "Abych tak řekl, přenechám tím celý Londýn Norrellovi."
"To si myslíte, že máme tak krátkou paměť? Dobře, budeme se ze všech sil snažit, abychom na vás během několika měsíců nezapomněli. Krom toho vám brzo vyjde kniha a ta nám bude trvalou připomínkou, jak špatně se nám bez vás vede."
"To je pravda. Je tu ta kniha. Norrellovi bude trvat několik měsíců, než těch šestačtyřicet kapitol vyvrátí, a než bude hotov, dávno už budu zpátky."
"Kam pojedete?"
"Myslím, že do Itálie. Jihoevropské země mě vždycky přitahovaly. Španělský venkov mě často okouzlil, nebo by mi přinejmenším přišel velice půvabný, kdyby nebyl plný vojáků a zahalený kouřem."
"Doufám, že občas napíšete? Aspoň stručné shrnutí vašich dojmů?"
"Nemyslete si, že vás toho ušetřím. Je právem každého cestovatele ulevit svému vzteku nad každou malou nepříjemností psaním dopisů přátelům. Očekávejte dlouhé popisy všeho."
Jak se poslední dobou často stávalo, Strange se zničehonic zasmušil. Jeho hravá, ironická nálada byla najednou tatam a už se jen kabonil na uhlák. "Napadlo mě, jestli byste…" řekl nakonec. "Tedy, chci vás požádat…" Popuzeně si odfrkl nad vlastní váhavostí. "Vyřídíte ode mě vzkaz lady Poleové? Byl bych vám velmi vděčný. Arabela ji měla velmi ráda a já vím, že by jí neudělalo radost, kdybych odjel z Anglie a lady Poleové nic nevzkázal."
"Jistě. Co jí mám vyřídit?"
"Ach! Jednoduše jí řekněte, že jí od srdce přeji lepší zdraví. Cokoli budete pokládat za nejlepší. Na přesném znění nezáleží. Musíte ale říct, že ten vzkaz je od Arabelina manžela. Chci, aby lady Poleová pochopila, že manžel její přítelkyně na ni nezapomněl."
"S největším potěšením," přikývl sir Walter. "Děkuji vám."
Strange tak napůl očekával, že ho sir Walter vyzve, ať se tedy s lady Poleovou rozloučí osobně, to ale sir Walter neudělal. Nikdo ani nevěděl, jestli je lady vůbec ještě v domě na Harley Street. Po městě se povídalo, že ji sir Walter poslal na venkov.

Strange nebyl sám, kdo si přál odjet do zahraničí. Najednou se to dostalo velice do módy. Kvůli válce s Napoleonem Britové předlouho nemohli opustit vlastní ostrov. Příliš dlouho museli touhu po nových sceneriích a zvláštních lidech uspokojovat návštěvami Skotské vrchoviny, Jezerní oblasti či derbyshirských kopců. Po válce však mohli zajet na kontinent a zhlédnout hory a pobřeží zcela jiného charakteru. Na vlastní oči mohli vidět slavná umělecká díla, jež do té doby obdivovali jen na rytinách. Někteří vycestovali do zahraničí v naději, že na kontinentu se dá žít levněji než doma. Jiní tam prchli před dluhy či skandálem a další, jako například Strange, tam vyjeli nalézt klid, kterého se jim v Anglii nedostávalo.

Brusel
12. června 1816
Jonathan Strange Johnu Segundovi

Mohu-li odhadnout, jsem zhruba měsíc pozadu za lordem Byronem. V každém městě, do nějž zavítáme, narážíme na hostinské, postilióny, úředníky, měšťany, pikolíky a všemožné dámy, jejichž mozky jsou pořád poněkud vyšinuté z toho, jak byly nakrátko vystaveny působení jeho lordstva. A třebaže mí společníci neopomenou lidem sdělit, že jsem ono děsivé stvoření, anglický mág, očividně to není nic ve srovnání s anglickým básníkem, a kamkoli jdu, těším se pověsti, která je pro mne naprosto nová, to vás ujišťuji - pověsti tichého, dobrého Angličana, jenž nedělá žádný rozruch a nikoho neobtěžuje…

Léto bylo toho roku prapodivné. Lépe řečeno, nešlo o žádné léto. Zima se protáhla až do srpna. Slunce se sotva ukázalo. Obloha byla zatažená hustými šedými mraky; městy fičel ostrý vítr a úroda usychala; po celé Evropě řádily bouřky a krupobití, ozvláštněné občas hřměním a blesky. V mnoha ohledech to bylo horší než zima: smrákalo se pozdě a denní světlo lidem upíralo útěchu tmy, která by tu mizérii aspoň na chvíli skryla.
Londýn byl zpola prázdný. Parlament byl rozpuštěn a poslanci se rozjeli do svých domovů na venkov, aby tam mohli lépe zírat do deště. V Londýně seděl nakladatel John Murray ve svém domě na Albermarle Street. Jindy byly páně Murrayovy pokoje ty nejrušnější v Londýně - plné básníků, esejistů, recenzentů a všech velkých literátů království. Jenže velcí literáti království odjeli na venkov. Déšť bubnoval na okno a v krbu skučela meluzína. Pan Murray přiložil do ohně další lopatku uhlí, pak si sedl ke stolu a pustil se do čtení dopisů, které mu přišly toho dne. Každý list vzal a přidržel si jej u levého oka (pravé mu k ničemu nebylo, neboť na něj byl zcela slepý).
Shodou okolností mu toho dne přišly dva ze švýcarské Ženevy. První napsal lord Byron a stěžoval si v něm na Jonathana Strange, druhý napsal Strange a stěžoval si v něm na Byrona. Ti dva se párkrát viděli v domě pana Murraye, doposud se však neseznámili. Strange Byrona v Ženevě před několika týdny navštívil. Jejich setkání nedopadlo dobře. Strange si poslední dobou velmi cenil manželství a s ním i všeho, co v Arabele ztratil, a tak ho Byronovy domácí poměry vyvedly z míry. "Jeho lordstvo jsem zastihl v krásné vile na břehu jezera. Nebyl sám. Společnost mu dělal další básník jménem Shelley, paní Shelleyová a další mladá žena - spíš děvče -, která si říkala paní Clairmontová a jejíž vztah k těm dvěma mužům jsem nepochopil. Pokud to víte, neříkejte mi to. Přítomen byl i divný mladík, který celou dobu plácal samé nesmysly - nějaký pan Polidori."
Lordu Byronovi se zase vůbec nezamlouvalo Strangeovo oblečení. "Měl na sobě poloviční smutek. Manželka mu přece

zemřela o Vánocích, ne? Možná se ale domnívá, že v černé vypadá tajemněji, jako větší čaroděj."
Sotva k sobě okamžitě pojali vzájemný odpor, hladce přešli k hádce o politiku. Strange napsal: "Nevím úplně, jak k tomu došlo, ale hned jsme začali mluvit o bitvě u Waterloo - naprosto nevhodný námět k hovoru vzhledem k tomu, že já jsem mág vévody z Wellingtonu a oni všichni Wellingtona nenávidí a zbožňují Bonaparta. Paní Clairmontová, se vší drzostí svých osmnácti let, se mne zeptala, jestli se nestydím, že jsem se přičinil o pád takového velikána. Odpověděl jsem jí, že ne."
Byron napsal: "Je velkým stoupencem vévody z W. Už kvůli vám doufám, drahý Murray, že jeho kníhaje zajímavější než on sám."
Strange skončil douškou: "Lidé mají o mázích podivuhodné představy. Chtěli po mně, abych jim vyprávěl o upírech."
Pana Murraye rmoutilo, že jeho dva autoři spolu nedokážou lépe vyjít, usoudil však, že se s tím stejně nejspíš nedá nic dělat, protože oba muži prosluli svými hádkami: Strange s Norrellem a Byron s kdekým.
Když pan Murray dočetl dopisy, řekl si, že se sejde podívat do knihkupectví. Strangeovu knihu vytiskl ve vysokém nákladu a věru ho zajímalo, jak se prodává. O obchod se mu staral člověk jménem Shackleton, jenž do puntíku naplňoval ideální představu knihkupce. V žádném jiném obchodu by se nikdy neuchytil - rozhodně ne v galanterii či kloboučnictví, kde musí být přiručí chytřejší než jeho zákazníci -, ale jako knihkupec byl dokonalý. Jeho věk se nedal odhadnout. Byl vyzáblý, suchý a oblečení měl celé pokaňkané inkoustem. Vypadal učeně a trošinku roztržitě. Jeho nos zdobily brýle; za uchem měl zastrčený brk a na hlavě zpola rozpáranou paruku.
"Shackletone, kolik knih od pana Strange jsme dnes prodali?" dožadoval se pan Murray.
"Tuším, že něco mezi šedesáti a sedmdesáti výtisky."
"Výborně!" pochvaloval si pan Murray.
Shackleton se zamračil a posunul si brýle ke kořenu nosu. "Ano, vypadá to tak, že?"
"Jak to myslíte?"
Shackleton vytáhl brk zpoza ucha. "Spousta lidí přišla dvakrát a pokaždé si koupila po jednom výtisku."
"Ještě lepší! Tímhle tempem brzy předhoníme Korzára od lorda Byrona! Tímhle tempem budeme muset koncem příštího týdne dotiskovat!" A když si všiml, že Shackleton se nepřestává mračit, pan Murray dodal: "Nu, co je na tom špatného? Nejspíš je chtěli jako dárek pro přátele."
Shackleton zavrtěl hlavou tak prudce, až všechny volné vlasy jeho paruky začaly poletovat sem a tam. "Je to divné. Tohle se mi ještě nikdy nestalo."
Dveře knihkupectví se otevřely a dovnitř vstoupil mladý muž drobné a štíhlé postavy. Rysy měl pravidelné a popravdě řečeno by byl docela hezký, nebýt jedné poněkud nešťastné manýry. Patřil k lidem, jejichž myšlenky jsou příliš živé na to, aby se nechaly omezovat prostorem lebeční dutiny, a ke zděšení přihlížejících tak přetékají do světa. Mluvil sám se sebou a výraz v jeho tváři se ustavičně měnil. Během jednoho okamžiku stihl vypadat překvapeně, uraženě, rozhodnuté a nazlobeně, což se pravděpodobně odvíjelo od energických hovorů, které vedl s pomyslnými lidmi ve své hlavě.
Obchody, a obzvláště to platí o těch londýnských, často sužují blázni a pan Murray a Shackleton byli hned ve střehu. Jejich podezření se rozhodně nerozptýlilo, když mladík počastoval Shackletona pronikavým pohledem jasných modrých očí a vykřikl: "Moc pěkně to jednáte se svými zákazníky, jen co je pravda! Noblesa jak se patří!" Obrátil se k panu Murrayovi a takto ho oslovil: "Nechte si ode mne poradit, pane! Nekupujte tu knihy. Jsou to lháři a zloději!"
"Lháři a zloději?" opakoval pan Murray. "Ne, to se mýlíte, pane. Jsem si jist, že vás dokážeme přesvědčit, že lhář a zloděj jste vy."
"Ha!" zvolal mladík a střelil po panu Murrayovi vychytralým pohledem, jako že teď už chápe, že pan Murray není další zákazník, jak zpočátku předpokládal.
"Jsem majitel," vysvětloval pan Murray spěšně. "My tu lidi neokrádáme. Řekněte mi, co se stalo, a já vám budu k službám. Jsem si naprosto jist, že je to všechno nedorozumění."
Mladíka však zdvořilá slova pana Murraye nikterak neuchlácholila. "Popíráte tedy, pane," rozkřikl se, "že tento podnik zaměstnává ničemného mága - podvodníka jménem Strange?"
Pan Murray začal říkat cosi v tom smyslu, že Strange je jedním z jeho autorů, ale mladík mu skočil do řeči. "Popíráte, pane, že pan Strange očaroval své knihy, aby mizely, a člověk si tak musel koupit další? A pak další!" Pohrozil Shackletonovi prstem a nasadil mazaný výraz. "Vy mi teď budete tvrdit, že si mne nepamatujete!"
"Ne, pane, to tvrdit nebudu. Pamatuji si vás velice dobře. Byl jste jedním z prvních gentlemanů, kteří si koupili výtisk Dějin a provozování anglické magie, a potom jste se tak za týden vrátil pro další."
Mladíkovi se rozšířily zorničky. "Musel jsem si koupit další!" vykřikl rozhořčeně. "První zmizel!"
"Zmizel?" zeptal se pan Murray zmateně. "Jestli jste svou knihu ztratil, pane… ehm, pak je mi to líto, nechápu však, jak byste z toho mohl vinit knihkupce."
"Jmenuji se Green, pane. A tu knihu jsem neztratil. Zmizela. Dvakrát." Pan Green si zhluboka povzdychl, jako člověk, který zjistí, že musí jednat s blázny a slabomyslnými. "Vzal jsem tu první knihu domů," začal vysvětlovat, "a položil ji na stůl, na skříňku, do níž ukládám břitvu a další věci na holení." Pan Green pantomimicky naznačil, jak pokládá knihu na skříňku. "Na knihu jsem pak položil noviny, mosazný svícen a vajíčko."
"Vajíčko?" podivil se pan Murray.
"Vajíčko natvrdo! Když jsem se ale ani ne za deset minut otočil, noviny ležely přímo na skříňce a kniha byla pryč! Přitom svícen i vejce zůstaly na svém místě. Tak jsem se za týden vrátil a koupil si další výtisk - přesně jak říká váš příručí. Odnesl jsem si ho domů. Spolu s Cooperovým slovníkem praktické chirurgie jsem ho položil na krbovou římsu a to celé zatížil šálkem na čaj. Když jsem si však udělal čaj, nechtě jsem obě knihy shodil do koše na prádlo. V pondělí dal můj sluha Jack Boot do koše špinavé povlečení. V úterý si pro ně přišla pradlena, když ale zvedla prostěradla, našla na dně koše Cooperův slovník praktické chirurgie, ale Dějiny a provozování anglické magie byly pryč!"

Tyto proslovy, poukazující na jistou výstřednost ve vedení páně Greenovy domácnosti, skýtaly jistou naději na vysvětlení.
"A nezaložil jste to třeba náhodou jinam?" nadhodil pan Shackleton.
"Možná si tu knihu odnesla pradlena s povlečením, ne?" hádal pan Murray.
"Ne, ne!" trval na svém pan Green.
"Nemohl si ji někdo vypůjčit? Nebo ji přemístit?" spekuloval dál pan Shackleton.
Pana Greena tato představa naprosto konsternovala. "Kdo?" dožadoval se.
"Já… nemám tušení. Paní Greenová? Váš sluha?"
"Žádná paní Greenová neexistuje! Žiji sám! Tedy až na Jacka Boota, a Jack Boot neumí číst!"
"A co tedy nějaký přítel?"
Pan Green se podle všeho hotovil popřít, že by kdy měl nějaké přátele.
Pan Murray vzdychl. "Shackletone, dejte panu Greenovi další výtisk a vraťte mu peníze za druhou knihu." Panu Greenovi pak řekl: "Jsem rád, že se vám líbila natolik, že jste si ji koupil podruhé."
"Že se mi líbila?!" zvolal pan Green naprosto užasle. "Nemám ani tušení, jestli se mi líbila nebo ne! Vždyť jsem ani neměl příležitost ji otevřít."
Po jeho odchodu se pan Murray chvíli zdržel v knihkupectví a žertoval o koších na prádlo a vajíčkách natvrdo, ovšem pan Shackleton (jenž byl obvykle vtipkování velmi přístupný) se nebavil. Vypadal zamyšleně a nervózně a několikrát trval na tom, že se děje něco divného.
Za půl hodiny Murray nahoře ve svém pokoji upřeně hleděl na svou knihovničku. Když od ní odtrhl zrak, spatřil Shackletona.
"Vrátil se," oznámil Shackleton.
"Co?"
"Green. Zas tu knihu ztratil. Měl ji v pravé kapse pláště, ale než došel do Great Pulteney Street, zmizela mu. Přirozeně jsem mu řekl, že Londýn je plný zlodějů, musíte ale uznat, že…"
"Ano, ano! Na tom už nesejde!" skočil mu do řeči pan Murray. "Můj vlastní výtisk je pryč! Podívejte! Strčil jsem ho sem, mezi Disraeliho Tlachy a Emmu od slečny Austenové. Vidíte to místo, kde ta kniha stála? Co se děje, Shackletone?"
"Je to magie," prohlásil Shackleton přesvědčeně. "Přemýšlel jsem o tom a dospěl k názoru, že Green má pravdu. Na ty knihy i na nás působí nějaké kouzlo."
"Kouzlo!" Panu Murrayovi se rozšířily zorničky. "Ano, nejspíš to tak bude. Ještě nikdy jsem nezažil magii na vlastní kůži. A nemyslím, že se nějak přetrhnu, aby se mi to stalo znovu. Jde z toho strach a vůbec je to nepříjemné. Jak se má proboha člověk zorientovat, když se nic nechová tak, jak by mělo?"
"Inu," mínil Shackleton, "na vašem místě bych se pozeptal dalších knihkupců, jestli i jim mizejí knihy - pak alespoň zjistíme, jestli mají podobné obtíže všichni, anebo jestli se omezují pouze na nás."
To vypadalo jako dobrá rada. Pan Murray svěřil obchod poslíčkovi, společně se Shackletonem si nasadili klobouky a vyšli do větru a deště. Nejbližší knihkupectví provozovali pánové Edwards a Skittering na Piccadilly. Když tam došli, museli uhnout z cesty komorníkovi v modré livreji. Vynášel z knihkupectví vysoký sloupec knížek.
Když panu Murrayovi došlo, že je mu povědomý komorník i modrá livrej, byl už dotyčný pryč.
Uvnitř našli pana Edwardse zabraného do rozhovoru s Johnem Childermassem. Když Murray a Shackleton vešli, pan Edwards se s provinilým výrazem otočil, ale Childermass se choval jako obvykle. "Á, pan Murray!" řekl. "Rád vás vidím, pane. To mi ušetří zacházku v dešti."
"Co se děje?" udeřil na něj pan Murray. "Co to děláte?"
"Co děláme? Pan Norrell jen kupuje nějaké knížky, nic víc."
"Cha! Jestli váš pán hodlá zabránit šíření knihy pana Strange tím, že skoupí všechny výtisky, pak bude zklamán. Pan Norrell je bohatý, ale jednou mu peníze musí dojít a já dokážu knihy dotiskovat tak rychle, jak je on dokáže skupovat."
"Ne," zavrtěl hlavou Childermass. "To nedokážete."
Pan Murray se obrátil k panu Edwardsovi. "Roberte, Roberte! Proč se od nich necháte takovýmhle způsobem šikanovat?"
Chudák pan Edwards vypadal jako oukropek. "Omlouvám se, pane Murray, ale ty knihy pořád mizely. Více než třiceti lidem jsem musel vrátit peníze. Vypadalo to, že na tom hodně prodělám. Teď mi pan Norrell nabídl, že skoupí veškeré Strangeovy knihy na skladě, a to za slušnou cenu, a tak jsem…"
"Slušnou?" neudržel se Shackleton. "Slušnou? Co je na tom slušného, to mi tedy prozraďte. Kdopak se asi podle vás postaral o to, aby ty knihy začaly mizet?"
"Přesně tak!" přikývl pan Murray a obrátil se na Childermasse: "Nebudete se snad snažit popírat, že to vše je Norrellovo dílo?"
"Ne, ne. Právě naopak, pan Norrell za to rád převezme odpovědnost. Má celou řadu důvodů a s potěšením je vylíčí každému, kdo ho bude ochoten vyslechnout."
"A jaké jsou to důvody?" otázal se pan Murray mrazivě.
"Á, nejspíš ty obvyklé," odpověděl Childermass, poprvé trochu vyhýbavě. "Právě píše dopis, ve kterém vám to vše vysvětlí."
"A vy se domníváte, že se s tím spokojím? Jen s nějakou písemnou omluvou?"
"Omluvou? Pochybuji, že se dočkáte nějaké omluvy."
"Promluvím si o tom se svým právníkem," řekl pan Murray, "hned dnes odpoledne."
"Jistěže si promluvíte. Nic menšího bychom ani nečekali. Pan Norrell každopádně nechce, abyste na tom tratil peníze.

Jakmile mi předložíte soupis veškerých nákladů, které jste měl v souvislosti s vydáním páně Strangeovy knihy, jsem oprávněn vystavit vám směnku na celou částku."
Tohle nikdo nečekal. Pan Murray měl sto chutí Childermassovi velice hrubě odseknout. Palčivě si uvědomoval, že ho Norrell připravil o spoustu peněz a že by bylo jen spravedlivé, aby mu ušlý zisk vynahradil.
Shackleton pana Murraye jemně dloubl do lokte, aby nedělal nic zbrklého.
"Co můj zisk?" zeptal se Murray, aby získal trochu času.
"Aha, vy chcete vzít v úvahu i tohle, že? To je nejspíš vcelku oprávněný požadavek. Dovolte, abych si o tom promluvil s panem Norrellem." S tím se Childermass uklonil a vykráčel z obchodu.
Pan Murray se Shackletonem už neměli důvod v knihkupectví zůstat. Jakmile se zase ocitli na ulici, pan Murray se obrátil k Shackletonovi a řekl: "Zajděte do Thames Street…" (Tam pan Murray skladoval svoje zásoby.) "…a zjistěte, jestli tam zbyly ještě nějaké knihy pana Strange. Nenechte se od Jacksona odbýt nějakou stručnou odpovědí. Ať vám je ukáže. Vyřiďte mu, že potřebuju, aby je spočítal, a že mi do hodiny musí poslat hlášenku."
Když pan Murray dorazil zpátky do Albermarle Street, našel ve svém knihkupectví tři okounějící mladíky. Jakmile ho spatřili, zaklapli knihy, hned ho obklopili a všichni tři na něj spustili. Pan Murray přirozeně předpokládal, že museli přijít ve stejné věci jako pan Green. Vzhledem k tomu, že dva byli skuteční habáni a všichni tři vyjadřovali své rozhořčení hodně hlasitě, docela z toho znervózněl a naznačil poslíčkovi, ať zaběhne pro pomoc. Poslíček se ovšem ze svého místa ani nehnul a další události sledoval s výrazem nelíčeného úžasu.
Některé dosti hrubé výkřiky oněch mladíků, jako například: "Příšerný padouch!" a "Hrozný ničema!", pana Murraye rozhodně neuklidnily, po chvíli ale vyrozuměl, že nespílají jemu, ale Norrellovi.
"Omlouvám se, pánové," oslovil je, "ale pokud by vás to příliš neobtěžovalo, mohli byste být tak laskaví a říci mi, kdo jste?"
Mladíky to očividně překvapilo. Předpokládali, že jsou přece jen lépe známi. Představili se. Šlo o Strangeovy tři dvorní žáky - Henryho Purfoise, Williama Hadleyho-Brighta a Toma Levyho.
William Hadley-Bright a Henry Purfois byli oba vysocí a hezcí, zatímco Tom Levy byl střízlík s tmavými vlasy i očima. Jak jsme již poznamenali, Hadley-Bright a Purfois byli urození angličtí gentlemani, zatímco Tom byl někdejší učitel tance s čistě židovskými předky. Naštěstí Hadley-Bright ani Purfois na postavení či původ příliš nedbali. Dobře věděli, že Tom je z nich tří nejtalentovanější, a tak se mu ve všech záležitostech týkajících se studia magie podřizovali. Sice mu říkali jeho křestním jménem (zatímco on je oslovoval "pane Purfoisi" a "pane Hadley-Brighte") a očekávali, že bude nosit knihy, které oni nechali ležet, jinak se však k němu chovali, jako by jim byl roven.
"Nemůžeme tady sedět s rukama v klíně, zatímco ten lotr, ten netvor ničí velké dílo pana Strange!" prohlásil Henry Purfois. "Dejte nám něco na práci, pane Murray! Nic jiného po vás nežádáme!"
"A kdybychom při tom mohli probodnout pana Norrella velice ostrou šavlí, pak tím lépe," dodal William Hadley-Bright.
"Mohl by se někdo z vás vypravit za Strangem a přivést ho zpátky do Londýna?" zeptal se pan Murray.
"Ale jistě! K tomu se nejlépe hodí Hadley-Bright!" prohlásil Henry Purfois. "To víte, u Waterloo byl jedním z vévodových pobočníků. Jestli něco zbožňuje, tak prohánět se na koni nemožnou rychlostí."
"Víte, kam pan Strange odjel?" zeptal se Tom Levy.
"Před dvěma týdny prodléval v Ženevě," odpověděl pan Murray. "Dnes ráno mi od něj přišel dopis. Možná je pořád tam. Ledaže by odjel do Itálie."
Dveře se otevřely a dovnitř vkráčel Shackleton. Jeho paruka se třpytila tolika kapičkami deště, jako by byla vyšperkovaná nespočetnými skleněnými korálky. "Všechno je v pořádku," oznámil panu Murrayovi dychtivě. "Knihy jsou pořád ještě na paletách."
"Viděl jste je na vlastní oči?"
"Ano, přesně tak. Odvážil bych se tvrdit, že k odčarování deseti tisíc knih by byla potřeba velká spousta magie."
"Kéž bych mohl být takový optimista," ozval se Tom Levy. "Promiňte, pane Murray, ale z vyprávění vím, že jakmile se pan Norrell pustí do nějakého úkolu, pracuje bez oddychu, dokud není úkol splněn. Podle mne nemáme čas čekat, než se pan Strange vrátí."
Shackletona viditelně překvapilo, že se někdo k magickým záležitostem vyjadřuje s takovou sebejistotou.
Pan Murray mu spěšně představil tři Strangeovy žáky. "Kolik času tedy podle vás máme?" zeptal se Toma.
"Den? Nanejvýš dva? Rozhodně ne tolik, abychom našli pana Strange a dovezli ho do Londýna. Pane Murray, myslím, že to musíte svěřit do našich rukou a my musíme najít pár kouzel na zmaření Norrellovy magie."
"Existují taková kouzla?" zeptal se pan Murray a skepticky se zadíval na tři začínající mágy.
"Ale jistě, stovky!" pospíšil si Henry Purfois.
"Znáte alespoň jediné?" zeptal se pan Murray.
"Tedy… víme o nich," řekl William Hadley-Bright. "Nejspíš bychom společně dali jedno slušné dohromady. Bylo by opravdu skvělé, kdyby se pan Strange vrátil z kontinentu a zjistil, že my jsme zatím zachránili jeho knihu! To by mu myslím otevřelo oči!"
"Co takhle Paleovo Neviditelné Jaksetojenřekne a Tentononc?" zeptal se Henry Purfois.
"Vím, co tím myslíte," řekl William Hadley-Bright.
"Jde o skutečně pozoruhodný postup doktora Palea," informoval Henry Purfois pana Murraye. "Obrátí kouzlo naruby a postihne jeho tvůrce. Knihy pana Norrella by buď zmizely, nebo by se z nich ztratila všechna písmena! Nic menšího si koneckonců nezaslouží."
"Nejsem si úplně jist, zdali by pana Strange právě potěšilo, kdyby se vrátil a zjistil, že jsme zničili nejlepší magickou knihovnu v Anglii," ozval se Tom. "A navíc - abychom mohli provést Paleův Neviditelný odraz a ochranu, museli bychom zkonstruovat kvilifon."

"Co to?" řekl pan Murray.
"Kvilifon," zopakoval William Hadley-Bright. "Knihy doktora Palea jsou takových vynálezů a udělátek na provozování magie plné. Pokud vím, kvilifon vypadá jako kříženec mezi trumpetou a vidlicí na opékání párků…"
"…a navrchu má čtyři kovové koule, které obíhají pořád dokola," dodal Henry Purfois.
"Aha," řekl pan Murray.
"Postavit kvilifon by trvalo příliš dlouho," prohlásil Tom pevně. "Navrhuji, abychom obrátili svou pozornost k De Chepeho Profylaxi. Tu lze realizovat velice rychle, a pakliže dodržíme postup, mělo by to kouzlo zadržet Norrellovu magii po dobu, která by umožnila poslat panu Strangeovi zprávu."
V tom okamžiku se otevřely dveře a do knihkupectví vešel neupravený chlapík v kožené zástěře. Trochu jej uvedlo do rozpaků, že se na něj upřely všechny oči v místnosti. Mírně se uklonil, podal Shackletonovi kus papíru a rychle se ztratil.
"Copak to je, Shackletone?" zeptal se pan Murray.
"Zpráva z Thames Street. Podívali se do knih. Jsou zcela prázdné - na stránkách nezůstalo ani písmenko. Je mi líto, pane Murray, ale Dějiny a provozování anglické magie jsou pryč."
William Hadley-Bright strčil ruce do kapes a tiše hvízdl.
V několika následujících hodinách vyšlo najevo, že v oběhu nezůstal ani jediný výtisk Strangeovy knihy. William Hadley-Bright a Henry Purfois se horlivě zasazovali za to, aby byl pan Norrell vyzván na souboj, dokud se nedozvěděli, že pan Norrell je postarší pán, který jen zřídkakdy cvičí a kterého nikdy nikdo neviděl s kordem či pistolí v ruce. Za žádných okolností by nebylo čestné ani spravedlivé, aby ho dva muži v nejlepších letech (z toho jeden voják) vyzvali na souboj. Hadley-Bright a Purfois se s tím rádi smířili, ale Purfois si nemohl pomoci a toužebně obhlížel místnost, jestli se v ní nenajde osoba stejně vetchá jako pan Norrell. Jeho pohled hloubavě utkvěl na Shackletonovi.
V knihkupectví se zastavili další přátelé pana Strange, aby pana Murraye politovali a ulevili svému vzteku nad tím, co pan Norrell provedl. Dorazil i lord Portishead a ocitoval jim z dopisu, který poslal panu Norrellovi a v němž ukončil jejich přátelství, a rovněž z listu Lascellesovi, v němž se vzdal funkce redaktora Přátel anglické magie a zrušil předplatné tohoto časopisu.
"Od této chvíle, pánové," řekl Strangeovým žákům, "náležím čistě a jenom k vaší straně."
Strangeovi žáci ujistili jeho lordstvo, že udělalo správnou věc a že toho nikdy nebude litovat.
V sedm hodin dorazil Childermass. Do plné místnosti vkráčel stejně vyrovnaně, jako by vcházel do kostela. "Tak kolikpak jste prodělal, pane Murray?" zeptal se. Vytáhl zápisník, z Murrayova stolu si vzal brk a namočil ho do inkoustu.
"Odložte ten papír, pane Childermassi," oslovil ho pan Murray. "Já vaše peníze nechci."
"Vážně? Buďte opatrný, pane, a nenechte se těmito gentlemany tak ovlivňovat. Někteří z nich jsou mladí a nemají žádnou zodpovědnost…" Childermass střelil chladným pohledem po třech Strangeových žácích a po několika uniformovaných důstojnících postávajících po místnosti. "A další jsou bohatí a nějakých sto liber je nerozhází."
Childermass se zadíval na lorda Portisheada. "Vy ale, pane Murray, jste podnikatel a ohled byste měl brát především na svůj podnik."
"Cha!" Pan Murray si dal ruce křížem a svým zdravým okem se na Childermasse triumfálně zadíval. "Myslíte si, že ty peníze zoufale potřebuji -jenže ono tomu tak není. Celý večer jsem od Strangeových přátel dostával jednu nabídku půjčky za druhou. Kdybych chtěl, mohl bych si nejspíš zařídit celý nový podnik! Přál bych si ale, abyste si poznamenal můj vzkaz panu Norrellovi. Jde o tohle. Nakonec zaplatí - ale podle našich podmínek, ne jeho. Hodláme ho donutit zaplatit za nové vydání. Zaplatí inzeráty na knihu svého rivala. Domnívám se, že to mu způsobí větší bolest než cokoli jiného."
"Ale jistě! Jestli k tomu kdy dojde," odvětil Childermass suše. Obrátil se ke dveřím. Pak se zarazil, chvíli se díval do koberce a zjevně v duchu nad něčím přemítal. "Něco vám řeknu," prohlásil. "Přestože to tak nyní může vypadat, kniha není zničená. Vyložil jsem karty a zeptal se jich, jestli zbyly nějaké výtisky. Podle všeho zůstávají dva. Strange má jeden a Norrell druhý."

Následující měsíc nemluvil Londýn prakticky o ničem jiném než o Norrellově ohromujícím činu, názory Londýňanů se však již rozcházely v tom, zdali je na vině ohavnost Strangeovy knihy, nebo záštiplnost pana Norrella. Lidé, kteří si Strangeovy Dějiny koupili, nyní zuřili nad ztrátou svých výtisků a pan Norrell situaci rozhodně neuklidnil, když do jejich domů vyslal své sluhy s guineou (cena knihy) a dopisem vysvětlujícím důvody, kvůli nimž nechal jejich knihy zmizet. Spoustu lidí to nesmírně urazilo a někteří z nich povolali své právní zástupce a pokusili se pana Norrella pohnat před soud.
V září se ministři vrátili z venkova a páně Norrellovy pozoruhodné činy patřily k hlavním námětům hovoru na jejich prvním zasedání.
"Když jsme pana Norrella poprvé pověřili kouzlit jménem vlády," mínil jeden ministr, "neměli jsme tušení, že mu dovolujeme zasahovat jeho kouzly lidem do domů a pozměňovat jejich majetek. Svým způsobem je škoda, že nemáme ten magický soud, který pořád navrhuje. Jakže se jmenuje?"
"Cinque Dragownes," odpověděl sir Walter Pole.
"Předpokládám, že musel spáchat nějaký magický zločin, ne?"
"Ale jistě! Jenže ani v nejmenším netuším jaký. John Childermass to nejspíš ví, velice ale pochybuji, že by nám to řekl."
"Na tom nesejde. Hned několik normálních soudů ho stíhá pro krádež."
"Pro krádež!" opakoval jiný ministr překvapeně. "Šokuje mne, že člověka, jenž národu prokázal takové služby, stíhají pro tak sprostý zločin!"

"Proč?" optal se ten první. "Sám si to zavinil."
"Problém spočívá v tom," prohlásil sir Walter, "že jakmile ho vyzvou, ať se hájí, řekne něco o povaze anglické magie. A k tomu se může kvalifikovaně vyjádřit leda Strange. Myslím, že musíme být trpěliví. Myslím, že musíme počkat, dokud se Strange nevrátí."
"Z čehož plyne další otázka," ozval se jiný ministr. "V Anglii jsou pouze dva mágové. Jak je můžeme rozsoudit? Kdo dokáže říci, který z nich má pravdu a kdo se mýlí?"
Ministři se na sebe zmateně zadívali.
Jen ministerský předseda lord Liverpool zůstal ledově klidný. "Poznáte to jako u ostatních lidí," prohlásil, "podle jejich ovoce."
V nastalém tichu mohli ministři hloubat nad tím, jak Norrellovo ovoce není poslední dobou příliš slibné: arogance, krádež a zášť.
Kabinet se shodl na tom, že ministr vnitra by si měl soukromě promluvit s panem Lascellesem a požádat ho, aby panu Norrellovi tlumočil krajní nelibost premiéra a všech ministrů nad jeho činem.
Podle všeho se k tomu již nic víc říci nedalo, ale ministři nedokázali přejít k dalšímu tématu, aniž by si dopřáli trochu drbů. Všichni již slyšeli, jak se lord Portishead odřízl od pana Norrella. Ovšem sir Walter jim teď mohl vyprávět, jak se Childermass - jenž až do nynějška připomínal stín svého pána - distancoval od Norrellových zájmů, promluvil ke shromážděným Strangeovým přátelům jako nezávislý člověk a ujistil je, že kniha nebyla zničena. Sir Walter si zhluboka povzdychl. "Nemohu si pomoci, ale tohle je podle mě vůbec nejhorší znamení. Norrell nikdy nebyl bůhvíjaký znalec charakterů a teď ho opouštějí ti nejlepší z jeho přátel - Strange je pryč, John Murray a teď i Portishead. Jestli se rozhádá s Childermassem, zůstane mu jen Lascelles."
Toho večera všichni Strangeovi přátelé usedli ke stolu a napsali mu rozhořčený dopis. Ony dopisy dorazí do Itálie za dva týdny, ale Strange se tolikrát stěhoval, že ho možná zastihnou až za další dva týdny. Zpočátku si Strangeovi přátelé byli jisti, že jakmile si je přečte, celý rozzuřený okamžitě vyrazí do Anglie, požene Norrella k soudu a znectí ho v novinách. V září ale dostali zprávu, po jejímž přečtení jim došlo, že si možná přece jen budou muset chvíli počkat.
Dokud Strange cestoval do Itálie, byl vcelku v dobrém rozmaru. Jeho dopisy byly plné zábavných hloupostí. Jakmile tam ale dorazil, jeho nálada se proměnila. Poprvé od Arabeliny smrti neměl nic na práci a nic ho z jeho vdovectví nevytrhovalo. Netěšilo ho nic, co kolem sebe viděl, a několik týdnů se zdálo, že mu úlevu v neštěstí skýtá jen ustavičná změna prostředí. Na počátku září dorazil do Janova. A protože se mu to město zalíbilo trochu více než jiná italská města, jež viděl předtím, zůstal v něm skoro týden. Tou dobou přijela do hotelu, kde Strange bydlel, anglická rodina. Ačkoli předtím siru Walterovi tvrdil, že se v zahraničí hodlá vyhýbat anglické společnosti, Strange se s touto rodinou seznámil. Záhy již psal do Anglie dopisy plné chvály na vychování, inteligenci a laskavost Greysteelových. Na sklonku týdne se vydal do Boloně, ta ho však neuspokojila, pročež se vbrzku vrátil do Janova. Měl tam zůstat s Greysteelovými až do konce měsíce, kdy chtěli společně cestovat do Benátek.
Strangeovi přátelé byli přirozeně velice rádi, že si našel příjemné druhy na cestách, v Jonathanových dopisech je však nejvíce zaujalo několik zmínek o dceři Greysteelových, mladé a nezadané dívce, v jejíž společnosti Strange nacházel obzvláštní zalíbení. Hned několik Jonathanových přátel nezávisle na sobě pojalo stejnou zajímavou myšlenku: co kdyby se znovu oženil? Krásná mladá manželka by byla lepším lékem na sklíčenost než cokoli jiného a navíc by ho odvedla od té temné, znepokojující magie, do níž je tak zabraný.

Trnem v oku nebyl panu Norrellovi jen Strange. Jistý gentleman jménem Knight si v Henrietta Street v Covent Garden založil školu pro mágy. Pan Knight nebyl praktický mág a ani nic takového nepředstíral. Jeho inzerát nabízel mladým pánům: "Důkladné vzdělání v teoretické magii a anglických magických dějinách, založené na stejných principech, jež vedly našeho nejpřednějšího mága, pana Norrella, při výuce jeho zářného žáka, Jonathana Strange." Pan Lascelles napsal panu Knightovi ostrý dopis, v němž konstatoval, že Knightova škola nemůže být v žádném případě založena na zmíněných principech, neboť ty jsou známy pouze pánům Norrellovi a Strangeovi. Lascelles panu Knightovi hrozil, že pokud školu okamžitě nerozpustí, odhalí ho jako podvodníka.
Pan Knight napsal Lascellesovi zdvořilý dopis, v němž si s ním dovolil nesouhlasit. Tvrdil, že Norrellův výukový systém je naopak dobře znám. Doporučil Lascellesovi, nechť si prostuduje stranu 47 Přátel anglické magie z podzimu roku 1810. Lord Portishead na ní prohlašuje, že s jediným systémem pro výuku dalších mágů, jejž pan Norrell schvaluje, přišel Francis Sutton-Grove. Pan Knight (jenž se prohlašoval za upřímného obdivovatele pana Norrella) si zakoupil výtisk De Generibus Artium Magicarum Anglorum od Suttona-Grova a prostudoval ho. Pak využil příležitosti a zeptal se, zdali by mu pan Norrell prokázal tu čest, stal se na jeho škole hostujícím profesorem, přednášel a tak dále. Zpočátku Knight hodlal vyučovat čtyři mladé muže, přihlášky ho ovšem zavalily do té míry, že si musel pronajmout další dům, aby měl pro tolik žáků prostory, a najmout pro ně více učitelů. Navrhoval rovněž zřídit další školy v Bathu, Chesteru a Newcastlu.
Málem horší než školy byly obchody. Několik londýnských podniků začalo prodávat nápoje lásky, kouzelná zrcadla a stříbrné misky, jejichž podoba byla podle tvrzení výrobců speciálně uzpůsobená pro zobrazování vidin. Pan Norrell napřel své síly, aby tento prodej zarazil, a v Přátelích anglické magie proti němu podnikl několik ostrých výpadů. Přesvědčil redaktory všech ostatních tiskovin o magii, na které měl nějaký vliv, aby ve svých článcích vysvětlili, že žádná kouzelná zrcadla nikdy neexistovala, a že když už mágové kouzlí s pomocí zrcadel (těch kouzel bylo každopádně jen pár a mezi nimi skoro žádné, které by pan Norrell schvaloval), pak užívají zrcadel zcela obyčejných. Kouzelné předměty se přesto nadále prodávaly tak rychle, jak je prodavači zvládali doplňovat do polic, a někteří obchodníci se vážně zabývali myšlenkou, zdali by se neměli ostatního sortimentu úplně vzdát a věnovat se čistě prodeji magických rekvizit.

ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

51
RODINA GREYSTEELOVÝCH
Od října do listopadu 1816

Campo Santa Maria Zobenigo, Benátky
16. října 1816
Jonathan Strange siru Walteru Poleovi

Od pevné země jsme odrazili v Mestre, a to ve dvou gondolách. Slečna Greysteelová se svou tetou měly jet v jedné a doktor a já v druhé. Ať už to však zavinila nějaká nejasnost v mém italském výkladu gondoliérovi nebo si to vynutilo rozložení beden a truhel slečny Greysteelové, dopadlo to nakonec jinak, než jsme plánovali. První gondola vyjela přes lagunu se všemi Greysteelovými na palubě, zatímco já zůstal stát na břehu. Doktor Greysteel vystrčil hlavu a zcela v souladu se svou zlatou povahou na mě začal křičet omluvy, pak ho však jeho sestra - která je podle mě z vody trošku nervózní - zase stáhla dovnitř. Příhoda to byla zcela banální, přesto mne ale kdovíproč znepokojila a na chvíli mne zachvátily nanejvýš morbidní obavy a představy. Podíval jsem se na svou gondolu. Věru nejsem první, kdo si povšiml pohřebních rysů téhle vymyšlenosti, která vypadá jako kříženec mezi rakví a člunem. Napadlo mne však ještě něco úplně jiného. Uvědomil jsem si, nakolik gondoly připomínají černě natřené kouzelnické truhly mého dětství - ty truhly s černými závěsy, do nichž šarlatáni dávali šátky, mince a medailony prostých venkovanů. Ty se občas již nikdy nevrátily původním majitelům, za což se kouzelník vždy velice omlouval, "ale elfové, pane, jsou hrozně vrtkaví a otravní tvorové." A všechny kojné a děvečky z kuchyně, které jsem kdy v dětství znal, vždy měly tetu, která znala ženskou, jejíž sestřenka nechala do takové truhly dát svého chlapce a nikdy ho již neviděla. Jak jsem tak stál na nábřeží Mestre, zalekl jsem se, že až Greysteelovi dorazí do Benátek, otevřou gondolu, v níž jsem tam měl doplout já, ale uvnitř nic nenajdou.
Tato myšlenka mne tak pohltila, že jsem několik minut nemyslel na nic jiného, a dokonce mi vhrkly slzy do očí - na čemž lze krásně ukázat, jak jsem byl nervózní. Je přece naprosto absurdní, aby se člověk bál, že zmizí. Schylovalo se k večeru a naše dvě gondoly byly černé jako noc a úplně stejně zádumčivé. Avšak obloha byla studeně modrá a tak světlá, jak jen si dokážete představit. Vítr se sotva pohnul a moře nebylo než zrcadlem oblohy. Nezměrné prostory tlumeného studeného světla se otvíraly nad námi i pod námi. Město před námi však neosvětlovaly sluneční paprsky ani z oblohy, ani z laguny a vypadalo jako ohromná sbírka stinných věží a věžiček, jež byly všechny protknuté drobnými světélky a jež stály na třpytivé vodě. Když jsme vpluli do Benátek, voda zhoustla zbytky potravin a odpadky - třískami, chuchvalci sena, pomerančovými slupkami a zelnými košťály. Podíval jsem se dolů a na okamžik jsem spatřil přízračnou ruku - jen na zlomek vteřiny -, ale v tu chvíli jsem věřil, že pod špinavou vodou je žena, která se snaží najít cestu ke světlu. Jistěže šlo pouze o bílou rukavičku, ale stejně jsem se pořádně vyděsil. Ale nebojte se o mě. Mou pozornost zcela poutá práce na druhém svazku Dějin a provozování, a když zrovna nepíšu, trávím čas ve společnosti Greysteelových, které byste si sám zamiloval - jsou veselí, samostatní a mají přehled. Přiznám se, že mě trochu zlobí, že jsem zatím neslyšel žádné ohlasy na první svazek. Jsem si vcelku jistý, že slavil velký úspěch - vím, že N. popadl při čtení záchvat žárlivosti, že sebou s pěnou u úst sekl na podlahu -, ale nemohu si pomoci, byl bych nejradši, kdyby mi o tom někdo napsal.

Campo Santa Maria Zobenigo, Benátky
27. října 1816
Jonathan Strange Johnu Murrayovi

…od osmi různých lidí, co Norrell udělal. Jistě, mohl bych se zlobit. Nejspíš bych také mohl opotřebit svůj brk a úplně se vyčerpat dlouhou tirádou, k čemu by to ale bylo? Já už se tím nestoudným skrčkem nenechám dirigovat. Vrátím se do Londýna brzy na jaře, jak jsem plánoval, a vytiskneme nové vydání. Najmeme právníky. Mám přátele, stejně jako je má on. Nechať řekne u soudu (pokud si troufne), proč si myslí, že se z Angličanů staly děti a že se nesmějí dozvědět to, co znali jejich předkové. A pokud se proti mně opováží znovu použít magii, pak se uchýlím k protikouzlům a konečně se uvidí, kdo je Největší mág našeho věku. Rovněž si myslím, pane Murray, že byste měl knihu vydat v mnohem větším nákladu než minule. Norrellovo poslední kouzlo dnes patří k jeho nejznámějším a já si jsem jist, že lidé budou zvědavi na knihu, která ho k němu dohnala. Mimochodem, to nové vydání bude revidované - v knize zůstaly strašné boty. Šestá a dvaačtyřicátá kapitola jsou obzvláště špatné…

Harley Street, Londýn
1. října 1816
Sir Walter Pole Jonathanu Strangeovi

…knihkupec Titus Watkins od Svatopavelského hřbitova vydal dost nesmyslnou knihu a prodává ji jako Strangeovy ztracené Dějiny a provozování anglické magie. Podle lorda Portisheada něco opsal z Absaloma a zbytek jsou nesmysly. Portisheada by velice zajímalo, co vás bude urážet víc - ta pasáž z Absaloma, nebo ty nesmysly. Portishead má zlaté srdce a vyvrací ten padělek všude možně, spousta lidí se však již nechala oklamat a Watkins na tom rozhodně neprodělal. Jsem rád, že se vám slečna Greysteelová tak líbí…

Campo Santa Maria Zobenigo, Benátky
16. listopadu 1816
Jonathan Strange Johnu Murrayovi

Milý Murrayi,
snad vás potěší, že ze zkázy Dějin a provozování anglické magie nakonec vzešlo aspoň něco dobrého - usmířil jsem se s lordem Byronem. Jeho lordstvo pranic neví o velkých sporech, které trhají anglickou magii vedví, a popravdě řečeno jej ani v nejmenším nezajímají. Chová ale velkou úctu ke knihám. Prý je ustavičně ve střehu, aby váš přespříliš opatrný brk, pane Murrayi, nepozměnil jeho básně a z některých překvapivějších slov nenadělal slova poněkud úctyhodnější. Když se doslechl, že někdo kouzlem zařídil, aby kniha jeho nepřítele zmizela, rozhořčilo ho to na nejvyšší míru. Poslal mi dlouhý dopis, v němž Norrella tupil skutečně barvitými slovy. Ze všech dopisů, které jsem při té smutné příležitosti obdržel, je tento můj nejoblíbenější. Žádný žijící Angličan nedokáže urážet tak jako jeho lordstvo. Do Benátek dorazil před týdnem a sešli jsme se u Floriana. Přiznávám, že jsem byl trochu nervózní, že si s sebou přivede tu drzou mladičkou paní Clairmontovou, ta se však naštěstí neukázala. Očividně se s ní před časem rozešel. Naše přátelství ještě utužil objev, že oba máme slabost pro kulečník; já ho hraji, když přemýšlím o magii, a on zase hraje, když skládá své básně…

Sluneční světlo bylo stejně studené a jasné jako tón, jenž zazní po ťuknutí čepele nože o kvalitní vinnou sklenku. V takovém světle byly zdi kostela Santa Maria Formosa bílé jako lastury či kosti - a stíny na dláždění byly modré jako moře.
Dveře kostela se otevřely a na campo vyšla malá skupinka. Dotyčné dámy a páni byli v Benátkách na návštěvě a právě si prohlédli interiér kostela, jeho oltáře a další zajímavé objekty. Vyšli z něj ve sdílné náladě a tiché prostranství, kde se předtím ozývalo jen pleskání vlnek o nábřeží, zaplnili hlasitým veselým hovorem. Campo Santa Maria Formosa na ně udělalo velký dojem. Fasády domů jim připadaly nádherné - nemohli šije vynachválit. Ještě víc je ale okouzlilo smutné chátrání všech budov, mostů i kostela. Byli to Angličané a pro ně byl úpadek jiných národů něčím naprosto přirozeným. Patřili k národu obdařenému tak velkorysým povědomím o vlastních schopnostech (a tak skeptickému k nadání kohokoli jiného), že by je v nejmenším nepřekvapilo, že sami Benátčané o přednostech svého vlastního města netušili, dokud jim Angličané nepřišli povědět, jak je rozkošné.
Když se jedna žena přestala rozplývat nad architektonickými krásami, plynule přešla k hovoru o počasí.
"Je to velice zvláštní," obrátila se na druhou ženu, "ale když jsme byli v kostele a ty sis s panem Strangem prohlížela obrazy, vykoukla jsem nakratičko ze dveří. Myslela jsem si, že prší, a velmi jsem se začala bát, že promokneš."
"Ne, tetičko. Podívej, kameny jsou naprosto suché. Není na nich ani kapka deště."
"A doufám, že ti nevadí ten vítr, drahoušku. Na můj vkus tu trošku moc profukuje kolem uší. Jestli je ti to protivné, vždycky můžeme pana Strange a tatínka požádat, abychom přidali do kroku."
"Díky, tetičko, já jsem naprosto spokojená. Líbí se mi ten větřík - líbí se mi vůně moře - člověku to pročistí hlavu, smysly - všechno. Možná se to ale nezamlouvá tobě, teti."
"Ale ne, děvenko. Něco takového mi nikdy nevadilo. Jsem docela otužilá. Jen myslím na tebe."
"To já vím, tetičko," řekla mladá dáma. Možná si uvědomovala, že světlo a větřík, které podtrhovaly ty nejlepší stránky Benátek, díky nimž byly kanály tak modré a mramor tak mysticky zářivý, prokazují takřka stejnou službu i jí. Nic jiného by tak dobře nepřitáhlo pozornost k mléčně bílé pleti slečny Greysteelové, jako když přes ni v rychlém sledu přecházelo slunce a stín. Jejím bílým mušelínovým šatům zase nic nesvědčilo víc než větřík, který jimi povlával.
"Á," ozvala se teta, "teď tatínek ukazuje panu Strangeovi něco nového. Floro, nechtěla by ses na to podívat?"
"Už jsem toho viděla dost. Jdi sama, teti."
A tak si teta pospíšila na protější stranu campa, zatímco slečna Greysteelová pomalu přešla k bílému mostku, jenž se klenul hned vedle kostela, podrážděně dloubala špičkou bílého slunečníku mezi dlažební kostky a mumlala si: "Viděla jsem toho dost. Och, viděla jsem toho víc než dost!" Opakováním tohoto záhadného výkřiku se jí příliš neulevilo - popravdě řečeno ji to ještě víc sklíčilo, a tak vzdychala ještě častěji.
"Jste dnes velice zamlklá," ozval se Strange nenadále. Lekla se. Nevěděla, že je tak blízko.
"Vážně? Nevšimla jsem si." Pak se ale začala kochat krajinou a hodnou chvíli nic neříkala. Strange se opřel o most, zkřížil ruce na prsou a soustředěně se na ni zadíval.
"Zamlklá," zopakoval, "a trochu smutná, myslím. A tak, víte, si s vámi musím promluvit."
Tomu se musela proti své vůli usmát. "Opravdu musíte?" řekla. Jenže už jen to, že se usmála a promluvila na něj, ji bolelo, a tak vzdychla a znovu se odvrátila.
"Přesně tak. Protože kdykoli na mne padnou chmury, rozveselíte mě legračními historkami a vyléčíte mě ze sklíčenosti, a tak vám to teď musím oplatit. To je přátelství."
"Otevřenost a poctivost, pane Strangi. To je podle mne nejlepší základ přátelství."
"Á, vy mne pokládáte za tajnůstkáře. Vidím vám to ve tváři. Možná máte pravdu, ale… Tedy… Ne, nejspíš máte pravdu. Moje profese asi nesvědčí…"
Slečna Greysteelová mu skočila do řeči. "Nechtěla jsem se posmívat vaší profesi. Vůbec ne. Všechna povolání vyžadují diskrétnost, každé po svém způsobu. To je myslím docela zjevné."
"Pak vám nerozumím."
"O nic nejde. Měli bychom se připojit k tetě a tatínkovi."
"Ne, počkejte, slečno Greysteelová, s tímhle se nespokojím. Kdo jiný mě upozorní, že něco dělám špatně, když ne vy?

Koho podle vás podvádím?"
Slečna Greysteelová chvíli mlčela a pak trochu zdráhavě řekla: "Třeba svou přítelkyni ze včerejšího večera?"
"Moji přítelkyni ze včerejšího večera! Co tím myslíte?"
Slečna Greysteelová se zatvářila krajně nešťastně. "Tu mladou dívku v gondole, která s vámi tak naléhavě toužila mluvit a která zároveň po celou půlhodinu nebyla ochotná dopřát totéž nikomu jinému."
"Ach!" Strange se usmál a zavrtěl hlavou. "Ne, to je omyl, nemusela jste utéct. To není moje přítelkyně, ale lorda Byrona."
"Ach…!" Slečna Greysteelová trochu zčervenala. "Ta dívenka vypadala docela rozrušeně."
"Nelíbí se jí příliš chování jeho lordstva." Strange pokrčil rameny. "Komu taky ano? Chtěla zjistit, jestli bych mohl jeho lordstvo ovlivnit, a já vynaložil značné úsilí, abych ji přesvědčil, že na něco takového v Anglii není dost magie, ba ani nikdy nebylo."
"Vy jste se urazil."
"Ani v nejmenším. Soudím ale, že jsme se přiblížili k pravému souladu, kterého si žádáte pro přátelství. Podáte mi ruku?"
"Velmi ráda," odpověděla.
"Floro? Pane Strangi?" zvolal doktor Greysteel a energicky k nim vyrazil. "Co se děje?"
Slečna Greysteelová byla trochu v rozpacích. Velice jí záleželo na tom, aby její teta a otec měli o panu Strangeovi to nejlepší mínění. Nechtěla, aby se dozvěděli, že ona sama ho podezírala ze špatnosti. Předstírala tedy, že otcovu otázku vůbec neslyšela, a rázně začala mluvit o nějakých obrazech ve Scuola di Giorgio degli Schiavoni, které opravdu touží vidět. "Vážně to není žádná dálka. Mohli bychom vyrazit teď hned. Doufám, že půjdete s námi," obrátila se na Strange.
Strange se na ni lítostivě usmál. "Mám práci."
"Vaše kniha?" zeptal se doktor Greysteel.
"Dnes ne. Snažím se odhalit kouzlo, kterým bych vyvolal elfa a přiměl ho, aby mi sloužil. Už jsem ztratil přehled o tom, kolikrát jsem to zkusil - a kolika způsoby. A přirozeně pokaždé naprosto bezúspěšně. To je ovšem úděl moderního mága! Kouzla, jež v Anglii každý druhořadý mág považoval za naprostou samozřejmost, zůstávají naprosto nedohledatelná a my ztrácíme naději, že bychom je kdy získali zpátky. Martin Pale měl osmadvacet elfích služebníků. Pokládal bych se za šťastlivce, kdybych měl jednoho jediného."
"Elfové!" vykřikla tetička Greysteelová. "To jsou ale podle všech líčení velice zlomyslná stvoření! Pane Strangi, opravdu se chcete obtížit takovým nezvladatelným společníkem?"
"Drahá tetičko," ozvala se slečna Greysteelová. "Pan Strange ví, co dělá."
Ale teta Greysteelová byla znepokojená, a aby doložila své tvrzení, začala vyprávět o řece protékající vesnicí v Derbyshiru, kde ona a doktor Greysteel vyrostli. Elfové ji v dávné minulosti očarovali, ze vznešeného toku ji proměnili v klidnou říčku, a třebaže k tomu došlo již před několika staletími, místní si to dobře pamatují a mají to elfům za zlé. Dodnes mluví o dílnách a továrnách, které by bývali mohli založit, kdyby jen byla řeka dostatečně silná, aby mohla dodávat energii.
Strange ji zdvořile vyslechl a pak řekl: "Ale jistě! Elfové jsou od přírody škodolibí a jen horkotěžko se dají nějak usměrnit. Kdyby se mi to podařilo, rozhodně bych se musel postarat o to, s kým se můj elf - či elfové - stýká, případně stýkají." Vrhl pohled po slečně Greysteelové. "Jejich moc a znalosti jsou přesto tak velké, že se bez jejich pomoci nemůže mág jen tak lehce obejít - tedy pokud se zrovna nejmenuje Gilbert Norrell. Každý elf, který kdy dýchal, má v hlavě, rukou a srdci více magie, než by se vešlo do největší knihovny magických děl, která kdy existovala."
"Opravdu?" opáčila teta Greysteelová. "Tak to je pozoruhodné."
Doktor a teta Greysteelovi popřáli Strangeovi hodně zdaru s magickými experimenty a slečna Greysteelová mu připomněla jeho slib, že se s ní brzy zajde podívat na klavír, jenž byl k pronajmutí od jednoho starožitníka sídlícího poblíž campa San Angelo.
Pak Greysteelovi odešli za zbývajícími kratochvílemi toho dne a Strange se vrátil do svého podnájmu u Santa Maria Zobenigo.
Většina Angličanů, která dnes zavítá do Itálie, píše básně, zápisky z cest či kreslí skici. Italům, kteří by těmto gentlemanům rádi pronajali byt, se doporučuje nabízet takové pokoje, kde se těmto činnostem mohou věnovat. Tak například Strangeův pan domácí vyhradil svému nájemníkovi stinnou komůrku v nejvyšším patře svého domu. Vybavená byla starobylým stolem, který měl místo noh čtyři vyřezávané gryfy, námořnickým křeslem, malovanou dřevěnou skříní, jaká se občas vídává v kostele, a bezmála metr vysokou dřevěnou sochou stojící na sloupku. Představovala usmívajícího se muže, který v ruce držel cosi kulatého a červeného - mohlo to být jablko, granátové jablko, ale taky červená koule. Člověk si jen těžko dokázal představit, odkud tak tento pán může pocházet: na svatého v kostele byl trochu moc veselý a na štít kavárny zase ne dost komický.
Strange hned zpočátku zjistil, že skříň je vlhká a plesnivá, a tak se jí zřekl a knihy i papíry skladoval v hromadách na podlaze. S tou dřevěnou sochou se ale svým způsobem spřátelil a při práci se na ni ustavičně obracel s poznámkami jako: "Co si o tom myslíš?" a "Doncaster, nebo Belasis? Co navrhuješ?" a "Tak co? Vidíš ho? Já ne," a jednou krajně podrážděně: "Hele! Sklapni, jo?"
Vytáhl papír, na nějž si předtím načmáral kouzlo. Pohyboval rty, jak to už mágové dělávají, když odříkávají kouzelná slova. Když skončil, rozhlédl se po pokoji, jako by tak napůl očekával, že tam najde další osobu. Ať už ale chtěl vyvolat kohokoli, neviděl ho. Povzdychl si, zmačkal kouzlo do kuličky a hodil ho po tom dřevěném mužíkovi. Pak si vzal další list papíru - napsal si na něj pár poznámek - nahlédl do knihy - z podlahy sebral první kus papíru - narovnal ho - půl hodiny ho studoval - celou dobu se při tom tahal za vlasy - znovu ho zmačkal a vyhodil z okna.
Kdesi zazněla hrana. Byl to smutný, osamělý zvuk, který v posluchači vyvolával představu divokých opuštěných

končin, tmavé oblohy a prázdnoty. Některé z těchto myšlenek musely napadnout Strange, protože se jimi nechal odvést od práce a vyhlédl z okna, jako by se chtěl přesvědčit, že se z Benátek zničehonic nestaly pusté, ztichlé trosky. Venku však panoval obvyklý čilý ruch. Sluneční paprsky dopadaly na modrou vodu. Na carapu se tísnila spousta lidí: benátské ženy vcházely do kostela Santa Maria Zobenigo, rakouští vojáci se procházeli zavěšení do sebe a všechno si prohlíželi, obchodníci se jim snažili leccos prodat, uličníci se prali a žebrali a kočky chodily po tajných pochůzkách.
Strange se vrátil k práci. Sundal si sako a vyhrnul si rukávy košile. Nato odešel z pokoje a vrátil se s nožem a malým bílým lavorem. Nožem se řízl do paže, až mu začala téct krev. Postavil lavor na stůl a nahlížel do něj, jestli už má dostatečné množství, ovšem ztráta krve ho musela postihnout více, než předpokládal, neboť málem omdlel; v tu chvíli vrazil do stolu a lavor spadl na zem. Zaklel italsky (ten jazyk je k nadávání jako stvořený) a rozhlédl se po něčem, čím by mohl krev utřít.
Shodou okolností mu na stole ležel poskládaný kus bílé látky. Šlo o noční košili, kterou mu Arabela ušila někdy na počátku manželství. Strange po ní sáhl, aniž si uvědomil, oč jde. Už košili skoro sevřel, když se ze stínů vyloupl Stephen Black a podal mu hadr. K tomu se Stephen lehce uklonil, což je pro dobře zapracovaného sluhu druhá přirozenost. Strange vzal hadr a utřel krev (moc se mu to nepovedlo), ovšem o Stephenově přítomnosti v místnosti očividně neměl ponětí. Stephen vzal noční košili, vytřepal ji, aby nebyla zmačkaná, pečlivěji složil a úhledně umístil na stoličku v rohu.
Strange se složil na židli, zraněnou rukou se praštil o hranu stolu, znovu zaláteřil a skryl hlavu v dlaních.
"Oč se to proboha snaží?" zeptal se Stephen Black tiše.
"Ach, on se mne pokouší přivolat!" prohlásil gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí. "Chce mi klást všemožné otázky o magii! Ale není třeba šeptat, drahý Stephene. On nás ani neuvidí, ani neuslyší. Ti angličtí mágové jsou tak směšní! Jdou na všechno takovou oklikou. Stephene, když se na toho chlapíka dívám, jak kouzlí, jako bych se díval na muže, který si sedne k večeři se sakem naruby, páskou přes oči a vědrem přes hlavu! Viděl jste mě snad někdy, že bych při čarování sáhl k takovým nesmyslným trikům? Že bych si pouštěl žilou nebo škrabal slova na papír? Kdykoli chci něco podniknout, jednoduše oslovím vzduch - nebo kameny či světlo - nebo moře - nebo onen konkrétní předmět a zdvořile je požádám o pomoc. A vzhledem k tomu, že jsem s těmito mocnými duchy uzavřel spojenectví před tisíci lety, oni mi jen rádi pomůžou."
"Aha," řekl Stephen. "Ale přestože je ten mág nevzdělaný, dosáhl svého. Jste přece tu, pane, není-liž pravda?"
"Troufám si tvrdit, že ano," přisvědčil gentleman podrážděně. "Nic to ovšem nemění na tom, že kouzlo, jímž mne sem přičaroval, je neohrabané a neelegantní! Krom toho - co je mu to platné? Nic! Rozhodl jsem se, že se mu neukážu, a tomu nedokáže žádnou magii čelit. Stephene! Rychle! Otočte stránky v té knize! V místnosti není žádný průvan, takže ho to pořádně vyvede z míry. Cha! Vidíte, jak na to zírá! Má podezření, že tu jsme, ale nevidí nás. Ha, ha! Podívejte, jak se rozčiluje! Štípněte ho pořádně do krku! Bude si myslet, že mu to udělal komár!"

52
STARÁ PANÍ Z CANNAREGIA
Konec listopadu 1816

J
eště před odjezdem z Anglie obdržel doktor Greysteel dopis od přítele ze Skotska, v němž ho dotyčný snažně žádal, aby navštívil jednu starou paní v Benátkách, jestliže se tedy dostane až tak daleko. Byl by to od něj dobročinný skutek, tvrdil skotský přítel, neboť tato stará paní, kdysi bohatá, nyní upadla do chudoby. Doktor Greysteel si matně vzpomínal, jak jednou slyšel cosi o jejím zvláštním smíšeném původu - že její rodina byla napůl skotská a napůl španělská, nebo snad napůl irská, napůl hebrejská.
Doktor Greysteel ji už od začátku chtěl navštívit, ale po všem tom harcování kočáry mezi hostinci, po všech náhlých přesunech a změnách plánu nakonec po příjezdu do Benátek zjistil, že ten dopis již nedokáže najít a že už si ani příliš nepamatuje, co v něm stálo. V paměti mu neutkvělo ani její jméno - zbyl mu jen cár papíru s popisem, jak se k ní dostane.
Teta Greysteelová mínila, že za takovýchto obtížných okolností udělají nejlépe, když oné staré dámě pošlou dopis a dají jí takto vědět o své nadcházející návštěvě. Bude ovšem vypadat velice divně, dodala teta, že neznají její jméno - bezpochyby je bude považovat za politováníhodné nedbalce. Doktor Greysteel vypadal rozpačitě, odfrkával si a hodně se ošíval, nic lepšího však vymyslet nedokázal, a tak jí neprodleně napsali vzkaz a předali ho své paní domácí, aby jej mohla staré dámě ihned doručit.
Pak došlo k prvnímu překvapení v celé té záležitosti, neboť paní domácí si popis cesty bedlivě pročetla, zamračila se a potom - z důvodů, které doktor Greysteel úplně nechápal - ten lístek poslala svému švagrovi na ostrov Giudecca.
Za několik dní se dotyčný švagr - elegantní benátský právník menší postavy - zastavil za doktorem Greysteelem. Informoval jej, že lístek odeslal, přesně jak si doktor Greysteel přál, ovšem že by měl vědět, že ta dáma bydlí ve čtvrti Cannaregio, v ghettu - kde žijí Židé. Dopis byl doručen do rukou ctihodného Hebrejce. Žádná odpověď ovšem nepřišla. Jak si doktor Greysteel přeje pokračovat? Onen malý benátský právník byl doktoru Greysteelovi plně k službám.
Na sklonku odpoledne už slečna Greysteelová, teta Greysteelová, doktor Greysteel a právník (signor Tosetti) brázdili město v gondole - pluli čtvrtí svatého Marka a sledovali, jak se tu muži i ženy připravují na noční radovánky - kolem mola u Santa Maria Zobenigo, kde slečna Greysteelová dlouho prodlévala pohledem u svíčkou osvětleného okénka, které mohlo patřit Jonathanu Strangeovi - kolem Rialta, kde teta Greysteelová začala rozhořčeně pomlaskávat a vzdychat a litovat, jak málo dětských nožiček je obutých.

Z gondoly vystoupili ve čtvrti Ghetto Nuovo. Všechny domy v Benátkách jsou podivné a staré, ovšem ty v ghettu v tomto ohledu obzvláště vynikaly - jako by podivnost a starobylost byly zbožím, s nímž tito podnikaví lidé obchodovali a z něhož si postavili domy. Ačkoli všechny ulice v Benátkách jsou melancholické, tyto ulice se vyznačovaly melancholií zcela svébytnou - jako by se židovský smutek a gójský smutek utvářely podle odlišných receptur. Samy domy však byly vyloženě tuctové a dveře, na něž signor Tosetti zaťukal, byly dost černé a prosté na to, aby mohly posloužit ve kterékoli kvakerské modlitebně v Anglii.
Otevřel jim sluha a zavedl je do domu, do temné chodby obložené vyschlým, na první pohled prastarým dřevem, které nejvíc vonělo po moři.
Na konci chodby byly pootevřené dveře. Doktor Greysteel zahlédl starobylé ohmatané knihy v tenkých kožených vazbách, stříbrné svícny, z nichž vybíhalo více ramen, než v Anglii bývá zvykem, záhadné krabičky z leštěného dřeva - a to všechno si doktor Greysteel spojoval s náboženstvím toho izraelity. Ze zdi visela panenka či loutka stejně vysoká a široká jako muž, s mohutnýma rukama a nohama, ovšem oblečená jako žena, s hlavou svěšenou na hrudi, takže jí nebylo vidět do tváře.
Sluha prošel dveřmi za svým pánem. Doktor Greysteel zašeptal své sestře, že ten sloužící vypadá slušně. Ano, přisvědčila teta Greysteelová, až na to, že nenosí sako. Teta Greysteelová poznamenala, že si už mnohokrát všimla, jak mají sluhové sklon chodit v košilích. Když jsou jejich pánové svobodní, často se nad tímto zlozvykem jen mávne rukou. Teta Greysteelová nechápala, proč by tomu tak mělo být. Předpokládala, že ten Hebrejec je vdovec.
"Ach!" vydechl doktor Greysteel, když nahlédl pootevřenými dveřmi dovnitř. "Vyrušili jsme ho u večeře."
Ctihodný Hebrejec byl oblečený v uprášeném dlouhém černém kaftanu, měl impozantní kučeravý šedý plnovous, bílé vlasy a na temeni černou jarmulku. Seděl u dlouhého stolu prostřeného sněhově bílým plátnem, jehož pořádný kus si zastrčil za límeček kaftanu a který mu tedy sloužil jako ubrousek.
Tetu Greysteelovou vyloženě šokovalo, jak doktor Greysteel špehuje škvírou ve dveřích, a dloubla ho deštníkem, aby mu v tom zabránila. Jenže doktor Greysteel přijel do Itálie, aby toho zhlédl co nejvíce, a neviděl jediného důvodu, aby dělal výjimku právě v židovských bytech.
Nezdálo se, že by tento Hebrejec měl chuť přerušit večeři a věnovat se nějaké neznámé anglické rodině; podle všeho svému sluhovi vydával instrukce, co jí má říci.
Sluha se vrátil a promluvil se signorem Tosettim, a když skončil, signor Tosetti se zhluboka uklonil tetě Greysteelové a vyložil jí, že ta dáma, kterou hledají, se jmenuje Delgadová a že bydlí v horním patře téhož domu. Signora Tosettiho trochu otrávilo, že ani jeden sluha onoho Hebrejce není ochoten doprovodit je a ohlásit jejich příchod, nakonec však prohlásil, že přece jsou skupinka neohrožených dobrodruhů a na vrchol schodiště jistě cestu najdou.
Doktor Greysteel a signor Tosetti si vzali po jedné svíci. Schody se vinuly do šera. Prošli kolem mnoha dveří, které sice vypadaly impozantně, ale taky zvláštně zakrsle - aby totiž ghetto pojalo tolik lidí, musely se v něm stavět domy tak vysoké a s tolika podlažími, jak se jen jejich majitelé odvážili - a aby se tohle všechno nějak vyvážilo, všechny stropy byly dost nízké. Zpočátku slyšeli, jak lidé za dveřmi mluví, a za jedněmi zaslechli nějakého člověka zpívat smutnou písničku v neznámém jazyce. Pak dorazili k otevřeným dveřím, za nimiž zela jen tma; studeně, zatuchle to od nich táhlo.
Poslední dveře byly ovšem zavřené. Zaklepali, ale nikdo jim neotevřel. Zavolali, že jdou na návštěvu za paní Delgadovou. Ani potom se nedočkali žádné odezvy. Tehdy teta Greysteelová prohlásila, že by bylo hloupé, kdyby sem vážili tak dlouhou cestu a teď se jen tak sebrali a zase odešli. A tak se opřeli do dveří a vešli dovnitř.
Na tom podkrovním pokojíku se zoufale podepsalo stáří a krajní chudoba jeho obyvatelky. Veškeré jeho zařízení bylo rozbité, otlučené a rozedrané. Všechny barvy v místnosti byly vybledlé, zašlé, nebo dělaly, co mohly, dokud nezašedly. Jediným malým oknem proudil dovnitř večerní vzduch. Okénko skýtalo výhled na měsíc, přestože by leckoho přinejmenším trochu zarazilo, že se Luna se svou čistou tvářičkou a prsty vůbec uráčí ukázat v takové mrňavé špeluňce.
Ale kvůli tomu všemu doktor Greysteel ještě nevypadal tak vyděšeně, kvůli tomu se netahal za nákrčník, střídavě nerudl ani nebledl a zhluboka nedýchal. Jestli totiž doktor Greysteel něco z duše nesnášel, byly to kočky - a tahle místnost jich byla plná.
Mezi všemi kočkami seděla na zaprášené dřevěné židli vyhublá paní. Ještě že byli všichni Greysteelovi podle signora Tosettiho neohrožení dobrodruhové, neboť pohled na paní Delgadovou by úzkostlivějšího člověka dokázal vyvést z rovnováhy. I když seděla velice vzpřímeně - člověk by skoro řekl, že na něco číhá -, mimořádně vysoký věk ji tak poznamenal a zohyzdil, že se takřka přestávala podobat svým bližním a začínala připomínat úplně jiná stvoření. V klíně jí spočívaly ruce poseté tolika hnědými skvrnami, že vypadaly jako dvě ryby. Pleť měla bílou, skoro průsvitnou, jak už to u neobyčejně starých lidí bývá, jemnou a vráskčitou jako pavučinu, se zauzlenými modrými žilkami.

Po jejich příchodu se nezvedla, ba nijak na sobě nedala znát, že si jich vůbec všimla. Možná je ale neslyšela. Přestože v pokojíku panovalo ticho, ticho padesáti koček je zvláštní, připomíná padesát samostatných mlčení navršených na sebe.
A tak se Greysteelovi a signor Tosetti jakožto praktičtí lidé v té hrozné špeluňce posadili a teta Greysteelová se svým laskavým úsměvem a úzkostlivou starostí, aby se všichni cítili dobře a uvolněně, starou paní oslovila.
"Milá paní Delgadová, doufám, že nám prominete, že jsme k vám tak vpadli, ale spolu s mou neteří jsme si chtěly dopřát tu čest vás navštívit." Teta Greysteelová se odmlčela pro případ, že by snad stará paní chtěla odpovědět, ta ale nic neřekla. "Tedy, že tu ale máte čerstvé povětří, madam! Moje drahá přítelkyně - jistá slečna Whilesmithová - bydlí v

pokojíku v posledním patře domu na Queen's Square v Bathu - v pokojíku docela podobném tomu vašemu, paní Delgadová - a tvrdí mi, že v létě by jej nevyměnila za nejlepší dům ve městě, protože zachytí větřík, který se všem ostatním vyhýbá, a je v něm tedy nádherný chládek, když se celá společenská smetánka dusí ve svých luxusních bytech. A má všechno tak úhledné a poklizené a po ruce, kdykoli to potřebuje. Stěžuje si jenom na to, že jedna holka z druhého podlaží pořád staví konvice s horkou vodou na schody, což - jak jistě chápete, paní Delgadová - dokáže člověka velice rozladit, když o jednu z nich náhodou zakopne. Jsou vám tu schody hodně na obtíž, madam?"
Odpovědí jí bylo ticho. Nebo spíš uběhlo pár okamžiků a ty nevyplňovalo nic jiného než dýchání padesáti koček.
Doktor Greysteel si otřel opocené čelo kapesníkem a ošil se. "Přišli jsme sem, madam," ozval se, "na výslovnou žádost pana Johna McKeana z Aberdeenshiru. Chce vám vyřídit své poručení. Doufá, že se vám daří dobře, a přeje vám hodně zdraví i do budoucna."
Doktor Greysteel mluvil trochu hlasitěji než obvykle, neboť ho jalo podezření, že stará paní je hluchá. Ničeho tím však nedosáhl, jen vyrušil kočky, z nichž mnohé začaly obcházet místnost a otírat se jedna o druhou, až začaly v příšeří jiskřit. Odkudsi na opěradlo Greysteelovy židle dopadla černá kočka a vydala se po něm, jako by šla po laně.
Když se z toho doktor Greysteel vzpamatoval, zeptal se: "Nechtěla byste panu McKeanovi vzkázat, jak vám slouží zdraví a jak se vám daří, madam?"
Stará paní ale nic neřekla.
Pak to zkusila slečna Greysteelová. "Jsem ráda, madam, že o dobré přátele nemáte nouzi. Jistě jsou pro vás velkým povzbuzením. Ta medově zbarvená kočička u vašich nohou - ta je ale elegantní! A jak roztomile si dokáže umýt tlamičku! Jak jí říkáte?"
Stará paní však neodpověděla.
Když po něm doktor Greysteel střelil pohledem, malý benátský právník vylíčil většinu z toho, co tu již zaznělo, tentokrát však italsky. Jediný rozdíl však spočíval v tom, že stará paní se již neobtěžovala dívat se na ně, ale upřela svůj pohled na velkou šedou kočku, která se zase dívala na bílou kočku, jež zase zírala na měsíc.
"Řekněte jí, že jsem jí přinesl peníze," obrátil se doktor Greysteel na právníka. "Řekněte jí, že jde o dar od Johna McKeana. Řekněte jí, že nesmí děkovat mně…" Doktor Greysteel energicky zamával rukou, jako by pověst štědrého a velkomyslného filantropa byla tak trochu jako komár a jako by mu on tímto způsobem hodlal zabránit v přistání na své kůži.
"Pane Tosetti," ozvala se teta Greysteelová, "vám není dobře. Jste bledý, pane. Nechcete se napít vody? Paní Delgadová by vám jistě dokázala obstarat sklenku vody."
"Ne, madamino Greysteelová, nic mi není. Já se…" Signor Tosetti se rozhlédl po místnosti, aby našel to správné slovo. "Bojím," zašeptal.
"Bojíte?" odpověděl mu doktor Greysteel rovněž šeptem. "Proč? Čeho?"
"Ach, signor dottore, tady je to hrozné!" zašeptal opět právník a jeho zděšené oči nejdřív spočinuly na kočce, která si olizovala pracku, než začne s očistou celé hlavy, a potom se vrátil ke staré paní, jakoby v očekávání, že udělá totéž.
Slečna Greysteelová šeptla, že ve snaze dát paní Delgadové na odiv svůj zájem dorazili v příliš velkém počtu a zjevili se u jejího prahu příliš náhle. Očividně jsou první návštěva, která k ní zavítala po mnoha letech. Je pak divu, že dočasně ztratila zdravý rozum? Byla to příliš náročná zkouška!
"Ach, Floro!" zašeptala teta Greysteelová. "Jen na to pomysli! Strávit roky a roky bez jakékoli společnosti!"
Šeptat v tak malé místnosti - neboť stará paní od nich nebyla víc než metr daleko - připadalo doktoru Greysteelovi velmi směšné. A protože nevěděl, co jiného si počít, začal na své společníky reagovat dost nedůtklivě, a tak jeho sestra a dcera usoudily, že bude nejlepší vydat se na zpáteční cestu.
Teta Greysteelová nedala jinak, než že se se starou paní dlouze a srdečně rozloučí, a mimo jiné jí slíbila, že se všichni vrátí, až jí bude lépe - a teta Greysteelová doufala, že to bude již brzy.
Když vycházeli ze dveří, ohlédli se. V tom okamžiku se na parapetu okna objevila nová kočka s čímsi bezvládným a špičatým v tlamě - pozoruhodně se to podobalo mrtvému ptáku. Stará paní ze sebe vydala tichý radostný zvuk a s překvapivou energií vyskočila ze židle. Zvuk to byl skutečně prazvláštní a ani v nejmenším nepřipomínal lidskou řeč.
Signor Tosetti se zase otočil, vyděšeně vykřikl, zavřel dveře a skryl tak, k čemu se stará paní chystala.

53
MRTVÁ ŠEDÁ MYŠIČKA
Konec listopadu 1816

N
ásledujícího večera usedli Greysteelovi s Jonathanem Strangem k večeři v místnosti, v níž se benátské šero a benátská nádhera snoubily vysoce romantickým a uspokojivým způsobem. Podlaha byla z popraskaného, sešlapaného mramoru, všechny barvy tu odpovídaly benátské zimě. Ohromné temné dveře, které se tyčily za tetou Greysteelovou, dávaly vyniknout její hlavě s elegantním bílým čepcem. Dveře zdobily potemnělé plastiky a ze všeho nejvíc připomínaly náhrobek zahalený v pochmurných stínech. Na štukových zdech se vyjímaly přízračné fresky namalované přízračnými barvami a všechny oslavovaly nějakou starobylou benátskou rodinu, jejíž poslední dědic se již dávno utopil. Stávající majitelé byli chudí jako kostelní myši a už mnoho let jim scházely prostředky na opravu domu. Venku pršelo a uvnitř také, což už člověka dokázalo překvapit trochu více; odkudsi z místnosti se ozývalo nepříjemné kapání velkého množství vody štědře dopadající na podlahu a nábytek. Ale Greysteelovi se takovými maličkostmi nenechali zkrušit a ani kvůli tomu neodložili velice dobrou večeři. Září svíček zahnali pohřební stíny a kapání vody maskovali smíchem a konverzací. Obecně vzato propůjčovali té části pokoje, v níž seděli, radostnou anglickou atmosféru.

"Já ale nechápu," ozval se Strange, "kdo se o tu ženskou stará?"
Odpověděl mu doktor Greysteel. "Ten Žid - připadá mi jako velký lidumil - ji nechává bydlet ve svém domě a jeho sloužící jí staví talíře s jídlem k patě schodů."
"Nikdo ale neví," vmísila se do hovoru slečna Greysteelová, "jak se k ní to jídlo dostane. Signor Tosetti má za to, že jí ho donesou její kočky."
"Takový nesmysl!" prohlásil doktor Greysteel. "Kdo kdy slyšel, že by kočky udělaly cokoli užitečného!"
"Krom toho, že na člověka přezíravě civí," podotkl Strange. "To je možná z mravního hlediska užitečné, protože člověk z toho znejistí a střízlivě rozjímá nad svými nedostatky."
O prapodivném dobrodružství Greysteelových se mluvilo už od té doby, co zasedli k večeři. "Milá Floro," ozvala se teta Greysteelová, "ještě chvíli a pan Strange si začne myslet, že už nedokážeme mluvit o ničem jiném.""Ale no tak, na mě se vůbec neohlížejte," pospíšil si Strange. "Je to kuriózní a my mágové kuriozity sbíráme."
"Dokázal byste ji vyléčit magií, pane Strangi?" optala se slečna Greysteelová.
"Vyléčit šílenství? Ne. Ne že bych se nesnažil. Jednou jsem byl požádán, abych se stavil za jedním starým pánem a zjistil, jestli bych pro něj nemohl něco udělat. Při té příležitosti jsem seslal kouzla silnější než kdykoli jindy, když se ale moje návštěva nachýlila ke konci, byl ten gentleman stejně šílený jako předtím."
"Mohl by ale existovat recept na léčbu šílenství, ne?" dotazovala se slečna Greysteelová dychtivě. "Odvážila bych se tvrdit, že aureátští mágové ho možná znali." Slečna Greysteelová se začala zaobírat dějinami magie a její rozhovory se poslední dobou hemžily výrazy jako aureáti a argentští.
"Snad," připustil Strange, "ale pokud ano, pak se tento recepis ztratil před stovkami let."
"I kdyby to bylo tisíc let, vám to přece nemůže vadit. Vyprávěl jste nám o desítkách případů kouzel, která byla považována za ztracená a která jste byl s to rekonstruovat."
"To je pravda, ale většinou jsem měl nějaké ponětí, jak začít. V životě jsem ale neslyšel o jediném případu, kdy by aureát vyléčil šílenství. Oni k šílenství přistupovali úplně jinak než my. Oni považovali blázny za věštce a proroky a bedlivě naslouchali jejich nesouvislému blouznění."
"To je mi zvláštní! Proč?"
"Pan Norrell soudil, že to mělo něco do činění se sympatiemi, které elfové cítí k šílencům - a pak ještě s tím, že šílenci vidí elfy, když to nikdo jiný nesvede." Strange se odmlčel. "Říkáte, že ta stará ženská je hodně šílená?"
"Jistě! Domnívám se, že ano."
Po večeři doktor Greysteel tvrdě usnul na židli v salónu. Teta Greysteelová rovněž klimbala na židli, čas od času se probudila, omluvila se za svou ospalost a hned nato zase usnula. Takto tedy slečna Greysteelová mohla mluvit se Strangem po zbytek večera mezi čtyřma očima. Měla toho spoustu na srdci. Na jeho doporučení nedávno začala číst Portisheadovy Dějiny Krále Havrana pro děti a měla k nim spoustu otázek. Tentokrát však Jonathan působil roztržitě a jí se hned několikrát zmocnil nepříjemný pocit, že ji neposlouchá.
Příštího dne Greysteelovi navštívili Arsenal a naplnil je obdiv k ponurosti a rozlehlosti té zbrojnice. Bezmála dvě hodiny pak prolelkovali ve starožitnických krámech, jejichž majitelé byli takřka stejně staří a staromódní jako jejich rarity, a v cukrárně u kostela San Stefano si dali zmrzlinu. Ke všem radovánkám toho dne byl Strange zván, ale teta Greysteelová obdržela brzo ráno stručný vzkaz, v němž se Jonathan nechal poroučet a děkoval, ale naprostou náhodou připadl na nový směr v bádání a neodvažoval se jej teď přerušit, "…a jak jste si již zajisté povšimla u svého bratra, madam, učenci jsou ti největší sobci ve vesmíru a domnívají se, že jejich bezmezná láska k bádání omluví cokoli…"
Neukázal se ani následujícího dne, když zavítali do Scuola di Santa Maria della Caritá. Ani následujícího dne, kdy si gondolou vyjeli na Torcello, osiřelý a rákosím zamořený ostrov zahalený šedými mlhami, kde první benátské město povstalo ve vší své nádheře, bylo opuštěno a nakonec se rozpadlo, to vše před stovkami let.
Strange byl sice zavřený ve svém bytě poblíž Santa Maria Zobenigo a kouzlil, ovšem jeho jméno padalo mezi Greysteelovými tak často, že se po něm doktoru Greysteelovi vůbec nestýskalo. Když třeba Greysteelovi kráčeli kolem Ponte di Rialto a pohled na tento most inspiroval doktora Greysteela k proslovu o Shylockovi, Shakespearovi a stavu moderního divadla, pak mohl s jistotou očekávat, že se dozví Strangeovy názory na všechna tato témata - neboť slečna Greysteelová je všechny znala a dokázala je podat stejně dobře jako ty svoje. Jakmile v malém starožitnictví Greysteelovy zaujal malebný obraz tančícího medvěda, využila ho slečna Greysteelová jako záminku k tomu, aby svému otci vyprávěla o známém pana Strange, jenž měl doma ve vitríně vycpaného hnědého medvěda. Když Greysteelovi jedli skopové, pak se dalo počítat s tím, že to slečně Greysteelové připomene vyprávění pana Strange, jak jednou jedl skopové v Lyme Regis.
Večer třetího dne poslal doktor Greysteel Strangeovi vzkaz a navrhl mu v něm, aby se sešli na kávu a sklenku italské kořalky. Potkali se u Floriana krátce po šesté.
"Rád vás vidím," řekl doktor Greysteel, "ale jste bledý. Nezapomínáte jíst? Spát? Cvičit?"
"Tuším, že jsem dnes něco snědl," řekl Strange, "ale už si vážně nepamatuji, co to bylo."
Chvíli jen tak mluvili o všem možném, ale Strange byl roztěkaný. Několikrát doktoru Greysteelovi odpověděl skoro nahodile. Pak polkl zbytek grappy, vytáhl kapesní hodinky a řekl: "Snad mi odpustíte, že už musím utíkat. Mám schůzku. Takže vám přeji dobrou noc."
Doktora Greysteela to trochu překvapilo a vrtalo mu hlavou, co je to asi za schůzku, člověk se může chovat zle kdekoli na světě, ale doktoru Greysteelovi připadalo, že v Benátkách se může chovat hůř a činit tak častěji. Žádné jiné město na světě neskýtalo takové příležitosti ke kdejaké špatnosti a doktoru Greysteelovi tou dobou shodou okolností obzvláště záleželo na tom, aby si Strange uchoval zcela čistý štít. A tak se co možná nejbezstarostněji zeptal, zdali se Strange má setkat s lordem Byronem.
"Ne, to ne. Popravdě řečeno," Strange přivřel oči a nasadil důvěrný tón, "mám za to, že jsem našel někoho, kdo mi

pomůže."
"Vašeho elfa?"
"Ne. Jiného člověka. Vkládám v tuto spolupráci velké naděje. Zároveň však úplně nevím, jak tato osoba přivítá mé návrhy. Za takových okolností s nimi pochopitelně nemám chuť otálet."
Jistěže ne!" zvolal doktor Greysteel. Jděte! Jděte!"
Strange odešel a vmísil se mezi početné černé postavičky na piazze, postavičky s černými tvářemi a bez výrazu, které spěchaly po Benátkách vyvedených měsíčními barvami. Sám měsíc visel mezi velkými architektonickými mraky, takže to vypadalo, jako by se na obloze nacházelo další měsícem zalité město, které svou velkolepostí soupeří s Benátkami a jehož grandiózní paláce a ulice se rozpadají a hroutí, jako by je tam umístil nějaký duch v rozmarné náladě, aby se vysmál pomalému úpadku jejich pozemského protipólu.
Teta a slečna Greysteelovy mezitím využily doktorovy nepřítomnosti a vrátily se do té strašné špeluňky v horním patře onoho domu v ghettu. Přišly potají, neboť tušily, že by se doktor Greysteel a možná i pan Strange mohli pokusit jim v té cestě zabránit, anebo že by se vnutili jako doprovod - a ony tentokrát o mužskou společnost nestály.
"Budou o tom chtít mluvit," řekla teta Greysteelová, "budou se snažit uhodnout, co ji přivedlo do tohoto smutného stavu. K čemu to ale bude dobré? Jak jí to pomůže?"
Slečna Greysteelová s sebou přinesla pár svíček a svícen. Zapálila svíčku, aby viděly na to, co dělají. Pak z košíků vytáhly lahodné telecí frikasé, které tu zatuchlou, zoufalou místnost vyloženě provonělo, čerstvé bílé rohlíky, několik jablek a teplou šálu. Teta Greysteelová předložila paní Delgadové talíř s telecím frikasé, zjistila však, že paní Delgadová má prsty a nehty stejně zakřivené a neohebné jako drápy a že je nedokáže přimět, aby uchopily rukojeť nože a vidličky.
"Nu, má milá Floro," prohlásila teta Greysteelová nakonec, "má o to jídlo očividně velký zájem a jistě jí udělá dobře. Myslím ale, že ji to necháme sníst tak, jak uzná za vhodné."
Sešly dolů na ulici. Jakmile byly venku, teta Greysteelová vykřikla: "Ach, Floro! Vidělas? Ona už měla večeři připravenou. Na takovém porcelánovém talířku - docela hezkém talířku - hodně se podobal mému čajovému servisu s růžovými poupátky a pomněnkami - měla položenou myš - mrtvou šedou myšičku!"
Slečna Greysteelová se zamyslela. "Odvážila bych se tvrdit, že hlávka čekanky - vařené a polité omáčkou, jak ji dělají tady - vypadá trochu jako myška."
"Dušinko moje!" řekla teta Greysteelová. "Dobře víš, že to nic takového nebylo…"
Cestou starým ghettem ke kanálu Cannaregio slečna Greysteelová zničehonic zabočila do přítmí a úplně zmizela.
"Floro! Co se děje?" vykřikla teta Greysteelová. "Co vidíš? Neotálej tady, má drahá. Mezi domy je tu taková tma. Florinko moje!"
Slečna Greysteelová vyšla zpátky na světlo tak rychle, jako předtím zmizela. "Nic to není, teti," chlácholila ji. "Nemusíš být hned vyděšená. Jen mi připadlo, že jsem kohosi zaslechla vyslovit moje jméno, a šla jsem se podívat. Myslela jsem si, že jde o jednoho mého známého. Nikdo tam ale nebyl."
Jejich gondola na ně už čekala u Fondamenta. Gondoliér jim pomohl dovnitř a pak pomalými záběry odrazil. Teta Greysteelová se uvelebila pod stříškou uprostřed člunu. Na její plátno začaly bubnovat kapky deště. "Až dorazíme domů, třebas tam najdeme otce s panem Strangem," nadhodila teta.
"Možná," řekla slečna Greysteelová.
"Anebo se třeba zase vypravil hrát kulečník s lordem Byronem," uvažovala teta Greysteelová. "Je zvláštní, že se ti dva přátelí. Připadá mi, že si jsou povahově dost vzdálení."
"To ano! I když mi pan Strange vyprávěl, že když se s lordem Byronem seznámil ve Švýcarsku, zdaleka v něm nenalezl takové zalíbení. Jeho lordstvo tam bylo s dalšími básníky, kteří si činili nárok na veškerou jeho pozornost a jejichž společnosti zjevně dával přednost před jakoukoli jinou. Pan Strange tvrdí, že se choval málem nezdvořile."
"Tak to je velmi špatné. Ale vůbec mne to nepřekvapuje. Nebála by ses na něj pohlédnout, drahá? Myslím tím na lorda Byrona. Já možná ano - trošičku."
"Ne, nebála."
"Tak to je, Florinko, tím, že jsi rozumnější a vyrovnanější než jiní lidé. Vážně nevím, čeho ty by ses na světě mohla bát."
"Nemyslím, že by to snad bylo nějakou mou výjimečnou odvahou. Co se výjimečných ctností týče - to nemohu říci. Nikdy jsem zatím neměla příliš velké nutkání udělat něco hodně špatného. Lord Byron by jen nade mnou nikdy nemohl získat moc či v nejmenším ovlivnit mé myšlenky nebo činy. Jsem před ním zcela v bezpečí. Tím ovšem nechci říci, že by na světě nemohl být člověk - netvrdím, že už jsem ho viděla -, na něhož bych se někdy trošku nebála pohlédnout - ze strachu, že by třeba vypadal smutně - nebo ztraceně - nebo zamyšleně, anebo, a to by bylo ze všeho nejhorší - že by v duchu rozebíral nějaký svůj niterný vztek či bolístku, a tak by ani nevnímal či nestaral se o to, jestli se na něj vůbec dívám."
V maličkém podkroví onoho domu v ghettu naposledy zablikotaly a zhasly svíčky slečny Greysteelové. Měsíc svítil do hrůzného pokojíku, v němž stará paní z Cannaregia začala hltat telecí frikasé, které jí Greysteelovy přinesly.
Zrovna se chystala zhltnout poslední kousek, když se ozval jakýsi hlas a anglicky pronesl: "Moji přátelé tu naneštěstí nezůstali dost dlouho, aby nás představili, a ono je to vždycky rozpačité, když se mají představovat dva lidé, které ostatní ponechali v jedné místnosti, že, madam? Jmenuji se Strange. Vy, madam, se jmenujete Delgadová, i když to nevíte, a mne nesmírně těší, že vás poznávám."
Strange se opíral o parapet s rukama zkříženýma na prsou a bedlivě ji pozoroval.
Ona si ho naopak všímala tak málo jako předtím tety a slečny Greysteelových nebo všech návštěvníků z několika posledních dní. Nevěnovala mu pozornost, stejně jako kočka, když ji člověk nezaujme.
"Dovolte, abych vás nejprve ujistil," řekl Strange, "že nepatřím k oněm otravným návštěvníkům, kteří pro svou návštěvu nemají žádný důvod a nemají ani co říci. Chci vám předložit návrh, paní Delgadová. Máme nesmírné štěstí,

madam, že jsme se setkali právě v tuto chvíli. Já vám mohu splnit vaše vroucí přání a vy zase na oplátku moje."
Paní Delgadová na sobě nedala znát, že by cokoli z tohoto proslovu slyšela. Obrátila svou pozornost k talířku s mrtvou myší a rozevřela prastará ústa, aby se jí tam myška vešla.
"Ale už, madam!" zvolal Strange. "Musím trvat na tom, abyste večeři na chvíli odložila a dávala pozor na to, co vykládám." Naklonil se a sebral jí talířek. Paní Delgadová si zřejmě poprvé uvědomila jeho přítomnost. Rozladěně zamňoukala a vrhla po něm rozzlobený pohled.
"Naučte mě, jak zešílet. Ten nápad je tak prostý, že nevím, proč jsem na něj nepřišel dříve."
Paní Delgadová zhluboka zavrčela.
"Ach! Tak podle vás není můj postup rozumný? V tom máte nejspíš pravdu. Přát si pro sebe šílenství je velice unáhlené. Můj učitel, manželka i přátelé by se velice hněvali, kdyby se o tom cokoli dozvěděli." Odmlčel se. Z tváře mu zmizel úšklebek a z hlasu zase lehký tón. "Já ale svého učitele odvrhl, manželka je mrtvá a od přátel mě dělí dvacet mil mrazivé vody a větší část Evropy. Poprvé, co jsem si vybral toto zvláštní povolání, se s nikým nemusím radit. A teď, jak začít? Musíte mi něco dát - něco, co poslouží jako symbol a nosič vašeho šílenství." Rozhlédl se po pokojíku.
"Naneštěstí to vypadá, že nevlastníte vůbec nic krom svých šatů…" Zadíval se na talířek v ruce. "…a této myši. Spíš bych dal přednost té myši."
Strange začal odříkávat kouzlo. Místnost se prudce rozzářila stříbrným světlem. Šlo o něco mezi bílými plameny a třpytivými efekty ohňostroje. Chvíli to světlo viselo ve vzduchu mezi paní Delgadovou a Strangem. Pak se Strange napřáhl, jako by ho na ni hodlal hodit; světlo vylétlo k ní a ona se na chviličku koupala ve stříbrné záři. Najednou paní Delgadová zmizela a namísto ní tu stála vážná, zamračená dívka ve staromódních šatech. I tato dívka se ztratila a nahradila ji krásná mladá žena se vzpurným výrazem. Rychleji nahradila starší žena panovačných rysů, v jejíchž očích se již dal zahlédnout záblesk nadcházejícího šílenství. Všechny ženy, jimiž kdy paní Delgadová byla, se chvíli míhaly na židli. Pak všechny zmizely.
Na židli zbyla jen kupka pomačkaného hedvábí. Z ní vykročila šedá kočička. Ladně seskočila dolů, vyhoupla se na parapet a zmizela ve tmě.
"Tak to se povedlo," řekl Strange. Za ocas zvedl nahnilou mrtvou myš. V tom okamžiku se o něj začalo zajímat hned několik koček, které mňoukaly, předly a otíraly se mu o nohy, aby na sebe připoutaly jeho pozornost.
Ušklíbl se. "To by mě zajímalo, co všechno byl nucen John Uskglass podstoupit v zájmu vytvoření anglické magie…"
Napadlo ho, jestli pozná nějaký rozdíl. Zjistí po seslání kouzla, že se snaží odhadnout, zdali je teď šílený? Bude postávat a zkoušet přemýšlet o šílenostech, jestli mu teď připadají přirozenější? Naposledy se rozhlédl po světě, otevřel ústa a zdráhavě do nich myš spustil…

Jako by se vrhl do vodopádu nebo mu do jednoho ucha zatroubilo dva tisíce trumpet. Vše, o čem předtím přemýšlel, všechno, co znal i kým byl, to vše smetla povodeň zmatených emocí a pocitů. Svět se znovuzrodil v barvách ohně, které byly takřka nesnesitelné. Naplňovaly ho nové obavy, nové touhy, nové nenávisti. Obklopovali ho velcí tvorové. Někteří měli strašlivé zubaté tlamy a ohromné spalující oči. Vedle něj se vynořil hrozivě zmrzačený pavouk. Byl plný zloby. Strange držel cosi v ústech, chuť to mělo nevýslovně příšernou. Nebyl s to myslet, nebyl s to vědět, ale bůhvíodkud se v něm vzalo dost duchapřítomnosti, aby to vyplivl. Kdosi zařval…

Zjistil, že leží na zádech a zírá do tmy, střešních trámů a měsíčního světla. Objevila se sotva viditelná tvář a zadívala se mu do obličeje takovým způsobem, až Strange znervózněl. Měla horký, vlhký a páchnoucí dech. Nevybavoval si, že by si lehl, jenže na druhou stranu si nevybavoval takřka nic. Maně ho napadlo, jestli je v Londýně nebo ve Shropshiru. Přepadl ho zvláštní pocit, jako by se mu po těle procházelo několik koček najednou. Po chvíli zvedl hlavu a zjistil, že je tomu skutečně tak.
Posadil se a kočky odskočily. Rozbitým oknem se do místnosti vlévala záře měsíce v úplňku. Pak skákal od jedné vzpomínky ke druhé a dával si dohromady události toho večera. Vzpomněl si na kouzlo, jímž proměnil onu stařenu, i na svůj plán, jak si přivodit šílenství, aby uviděl elfa. Zpočátku to pokládal za cosi vzdáleného a připadalo mu, že si určitě vzpomíná na události, k nimž došlo - ach! zhruba tak před měsícem. A přece seděl v té podkrovní komůrce a podle kapesních hodinek zjistil, že uplynulo sotva pár minut.
Tu myš se mu podařilo zachránit. Naštěstí mu na ni padla ruka, a tak mrtvolka zůstala před kočkami uchráněna. Strčil ji do kapsy a urychleně odešel z místnosti. Nechtěl tam zůstat ani o vteřinu déle; to podkroví vypadalo od začátku jako ze zlého snu - nyní se mu zdálo, že se tam musely odehrát neslýchané hrůzy. Na schodech potkal několik lidí, ti si ho ale ani v nejmenším nevšimli. Předtím totiž obyvatele domu očaroval a ti teď byli hluboce přesvědčeni, že ho vídají každý den, že k nim často zavítá a že jeho přítomnost je naprosto přirozená. Kdyby se jich ale někdo byl zeptal, kdo to je, nedokázali by mu odpovědět.
Vrátil se zpátky do svého podnájmu v Santa Maria Zobenigo. Stařenino šílenství na něj pořád působilo. Lidé, které míjel na ulici, byli jako vyměnění; tvářili se divoce, nezbadatelně a dokonce i jejich chůze byla neohrabaná a ošklivá.
"Tak jedno je jasné," pomyslel si, "ta stařena byla skutečně hodně šílená. V takovém stavu bych rozhodně žádného elfa přivolat nemohl."
Příštího rána si přivstal a hned po snídani začal podle všeobecně známých principů magie vyrábět z masa a vnitřností myši prášek. Kosti zachoval nedotčené. Pak proměnil prášek v tinkturu. To skýtalo dvě výhody. První (a zdaleka ne zanedbatelná) spočívala v tom, že bylo mnohem méně odporné spolknout pár kapek tinktury než strčit si do úst mrtvou myš.
Za druhé se domníval, že takto bude moci ovlivnit míru šílenství, které si přivodí.
V pět hodin odpoledne už měl tmavě hnědou tekutinu, která byla cítit hlavně po brandy, jedné z přísad tinktury. Roztok

odlil do lahve, načež pečlivě odkapal do sklenice brandy čtrnáct kapek tinktury a celou sklenku vypil.
Po několika minutách vyhlédl z okna na náměstí u Santa Maria Zobenigo. Chodili po něm lidé. Z týla měli celou hlavu vydlabanou; jejich tváře nebyly zepředu nic než tenké masky. V každé vydlabané lebce hořela svíčka. Úplně to bilo do očí a on se divil, proč si toho předtím nevšiml. Představoval si, co by se tak stalo, kdyby sešel dolů a pár svíček sfoukl. Ta představa ho rozesmála. Smál se tak, že se neudržel na nohou. Jeho smích se odrážel po domě. Kousíček zdravého rozumu ho ale varoval, že by se domácí a jeho rodina neměli dovědět, co dělá, a tak zapadl do postele, zdusil svůj chechot polštáři a jen čas od času vykopával nohama, jak mu to přišlo směšné.
Příštího rána se probudil v posteli oblečený, ani boty si před usnutím nezul. Připadal si trochu otupělý a umolousaný, jak už to tak bývá, když se člověk vyspí ve svých šatech, ale až na to měl pocit, že už nevybočuje z normálu. Umyl se, oholil a vzal si čisté šaty. Potom se šel najíst a napít. Měl v oblibě jednu kavárnu na rohu Calle de la Cortesia a Campo San Angelo. Všechno vypadalo v pořádku, dokud číšník nepřišel k jeho stolu a nepostavil na něj šálek kávy. Strange vzhlédl a v oku toho člověka zahlédl záblesk nikoli nepodobný malému plamínku. Zjistil, že už se mu nevybavuje, zdali lidem v hlavě hoří svíčky nebo ne. Věděl, že mezi těmi dvěma představami je nesmírný rozdíl: jedna je příčetná a druhá ne, ale zaboha si nedokázal vzpomenout, jak to tedy vlastně je.
To ho poněkud znepokojilo. "Jediná potíž s tou tinkturou," napadlo ho, "spočívá v tom, že je opravdu těžké odhadnout, kdy už její účinky pominuly. Na to jsem předtím nemyslel. Nejspíš bych měl den dva počkat, než to zkusím znovu."
Ale po poledni podlehl netrpělivosti. Cítil se lépe. Přikláněl se k názoru, že lidem v hlavě nehoří svíčky. "A navíc," řekl si v duchu, "je to stejně jedno. Tahle otázka není pro můj současný podnik vůbec důležitá." Sklepal devět kapek tinktury do skleničky Vin Santo a vypil to.
Okamžitě nabyl přesvědčení, že všechny skříně v domě jsou plné ananasů. Věděl, že další ananasy se tají pod postelí a pod stolem. To pomyšlení ho tak vyplašilo, že ho střídavě polévalo horko a zima a musel si sednout na podlahu. Všechny domy a paláce ve městě byly plné ananasů a venku na ulici lidé nosili ananasy skryté pod šaty. Cítil ananasy všude - a vůně to byla sladká i ostrá.
O něco později někdo zaklepal na dveře. Jonathana překvapilo, že už je večer a že v pokoji se úplně setmělo. Zaklepání se ozvalo znovu. U dveří stál domácí. Začal mluvit, ale Strange mu nerozuměl. To proto, že ten člověk měl v puse ananas. Strange si nedokázal představit, jak si ho do ní dokázal celý nacpat. Špičaté zelené listy mu pomalu vylézaly z úst, ale jakmile promluvil, zase je vtáhl dovnitř. Strange napadlo, jestli nemá dojít pro nůž či háček a pokusit se ananas vytáhnout, aby se mu domácí neudusil. Zároveň mu to ale bylo dost jedno. "Koneckonců," pomyslel si podrážděně, "je to jeho chyba. On si ho tam strčil."
Následujícího dne v kavárně na rohu Calle de la Cortesia jeden číšník řezal ananas. Strange, shrbený nad kávou, se při pohledu na to otřásl.
Zjistil, že je lehké - mnohem lehčí, než by kdokoli předpokládal - přivodit si šílenství, ale tak jako u veškeré magie musel překonávat mnohé překážky a bojovat se zklamáním. I kdyby se mu elfa podařilo přivolat (což nevypadalo příliš pravděpodobně), nebude s to si s ním promluvit. Všechny knihy, které o tomto tématu přečetl, nabádaly mágy, aby byli při jednání s elfy ve střehu. Zrovna v okamžiku, kdy by potřeboval veškerý svůj důvtip, bude sotva při smyslech.
"Jak ho mám oslnit svým mistrovským zvládnutím magie, když dokážu nanejvýš blábolit o ananasech a svíčkách?" pomyslel si.
Celý den pak rázoval po místnosti, tu a tam toho vždycky nechal a cosi si poznamenal na kousek papíru. Večer sepsal kouzlo na povolávání elfů a položil ho na stůl. Pak do sklenice vody nakapal čtyři kapky tinktury a roztok polkl.
Tentokrát na něj tinktura zapůsobila úplně jinak. Nezmocnily se ho žádné konkrétní obavy ani přesvědčení. Popravdě řečeno se v mnoha ohledech cítil po dlouhé době lépe: klidnější, vyrovnanější, méně ustaraný. Zjistil, že už mu na magii příliš nesejde. Dveře v jeho mysli se s třísknutím zavřely a on se nazdařbůh vydal do místností a chodeb uvnitř sebe sama, kam nezavítal už léta. Na prvních deset minut se stal mladíkem, jakým byl ve dvaceti nebo dvaadvaceti; potom byl někdo úplně jiný - někdo, kým se mohl stát, ale nakonec se jím z různých důvodů nestal.
Po polknutí tinktury se mu ze všeho nejdřív zachtělo zajít na ridotto. Připadlo mu směšné, že je v Benátkách již od začátku října a ještě žádné neviděl. Když se ale podíval na kapesní hodinky, zjistil, že je teprve osm hodin. "To je příliš brzy," poznamenal jen tak. Měl hovornou náladu a poohlížel se po někom, komu by se mohl svěřit. A protože nikoho lepšího nenašel, spokojil se s dřevěnou soškou v rohu. "Nějaké tři čtyři hodiny se tu neobjeví nikdo, koho by stálo za to vidět," informoval ji.
Aby nějak zabil čas, napadlo ho, že by mohl vyhledat slečnu Greysteelovou. "Předpokládám ale, že s ní bude její teta a otec." Podrážděně si odfrkl. "Nudní patroni! Nudní! Nudní! Proč mívají krásné ženy vždycky taková stáda příbuzných?" Zadíval se na sebe do zrcadla. "Bože můj! Tenhle nákrčník vypadá, jako by ho uvázal nějaký sedlák."
Následující půl hodiny rozvazoval a zavazoval nákrčník, dokud nebyl s výsledkem spokojen. Pak zjistil, že má nehty delší, než by se mu líbilo, a nijak zvlášť čisté. Šel se tedy poohlédnout po nůžkách, jimiž by si je mohl ostříhat.
Nůžky ležely na stole. A vedle nich ještě něco jiného. "Co to tu máme?" zeptal se. "Papíry! Papíry popsané kouzly!" To mu přišlo velmi zábavné. "Může ti to připadat zvláštní," obrátil se na dřevěnou sošku, "ale znám chlapíka, co tohle napsal! Jmenuje se Jonathan Strange - a když o tom tak přemýšlím, myslím, že tyhle knihy patří jemu." Trochu se do těch papírů začetl. "Cha! To bys neuhodl, do jakého se to teď pustil bláznovství! Sesílá kouzla na přivolání elfů! Ha! Ha! Namlouvá si, že si chce pořídit elfího služebníka a napomoci tak anglické magii. Ve skutečnosti to však dělá jen proto, aby vystrašil Gilberta Norrella! Cestoval stovky mil do nejpřepychovějšího města na světě a záleží mu jen na tom, co si myslí nějaký stařík v Londýně! Jak směšné!"
Zhnuseně odložil papír na stůl a zvedl nůžky. Obrátil se a málem se hlavou o něco uhodil. "Co to sakra…?" začal.
Ze stropu visela černá stuha. Na jejím konci bylo připevněno pár kostiček, lahvička s nějakou tmavou tekutinou - snad

krví - a kus popsaného papíru, to vše svázané dohromady. Stuha byla tak dlouhá, že člověk pohybující se po místnosti do ní musel dříve či později narazit. Strange zavrtěl hlavou nad tím, jak jsou někteří lidé hloupí. Opřel se o stůl a začal si stříhat nehty.
Uplynulo několik minut. "Měl manželku, víš," prohodil ke dřevěné sošce. Natáhl ruku k plameni svíčky, aby lépe viděl na nehty. "Arabelu Woodhopovou. Nejlíbeznější dívku na světě. Ale je mrtvá. Mrtvá, mrtvá, mrtvá." Vzal ze stolu leštičku na nehty a začal si jí přejíždět nehty. "Když o tom teď tak přemýšlím, nebyl jsem do ní vlastně zamilovaný já sám? Myslím, že to tak určitě bylo. Uměla tak roztomile vyslovit moje jméno a přitom se na mě usmát, a kdykoli to udělala, vždycky jsem celý roztál." Zasmál se. "Ono je to opravdu směšné, ale teď si nějak nemůžu vzpomenout, jak se jmenuju. Laurence? Artur? Frank? Kéž by tu Arabela byla. Ona by to věděla. A taky by mi to řekla! Nepatří k ženám, které člověka škádlí a ze všeho dělají hru, i když to dávno přestalo být zábavné. Bože, kéž by tu byla! Bolí mě tady." Poklepal si na srdce. "A tady je uvnitř zase něco horkého a tvrdého." Poklepal si na čelo. "Ovšem půlhodinka rozhovoru s Arabelou by jistě obojí napravila. Možná bych měl přivolat elfa od toho chlápka a požádat jej, aby ji sem přivedl. Elfové přece umějí vyvolávat mrtvé, ne?" Vzal kouzlo ze stolu a znovu si jej přečetl. "Nic na tom není. Je to úplná hračka."
Oddrmolil slova toho kouzla, a protože mu to připadalo důležité, začal si opět leštit nehty.
V přítmí u malované skříně se objevila postava v jasně zeleném kabátku - osoba s vlasy barvy chmýří bodláčí - osoba s pobaveným, pohrdlivým úsměvem.
Strange se stále věnoval svým nehtům.
Gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí velice rychle přešel ke Strangeovi a natáhl ruku, že Strangeovi vytrhne vlas. Než se k tomu ale dostal, Strange se mu zadíval do očí a pronesl: "Vy asi nemáte špetku šňupacího tabáku, že ne?"
Gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí strnul.
"Prohledal jsem každou kapsičku tohohle zatraceného kabátu," pokračoval Strange, který si vůbec nevšiml gentlemanova překvapení, "ale ne a ne najít tabatěrku. Netuším, co mě to napadlo vyjít si ven bez tabáku. Obvykle šňupám Kendal Brown, pokud byste ho náhodou měl."
Za řeči znovu zalovil v kapsách. Zapomněl ale na pugét z kostiček a krve, který visel ze stropu, a sotva se pohnul, praštil se o něj do hlavy. Pugét se zhoupl dozadu a s rozpřahem ho udeřil přímo doprostřed čela.

54
KRABIČKA BARVY ŽALU
Prvního a druhého prosince 1816

O
zvalo se jakési lusknutí, hned potom se zvedl lehký čerstvý větřík a vymetl z místnosti předchozí zatuchlost.
Strange dvakrát třikrát zamrkal.
Když přišel k sobě, ze všeho nejdřív ho napadlo, že mu ten složitý plán vyšel - někdo tu před ním stál a bezpochyby šlo o elfa. Hned potom se však zamyslel nad tím, co vlastně u všech všudy prováděl. Z kapsy vytáhl kapesní hodinky a podíval se na ně; od chvíle, co se napil tinktury, uplynula téměř hodina.
"Pardon," řekl, "vím, že je to zvláštní otázka, ale už jsem se vás na něco zeptal?"
"Na šňupání," odpověděl gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí.
"Na šňupání?"
"Ptal jste se, jestli náhodou nemám špetku šňupacího tabáku."
"Kdy?"
"Cože?"
"Kdy jsem vás požádal o to šňupání?"
"Před chvilkou."
"A! Aha. Dobře. Nu, už se nemusíte obtěžovat. Už ho nepotřebuji."
Gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí se uklonil.
Strange si dobře uvědomoval, jak zmateně se musí tvářit. Vybavily se mu všechny pasáže z literatury, které ho přísně nabádaly, aby před příslušníky tohoto šibalského národa nedal najevo, že toho ví méně než oni. Zakryl tedy zmatek v duši sarkastickým výrazem. Pak si ovšem vzpomněl, jak je prý ještě nebezpečnější tvářit se povýšeně a tím elfa rozzlobit, a tak svůj sarkasmus zamaskoval úsměvem. Nakonec se zase vrátil k původnímu zmatenému výrazu.
Nepovšiml si, že gentleman je přinejmenším stejně nesvůj jako on.
"Povolal jsem vás sem," začal Strange, "protože již dlouho toužím po tom, aby mi někdo z vašeho národa pomáhal a vyučoval mne magii." Několikrát si tento malý proslov cvičil a nyní ho těšilo, že zní jak sebejistě, tak důstojně.
Naneštěstí tento dojem okamžitě zhatil, když nervózně dodal: "Nezmiňoval jsem se o tom už?"
Gentleman nic neřekl.
Jmenuji se Jonathan Strange. Možná jste už o mně slyšel, ne? Právě se nacházím v nejzajímavějším bodě své kariéry. Nebudu snad příliš přehánět, když řeknu, že celá budoucnost anglické magie závisí na tom, co v nadcházejících měsících udělám. Zavažte se, že mi pomůžete, a proslavíte se stejně jako Col Tom Blue a Mistr Witcherley!"
"Tss!" odfrkl si gentleman zhnuseně. "Takoví ubožáčci!"
"Opravdu?" ověřoval si Strange. "To jsem netušil." Pokračoval však dál. "Poprvé jsem si vás povšiml díky…" Odmlčel se, aby našel správný obrat. "…laskavé pozornosti, kterou jste věnoval anglickému králi. Taková moc! Taková vynalézavost! Anglické magii dnes chybí verva! Chybí jí zápal a energie! Ani vám nemohu vypovědět, jak mě nudí tatáž nudná kouzla, jimiž řeším tytéž nudné problémy. Již letmý pohled na vaši magii mě přesvědčil, že je úplně jiná. Vy

byste mě dokázal překvapit. A já toužím po tom, aby mě někdo překvapil!"
Gentleman pozvedl jedno dokonalé elfí obočí, jako by mu ani v nejmenším nevadilo překvapovat Jonathana Strange.
Strange nadšeně pokračoval. "Ach! A hned bych vám také měl říci, že v Londýně je jeden stařík jménem Norrell - nevalný mág, který se bude moci vzteky pominout, až se dozví, že jste se stal mým spojencem. Vynaloží všechny síly, aby zkřížil naše plány, ale odvážím se tvrdit, že se nám dvěma nebude moci vyrovnat."
Vypadalo to, že gentleman přestal poslouchat. Rozhlížel se po místnosti a přeskakoval pohledem z jedné věci na druhou.
"Vzbuzuje něco v pokoji vaši nelibost?" zeptal se Strange. "Snažně vás prosím, abyste mi to řekl, je-li tomu tak. Z magického hlediska jste jistě vnímavější než já. Ale i mně určité věci brání kouzlit - soudím, že je tomu tak u všech mágů. Slánka, jeřabiní, kousek posvěcené hostie - to všechno mě dokáže pořádně vyvést z míry. Netvrdím, že v jejich přítomnosti nedokážu kouzlit, ale vždy s nimi musím ve svých kouzlech počítat. Jestli se vám tu něco nezamlouvá, stačí říct a já to rád odklidím."
Gentleman na něj chvíli hleděl, jako by neměl nejmenší tušení, o čem to Strange mluví. Pak zčistajasna zvolal: "Jestli jsem k magii vnímavější? No to si pište! To je od vás velice chytré! Jsem k magii nesmírně vnímavý, to předpokládáte naprosto správně! A právě díky této schopnosti tuším, že jste v poslední době získal objekt velké moci! Prsten pravého vidění? Urnu viditelnosti? Něco této povahy? Gratuluji! Ukažte mi to a já vás neprodleně poučím o jeho historii i správném užívání!"
"Tak to není," odpověděl překvapený Strange. "Nic podobného nemám."
Gentleman se zamračil. Nejdříve si podezřívavě prohlédl nočník, zpola ukrytý pod stolem, pak smuteční prsten s miniaturou anděla nakresleného na slonovině a nakonec malovanou kameninovou dózu, jež kdysi obsahovala kandované broskve a švestky. "Možná jste na něj přišel náhodou?" nadhodil. "Takové předměty mívají velkou moc, i když mág ani netuší, že jsou s ním v jedné místnosti."
"To si vážně nemyslím," řekl Strange. "Tuhle dózu jsem například koupil v janovské cukrárně. A v tom obchodě jich byly desítky, úplně stejných. Nechápu, proč by jedna z nich měla být magická a ty další ne."
"To máte pravdu," přikývl gentleman. "A vážně tu podle všeho není nic krom obyčejných předmětů. Tedy," dodal rychle, "takových předmětů, které bych očekával v bytě mága vašeho nesporného talentu."
Na chvíli se rozhostilo ticho.
"Nevyslovil jste se k mé nabídce," poznamenal Strange. "Chcete se rozhodnout, až toho o mně budete vědět víc. Tak to má být. Za den za dva si dopřeji té cti, že znovu vyhledám vaši společnost, a ještě si promluvíme."
"Byl to nanejvýš zajímavý rozhovor!" řekl gentleman.
"První z mnoha, doufám," opáčil Strange zdvořile a uklonil se.
Gentleman se mu na oplátku rovněž uklonil.
Pak Strange uvolnil gentlemana z povolávacího kouzla a on hned zmizel.
Strange byl nesmírně vzrušený. Něco mu říkalo, že by si měl sednout a pořídit střízlivé, vědecké zápisky o tom, co viděl, ale chtělo se mu tancovat, smát se a tleskat. A nakonec skutečně zatančil pár figur lidového tance, a kdyby ona dřevěná soška nebyla připevněná nohama k dřevěnému soklu, jistě by si ji vzal do náručí a kroužil by s ní po místnosti.
Když z něj vyprchal taneční zápal, zmocnilo se ho nemalé pokušení napsat Norrellovi. Popravdě řečeno si sedl a začal psát triumfální dopis přetékající sarkasmem. ("Bezpochyby vás nesmírně potěší zpráva o tom, že…") Potom si to ale rozmyslel. "Jen by ho to vyprovokovalo k tomu, aby nechal zmizet můj dům, nebo k něčemu podobnému. Cha! Ten bude zuřit, až se vrátím do Anglie. Musím tyto zprávy publikovat hned po návratu. Nebudu čekat na příští vydání Fámula. To by trvalo příliš dlouho. Murray si bude stěžovat, ale s tím se nedá nic dělat. Timesy by byly nejlepší. Zajímalo by mě, co to blábolil o prstenech moci a nočnících? Nejspíš se jim snažil přičíst to, jak jsem ho úspěšně povolal."
Vzato kolem a kolem by nebyl spokojenější, ani kdyby vyčaroval samotného Johna Uskglasse a půl hodiny s ním uctivě rozprávěl. Znepokojovalo ho pouze to, jak se mu vrací paměť po troškách, jak útržkovitě si vybavuje, jakou podobu na sebe vzalo jeho šílenství tentokrát. "Myslím, že jsem se proměnil v Lascellese či Drawlighta! Jak odporné!"

Příštího rána zařizoval Stephen Black nějaké záležitosti pro sira Waltera. Navštívil bankéře v Lombard Street; promluvil s malířem portrétů ve čtvrti Little Britain; doručil pokyny jakési ženě ve Fetter Lane ohledně šatů pro lady Poleovou. Další schůzku měl s advokátem v jeho kanceláři. Padal měkký, těžký sníh. Všude kolem něj se ozývaly obvyklé zvuky centra Londýna: odfrkávání a podupávání koní, rachot kočárů, křik pouličních prodavačů, bouchání dveří a dusot nohou ve sněhu.
Stál na rohu Fleet Street a Mitre Court. Zrovna vytáhl kapesní hodinky (dárek od gentlemana s vlasy jako chmýří bodláčí), když veškeré zvuky utichly, jako by je někdo odřízl nožem. Na chvíli se mu zdálo, že ohluchl. Ale ještě než se stačil vyděsit, rozhlédl se kolem sebe a uvědomil si, že zdaleka nejde o jedinou zvláštnost. Ulice byla najednou prázdná. Nebyli na ní žádní lidé, kočky, psi, koně ani ptáci. Všechno bylo pryč.
A sníh! To na tom bylo nejzvláštnější. Ohromné měkké bílé vločky, velké jako sovereigny, visely nehybně ve vzduchu.
"Magie!" pomyslel si zhnuseně.
Sešel trochu k Mitre Court a cestou se díval do výloh obchodů. Lampy stále svítily; zboží leželo naskládané v kupičkách nebo rozprostřené na pultech - štůčky hedvábí, tabák, notové listy; v krbech stále hořely ohně, ale jejich plameny byly ztuhlé. Ohlédl se a zjistil, že v jakési trojrozměrné krajce sněhu prorazil tunel. Ze všech podivností, které za svůj život viděl, byla tahle nejpodivnější.
Jakoby odnikud se ozval zuřivý výkřik: "Myslel jsem si, že jsem před ním v naprostém bezpečí! Co to může používat za triky?" Před Stephenem se zničehonic zjevil gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí. Tváře mu hořely a v očích se mu

blýskalo.
Stephena to tak vyděsilo, že se na chvíli obával, že omdlí a padne na zem. Dobře ale věděl, jak vysoce si gentleman cení chladnokrevnosti a vyrovnanosti, a tak co možná nejlépe skryl svůj strach, zalapal po dechu a zeptal se: "V bezpečí před kým, pane?"
"Přece před tím mágem, Stephene! Před tím mágem! Měl jsem za to, že získal nějaký mocný artefakt, který mu odhalí mou přítomnost. Ale v jeho bytě jsem nic nezahlédl a on přísahal, že nic takového nemá. Čistě pro jistotu jsem za poslední hodinu procestoval celý svět křížem krážem a zkontroloval všechny prsteny moci, magické poháry i mlýnky. Ani jeden z nich se však neztratil. Všechny jsou přesně tam, kde jsem si myslel, že budou."
Z tohoto poměrně neúplného vysvětlení si Stephen vyvodil, že onomu mágovi se muselo povést gentlemana s vlasy jako chmýří bodláčí vyvolat a promluvit si s ním. "Bývaly přece ale časy, pane," nadhodil Stephen, "kdy jste si přál pomáhat mágům a kouzlit s nimi a získat si jejich vděk. Takto jste přišel zachránit lady Poleovou, ne? Možná se vám to zalíbí více, než jste se domníval."
"Možná! Aleje to opravdu velmi nepravděpodobné. Nejenže mě obtěžuje, že si mne může povolat, kdykoli se mu zamane, Stephene, ale tak nudnou půlhodinku už jsem dlouho nezažil. Nikdy jsem neslyšel, že by toho někdo namluvil tolik jako on! Je to vážně ten největší namyšlenec, jakého jsem kdy potkal. Takovíto lidé, kteří pořád jen žvaní a neudělají si čas vyslechnout někoho jiného, mi jsou opravdu odporní."
"Svatá pravda, pane! To je nanejvýš protivné. A vzhledem k tomu, že nyní budete mít plné ruce práce s tím mágem, nejspíš budeme muset odložit mou korunovaci králem Anglie, ne?"
Gentleman cosi prudce zamumlal ve svém jazyce - nejspíš to byla nadávka. "Asi máte pravdu - a to mne hněte víc než všechno ostatní dohromady!" Na chvíli se zamyslel. "Na druhou stranu, nemuselo by být tak zle, jak se obáváme. Tihle angličtí mágové bývají velice hloupí. Obvykle chtějí totéž. Ti chudí si přejí nevyčerpatelné zásoby turínu či ovesné kaše, bohatí baží po ještě větším bohatství či moci nad celým světem a mladí touží po lásce nějaké princezny či královny. Jakmile mne o něco z toho požádá, já mu to přání splním. Bezpochyby mu to přivodí nesmírné potíže. Ono to tak dopadne vždycky. Zaměstná ho to a pak zase můžeme společně usilovat o to, aby se z vás stal anglický král. Ach, Stephene! Jsem tak rád, že jsem přišel za vámi! Vy vždycky mluvíte rozumněji než všichni ostatní!" Gentlemanův vztek během chvilky vyprchal a elf nyní překypoval radostí. I to slunce vykouklo zpoza mraku a všechny sněhové vločky visící ve vzduchu kolem nich se zatřpytily a zaplály jeho světlem (byť Stephen nedokázal odhadnout, do jaké míry se o to zasloužil gentleman).
Zrovna chtěl podotknout, že mu vlastně nic nenavrhl, ale v tom okamžiku gentleman zmizel. Všichni lidé, koně, kočáry, kočky a psi se vmžiku znovu objevili a Stephen vrazil do tlusté ženy v purpurovém plášti lemovaném kožešinou.

Strange ráno vstal ve výborné náladě. Celých osm hodin totiž nepřerušovaně spal. Poprvé za několik týdnů nevstal kvůli magii uprostřed noci. Aby se odměnil za úspěšné povolání elfa, rozhodl se, že si toho dne dopřeje volna. Krátce po desáté přišel do palazza za Greysteelovými a zastihl rodinu u snídaně. Nechal se od nich pozvat a sedl si k nim ke stolu, snědl pár teplých rohlíků, vypil šálek kávy a řekl slečně a tetě Greysteelovým, že je jim zcela k službám.
Teta Greysteelová se ráda vzdala svého dílu této laskavosti ve prospěch neteře. Dopoledne strávili slečna Greysteelová a Jonathan Strange společnou četbou knih o magii. Šlo o knihy, které jí buď Jonathan půjčil, nebo které si koupila na jeho doporučení - Portisheadovy Dějiny Krále Havrana pro děti, Hickmanův Život Martina Palea a Anatomii Minotaura Hethera-Graye. Strange je četl před lety, když začal studovat magii, a pobavilo ho, jak jednoduché a skoro nevinné mu dnes připadají. Bylo nesmírně příjemné předčítat z nich slečně Greysteelové, odpovídat na její otázky a poslouchat její názory na ně - dychtivé, inteligentní a možná až příliš vážné, aspoň se mu to zdálo.
Když v jednu dojedli lehký oběd pozůstávající ze studeného masa, teta Greysteelová prohlásila, že se už všichni dost a dost naseděli, a navrhla vycházku. "Troufám si tvrdit, pane Strangi, že i vy ten čerstvý vzdoušek oceníte. Učenci často zanedbávají pohyb."
"Všichni jsme na tom stejně bledě," přitakal Strange vesele.
Byl to krásný den. Toulali se úzkými ulicemi i průchody a měli štěstí, že narazili na celou řadu zajímavých objektů: sochu psa s kostičkou v tlamě, kapličku svatého, kterého nikdo z nich nepoznal, i na několik oken, jež se na první pohled honosila těžkými girlandami nejvybranějších krajek namísto záclon, které se však při bližším ohledání ukázaly být pavučinami - ohromnými, propojenými pavučinami, jež zcela protkaly místnost za okny. Neměli s sebou průvodce, který by jim o těchto úkazech něco pověděl; nemohli se zeptat ani žádného kolemstojícího, neboť se tu jaksi žádný nevyskytoval, a tak se bavili vymýšlením vlastních vysvětlení.
Těsně před setměním vešli na chladné kamenné náměstíčko, v jehož středu stála studně. Celé místo vypadalo podivuhodně bezvýrazně a prázdně. Vydlážděno tu bylo prastarými kameny. Zdi byly protknuty překvapivě málo okny. Jako kdyby to náměstí domy něčím urazilo, načež se k němu tyto domy otočily rezolutně zády a zadívaly se druhým směrem. V jednom krámečku se podle všeho neprodávalo nic jiného krom tureckého medu bezpočtu podob a barev. Obchůdek byl zavřený, ale slečna Greysteelová a teta Greysteelová nahlížely do výlohy a nahlas spekulovaly, kdy by v něm tak mohli otevřít a jestli si k němu pamatují cestu.
Strange se procházel. Nemyslel na nic konkrétního. Vzduch byl velice, ovšem příjemně chladný a na obloze se objevila první večerní hvězda. Za sebou zaslechl jakési zvláštní skřípání a otočil se, aby zjistil, co že je jeho původcem.
V nejtemnějším rohu náměstíčka cosi stálo - něco, co ještě v životě neviděl. Bylo to černé - tak černé, že by to klidně mohlo být stvořeno z okolní tmy. Jeho hlava či hořejší část vypadala jako staromódní nosítka, v jakých se občas nechaly přepravovat vdovy po Bathu. Okna to mělo zatažené černými záclonami. Ovšem pod těmito okny se tělo zmenšovalo a přecházelo v nohy velkého černého ptáka. Tvor měl na hlavě vysoký černý cylindr a opíral se o tenkou černou hůl. Neměl oči, ale Strange věděl, že se dívá na něj. Špičkou té špacírky příšerně trhaně drkotal o dláždění.

Napadlo ho, že by se měl bát. Napadlo ho, že by se měl bránit nějakým kouzlem. V duchu probíral rozptylovací zaklínadla, zapuzovací zaklínadla i ochranná kouzla, ale jako by mu protékala mezi prsty. Ačkoli z toho tvora čišelo zlo a zloba, měl silné tušení, že v tuto chvíli ani jemu, ani jeho společníkům ještě nehrozí nebezpečí. Podle všeho to bylo znamení zla, které má teprve přijít.
Zrovna si začal lámat hlavu, jak se Greysteelovi dokázali s tak nenadálým hrůzným zjevením vyrovnat, když tu se v jeho mozku cosi přeskupilo; ten tvor zmizel. Místo něj tu stál podsaditý doktor Greysteel - doktor Greysteel v černých šatech, doktor Greysteel se špacírkou v ruce.
"Nuže?" zavolal doktor Greysteel.
"Ehm… pardon!" odpověděl Strange stejně hlasitě. "Mluvil jste na mne? Nějak jsem se… zamyslel."
"Ptal jsem se, zdali s námi hodláte povečeřet!"
Strange na něj vrhl nechápavý pohled.
"Co se děje? Není vám špatně?" zeptal se doktor Greysteel. Probodl Strange pátravým pohledem, jako by v mágově tváři či chování postřehl něco nelichotivého.
"Ujišťuji vás, že jsem v naprostém pořádku," řekl Strange. "A rád s vámi povečeřím. Už se na to velmi těším. Jen jsem slíbil lordu Byronovi, že si s ním ve čtyři půjdu zahrát kulečník."
"Na zpáteční cestu bychom se měli poohlédnout po gondole," prohlásil doktor Greysteel. "Mám za to, že Louisa je unavenější, než přiznává." (Tím myslel tetičku Greysteelovou.) "Kde se máte s jeho lordstvem setkat? Kam máme gondoliérovi říct, aby vás zavezl?"
"Děkuji vám," řekl Strange, "ale půjdu pěšky. Vaše sestra měla pravdu. Skutečně potřebuji čerstvý vzdoušek a pohyb."
Slečnu Greysteelovou poněkud zklamalo, že se Strange nevrací s nimi. Obě dámy se s mágem poměrně dlouho loučily a všichni vespolek si několikrát připomněli, že se uvidí již za pár hodin, až s nimi doktor Greysteel začal ztrácet trpělivost. Greysteelovi vyrazili směrem k Riu. Strange je zpovzdálí sledoval. Přestože ještě před chvílí doktora Greysteela srdečně ujišťoval, že se nic neděje, to zjevení jím pořádně otřáslo. Snažil se sám sebe přesvědčit, že šlo o pouhý zrakový klam, ale moc se mu to nedařilo. Musel si přiznat, že ze všeho nejvíc to připomínalo návrat šílenství té staré paní.
"To je opravdu protivné! Myslel jsem, že ta tinktura už zcela přestala působit! Chraň Bůh, abych se jí ještě napil. Jestli mi ten elf odmítne sloužit, prostě budu muset vymyslet jiný způsob, jak povolat někoho jiného."
Vyšel z uličky do jasnějšího světla Ria a zahlédl, jak si Greysteelovi našli gondolu a jak do ní kdosi - nějaký pán - pomáhá slečně Greysteelové. Zprvu předpokládal, že jde o cizince, pak si ale povšiml, že dotyčnému se vlasy lesknou jako chmýří bodláčí. Pospíšil si k němu.
"Taková krásná dívka!" prohlásil gentleman, když gondola odrazila od mola. Oči mu zářily. "A předpokládám, že nádherně tančí, ne?"
"Tančí?" opáčil Strange. "To nevím. V Janově jsme spolu měli jít na ples, ale rozbolel ji zub, a tak jsme nešli. Překvapuje mne, že vás tu vidím. Nepředpokládal jsem, že přijdete, dokud vás znovu nepřivolám."
"Á, ale já přemýšlel o vaší nabídce, že bychom spolu kouzlili! A nyní to pokládám za výtečný záměr!"
"To rád slyším," přikývl Strange a potlačil úsměv. "Ale prozraďte mi něco. Snažil jsem se vás povolat několik týdnů. Proč jste se nezjevil už předtím?"
"Ach, to lze snadno vysvětlit!" prohlásil gentleman a začal vyprávět dlouhý příběh o svém bratranci, jenž je velice zlý, žárlí na všechny jeho schopnosti a talent, nenávidí všechny anglické mágy a navíc se mu nějak podařilo zkreslit Strangeova kouzla, takže gentleman až do včerejšího večera netušil, že se ho někdo snaží povolat. Historka to byla neobyčejně komplikovaná a Strange z ní nevěřil ani slovu. Považoval ale za prozíravé vzbudit dojem, že tomu tak je, tudíž se uklonil na znamení, že to vysvětlení přijímá.
"A na důkaz toho, že jsem si vědom, jakou poctu mi prokazujete," zakončil gentleman svůj proslov, "vám přinesu cokoli, co si přejete."
"Cokoli?" opakoval Strange a střelil po gentlemanovi pohledem. "A rozumím-li tomu dobře, tato nabídka má povahu závazné úmluvy. Jakmile to pojmenuji, už mi to nemůžete upřít, ne?"
"Ani bych si to nepřál!"
"A mohu požádat o bohatství, vládu nad celým světem? Takovéhle věci?"
"Přesně tak!" opáčil gentleman potěšené. Zvedl ruce, že už začne.
"Tak po ničem takovém netoužím. Jde mi hlavně o informace. Kdo byl poslední anglický mág, se kterým jste měl co do činění?"
Chvilková odmlka.
"Ale ne, o tom přece nechcete slyšet!" prohlásil gentleman. "Ujišťuji vás, že je to velice nudné. A teď už se nenechte pobízet! Něco přece musíte chtít nade vše jiné, ne? Vlastní království? Krásnou společnici? Princezna Paulina Borghese je skutečně rozkošná žena a mohl bych ji tu mít, než se nadějete!"
Strange už už chtěl promluvit, potom se ale na chvíli zarazil. "Říkáte Paulina Borghese? Viděl jsem její obraz v Paříži." Pak se sebral a pokračoval: "Ale tohle mě zrovna v současné době nezajímá. Povězte mi o magii. Jaký postup bych měl zvolit, kdybych se chtěl kupříkladu proměnit v medvěda? Nebo lišku? Jak se jmenují tři kouzelné řeky protékající královstvím Lad? Ralph Stokesey se domníval, že tyto řeky ovlivňují dění v Anglii - je to pravda? V Řeči ptáků je zmínka o skupině kouzel, která se sesílají prostřednictvím barev - co mi o tom můžete říci? Co představují kameny na Doncasterských políčkách?"
Gentleman spráskl ruce v hraném překvapení. "Tolik otázek!" Zasmál se; měl to být veselý, bezstarostný smích, ale vyznělo to trochu nuceně.
"V tom případě mi odpovězte aspoň na jednu z nich. Na kterou se vám zlíbí."
Gentleman se jen přívětivě usmál.

Strange na něj vrhl nepokrytě rozmrzelý pohled. Ona nabídka se očividně nevztahovala na vědomosti, pouze na předměty. "A kdybych si chtěl nadělit dárek, tak bych si ho šel koupit!" pomyslel si Strange. "Kdybych chtěl vidět Paulinu Borghese, prostě bych za ní zašel a představil se jí. Na to nepotřebuji magii! Jak jen u všech všudy…" Vtom ho něco napadlo. Nahlas řekl: "Přineste mi něco, co jste získal při posledním jednání s anglickým mágem!"
"Cože?" vyjekl gentleman překvapeně. "Ne, to nechcete! Je to bezcenné, naprosto bezcenné! Rozmyslete si to!"
Strangeova žádost ho očividně velmi znepokojila - byť Strange nechápal proč. "Možná," napadlo ho, "mu ten mág dal nějakou cennost a on se toho nechce vzdát. Na tom nesejde. Jakmile si to prohlédnu a zjistím, co jen půjde, zase mu to vrátím. To by ho mohlo přesvědčit o mých dobrých úmyslech."
Zdvořile se usmál: "Říkal jste tuším závazná úmluva, ne? Očekávám, že mi to večer přinesete, ať už je to cokoli!"

V osm večeřel s Greysteelovými v jejich ponuré jídelně.
Slečna Greysteelová se ho zeptala na lorda Byrona.
"Považte," odpověděl Strange, "on už se nehodlá vracet do Anglie. Básně může psát kdekoli. Zato v mém případě platí, že Anglie utvářela magii stejnou měrou, jako byla sama Anglie utvářena magií. Ty dvě patří k sobě. Nelze je oddělovat."
"Tím chcete říct," ozvala se slečna Greysteelová a trošku se zamračila, "že magie utvářela anglickou mentalitu a historii a tak dále. Mluvíte metaforicky."
"Ne, myslel jsem to zcela doslovně. Tak například toto město bylo postaveno obyčejným způsobem…"
"Vida!" skočil mu do řeči doktor Greysteel a zasmál se. "To skutečně zní jako od mága! Ten lehce pohrdlivý podtón, když mluví o tom, co se udělalo obyčejně!"
"Já to ale nechtěl znevažovat. Ujišťuji vás, že si velmi vážím toho, když se něco dělá obyčejně. Nu, chtěl jsem jen podotknout, že hranice Anglie - ba dokonce její tvar určila magie."
Doktor Greysteel si odfrkl. "O tom nejsem přesvědčen. Uveďte mi příklad."
"Budiž. Na pobřeží Yorkshiru stálo kdysi velice hezké město, jehož obyvatelé se jednoho dne začali podivovat, proč po nich jejich Král, John Uskglass, požaduje daně. Takový velký mág, argumentovali, si přece dokáže vyčarovat ze vzduchu tolik zlata, kolik jen bude chtít. Na takových úvahách není nic špatného, ale ti pošetilci nezůstali jen u nich. Odmítli platit a spolčili se s Královými nepřáteli. Člověk si musí dobře rozmyslet, než se začne přít s mágem, notabene s králem. Ovšem sejdou-li se tato dvě povolání v jedné osobě, pak se nebezpečí násobí stem. Nejdřív ze severu zavál vítr a prolétl městem. Sotva se ten vítr dotkl městských zvířat, ta zestárla a uhynula - krávy, prasata, drůbež a ovce -, dokonce i kočky a psi. Jakmile se vítr opřel do města, domy se před očima jejich nešťastných obyvatel proměnily v trosky. Nástroje se polámaly, hrnce roztříštily, dřevo se zbortilo a rozštěpilo, cihly a kámen se rozpadly na prach. Sochy v kostele se ohladily, jako by naráz strašlivě zestárly, až prý jejich tváře vypadaly, jako když křičí. Vítr na moři vybičoval z vln zvláštní a hrozivé útvary. Měšťané velmi moudře vzali nohy na ramena, a když utekli na kopec, obrátili se právě v okamžiku, kdy zbytky města pomalu pohřbily studené šedé vlny."
Doktor Greysteel se usmál. "Ať už nám vládnou whigové, toryové, císaři či mágové - všechny uráží, když lidé neplatí daně. A zařadíte tyto příběhy do své další knihy?"
"Ale jistě. Nepatřím k těm lakotným autorům, kteří odvažují svá slova do poslední čtvrtinky unce. Já psaní pojímám velice velkoryse. Kdokoli bude ochoten zaplatit panu Murrayovi jednu guineu, zjistí, že jsem otevřel dveře do svého skladu dokořán a že veškeré mé vědomosti jsou na prodej. Moji čtenáři je budou moci obcházet a vybírat si z nich, co se jim zachce."
Slečna Greysteelová se nad tím příběhem vážně zamyslela. "Rozhodně ho vyprovokovali," prohlásila nakonec, "ale nic to nemění na tom, že takhle se chová jen tyran."
Odkudsi z šera se k nim blížily kroky.
"Co se děje, Franku?" zeptal se doktor Greysteel.
Frank, sluha doktora Greysteela, se vynořil z přítmí.
"Našli jsme dopis a malou krabičku, pane. Obojí pro pana Strange." Frank vypadal znepokojeně.
"Nu, tak tu nestůj a nezírej na mě. Tady je pan Strange, sedí ti hned u lokte. Dej mu ten dopis i krabičku."
Z Frankova výrazu i postoje bylo naprosto jasné, že zápasí s velkými rozpaky. Z nakrabaceného obočí bylo znát, že ztrácí půdu pod nohama. Ještě jednou naposledy se pokusil ozřejmit pánovi své roztrpčení. "Dopis i krabičku jsme našli na podlaze za dveřmi, ty ale byly zamčené a závora zastrčená!"
"Pak je někdo musel otevřít a závoru zvednout, Franku. Nevyráběj tu záhady," napomenul ho doktor Greysteel.
A tak Frank předal dopis i krabičku Strangeovi a zase se ztratil ve tmě, přičemž si cosi mumlal pod vousy a židlí a stolů po cestě se vyptával, jestli ho mají za hlupáka. Teta Greysteelová se naklonila a Jonathana zdvořile požádala, aby nedělal okolky - je tu přece s přáteli a ten dopis by si měl klidně přečíst. To od ní bylo velmi laskavé, ale trošku nadbytečné, neboť Strange již obálku otevřel a už si v dopise četl.
"Tetičko!" zvolala slečna Greysteelová a zvedla krabičku, kterou předtím Frank položil na stůl. "Podívej, jaká je to krása!"
Krabička byla malá, podlouhlá a očividně vyrobená ze stříbra a porcelánu. Vyvedená byla v krásném odstínu modři, i když to vlastně nebyla úplně přesně modrá, spíš lila. Na druhou stranu, nebyla to úplně ani tahle šeříková barva, protože byla mírně tónovaná do šedá. Abychom byli zcela přesní, byla to barva žalu. Naštěstí však ani slečna Greysteelová, ani její teta nezažily mnoho žalu, a tak ji nepoznaly.
"Rozhodně je velice pěkná," poznamenala tetička. "Je italská, pane Strangi?"
"Mmm?" opáčil Strange. Zvedl zrak. "Nevím."
"Je něco uvnitř?" optala se teta Greysteelová.

"Ano, podle mě ano," přisvědčila slečna Greysteelová a začala ji otevírat.
"Floro!" vykřikl doktor Greysteel a prudce na svou dceru zavrtěl hlavou. Napadlo ho, že by ta krabička mohla být dárek, jejž Strange hodlá Floře věnovat. Příliš se mu to nezamlouvalo, soudil však, že mu nepřísluší hodnotit chování člověka tak světaznalého jako pan Strange.
Strange měl nos pořád zabořený do dopisu, a tak z toho nic neviděl a neslyšel. Vzal krabičku a otevřel ji.
"Je vevnitř něco, pane Strangi?" zeptala se teta Greysteelová.
Strange krabičku rychle zavřel. "Ne, madam, vůbec nic." Strčil krabičku do kapsy, hned nato zavolal Franka a požádal ho o sklenici vody.
Odešel od Greysteelových krátce po večeři a namířil si to přímo do kavárny na rohu Calle de la Cortesia. První pohled na obsah krabičky ho opravdu šokoval - a teď chtěl být mezi lidmi, až ji otevře znovu.
Číšník mu přinesl brandy. Strange si zavdal a otevřel krabičku.
Zpočátku předpokládal, že mu elf poslal napodobeninu malého bílého amputovaného prstu, vyrobenou z vosku či podobného materiálu a velice realistickou. Prst byl tak bledý, tak odkrvený, že se zdálo, jako by byl skoro zabarvený do zelena, přičemž rýhy kolem nehtu byly ještě lehce růžové. Blesklo mu hlavou, proč si dal někdo tolik práce s výrobou něčeho tak hrůzostrašného.
Jakmile se ale prstu dotkl, uvědomil si, že vůbec není z vosku. Byl ledový, a přece se kůže na něm hýbala stejně jako kůže na jeho vlastním prstu a pod ní se daly vysledovat svaly, jak dotykem, tak pohledem. Bezpochyby šlo o lidský prst. Podle velikosti odhadoval, že jde nejspíš o dětský prst, nebo možná o malíček ženy s docela útlýma rukama.
"Proč by mu ale mág dal prst?" lámal si hlavu. "Že by to byl mágův prst? Pak ale nechápu, jak je to možné, pokud ovšem tím mágem nebylo buď dítě, nebo žena." Něco mu říkalo, že kdysi o nějakém prstu slyšel, ale zatím se mu nevybavovalo, oč vlastně šlo. Ačkoli si nepamatoval, co to tenkrát slyšel, kupodivu si nějak vybavoval, kdo mu to řekl. Byl to Drawlight. "…a pak už se nedivím, proč jsem nedával moc velký pozor. Proč by ale Drawlight mluvil o magii? Věděl toho málo a zajímal se ještě o míň."
Zase si lokl brandy. "Myslel jsem, že kdybych získal elfa, který mi vše vysvětlí, objasnily by se mi všechny záhady. Místo toho tu mám o záhadu víc!"
Zadumal se nad různými příběhy, které slyšel o velkých anglických mázích a jejich elfích služebnících. Martin Pale s Mistrem Witcherleym, Mistrem Fallowthoughtem a všemi ostatními. Thomas Godbless s Richardem Tuesdayem; Meraud s Colemanem Grayem; ze všech nejslavnější pak byl Ralph Stokesey a Col Tom Blue.
Když Stokesey poprvé Cola spatřil, byl divoký a vzpurný - jinými slovy ten poslední elf na světě, který by se spojil s anglickým mágem. A tak za ním Stokesey šel do Férie, do jeho hradu, a protože tam zavítal neviditelný, zjistil mnoho zajímavého. Strange nebyl tak naivní, aby tento příběh, tak jak se vypráví dětem a magiohistorikům, pokládal za přesný popis skutečných událostí. "A přece je v něm nejspíš někde špetka pravdy," pomyslel si. "Možná se Stokeseymu podařilo proniknout do Colova hradu, a to elfa přesvědčilo, že s tímhle mágem musí počítat. Není jediného důvodu, proč bych nemohl udělat něco podobného. Koneckonců, tenhle elf neví nic o mých schopnostech či úspěších. Kdybych ho nečekaně navštívil, dokázalo by mu to dosah mé moci."
Vybavil se mu zasněžený Windsor toho mlžného dne, kdy spolu s králem skoro vklopýtali do Férie za vábničkou gentlemanovy magie. Vzpomněl si na les a světýlka za ním, která dávala tušit, že tam stojí starobylé sídlo. Královy cesty by ho tam zavedly, ale i kdyby porušil své slovo Arabele, neměl vůbec v úmyslu najít gentlemana opakováním svého kouzla. Chtěl se blýsknout něčím novým a překvapujícím. Až příště uvidí gentlemana, chtěl, aby z něj prýštila sebedůvěra a radost, jakou pokaždé zažívá po úspěšném provedení nového kouzla.
"Férie není nikdy daleko," pomyslel si, "a lze se do ní dostat tisíci způsoby. Jeden přece musím najít, ne?"
Znal jedno kouzlo, s jehož pomocí se vytvoří cesta mezi kterýmikoli dvěma bytostmi, které mág jmenuje. Bylo to staré kouzlo - a jen krůček ho dělil od elfí magie. Po cestách, které vytvoří, se dozajista dá přejít mezi světy. Strange ho ještě nikdy nevyzkoušel a neměl ponětí, jak ta cesta bude vypadat či jak se po ní vydá. Přesto ale věřil, že to dokáže.
Zamumlal si pro sebe ta slova, udělal pár posunků a prohlásil sebe a gentlemana za ony dvě bytosti, mezi nimiž se má vinout stezka.
Došlo k posunu, jak už se to někdy při začátku kouzlení stává. Jako by se otevřely a zase zavřely neviditelné dveře a on zůstal na jejich druhé straně. Nebo jako by všechny budovy ve městě udělaly čelem vzad a obrátily se o sto osmdesát stupňů. Kouzlo podle všeho perfektně zafungovalo - něco se dozajista stalo -, on ale nějak neviděl výsledek. Zvažoval, co si počne dál.
"Nejspíš jde jen o vnímání - a na to já mám lék." Zarazil se. "Taková otrava. Nejradši bych si to už nikdy nevzal, ale pro jednou se to snad ještě nezblázní."
Sáhl do náprsní kapsičky pláště a vytáhl tinkturu šílenství. Číšník mu přinesl sklenici vody a Jonathan do ní opatrně vyklepl drobounkou kapičku. Pak roztok vypil.
Rozhlédl se a u své nohy poprvé spatřil třpytivou světelnou čáru, jež se vinula po dlažbě kavárny a vycházela ze dveří. Velice se podobala čarám, které tak často vykouzlil ve stříbrné misce s vodou. Zjistil, že mu zmizí, kdykoli se na ni podívá přímo. Když ji ovšem sledoval koutkem oka, viděl ji zcela zřetelně.
Zaplatil číšníkovi a vyšel na ulici. "Nu," řekl, "tak to je skutečně pozoruhodné."

55
DRUHÝ UZŘÍ V RUKOU SVÉHO NEPŘÍTELE TO,
CO JE MU NEJDRAŽŠÍ
Noc z druhého na třetího prosince 1816

J
ako by osud, který Benátkám odjakživa hrozil, zastihl město v jediném okamžiku; nepohltily jej však mořské vlny, ale stromy. Temné přízračné kmeny se tísnily v uličkách a na náměstích a zaplňovaly kanály. Zdi pro ně nebyly žádnou překážkou. Jejich větve prorážely kámen i sklo. Jejich kořeny se nořily hluboko pod dláždění. Sochy a sloupy vmžiku obrostly břečťanem. Zčistajasna - alespoň Jonathanovi to tak připadalo - bylo město mnohem tišší a temnější. Plazivé plnovousy jmelí zahalily lampy a svíčky a hustý baldachýn z větvoví zakryl měsíc.
A přece si Benátčané podle všeho nevšimli ani té nejmenší změny. Strange často četl o tom, jak muži i ženy dokážou zvesela ignorovat kouzla působící kolem nich, v životě to však neviděl na vlastní oči. Pekařský tovaryš nesl na hlavě tác s chlebem. Strange přihlížel, jak se muž elegantně vyhýbá všem stromům, o nichž ani netušil, a jak sklání hlavu před větvemi, které by mu jinak vypíchly oko. Muž a žena vystrojení na ples či na ridotto, v pláštích a se škraboškami na obličeji, šli po Salizzada San Mois?, zavěšení do sebe, jeden nakláněl hlavu k druhému a cosi si šeptali. V cestě jim stál mohutný strom. Zcela přirozeně se rozpojili, každý prošel po jedné straně kmene, a když byl za nimi, zase se do sebe zavěsili.
Strange šel po třpytivé světelné stezce uličkou k nábřeží. Les se prostíral dále, i když město končilo, a světelná čára vedla mezi stromy.
Vůbec se mu nelíbilo, že by měl vstoupit do moře. V Benátkách nenajdete pláž, která by se mírně svažovala do moře a po níž by člověk postupně, centimetr po centimetru, zašel do vody; kamenný svět města končí na nábřeží a na něj hned navazuje Jaderské moře. Strange neměl představu, jaká hloubka by tam mohla být, ale byl si celkem jistý, že dost velká na to, aby se člověk utopil. Mohl jen doufat, že ho ta třpytivá stezka, jež ho provedla lesem, také zachrání před utonutím.
Zároveň mu však dělalo dobře pomyšlení, oč lépe se na to dobrodružství hodí než Norrell. "Toho by nikdo nepřesvědčil, aby vstoupil do moře. Namočit se, to nikdy nebylo nic pro něj. Kdo to jen řekl, že mág musí být rafinovaný jako jezuita, odvážný jako voják a duchapřítomný jako zloděj? Nejspíš to myslel jako urážku, aleje v tom víc než špetka pravdy."
Vykročil z nábřeží.
Moře se v tu ránu proměnilo v cosi nehmotného a snového, zato les teď byl mnohem hmatatelnější. Brzy nebylo moře než slabým stříbřitým zábleskem mezi tmavými stromy a připomínal hojen slaný pach mísící se s obvyklými vůněmi nočního lesa.
"Jsem," pomyslel si Strange, "první anglický mág, který za posledních tři sta let vešel do Férie." To pomyšlení ho nesmírně těšilo a docela litoval, že ho tu nikdo nevidí, a že tudíž ani nemůže nikoho ohromit. Došlo mu, jak už ho unavují knihy a ticho a jak se mu stýská po dobách, kdy být mágem znamenalo cestovat do končin, které žádný Angličan nikdy neviděl. Poprvé od Waterloo skutečně něco dělá. Pak ho napadlo, že by měl šetřit sebechválou a spíš se dívat kolem sebe, aby se taky něco dozvěděl. Začal si bedlivě prohlížet své okolí.
Les to nebyl úplně anglický, i když se mu velice podobal. Stromy byly příliš starobylé, příliš mohutné a jejich tvary byly příliš fantastické. Strange měl silný dojem, že každý z nich je osobnost, která dokáže milovat, nenávidět a toužit. Vypadaly, jako by byly zvyklé jednat s lidmi jako rovný s rovným a jako by očekávaly, že se s nimi budou radit v záležitostech, které se jich dotýkají.
"Přesně tohle jsem očekával," pomyslel si, "ale mělo by to pro mě být pořádné ponaučení, jak moc se tento svět liší od toho mého. Lidé, které tu potkám, mi určitě budou klást otázky. Budou mě chtít ošálit." Začal si představovat, na co by se ho tak mohli ptát, a vymýšlet nejrůznější chytré odpovědi. Vůbec se nebál; bylo by mu jedno, i kdyby se ze tmy vyloupl drak. Za poslední dva dny se dostal tak daleko; připadalo mu, že nic není nemožné, napře-li k tomu své síly.
Zhruba po dvaceti minutách chůze ho třpytivá čára zavedla k domu. Poznal ho okamžitě; tenkrát ve Windsoru ho viděl naprosto jasně a zřetelně. Zároveň byl ale jiný. Ve Windsoru vypadal zářivý a útulný. Teď ho překvapilo, jaká z něj čiší beznaděj a jak nuzně působí. Mohl se pochlubit mnoha okny, ta ale byla velice malá a většinou temná. Sídlo bylo mnohem větší, než čekal - mnohem rozsáhlejší než jakýkoli příbytek na zemi. "Takový palác má snad jen ruský car," pomyslel si, "nebo možná i papež v Římě. Nevím. Nikdy jsem tam nebyl."
Stavba byla obehnaná vysokou zdí. Třpytivá čára u zdi podle všeho končila. Strange však neviděl žádné dveře. Zamumlal Ormskirkovo kouzlo odhalení a jedním dechem ještě Taillemachův Štít, zaklínadlo zaručující bezpečný průchod očarovanými prostorami. Štěstí při něm pořád stálo a hned se objevila ubohá malá branka. Prošel jí a ocitl se na širokém šedém nádvoří plném kostí, které bíle zářily ve světle hvězd. Některé kostry byly dosud oděné v rezavějícím brnění; zbraně, které je zahubily, jim pořád vězely v hradním koši nebo čouhaly z očního důlku.
Strange viděl bojiště u Badajozu a Waterloo; pár prastarých koster ho nemohlo vyvést z rovnováhy. Pořád to ale bylo zajímavé. Konečně si připadal jako ve Férii.
I přes zpustlost toho obydlí měl velice silné podezření, že je na něm něco magického. Znovu zkusil Ormskirkovo Odhalení. Dům se okamžitě posunul, proměnil a Strange najednou viděl, že je jen zčásti vystavěný z kamene. Ukázalo se, že některé zdi, opěrné pilíře a věže byly ve skutečnosti jedna ohromná halda hlíny - vlastně kopec.
"Je to brugh," pomyslel si s ohromným nadšením.
Prošel nízkým vchodem a okamžitě se ocitl v ohromném sále plném tančících lidí. Tanečníci na sobě měli skvostné šaty, ale sám sál byl vyloženě zchátralý. Na jednom konci se dokonce už před časem zřítil kus zdi a dosud tam ležela hromada suti. Těch pár kousků nábytku bylo pěkně sešlých, svítilo se tu nejlacinějšími svíčkami a jako hudební doprovod tu měli jen jednoho houslistu a jednoho flétnistu.
Zdálo se, že Strangeovi nikdo nevěnuje nejmenší pozornost, a tak stál mezi lidmi u zdi a sledoval, jak tančí. V mnoha ohledech mu ta zábava byla méně cizí než třeba conversazione v Benátkách. Chování hostů působilo angličtěji a sám tanec se hodně podobal lidovým tancům, které si každý týden dopřávají dámy a pánové od Newcastlu po Penzance.

Blesklo mu hlavou, že kdysi tancoval rád, stejně jako Arabela. Ale po válce ve Španělsku si s ní sotva zatančil, natožpak s někým jiným. Kdykoli zajel do Londýna - ať již na ples nebo na ministerstvo -, pokaždé s ním chtěl někdo diskutovat o magii. Zauvažoval, jestli Arabela tenkrát tančila s jinými muži. Přemýšlel, jestli se jí na to někdy zeptal.
"Ale i kdyby mě napadlo se jí zeptat," pomyslel si s povzdechem, "zjevně jsem tenkrát neposlouchal, co mi odpověděla - vůbec na nic si totiž nevzpomínám."
"Proboha, pane! Co tu děláte?"
Strange se otočil k člověku, který jej oslovil. Opravdu nebyl připravený na to, že vůbec první osoba, na niž tu narazí, bude komorník sira Waltera Polea. Nedokázal si vzpomenout na jméno toho chlapa, i když snad stokrát slyšel, jak ho sir Walter pronáší. Simon? Samuel?
Muž uchopil Strange za rameno a zatřásl jím. Podle všeho byl velice vyvedený z míry. "Proboha, pane, co tu děláte? Cožpak nevíte, že vás nenávidí?"
Strange otevřel ústa, už už chtěl komorníka chytře odbýt, pak se ale zarazil. Kdo ho nenávidí? Norrell?
Vír složitého tance však muže odnesl. Když se po něm Strange začal shánět, zahlédl ho na protější straně sálu. Komorník ho probodával zuřivými pohledy, jako by se na Strange zlobil, že ještě neodešel.
"To je mi zvláštní," pomyslel si Strange. "A přece je to od nich logické. Udělali to, co by člověk nejméně čekal. Nejspíš to vůbec není ten Poleův komorník. Pravděpodobně je to jen elf, který na sebe vzal jeho podobu. Nebo magická iluze."
Začal se poohlížet po svém elfovi.

"Stephene! Stephene!"
"Jsem tu, pane!" Stephen se otočil a zjistil, že mu gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí stojí u lokte.
"Ten mág je tady! Je tady! Co asi může chtít?"
"Netuším, pane."
"On mě sem přišel zničit! Vím, že to tak je!"
Stephena to ohromilo. Dlouho si představoval, že gentleman je nezranitelný. Teď se tu ale před ním třásl nervozitou a strachy.
"Co by ho ale k tomu vedlo, pane?" opáčil Stephen konejšivě. "Podle mě je mnohem pravděpodobnější, že sem přišel zachránit… odvést svou manželku zpátky domů. Neměli bychom zrušit zakletí paní Strangeové a umožnit jí, aby se vrátila domů se svým chotěm? Stejně jako lady Poleové. Nechte paní Strangeovou a lady Poleovou navrátit se do Anglie s tím mágem, pane. Uvidíte, že se pak na vás přestane zlobit. Určitě bych ho dokázal přesvědčit."
"Cože? O čem to mluvíte? Paní Strangeová? Ne, ne, Stephene! To se naprosto mýlíte, věřte mi! O naší drahé paní Strangeové se ani nezmínil. Vy a já, Stephene, víme, jak si vážit společnosti takové ženy. On ne. Úplně na ni zapomněl. Má teď novou přítelkyni - okouzlující dívku, jejíž rozkošná přítomnost doufám jednoho dne dodá lesku našim bálům! Není vrtkavějšího národa než Angličané, věřte mi! Přišel mne zničit! Od té chvíle, co mě požádal o prst lady Poleové, jsem věděl, že je mnohem, mnohem chytřejší, než jsem předpokládal. Poraďte mi, Stephene. Vy mezi těmi Angličany žijete léta. Co mám dělat? Jak se mohu bránit? Jak mohu potrestat takovou zlotřilost?"
Stephen se snažil myslet co nejjasněji, překonat otupělost a tíži, která byla s jeho zakletím spojená. Moc dobře si uvědomoval, že se ocitl ve velké krizi. Gentleman ho ještě nikdy tak otevřeně nepožádal o pomoc. Určitě by měl být s to nějak využít situace ku svému prospěchu, ne? Ale jak? A z dlouhé zkušenosti věděl, že gentlemanovi žádná nálada nevydrží dlouho; nestálejší bytost byste na celém světě sotva pohledali. Stačilo slovíčko a jeho strach se mohl proměnit v zuřivý vztek a nenávist - jestli teď Stephen přestřelí, nejenže neosvobodí sebe a ostatní, ale ještě by mohl gentlemana popíchnout k tomu, aby je všechny zničil. Rozhlížel se po sále a hledal inspiraci.
"Co mám dělat, Stephene?" bědoval gentleman. "Co mám dělat?"
Najednou si Stephen něčeho všiml. Pod černým obloukem stála dobře známá postavička: elfka, která obvykle nosila černý závoj, jenž ji zakrýval od temene až po prsty na nohou. Nikdy se nedala do tance; napůl krčela, napůl se vznášela mezi tanečníky a přihlížejícími. Stephen si nikdy nevšiml, že by s někým promluvila, ale když kolem něj prošla, vždycky zachytil slabý zápach hřbitova, hlíny a kostnic. Kdykoli na ni pohlédl, projela jím neblahá předtucha, nevěděl však, zdali je ta elfka zlá, prokletá nebo obojí.
"Jsou na světě lidé," začal, "pro něž je život jen břímě. Od světa je dělí černý závoj. Jsou naprosto sami. Podobají se stínům noci, jsou odříznutí od radosti a lásky a všech něžných lidských citů, ba nedokážou se ani utěšit navzájem. Jejich dny naplňuje pouze tma, utrpení a samota. Víte, koho myslím, pane. Tedy… nemluvím tu o vině…"
Gentlemanovy oči jej přímo propalovaly. "Ale jsem si jist, že od vás dokážeme odvrátit mágův hněv, stačí propustit…"
"Á!" zvolal gentleman a zorničky se mu rozšířily pochopením. Zvedl ruku a Stephena tím gestem umlčel.
Stephen nabyl nezvratného dojmu, že zašel příliš daleko. "Promiňte," zašeptal.
"Jaké promiňte?" opáčil gentleman překvapeně. "Vždyť tu není co promíjet! Už několik staletí na mě nikdo nepromluvil tak upřímně a já si vás za to vážím! Tma, ano! Tma, utrpení a samota!" Otočil se na podpatku a odkráčel do davu.

Strange se náramně bavil. Děsivé protiklady plesu ho ani v nejmenším nevyváděly z míry; nic jiného by ostatně ani neočekával. I přes chudobu velké síně šlo z části o iluzi. Jeho magicky školené oko si povšimlo, že přinejmenším část místnosti se nachází pod zemí.
Zpovzdálí si ho již delší dobu prohlížela jedna elfka. Měla na sobě šaty barvy zimního západu slunce a v ruce držela velejemný třpytivý vějíř posetý jakýmisi krůpějemi křišťálu - které ovšem více připomínaly jinovatku na listech či maličké křehké rampouchy, jež visí na větvičkách.
Zrovna začínal další tanec. Pro elfku si nikdo nepřišel, a tak se Strange z náhlého popudu usmál, uklonil se a řekl: "Takřka nikdo mě tu nezná, takže nás nemá kdo představit. Přesto by mi bylo velkou ctí, madam, kdybyste si se mnou

zatančila."
Neodpověděla mu ani neopětovala úsměv, ale vzala ho za nabídnutou ruku a nechala se odvést na parket. Zaujali příslušná místa v sestavě a chvíli tak stáli zcela mlčky.
"Mýlíte se v názoru, že vás tu nikdo nezná," prohlásila znenadání. "Já vás znám. Jste ten ze dvou mágů, kterému je souzeno vzkřísit magii v Anglii." Načež pronesla, jako by citovala proroctví nebo něco všeobecně známého: "A jeden se bude jmenovat Bázlivost. A druhý ponese jméno Domýšlivost… Tak Bázlivost zjevně nejste, takže nejspíš budete Domýšlivost."
To nebylo moc zdvořilé.
"To je skutečně můj osud," souhlasil Strange. "A to skvělý!"
"Vážně si to myslíte?" řekla a nedůvěřivě se na něj zadívala. "Tak proč jste to už neudělal?"
Strange se usmál. "A co vás vede k přesvědčení, že jsem to neudělal?"
"Protože stojíte tady."
"Nechápu."
"Cožpak jste to proroctví pořádně neposlouchal, když jste ho vyslechl?"
"Proroctví, madam?"
"Ano, proroctví…" Větu zakončila jménem, to ale bylo v jejím jazyce a Strange ho nepochytil.
"Prosím?"
"Proroctví Krále."
Strange si vzpomněl na Vincula, jak v zimě vylezl z živého plotu a na šatech mu přitom ulpěla suchá hnědá tráva a prázdné tobolky; vybavilo se mu i to, jak mu Vinculus cosi recitoval na zimní cestě. Neměl už ale nejmenšího tušení, co tenkrát Vinculus říkal. Tenkrát nevěděl, že se stane mágem, a tudíž nedával pozor. "Mám za to, že to bylo nějaké proroctví, madam," odpověděl, "ale abych pravdu řekl, je to už dávno a já si nevzpomínám. Co podle toho proroctví musíme udělat? - ten druhý mág a já?"
"Selhat."
Strange překvapeně zamrkal. "Já… nemyslím… Selhat? Ne, madam, ne. Na to už je příliš pozdě. Již teď jsme nejúspěšnějšími mágy od dob Martina Palea."
Elfka neodpověděla.
Bylo příliš pozdě na to, aby selhali? napadlo Strange. Pomyslel na pana Norrella v domě na Hanover Square, na pana Norrella v Hurtfewském opatství, na pana Norrella, jemuž skládají poklony všichni ministři a jemuž zdvořile naslouchá princ regent. Bylo možná trošku ironické, že zrovna on se utěšuje Norrellovým úspěchem, ale v tu chvíli nic na světě nevypadalo tak pevné a neotřesitelné. Elfka se mýlila.
Několik následujících minut se věnovali jen tanci. Když se vrátili na místa v sestavě, prohodila elfka: "Ale rozhodně jste velice smělý, že jste se sem odvážil, mágu."
"Proč? Čeho bych se měl bát, madam?"
Rozesmála se. "Kolik anglických mágů asi tak podle vás nechalo v tomto brughu svoje kosti? Pod hvězdami?"
"Nemám nejmenší tušení."
"Sedmačtyřicet."
Strange najednou jeho bezstarostnost přešla.
"Nepočítaje v to Petera Porkisse, ten ale nebyl mág. Byl to jen cowan.
"Přesně tak."
"Nepředstírejte, že chápete, co tím myslím," odsekla. "Když je nad slunce jasnější, že nechápete."

Strange byl opět na rozpacích, jak odpovědět. Jako by mermomocí chtěla být nespokojená. Ale na druhou stranu, říkal si v duchu, co je na tom neobvyklého? V Bathu a v Londýně a ve všech ostatních evropských městech dámy předstíraly, že muže hubují, když je chtěly zaujmout. Třeba je stejná. Rozhodl se brát její příkrost jako svého druhu flirt a počkat si, jestli ji ta nabroušenost přejde. A tak se zlehka zasmál a prohodil: "Madam, vy toho očividně hodně víte o tom, co se přihodilo v tomto brughu." Byl skoro rozechvělý, když říkal to slovo, tak starobylé a romantické.
Pokrčila rameny. "Jsem tu na návštěvě již čtyři tisíce let."
"Rád bych si o tom s vámi promluvil, až budete mít čas."
"To mi spíš řekněte vy, až budete mít čas! Pak vám beze všeho zodpovím veškeré vaše otázky."
"Jste velmi laskavá."
"Rádo se stalo. Řekněme ode dneška za sto let?"
"Ehm… prosím?"
Ale ona už podle všeho nabyla dojmu, že se namluvila dost, a on z ní nedokázal dostat víc než ty nejbanálnější poznámky o plese a dalších tanečnících.
Dotančili a rozešli se. Byl to ten nejzvláštnější a nejvíce znepokojující rozhovor Strangeova života. Proč si proboha myslela, že magie ještě nebyla v Anglii vzkříšena? A co ty nesmysly o sto letech? Utěšil se myšlenkou, že žena, která většinu života prožila v domě plném ozvěn uprostřed hlubokého temného lesa, nejspíš nebude nejlépe informována o tom, co se děje v širém světě.
Znovu se připojil k divákům u stěny. Během dalšího tance se dostal do blízkosti obzvláště půvabné ženy. Zaujal ho kontrast mezi krásou její tváře a hlubokým, setrvalým zármutkem, jenž se do ní vepsal. Když zvedla ruku a podala ji

svému partnerovi, povšiml si, že jí chybí malíček.
"Zvláštní!" pomyslel si a dotkl se kapsy kabátu, v níž mu ležela krabička ze stříbra a porcelánu. "Možná…" Nedokázal si však představit sled událostí, v němž by mág daroval elfovi prst patřící někomu z elfovy vlastní domácnosti. Nedávalo to smysl. "Možná, že tyhle dvě věci spolu vůbec nesouvisí," pomyslel si.
Ale ta žena měla tak malou a bílou ručku. Byl si jist, že prst v jeho kapse by jí padl jako ulitý. Byl velmi zvědavý a odhodlaný zajít za ní a zeptat se, jak o prst přišla.
Tanec skončil. Mluvila teď s jinou ženou, která k němu stála zády.
"Promiňte…" začal.
Druhá žena se okamžitě otočila. Byla to Arabela.

Měla na sobě bílé šaty a přes ně přehozenou světle modrou síťku s diamanty. Róba se třpytila jako jíní a sníh a byla mnohem hezčí než jakékoli šaty, které kdy předtím nosila v Anglii. Ve vlasech měla vetknuté trsy drobných, hvězdicovitých kvítků a kolem krku uvázanou černou sametovou stuhu.
Dívala se na něj se zvláštním výrazem, v němž se překvapení mísilo s opatrností, radost s nevírou. "Jonathane! Podívejte, drahá!" obrátila se ke své společnici. "To je Jonathan!"
"Arabelo…" začal Strange. Nevěděl, co chce říct. Natáhl k ní ruce, ale ona je do svých dlaní nevzala. Aniž by nějak věděla, co dělá, couvla před ním a uchopila za ruce tu neznámou ženu, jako by si právě k ní chodila pro útěchu a podporu.
Neznámá se na Arabelinu žádost zadívala na Strange. "Vypadá jako většina mužů," poznamenala studeně. A potom, jako by cítila, že schůzka skončila, ji vyzvala: "Pojďte." Snažila se Arabelu odvést.
"Ale počkejte!" namítla Arabela tiše. "Myslím, že nám musel přijít na pomoc! Nemyslíte, že je to pravděpodobné?"
"Snad," prohlásila neznámá pochybovačně. Znovu se na Strange zadívala. "Ne. Myslím, že ne. Podle mě přišel z úplně jiného důvodu."
"Vím, že jste mne varovala, abych nechovala falešné naděje," ozvala se Arabela, "a já jsem se podle vaší rady snažila zařídit. Ale on je tady! Věděla jsem, že na mě tak rychle nezapomene."
"Zapomenout na tebe!" zvolal Strange. "Ne, jak bych mohl! Arabelo, já…"
"Takže jste nám sem přišel pomoct?" oslovila Strange neznámá přímo.
"Cože?" opáčil Strange. "Ne, tedy… Chápejte, až doposud jsem nevěděl… Chci říct, nechápu docela…"
Neznámá si podrážděně odfrkla. "Tak přišel jste nám sem pomoct, nebo ne? Myslím, že je to docela jednoduchá otázka."
"Ne," odpověděl Strange. "Arabelo, na kolenou tě prosím, mluv se mnou. Řekni mi, co se…"
"Tak vidíte," obrátila se neznámá na Arabelu. "Pojďme se teď poohlédnout po nějakém klidném koutku, kde bychom mohly být spolu. Tuším, že u dveří jsem zahlédla jednu prázdnou lavičku."
Ale Arabela se ještě nenechala přesvědčit k odchodu. Dále hleděla na Jonathana stejně zvláštním způsobem, jako by se dívala na jeho podobiznu, nikoli na muže z masa a kostí. "Vím, že v muže nevkládáte příliš velkou důvěru, ale…"
"Já jim nedůvěřuji ani v nejmenším," přerušila ji neznámá. "Vím, jaké to je, promrhat celé roky v marných nadějích, že vám ten či onen pomůže. Naprosto žádná naděje je lepší než ustavičné zklamání!"
Strangeovi došla trpělivost. "Promiňte, že vám skáču do řeči, madam," řekl neznámé, "byť jsem si nemohl nevšimnout, že vy mi do řeči skáčete od té doby, co jsem se k vám připojil! Lituji, ale musím trvat na tom, abyste mi umožnila promluvit si s mou ženou na minutku v soukromí. Kdybyste byla tak hodná a o jeden dva kroky poodstoupila…"
Ovšem ani ona, ani Arabela mu nevěnovaly pozornost. Pohledy upíraly mírně napravo od něj. Gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí mu stál přímo u ramene.

Stephen se protlačil davem tanečníků. Rozhovor s gentlemanem ho krajně znervóznil. O něčem bylo rozhodnuto, čím víc však o tom Stephen přemýšlel, tím víc si uvědomoval, že nemá ani tušení, o čem vlastně. "Pořád ještě není pozdě," mumlal si, když se prodíral tlačenicí. "Pořád ještě není příliš pozdě." V koutku duše jeho studené, bezcitné zakleté já přemítalo, jak to vlastně myslí. Není pozdě na to, aby se zachránil? Aby zachránil lady Poleovou a paní Strangeovou? Mága?
Nikdy nebyly řady tanečníků tak dlouhé, nikdy se tak nepodobaly plotu, který mu stojí v cestě. Připadalo mu, že na protější straně místnosti zahlédl hlavu s lesknoucími se vlasy připomínajícími chmýří bodláčí. "Pane!" křikl. "Počkejte! Musím si s vámi ještě promluvit!"
Světlo se změnilo. Hudba, kroky tanečníků i hluk konverzace rázem ustaly. Stephen se rozhlédl, očekával, že se ocitl v novém městě nebo na jiném kontinentu. Byl ale pořád ve velkém sále Ztracené naděje. Zcela prázdném - tanečníci i hudebníci byli pryč. Zůstali tři lidé: sám Stephen a opodál mág s gentlemanem s vlasy jako chmýří bodláčí.
Mág zavolal jméno své manželky. Rychle zamířil k temným dveřím, jako by jimi chtěl proběhnout a poohlédnout se po ní.
"Počkejte!" vykřikl gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí. Mág se otočil a Stephen si povšiml, že má tvář modrou vzteky, že pohybuje rty, jako by se mu z nich záhy mělo nezadržitelně prodrat nějaké kouzlo.
Gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí zvedl ruce. Velká síň se zaplnila hejnem ptáků. Zmizeli, jen co se objevili.
Ptáci udeřili Stephena svými křídly. Vyrazili mu dech. Když se sdostatek vzpamatoval, aby zvedl hlavu, spatřil, jak gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí pozvedl ruce podruhé.
Velká síň se zaplnila vířícím listím. Bylo suché a hnědé, obracelo se ve větru, který se tu vzal kdovíodkud. Zmizelo, jen co se objevilo.
Mág se rozrušeně rozhlížel kolem sebe. Očividně netušil, co si tváří v tvář takové silné magii počít. "Je ztracen,"

pomyslel si Stephen.
Gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí zvedl ruce potřetí. Ve velké síni se hustě rozpršelo - nepršela voda, leč krev. Déšť zmizel, jen co se objevil.
Kouzlo bylo hotovo. V tom okamžiku mág zmizel a gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí padl na podlahu, jako by omdlel.
"Kde je ten mág, pane?" křikl Stephen, když k němu spěšně poklekl. "Co se stalo?"
"Poslal jsem ho nazpátek do přímořské kolonie Altinum," zachraptěl šeptem. Snažil se usmát, ale vůbec mu to nešlo. "Dokázal jsem to, Stephene! Udělal jsem, co jste mi poradil! Vysálo to ze mě všechnu sílu. Využil jsem starých spojenectví do poslední mrtě. Ale změnil jsem svět! Ach! Zasadil jsem mu takovou ránu! Tma, utrpení a samota! Už nás neohrozí!" Pokusil se triumfálně zasmát, místo toho se ale rozkašlal a začal dávit. Když bylo po všem, vzal Stephena za ruku. "Nedělejte si o mne starosti, Stephene. Jsem jen trochu unavený, nic víc. Vy jste mimořádně jasnozřivý a bystrý. Od této chvíle nejsme již přátelé: jsme bratři! Pomohl jste mi porazit nepřítele a já na oplátku najdu vaše jméno. Udělám z vás krále!" Jeho hlas utichl docela.
"Prozraďte mi, co jste udělal!" zašeptal Stephen.
Ale gentleman zavřel oči.
Stephen zůstal klečet v tanečním sále, s gentlemanovou rukou v dlani. Lojové svíčky zhasly; pohltilo je přítmí.

56
ČERNÁ VĚŽ
Třetího až čtvrtého prosince 1816
D
oktor Greysteel spal a snil. Ve snu na něj nějací lidé volali a cosi po něm žádali. Chtěl jim vyhovět, a tak chodil sem a tam a ty neznámé hledal, nicméně je nenašel a oni ho pořád volali jménem. Konečně otevřel oči.
"Kdo tam?" zeptal se.
"To jsem já, pane. Frank, pane."
"Co se děje?"
"Je tu pan Strange. Chce s vámi mluvit, pane."
"A stalo se něco?"
"Nesvěřil se mi, pane. Ale podle mě se něco stát muselo."
"Kde je, Franku?"
"Nechce jít dál, pane. Nedá se přesvědčit. Čeká venku, pane."
Doktor Greysteel spustil nohy z postele na podlahu a zalapal po dechu. "Je tu zima, Franku!" postěžoval si.
"Ano, pane." Frank pomohl doktoru Greysteelovi do županu a trepek. Společně se pak trmáceli početnými temnými místnostmi po akrech podlahy z černého mramoru. V předsíni hořela lampa. Frank k sobě přitáhl obě křídla velkých železných dveří, vzal lampu a vyšel ven. Doktor Greysteel se vydal za ním.
Do tmy se rozkládalo schodiště. Pouze z vůně moře, pleskání vlnek o kamení a občasného třpytu či mihotání tmy mohl přihlížející vytušit, že schody se svažují ke kanálu. V oknech a na balkónech několika okolních domů hořely lampy. Krom toho tu však vládlo jen ticho a tma.
"Nikdo tu není!" vykřikl doktor Greysteel. "Kde je pan Strange?"
Frank místo odpovědi ukázal doprava. Pod mostem se náhle rozzářila lampa a v jejím světle zahlédl doktor Greysteel čekající gondolu. Gondoliér se chopil tyče a popojel k nim. Jak se k nim blížil, doktor Greysteel si všiml, že veze pasažéra. Přes všechno, co mu Frank doposud řekl, doktoru Greysteelovi chvíli trvalo, než ho poznal. "Strangi!" vykřikl. "Proboha! Co se stalo? Málem jsem vás nepoznal! Můj… dra-drahý p-příteli." Doktor Greysteel se zakoktal, když se snažil najít vhodné slovo. V posledních několika týdnech si zvykl na myšlenku, že zanedlouho jej bude se Strangem pojit mnohem důvěrnější vztah. "Pojďte dovnitř! Franku, rychle! Přineste pro pana Strange sklenku vína!"
"Ne!" křikl Strange chraplavým, nepovědomým hlasem. Naléhavě se obrátil na gondoliéra v jeho mateřštině. Strangeova italština byla mnohem plynnější než italština doktora Greysteela, a tak mágovi nerozuměl, když ovšem gondoliér poodjel s člunem od nich, smysl mu rychle došel.
"Nemohu jít dovnitř!" protestoval Strange. "Nežádejte to po mně!"
"Dobře, ale prozraďte mi, co se stalo."
"Jsem prokletý!"
"Prokletý? Ne! To neříkejte."
"Ale říkám. Mýlil jsem se od začátku do konce! Řekl jsem tomuhle chlápkovi, ať mě zaveze o kus dál. Není pro mě bezpečné setrvávat příliš blízko vašeho domu. Doktore Greysteele! Musíte poslat svou dceru pryč!"
"Floru?! Proč?"
"Někdo jí tu chce ublížit!"
"Proboha!"
Strangeovi se rozšířily zorničky. "Někdo ji tu chce spoutat, připravit jí život plný nekonečného utrpení! Poroba, otrocká služba nadpřirozené bytosti! Starobylé vězení postavené z mrazivých kouzel stejně jako z kamene a hlíny. Zlo, zlo! Ale na druhou stranu to možná není takové zlo - neřídí se snad jen svou přirozeností? Jak si může pomoct?"
Ani doktor Greysteel, ani Frank mu vůbec nerozuměli.
"Jste nemocný, pane," řekl doktor Greysteel. "Máte horečku. Pojďte dovnitř. Frank vám uvaří nějaký nápoj na uklidnění, ať zaplašíte tyhle zlé myšlenky. Pojďte dovnitř, pane Strangi." Poodstoupil od schůdků, aby měl Strange

volnou cestu, ale Strange si toho nevšímal.
"Myslel jsem…" začal Strange a pak se hned zarazil. Odmlčel se na takovou dobu, až se zdálo, že úplně zapomněl, co chtěl říct, pak však začal znovu. "Myslel jsem, že Norrell lhal jen mně. Ale mýlil jsem se. Naprosto. Lhal všem. Lhal nám všem."
Pak promluvil na gondoliéra a gondola zaplula do tmy.
"Počkejte! Počkejte!" vykřikl doktor Greysteel, ale mág už byl pryč. Upíral oči do tmy, doufal, že se Strange ještě objeví, ale nestalo se tak.
"Měl bych se vydat za ním, pane?" zeptal se Frank.
"Nevíme, kam odjel."
"Odvážil bych se tvrdit, že odjel domů, pane. Můžu se za ním vypravit pěšky."
"A co mu řekneš, Franku? Teď si nás ani nevyslechne. Ne, pojďme dovnitř. Musíme popřemýšlet o Floře."
Vevnitř však doktor Greysteel stál zcela bezradně - naprosto nevěděl, co si dál počít. Najednou vypadal na svůj věk. Frank ho vzal jemně za ruku a po tmavém kamenném schodišti ho zavedl dolů do kuchyně. Na to, že sloužila tolika velkým mramorovým pokojům nahoře, byla velice malá. Za denního světla to byla zatuchlá šerá místnost. Vedlo do ní jen jedno okno vysoko ve zdi, těsně nad hladinou vody, chráněné těžkou železnou mříží. Většina místnosti se tedy nacházela pod úrovní kanálu. Přesto jim kuchyně po setkání se Strangem připadala teplá a útulná. Frank zapálil pár dalších svíček a prohrábl uhlíky v ohni, aby se rozhořel. Pak nalil do kotlíku vodu na čaj pro oba.
Doktor Greysteel, usazený na pohodlné kuchyňské židli, zamyšleně hleděl do ohně. "Když mluvil o tom, jak chce někdo Floře ublížit…" promluvil nakonec.
Frank přikývl, jako by věděl, co bude následovat.
"…nemohl jsem si pomoct, napadlo mě, že tím myslí sebe sama, Franku," řekl doktor Greysteel. "Obává se, že jí nějak ublíží, a tak mě přišel varovat."
"To je ono, pane!" souhlasil Frank. "Přišel nás sem varovat. Z čehož plyne, že je v jádru dobrý člověk."
"Je to dobrý člověk," přitakal doktor Greysteel upřímně. "Ale něco se stalo. Je to tou magií, Franku. Musí to tak být. Je to velice zvláštní povolání a já bych byl nejradši, kdyby se věnoval něčemu jinému - kdyby byl voják, duchovní nebo právník! Co řekneme Floře, Franku? Nebude se jí chtít odjet - na to vezmi jed! Nebude ho chtít opustit. Obzvláště když… když je nemocný. Co jí mohu říct? Měl bych jet s ní. Kdo pak ale zůstane v Benátkách a postará se o pana Strange?"
"Vy a já tu zůstaneme a budeme tomu mágovi pomáhat, pane. Ale slečnu Floru pošleme pryč s tetičkou."
"Ano, Franku! To je ono! To uděláme!"
"I když musím říci, pane," dodal Frank, "že slečna Flora sotva potřebuje, aby se o ni někdo staral. Vůbec se nepodobá jiným mladým dámám." Frank žil s Greysteelovými dost dlouho na to, aby pochytil rodinný zvyk považovat slečnu Greysteelovou za člověka výjimečných schopností a inteligence.
Doktor Greysteel a Frank si tedy šli lehnout s pocitem, že prozatím udělali všechno, co bylo v jejich silách.
Jedna věc je ovšem ukout plány uprostřed noci, druhá věc je uskutečnit je za plného denního světla. Jak doktor Greysteel předpovídal, Flora co nejdůrazněji protestovala proti tomu, aby ji poslali pryč z Benátek a od Jonathana Strange. Nechápala. Proč musí odjet?
Protože Jonathan, pravil doktor Greysteel, je nemocný.
To je naopak důvod proč zůstat, namítla. Očividně potřebuje člověka, jenž o něj bude pečovat.
Doktor Greysteel se snažil naznačit, že Strangeova nemoc je nakažlivá, jenže jako starý poctivec neměl s lhaním prakticky žádnou zkušenost a nešlo mu. Flora otci nevěřila.
Teta Greysteelová nerozuměla změně plánu o moc víc než její neteř. Doktor Greysteel neměl proti jejich jednotnému odporu šanci, a tak se své sestře musel svěřit a odvyprávět jí, k čemu té noci došlo. Naneštěstí vůbec nedokázal zprostředkovat atmosféru jejich setkání. Ta zvláštní mrazivost Strangeových slov v jeho podání zcela zmizela. Teta Greysteelová pochopila jen to, že Strange mluvil z cesty. Přirozeně došla k závěru, že byl opilý. To sice nebylo nijak chvályhodné, ovšem na druhou stranu to mezi gentlemany nebylo nijak neobvyklé a rozhodně to nevypadalo jako důvod, proč by všichni měli odjet z města.
"Koneckonců, Lancelote," prohlásila, "ty ses taky několikrát opil vínem, a ještě mnohem hůř. Třeba jak jsme večeřeli s panem Sixsmithem a ty jsi nedal jinak, než že se rozloučíš se všemi slepicemi. Vyšel jsi na dvůr, jednu po druhé jsi je vytáhl z kurníku, jenže ony ti všechny utekly, pobíhaly kolem a polovinu jich sežrala liška. V životě jsem neviděla, že by se na tebe Antoinetta tak zlobila." (Antoinetta byla doktorova nebožka manželka.)
Historka to byla stará a velmi ponižující. Doktor Greysteel své sestře naslouchal čím dál podrážděněji. "Prokristapána, Louiso! Jsem lékař! Opilost ještě poznám!"
A tak si zavolal Franka. Ten si pamatoval Strangeova slova mnohem přesněji. Vylíčil tetě Greysteelové, jak bude Flora zavřená navěky ve vězení, a to úplně stačilo, aby se teta vyděsila. Zakrátko už se nemohla dočkat, až Floru pošle pryč z Benátek.
Přesto si však jednu věc nenechala vymluvit - něco, co doktora Greysteela a Franka nikdy nenapadlo: trvala na tom, aby Floře řekli pravdu.
Floru Greysteelovou velice zabolela slova o tom, jak Jonathan přišel o rozum. Zpočátku si myslela, že se určitě zmýlili, a i když ji přesvědčili, že by to mohla být pravda, pořád si byla jista, že nemusí z Benátek odjet; věděla, že Jonathan by jí nikdy neublížil. Chápala ale, že její otec a teta jsou jiného názoru a že si neoddechnou, dokud neodjede. Velice zdráhavě tedy svolila.
Krátce po odjezdu obou dam seděl doktor Greysteel v jedné z mnoha chladných mramorových místností paláce. Utěšoval se sklenkou brandy a snažil se sebrat odvahu zvednout se a jít se poohlédnout po Strangeovi, když vtom do

pokoje vešel Frank a řekl cosi o černé věži.
"Cože?" opáčil doktor Greysteel. Neměl náladu dumat nad Frankovými výstřednostmi.
"Pojďte k oknu a já vám to ukážu, pane."
Doktor Greysteel vstal a přešel k oknu.
Uprostřed Benátek cosi stálo. Nejlépe by se to dalo popsat jako gigantická černá věž. Jen její základna zabírala několik akrů. Věž se zvedala z města do oblak a na špičku jí vůbec nebylo vidět. Z dálky to vypadalo, že má rovnoměrně černou barvu a hladký povrch. Čas od času se ale zdálo, že je bezmála průhledná, jako by byla z černého kouře. Člověk letmo zahlédl budovy za ní - nebo možná v ní.
Nic záhadnějšího doktor Greysteel v životě neviděl. "Odkud se to mohlo vzít, Franku? A co se stalo s domy, které tam stály předtím?"
Ještě než mohly být tyto či jakékoli jiné otázky zodpovězeny, kdosi hlasitě a jaksi úředně zaklepal na dveře. Frank šel otevřít. Vrátil se za okamžik se zástupem lidí, které doktor Greysteel předtím nikdy neviděl. Dva byli kněží a dále se tam našli tři čtyři mladíci vojenského vzezření, kteří byli oděni v uniformách jasných barev vyzdobených neuvěřitelným množstvím zlatých prýmků a stužek. Nejpohlednější mladík vykročil vpřed. Uniformu měl ze všech nejnádhernější a krom ní se pyšnil dlouhým zažloutlým knírem. Představil se jako plukovník Wenzel von Ottenfeld, tajemník rakouského guvernéra města. Představil i své společníky; důstojníci byli tak jako on Rakušané, ale kněží byli Benátčané. Už to doktora Greysteela poněkud překvapilo; Benátčané Rakušany nenáviděli a takřka nikdy jste neviděli příslušníky těchto dvou národů pohromadě.
"Vy jste Pan Doktor?" zeptal se plukovník von Ottenfeld. "Přítel Hexenmeistera Velkého Vellintona?"
Doktor Greysteel přitakal.
"Á! Pane Doktore! Dnes jsme žebráci u vašich nohou!" Von Ottenfeld nasadil truchlivý výraz, jehož účinek ještě podtrhl dlouhý zplihlý knír.
Doktora Greysteela to prohlášení ohromilo.
"My přišli dnes. My žádáme o…" Von Ottenfeld se zamračil a luskl prsty. "Vermittlung. Wir bitten um Ihre Vermittlung. Wie kann man das sagen?" Následovala kratší debata o tom, jak by se toto slovo dalo přeložit. Jeden italský kněz navrhl slovo "přímluva".
"Ano, ano," přikývl von Ottenfeld dychtivě. "Žádáme vás o přímluvu u Hexenmeistera Velkého Vellintona. Pane Doktore, my si Hexenmeistera Velkého Vellintona velmi vážíme. Teď ale Hexenmeister Velkého Vellintona něco udělal. Katastrofa! Benátčané bojí. Mnozí odejít z domovů musí pryč!"
"Chápu," přikývl doktor Greysteel vědoucně. Chvíli přemýšlel a pak se mu konečně rozsvítilo. "Ach! Vy myslíte, že pan Strange má něco do činění s touhle Černou věží."
"Ne!" prohlásil von Ottenfeld. "To není Věž. To noc! Katastrofa!"
"Prosím?" řekl doktor Greysteel a zadíval se na Franka, jestli by mu nepomohl. Frank pokrčil rameny.
Jeden kněz, jehož angličtina byla přece jen plynnější, vysvětlil, že když ráno vyšlo slunce, vyšlo v každé městské čtvrti až na jednu - na farnost Santa Maria Zobenigo, kde bydlí Strange. Tam dále vládla Noc.
"Proč to Hexenmeister Velkého Vellintona dělá?" zeptal se von Ottenfeld. "My nevíme. My snažně prosíme vás, Doktore. Požádejte ho, prosím, ať slunce vrátí se do Santa Maria Zobenigo, ano? Požádejte ho, zdvořile, ať už v Benátkách nekouzlí, ano?"
"Přirozeně za ním zajdu," pospíšil si doktor Greysteel. "Situace je to skutečně hrozivá. A ačkoli si jsem jist, že pan Strange tohle nezpůsobil záměrně - že se ukáže, že to všechno bylo jen nedopatření -, rád vám pomohu, jak jen budu moci."
"A!" ozval se ten kněz s dobrou angličtinou nervózně a zvedl ruku, jako by se bál, že doktor Greysteel okamžitě vyběhne do Santa Maria Zobenigo. "Ale vezmete si s sebou sluhu, prosím? Nepůjdete sám?"

Hustě sněžilo. Všechny smutné barvy Benátek se omezily na odstíny šedé a černé. Náměstí svatého Marka vypadalo jako šedý lept sebe sama na bílém papíru. Bylo zcela liduprázdné. Doktor Greysteel s Frankem klopýtali společně sněhem. Doktor Greysteel nesl lucernu a Frank držel doktorovi nad hlavou černý deštník.
Za náměstím se tyčil Černý sloup noci; prošli pod obloukem Atria a mezi ztichlými domy. Temnota začínala v půli jednoho můstku, člověku naskakovala husí kůže, když sledoval, jak do sebe tma zničehonic dokáže nasát šikmo padající sněhové vločky, jako by byla živý tvor, který po nich chňapá hladovými rty.
Naposledy se rozhlédli po mlčícím bílém městě a vstoupili do Temnoty.
Uličky byly opuštěné. Místní farníci uprchlí k příbuzným a přátelům do ostatních čtvrtí. Ovšem benátské kočky - stejně paličatá zvířata jako kočky v kterémkoli jiném městě - naopak proudily do Santa Maria Zobenigo, aby tu tančily, lovily a hrály si za Nekonečné noci, která jim připadala jako svátek. V Temnotě kočky procházely těsně kolem doktora Greysteela a Franka a doktor Greysteel několikrát zahlédl, jak ho ze vchodu sleduje pár planoucích očí.
Když došli k domu, kde byl Strange ubytovaný, všude panovalo ticho. Ťukali a volali, ale nikdo nepřišel. Když zjistili, že dveře nejsou zamčené, žďuchnutím je otevřeli. V domě byla tma. Našli schody a vyšli až nahoru do podkroví, kde Strange kouzlil.
Po všem, co se stalo, čekali něco opravdu výjimečného, jako že třeba najdou Strange zabraného do rozhovoru s démonem či pronásledovaného příšernými přízraky. Trochu je znejistilo, jak obyčejný pohled se jim naskytl. Pokoj vypadal úplně stejně jako při mnoha jiných příležitostech. Na jeho osvětlení se svíčkami nešetřilo a z železných kamen tu na uvítanou sálalo příjemné teplo. Strange seděl u stolu, skláněl se nad stříbrnou miskou a tvář měl ozářenou čirým bílým světlem. Ani se nepodíval, kdo to přišel. V rohu tiše tikaly hodiny. Jako obvykle byl veškerý volný povrch pohřben pod nánosem knih, papírů a psacích potřeb. Strange přejel bříškem prstu nad hladinou vody a dvakrát se jí

velice jemně dotkl. Pak se obrátil a cosi si zapsal do knihy.
"Strangi," oslovil ho doktor Greysteel.
Strange k němu vzhlédl. Nevypadal tak posedlý jako předchozí noci, ale v očích měl pořád tentýž uštvaný výraz. Dlouze si doktora měřil, aniž by bylo patrné, že ho poznává. "Greysteele," zamumlal nakonec. "Copak tu děláte?"
"Přišel jsem se podívat, jak se vám daří. Mám o vás starost."
Strange na to neodpověděl. Obrátil se zpátky ke stříbrné misce a udělal nad ní pár posunků. Výsledek ho však naprosto neuspokojil. Vzal si sklenici a nalil do ní trochu vody. Pak vytáhl malou lahvičku a opatrně z ní do sklenice sklepal dvě kapky.
Doktor Greysteel ho sledoval. Lahvička neměla žádnou vinětu; tekutina v ní měla jantarově žlutou barvu, mohlo to být cokoli.
Strange si povšiml, že ho doktor Greysteel sleduje. "Nejspíš mi teď řeknete, že bych to neměl brát. Nu, tak to si můžete ušetřit námahu!" Vypil sklenici na jeden doušek. "Však až poznáte, co mě k tomu vede, už to říkat nebudete!"
"Ne, ne," konejšil ho doktor Greysteel tónem, který používal na nejhůře zvladatelné pacienty. "Ujišťuji vás, že nic takového jsem říci nechtěl. Jen bych si přál vědět, jestli nemáte bolesti. Nejste nemocný? Včera v noci mi připadalo, že ano. Možná bych vám mohl poradit…" Zarazil se. Něco cítil. Bylo to docela silné - pach čehosi suchého a zatuchlého, snoubící se se zvířecím smradem. Kupodivu ho poznával. Najednou cítil podkroví té stařeny: té šílené báby se všemi těmi kočkami.
"Moje žena je naživu," prohlásil Strange. Hlas měl chraplavý a zastřený. "Cha! Vidíte! To jste nevěděl!"
Doktor Greysteel ztuhl. Jestli ho Strange mohl ještě více vystrašit, pak nejspíš těmito slovy.
"Tvrdili mi, že je mrtvá!" pokračoval Strange. "Tvrdili mi, že ji pohřbili! Nechápu, jak jsem jim mohl tak snadno naletět! Byla očarovaná! Ukradli mi ji! A proto potřebuji tohle!" Zamával doktorovi před nosem lahvičkou s jantarovou tekutinou.
Doktor Greysteel a Frank ustoupili o jeden dva kroky dozadu. Frank zamumlal doktorovi do ucha: "To je v pořádku, pane. To je v pořádku. Nedovolím, aby vám ublížil. Vím, jak na něj. Nebojte se."
"Nemohu se do toho domu vrátit," řekl Strange. "Vyhnal mě a už mě nepustí zpátky. Stromy mi nedovolí projít. Zkusil jsem kouzla odčarování, ale nefungují. Nefungují…"
"To kouzlíte od minulé noci?" zeptal se doktor Greysteel.
"Cože? Ano!"
"Tak to moc nerad slyším. Měl byste si odpočinout. Nejspíš si toho z minulé noci příliš nepamatujete…"
"Cha!" zvolal Strange trpce a ironicky. "Nikdy nezapomenu ani ten nejmenší detail!"
"Vážně? Vážně?" zareagoval doktor Greysteel stejným konejšivým tónem. "Tedy, nemohu před vámi tajit, že mě tehdy vaše vzezření vyděsilo. Nebyl jste ve své kůži. Jistě za to může přepracování. Možná kdybych…"
"Promiňte, doktore Greysteele, ale jak jsem vám právě vysvětlil, moje žena je zakletá, vězní ji v podzemí. Sice bych v tomto rozhovoru rád pokračoval, ale musím se věnovat mnohem naléhavějším záležitostem!"
"Dobře. Uklidněte se. Naše přítomnost vás obtěžuje. Teď odejdeme a zítra se zase vrátíme. Ale ještě před odchodem vám musím sdělit toto: guvernér ke mně ráno poslal delegaci. Uctivě vás žádá, abyste se prozatím zdržel provozování magie…"
"Zdržet se provozování magie!" Strange se zasmál - a byl to studený, tvrdý, neveselý zvuk. "Žádáte mne, abych teď přestal? Naprosto nemožné! K čemu ze mne Bůh udělal mága, když ne k tomuhle?" Vrátil se ke stříbrné misce a začal ve vzduchu těsně nad vodní hladinou črtat znamení.
"Pak přinejmenším zbavte farnost téhle Nepřirozené noci. Uděláte aspoň tohle, pro mě? Z přátelství? Kvůli Floře?"
Strange se zarazil uprostřed gesta. "O čem to mluvíte? Jaká Nepřirozená noc? Co je na ní nepřirozeného?"
"Proboha, Strangi! Vždyť je skoro poledne!"
Strange chvíli nic neříkal. Zadíval se na černé okno, do tmy v místnosti a nakonec na doktora Greysteela. "To jsem vůbec netušil," zašeptal zděšeně. "Věřte mi! Tohle není moje dílo!"
"A čí tedy?"
Strange neodpověděl; bezduše se rozhlížel po místnosti.
Doktor Greysteel se obával, že další otázky na Temnotu by Strange jen rozčílily, a tak se jednoduše otázal: "Dokážete zase nastolit denní světlo?"
"Já… já nevím."
Doktor Greysteel řekl Strangeovi, že se příštího dne vrátí, a ještě jednou využil příležitosti k tomu, aby mu doporučil spánek jakožto výtečný lék.
Strange neposlouchal, ale když už byli doktor Greysteel a Frank na odchodu, vzal doktora za ruku a zašeptal: "Mohu se vás na něco zeptat?". Doktor Greysteel přikývl.
"Nebojíte se, že zhasne?"
"Co zhasne?" nechápal doktor Greysteel.
"Svíčka." Strange ukázal doktoru Greysteelovi na čelo. "Svíčka, co vám hoří v hlavě."
Venku působila Temnota ještě pochmurnějším dojmem než kdy jindy. Doktor Greysteel a Frank tiše procházeli nočními uličkami. Když se na západním konci náměstí svatého Marka dostali na denní světlo, oba si zhluboka oddechli.
Doktor Greysteel prohlásil: "O tom, že Strange přišel o rozum, guvernérovi rozhodně říkat nebudu. Bůh ví, co by pak Rakušané udělali. Mohli by na něj poslat vojáky a zatknout ho, anebo ještě něco horšího! Jednoduše řeknu, že zatím není s to zahnat Noc, ale městu nechce nijak uškodit - tím jsem si zcela jist -, a že ho určitě přesvědčím, aby dal věci rychle do pořádku."
Když příštího dne vyšlo slunce, Temnota dál halila farnost Santa Maria Zobenigo. V půl deváté šel Frank nakoupit

mléko a ryby. Hezká vesničanka s tmavýma očima, která prodávala mléko na člunu v kanálu San Lorenzo, měla Franka ráda, vždycky s ním ztratila pár slov a při tom se na něj usmívala. Toho rána mu podala džbán mléka a zeptala se: "Hai sentito che lo stregone inglese ? pazzo?" (Slyšel jste, že ten anglický mág zešílel?)
Na rybím trhu u Velkého kanálu prodal rybář Frankovi tři parmice, pak si od něj ale málem zapomněl vzít peníze, neboť se se svým sousedem vášnivě přel, zdali se anglický mág zbláznil, protože je mág, nebo protože je Angličan. Na zpáteční cestě potkal dvě jeptišky s bledými obličeji, které drhly mramorové schody kostela. Popřály Frankovi dobré ráno a řekly mu, že se hodlají pomodlit za toho ubohého šíleného anglického mága. A těsně před prahem domu zpod sedátka gondoly vylezla bílá kočka, vyskočila na nábřeží a podívala se na něj. Čekal, že i ona řekne něco o Jonathanu Strangeovi, ale nestalo se.
"Jak k tomu proboha došlo?" zeptal se doktor Greysteel a posadil se na posteli. "Myslíte, že si pan Strange vyšel ven a s někým mluvil?"
Frank to nevěděl. Znovu vyšel ven a poptal se. Strange se podle všeho ještě ani nehnul z podkroví domu v Santa Maria Zobenigo; ale lord Byron (jediný člověk ve městě, který bral Věčnou noc v Benátkách jako zábavu) ho navštívil předchozího dne v pět hodin odpoledne a zjistil, že pořád ještě kouzlí a blouzní o svíčkách, ananasech, plesech, které trvají celá staletí, a temných lesích zaplňujících benátské ulice. Byron to doma řekl své milence, domácímu i komorníkovi; a protože ve všech třech případech šlo o společenské lidi, kteří rádi trávili večery se spoustou přátel, ráno už to vědělo pozoruhodné množství obyvatelstva.
"Lord Byron! Ale jistě!" vykřikl doktor Greysteel. "Na něj jsem úplně zapomněl! Musím za ním zajít a upozornit ho, aby byl diskrétní."
"Podle mě je na to už trochu pozdě, pane," mínil Frank.
Doktor Greysteel musel uznat, že v tom má jeho komorník pravdu. Přesto měl pocit, že by se s někým měl poradit. A kdo se k tomu hodí lépe než další Strangeův přítel? A tak se ještě večer pečlivě oblékl a na gondole zajel k domu hraběnky Albrizziové. Hraběnka byla chytrá Řekyně zralého věku, která napsala a vydala několik knih o sochařství; ovšem největší radost jí dělalo pořádat conversazioni, na nichž se scházeli nejrůznější vysoce postavení a učení lidé. Strange se zúčastnil jednoho dvou takových večírků, ale doktor Greysteel se tam až do dnešního večera neobtěžoval zajít. Sloužící ho uvedl do velkého sálu na pianu nobile. Bohatě zdobený sál se mohl pochlubit mramorovou podlahou, nádhernými sochami a štukovanými stropy. Na jeho konci se dámy seskupily v půlkruhu kolem hraběnky. Muži stáli na protějším konci místnosti. Od chvíle, kdy doktor Greysteel vstoupil dovnitř, cítil na sobě oči ostatních hostů. Nejeden přítomný ukazoval doktora svému sousedovi. Sotva se dalo pochybovat o tom, že mluví o Strangeovi a Temnotě.
U okna stál menší pohledný muž. Měl tmavé kudrnaté vlasy a plné měkké rudé rty. Taková ústa by u ženy budila pozornost, ale u muže byla prostě něco mimořádného. Svou malou postavou, pečlivě zvolenými šaty a tmavými vlasy a očima připomínal trochu Christophera Drawlighta - to by však musel být Drawlight po čertech chytrý. Doktor Greysteel k němu beze všeho přistoupil a otázal se: "Vy jste lord Byron?"
Muž se otočil k člověku, který ho oslovil. Příliš ho nepotěšilo, že se na něj obrátil nudný podsaditý Angličan středního věku. Nemohl však zapírat, kdo je. "Ano?"
"Jmenuji se Greysteel. Jsem přítel pana Strange."
"Á!" rozpomnělo se jeho lordstvo. "Ten lékař s krásnou dcerou!"
Doktora Greysteela na oplátku nepotěšilo, že takhle o jeho dceři mluví jeden z nejproslulejších zpustlíků v Evropě, sotva však mohl popírat, že Flora je krásná. Prozatím to tedy nechal stranou a řekl: "Navštívil jsem Strange. Veškeré moje nejhorší obavy se potvrdily. Úplně přišel o rozum."
"Svatá pravda!" souhlasil Byron. "Byl jsem u něj před pár hodinami a on pořád jen mlel o své mrtvé manželce a jak není ve skutečnosti mrtvá, ale jen zakletá. A teď se zahalil Temnotou a věnuje se černé magii! Na tom všem je něco docela obdivuhodného, nemyslíte?"
"Obdivuhodného?" opáčil doktor ostře. "To spíš politováníhodného! Myslíte ale, že Temnota je jeho dílem? Přede mnou to důrazně popřel."
"Ale jistěže je jeho dílem!" prohlásil Byron. "Černý svět, který by odpovídal jeho Černé náladě! Kdo by čas od času nezakryl slunce? Ten rozdíl spočívá v tom, že když je člověk mág, pak to skutečně dokáže."
Doktor Greysteel se nad tím zamyslel. "Možná máte pravdu," uznal. "Třeba tu Temnotu vytvořil a pak na ni zapomněl. Podle mě si občas nepamatuje, co řekl nebo udělal. Zjistil jsem, že má jen velmi mlhavé povědomí o věcech, které jsem s ním probíral."
"Aha. Dobře. Pochopitelně," řeklo jeho lordstvo, jako by na tom nebylo nic moc překvapivého a jako by i on při nejbližší příležitosti milerád zapomněl na to, o čem s ním doktor mluvil. "Víte, že napsal svému švagrovi?"
"Ne, to jsem netušil."
"Požádal toho člověka, ať přijede do Benátek za svou mrtvou sestrou."
"Myslíte, že přijede?" zeptal se doktor Greysteel.
"Co já vím!" Z tónu lorda Byrona se dalo vyčíst, že je od doktora Greysteela poněkud troufalé předpokládat, že se Největší básník své doby bude zaobírat takovými záležitostmi. Po chvíli ticha Byron už normálním tónem dodal: "Abych pravdu řekl, soudím, že nepřijede. Strange mi ten dopis ukázal. Byl plný nesouvislých myšlenek a vývodů, ve kterých by se vyznal snad jen šílenec - nebo mág!"
"Je to velmi kruté," řekl doktor Greysteel. "Opravdu velice kruté! Ještě předevčírem jsme s ním byli na procházce. Měl tak veselou náladu! Nechápu, jak mohl během jedné noci naprosto zešílet. Napadá mě, jestli to třeba nemá nějakou tělesnou příčinu. Že by to zapříčinila nějaká infekce?"
"Nesmysl!" prohlásil Byron. "Příčiny jeho šílenství jsou čistě metafyzické. Spočívají v ohromné propasti mezi tím, co člověk je, a tím, čím by se chtěl stát, mezi duší a tělem. Promiňte, doktore Greysteele, ale s tímhle mám svou zkušenost.

O tom mohu mluvit přímo jako znalec."
"Ale…" Doktor Greysteel se zamračil a zamyslel. "Ale vypadalo to, že období silné nespokojenosti má za sebou. Práce mu šla od ruky."
"Já vám k tomu mohu říci jen toto. Ještě než se ho zmocnila ta zvláštní posedlost mrtvou manželkou, věnoval se naplno někomu úplně jinému: Johnu Uskglassovi. Toho jste si musel všimnout. Já toho o anglických mázích příliš nevím. Vždycky mi připadali jako nudní, nezajímaví staříci, jeden jako druhý - až na Johna Uskglasse. On je něco úplně jiného! Mág, který zkrotil Jinozemce! Jediný mág, který porazil smrt! Mág, s nímž i sám Lucifer musel jednat jako rovný s rovným! Kdykoli se tedy Strange porovnával s touto božskou bytostí, což čas od času jistě dělal, viděl se takový, jaký skutečně je: upachtěný, přízemní průměr! Veškeré jeho úspěchy, které se na tom bezútěšném ostrůvku dočkaly takové chvály, se před ním rozpadají na prach! To ve vás vyvolá pořádné zoufalství. Tak vždycky končívá snaha smrtelníka jít za svůj hrob."
Lord Byron se na chvíli odmlčel, patrně si tu poslední poznámku chtěl vrýt do paměti, kdyby se mu hodila do nějaké básně. "Sám jsem propadl stejné trudnomyslnosti, když jsem v září pobýval ve švýcarských horách. Jak jsem po nich chodil, co pět minut jsem slyšel nějakou lavinu - jako by mě Bůh chtěl zničit! Překypoval jsem lítostí a nesmrtelnými touhami. Několikrát jsem málem podlehl nutkání vystřelit si mozek z hlavy - a byl bych to i udělal, kdybych si nevzpomněl, jakou by z toho měla moje tchyně radost."
Co se doktora Greysteela týkalo, lord Byron se klidně mohl zastřelit. Ale Strange byl něco úplně jiného. "Myslíte, že by dokázal spáchat sebevraždu?" zeptal se nervózně.
"Ovšemže ano!"
"Ale co se s tím dá dělat?"
"Dělat?" opakoval lord Byron poněkud zmateně. "Proč byste s tím chtěl něco dělat?" A protože měl dojem, že už dost dlouho mluvili o někom jiném, stočil lord rozhovor na sebe. "Vzato kolem a kolem jsem rád, že jsem se s vámi seznámil, doktore Greysteele. Vzal jsem si s sebou z Anglie lékaře, ale v Janově jsem ho musel propustit. Mám strach, že se mi viklají zuby. Podívejte!" Byron naplno otevřel ústa a ukázal doktoru Greysteelovi chrup.
Doktor Greysteel za jeden velký bílý zub jemně zatáhl. "Mně připadají zdravé a pevné," prohlásil.
"Vida! Vážně si to myslíte? Obávám se ale, že to již nebude trvat dlouho. Stárnu. Scházím. Cítím to." Byron vzdychl. Pak ho napadlo něco veselejšího a dodal: "Víte, tuhle krizi nemohl Strange načasovat příhodněji. Shodou okolností píšu báseň o mágovi, jenž zápasí s mocnými duchy, kteří mají v rukou jeho osud. Jako vzor pro mého mága není Strange přirozeně ani zdaleka dokonalý - není ze správného hrdinského těsta; proto do toho mága budu muset promítnout něco ze sebe."
Kolem nich prošla krásná mladá Italka. Byron naklonil hlavu ve velice zvláštním úhlu, přivřel oči a zatvářil se, jako by byl v posledním tažení kvůli chronicky špatnému trávení. Doktor Greysteel dospěl k jedinému možnému závěru, a sice že jeho lordstvo ukazuje té slečně byronský profil a byronský výraz.

57
ČERNÉ DOPISY
Prosinec 1816
Santa Maria Zobenigo, Benátky
3. prosince 1816
Jonathan Strange reverendu Henrymu Woodhopovi

Drahý Henry,
připravte se na báječnou zprávu. Viděl jsem Arabelu. Viděl jsem ji a mluvil jsem s ní. Není to báječné? Není to nejlepší zpráva na světě? Nebudete mi věřit. Nepochopíte to. Ujišťuji Vás, že se mi to nezdálo. Nebyl jsem opilý, šílený ani pod vlivem opia. Považte: stačí, abyste připustil, že jsme o loňských Vánocích v Clunu byli napůl očarováni, a všechno je najednou uvěřitelné, všechno je najednou možné. Je to ironické, není-liž pravda, že právě já jsem nepoznal kouzlo, když se ovinulo kolem mne? Na svou obranu mohu uvést, že bylo dost nečekané povahy a přišlo z naprosto nepředvídatelné strany. Je pro mě ostuda, že jiní lidé to pochopili rychleji než já. John Hyde věděl, že něco není v pořádku, a snažil se mě varovat, já ho ale neposlouchal. I Vy, Henry, jste mi dost otevřeně řekl, že jsem tak zabraný do knih, že zanedbávám své povinnosti i manželku. Vaše rada se mi příčila a několikrát jsem Vám hrubě odsekl. Dnes toho lituji a pokorně Vás žádám, abyste mi prominul. Vyčítejte mi, co je Vám libo, stejně mě nebudete obviňovat ani z poloviny tak, jak se obviňuji já. Ale abych přešel k věci. Potřebuji, abyste přijel sem do Benátek. Arabela se nachází na místě, které odsud není příliš daleko, ale nemůže se odtamtud dostat a já nemohu za ní - přinejmenším [několik řádků vymazáno]. Moji přátelé tady v Benátkách jsou dobré duše, ale ustavičně mě zahrnují otázkami. Nemám tady sluhu a cosi mi tu brání pohybovat se po ulicích nepozorovaně. O tom už se nebudu rozepisovat. Můj drahý, milý Henry, nedělejte mi to prosím obtížnější. Přijeďte hned do Benátek. Odměnou Vám bude živá a zdravá Arabela, která bude zase žít s námi. Proč jinak by ze mě Bůh udělal Největšího mága věku, když ne kvůli tomuto?
Váš bratr,
S.

Santa Maria Zobenigo, Benátky
6. prosince 1816
Jonathan Strange reverendu Henrymu Woodhopovi

Drahý Henry,
od té doby, co jsem Vám naposledy napsal, mě trochu trápilo svědomí. Víte, že jsem Vám nikdy nelhal, přiznávám ale, že jsem Vám neprozradil dost na to, abyste si mohl utvořit přesný názor na to, jak to v současné době vypadá s Arabelou. Není mrtvá, ale… [12 vyškrtaných a nerozluštitelných řádků]…pod zemí, v nitru kopce, kterému říkají brugh. Živá, a přece ne živá - ovšem ani ne mrtvá - zakletá. Už od nepaměti mají ve zvyku unášet křesťany a křesťanky a využívat je jako služebnictvo, anebo je jako v tomto případě nutit k účasti na svých monotónních radovánkách: tanci, hodování, dlouhých a prázdných oslavách prachu a nicoty. Ze všech výčitek, jimiž se zahrnuji, je zdaleka nejtrpčí ta, že jsem ji zradil - ji, kterou jsem měl chránit jako oko v hlavě.

Santa Maria Zobenigo, Benátky
15. prosince 1816
Jonathan Strange reverendu Henrymu Woodhopovi

Drahý Henry,
nerad Vám to říkám, nyní však mám pádnější důvody ke znepokojení, o němž jsem Vám psal v minulém dopise. Udělal jsem všechno, co mě jen napadlo, abych prolomil mříže jejího černého vězení, ale bezúspěšně. Neznám žádné kouzlo, které by tak prastarou magii byť jen trochu nalomilo. Pokud vím, takové v celém anglickém kánonu prostě neexistuje. Příběhy, v nichž mágové osvobodili někoho z Férie, by se daly na prstech spočítat. Já si teď nevybavuji ani jeden. Martin Pale někde ve svých knížkách líčí, jak se elfům může omrzet lidská společnost a jak své hosty mohou bez varování vykázat z brughu; chudáci zajatci se ocitnou zase doma, ale stovky let po tom, co odtamtud odešli. Snad právě k tomuto dojde. Arabela se vrátí do Anglie dávno po Vaší a mé smrti. Při tom pomyšlení mi tuhne krev v žilách. Nemohu před Vámi zastírat svou černou náladu. Rozházel jsem si to s časem. Ručičky všech hodinek teď stojí na půlnoci. Měl jsem hodiny i kapesní hodinky, ale oboje jsem zničil. Nesnesl jsem, jak se mi vysmívaly. Nespím. Vůbec nemůžu jíst. Piji víno - a ještě něco jiného. Čas od času mívám malé záchvaty. Třesu se a směji se a pláči - nedokážu ani pořádně říct, jak dlouho; možná hodinu, možná den. Ale dosti již toho. Šílenství je klíčem. Mám za to, že jsem první anglický mág, který to pochopil. Norrell má pravdu - tvrdil, že nepotřebujeme pomoc elfů. Říkal, že šílenci a elfové toho mají hodně společného, ale tenkrát jsem stejně jako on nechápal, co z toho vyplývá. Henry, nedokážete si představit, jak zoufale Vás tu potřebuji. Proč jste ještě nepřijel? Jste nemocný? Neodpověděl jste na mé dopisy, ale to může znamenat, že jste již na cestě do Benátek a tento dopis Vás možná nezastihne.

"Tma, utrpení a samota!" pokřikoval gentleman škodolibě. "To jsem mu připravil a to musí následujících sto let strpět! Ach! Jak je sklíčený! Vyhrál jsem! Vyhrál jsem!" Zatleskal a oči se mu přitom rozzářily.
Ve Strangeově podkroví ve farnosti Santa Maria Zobenigo hořely tři svíčky: jedna na stole, jedna na malé malované skříni a poslední na nástěnném svícnu u dveří. Pozorovatel by je dost dobře mohl pokládat za jediná světla na světě. Ze Strangeova okna nebylo vidět nic než noc a ticho. Neoholený Strange s krhavýma očima a rozcuchanými vlasy kouzlil.
Stephen na něj hleděl s lítostí a zděšením zároveň.
"A přece není tak osamělý, jak bych si přál," poznamenal gentleman rozladěně. "Někdo je tu s ním."
A bylo tomu skutečně tak. O malou malovanou skříň se tu opíral drobný tmavovlasý muž v drahých šatech a velmi zaujatě a zálibně Strange sledoval. Čas od času otevřel notýsek a cosi si do něj poznamenal.
"To je lord Byron," ozval se Stephen.
"A kdo to je?"
"Jeden velice zkažený chlap, pane. Básník. Rozhádal se se svou manželkou a svedl svou sestru."
"Vážně? Možná ho zabiju."
"To nedělejte, pane! Pravda, jeho hříchy jsou nemalé a byl víceméně vyhnán z Anglie, ale i tak…"
"Ale mě nezajímají zločiny, které spáchal na jiných lidech! Mě zajímají zločiny, jichž se dopustil na mně! Neměl by být tady. Ach, Stephene, Stephene! Netvařte se tak přepadle. Proč by vám mělo sejít na tom, co se stane s jedním zpustlým Angličanem? Řeknu vám, co udělám: z velké náklonnosti k vám ho nezabiju na místě. Umožním mu dalších, och!, dalších pět let života! Po jejich uplynutí ale musí zemřít!"
"Děkuji vám, pane," řekl Stephen vděčně. "Jste nesmírně velkorysý."
Strange zničehonic zvedl hlavu a zvolal: "Vím, že jste tady! Jestli chcete, můžete se přede mnou schovávat, aleje příliš pozdě! Vím, že jste tady!"
"Ke komu mluvíte?" zeptal se ho Byron.
Strange se zamračil. "Sledují mě. Špehují!"
"Skutečně? A víte kdo?"
"Elf a komorník!"
"Tak komorník?" zasmálo se jeho lordstvo. "Nu, člověk si může o skřítcích a rarašíchříkat, co chce, ale komorníci jsou z nich nejhorší!"
"Cože?" řekl Strange.
Gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí se úzkostlivě rozhlížel po pokoji. "Stephene! Nevidíte někde moji krabičku?"
"Krabičku, pane?"
"Ano, ano! Víte, co myslím! Tu malou krabičku s prstem drahé lady Poleové!"
"Nikde ji nevidím, pane. Ale na té krabičce přece už nesejde, ne? Když jste toho mága porazil?"

"Á, tady je!" vykřikl gentleman. "Vidíte? Položil jste ruku na stůl a shodou okolností mi na ni zakryl výhled."
Stephen ruku zvedl. Po chvíli řekl: "Vy jste ji nesebral, pane."
Na tuhle poznámku gentleman neodpověděl. Místo toho začal mága okamžitě tupit a vynášet své vlastní vítězství. "Už není jeho!" pomyslel si Stephen vzrušeně. "Nemůže si ji vzít! Patří teď mágovi! Možná by ten mág s její pomocí mohl nějak osvobodit lady Poleovou!" Stephen dával pozor a čekal, co mág udělá. Po půl hodině však musel uznat, že jeho chování mnoho neslibuje. Strange popocházel po místnosti, mumlal zaklínadla a vypadal úplně vyšinutě; lord Byron se ho vyptával na to, co dělá, a Strange odpovídal pomateně a nesrozumitelně (což ovšem lordu Byronovi docela vyhovovalo). A na tu krabičku se Strange jedinkrát nepodíval. Stephenovi připadalo, že na ni docela zapomněl.

58
HENRY WOODHOPE PŘIJDE NA NÁVŠTĚVU
Prosinec 1816

"U
dělal jste moc dobře, že jste za mnou zašel, pane Woodhope. Benátskou korespondenci pana Strange jsem pečlivě prostudoval a krom neurčité hrůzy, o níž právem mluvíte, v těch dopisech zůstává laikům mnohé skryto. Snad to nevyzní samolibě, ale v současné době jsem v Anglii jediný, kdo je jim s to porozumět."
Sešli se za soumraku, tři dny před Vánoci. V knihovně domu na Hanover Square ještě sluhové nezapálili svíčky a lampy. Byla to zvláštní hodina, kdy je obloha jasná a plná barev, ale všechny ulice jsou potemnělé a plné stínů. Na stole stála váza s květinami, ovšem ve slábnoucím světle vypadala jako černá váza s černými květinami.
Pan Norrell seděl u okna se Strangeovými dopisy v rukou. Lascelles seděl u ohně a měřil si Henryho Woodhopa studeným pohledem.
"Přiznávám, že od té doby, co jsem obdržel ty dopisy, jsem pořád rozrušený," řekl Henry Woodhope panu Norrellovi. "Nevěděl jsem, na koho se obrátit o pomoc. Abych pravdu řekl, o magii se vůbec nezajímám. Módní spory na toto téma jsem nesledoval. Ale každý říká, že jste největší mág Anglie - a že jste kdysi pana Strange vyučoval. Budu vám velice vděčen, pane, za jakoukoli radu."
Pan Norrell přikývl. "Nesmíte to panu Strangeovi vyčítat," prohlásil. "Povolání mága je nebezpečné. Žádné jiné nevystavuje člověka takovému nebezpečí domýšlivosti. Politika a právo jsou v porovnání s ním neškodné. Měl byste vědět, pane Woodhope, že jsem velmi usiloval o to, abych si ho udržel u sebe a mohl ho usměrňovat. Ale právě jeho geniální nadání - pro něž ho všichni obdivujeme - svedlo jeho rozum na scestí. Z těchto dopisů plyne, že zbloudil mnohem dále, než bych kdy předpokládal."
"Zbloudil? Vy tedy nevěříte tomu zvláštnímu příběhu, že je moje sestra stále naživu?"
"Nevěřím z toho ani slovu, pane, ani slovu. Všechno to pramení z jeho nešťastné obrazotvornosti."
"Aha!" Henry Woodhope chvíli tiše seděl, jako kdyby vážil, nakolik je zklamaný a nakolik se mu ulevilo. "A co ta Strangeova zvláštní stížnost, že se zastavil sám čas?" zeptal se. "Chápete to aspoň trochu, pane?"
"Od našich dopisovatelů v Itálii jsme vyrozuměli, že pana Strange již několik týdnů obklopuje Věčná temnota," odpověděl Lascelles. "Nevíme, zdali to udělal záměrně, nebo jestli to zavinilo nepodařené kouzlo. Je rovněž možné, že urazil nějakou Velkou mocnost a že tohle je výsledek. Jisté ovšem je, že nějaký Strangeův čin narušil přirozený řád všehomíra."
"Chápu," řekl Henry Woodhope.
Lascelles po něm střelil dosti přísným pohledem. "Právě tomu se pan Norrell usilovně snažil celý život vyhnout."
"Ovšem," přikývl Henry. Obrátil se k panu Norrellovi. "Ale co bych měl dělat, pane? Měl bych za ním zajet, jak mne snažně žádá?"
Pan Norrell si odfrkl. "Mám za to, že nejdůležitější otázka zní takto: kdy nejdříve se nám podaří dostat ho zpátky do Anglie, kde se o něj budou moci postarat přátelé a rychle zarazit bludy, kterým propadl?"
"Co kdybyste mu napsal, pane?"
"Ach, to ne. Obávám se, že jsem o svůj malý vliv na pana Strange přišel již před lety. Může za to válka v Pyrenejích. Než odešel na Pyrenejský poloostrov, vůbec mu nevadilo zůstávat u mne a učit se všechno, co jsem mu mohl předat, ale potom…" Pan Norrell vzdychl. "Ne, musíme se na vás spolehnout, pane Woodhope. Musíte ho přimět, aby se vrátil domů - a vzhledem k tomu, že váš odjezd do Benátek by jen prodloužil jeho pobyt v tom městě a přesvědčil ho, že přinejmenším jeden člověk bere jeho smyšlenky vážně, kladu vám na srdce, abyste nejezdil."
"Musím přiznat, že mě vaše slova velice těší, pane. Rozhodně se zařídím podle vaší rady. Budete-li tak laskav a podáte mi ty dopisy, již vás nebudu obtěžovat."
"Pane Woodhope," ozval se Lascelles, "nepospíchejte tak, prosím! Náš rozhovor ještě zdaleka není u konce. Pan Norrell upřímně a bez výhrad zodpověděl všechny vaše otázky. Teď je na čase, abyste nám tu laskavost opětoval."
Henry Woodhope se zamračil a zatvářil se zmateně. "Pan Norrell mě zbavil velké úzkosti. Pokud mohu panu Norrellovi nějak posloužit, pak to samozřejmě s velkou radostí udělám. Ale tak docela nechápu…"
"Možná bych do toho měl vnést jasno," pospíšil si Lascelles. "Pochopitelně jsem to myslel tak, že si pan Norrell žádá vaší pomoci, aby mohl pomoci panu Strangeovi. Můžete nám říci ještě něco jiného o italské cestě pana Strange? Jak na vás působil předtím, než upadl do tohoto politováníhodného stavu? Těšil se dobré náladě?"
"Ne!" odpověděl Henry rozhořčeně, jako by ta otázka byla skrytě urážlivá. "Smrt mé sestry na něj těžce dolehla! Přinejmenším zpočátku. Nejdříve vypadal velice nešťastně. Všechno se ale změnilo, když dorazil do Janova." Odmlčel se. "Teď o tom už nepíše, ale předtím jeho dopisy překypovaly chválou na jednu mladou dámu, která patří ke skupince, s níž cestuje. A nemohl jsem se zbavit podezření, že pomýšlí na nový sňatek."

"Druhý sňatek!" divil se Lascelles. "A tak brzy po smrti vaší sestry? Proboha! Jak šokující! To vás muselo velice rozrušit."
Henry nešťastně přikývl.
Po krátké odmlce Lascelles pokračoval: "Neprojevoval předtím tuto slabost pro dámskou společnost, doufám? Myslím tím, když byla paní Strangeová naživu. To by ji jistě velmi rmoutilo."
"Ne! Ne, jistěže ne!" zvolal Henry.
"Omlouvám se, jestli jsem se vás dotkl. Rozhodně jsem nechtěl nijak urazit vaši sestru, mimochodem velice okouzlující ženu. Ale takovéhle věci nejsou nijak neobvyklé, víte? Obzvláště mezi muži jistého založení." Lascelles se natáhl ke stolu, kde ležely Strangeovy dopisy Henrymu Woodhopovi. Jedním prstem se v nich probíral, dokud nenašel ten, který hledal. "V tomto dopise," začal a přelétl ho očima, "pan Strange napsal: Jeremy mi řekl, že jste nevyhověl mé žádosti. Ale na tom nesejde. Jeremy to udělal a dopadlo to přesně tak, jak jsem předpokládal.'" Lascelles dopis položil a mile se na pana Woodhopa usmál. "O co vás pan Strange požádal a co jste to neudělal? Kdo je Jeremy a jak to dopadlo?"
"Pan Strange… Pan Strange mne požádal, abych exhumoval sestřinu rakev." Henry sklopil zrak. "Přirozeně se mi do toho nechtělo. A tak Strange napsal svému sluhovi, muži jménem Jeremy Johns. Je to velice arogantní chlap!"
"A Johns mrtvolu exhumoval?"
"Ano. Má v Clunu přítele, shodou okolností hrobníka. Udělali to společně. Ani se neptejte, jak mi bylo, když jsem zjistil, čeho se to individuum dopustilo."
"Ano, ovšem. Ale co objevili?"
"Co jiného by měli objevit než mrtvolu mé nebohé sestry? Oni se však rozhodli tvrdit, že to tak nebylo. Rozhodli se vyrukovat s absurdní historkou."
"Co říkali?"
"Já tlachy služebnictva nešířím."
"Jistěže nešíříte. Ale pan Norrell by si přál, abyste tuto skvělou zásadu na chvíli odložil a mluvil otevřeně a upřímně - tak jako on mluvil s vámi."
Henry se kousl do rtu. "Tvrdili, že v rakvi ležel špalek černého dřeva."
"Žádné tělo?" otázal se Lascelles.
"Žádné tělo," potvrdil Henry.
Lascelles se podíval na pana Norrella. Pan Norrell sklopil oči k rukám v klíně.
"Jakou má ale smrt mé sestry spojitost se vším ostatním?" zamračil se Henry. Obrátil se k panu Norrellovi. "Z vašich předchozích slov jsem vyrozuměl, že na smrti mé sestry není nic výjimečného. Tvrdil jste snad, že magie v ní nehrála žádnou roli, ne?"
"Och! Naopak!" prohlásil Lascelles. "Nějakou roli rozhodně hrála. O tom nemůže být sporu! Otázkou zůstává: čí magie to byla?"
"Prosím?" ozval se Henry.
"Na mne je to přirozeně příliš složité," pokračoval Lascelles. "S tím si poradí pouze pan Norrell."
Henry se zmateně díval z jednoho na druhého.
"Kdo teď Strange doprovází?" zeptal se Lascelles. "Má snad sloužící, ne?"
"Ne. Žádné vlastní služebnictvo. Pokud vím, starají se o něj sloužící jeho domácího. V Benátkách má také přátele, jednu anglickou rodinu. Jsou to velice zvláštní lidé, úplně propadli cestování, ženy stejně jako muži."
"A jmenují se?"
"Greystonovi nebo Greyfieldovi. Nepamatuji si to přesně."
"A odkud ti Greystonovi či Greyfieldovi pocházejí?"
"Nevím. Myslím, že mi to Strange nikdy neřekl. Ten pán tuším sloužil jako doktor na lodi a jeho manželka - která už umřela - byla Francouzka."
Lascelles přikývl. V místnosti teď panovalo takové šero, že Henry Woodhope neviděl ostatním dvěma pánům do tváře.
"Vypadáte bledý a unavený, pane Woodhope," poznamenal pan Lascelles. "Že by vám Londýn nedělal dobře?"
"Nespím moc klidně. Od té doby, co začaly chodit ty dopisy, se mi pořád zdá o samých hrůzách."
Lascelles přikývl. "Člověk někdy v skrytu duše ví věci, které ani šeptem nepoví, dokonce ani sobě ne. Vy máte pana Strange velmi rád, že?"
Henrymu Woodhopovi by se snad dalo prominout, že se na to zatvářil zmateně. Neměl totiž ani nejmenší ponětí, o čem Lascelles mluví, řekl tedy jen: "Děkuji vám za radu, pane Norrelle. Rozhodně se podle ní zařídím - a mohl bych už si vzít ty dopisy?"
"Á! Co se toho týče," odpověděl Lascelles, "pana Norrella napadlo, jestli by si je na čas nemohl vypůjčit. Soudí, že z nich lze ještě vytěžit spoustu informací." Henry Woodhope vypadal, jako že se proti tomu co nevidět ohradí, a tak Lascelles dodal poněkud dotčeně: "Myslí jen na pana Strange! Je to všechno pro jeho dobro."
A tak Henry Woodhope nechal dopisy v rukou pánů Norrella a Lascellese.
Když odešel, Lascelles prohlásil: "Teď musíme někoho vyslat do Benátek."
"Ano, přesně tak!" souhlasil pan Norrell. "Nesmírně rád bych se dozvěděl, co je na tom pravdy."
"Ach ano, dobře." Lascelles se krátce pohrdlivě zasmál. "Pravda…"
Pan Norrell na Lascellese několikrát rychle zamrkal, ale Lascelles nevysvětlil, co tím míní. "Nevím, koho bychom tam tak mohli poslat," pokračoval pan Norrell. "Itálie je hrozně daleko. Pokud vím, cesta tam trvá dva týdny. Childermasse nemohu postrádat ani na polovinu té doby.""Hmm," opáčil Lascelles, "já taky na Childermasse tak docela nemyslel. Popravdě řečeno bychom tam Childermasse z několika dobrých důvodů posílat neměli. Sám jste ho často podezíral ze strangeovských sympatií. Připadá mi vysoce nežádoucí, aby se ti dva ocitli spolu v cizí zemi, kde by proti nám mohli

kout pikle. Ne, už vím, koho bychom mohli poslat."
Příštího dne se Lascellesovi sloužící rozešli do různých londýnských čtvrtí. Některé končiny, kam zavítali, měly prachšpatnou pověst, například slumy a kolonie barabizen v St Giles, Seven Dials a na Saffron Hillu; jiné byly impozantní a aristokratické jako Golden Square, Svatojakubská čtvrť a Mayfair. Shromáždili pak zvláštní směsku lidí: krejčí, rukavičkáře, kloboučníky, ševce, lichváře (těch byla spousta), soudní zřízence a správce vězení pro dlužníky a všechny je zavedli do Lascellesova domu v Bruton Street. Když se všichni sešli v kuchyni (pán domu neměl v úmyslu přijmout takovéhle lidi v salónu), Lascelles sešel dolů a jménem jistého člověka vyplatil každému určitou částku. Je to, jak jim řekl se studeným úsměvem, dobročinný skutek. Koneckonců, kdy jindy by měl člověk dávat milodary, když ne o Vánocích?
Za tři dny, tedy na Štěpána, se v Londýně náhle objevil vévoda z Wellingtonu. Poslední rok žila Jeho Milost v Paříži, kde měla na starost spojeneckou okupační armádu. Sotva bychom přeháněli, kdybychom uvedli, že vévoda z Wellingtonu v současné době Francii vládl. Nedávno vyvstala otázka, zdali mají spojenečtí vojáci zůstat ve Francii, nebo se rozejít do svých domovů (což chtěli Francouzi). Vévoda byl celý den zavřený s ministrem zahraničí lordem Castlereaghem, probíral s ním tuto důležitou záležitost ze všech úhlů a na večeři šel s ministry do domu na Grosvenor Square.
Sotva začali jíst a hovor kolem stolu utichl (což se mezi tolika politiky stává jen vzácně). Ministři podle všeho čekali, že někdo něco řekne. Premiér lord Liverpool si trochu nervózně odkašlal a pronesl: "Vy jste se to ještě nejspíš nedoslechl, ale z Itálie máme zprávy, že Strange zešílel."
Vévoda se na chvíli zarazil se lžící na půli cesty do úst. Rozhlédl se po přítomných a pak se zase pustil do polévky.
"Nevypadá to, že by vás ta zpráva příliš znepokojila," prohodil lord Liverpool.
Jeho Milost si otřela rty ubrouskem. "Ne," odtušil. "Neznepokojila."
"Prozradíte nám proč?" zeptal se sir Walter Pole.
"Pan Strange je excentrik," prohlásil vévoda. "Lidem ze svého okolí může připadat šílený. Troufám si tvrdit, že nejsou na mágy zvyklí."
Ministři to podle všeho nepovažovali za tak přesvědčivý argument, jak by se Wellingtonovi líbilo. Uváděli příklady Strangeova šílenství: zatvrzelé přesvědčení, že jeho žena není mrtvá, jeho podivuhodnou víru v to, že lidé nosí v hlavách svíčky, a ještě podivnější okolnost, že již není možné vozit do Benátek ananasy.
"Převozníci, kteří z pevniny do města vozí ovoce, tvrdí, že ananasy vylétají z jejich člunů, jako by je někdo vypálil z kanónu," poznamenal lord Sidmouth, takový malý sušinka. "Přirozeně převážejí i další druhy ovoce - jablka, hrušky a tak dále. Žádné další už nevyvolalo sebemenší rozruch, ovšem již několik lidí zranily létající ananasy. Nikdo netuší, proč se mágovi znelíbilo právě tohle ovoce."
Na vévodu to neudělalo žádný dojem. "To vůbec nic nedokazuje. Ujišťuji vás, že za tažení po Pyrenejském poloostrově se choval ještě výstředněji. Ale je-li skutečně šílený, tak pro to má důvod. Dejte na mě, pánové, a nedělejte si o něj starosti."
V nastalém tichu se to ministři snažili pochopit.
"Tvrdíte, že mohl zešílet záměrně," zeptal se jeden nevěřícně.
"Nic není pravděpodobnějšího," mínil vévoda.
"Ale proč?" zeptal se další.
"Nemám nejmenšího tušení. Za války jsme došli k závěru, že je lepší se ho neptat. Pokaždé se dříve či později ukázalo, že všechny jeho nepochopitelné a překvapivé činy jsou součástí kouzla. Postarejte se, ať se drží svých úkolů, ale nedávejte najevo překvapení nad čímkoli, co udělá. Takhle, moji milí lordi, se zachází s mágem."
"Ale to jste ještě neslyšel všechno," kontroval první lord Admirality dychtivě. "Ono je to horší. Podle zpráv ho obklopuje Ustavičná temnota. Přirozený řád všehomíra je vzhůru nohama a celá jedna benátská farnost byla uvržena do Věčné noci!"
"I vy, Vaše Milosti," prohlásil lord Sidmouth, "se svou slabostí pro toho muže musíte uznat, že Závoj věčné temnoty nevěstí nic dobrého. I kdyby prokázal vlasti sebelepší služby, nemůžeme předstírat, že Závoj věčné temnoty je dobré znamení."
Lord Liverpool vzdychl. "Je mi velmi líto, že k tomu došlo. Se Strangem se vždycky dalo mluvit, jako by to byl obyčejný člověk. Doufal jsem, že nám bude vykládat Norrellovy činy. Teď se ale zdá, že musíme najít někoho, kdo bude vykládat Strange."
"Mohli bychom požádat pana Norrella," navrhl lord Sidmouth.
"Nedomnívám se, že bychom se z této strany dočkali nestranného soudu," prohlásil sir Walter Pole.
"Tak co bychom měli dělat?" otázal se první lord Admirality.
"Pošleme dopis Rakušanům," prohlásil vévoda z Wellingtonu s obvyklou rázností. "Ten dopis je upozorní, že princ regent a britská vláda budou vždy projevovat vřelý zájem o blaho pana Strange, a připomene jim, kolik toho celá Evropa dluží Strangeově hrdinství a magickým schopnostem uplatněným v nedávných válkách. Dále je pak upozorní, že by vzbudili naši krajní nelibost, kdyby snad přišel k nějaké úhoně."
"Vida," řekl lord Liverpool. "Přesně v tomto ohledu se ale naše názory rozcházejí, Vaše Milosti. Připadá mi, že jestli Strange skutečně přijde k úhoně, pak se o to nepřičiní Rakušané. Je mnohem pravděpodobnější, že si Strange ublíží sám."

V půli ledna knihkupec jménem Titus Watkins vydal knihu Černé dopisy, která pozůstávala z údajných dopisů Strange Henrymu Woodhopovi. Proslýchalo se, že pan Norrell zaplatil veškeré výdaje spojené s jejich uveřejněním. Henry Woodhope přísahal, že k jejich vydání nikdy nedal svolení. Rovněž uvedl, že některé z nich byly pozměněny. Zmínky o

Norrellových stycích s lady Poleovou byly odstraněny, leccos však bylo naopak přidáno, a to se zdálo naznačovat, že Strange zabil svou manželku magií.
Zhruba tou dobou jeden z přátel lorda Byrona - muž jménem Scrope Davies - vyvolal senzaci, když vyhlásil, že jménem lorda Byrona hodlá pana Norrella zažalovat za to, že se magickým způsobem pokusil získat lordovu soukromou korespondenci. Scrope Davies zašel za právníkem v právnické koleji Lincoln's Inn a učinil místopřísežné prohlášení, v němž uvedl následující: nedávno od Byrona obdržel několik dopisů, v nichž jeho lordstvo popisovalo Sloup ustavičné temnoty zahalující benátskou farnost Marie Sobendigo [sic] a šílenství Jonathana Strange. Scrope Davies položil dopisy na toaletní stolek v pokoji na Jermyn Street ve Svatojakubské čtvrti. Jednoho večera - domnívá se, že to bylo 7. ledna - se oblékal, protože se chtěl vypravit do klubu. Zrovna bral do ruky hřeben, když si náhodou všiml, jak dopisy poskakují jako suché listí ve větru. Jenže domem se neprohánělo žádný vítr, který by takový pohyb vysvětlil, což Scropa zpočátku zmátlo. Vzal dopisy do ruky a povšiml si, že i písmo na stránkách se chová prapodivně. Písmena se vyvlékala z uvazovacích linek a vlála jako šňůry s prádlem ve vichřici. Náhle ho napadlo, že na dopisy musí působit nějaké kouzlo. Profesí byl hazardní hráč a jako všichni úspěšní hazardní hráči byl duchapřítomný a chladnokrevný. Rychle vsunul dopisy do Bible, mezi stránky Markova evangelia. Později vyprávěl svým přátelům, že i když toho o teorii magie neví ani zbla, připadalo mu, že nic nemůže nepřátelské kouzlo zmařit tak jako Písmo svaté. Nemýlil se; dopisy mu zůstaly, a to v nezměněné podobě. V klubech gentlemanů se poté s oblibou vtipkovalo, že na celé záležitosti nebylo zdaleka nejpozoruhodnější to, že se pan Norrell pokusil zmocnit těch dopisů, ale to, že Scrope Davies - nechvalně známý zpustlík a flamendr - měl doma Bibli.

59
LEUKROKUTA, VLK VEČERA
Leden 1817
J
ednoho rána uprostřed ledna vyšel doktor Greysteel na ulici, zastavil se a pořádně si natáhl rukavice. Když vzhlédl, povšiml si pomenšího muže, který se ukryl před větrem v protějším vchodu.
Všechny vchody v Benátkách jsou malebné - a někdy to platí i o lidech, kteří se v nich zdržují. Tento člověk byl dost malý a i přes očividnou chudobu si potrpěl na parádu. Šaty měl sice krajně obnošené a uválené, ale pokusil se jim dodat glanc vyleštěním všeho, co se vyleštit dalo, a vykartáčováním toho, co se nedalo. Staré žloutnoucí rukavice si nakřídoval tak silně, že na dveřích za sebou teď nechával křídové otisky prstů. Na první pohled byl vybaven jako každý švihák - a sice dlouhým řetízkem od kapesních hodinek, trsem pečetítek a lorňonem; ale když se na něj člověk zadíval bedlivěji, zjistil, že nemá řetízek od hodinek, ale jen křiklavou zlatou stužku, kterou si pečlivě naaranžoval tak, aby mu visela z knoflíkové dírky. Stejně tak jeho pečetítka byla ve skutečnosti jen svazek cínových srdíček, křížků a talismanů Panenky Marie - takových, co je italští podomní obchodníci prodávávají za jeden dva franky. Ze všeho nejlepší byl ale jeho lorňon - všichni šviháci a dandyové milují lorňony. Většinou jimi nevěřícně zírají na nešťastníky, kteří nejsou tak elegantní jako oni. Tenhle mužík si bez lorňonu nejspíš připadal jako nahý v trní, a tak si místo něj pověsil velkou kuchyňskou lžíci.
Doktor Greysteel si tyto výstřelky pečlivě vryl do paměti, aby jimi později mohl pobavit přátele. Pak si vzpomněl, že jeho jediným přítelem ve městě je Strange, a Strange již tyhle věci nezajímaly.
Ten malý muž však zničehonic vyšel ze vchodu vstříc doktoru Greysteelovi. Naklonil hlavu stranou a zeptal se anglicky: "Vy jste doktor Greyfield?"
Doktora Greysteela překvapilo, že jej neznámý oslovil, a tak hned neodpověděl.
"Jste doktor Greyfield? Mágův přítel?"
"Ano," přisvědčil doktor Greysteel udiveně. "Ale jmenuji se Greysteel, pane, nikoli Greyfield."
"Tisíckrát se vám omlouvám, milý pane doktore! Nějaký hlupák mne dezinformoval o vašem jménu! Velmi mne to zahanbuje. Ujišťuji vás, že jste poslední člověk na světě, kterého bych chtěl urazit! Má úcta k lékařskému stavu nezná mezí! A teď tu stojíte se vší důstojností léčivých obkladů a měření pulsu a říkáte si: ‚Co je to za divného pavouka, který se mě odvažuje oslovit na ulici, jako bych byl prostý člověk?' Dovolte mi, abych se představil! Přicházím z Londýna - od Strangeových přátel. Když se doslechli o hnutích jeho mysli, velmi je to znepokojilo a dovolili si mě za ním vyslat, abych zjistil něco o jeho zdravotním stavu!"
"Hmm!" řekl doktor Greysteel. "Popravdě řečeno bych býval raději, kdyby se strachovali o něco více. Poprvé jsem jim napsal na začátku prosince - před šesti týdny, pane! Před šesti týdny!"
"Svatá pravda! Šokující, že? Takové loudaly aby člověk pohledal! Nemyslí na nic než na vlastní pohodlí! Zatímco vy zůstáváte tady v Benátkách -jediný skutečný mágův přítel!" Odmlčel se. "Je to tak, ne?" zeptal se úplně jiným hlasem. "Krom vás nemá žádné přátele, že?"
"Tak je tu lord Byron…" začal doktor Greysteel.
"Byron!" zvolal mužík. "Vážně? No to mě podržte! Šílený a navíc přítel lorda Byrona!" Znělo to, jako by nevěděl, co z toho je horší. "Milý doktore Greysteele, mám na vás tak tisíc otázek! Mohli bychom tu někam zajít a pohovořit si v soukromí?"
Doktor Greysteel měl dveře od bytu přímo za sebou, ale jeho nechuť k tomu mužíkovi rostla každou vteřinou. Jakkoli toužil pomoci Strangeovi a Strangeovým přátelům, neměl nejmenší chuť pozvat si tohohle chlapíka do domu. A tak zamumlal něco v tom smyslu, že jeho sluha je zrovna na pochůzce ve městě. O pár ulic dál je ale kavárnička; co kdyby zašli tam?
Mužík s úsměvem souhlasil.

Podél kanálu se vydali ke kavárně. Mužík kráčel doktoru Greysteelovi po pravici, blíž k vodě. Mluvil a doktor Greysteel se rozhlížel. Při pohledu na kanál zahlédl, jak jeho hladinu bez varování zčeřila vlna - jediná vlna. To bylo samo o sobě dost zvláštní, ale následující události byly ještě překvapivější. Vlna vyrazila k nim, přelila se přes kamenný okraj nábřeží a při tom změnila tvar; vodní prsty se natáhly po mužíkově noze, jako by ho chtěly stáhnout. Jakmile se ho voda dotkla, se zaklením poposkočil, ale jako by si nevšiml, že se stalo něco neobvyklého, a doktor Greysteel mu o tom, co viděl, nic neřekl.
V mrazivém, sychravém lednovém počasí byla kavárnička vítaným útočištěm. Uvnitř bylo teplo a zakouřeno - možná trochu šero, avšak útulné. Zdi a strop vymalované hnědou barvou sice ztmavly stářím a působením tabákového kouře, ale leccos je dokázalo rozjasnit: blyštění lahví s vínem, lesk cínových korbelů a třpyt glazované keramiky a zrcadel ve zlatých rámech. Na dlaždicích před kamny ležel mokrý a netečný španěl. Když mu špička Greysteelovy hole škrtla o ucho, zavrtěl hlavou a kýchl.
"Měl bych vás varovat," pravil doktor Greysteel, když jim číšník přinesl kávu a brandy, "že o panu Strangeovi kolují nejrůznější zvěsti. Lidé vykládají, že povolal čarodějnice a že si pro sebe stvořil služebníka z ohně. Vy se jistě takovými nesmysly nenecháte přesvědčit, ale je dobré být na to připraven. On se proměnil - sám uvidíte, že je to docela smutný pohled. Nemá smysl si v tomhle něco nalhávat. Ale v srdci je pořád stejný. Na jeho povahových vlastnostech a kladných rysech se nic nezměnilo. O tom vůbec nepochybuji."
"Vážně? Ale řekněte mi, opravdu snědl své boty? Je pravda, že několik lidí proměnil ve sklo a pak po nich házel kameny?"
"Snědl boty?" opakoval doktor Greysteel. "Kdo vám to řekl?"
"Hned několik lidí - paní Kendal-Blairová, lord Pope, sir Galahad Denehey, slečna Underhillsová…" Mužík odrecitoval dlouhý seznam anglických, irských a skotských dam a pánů, kteří se tou dobou zdržovali v Benátkách a okolních městech.
Doktor Greysteel užasl. Proč by se Strangeovi přátelé chtěli obrátit na tyhle lidi, a ne na něj? "Ale cožpak jste neslyšel, co jsem vám právě povídal? Mluvím o právě takových pitomostech!"
Mužík se přátelsky zasmál. "Strpení! Mějte se mnou trpělivost, milý pane doktore! Nemyslí mi to ani zdaleka tak rychle jako vám. Zatímco vy jste se zaobíral anatomií a chemií, můj mozek trpěl zahálkou." Chvíli ještě žvanil o tom, jak se nikdy nevěnoval řádnému studiu, jak nad ním jeho učitelé lámali hůl a jak dostal do vínku úplně jiné schopnosti.
Ale doktor Greysteel se mu již neobtěžoval naslouchat. Přemýšlel. Napadlo ho, že ještě před chvilkou se ten človíček přímo nabízel, že se představí, ovšem že to jaksi nakonec opomněl udělat. Doktor Greysteel se ho chtěl zeptat, jak se jmenuje, když mu neznámý položil otázku, kvůli níž vše ostatní okamžitě pustil z hlavy.
"Máte dceru, že?"
"Prosím?"
Mužík se očividně domníval, že doktor Greysteel je nahluchlý, a tak mu otázku trochu hlasitěji zopakoval.
"Ano, mám, ale…" řekl doktor Greysteel.
"A slyšel jsem, že jste ji poslal pryč z města, ne?"
"Slyšel? A od koho? Co má moje dcera s čímkoli společného?"
"Inu, jen že jsem slyšel, že odjela hned poté, co mág zešílel. Jako by se bála, že jí někdo ublíží!"
"To máte nejspíš od paní Kendal-Blairové a jí podobných," řekl doktor Greysteel. "Je to banda hlupáků, všichni do jednoho."
"Tak to bezpochyby! Ale poslal jste ji pryč, ne?"
Doktor Greysteel nic neřekl.
Mužík naklonil hlavu nejdřív na jednu stranu a pak na druhou. Usmál se jako člověk, který zná tajemství a připravuje se na to, že jím ohromí svět. "Víte přece," prohlásil, "že Strange zavraždil svou manželku?"
"Cože?" Doktor Greysteel na chvíli zmlkl, pak ze sebe vyrazil smích. "Tomu nevěřím!"
"Ale tomu musíte věřit," pronesl mužík a naklonil se dopředu. Oči se mu třpytily nadšením. "Všichni už to vědí! Vlastní bratr paní Strangeové - velice úctyhodný muž - duchovní - jistý pan Woodhope - byl u toho, když paní zemřela, a viděl to na vlastní oči."
"A co viděl?"
"Samé podezřelé okolnosti. Paní byla očarovaná. Byla celá zakletá a sotva věděla, co od rána do noci dělá. A nikdo to nedokázal vysvětlit. To všechno ale bylo dílo jejího manžela. Ovšemže napře všechny své magické schopnosti, aby se vyhnul potrestání, ale pan Norrell, jehož sžírá, úplně sžírá lítost nad osudem nebohé paní, jeho plány zmaří. Pan Norrell si předsevzal, že Strange musí být za své zločiny pohnán před soud."
Doktor Greysteel zavrtěl hlavou. "Říkejte si, co chcete, ale já téhle pomluvě věřit nebudu. Strange je poctivý muž!"
"Jistě! A přece provozování magie už zničilo muže disponující pronikavějším intelektem, než má Strange. Magie ve špatných rukách může zničit veškeré dobré povahové rysy a naopak umocnit všechny špatné. Vzepřel se svému mistru - tomu nejtrpělivějšímu, nejmoudřejšímu, nejšlechetnějšímu, nejhodnějšímu…"
Mužík trousící přídavná jména očividně zapomněl, co chtěl říci; vyvedlo ho z míry, jak ho doktor Greysteel probodává očima.
Doktor Greysteel si odfrkl. "To je mi zvláštní," pronesl pomalu. "Tvrdíte, že vás poslali přátelé pana Strange, a přece jste se mi nepochlubil, o jaké přátele se jedná. To musí být opravdu zvláštní kamarád, když o svém příteli rozhlašuje, že je vrah."
Mužík nic neřekl.
"Že by to byl sir Walter Pole?"
"Ne," odpověděl mužík zamyšleně, "sir Walter ne."

"Tedy žáci pana Strange? Zapomněl jsem, jak se jmenují."
"Tak jako všichni ostatní. Jsou to nejhůře zapamatovatelní lidé na světě."
"Byli to oni?"
"Ne."
"Pan Norrell?"
Mužík mlčel.
"Jak se jmenujete?" zeptal se doktor Greysteel.
Mužík naklonil hlavu ze strany na stranu. Když nepřišel na to, jak se přímé otázce vyhnout, odpověděl: "Drawlight."
"Ho hó! To je mi ale hezký udavač! Ano, vaše slovo má opravdu velkou váhu oproti poctivému muži, proti osobnímu mágovi vévody z Wellingtonu! Christopher Drawlight! Proslulý po celé Anglii jako lhář, zloděj a ničema!"
Drawlight zčervenal a nevraživě na doktora zamrkal. "Prosím, jen si posluužte!" zasyčel. "Strange je bohatý a vy mu chcete vyvdat dceru! Co je na tom čestného, milý pane doktore? Co je na tom čestného?"
Doktor Greysteel si podrážděně, nazlobeně odfrkl a zvedl se ze židle. "Zajdu za všemi anglickými rodinami v Benátkách. Důrazně jim doporučím, ať s vámi nemluví! A teď jdu. Nepřeji vám dobré ráno! A už vůbec se vám neporoučím!" Nato hodil na stůl pár mincí a odkráčel.
Poslední část jejich výměny názorů byla hlasitá a prudká. Číšníci i lidé v kavárně vrhali na osamělého Drawlighta zvědavé pohledy. Ten si počkal, aby nenarazil na doktora na ulici, a potom i on odešel z kavárny. Jak šel po ulici, voda v kanálech se velice zvláštně čeřila. Na hladině se zvedaly vlny a sledovaly jej, čas od času se přelily přes okraj kanálu a jako šipky se mu vrhaly po nohou. Jenže toho si on vůbec nevšiml.

Doktor Greysteel dostál svému slovu. Navštívil všechny britské rodiny ve městě a varoval je, ať s Drawlightem nemluví. Drawlightovi to bylo jedno. Napřel svou pozornost ke sluhům, číšníkům a gondoliérům. Ze zkušenosti věděl, že lidé z této třídy často vědí mnohem více než pánové, jimž slouží; a pokud nevěděli, pak přece mohl tuto situaci napravit a říct jim něco sám. Brzy spousta lidí věděla, že Strange zavraždil svou manželku; že se násilím pokusil vzít si slečnu Greysteelovou za ženu v katedrále svatého Marka a že mu v tom zabránil pouze příchod rakouských vojáků; a že se s lordem Byronem dohodli, že si svoje budoucí manželky a milenky budou půjčovat. Drawlight byl s to o Strangeovi šířit jakoukoli lež, která ho napadla, ale neměl příliš velkou představivost a rád se chytil sebemenší pomluvy, každé zárodečné myšlenky od svých konfidentů.
Jeden gondoliér ho seznámil s manželkou obchodníka se suknem, Mariannou Segatiovou - Byronovou milenkou. S pomocí tlumočníka jí Drawlight složil bezpočet komplimentů a vyjevil jí skandální tajemství o významných dámách v Londýně, které ovšem - jak ji ujistil - nejsou ani zdaleka tak pěkné jako ona sama. Ona mu prozradila, že podle lorda Byrona Strange nevychází ze svého pokoje, pije víno a brandy a kouzlí. Nic z toho nebylo příliš zajímavé, Marianna však Drawlightovi řekla to málo, co věděla o mágovi z Byronovy básně; jak obcuje se zlými duchy a vzepře se bohům i celému lidstvu. Drawlight tyto smyšlenky svědomitě zapracoval do své konstrukce plné lží.
Ze všech obyvatel Benátek však Drawlight nejvíce toužil získat za důvěrníka Franka. Greysteelovy urážky mu nedávaly spát a záhy usoudil, že nejlépe by se mu pomstil, kdyby z jeho sluhy udělal zrádce. A tak poslal Frankovi dopis a pozval ho do malého obchůdku s vínem v San Polo. K jeho překvapení Frank pozvání přijal.
V dohodnutou hodinu Frank dorazil. Drawlight objednal džbán trpkého červeného vína a sobě i jemu nalil plnou sklenku.
"Franku?" oslovil ho tichým, melancholickým hlasem. "Jistě víte, že jsem onehdy mluvil s vaším pánem. Působí na mě jako velice přísný starý pán -vůbec ne laskavý. Doufám, že jste u něj spokojen, Franku? Zmiňuji se o tom jen proto, že můj drahý přítel Lascelles si druhdy posteskl, jak těžké je v Londýně najít dobré služebnictvo, a prohlásil, že kdyby mu jen někdo pomohl najít dobrého sluhu, vyvážil by ho zlatem."
"Panejo!" vydechl Frank.
"Líbilo by se vám žít v Londýně? Co myslíte, Franku?"
Frank v loužičce rozlitého vína zamyšleně kreslil kroužky. "Možná," přisvědčil.
"Protože," pokračoval Drawlight dychtivě, "kdybyste mi prokázal jednu dvě službičky, pak bych se svému příteli zmínil o vaší ochotě a on by jistě okamžitě usoudil, že vy jste přesně ten člověk pro něj!"
"Jaké službičky?" chtěl vědět Frank.
"Tedy, ta první by byla úplná hračka! Jakmile vám řeknu, oč jde, určitě to pro mě rád uděláte - i kdyby vám z toho nekynul prospěch. Víte, Franku, obávám se, že se vašemu pánovi a jeho dceři brzy stane něco hrozného. Mág je chce zničit. Snažil jsem se vašeho pána varovat, ale je velice tvrdohlavý a nedal si říct. Téměř nemůžu spát, jak na to pořád musím myslet. Proklínám svou hloupost, že jsem se nedokázal vymáčknout lépe. Ale vám důvěřuji, Franku. Mohl byste utrousit pár poznámek - ne před vaším pánem, ale před jeho sestrou a dcerou - o Strangeově zlotřilosti, aby se před ním měly na pozoru." Pak mu Drawlight předestřel vraždu Arabely Strangeově a mágovu dohodu s Byronem, že si své ženy budou půjčovat.
Frank opatrně přikývl.
"Musíme být před mágem ve střehu," prohlásil Drawlight. "Ostatní jsou zaslepení jeho lžemi a klamy - obzvláště váš pán. Proto je nesmírně důležité, abychom vy i já o něm shromáždili veškeré informace, což by nám umožnilo zveřejnit jeho ďábelské plány. A teď mi řekněte, Franku, všiml jste si něčeho, třebas nějakého slůvka, které mág náhodou prohodil, nebo něčeho, co by vyvolalo vaše podezření?"
"Tak když se o tom zmiňujete," řekl Frank a poškrabal se na hlavě, "něco bych měl."
"Vážně?"
"Nikomu jsem o tom ještě neřekl. Ani svému pánovi."

"Výtečně!" usmál se Drawlight.
"Jen to moc dobře nedovedu vysvětlit. Bude snadnější, když vám to ukážu."
"Ale jistě! Kam půjdeme?"
"Stačí vyjít ven. Je to odsud na dohled."
A tak Frank a Drawlight vyšli ven a Drawlight se kolem sebe rozhlédl. Obyčejnější benátskou scenerii by si člověk sotva uměl představit. Před nimi se rozkládal kanál a na protější straně zlatohnědý kostel. Nějaká služka škubala před otevřenými dveřmi holuby; jejich rozházené špinavé peří před ní tvořilo šedavobílý kruh. Kam se člověk podíval, všude viděl domy, sochy, prádlo rozvěšené na šňůrách a květináče. A v dálce se tyčila strmá, hladká stěna Temnoty.
"Nu, možná ne přesně odsud," připustil Frank. "Budovy tu zaclánějí. Popojděte trochu dopředu a uvidíte to dokonale."
Drawlight udělal pár kroků dopředu. "Tady?" zeptal se a dál se kolem sebe rozhlížel.
"Ano, přesně tam," přisvědčil Frank. A skopl ho do kanálu.
Ozvalo se hlasité šplouchnutí.
Frank se ještě chvíli zdržel a vykřičel na Drawlighta, co si myslí o jeho charakteru; postupně ho nazval prolhaným lstivým ničemou, podlým padouchem, nenávistným, zbabělým lotrem, hadem a sviní. Frank si tím rozhodně ulevil, ovšem Drawlightovi mohly být jeho nadávky lhostejné, protože tou dobou byl pod vodou a neslyšel je.

Tvrdý náraz na hladinu mu vyrazil dech a bolest se mu rozběhla po celém těle. Klesl do kalných hlubin. Neuměl plavat a nepochyboval, že se utopí. Ale už za pár vteřin cítil, jak se ho zmocnil silný proud a jak ho kamsi prudce unáší. Shodou okolností ho čas od času vynesl ke hladině a tehdy se mu dařilo nadechnout. Zachvátila ho naprostá hrůza, vůbec nebyl s to se zachránit. Jednou ho uhánějící voda vyzvedla nahoru a on na okamžik uviděl sluncem zalité nábřeží (které mu ovšem nebylo povědomé); spatřil, jak se bíle zpěněná voda řítí na kameny, promáčí lidi i domy; všiml si ohromených obličejů. Chápal, že se oproti původním předpokladům nedostal na moře, avšak ani tehdy ho nenapadlo, že by na tom proudu bylo něco nepřirozeného. Někdy jím energicky smýkal jedním směrem; jindy byl celý zmatený a Drawlight si byl jist, že přišla jeho poslední hodinka. Pak najednou jako by vodu omrzel; veškerý pohyb ráz na ráz ustal a jeho to vymrštilo na kamenné schody. Nejasně si uvědomoval studený vzduch a budovy kolem sebe.
Celý rozklepaný zhluboka, mučivě lapal po dechu, a sotva se mu začalo lépe dýchat, vyzvracel spoustu studené slané vody. Potom dlouho jen ležel s očima zavřenýma, jak by asi mohl ležet muž na ňadrech své milenky. Vůbec na nic nemyslel. Pokud si vůbec ještě něco přál, pak aby tam prostě mohl ležet navždy. Mnohem později si uvědomil, že kameny jsou za prvé nejspíš velice špinavé a za druhé že je mu strašná zima. Podivil se, proč kolem vládne takové ticho a proč mu nikdo nepřispěchal na pomoc.
Posadil se a otevřel oči.
Obklopovala ho tma. Je snad v tunelu? Ve sklepě? Pod zemí! Cokoli z toho by mu připadlo dost hrozné, protože neměl nejmenší tušení, jak se sem dostal či jak by se odtud dostal ven. Cítil však na tváři slabý studený vánek; když vzhlédl, spatřil na zimní obloze bílé hvězdy. Noc!
"Ne, ne, ne!" prosil. S kňučením se přitiskl ke kamenům nábřeží.
Domy byly temné a naprosto tiché. Jasné a živé tu byly jen hvězdy. Souhvězdí na obloze Drawlightovi připomínala ohromná třpytivá písmena - písmena neznámé abecedy. Napadlo ho, že mág klidně mohl hvězdy uspořádat do písmen a napsat tak proti němu kouzlo. Ať se podíval kamkoli, viděl jen černou Noc, hvězdy a ticho.
V žádném okně se tu nesvítilo, a jestli lidé Drawlightovi nelhali, pak ani v jednom domě už nikdo nebydlel. Pokud ovšem tam někde nebyl mág.
Velmi zdráhavě vstal a rozhlédl se kolem sebe. Poblíž stál malý most. Na jeho protější straně se mezi vysokými fasádami ztemnělých domů ztrácela ulička. Mohl by jít tím směrem, anebo se vydat po chodníku podél kanálu. Ve světle hvězd vypadal jako ojíněný, obzvláště tajuplně a nechráněně. Drawlight si vybral uličku a tmu.
Přešel po mostě a prošel mezi domy. Ulice takřka hned vyústila na náměstí. Několik dalších ulic zase vedlo z náměstí pryč. Kam by se měl vydat? Pomyslel na všechny černé stíny, jimiž by musel projít, všechny ty tiché vchody. Co kdyby se nikdy nedostal ven?! Strachem se mu zvedl žaludek a málem omdlel.
Na náměstí stál kostel. I ve světle hvězd vypadala jeho fasáda monstrózně. Boulila se sloupy a ježila se sochami. Andělé s roztaženými křídly přikládali trumpety ke rtům; pod kamenným baldachýnem rozpřahovala ruce stinná postava; z temných kleneb na Drawlighta upíraly pohledy slepé tváře.
"Jak se ale přesvědčím, že tu mág není?" napadlo ho. Začal zkoumat všechny černé postavy, jestli některá z nich není Jonathan Strange. Jakmile začal, jen těžko se dokázal zastavit; připadalo mu, že kdyby se jen na chvíli odvrátil, jedna z těch postav by se pohnula. Už se skoro přesvědčil, že je bezpečné od kostela odejít, když ho cosi zaujalo - nepatrná nepravidelnost v hluboké tmě vchodu. Podíval se pozorněji. Něco či někdo tam ležel na schodech. Muž. Ležel na kamenech tváří dolů, jako by omdlel, a jednou rukou si zakrýval hlavu.
Několik vteřin - ale že mu připadaly jako věčnost! - Drawlight čekal, co se stane.
Nic se nestalo.
Pak ho najednou napadlo: mág je mrtev! Možná ve svém šílenství spáchal sebevraždu! Zaplavila ho naprostá úleva a radost. Ve svém nadšení se hlasitě zasmál - v tom tichu šlo o výjimečný zvuk. Tmavá postava ve vchodu se nepohnula. Popošel k ní a sklonil se. Neslyšel ji dýchat. Zalitoval, že nemá hůl, aby do ní mohl šťouchnout.
Postava se bez varování obrátila.
Drawlight vyděšeně vykřikl.
Ticho. Pak: "Tebe znám!" zašeptal Strange.
Drawlight se pokusil zasmát. Smíchem si vždycky usmiřoval svoje oběti. Smích přece konejší, že? Budeme kamarádi, ne? Ale z úst mu vyšlo jen jakési podivné zahýkání.

Strange vstal a popošel k Drawlightovi. Drawlight couvl. Ve svitu hvězd teď Drawlight viděl mága jasněji. Pomalu poznával rysy člověka, kterého kdysi znal. Strange byl naboso. Kabát i košili měl rozepnuté a zjevně se již několik dní neholil.
"Tebe znám," zašeptal Strange znovu. "Ty jsi… Ty jsi…" Projel rukama vzduchem, jako by opisoval magické symboly. "Ty jsi Leukrokuta!"
"Leukro-co?" opakoval Drawlight.
"Jsi Vlk večera! Požíráš muže i ženy! Tvůj otec byl hyena a tvoje matka lvice! Máš tělo lva a kopyta rozeklaná. Nedokážeš se otočit. Máš jeden dlouhý zub, ale žádné dásně. A přece na sebe dokážeš vzít lidskou podobu a člověčím hlasem k sobě lákat lidi!"
"Ne, ne!" žadonil Drawlight. Chtěl toho říci více; chtěl říci, že nic z toho není pravda, že Strange se naprosto mýlí, ale v ústech mu úplně vyschlo, samou hrůzou nedokázal promluvit, už nebyl s to utvořit slova.
"A teď," prohlásil Strange klidně, "tě proměním do původní podoby!" Zvedl ruce. "Abrakadabra!" zvolal.
Drawlight padl na zem, ječel a ječel. Strange se tak strašně rozchechtal - a byl to strašidelný, šílený smích -, že se zlomil v pase a vrávoral po náměstí.
Nakonec strach jednoho muže a veselí druhého polevily; Drawlight si uvědomil, že se neproměnil v děsivou stvůru z nočních můr, a Strange se uklidnil a na tváři se mu objevil přísný výraz. "Leukrokuto," zašeptal, "vstaň."
Drawlight se pořád ještě s kňučením sebral ze země.
"Leukrokuto, proč jsi sem přišel? Ne, počkej! Tohle vím." Strange luskl prsty. "To já jsem si tě sem přivedl. Leukrokuto, pověz mi: proč mě špehuješ? Copak jsem kdy udělal, že by na tom bylo něco tajného? Proč jsi za mnou sem nezašel a nezeptal ses na rovinu? Býval bych ti řekl všechno!"
"Přinutili mě k tomu. Lascelles a Norrell. Lascelles splatil moje dluhy, aby mě pustili z King's Bench. Vždycky jsem byl váš přítel." Drawlight se zajíkl; zdálo se mu, že tomu nemůže uvěřit ani šílenec.
Strange zvedl hlavu, jako by Drawlighta počastoval vzdorným pohledem, ale v Temnotě mu Drawlight vůbec neviděl do tváře. "Byl jsem šílený, Leukrokuto!" zasyčel. "Řekli ti to? Nu, tak to je pravda. Byl jsem šílený a zase budu šílený. Ale od té doby, co jsi přišel do tohoto města, jsem se zdržel… jsem se zdržel jistých kouzel, abych byl při smyslech, až se s tebou setkám. Při svých starých smyslech. Abych tě poznal a věděl, co ti mám říci. V Temnotě jsem se naučil mnoho věcí, Leukrokuto, takže mimo jiné vím, že tohle nezvládnu sám. Přivedl jsem tě sem, abys mi pomohl."
"Vážně? To jsem rád! Udělám cokoli! Děkuji vám! Děkuji!" Ale sotva Drawlight vyřkl tato slova, napadlo ho, jak dlouho ho tu Strange hodlá držet; z toho pomyšlení se mu podlomila kolena.
"Jak se… Jak se…" Strange měl zjevně potíže zformulovat myšlenku. Prohrábl rukama vzduch, jako by v nich držel síť. "Jak se jmenuje Poleova manželka?"
"Lady Poleová?"
"Ano, ale myslím tím… jaká má ještě další jména?"
"Emma Wintertownová?"
"Ano, to je ono. Emma Wintertownová. Kde je? Ted?"
"Odvezli ji do blázince v Yorkshiru. Má to být velké tajemství, ale já na to přišel. Znal jsem ve vězení pro dlužníky člověka, který měl syna. Děvče toho jeho syna pracuje jako dámská krejčová a ta o tom věděla všechno, protože lady Poleové šila do Yorkshiru plášť - v Yorkshiru je totiž velká zima. Odvezli ji do vesnice jménem Star-něco - myslím tím lady Poleovou, ne tu dámskou krejčovou. Stare-něco. Počkejte! Já vám to řeknu! Přísahám, že už to mám na jazyku! Starecross Hall v Yorkshiru."
"Starecross? To jméno znám."
"Ano, ano, znáte! Protože jeho nájemce je váš přítel. Býval mágem v Newcastlu nebo v Yorku nebo v nějakém tom městě na severu - nevím v jakém. Pan Norrell se k němu jednou zachoval nepříliš laskavě - možná dokonce dvakrát. Takže když se lady Poleová zbláznila, Childermasse napadlo, že by mu to mohl trochu vynahradit, a doporučil ho siru Walterovi jako správce blázince."
Rozhostilo se ticho. Drawlight uvažoval, nakolik jeho vyprávění Strange porozuměl. Potom Strange prohlásil: "Emma Wintertownová není šílená. Vypadá šílená. Ale za to může Norrell. On povolal elfa, aby ji vzkřísil z mrtvých, a na oplátku onomu elfovi dal nad tou dámou různá práva. Tentýž elf ohrožoval svobodu anglického krále a zaklel přinejmenším dva poddané Jeho Veličenstva, přičemž jedním z nich byla moje manželka!" Odmlčel se. "Tvým prvním úkolem, Leukrokuto, bude vyřídit Johnu Childermassovi, co jsem ti právě řekl, a donést mu toto."
Strange sáhl pro cosi do kapsy kabátu a podal to Drawlightovi. Šlo o malou krabičku podobnou tabatěrce na šňupací tabák, jen byla trošku delší a užší, než obvykle tabatěrky bývají. Drawlight si ji vzal a uložil do kapsy.
Strange dlouze vzdychl. Úsilí, které musel věnovat souvislému vyjadřování, ho očividně vyčerpávalo. "Tvým druhým úkolem je… Tvým druhým úkolem je vyřídit jeden vzkaz všem mágům v Anglii. Rozumíš mi?"
"Jistě! Ale…"
"Ale co?"
"Ale je jen jeden."
"Co?"
"Je jen jeden mág, pane. Když jste teď tady, v Anglii zůstal jediný mág."
Strange se nad tím zamyslel. "Moji žáci…" začal. "Moji žáci jsou mágové. Všichni muži a ženy, kteří se kdy chtěli stát

Norrellovými žáky, jsou mágové. Childermass je další. A Segundus další. Honeyfoot. Předplatitelé časopisů o magii. Členové starých společností. Anglie je mágů plná. Jsou jich stovky! Možná tisíce! Norrell je odmítal. Norrell jim magii upíral. Norrell je umlčoval. Ale přesto jde o mágy. Řekni jim toto." Projel si rukama přes čelo a chvíli ztěžka dýchal. "Strom promlouvá ke kameni, kámen promlouvá k vodě. Není to tak těžké, jak jsme se domnívali. Řekni jim, ať si přečtou, co je napsáno na obloze. Řekni jim, ať se zeptají deště! Veškerá stará spojenectví Johna Uskglasse nadále platí. Posílám posly, aby kamenům a obloze a dešti připomněli jejich dávné sliby. Vyřiď jim…" Ale Strange znovu nedokázal najít ta pravá slova. Posunkem načrtl cosi ve vzduchu. "Nedokážu to vysvětlit," povzdychl si. "Rozumíš, Leukrokuto?"
"Ano. Jistě!" přisvědčil Drawlight, ačkoli neměl sebemenší tušení, o čem Strange mluví.
"Výborně. Teď mi zopakuj vzkazy, které jsem ti svěřil. Převyprávěj mi je."
Drawlight ho poslechl. Za ta dlouhá léta, kdy sbíral a opakoval zlomyslné klepy o svých známých, si vycvičil paměť na jména a fakta. První vzkaz podal naprosto přesně, ale druhý zmotal do několika zkomolených vět o mázích, kteří stojí v dešti a dívají se na kameny.
"Ukážu ti to," prohlásil Strange, "a pak porozumíš. Leukrokuto, pokud tyto tři úkoly splníš, nepomstím se ti. Neublížím ti. Vyřiď tyto tři vzkazy a budeš se moci vrátit ke svým nočním lovům a dál požírat muže a ženy."
"Děkuji vám! Děkuji vám!" vydechl Drawlight vděčně, dokud mu něco s hrůzou nedošlo. "Tři! Ale pane, vy jste mi svěřil jen dva!"
"Tři vzkazy, Leukrokuto," řekl Strange unaveně. "Musíš vyřídit tři vzkazy."
"Ano, ale vy jste mi ten třetí neprozradil!"
Strange neodpověděl. Odvrátil se a něco si zamumlal pod vousy.
I když se Drawlight bál, ze všeho nejradši by mága chytil a zatřásl jím. Možná by to i udělal, kdyby se domníval, že by si tím nějak pomohl. Po tváři se mu začaly koulet slzy sebelítosti. Teď ho Strange zabije za to, že nesplnil třetí úkol, a přitom to nebyla jeho vina.
"Leukrokuto," oslovil jej Strange, když se náhle vzpamatoval. "Přines mi vodu k pití!"
Drawlight se rozhlédl. Uprostřed náměstí stála studna. Přešel k ní a našel hnusný starý železný hrníček připevněný ke kamenům dlouhým rezavým řetězem. Odsunul poklop studny, vytáhl džber vody a ponořil do vody hrníček. Hrozně nerad se ho byť jen dotýkal. Po všem, co se mu toho dne přihodilo, se mu ze všeho nejvíc příčil právě ten hrníček. Celý život miloval krásné věci, teď ho však na každém kroku obklopoval hnus. Mohli za to mágové. Jak je nenáviděl!
"Pane? Mágu?" zavolal. "Jestli se chcete napít, budete muset přijít sem." Namísto dalšího vysvětlování mu ukázal železný řetěz.
Strange k němu přišel, ale nabízený hrníček si nevzal. Místo toho vytáhl z kapsy malou lahvičku a podal ji Drawlightovi. "Dej do vody šest kapek," nakázal mu.
Drawlight vytáhl uzávěr. Ruka se mu tak třásla, až se bál, aby všechno nevylil na zem. Zdálo se, že si toho Strange nevšímá; Drawlight sklepal do hrníčku pár kapek.
Strange si od něj vzal hrníček a jeho obsah vypil. Hrníček mu vypadl z ruky. Drawlight si povšiml - ani nevěděl, jak vlastně -, že se Strange změnil. Černý obrys jeho postavy na pozadí hvězdnaté oblohy ochabl, hlava mu klesla.
Drawlighta napadlo, jestli není opilý. Ale jak by se člověk mohl opít několika kapkami čehokoli? Navíc ze Strange netáhla kořalka, spíš smrděl jako člověk, který se už pár týdnů neumyl, natož aby si vypral prádlo; a s tím se snoubil další pach, který ještě před chviličkou nebyl přítomen, pach stáří a padesáti koček.
Drawlighta se zmocnil nesmírně zvláštní pocit. Už to v minulosti cítil, kdykoli se schylovalo k magii. Jako by se všude kolem něj otevíraly neviditelné dveře; zdaleka na něj vál vítr a přinášel s sebou vůně lesů, vřesovišť a močálů. Aniž by o to stál, v hlavě mu začaly naskakovat obrazy. Domy kolem něj již nebyly prázdné. Viděl do nich, jako by je někdo zbavil zdí. V každé tmavé místnosti se nacházel… ne zrovna člověk… spíš Bytost, Dávný duch. Jedna obsahovala Oheň; druhá Kámen; další zase Přepršku; a ještě další Hejno ptáků; následující Svah kopce; ještě další Malou bytost s temnými a ohnivými myšlenkami; a tak dále a tak podobně.
"Co jsou zač?" zašeptal užasle. Uvědomil si, že mu stojí všechny vlasy na hlavě, jako by je někdo nabil elektřinou. Pak se ho zmocnil nový a odlišný pocit: do značné míry se to podobalo pádu, a přece zůstal stát. Jako kdyby upadla jeho mysl.

Myslel si, že stojí na svahu anglického kopce. Pršelo; kapky se ve vzduchu kroutily jako šedí duchové. Snášel se na něj déšť a on zřídl jako déšť. Déšť spláchl myšlenky, spláchl paměť, všechno dobré i špatné. Již nevěděl, jak se jmenuje. Všechno se spláchlo podobně jako bláto z kamene. Déšť ho naplnil vlastními myšlenkami a vzpomínkami. Stříbrné nitky vody křižovaly svah jako spletitá krajka, jako cévy ruku. Zapomněl, že kdy byl člověk, a stal se nitkami vody. Padal do země s deštěm.

Myslel si, že leží pod zemí, pod Anglií. Uběhly věky; pronikal jím chlad a déšť; přesouvalo se v něm kamení. Nesmírně rostl v Tichu a Tmě. Stal se zemí; stal se Anglií. Shlédla na něj hvězda a promluvila s ním. Kámen mu položil otázku a on mu odpověděl v jeho vlastním jazyce. Po jeho boku se vinula řeka; pod jeho prsty rašily kopce. Otevřel ústa a vydechl jaro…

Myslel si, že byl zatlačen do houští v temném zimním lese. Stromy a stromy bez konce, tmavé sloupy oddělené úzkými bílými štěrbinami zimního světla. Shlédl dolů. Mladé stromky ho propíchaly skrznaskrz; prorůstaly jeho tělem, jeho nohama a rukama. Nemohl už zavřít oči, protože mu větvičky prorostly očními víčky. Ušima se mu prohánělhmyz; v jeho ústech si pavouci budovali hnízda a pavučiny. Uvědomil si, že je už léta srostlý s lesem. Znal les a les znal jeho.

Nedalo se již říci, co je les a co je člověk.
Všude panovalo ucho. Padal sníh. Zařval…

Černě.
Drawlight přišel k sobě, jako by vyplul z temných vod. Nevěděl, kdo ho pustil - jestli Strange, les či sama Anglie -, cítil však pohrdání té síly, když ho vrhla zpátky do jeho mysli. Dávní duchové se z něj stáhli. Jeho myšlenky a pocity se scvrkly na myšlenky a pocity vlastní člověku. Jímala ho závrať z toho, co přestál, ještě teď se při vzpomínce na to musel otřást. Prohlížel si ruce a třel si místa na těle, jimiž pronikly stromy. Vypadaly netknuté, ale jak ho to v nich bolelo! Zakňoural a poohlédl se po Strangeovi.
Mág se krčil u zdi trochu opodál a mumlal si nějaká magická slova. Jednou udeřil do zdi; kameny se vyboulily, změnily tvar a proměnily se v havrana; havran rozevřel křídla a s hlasitým zakrákáním vylétl k noční obloze. Strange opět praštil do zdi: ze zdi se zjevil další havran a odlétl. Pak další a další, dál a dál, rychle a ve velkém množství, dokud černá křídla nezakryla na obloze všechny hvězdy.
Strange zvedl ruku, že udeří znovu…
"Mágu," zasípal Drawlight. "Neřekl jste mi ten třetí vzkaz."
Strange se rozhlédl, pak zničehonic chytil Drawlighta za kabát a přitáhl si ho k sobě. Drawlight cítil na tváři Strangeův páchnoucí dech a vůbec poprvé mu viděl do tváře. Hvězdný svit ozařoval nelítostné, divoké oči, ve kterých již nebylo ani stopy po lidskosti a rozumu.
"Řekni Norrellovi, že už jdu!" zasyčel Strange. "A padej!"
To Drawlightovi nikdo nemusel říkat dvakrát. Vystřelil do tmy. Vypadalo to, jako by za ním letěli havrani. Neviděl je, slyšel však tlukot jejich křídel a cítil vzduch zvířený jejich křídly. Na půli cesty přes most se bez varování vyřítil do oslepujícího světla. V tu ránu slyšel, jak kolem něj zpívají ptáci a lidé se baví. Muži a ženy se procházeli, mluvili a věnovali se svým každodenním činnostem. Nebyla tu žádná hrozná magie - jen všední svět - báječný, krásný všední svět.
Drawlight měl šaty pořád promočené mořskou vodou, a přitom byla ukrutná zima. Nepoznával čtvrť, v níž se ocitl. Nikdo mu nenabídl pomoc, a tak dlouho chodil sem a tam, ztracený a vyčerpaný. Nakonec narazil na náměstí, které mu bylo povědomé, a z něj se už dokázal vrátit do hospůdky, v níž si najal pokoj. Došel do něj slabý jako moucha a celý rozklepaný. Svlékl se a opláchl si z těla sůl, jak to jen za daných okolností šlo. Pak ulehl do malé postele.
Následující dva dny proležel v horečkách. Jeho sny plnily nepopsatelné věci jako Temnota, Magie a Dlouhé studené věky Země. A po celou dobu spánku se hrozil toho, že se probudí a zjistí, že je pod zemí nebo ukřižovaný zimním lesem.
Za dva a půl dne se zotavil natolik, aby mohl vstát a zajít do přístavu. Našel v něm anglickou loď, která měla namířeno do Portsmouthu. Ukázal kapitánovi dopisy a listiny od Lascellese, jež slibovaly slušnou sumu lodi, která ho vezme zpátky do Anglie. Listiny přitom stvrzovaly podpisy dvou nejslavnějších bankéřů v Evropě.
Pátého dne se nalodil a vyplul do Anglie.

Na Londýn padla řídká, studená mlha, která Stephenovi v lecčems připomínala jeho vlastní život. Zakletí ho poslední dobou skličovalo víc než kdykoli jindy. Radost, láska a klid, to vše mu bylo naprosto cizí. Mračny magie halícími jeho srdce pronikaly pouze ty nejtrpčí emoce - hněv, zášť a pocit marnosti. Rozpory a odcizení mezi ním a jeho anglickými přáteli se jen prohlubovaly. Gentleman byl dost možná ďábel, když ale mluvil o pýše a nadutosti Angličanů, Stephen mu sotva mohl odporovat. Dokonce i ta Ztracená naděje byla někdy vítaným útočištěm před anglickou arogancí a anglickou zaujatostí; tam se Stephen aspoň nikdy nemusel omlouvat za to, kým je; tam s ním nikdy nezacházeli jinak než jako s váženým hostem.
Onoho konkrétního zimního dne zašel Stephen do stájí Waltera Polea v Harley Street. Sir Walter nedávno zakoupil dva skvostné chrty a velmi tím potěšil své sluhy, kteří u nich dokázali prolelkovat velkou část každého dne, kochali se jimi a více či méně zasvěceně probírali, jak se asi osvědčí při honu. Stephen věděl, že by jim ten zlozvyk měl zarazit, ale zase mu na tom nezáleželo natolik, aby to skutečně udělal. Když ho dnes komorník Robert vybídl, aby se s ním šel podívat na psy, Stephen mu nevynadal, naopak si vzal klobouk, kabát a šel s ním. Teď sledoval, jak Robert a čeledíni poskakují kolem chrtů. Připadal si, jako by se na ně díval přes tlustou a špinavou tabulku skla.
Zničehonic se všichni krom něj narovnali a v zástupu vypochodovali ze stájí. Stephen se zachvěl. Ze zkušenosti věděl, že takové nepřirozené chování pokaždé svědčí o příchodu gentlemana s vlasy jako chmýří bodláčí.
A taky že tu byl a rozjasňoval stísněné tmavé stáje září svých stříbrných vlasů, třpytem modrých očí a jasnou zelení kabátku; hlučně mluvil a smál se a vůbec nepochyboval, že Stephen ho vidí stejně rád jako on Stephena. Psi ho nadchli stejně jako předtím služebnictvo a zavolal Stephena, aby je obdivoval s ním. Mluvil k nim vlastním jazykem a psi na něj skákali a radostně štěkali - podle všeho z něj byli unesení víc než ze všech lidí, které předtím viděli.
"Připomíná mi to jednu událost z roku 1413, kdy jsem zavítal na jih na návštěvu krále Jižní Anglie," pronesl gentleman. "Dobrotivý a chrabrý král mne představil svým dvořanům, vyprávěl jim o mnoha mých úžasných úspěších, rozlehlých královstvích, mé rytířské povaze atd. atd. Jeden z jeho šlechticů se však rozhodl, že poučnému a povznášejícímu proslovu nebude naslouchat. Místo toho spolu se svými stoupenci tlachal a smál se. Jak si dokážete představit, velmi mne takové chování urazilo a usmyslel jsem si, že je naučím lepším způsobům! Den nato ti hanebníci vyrazili na lov zajíců k Hatfieldskému lesu. Zaskočil jsem je nepřipravené a dostal jsem brilantní nápad proměnit lidi v zajíce a zajíce v lidi. Lovečtí psi nejdřív roztrhali svoje pány na kusy a pak dostali zajíci v lidské podobě příležitost příšerně se pomstít psům, kteří je předtím štvali a dotírali na ně." Gentleman se odmlčel, aby ho Stephen mohl za tento kousek pochválit, ale ještě než Stephen stačil pronést jediné slovo, gentleman zvolal: "Ach! Cítil jste to?"
"Co jsem měl cítit, pane?" zeptal se Stephen.

"Všechny dveře se otřásly!"
Stephen střelil pohledem ke dveřím do stájí.
"Ne, ne tamty dveře!" řekl gentleman. "Myslím tím dveře mezi Anglií a všemi ostatními krajinami! Někdo se je snaží otevřít. Někdo promluvil k obloze a nebyl jsem to já! Někdo vydává pokyny kamenům a řekám a nejsem to já! Kdo to dělá? Kdo to je? Pojďte!"
Gentleman popadl Stephena za paži a vystoupali na oblohu - jako by najednou stáli na hoře nebo v ochozu velice vysoké věže. Stáje v Harley Street zmizely a před Stephenovýma očima se otevřelo nové panorama a pak další a potom další. Pod nimi se rozkládal přístav s hustým lesem stěžňů - ale hned jim ulétl pod nohama a na jeho místě okamžitě vyvstalo šedé zimní moře, na němž se ve větru nakláněly lodě pod všemi plachtami - načež přišlo věžaté město s nádhernými mosty. Stephen kupodivu prakticky necítil, že by se pohyboval, spíš jako by svět letěl vstříc Stephenovi a gentlemanovi, zatímco oni zůstávali na místě. Dále se objevily zasněžené hory, na nichž se hmoždili maličcí lidé - potom jezero hladké jako sklo a ze všech stran obklopené černými štíty - pak nížina s drobnými městečky a řekami rozhozenými po krajině, jako by to byly dětské hračky.
Před nimi se cosi tyčilo. Zpočátku to vypadalo jako černá čára půlící oblohu. Ale jak se přiblížili, stal se z ní Černý sloup, který se vzpínal ze země a neměl konce.
Stephen a gentleman se nakonec zastavili nad Benátkami (Stephen se zapřísáhl, že ani na okamžik nebude zkoumat, na čem to vlastně stojí). Slunce zapadalo a ulice a domy pod nimi byly tmavé, ale moře a obloha byly plné světla, v němž se harmonicky mísily odstíny růžové, mléčně modré, topasové a perleťové barvy. Jako by se město vznášelo v zářivém prázdnu. Černý sloup byl z větší části hladký jako obsidian, ovšem hned nad úrovní střech domů se z něj vzdouvaly Šroubovice a spirály temnoty a nechaly se unášet větrem. Stephen si nedokázal představit, co to může být zač.
"Je to kouř, pane? Hoří ta věž?" zeptal se Stephen.
Gentleman neodpověděl, ale když se dostali blíže, Stephen se přesvědčil, že nejde o kouř. Z věže vylétala černá masa. Byli to havrani. Tisíce a tisíce havranů. Opouštěli Benátky a měli namířeno tím směrem, odkud vyletěli Stephen s gentlemanem.
Jedno hejno zakroužilo k nim. Vzduch se najednou otřásal máváním tisíců křídel a hlasitě a jednotvárně vibroval, jako by někdo bubnoval. Stephenovi vlétla do očí, nosu a úst oblaka prachu a špíny. Sehnul se a oběma rukama si zacpal nos, aby necítil zápach.
Když byli pryč, užasle se zeptal: "Co jsou zač, pane?"
"Tvorové, které stvořil ten mág," odpověděl gentleman. "Posílá je zpátky do Anglie s pokyny obloze, zemi, řekám a kopcům. Svolává všechny staré Královy spojence. Brzy budou sloužit anglickým mágům, a ne mně!" Zavyl a v tom zvuku se hněv mísil se zoufalstvím. "Potrestal jsem ho tak, jak jsem ještě nikdy nepotrestal žádného svého nepřítele! Přesto však proti mně pořád spřádá úklady! Proč se nesmíří s osudem? Proč si nezoufá?"
"Nikdy jsem neslyšel, že by mu scházela kuráž, pane," ozval se Stephen. "Podle všeho se za španělského tažení vyznamenal mnoha hrdinskými činy."
"Kuráž? O čem to mluvíte? Tohle není kuráž! To je krystalicky čistá zloba! Usnuli jsme na vavřínech, Stephene! Umožnili jsme anglickým mágům, aby nad námi získali převahu. Musíme přijít na to, jak je porazit! Musíme zdvojnásobit úsilí, abyste se stal králem!"

60
BOUŘE A LŽI
Únor 1817
T
eta Greysteelová si pronajala dům v Padově s výhledem na ovocný trh. Odevšad to tam bylo jen kousek a stálo ji to pouhých osmdesát benátských dukátů za celé tři měsíce (což v přepočtu dělalo 38 guinejí). Tak výhodný obchod tetu Greysteelovou velmi potěšil. Někdy se ale stává, že když člověk jedná rychle a velmi rázně, veškeré pochyby a nerozhodnost se dostaví, až když už je pozdě. A tak tomu bylo i tentokrát: teta Greysteelová a Flora nebydlely v tom domě ani týden a už na něm teta Greysteelová začínala hledat vady a pochybovat, zda ho vůbec měla brát. Ačkoli byl starobylý a hezký, jeho gotická okna byla dost malá a několik jich bylo obehnaných kamennými balkóny; jinými slovy tam většinou bývalo šero. To by předtím nebylo nijak na závadu, ale Flora tehdy potřebovala zvednout náladu a tetička Greysteelová se domnívala, že přítmí a stíny - jakkoli malebné - by jí nemusely svědčit. Krom toho stály na dvoře nějaké kamenné dámy, jimž v průběhu let vyrostly závoje a pláště z břečťanu. Bez přehánění se dalo říci, že těmto dámám hrozilo, že co nevidět zmizí, a kdykoli upoutaly zrak tety Greysteelové, připomněly jí chudinku manželku Jonathana Strange, která zemřela tak mladá za tak záhadných okolností a jejíž nešťastný osud očividně dohnal jejího manžela k šílenství. Teta Greysteelová doufala, že Floru takové melancholické myšlenky nenapadají.
Ale jednou tu smlouvu uzavřely a už byly nastěhované, takže se teta Greysteelová pustila do toho, aby dům působil co nejpříjemněji a aby v něm bylo co nejvíc světla. Petrolejem ani svíčkami nikdy neplýtvala, ale v zájmu pozdvižení Flořiny nálady nehleděla na peníze. Na jednom obzvláště tmavém místě na schodišti, kde schody zatáčely divným a nepředvídatelným způsobem, nechala teta Greysteelová umístit na polici lampu, aby tam někdo neupadl a nezlomil si vaz. Lampa hořela dnem i nocí, a ustavičně tak dráždila Bonifaziu, postarší italskou služebnou, která k domu patřila a byla ještě šetrnější než sama teta Greysteelová.
Bonifazia byla výtečná služebná, jen poněkud prostořeká, a krom toho měla sklon dlouze vysvětlovat, proč jsou pokyny, jež právě dostala, pomýlené či zcela nesplnitelné. V práci jí pomáhal pomalý vykořisťovaný mladík jménem Minichello, jenž na každý příkaz reagoval tichým mrzoutským mručením v dialektu, kterému prostě nebylo rozumět.

Bonifazia se k Minichellovi chovala s tak familiárním opovržením, že teta Greysteelová spekulovala o jejich příbuzenském poměru, byť se jí v této záležitosti zatím nedařilo získat žádné přesné informace.
Zařizování domu, každodenní potyčky s Bonifaziou a všechna příjemná i nepříjemná překvapení spojená s pobytem v novém městě dokázaly tetu Greysteelovou zabavit i zaměstnat; ale její hlavní a nejsvětější povinností toho času bylo hledat povyražení pro Floru. Flora toho poslední dobou příliš nenamluvila; stáhla se do ústraní. Pokud ji její teta oslovila, vcelku ochotněji odpověděla, ale jen málokdy se pustila do hovoru sama od sebe. Zatímco v Benátkách Flora vymýšlela všechny jejich kratochvíle, teď už tetě Greysteelové jen kývla na jakoukoli procházku, kterou jí teta navrhla. Dávala přednost činnostem, které nevyžadovaly dalšího společníka. Chodila sama, četla sama, vysedávala sama v obývacím pokoji nebo nastavovala tvář slabým slunečním paprskům, které zhruba v jednu hodinu pronikly na malý dvůr. Byla uzavřenější a oproti minulosti se mnohem méně svěřovala, jako by ji někdo - a nemusel to nutně být Jonathan Strange - zklamal a ona si umanula, že bude do budoucna nezávislejší.
V prvním únorovém týdnu se v Padově kolem poledne strhla velká bouře. Bouřka se znenadání přihnala z východu (tedy od Benátek a od moře). Staří pánové, kteří pravidelně sedávali v padovských kavárnách, tvrdili, že přišla zcela bez varování. Jiní lidé tomu však nevěnovali větší pozornost; koneckonců v zimě musí člověk s bouřkami počítat.
Nejdřív se městem prohnal silný vítr a věru že na nějaké dveře či okna moc nedbal. Dařilo se mu nalézat skuliny, o nichž nikdo nevěděl, a profukoval domy skoro stejně divoce jako ulicemi. Tou dobou seděla teta Greysteelová s Florou v malém obývacím pokoji v prvním poschodí. Okenní tabulky se rozdrnčely a křišťálové ozdoby na lustru se rozcinkaly. Pak vítr vyskubl tetě Greysteelové zpod ruky dopis, který právě psala, a rozházel jeho listy po pokoji. Za oknem obloha potemněla tak, že se udělala tma jako v noci, a spustil se oslepující déšť.
Bonifazia a Minichello vešli do obývacího pokoje. Údajně chtěli zjistit, zdali teta Greysteelová nemá ohledně bouřky nějaká přání, ve skutečnosti však Bonifazia chtěla spolu s tetou Greysteelovou hlasitě žasnout nad prudkostí větru a deště (a že to byl krásný duet, i když v různých jazycích). Minichello nejspíš přišel kvůli Bonifazii; na bouři nahlížel zasmušile, jako by měl podezření, že ji někdo zařídil, jen aby mu přidělal práci.
Teta Greysteelová, Bonifazia a Minichello stáli všichni u okna a viděli, jak první úder blesku dodal dobře známému prostředí gotický a znepokojující nádech, naplnil jej sinalou, nezemskou září a nečekanými stíny. Zahřmění pak otřáslo celou místností. Bonifazia se začala šeptem dovolávat přízně Bohorodičky a několika svatých. Teta Greysteelová, která byla úplně stejně vyděšená, by za takovou útěchu byla dost možná vděčná, ale jakožto členka anglikánské církve mohla jen vykřiknout "Proboha!" a "No ne!" a "Pro Kristovy drahý rány!" - což ji příliš neutěšilo.
"Drahoušku," obrátila se na Floru lehce roztřeseným hlasem, "doufám, že se nebojíš. Je to skutečně hnusná bouřka."
Flora přešla k oknu, vzala tetu za ruku a řekla jí, že to přece brzy přejde. Město osvětlilo další zablýsknutí. Flora pustila tetinu ruku, vzala za kličku okna, otevřela jej a nedočkavě vešla na balkón.
"Floro!" vykřikla teta Greysteelová.
Vykláněla se do skučící tmy, rukama opřená o balustrádu, a vůbec nedbala na déšť, který jí promáčel šaty, ani na vítr, který ji tahal za vlasy.
"Zlatíčko! Floro! Floro! Pojď z toho deště!"
Flora se otočila a něco své tetičce řekla, oni však už neslyšeli, co to bylo.
Minichello za ní vyšel na balkón a překvapivě jemně (aniž by se však byť jen na okamžik vzdal své vrozené zasmušilosti) se mu ji povedlo navést dovnitř, přičemž svýma velkýma plochýma rukama manipuloval podobně jako pastýři přenosnými ploty z proutí při zahánění ovcí.
"Cožpak to nevidíte?" zvolala Flora. "Někdo tam je! Tam, na rohu! Můžete mi říct, kdo to je? Myslela jsem, že…" Náhle se odmlčela a nedořekla už, co si myslela.
"Doufám, že se mýlíš, drahoušku. Lituji všechny, co jsou teď na ulici. Doufám, že se co nejdříve dostanou pod střechu. Ach, Floro! Ty jsi úplně promokla!"
Bonifazia přinesla ručníky a společně s tetou Greysteelovou se okamžitě jala sušit Flořiny šaty - ty dvě si ji obracely mezi sebou pořád dokola, i když občas každá tlačila opačným směrem. Zároveň se obě obracely na Minichella s naléhavými pokyny, teta Greysteelová klopotně, avšak neodbytně italsky a Bonifazia v překotném benátském dialektu. Bylo dost dobře možné, že si protiřečily, tak jako se předtím nedokázaly shodnout na směru otáčení, protože Minichello neudělal nic, jen se na ně nazlobeně díval.
Flora hleděla přes skloněné hlavy obou žen na ulici. Další úder blesku. Ztuhla, jako by jí projel elektrický proud, a hned nato se vymanila ze sevření tety a služebné a vyběhla z pokoje.
Neměli čas přemítat, kam zmizela. Příští půlhodina se odehrála ve znamení titánského domácího boje: Minichello se snažil zavřít okenice v zuřící bouřce, Bonifazia klopýtala ve tmě a hledala svíčky a teta Greysteelová přišla na to, že italské slovo, jímž označovala okenice, ve skutečnosti znamená "pergamen". Jeden po druhém se všichni rozčílili. Ke zklidnění situace rozhodně nepřispělo, když všechny zvony ve městě začaly vyzvánět podle přesvědčení, že zvony (které patří k požehnaným věcem) mohou rozehnat bouřky a hromy (kteréžto jsou zjevně dílem ďáblovým).
Konečně byl dům zabezpečen - přinejmenším do jisté míry. Teta Greysteelová nechala dokončení práce na Bonifazii a Minichellovi a vrátila se se svíčkou do obývacího pokoje, zapomínajíc, že z něj viděla Floru odcházet. Neteř tam nenašla, ale povšimla si, že Minichello v místnosti pořád ještě nezavřel okenice.
Vyšla po schodech do Flořiny ložnice: ani tam ji nenašla. Nebyla ani v malé jídelně, ani v ložnici tety Greysteelové, ba ani v druhém, menším obývacím pokoji, do nějž občas chodily po večeři. Potom zkusila kuchyň, halu a zahradníkův pokoj - ani tam však nebyla k nalezení.
Tetě Greysteelové to začínalo nahánět pořádný strach. Krutý hlásek jí našeptával do ucha, že ať už manželka Jonathana Strange skončila jakkoli záhadně, začalo to tím, že naprosto nečekaně zmizela za špatného počasí.
"Ale to sněžilo, nepršelo," říkala si v duchu. Jak hledala Floru po celém domě, opakovala si: "Sněžilo, nepršelo. Sněžilo,

nepršelo." Pak jí blesklo hlavou: "Možná je celou dobu v obývacím pokoji. Panovala tam taková tma a takové ticho, že jsem si jí možná nevšimla."
Vrátila se do onoho pokoje. Další úder blesku mu dodal nepřirozeného vzhledu. Stěny zbělaly a dostaly děsivý nádech a nábytek a další předměty zešedly, jako by všechny zkameněly. Tetu Greysteelovou zaskočilo poznání, že v pokoji skutečně je ještě někdo jiný - žena, ale ne Flora - žena v tmavých, staromódních šatech, která stála se svíčkou ve svícnu a dívala se na ni - žena s tváří zcela zahalenou stínem, jejíž rysy nebyly vidět.
Teta Greysteelová úplně ztuhla.
Zahřmělo: pak černočerná tma, až na dva plamínky svíček. Kdovíproč to ale vypadalo, že svíčka té neznámé ženy vůbec nic neosvětluje. A pak se stalo ještě něco podivnějšího: pokoj se podle všeho nějakým tajuplným způsobem zvětšil; žena a její svíčka byly od tety Greysteelové zvláštně daleko.
"Kdo tam?" vykřikla teta Greysteelová.
Nikdo neodpověděl.
"Jistě," pomyslela si, "je to Italka. Musím se jí zeptat znovu italsky. Možná v té bouři zazmatkovala a zabloudila do špatného domu." Ale ať se snažila, jak chtěla, v tom okamžiku se jí nevybavilo jediné italské slovíčko.
Další záblesk. Žena stála před tetou Greysteelovou tak jako předtím. "To je duch manželky Jonathana Strange!" blesklo jí hlavou. Vykročila k ní a neznámá k ní rovněž o krůček popošla. Náhle jí to došlo a s pochopením se dostavila stejně velká úleva: "Je to zrcadlo! Ach! To jsem ale káča hloupá, že se bojím vlastního odrazu!" Tak se jí ulevilo, že se málem nahlas rozesmála, pak se ale zarazila - ty obavy nebyly pošetilé, ani v nejmenším, až doposud totiž v tom rohu žádné zrcadlo nestálo.
Při příštím zablesknutí to zrcadlo spatřila. Bylo ošklivé a do místnosti se svými velkými rozměry nehodilo; byla si jistá, že ho v životě neviděla.
Vyběhla z pokoje. Věděla, že když jí to zlověstné zrcadlo zmizí z očí, bude s to uvažovat jasněji. V půli schodiště zaslechla z Flořiny ložnice nějaké zvuky, a tak otevřela dveře a nakoukla do pokoje.
Flora byla uvnitř. Zapálila svíčky, které jí tam dali, a zrovna si přetahovala šaty přes hlavu. Byly skrznaskrz promočené. Se spodničkou a punčochami to nevypadalo o nic lépe. Boty měla pohozené na podlaze po straně postele; byly úplně nasáklé vodou a zničené od deště.
Flora na tetu vrhla pohled a ve tváři se jí při tom mísila provinilost, rozpaky, vzdor a ještě pár dalších emocí, které už nebylo tak snadné určit. "Nic! Nic!" vykřikla.
To nejspíš měla být odpověď na otázku, kterou od tety očekávala, jenže teta Greysteelová řekla jen: "Kdepak jsi byla, drahoušku? A proč jsi proboha vyrazila ven v takovém počasí?"
"Já… šla ven koupit vyšívací hedvábí."
To tetu Greysteelovou muselo viditelně ohromit, protože Flora nejistě dodala: "Netušila jsem, že bude pršet tak dlouho."
"Musím říct, zlatíčko, že ses zachovala dost nepředložené - musela ses přece dost bát, ne? Kvůli tomu ses rozplakala?"
"Rozplakala?! Ne, ne! To se mýlíš, tetičko. Já neplakala. To jsou kapky deště, nic víc."
"Ale vždyť…" Teta Greysteelová se zarazila. Chtěla dořící: ti zrovna tečou slzy, ale Flora zavrtěla hlavou a odvrátila se. Kdovíproč poskládala šál do balíčku a tetu Greysteelovou maně napadlo, že kdyby to neudělala, šál by ji aspoň trochu ochránil před deštěm a ona by nyní nebyla tak mokrá. Z toho balíčku teď vytáhla lahvičku zpola naplněnou tekutinou jantarové barvy. Otevřela šuplík a strčila ji do něj.
"Floro! Přihodilo se něco velice zvláštního. Nevím, jak bych ti to měla říct, ale objevilo se tu zrcadlo…"
"Ano, já vím," pospíšila si Flora. "Patří mně."
"Ono patří tobě!" Teta Greysteelová byla úplně tumpachová. Následovala delší odmlka. "Kde jsi ho koupila?" zeptala se. Nic jiného ji nenapadlo.
"Už si přesně nevzpomínám. Museli ho doručit před chvilkou."
"Ale přece by uprostřed bouřky nikdo nic nedoručoval! A i kdyby někdo dostal tak přihlouplý nápad, byl by zaťukal na dveře a neudělal by to takovýmhle zvláštním, pokoutným způsobem."
Na tyto velmi rozumné námitky Flora neměla co říct.
Tetu Greysteelovou nemrzelo, že to téma opustily. Bouřek, obav a nečekaných zrcadel měla opravdu plné zuby. Už věděla, proč se zrcadlo objevilo, a tak prozatím nechala stranou, jak se objevilo. Mileráda naopak sáhla po uklidňujících tématech, jakými byly Flořiny šaty a Flořiny boty a pravděpodobnost, že se Flora nachladí, a to, jak se Flora musí okamžitě usušit, obléct si župánek a jít se posadit ke krbu do obývacího pokoje a sníst něco teplého. V obývacím pokoji teta Greysteelová ukázala: "Vidíš? Už je téměř po bouřce. Vypadá to, že se vrací zpátky k pobřeží. To je mi divné! Myslela jsem si, že právě odtamtud přišla. To vyšívací hedvábí ti nejspíš déšť zničil spolu se vším ostatním."
"Jaké vyšívací hedvábí?" opakovala Flora. Pak si vzpomněla. "Á, tohle! Já se do toho obchodu ani nedostala. Jak jsi řekla, byl to pošetilý podnik."
"Inu, později můžeme zajít nakoupit všechno, co potřebuješ. Těch chudáků trhovců je mi ale skutečně líto! Ta průtrž mračen jim musela zničit všechno na stáncích. Bonifazia ti dělá ovesnou kaši, drahoušku. To by mě zajímalo, jestli jsem jí řekla, aby ti do ní nalila čerstvé mléko."
"To si nepamatuji, tetičko."
"Tak to bych za ní měla zajít a zmínit se o tom."
"Já bych tam zašla, teti," nabídla se Flora a vstala.
Tetička o tom však nechtěla ani slyšet. Flora musí zůstat přesně tam, kde je, u krbu, s nohama na podnožce.
Čím dál víc se rozjasňovalo. Ještě před odchodem do kuchyně si teta Greysteelová pořádně prohlédla zrcadlo. Bylo velmi velké a zdobné, takové, jaké se vyrábí na ostrově Murano v Benátské laguně. "Mimochodem, překvapuje mě, že

se ti tohle zrcadlo líbí, Floro. Je zdobené tolika svitky, kudrlinkami a skleněnými květinami. Obvykle tíhneš k jednodušším věcem."
Flora si povzdychla a odpověděla, že od té doby, co je v Itálii, přišla na chuť luxusnímu a zdobnému zboží.
"Bylo drahé?" zeptala se teta Greysteelová. "Vypadá draze."
"Ne. Vůbec nebylo drahé."
"Tím lépe, ne?"
Teta Greysteelová sešla dolů do kuchyně. Notně pookřála a byla přesvědčená, že dopoledním otřesům a obavám odzvonilo. V tom se ale naprosto mýlila.
V kuchyni stáli s Bonifazií a Minichellem dva muži, které v životě neviděla. Nevypadalo to, že by Bonifazia byť jen začala dělat Floře kaši. Dokonce ani ze spíže nepřinesla ovesné vločky a mléko.
Sotva Bonifazia spatřila tetu Greysteelovou, vzala ji za ruku a nedočkavě na ni spustila příval nářečních slov. Mluvila o bouřce - přinejmenším to bylo jasné - a říkala, že byla zlá, ale mimo to už teta Greysteelová moc nerozuměla. K tetinu naprostému úžasu jí pomohl porozumět Minichello, když celkem přesvědčivě napodobil angličtinu: "Dělá to ten engliš mág. Ten engliš mág dělá tempestu."
"Prosím?"
Za častého přerušování od Bonifazie i obou mužů jí Minichello sdělil, že za bouřky několik lidí vzhlédlo k obloze a spatřilo trhlinu v černých mračnech. To, co skrz ni viděli, je ovšem ohromilo a vyděsilo - nebyl to průzračný azur, který očekávali, ale černá půlnoční obloha plná hvězd. Ta bouře vůbec nebyla přirozená; jejím jediným účelem bylo skrýt postup Strangeova Sloupu temnoty.

Zpráva se rychle rozšířila po celém městě a obyvatele velmi znepokojila. Až doposud se hrůzný Sloup temnoty omezoval na Benátky, jež přinejmenším obyvatelům Padovy připadaly jako přirozené dějiště hrůz. Nyní bylo jasné, že Strange zůstal v Benátkách spíš dobrovolně, než že by v nich byl zaklet. Na kterékoli město v Itálii, ba kterékoli město na světě by zničehonic mohla padnout Věčná temnota. To bylo samo o sobě špatné, ale pro tetu Greysteelovou to bylo mnohem horší - ke všemu jejímu strachu ze Strange se přidalo nevítané přesvědčení, že jí Flora lhala. Přemítala, jestli je pravděpodobnější, že jí neteř lhala, protože jednala pod vlivem magie, nebo protože její vztah ke Strangeovi otupil její zásady. Nevěděla, co z toho by bylo horší.
Poslala svému bratrovi do Benátek dopis, v němž jej úpěnlivě žádala, aby přijel do Padovy. Prozatím se rozhodla, že nic neřekne. Po zbytek dne Floru bedlivě sledovala. Flora víceméně jednala jako obvykle, až na to, že se v jejím chování k tetě občas objevil náznak kajícnosti, i když tam žádný být neměl.
Příštího dne v jednu hodinu odpoledne - tedy několik hodin předtím, než mu mohl být doručen dopis tety Greysteelové - dorazil z Benátek doktor Greysteel s Frankem. Řekli jí, že když Strange odjel z farnosti Santa Maria Zobenigo na pevnou zem, v Benátkách se to rozhodně neutajilo. V mnoha městských čtvrtích viděli, jak se Sloup temnoty pohybuje po mořské hladině. Jeho povrch se chvěl a zákruty a spirály Temnoty z něj vystřelovaly tam a zase zpátky, až to vypadalo, jako by byl celý z černých plamenů. Nikdo nevěděl, jak se Strangeovi povedlo dostat přes vodu, tedy zdali přeplul ve člunu, nebo jestli se přepravil čistě magickými prostředky. Bouřku, jíž se snažil maskovat svůj postup, si vyčaroval až ve Stra, osm mil od Padovy.
"To ti řeknu, Louiso," prohlásil doktor Greysteel, "že bych s ním teď za žádných okolností neměnil. Jakmile se přiblížil, všichni uprchlí. Od Mestre až do Stra neviděl jediného živého tvora, nic než ztichlé ulice a opuštěná pole. Od nynějška je pro něj svět úplně prázdný."
Ještě před chvílí nechovala teta Greysteelová ke Strangeovi příliš vřelé city, ale jeho postavení, jak jí ho bratr vylíčil, bylo tak otřesné, že jí do očí vhrkly slzy. "A kde je teď?" zeptala se mnohem smířlivěji.
"Uchýlil se zpátky do svých pokojů v Santa Maria Zobenigo," odpověděl doktor Greysteel. "Všechno je tak jako předtím. Jakmile jsme se doslechli, že navštívil Padovu, uhodl jsem, proč sem zavítal. Přijeli jsme tak záhy, jak jen to bylo možné. Jak se má Flora?"
Flora byla v salónu. Už otce očekávala - vlastně se jí ulevilo, že se jí konečně přišel vyptat. Doktor Greysteel ze sebe sotva vysoukal první otázku, když se mu začala o překot zpovídat. Zjevně toho na ni bylo moc a potřebovala si ulevit. Po tvářích se jí koulely slzy jako hrachy a přiznala se, že viděla Strange. Zahlédla ho na ulici pod sebou, věděla, že tam čeká na ni, a tak za ním vyběhla ven.
"Řeknu ti všechno, slibuji," ujišťovala otce. "Ale ještě ne. Neudělala jsem nic špatného. Tedy…" Zarděla se. "…krom těch lží, které jsem napovídala tetičce a které mě moc mrzí. Ale tahle tajemství nesmím prozradit."
"Proč ale vůbec dělat nějaké tajnosti, Floro?" zeptal se jí otec. "Nevyplývá z toho, že je tu něco špatně? Lidé s poctivými úmysly nemívají tajemství. Jednají s otevřeným hledím."
"To nejspíš ano… jenže o mázích to neplatí! Pan Strange má nepřátele - toho hrozného starce v Londýně a krom něj ještě další! Ale nesmíš mě hubovat, že jsem se zachovala špatně. Moc jsem se snažila jednat správně - a myslím, že se mi to povedlo! Víš, on se oddával jednomu druhu magie, který jej ničil, a včera jsem ho přesvědčila, ať se ho vzdá! Slíbil mi, že se toho napříště úplně vystříhá."
"Ale Floro," povzdychl si její otec smutně. "To mě znepokojuje víc než všechno ostatní. Chtěl bych vědět, jakým právem od něj vyžaduješ nějaké sliby. Mohla bys mi to nějak vysvětlit? Moje znejmilejší, jsi s ním zasnoubená?"
"Ne, tati!" Další záchvat pláče. Tetička se jí musela hodně naobjímat, aby se aspoň trochu uklidnila. Když konečně mohla zase mluvit, řekla mu: "Nejsme zasnoubení. Pravda, mívala jsem pro něj velkou slabost. Ale to je už dnes

víceméně minulost. Nesmíš mě z toho podezřívat. Požádala jsem ho, ať mi to slíbí kvůli našemu přátelství. A kvůli své ženě. Myslí si, že to udělal pro ni, já ale vím, že by nechtěla, aby si čímkoli ničil zdraví či rozum - bez ohledu na účel, bez ohledu na to, jak zoufalé mohou být okolnosti! Ona už ho nemůže usměrňovat - a tak musím mluvit za ni."
Doktor Greysteel mlčel. "Má milá Floro," řekl po bezmála dvou minutách, "zapomínáš, že jsem se s ním často vídal v Benátkách. Není teď s to dodržovat sliby. Ani si nebude pamatovat, že ti něco slíbil."
"Ale bude! Zařídila jsem to tak, aby musel!"
Další slzy ji usvědčily z toho, že se přes veškerá svá tvrzení od citů k Jonathanovi ještě úplně neoprostila. Řekla toho však dost na to, aby svého otce i tetu trochu uklidnila. Byli přesvědčeni, že její náklonnost k Jonathanu Strangeovi musí dříve či později přirozeně ochladnout. Jak teta Greysteelová později toho večera poznamenala, Flora nepatřila k dívkám, které celá léta touží po nemožné lásce; na to je příliš racionální.
Když se takto opět sešli, doktor Greysteel a teta Greysteelová se už nemohli dočkat, až se zase vydají na cesty. Teta Greysteelová si přála vyjet do Říma obhlédnout antické stavby a artefakty, o jejichž pozoruhodnosti toho tolik slyšela. Flora však ze sebe nedokázala vykřesat ani jiskřičku zájmu o památky či umělecká díla. Tvrdila, že je nejšťastnější tam, kde je. Pokud k tomu nebyla donucena, ani nechtěla vycházet z domu. Když jí navrhovali, ať si s nimi zajde na procházku nebo do kostela s renesančním oltářem, odmítala je doprovodit. Stěžovala si, že prší nebo že ulice jsou mokré - to všechno byla pravda; tu zimu v Padově hodně pršelo, ale do té doby jí déšť nikdy nevadil.
Její teta i otec s ní měli trpělivost, byť obzvláště doktoru Greysteelovi to přišlo trochu zatěžko. Nepřijel přece do Itálie, aby tiše vysedával v bytě dvakrát menším než jeho vlastní pohodlný dům ve Wiltshiru. V soukromí žehral, že člověk si přece může číst romány či vyšívat (což byly nyní Flořiny oblíbené kratochvíle) i ve Wiltshiru a vyjde ho to mnohem levněji, ale teta Greysteelová mu za takové myšlenky vyhubovala a umlčela jej. Pokud Flora hodlá truchlit nad Jonathanem Strangem, musí ji nechat.
Jeden výlet Flora navrhla, ovšem velice zvláštní. Když byl doktor Greysteel v Padově zhruba týden, oznámila, že by se moc ráda vydala na moře.
Zeptali se jí, jestli tím myslí plavbu po moři. Nebylo jediného důvodu, proč by do Říma nebo Neapole nemohli plout lodí.
Ona ale plavbu nemyslela. Nepřála si odjet z Padovy. Ne, ona by si ráda vyjela na jachtě nebo jiném člunu. Jen na hodinku dvě, možná i méně. Ale chtěla by se na moře vypravit okamžitě. Příštího dne se odebrali do malé rybářské vesničky.
Vesnička se nevyznačovala kdovíjak zajímavou vyhlídkou, architekturou či dějinami - popravdě řečeno její jedinou výhodou byla nevelká vzdálenost od Padovy. Doktor Greysteel se vyptával ve vinárničce a na faře, dokud se nedoslechl o dvou důvěryhodných chlapech, kteří by byli ochotni vzít je na moře. Těm dvěma pranic nevadilo vzít si od doktora Greysteela peníze, museli ho však upozornit, že tam není nic k vidění a že by tam nebylo nic k vidění ani za hezkého počasí. Jenže o pěkném počasí se nedalo ani mluvit, pršelo - dost silně na to, aby déšť výlet na vodu nanejvýš znepříjemnil, nikoli však dostatečně silně, aby kapky rozptýlily těžkou šedou mlhu.
"Opravdu si to přeješ, zlatíčko?" ujišťovala se teta Greysteelová. "Působí to tam dost bezútěšně a člun páchne rybinou."
"Opravdu, teti," přisvědčila Flora, vlezla si do člunu a uvelebila se na jednom konci. Teta a otec následovali jejího příkladu. Nechápající rybáři plachtili tak dlouho, dokud kolem sebe ve všech směrech neviděli jen převalující se masu šedé vody ohraničenou stěnami bezvýrazné šedé mlhy. Rybáři se s očekáváním zadívali na doktora Greysteela. Ten zase vrhl pátravý pohled na Floru.
Flora si nikoho z nich nevšímala, jen seděla a zamyšleně se opírala o bok člunu. Pravou ruku měla nataženou nad hladinu.
"Už je to tu zase!" vykřikl doktor Greysteel.
"Copak je tu zase?" optala se teta Greysteelová podrážděně.
"Ten pach koček a zatuchliny! Smrdí to tu, jako bychom byli v bytě té ženské. Té stařeny, co jsme ji navštívili v Cannaregiu. To máme na palubě kočku?"
Ta otázka byla absurdní. Ze všech částí rybářského člunu byl dobrý výhled na všechny ostatní; žádná kočka tu nebyla.
"Děje se něco, drahoušku?" zeptala se teta Greysteelová. Něco ve Flořině držení těla se jí tak úplně nelíbilo. "Je ti špatně?"
"Ne, teti," odpověděla Flora a narovnala záda i deštník nad hlavou. "Je mi dobře. Jestli chceš, můžeme už jet domů."
Teta Greysteelová na okamžik spatřila lahvičku houpající se na vlnách, lahvičku bez zátky. Ta se pak potopila pod hladinu a navždy jí zmizela z očí.
Tento prapodivný výlet byl na mnoho následujících týdnů poslední chvílí, kdy se Floře vůbec zachtělo ven. Teta Greysteelová se ji někdy snažila přesvědčit, aby si sedla na židli k oknu a viděla tak, co se děje na ulici. Na italských ulicích se často děje něco zábavného. Leč Flora si velmi zamilovala židli ve stinném koutě pod oním tajuplným zrcadlem a osvojila si osobitý zvyk porovnávat obraz místnosti v zrcadle se skutečným stavem. Tak kupříkladu se znenadání začala zajímat o šál přehozený přes židli, podívala se na jeho odraz a řekla: "Ten šál vypadá v zrcadle jinak."
"Opravdu?" přesvědčovala se teta Greysteelová rozpačitě.
"Ano. V zrcadle vypadá hnědý, zatímco ve skutečnosti je modrý. Nemyslíš?"
"Nu, má milá, určitě máš pravdu, ale mně připadají úplně stejné."
"Ne," zavrtěla Flora hlavou a povzdechla si, "pravdu máš ty."

61
STROM PROMLOUVÁ KE KAMENI,
KÁMEN PROMLOUVÁ K VODĚ
Leden - únor 1817
K
dyž pan Norrell zničil Strangeovu knihu, veřejné mínění v Anglii se zcela obrátilo proti němu a naopak bylo velmi nakloněno Strangeovi. Lidé si oba mágy jak veřejně, tak v soukromí srovnávali. Strange byl upřímný, odvážný a energický, zatímco hlavním charakteristickým rysem pana Norrella bylo tajnůstkářství. Také se nezapomnělo na to, jak v době, kdy Strange sloužil své zemi na Pyrenejském poloostrově, Norrell skoupil všechny knihy magie z knihovny vévody z Roxburghu, aby je nemohl číst nikdo jiný. Ovšem v polovině ledna noviny zaplnily zprávy o Strangeové šílenství, popisy Černé věže a spekulace o magii, kvůli níž tam musel zůstat. Angličan jménem Lister byl v Mestre na italském pobřeží téhož dne, kdy Strange vyrazil z Benátek do Padovy. Pan Lister se stal svědkem přesunu Sloupu temnoty přes moře a poslal do Anglie popis tohoto úkazu; za tři týdny pak hned několik londýnských listů otisklo líčení, jak Sloup tiše klouzal po mořské hladině. Během pár krátkých měsíců se Strange stal pro své krajany symbolem hrůzy: prokleté bytosti, sotva lidské.
Strange sice nečekaně upadl v nemilost, ovšem panu Norrellovi to nijak neprospělo. Od vlády nedostával žádné nové zakázky, mnohem horší však bylo, že vyschly i zakázky z dalších zdrojů. Na počátku ledna se děkan katedrály svatého Pavla vyptával, zdali by pan Norrell byl s to zjistit, kde spočívají ostatky jisté mladé ženy. Bratr této mladé ženy chtěl všem členům rodiny vybudovat nový náhrobek. To si žádalo přesun rakve oné mladé ženy, ovšem děkana i kapitulu uvedlo do velkých rozpaků zjištění, že si její hrob poznamenali špatně a že vlastně nevědí, kde leží. Pan Norrell jej ujistil, že najít ji bude hračka. Příslušná kouzla provede, jakmile mu děkan poskytne informace o jménu té mladé dámy a jednom či dvou dalších detailech. Jenže děkan panu Norrellovi její jméno neposlal. Místo toho pan Norrell obdržel šroubovaný dopis, v němž se mu děkan složitě omlouval a mimo jiné tvrdil, že klér nemůže najímat mágy, ke kterémužto názoru dospěl až v poslední době.
Lascelles a Norrell se shodli, že situace je znepokojující.
"Pokud nebudeme provozovat žádnou novou magii, na nějakou renesanci anglické magie můžeme rovnou zapomenout," prohlásil Lascelles. "Za této krize je životně důležité, aby se veřejnosti ustavičně připomínalo vaše jméno a úspěchy."
Lascelles psal články do novin a pranýřoval Strange ve všech časopisech věnujících se magii. Rovněž využil této příležitosti, aby zhodnotil všechna Norrellova kouzla za posledních deset let a navrhl jejich vylepšení. Usoudil, že by spolu s panem Norrellem měl zajet do Brightonu obhlédnout hradbu kouzel, kterou pan Norrell a Jonathan Strange utkali kolem pobřeží Británie. Tomuto dílu věnoval pan Norrell bezmála dva roky života a vládu Jeho Veličenstva stálo nemalé peníze.
Jednoho obzvláště ledového, větrného dne v únoru spolu stáli v Brightonu a hleděli na široký pruh fádního šedého moře.
"Je to neviditelné," prohlásil Lascelles.
"Neviditelné, to ano!" přitakal pan Norrell, "ale přitom ani o špetku méně účinné! Útesy ochrání před erozí, domy před bouří, dobytek před smetením do moře a navíc převrhne plavidla všech nepřátel Británie, kteří se pokusí přistát."
"Nemohl jste ale v pravidelných rozestupech umístit majáky, které by lidem připomínaly existenci magické hradby? Třeba plameny, jež se záhadně vznášejí nad vodní hladinou? Sloupy z mořské vody? Něco podobného?"
"Ale jistě," přikývl pan Norrell, "dokázal bych vytvořit magické iluze, o kterých mluvíte. Nejsou nijak náročné, ale chápejte, že by byly čistě na ozdobu. Ani v nejmenším by předchozí kouzla neposílily. Ty iluze by neměly žádný praktický smysl."
"Jejich smyslem," prohlásil Lascelles přísně, "by bylo ustavičně každému přihlížejícímu připomínat dílo velkého pana Norrella. Britové by pak nikdy nezapomněli, že jste pořád Obránce národa, který nad nimi stále bdí a střeží je, zatímco se věnují své práci. Vydalo by to za deset, dvacet článků v čtvrtletnících."
"Opravdu?" podivil se pan Norrell. Slíbil, že napříště bude mít vždycky na paměti, že je třeba kouzlit tak, aby podnítil představivost národa.
Přespali v hostinci U staré lodě a následujícího dopoledne se vrátili do Londýna. Pan Norrell delší cesty nesnášel. Třebaže byl jeho kočár špičkovým výrobkem svého druhu, vybavený železnými pružinami a hlubokými čalouněnými sedadly, pořád cítil každý hrbol či díru na cestě. Zhruba po hodině začal obvykle trpět bolestmi v zádech, hlava ho rozbolela jako střep a k tomu se často přidružila žaludeční nevolnost. Ovšem toho dopoledne si na záda či žaludek skoro ani nevzpomněl. Od první chvíle, kdy vyrazili z hostince, byl zvláštně nervózní, napadaly ho nečekané myšlenky a jímaly ho nezřetelné obavy.
Z okénka kočáru viděl spoustu černých ptáků - nevěděl, zdali jde o havrany či vrány, ovšem v hloubi duše si jako mág byl jist, že něco znamenají. Kroužili a obraceli se na bledé zimní obloze, napínali křídla jako černé ruce a při tom se z každého stávalo živoucí ztělesnění havrana v letu: praporce Johna Uskglasse. Pan Norrell se zeptal Lascellese, jestli se domnívá, že je ptáků více než obvykle, ale Lascelles odvětil, že neví. Krom ptáků pana Norrella znepokojovaly široké, studené louže, hustě rozeseté po každém poli. Jak kočár projížděl po cestě, z každé louže se stávalo stříbrné zrcadlo, v němž se odrážela prázdná zimní obloha. Pro mága ovšem není většího rozdílu mezi zrcadlem a dveřmi. Jako by se mu Anglie přímo před očima prodřela. Připadalo mu, že by klidně mohl kterýmikoli zrcadlovými dveřmi projít a ocitnout se v jednom z těch dalších světů, které kdysi hraničily s Anglií. Ba co hůř, napadalo ho, že by to mohli udělat jiní lidé.
Sussexská krajina začala nepříjemně připomínat Anglii popsanou ve staré baladě:

Ten zdejší kraj se falešný zdá,
jak by hojen nakreslili,
vše chvěje se jak v bouři klas,
když Král Havran kolem pílí.

Pan Norrell měl poprvé v životě dojem, že se v Anglii provozuje až příliš mnoho magie.
Když dojeli na Hanover Square, pan Norrell a Lascelles okamžitě zamířili do knihovny. Našli tam Childermasse usazeného za stolem. Před ním se vršila hromada dopisů a on zrovna jeden četl. Když pan Norrell vešel do místnosti, vzhlédl od něj. "Výborně! Už jste zpátky! Přečtěte si to."
"Proč? O co jde?"
"Píše nám jistý pan Traquair. Nějaký mladík v Nottinghamshiru zachránil s pomocí magie život dítěti a Traquair tomu byl svědkem."
"Tedy, pane Childermassi…" povzdychl si Lascelles. "Už byste snad měl vědět, že svého pána nemáte otravovat takovými nesmysly." Vrhl letmý pohled na kupu otevřených dopisů; jeden byl opatřený velkou pečetí s erbem. Pár vteřin na něj hleděl, pak mu došlo, že ho dobře zná, a chňapl po něm.
"Pane Norrelle!" zaradoval se. "Zve nás lord Liverpool!"
"Konečně!" zvolal pan Norrell. "Co v tom dopisu stojí?"
Lascelles dopis chvíli četl. "Jen nás snažně prosí, abychom se dostavili do Fife House ve velmi naléhavé záležitosti!" Rychle uvažoval. "Nejspíš jde o johanity. Liverpool se na nás měl obrátit už před lety, abychom s nimi zatočili. Těší mě, že mu to konečně došlo." Pak se obrátil k Childermassovi: "A vy jste se snad úplně zbláznil, ne? Nebo že byste hrál vlastní hru? Vykládáte tu nějaké smyšlenky o magii, zatímco dopis od ministerského předsedy Británie tu jen tak leží na stole a nikdo se mu nevěnuje!"
"Lord Liverpool může počkat," tvrdil Childermass panu Norrellovi. "Věřte mi, když vám říkám, že byste se měl obeznámit s obsahem tohoto dopisu!"
Lascelles si podrážděně odfrkl.
Pan Norrell se díval z jednoho na druhého a vůbec si nevěděl rady. Za ta léta si zvykl spoléhat se na oba a jejich hádky (k nimž v poslední době docházelo čím dál častěji) ho naprosto vysilovaly. Býval by tam mohl nerozhodně stát pěknou dobu, kdyby ho Childermass nepopadl za ruku a neodtáhl ho do malého, dřevem obloženého předpokoje přiléhajícího ke knihovně. Childermass s prásknutím zavřel dveře a opřel se o ně.
"Poslouchejte mě. K té magii došlo v jednom panském sídle v Nottinghamshiru. Dospělí si povídali v salónu, služebnictvo mělo plné ruce práce a jedna malá holčička se zatoulala do zahrady. Vylezla na vysokou zeď kolem zelinářské zahrady a vydala se po jejím obvodu. Jenže na zdi bylo náledí, holčička na něm uklouzla a propadla střechou skleníku. Sklo se roztříštilo a střepy se jí na mnoha místech zabodly do těla. Její křik zaslechl sluha. K nejbližšímu lékaři to bylo víc než deset mil. Jeden z hostů, mladík jménem Joseph Abney, ji zachránil magií. Vytáhl z ní střepy, zlomené kosti srovnal Paleovým Obnovením a napravením a krvácení jí zastavil dalším kouzlem, prý Teilovou rukou."
"To je absurdní!" prohlásil pan Norrell. "Teilova ruka je už stovky let nenávratně ztracená a Paleovo Obnovení a napravení je nesmírně náročná procedura. Ten mladík by musel dlouhá léta studovat…"
"Ano, já vím a on přiznává, že prakticky nestudoval. Sotva znal názvy těch kouzel, natožpak aby věděl, jak u nich postupovat. A přece Traquair tvrdí, že se těch kouzel zhostil elegantně, bez zaváhání. Traquair a další přítomní na něj mluvili a ptali se ho, co dělá - dívčina otce vyděsilo, že Abney na ni zkouší magii -, ovšem pokud mohli posoudit, Abney je neslyšel. Potom jednal jako člověk procitající ze sna. Opakoval jen: 'Strom promlouvá ke kameni, kámen promlouvá k vodě.' Podle všeho se domníval, že stromy a obloha mu vyjevily, co dělat."
"Mystické nesmysly!"
"Možná. A přece si to nemyslím. Od té doby, co jsme se přestěhovali do Londýna, jsem četl stovky dopisů od lidí, kteří se domnívají, že dokážou kouzlit, a mýlí se. Tohle je ale něco jiného. Tohle je pravda. Vsadil bych na to svoje peníze. Krom toho nám přišly další dopisy od lidí, kteří zkoušeli kouzla - a ona se jim povedla. Nechápu však…"
V tom okamžiku se ale dveře, o něž se Childermass opíral, začaly otřásat, jak jimi někdo rumploval. Pak přišla rána, která odhodila Childermasse ode dveří na pana Norrella. Dveře se otevřely, v nich stanul Lucas a za ním kočí Davey.
"Och!" hlesl Lucas, poněkud překvapeně. "Omlouvám se, pane. Nevěděl jsem, že jste tady. Pan Lascelles tvrdil, že se dveře zasekly, a já se je s Daveym snažil uvolnit. Kočár je už vypraven, pane, takže můžeme okamžitě vyrazit k lordu Liverpoolovi."
"Pojďte, pane Norrelle!" zavolal Lascelles z hloubi knihovny. "Lord Liverpool čeká!"
Pan Norrell vrhl na Childermasse ustaraný pohled a šel.
Cesta do Fife House nebyla pro pana Norrella nikterak příjemná: Lascelles totiž planul záští k Childermassovi a okamžitě jí také dal průchod. "Promiňte mi, pane Norrelle, že to říkám tak otevřeně," začal, "ale můžete si za to sám. Někdy se to jeví moudré, dát inteligentnímu sluhovi jistou míru nezávislosti - ale člověk toho vždycky nakonec lituje. Ten lump tak odrzl, že si vám dnes troufá odporovat a urážet vaše přátele. Můj otec nechával služebnictvo zbičovat pro menší prohřešky - mnohem menší prohřešky, to vás ujišťuji. A já bych s velkou radostí, tak rád…" Lascelles se vrtěl a ošíval a pak se pohroužil do čalouněného sedadla. Za chvilku řekl už klidněji: "Radím vám, abyste zvážil, zda ho potřebujete opravdu tak nutně, jak si myslíte. To by mě zajímalo, nakolik sympatizuje se Strangem. Ano, právě o to tu jde, ne?"
Zadíval se z okénka na ponuré šedé budovy. "Jsme na místě. Pane Norrelle, snažně vás prosím, abyste si pamatoval, co vám teď řeknu. Nerozebírejte obtíže magické práce, o kterou vás jeho lordstvo požádá, byť by byla sebenáročnější. Ani dlouhé vysvětlování totiž na její pracnosti nic nezmění."
Pan Norrell a Lascelles zastihli lorda Liverpoola ve studovně u stolu, u nějž vedl spoustu jednání. Vedle něj stál ministr

vnitra lord Sidmouth. Oba se na pana Norrella zadívali se svrchovanou vážností.
Lord Liverpool je uvítal slovy: "Mám tu dopisy od zástupců Koruny v Lincolnshire, Yorkshiru, Somersetu, Cornwallu, Warwickshire a Cumbrii…" (Lascellesovi unikl blažený povzdech při pomyšlení na magii a peníze, které byly zjevně na obzoru.) "…a ve všech si stěžují na magii, která se v nedávné době v těch hrabstvích udala!" Pan Norrell o překot zamrkal malýma očičkama. "Prosím?" podivil se.
Lascelles spěšně dodal: "Pan Norrell nemá tušení o jediném kouzlu, které by bylo v těch končinách sesláno."
Lord Liverpool ho probodl pohledem, jako by mu nevěřil. Na stole se vršila kupa papírů. Lord Liverpool si z ní namátkou vybral. "Před čtyřmi dny ve městě Stamford," začal číst, "si kvakerská holčička se svou kamarádkou špitaly tajemství. Pak zaslechly šramot a zjistily, že je u dveří poslouchají její mladší bratři. Rozhořčené dívky pronásledovaly chlapce do zahrady. Tam se chytily za ruce a odříkaly zaklínadlo. Chlapcům odskočily uši od hlavy a ulétly. Až když kluci slavnostně odpřisáhli, že už nikdy nic takového neudělají, daly se uši odlákat z holých růžových keřů - na něž se předtím snesly - a přesvědčit k tomu, aby se zase vrátily chlapcům na hlavy."
Pan Norrell byl zcela v rozpacích. "Je mi přirozeně líto, že tyto nevychované dívky studovaly magii. Mohu-li poznamenat, silně se stavím proti tomu, aby příslušnice ženského pohlaví vůbec magii studovaly. Nechápu však úplně…"
"Pane Norrelle," ozval se lord Liverpool, "těm děvčatům bylo třináct. Jejich rodiče skálopevně trvají na tom, že v životě žádný magický text ani neviděly. Ve Stamfordu nejsou žádní mágové, ba ani jediná magická kniha."
Pan Norrell otevřel ústa, chtěl něco opáčit, uvědomil si však, že nemá co, a zmlkl.
"To je velice zvláštní," prohlásil Lascelles. "Jak to ty dívky vysvětlovaly?"
"Dívky řekly svým rodičům, že se podívaly na zem a zahlédly tam to kouzlo napsané na cestě šedými oblázky. Tvrdily, že to kameny jim řekly, co mají dělat. Tu cestičku pak jiní lidé prozkoumali; vskutku se na ní nacházejí nějaké šedé oblázky, netvoří však žádné symboly, nejsou seskupené v žádném mystickém nápisu. Jde o obyčejné šedé oblázky."
"A říkáte, že došlo k dalším magickým incidentům i jinde než ve Stamfordu?" ověřoval si pan Norrell.
"K mnoha dalším incidentům na mnoha dalších místech - většinou, nikoli však výlučně, na severu Anglie a takřka všechny se udaly v posledních dvou týdnech. V Yorkshiru se otevřelo sedmnáct elfích cest. Ty tu přirozeně jsou od dob vlády Krále Havrana, ale řadu století již nikam nevedly a místní obyvatelé je nechali zarůst. Teď jsou bez varování zase průchozí. Bílí je pryč a místní hlásí, že na jejich konci vidí zvláštní krajiny - končiny, které nikdo nikdy nespatřil."
"Vydal se…?" Pan Norrell se zarazil a olízl si rty. "Vydal se už někdo po těch cestách?"
"Zatím ne," zavrtěl hlavou lord Liverpool. "Ale nejspíš je to jenom otázka času."
Lord Sidmouth už nějakou dobu netrpělivě čekal na příležitost promluvit. "To je na tom vůbec nejhorší!" prohlásil zapáleně. "Je jedna věc měnit kouzly Španělsko, pane Norrelle, ale tohle je Anglie! Zčistajasna sousedíme s krajinami, o kterých nikdo nic neví - končinami, o nichž nikdo nikdy neslyšel! Ani v téhle kritické chvíli nedokážu pořádně vyjádřit, co si o tom myslím. Není to přesně vzato zrada - pro to, co jste udělal, není podle mě ani jméno!"
"Ale já s tím nemám nic společného!" bránil se pan Norrell zoufale. "Proč bych to taky dělal? Elfí cesty se mi příčí! To jsem dal najevo už mnohokrát." Obrátil se na lorda Liverpoola. "Dovolávám se paměti vašeho lordstva. Zavdal jsem snad někdy příčinu k dohadům, že uznávám elfy a doporučuji jejich magii? Nezavrhoval jsem je snad a neodsuzoval na každém kroku?"
To byla prozatím jediná Norrellova věta, která premiéra jakž takž uklidnila. Zlehka naklonil hlavu na stranu. "Není-li to ale vaše dílo, pak čí tedy?"
Tato otázka zasáhla pana Norrella na obzvláště citlivém místě jeho dušičky. Stál s vytřeštěnýma očima, zavíral a zase otvíral ústa, ale nebyl s to odpovědět.
Lascelles si ovšem zcela zachoval duchapřítomnost. Neměl nejmenší tušení, o čí magii šlo, a ani ho to nezajímalo. Přesně ale znal odpověď, která nejlépe poslouží jeho a Norrellovým zájmům. "Popravdě řečeno mě překvapuje, že se vaše lordstvo musí ptát," odvětil chladnokrevně. "Zlo čišící z té magie svědčí o jejím původci - na vině je Strange."
"Strange!" Lord Liverpool zamrkal. "Ale Strange je v Benátkách!"
"Pan Norrell soudí, že Strange již nedokáže ovládat své tužby," prohlásil Lascelles. "Věnuje se černé magii a stýká se s bytostmi, které jsou nepřáteli Velké Británie, křesťanstva, samotného lidstva! Tato katastrofa je dost možná nějaký jeho nezdařený experiment. Anebo to mohl udělat záměrně. Dovolil bych si vašemu lordstvu připomenout, že pan Norrell několikrát vládu varoval před velkým nebezpečím, které pro stát představuje stávající směr Strangeova bádání. Poslali jsme vašemu lordstvu několik naléhavých zpráv, ale neobdrželi jsme žádnou odpověď. Naštěstí pro nás pro všechny je pan Norrell takový, jaký vždycky býval: neústupný, rázný a bdělý." Lascelles za řeči vrhl pohled na pana Norrella, jenž byl v tom okamžiku ztělesněním zmatenosti, poraženectví a bezmoci.
Lord Liverpool se obrátil k panu Norrellovi. "Myslíte si to také, pane?"
Pan Norrell si zamyšleně znovu a znovu opakoval: "Za to můžu já. Za to můžu já." Ačkoli mluvil sám pro sebe, bylo to dost hlasité, aby to všichni v místnosti slyšeli.
Lascellesovi se rozšířily zorničky; okamžitě se však ovládl. "Je zcela přirozené, že vám to teď tak připadá, pane," pospíšil si, "za chvíli si však uvědomíte, že nic nemůže být dále od pravdy. Když jste pana Strange vyučoval magii, nemohl jste vědět, že to takhle dopadne. To nemohl tušit nikdo."
Tento pokus udělat z pana Norrella oběť lorda Liverpoola dost popudil. Pan Norrell se po celá léta stavěl do role nejpřednějšího mága Anglie, a pokud tedy v Anglii někdo čaroval, pak za to lord Liverpool přičítal Norrellovi přinejmenším částečnou odpovědnost. "Ptám se vás znovu, pane Norrelle. Buďte tak laskav a odpovězte mi bez vytáček. Jste toho názoru, že toto je Strangeovo dílo?"
Pan Norrell se postupně zadíval na všechny přítomné. "Ano," odpověděl vystrašeným hlasem.
Lord Liverpool si ho změřil dlouhým, pronikavým pohledem. Pak prohlásil: "Tím to neskončí, pane Norrelle. Ale ať už

to zavinil Strange nebo ne, jedna věc je jasná. Velká Británie již má šíleného krále, a šílený mág k tomu, to už by bylo moc. Opakovaně jste nás žádal, abychom vás pověřili nějakým úkolem - tak tady jeden máte. Zabraňte svému žáku, aby se vrátil do Anglie!"
"Ale…" začal pan Norrell. Potom zachytil Lascellesův varovný pohled a ztichl.
Pan Norrell a Lascelles se vrátili do domu na Hanover Square. Pan Norrell okamžitě zamířil do knihovny. Childermass pracoval u stolu jako předtím.
"Rychle!" obrátil se na něj pan Norrell, "potřebuji kouzlo, které již nefunguje!"
Childermass pokrčil rameny. "Těch jsou tisíce. Chauntlucet, Dedalova růže, Svlečené dámy, Stokeseyho Vitrifikace …"
"Stokeseyho Vitrifikace! Ano! Její popis mám!"
Pan Norrell přeběhl k polici a vytáhl knihu. Chvíli hledal jednu konkrétní stránku, pak ji našel a spěšně se rozhlédl po místnosti. Na stole u krbu stála váza se jmelím, břečťanem, cesmínou a pár větvičkami keře kvetoucího v zimě. Zadíval se na vázu a začal si mumlat.
Všechny stíny v místnosti udělaly něco zvláštního, co se nedá snadno popsat či vysvětlit. Jako by se všechny obrátily jiným směrem. I když pak zůstaly nehybné, ani Childermass, ani Lascelles by nedokázali říct, zdali jsou stejné jako předtím.
Z vázy něco vypadlo a se zazvoněním se to roztříštilo.
Lascelles přešel ke stolu a podíval se na to. Jedna větev cesmíny se proměnila ve sklo. Skleněná větev byla na vázu příliš těžká, a tak vypadla ven; na stole teď ležely dva tři nerozbité listy.
"To kouzlo nefungovalo více než čtyři sta let," řekl pan Norrell. "Watershippe se o něm v Usychání krásného lesa výslovně zmiňuje jakožto o kouzlu, které fungovalo za jeho mládí, které však od jeho dvaceti let neúčinkovalo!"
"Vaše nedostižná zkušenost…" začal Lascelles.
"Moje nedostižná zkušenost s tím nemá nic společného!" vyštěkl na něj pan Norrell. "Nemohu provozovat neexistující magii. Magie se vrací do Anglie. Strange přišel na to, jak ji navrátit."
"Pak jsem měl pravdu, ne?" řekl Lascelles. "A naším prvním úkolem je zabránit mu v návratu do Anglie. Když se vám to povede, lord Liverpool vám odpustí leccos jiného."
Pan Norrell chvíli přemýšlel. "Mohu mu zabránit v návratu po moři," prohlásil.
"Výborně!" zajásal Lascelles. Pak ho na Norrellově formulaci cosi zarazilo. "Inu, jinak sem asi nepřijede. Letět přece nemůže!" Sám se té myšlence uchechtl. Pak ho napadla další. "Nebo ano?"
Childermass pokrčil rameny.
"Nevím, co by touhle dobou mohl Strange umět," řekl pan Norrell. "Ale na to jsem nemyslel. Myslel jsem spíš na Královy cesty."
"Myslel jsem, že Královy cesty vedou do Férie," namítl Lascelles.
"Ano, vedou. Ale ne jen do Férie. Královy cesty vedou všude možně. Do Nebe. Do Pekla. Do Sněmovny… Byly vybudovány za pomoci magie. Každé zrcadlo, každá kaluž, každý stín v Anglii je branou k těmto cestám. Nemohu každou takovou bránu opatřit zámkem. To by nedokázal nikdo. To by byl obludný úkol! Přijde-li Strange Královými cestami, pak neznám nic, co by mu v tom mohlo zabránit."
"Ale…" začal Lascelles.
"Nemohu mu v tom zabránit!" vykřikl pan Norrell a začal lomit rukama. "Neptejte se mě! Ale…" S velkými obtížemi se uklidnil. "…Mohu se na setkání s ním připravit. Největší mág svého věku. Nu, brzy uvidíme, ne?"
"Pokud přijde do Anglie," ozval se Lascelles, "kam zamíří nejdřív?"
"Do Hurtfewského opatství," prohlásil Childermass. "Kam jinam?"
Jak pan Norrell, tak Lascelles mu chtěli odpovědět, ale v tom okamžiku vešel do místnosti Lucas s dopisem na stříbrném podnosu. Natáhl se s ním k Lascellesovi. Lascelles zlomil pečeť a rychle list přečetl.
"Drawlight se vrátil," řekl. "Počkejte tu na mne. Nazítří jsem zpátky."

62
PŘIŠEL JSEM K NIM V KŘIKU, KTERÝM SE ROZEZNĚL ZTICHLÝ ZIMNÍ LES

Počátek února 1817

Ú
svit na počátku února: křižovatka uprostřed lesa. V nezřetelném prostoru mezi stromy se válela mlha; prosakovala do něj temnota stromů. Ani jedna z rozježděných a špatně udržovaných cest nebyla nijak důležitá, ta užší nebyla o moc víc než polní cesta. Místo to bylo odlehlé, nevyznačené na žádné mapě. Nemělo ani jméno.
Na křižovatce čekal Drawlight. Nestál u něj kůň ani štolba s bryčkou či povozem, zkrátka nic, co by vysvětlovalo, jak se sem dostal. Očividně však už na křižovatce nějaký čas postával, protože rukávy kabátu měl ojíněné. Když za ním cosi slabě klaplo, otočil se. Ale nic tam nebylo, jen tentýž pás tichých stromů.
"Ne, ne," zamumlal tiše. "To nic nebylo. Spadl suchý list - nic víc." Pak se ozvalo ostré prasknutí, jak v ledovém krunýři praskla větev nebo kámen. Očima rozšířenýma strachy se znovu rozhlédl. "Byl to jen suchý list," zamumlal.
Pak se ozval nový zvuk. Drawlighta na chvíli zachvátila panika, vůbec nevěděl, odkud to přišlo, až po chvíli zjistil, oč jde: klapot koňských kopyt. Zadíval se na cestu. Mlhou se k němu blížila neurčitá šedá šmouha, patrně jezdec na koni.
"Konečně je tady. Je tady," zabručel Drawlight a pospíšil si dopředu. "Kde jste byl?" zvolal. "Čekám tu na vás už několik hodin."

"A co má být?" ozval se Lascellesův hlas. "Beztak nemáte nic jiného na práci."
"Ale to se mýlíte, a naprosto! Musíte mě co nejrychleji vzít do Londýna!"
"Všechno má svůj čas." Lascelles se vynořil z mlhy a přitáhl koni uzdu. Na šatech a klobouku se mu stříbřily kapičky rosy.
Drawlight si ho chvíli měřil pohledem a pak se v něm ozvalo něco z jeho starého já. "Vy jste ale krásně oblečený!" pronesl rozmrzele. "Ale stavět takhle na odiv své bohatství od vás vážně není příliš chytré. To se nebojíte lupičů? Tyhle končiny jsou skutečně hnusné. Odvážil bych se tvrdit, že se tu potulují nejrůznější zoufalci."
"To máte nejspíš pravdu. Jenže já si vzal pistole a jsem stejně zoufalý jako oni, víte?"
Drawlighta najednou něco napadlo. "Kde máte druhého koně?" otázal se.
"Prosím?"
"Druhého koně! Na kterém jsem měl dojet do Londýna! Lascellesi, vy jste taková hlava skopová! Jak se asi mám dostat do Londýna bez koně?"
Lascelles se zasmál. "A já myslel, že se mu ještě rád vyhnete. Vaše dluhy jsou sice splacené - o to jsem se postaral -, ale Londýn je pořád plný lidí, kteří vás nenávidí a kteří si s vámi rádi vyřídí účty, pokud k tomu dostanou příležitost."
Drawlight na něj zíral, jako kdyby ho vůbec nechápal. Rezavým, rozrušeným hlasem vykřikl: "Ale já mám pokyny od mága! Předal mi vzkazy, které musím vyřídit spoustě lidí! Musím s tím neprodleně začít! Nesmím promeškat ani hodinu!"
Lascelles se zamračil. "Jste opilý? Nebo sníte? Norrell vás o nic nežádal. Kdyby vám chtěl svěřit úkol, pověřil by mne, abych vám ho tlumočil, a navíc…"
"Ne od Norrella, ale od Strange!"
Lascelles seděl na koni jako socha. Kůň popocházel a ošíval se, ale Lascelles se ani nepohnul. Pak tišším a hrozivějším hlasem řekl: "O čem to proboha mluvíte? Od Strange? Jak se opovažujete mluvit přede mnou o Strangeovi? Radím vám, abyste se pořádně rozmyslel, než zase promluvíte. Už teď jsem vážně rozladěn. Myslím, že pokyny jste od nás měl dost jasné. Měl jste zůstat v Benátkách, dokud z nich Strange neodejde. Ale jste tady. A on je tam."
"Nemohl jsem si pomoct! Musel jsem pryč! Vy to nechápete. Setkal jsem se s ním a on mi řekl…"
Lascelles zvedl ruku. "Nehodlám to probírat takhle na ráně. Zajdeme kousek dál mezi stromy."
"Mezi stromy!" Z Drawlightova už tak bledého obličeje zmizely poslední zbytky barvy. "To ne! Ani za nic! Tam já nepůjdu! Nechtějte to po mně!"
"Co tím chcete říct?" Lascelles se rozhlédl, trochu méně bezstarostně než předtím. "Postaral se Strange snad, aby nás stromy špehovaly?"
"Ne, ne. Tím to není. Nedokážu to vysvětlit. Ony na mě čekají. Znají mě! Nemůžu tam jít!" Drawlight nedokázal popsat, co se to s ním děje. Na okamžik rozpřáhl ruce, jako by si myslel, že by mohl Lascellesovi ukázat řeky, které se mu vinuly kolem nohou, stromy, které ho probodly, kameny, které byly jeho srdcem, plícemi a střevy.
Lascelles zvedl jezdecký bičík. "Nemám tušení, o čem to mluvíte." Popohnal koně na Drawlighta a rozpřáhl se bičíkem. Chudák Drawlight nikdy neměl ani špetku odvahy a nechal se se skučením zahnat mezi stromy. Rukávem se zachytil v šípkovém trní a vykřikl.
"Buďte zticha!" sykl na něj Lascelles. "Řvete, jako by vás tu někdo vraždil."
Šli dál, dokud nedorazili na malou mýtinu. Lascelles slezl z koně a uvázal ho ke stromu. Ze sedlových pouzder vytáhl dvě pistole a strčil si je do kapes svrchníku. Potom se obrátil k Drawlightovi. "Takže vy jste se nakonec viděl se Strangem? Dobře. Lépe řečeno výborně. Domníval jsem se, že jste příliš velký zbabělec, než abyste se mu postavil tváří v tvář."
"Myslel jsem, že mě promění v něco hrozného."
Lascelles si s jistou nechutí prohlédl Drawlightovy špinavé šaty a ustaranou tvář. "A jste si skutečně jistý, že to neudělal?"
"Cože?" nechápal Drawlight.
"Proč jste ho prostě nezabil? Tam, v té Temnotě? Byl jste snad sám, ne? Nikdo by se to nedozvěděl."
"Ach ano. To je velice pravděpodobné, že? On je vysoký a chytrý, rychlý a krutý. Na rozdíl ode mne."
"Já bych to byl udělal," prohlásil Lascelles.
"Opravdu? Pak si tedy spánembohem poslužte, zajeďte do Benátek a zkuste to."
"Kde je teď?"
"V Temnotě - v Benátkách - přijde do Anglie."
"To vám řekl?"
"Ano, už jsem se vám o tom zmínil - mám několik vzkazů: jeden pro Childermasse, druhý pro Norrella a další pro všechny mágy v Anglii."
"A co tedy máte vyřídit?"
"Childermassovi mám říct, že lady Poleová nebyla vzkříšena tak, jak to Norrell vylíčil - pomáhal mu elf a ten elf něco udělal - něco špatného - a já mám Childermassovi předat krabičku. To je první vzkaz. A Norrellovi mám vyřídit, že se Strange vrací. To je ta třetí zpráva."
Lascelles se zamyslel. "Co obsahuje ta krabička?"
"Nevím."
"Proč? Je nějak zapečetěná nebo zamčená? Magicky?"
Drawlight zavřel oči a zavrtěl hlavou. "To taky nevím."
Lascelles se nahlas rozesmál. "Snad mi nechcete tvrdit, že jste se tu krabičku za několik týdnů, co ji máte, nepokusil otevřít? Zrovna vy? To když jste chodil ke mně domů, neodvažoval jsem se vás nechat ani na okamžik samotného.

Klidně byste si přečetl moje dopisy a moje obchodní záležitosti by příštího rána znali všichni lidé na ulici."
Drawlight sklopil oči k zemi. Skoro jako by se ve svých šatech scvrkl. Jestli to bylo vůbec možné, vypadal teď ještě o poznání utrápeněji. Jeden by si myslel, že se stydí za hříchy minulosti, které mu tu Lascelles předestřel, ale tím to nebylo. "Bojím se," zašeptal.
Lascelles si podrážděně odfrkl. "Kde je ta krabička?" vykřikl. "Dejte mi ji!"
Drawlight sáhl do kapsy kabátu a vytáhl cosi zabaleného do špinavého kapesníku. Kapesník byl zavázaný na mnoho úžasně složitých uzlů bránících tomu, aby se krabička sama o sobě otevřela. Drawlight ji dal Lascellesovi. S úšklebky svědčícími o krajní nechuti se Lascelles jal uzly rozmotávat. Když se mu to povedlo, krabičku otevřel.
Chvíle ticha.
"Jste hlupák," řekl Lascelles, zacvakl krabičku a strčil si ji do kapsy.
"Počkat, já…" začal Drawlight a bezmocně natáhl ruku.
"Říkal jste, že máte vyřídit tři vzkazy. Co ten poslední?"
"Myslím, že ho nepochopíte."
"Cože? Tak vy mu rozumíte, a já ho chápat nebudu. To jste v té Itálii musel pěkně zchytřet."
"Tak jsem to nemyslel."
"A jak jste to myslel? Pospěšte si. Už mě tento rozhovor začíná nudit."
"Strange říkal, že strom promlouvá ke kameni. Kámen promlouvá k vodě. Říkal, že mágové se mohou naučit magii od lesů, kamenů a podobně. Říkal, že stará spojenectví Johna Uskglasse stále platí."
"John Uskglass, John Uskglass! Mně se z toho jména dělá úplně špatně! A přece se o něm poslední dobou pořád žvaní. I Norrell s tím začal. Nechápu proč, když jeho éra skončila před čtyřmi sty lety."
Drawlight znovu natáhl ruku. "Vraťte mi tu krabičku. Musím…"
"Co to s vámi sakra je? Cožpak nechápete? Ty vaše zprávy zůstanou nevyřízené - až na tu pro Norrella, a tu mu předám sám."
Drawlight zmučeně zaskučel. "Prosím, prosím! Nenuťte mě, abych ho zklamal! Vy to nechápete. On mě zabije! Nebo mi udělá ještě něco horšího!"
Lascelles rozpřáhl ruce a rozhlédl se kolem, jako by les žádal, aby mu dosvědčil, jak je to směšné. "Opravdu si myslíte, že bych vám dovolil zničit Norrella? A zprostředkovaně tedy i mě?"
"To není moje vina! To není moje vina! Neodvažuji se ho neuposlechnout!"
"Vy červe, co budete dělat mezi dvěma muži jako Strange a já? Budete rozdrcen."
Drawlight slabě zakňučel strachy. Vrhl na Lascellese zvláštní, zmatený pohled. Vypadalo to, že chce něco říct. Pak se překvapivě rychle obrátil a začal prchat mezi stromy.
Lascelles se ho neobtěžoval pronásledovat. Jednoduše zvedl pistoli, zamířil a vypálil.
Kulka zasáhla Drawlighta do stehna a v šedobílém lese na okamžik vykvetl rudý mokrý květ z krve a masa. Drawlight zařval a hlučně se skácel do šípkového porostu. Pokusil se odplazit, ale nohu měl zcela bezvládnou a navíc se mu trny šípků zasekly do oblečení, takže se z nich nedokázal vymanit. Obrátil se a spatřil blížícího se Lascellese; strach a bolest křivily Drawlightovi rysy takovým způsobem, že by ho nikdo nepoznal.
Lascelles vypálil z druhé pistole.
Levá strana Drawlightovy hlavy se rozletěla jako vajíčko nebo pomeranč. Několikrát sebou škubl a znehybněl.
Ačkoli tomu činu nebyl nikdo svědkem a ačkoli mu srdce bušilo v uších, v hrudi a vůbec všude, Lascelles si zakázal dát na sobě znát nejmenší rozrušení: připadalo mu, že by se to na gentlemana neslušelo.
Měl komorníka, který nadšeně hltal líčení vražd a poprav v Newgateském kalendáři či Smolných knihách. Lascelles se někdy obveseloval tím, že se do jednoho z těch svazků začetl. Bez ohledu na to, jak troufale si zločinec v těch historkách při samotné vraždě počínal, krátce po ní jej vždy ovládly emoce, začal se chovat divně a iracionálně, což ho pokaždé přivedlo do záhuby. Lascelles pochyboval, že by na těchto líčeních bylo mnoho pravdy, pro jistotu se však ohledal, zdali se u něj nezačínají projevovat známky výčitek svědomí nebo zděšení. Nenašel nic. Naopak, myslel hlavně na to, že zbavil svět jednoho ošklivého vředu. "Vážně," řekl si pro sebe, "kdyby před třemi čtyřmi roky býval věděl, že na to dojde, sám by mě na kolenou prosil, abych to udělal."
Ozvalo se zašustění. Lascellese překvapilo, když shledal, že z Drawlightova pravého oka raší malý výhonek (levé zcela zničil výstřel z pistole). Kolem krku a hrudi mrtvoly se ovíjely šlahouny břečťanu. Drawlightovu ruku propíchla snítka cesmíny, nohou mu zase prorostla mladá břízka a v břišní dutině mu vyklíčil hloh. Vypadal, jako by ho někdo ukřižoval na samotný les. Ale stromy se s tím nespokojily, rostly dál a dál. Jeho poničenou tvář zakryla změť bronzových a purpurových stonků a končetiny i trup se mu rozložily, jak z něj rostliny a další živé organismy nasávaly sílu. Během chvilky z Christophera Drawlighta nic nezbylo. Pohltily ho stromy, kameny a hlína, ovšem z jejich tvarů se pořád dalo aspoň zčásti vysledovat, jak kdysi vypadal.
"Ten šípek byl myslím jeho ruka," přemítal Lascelles. "Ten kámen… že by jeho srdce? Je na to právě dost malý a tvrdý." Zasmál se. "To je na Strangeově magii směšné," pronesl jen tak. "Dříve či později se všechno obrátí proti němu." Vyhoupl se do sedla a popohnal koně zpátky k cestě.

63
PRVNÍ POHŘBÍ SVÉ SRDCE V TEMNÉM HVOZDU
POD SNĚHEM, A PŘECE BUDE DÁL CÍTIT,
JAK SE MU SVÍRÁ BOLESTÍ
Polovina února 1817

L
ascelles odjel z domu na Hanover Square už před osmadvaceti hodinami a pan Norrell začínal panikařit. Slíbil Lascellesovi, že na něj počkají, teď se ale bál, že dorazí do Hurtfewského opatství a zjistí, že Strange se mezitím zmocnil celé knihovny.
Té noci si nikdo v domě na Hanover Square nesměl jít lehnout a ráno byli všichni unavení a zničení.
"Ale proč tu vůbec čekáme?" zeptal se Childermass. "K čemu nám to bude, až Strange přijde?"
"Na pana Lascellese velmi spoléhám. Však víte, že je to tak. Je teď můj jediný rádce."
"Pořád máte mě," namítl Childermass.
Pan Norrell zamžikal. Z očiček se mu téměř dalo vyčíst: Ale vždyť jste jen sluha. Nakonec však nic neřekl.
Childermass mu podle všeho stejně rozuměl. Potichu si znechuceně odfrkl a odešel.
V šest hodin večer se dveře knihovny rozlétly a Lascelles nakráčel dovnitř. Takhle ještě v životě nevypadal: vlasy měl rozcuchané, nákrčník zaprášený a upocený a svrchník i boty pocákané blátem.
"Měli jsme pravdu, pane Norrelle!" zvolal. "Strange přichází!"
"Kdy?" otázal se pan Norrell, celý pobledlý.
"Nevím. Nebyl tak laskav a s těmito detaily nás neobeznámil, ale neprodleně bychom měli odjet do Hurtfewského opatství!"
"Můžeme vyrazit hned. Vše je připraveno. Takže viděl jste toho Drawlighta na vlastní oči? Je tady?" Pan Norrell se naklonil a podíval se, jestli náhodou za Lascellesem nevyčuhuje kus Drawlighta.
"Ne, neviděl jsem ho. Čekal jsem na něj, ale nepřišel. Ale žádné obavy, pane!" (Pan Norrell mu už chtěl skočit do řeči.) "Poslal dopis. Víc toho vědět nepotřebujeme."
"Dopis! Mohu si ho přečíst?"
"Jistěže ano! Ale na to bude dost času cestou. Musíme vyrazit a já vás nebudu zdržovat. Mám jen skrovné potřeby a bez toho, co nemám, se velmi snadno obejdu." (Tohle prohlášení možná pana Norrella překvapilo. Lascellesovy potřeby předtím nikdy nebyly skrovné. Byly četné a náročné.) "Rychle, rychle, pane Norrelle. Vzchopte se. Strange přichází!" Energicky vykráčel z pokoje. Pan Norrell se později od Lucase dozvěděl, že Lascelles ani nepožádal o vodu na umytí, ani nechtěl nic k pití. Jednoduše odešel ke kočáru, hodil sebou do rohu a čekal.
Ještě před osmou hodinou večerní vyrazili do Yorkshiru. Pan Norrell a Lascelles seděli v kočáře, Lucas a Davey na kozlíku, Childermass na koni. U Islingtonské závory Lucas zaplatil mýto. Ve vzduchu byl cítit sníh.
Pan Norrell si bez většího zájmu prohlížel výlohu, na niž prudce dopadalo světlo lampy. Šlo o nóbl obchod s nepřeplácaným interiérem a elegantními moderními židlemi, na kterých mohli zákazníci posedět; popravdě řečeno to byl podnik natolik vybraný, že vůbec nebylo jasné, co prodává. Na jedné židli ležela pestrobarevná kupička, ale pan Norrell nedokázal říct, jestli tam někdo pohodil několik šál, látku na župany nebo něco úplně jiného. V obchodě stály tři ženy. Jedna byla zákaznice - elegantní, stylově oblečená žena v přiléhavém kabátku podobném husarské uniformě, s kožešinovým lemováním a šňůrkovým zapínáním. Na hlavě jí spočívala malá ruská beranice; pořád se jí dotýkala, jako by se bála, že jí upadne. Majitelka obchodu na sobě měla obyčejnější tmavé šaty a krom ní tu ještě byla malá prodavačka, která se zatvářila uctivě a udělala nervózní pukrle, kdykoli se na ni někdo náhodou podíval. Zákaznice a majitelka obchodu spolu nedojednávaly žádný obchod, spíš se oddávaly živé konverzaci proložené smíchem. Ta scéna se zcela vymykala obvyklým zájmům pana Norrella, kdovíproč však na něj hluboce zapůsobila. Letmo si vzpomněl na paní Strangeovou a lady Poleovou. Pak mezi něj a tu radostnou scénu něco vlétlo - cosi na způsob zhmotnělé tmy. Havran, pomyslel si.
Mýtné bylo zaplaceno. Davey potřásl otěžemi a kočár se pohnul ke čtvrti Archway.
Začalo sněžit. Vítr se sněhem a deštěm narážel na kočár a zmítal jím ze strany na stranu; pronikal všemi škvírami a štěrbinami a studil na nosech, nohou i ramenou. Panu Norrellovi navíc na náladě vůbec nepřidalo, že Lascelles se projevoval velice zvláštně. Byl nadšený, skoro rozjařený, třebaže pan Norrell vůbec netušil, co ho k tomu vede. Za skučení větru se Lascelles smál, jako by ho podezíral z toho, že se ho snaží vyděsit, a jako by mu chtěl ukázat, že se v něm mýlí.
Když si povšiml, že ho pan Norrell sleduje, ozval se: "Nechal jsem si to projít hlavou a myslím, že tohle je úplná maličkost! Vy a já, pane, se Strangeovi i s jeho uskoky brzy dostaneme na kobylku. Ministři se chovají jako staré báby, jeden jak druhý! Je mi z nich zle! Takové strachy kvůli jednomu šílenci! Když o tom přemýšlím, musím se tomu smát. Liverpool a Sidmouth jsou z nich samozřejmě nejhorší! Léta se sotva odvážili vystrčit nos ze dveří, jak se báli Bonaparta, a teď vyvádějí jako diví jen kvůli tomu, že Strange zešílel."
"Ale to se mýlíte!" tvrdil pan Norrell. "Na mou věru! Hrozba od Strange je obrovská - Bonaparte je v porovnání s ním neškodný -, ale neprozradil jste mi, co jste se dozvěděl od Drawlighta. Velmi rád bych viděl jeho dopis. Řeknu Daveymu, ať zastaví U anděla v Hadley a pak…"
"Ale já ho nemám. Nechal jsem ho v Bruton Street."
"Škoda! Vždyť…"
Lascelles se zasmál. "Pane Norrelle! Žádné strachy! Neříkal jsem vám snad, že na tom nesejde? Pamatuji si ho slovo od slova."
"Co v něm stojí?"
"Že Strange zešílel a je uvězněn ve Věčné temnotě - nic, co bychom už nevěděli - a…"
"Jak se to jeho šílenství projevuje?" zeptal se pan Norrell.
Lascelles se na chviličku zarazil.
"Většinou tím, že mluví nesmysly. Ale takhle se už projevoval i předtím, ne?" Lascelles se uchechtl. Když si však povšiml Norrellova výrazu, pokračoval už střízlivěji: "Blábolí o stromech a kamenech a Johnu Uskglassovi a -" (rozhlédl

se kolem pro inspiraci) "neviditelných kočárech. A málem bych zapomněl! Tohle vás pobaví! Několika benátským pannám ukradl prsty z rukou. Nezbyl jim po nich ani pahýl! A ty prsty přechovává v krabičkách!"
"Prsty!" opakoval pan Norrell poplašeně. Něco nepříjemného mu to připomínalo. Chvíli o tom přemýšlel, ale nedokázal si to s ničím spojit. "Popsal Drawlight tu Temnotu? Zmínil se o čemkoli, co by nám jí mohlo pomoci porozumět?"
"Ne. Setkal se se Strangem a Strange mu dal pro vás zprávu. Tvrdí, že přichází. To je v kostce obsah celého dopisu."
Rozhostilo se ticho. Pan Norrell proti své vůli začal klimbat, ve snech však několikrát zaslechl, jak si Lascelles ve tmě něco šeptá.
O půlnoci nechali přepřáhnout v Haycockově hostinci ve Wansfordu. Lascelles a pan Norrell zatím čekali v salónu, velké, prosté místnosti se zdmi obloženými dřevem, vydrhnutou podlahou posypanou pískem a dvěma velkými krby. Dveře se otevřely a dovnitř vešel Childermass. Zamířil přímo k Lascellesovi a takto ho oslovil: "Lucas tvrdí, že Drawlight popsal, co viděl v Benátkách, v nějakém dopise."
Lascelles napůl otočil hlavu, ale na Childermasse se nepodíval.
"Mohl bych ho vidět?" zeptal se Childermass.
"Nechal jsem ho v Bruton Street," odpověděl Lascelles.

Childermasse to trochu překvapilo. "Tak dobře," řekl. "Lucas pro něj může dojet. Najmeme tu pro něj koně. Než dojedeme do Hurtfew, ještě nás dohoní."
Lascelles se usmál. "Řekl jsem Bruton Street? Ale víte co…? Myslím, že tam není. Nejspíš jsem ho nechal v krčmě, té v Chathamu, kde jsem čekal na Drawlighta. Jistě jej už dávno vyhodili." Obrátil se zpátky ke krbu.
Childermass se na něj chvíli mračil. Pak vykráčel z místnosti.
Sluha jim přišel oznámit, že ve dvou ložnicích je připravena horká voda, ručníky a další nezbytnosti, aby se pan Norrell a Lascelles mohli umýt. "A na chodbě je tma jako v pytli, pánové," prohlásil vesele, "takže jsem každému zapálil svíčku."
Pan Norrell si vzal svíčku a vydal se chodbou (v níž skutečně panovala tma). Zčistajasna se objevil Childermass a popadl ho za ruku. "Na co jste to sakra myslel?" zasyčel. "Že jste odjel z Londýna bez toho dopisu?"
"Ale on tvrdí, že si pamatuje, co v něm stojí," hájil se pan Norrell.
"Hm! A vy mu věříte?"
Pan Norrell neodpověděl. Zašel do pokoje, v němž mu už někdo ustlal postel. Opláchl si ruce a tvář a přitom v zrcadle zahlédl kus postele za sebou. Byla těžká, staromódní a - jak už se v hostincích často stává - na daný pokoj příliš velká. Čtyři vyřezávané mahagonové sloupy, vysoký tmavý baldachýn a trsy černých pštrosích per v jeho rozích jí dodávaly pohřební vzhled. Jako by ho někdo dovedl do místnosti a ukázal mu jeho vlastní hrobku. Zmocnil se ho nesmírně zvláštní pocit - stejný pocit, jaký měl u celní závory, když se díval na ty tři ženy - pocit, že něco končí a že už nemá na vybranou. V mládí si zvolil cestu, ale tato cesta nevedla tam, kam předpokládal; jede domů, ale z domova se stalo cosi obludného. Jak tam tak v polotmě stál u černé postele, vzpomněl si, proč se jako dítě vždycky bál tmy: tma patřila Johnu Uskglassovi.

Na věčný čas, na věčný čas
vzpomínej na mě i dále,
až pod hvězdami v slatinách
půjdeš v průvodu Krále.

Vyběhl z ložnice a pospíšil si do tepla a světla salónu.

Krátce po šesté přišlo šedé rozednění, kterému se sotva dalo říkat rozednění. Z šedé oblohy se sypal bílý sníh na bílý a šedý svět. Davey byl tak zasněžený, až by si jeden mohl myslet, že si někdo objednal jeho voskovou figurínu a že se připravuje sádrová forma.
Po celý den se řada poštovních koní dřela, aby kočár projel sněhem a větrem. V celé řadě hostinců si koupili horké nápoje a nakrátko si odpočali od toho hnusného počasí. Davey a Childermass - kteří jako kočí a jezdec byli z celé výpravy nejvíce vyčerpaní - měli z těchto zastávek nejmenší užitek, většinou se totiž ve stájích hádali s krčmáři o koně. V Granthamu rozčílil hostinský Childermasse návrhem, aby si najali úplně slepého koně. Childermass prohlašoval, že si ho nemůže vzít, hostinský naopak trval na tom, že jde o jeho nejlepšího koně. Neměli příliš na vybranou a nakonec ho najali. Davey potom řekl, že šlo o výtečné zvíře, pracovité a poslušné, protože jinak by nevědělo, kam jít ani co dělat. Sám Davey vydržel až do tuxfordského hostince U Newcastlu, kde ho museli nechat. Řídil spřežení více než sto třicet mil a podle Childermasse byl tak vyčerpaný, že sotva dokázal promluvit. Childermass najal postilióna a s ním cestovali dál.
Zhruba hodinu před západem slunce přestal padat sníh a vyčasilo se. Přes holá pole se natahovaly dlouhé černomodré stíny. Pět mil za Doncasterem projeli kolem hostince, jemuž se podle barvy zdí říká Červený dům. V paprscích zimního slunce, které se bezmála dotýkalo obzoru, planul dům, jako by ho někdo zapálil. Kočár ujel ještě kousek a pak se zastavil.
"Proč stavíme?" zavolal pan Norrell zevnitř.
Lucas se naklonil dolů z kozlíku a něco odpověděl, ovšem vítr jeho slova odnesl a pan Norrell už neslyšel, co mu to

vlastně řekl.
Childermass sjel z cesty a ujížděl po poli. To bylo plné havranů. Jak je míjel, s halasným krákáním se zvedali do vzduchu. Na protější straně pole stál prastarý živý plot, v něm zela mezera po obou stranách lemovaná dvěma vysokými cesmínami. Z mezery vedla další cesta či ulička ohraničená živým plotem. Childermass tam zastavil a podíval se nejdřív na jednu stranu a pak na druhou. Váhal. Potom popustil uzdu a kůň se klusem rozběhl mezi stromy, zamířil do uličky a zmizel z dohledu.
"On se vydal po elfí cestě!" zvolal pan Norrell poplašeně.
"Tedy!" ozval se Lascelles. "Je to opravdu elfí cesta?"
"Jistě!" přisvědčil pan Norrell. "Jedna z těch slavnějších. Prý spojovala Doncaster s Newcastlem přes dvě elfí pevnosti."
Čekali.
Po nějakých dvaceti minutách slezl Lucas z kozlíku. "Jak dlouho tu máme zůstat, pane?" zeptal se.
Pan Norrell zavrtěl hlavou. "Do Férie nevkročil žádný člověk od dob Martina Palea, tedy tři sta let. Je dost dobře možné, že už se nikdy nevrátí. Možná…"
V tom okamžiku se Childermass vynořil a tryskem k nim zamířil přes pole.
"Tak ono je to pravda," řekl panu Norrellovi. "Cesty do Férie jsou znovu otevřené."
"Co jste viděl?" zeptal se pan Norrell.
"Ta cesta chvíli pokračuje a pak vede do lesa plného trnitých stromů. U okraje lesa stojí socha ženy s nataženýma rukama. V jedné drží kamenné oko a v druhé kamenné srdce. Co se lesa samotného týče…" Childermass zagestikuloval, snad aby vyjádřil, že nedokáže popsat nic z toho, co viděl, nebo možná svou bezmoc tváří v tvář tomu pohledu. "Z každého stromu visí mrtvoly. Některé dost možná teprve od včerejška. Z jiných zbyly jen kostry v rezivějící zbroji. Dorazil jsem k vysoké věži z nahrubo otesaných kamenů. Její zdi byly protknuté několika maličkými okny. V jednom z nich se svítilo a za ním se někdo díval, ovšem vidět z něj byl jen stín. Pod věží se rozkládala mýtina, skrz niž se vinul potůček. Stál tam bledý a neduživý mladík s prázdnýma očima a na sobě měl britskou uniformu. Řekl mi, že je bojovník Hradu vyrvaného oka a srdce. Přísahal chránit Paní hradu tím, že vyzve na souboj kohokoli, kdo by se k ní přiblížil a hodlal jí ublížit čiji urazit. Zeptal jsem se ho, zdali zabil všechny muže, které jsem předtím viděl. Odpověděl, že zabil některé z nich a narazil je na trny - tak jak to před ním udělal jeho předchůdce. Zeptal jsem se ho, jak ho Paní hodlá odměnit za jeho služby. Odpověděl mi, že neví. Nikdy ji neviděl, ani s ní nepromluvil. Nevychází totiž z Hradu vyrvaného oka a srdce a on se zdržuje mezi potokem a trnitými stromy. Zeptal se mě, jestli s ním hodlám bojovat. Připomněl jsem mu, že jsem jeho Paní ani neurazil, ani jsem jí vlásku na hlavě nezkřivil. Řekl jsem mu, že jsem jen sluha a že se musím vrátit ke svému pánovi, který na mě již čeká. Nato jsem obrátil koně a vydal se nazpátek."
"Cože?" vykřikl Lascelles. "Někdo vás vyzve na souboj a vy utečete. Cožpak nemáte žádnou čest? To se nestydíte? Neduživá tvář, prázdné oči, neznámá osoba v okně!" Pohrdavě si odfrkl. "Nic než výmluvy pro vaši zbabělost!"
Childermass sebou trhl, jako by mu někdo vyťal políček, a podle všeho se hotovil ostře odseknout, ale pan Norrell ho předešel. "Naopak! Childermass udělal dobře, když při první příležitosti odjel. Na takových místech působí vždy více magie, než je na první pohled zřejmé. Někteří elfové si libují v soubojích a smrti. Nevím proč. Bývají ochotni vynaložit značné úsilí, aby si takové povyražení dopřáli."
"Prosím, pane Lascellesi," ozval se Childermass, "pokud vás ta věž tak přitahuje, pak se na nás neohlížejte a jeďte!"
Lascelles se zamyšleně zadíval do pole na mezeru v živém plotu. Ale nepohnul se.
"Že byste třeba neměl rád havrany?" zeptal se Childermass nenápadně výsměšným tónem.
"Nikdo je nemá rád!" prohlásil pan Norrell. "Proč tu jsou? Co znamenají?"
Childermass pokrčil rameny. "Někteří lidé mají za to, že jsou součástí Temnoty, která obklopuje Strange a kterou kdovíproč zhmotnil a poslal zpátky do Anglie. Jiní lidé si myslí, že věstí návrat Johna Uskglasse."
"John Uskglass. Samozřejmě," ozval se Lascelles. "První a poslední, k čemu se nevzdělanci vždycky uchýlí. Kdykoli se něco šustne, jistě za to může John Uskglass! Myslím, pane Norrelle, že přišel čas na další článek v Přátelích, v němž bychom toho pána očernili. Co tam napíšeme? Že byl nekřesťanský? Neanglický? Ďábelský? Tuším, že mám někde založený seznam svatých a arcibiskupů, kteří ho pranýřovali. To bych pak snadno dokázal rozpracovat."
Pan Norrell vypadal nesvůj. Nervózně pohlédl na tuxfordského postilióna.
"Na vašem místě, pane Lascellesi," pronesl Childermass tiše, "bych mluvil opatrněji. Jste nyní na severu, na Uskglassově území. To on postavil naše města, městyse i opatství. To on nám dal zákony. Je v našich hlavách a srdcích a řeči. V létě byste tu viděl pod každým živým plotem koberec modrobílých kytiček. Říkáme jim Janovy halíře. Když se počasí zblázní a v zimě je teplo nebo v létě prší, venkované říkají, že John Uskglass se zase zamiloval a zanedbává své povinnosti. A když si jsme něčím jisti, říkáme, že je to tak bezpečné jako. oblázek v kapse Johna Uskglasse."
Lascelles se zasmál. "Pane Childermassi, jsem dalek toho, abych shazoval vaše pitoreskní venkovská rčení. Ale přece jen jedna věc je naoko uznávat historii a něco úplně jiného je mluvit o návratu Krále, který ke svým spojencům a svrchovaným vládcům počítal samotného Lucifera, ne? To přece nikdo nechce, že? Tedy až na pár johanitů a šílenců."
"Jsem Angličan ze Severu, pane Lascellesi," řekl Childermass. "Nic by mě nepotěšilo víc, než kdyby se můj král vrátil domů. Přál jsem si to celý život."
Do Hurtfewského opatství dojeli až skoro o půlnoci. Po Strangeovi tu nebylo ani vidu. Lascelles si šel lehnout, ale pan Norrell obcházel dům a kontroloval stav jistých kouzel, která zde přichystal již před drahnou dobou.
Příštího rána při snídani Lascelles nadhodil: "Napadlo mě, jestli v minulosti někdy došlo na magický souboj. Boj mezi dvěma mágy, chápete?"
Pan Norrell si povzdychl. "To se nedá přesně říct. Ralph Stokesey podle všeho bojoval s dvěma třemi mágy magickými

prostředky - s jedním velmi mocným skotským mágem, Mágem z Athodelu. Kateřina z Winchesteru byla jednou donucena poslat kouzlem mladého mága do Granady. Ustavičně ji vyrušoval nemístnými nabídkami k sňatku, když ona by nejradši jen studovala, a žádné vzdálenější místo než Granadu tenkrát neznala. A pak je tu podivuhodný příběh o tom cumbrijském uhlíři…"
"A vyústily někdy takové souboje ve smrt jednoho z mágů?"
"Co?" Pan Norrell na něj zděšeně vytřeštil oči. "Ne! Tedy, já nevím. Nemyslím si to."
Lascelles se usmál. "Ale taková kouzla přece musejí existovat, ne? Kdybyste se tomu věnoval, jistě byste dokázal vymyslet půl tuctu použitelných kouzel. Připomínalo by to běžný souboj s pistolemi či kordy. Stíhání vítěze by potom nepřipadalo v úvahu. Krom toho by vítězovi přátelé a sluhové byli naprosto oprávněni celou věc ututlat."
Pan Norrell mlčel. Pak řekl: "Na to nedojde."
Lascelles se zasmál. "Drahý pane Norrelle! K čemu jinému by to tak mohlo vést?"
Lascelles kupodivu předtím v Hurtfewském opatství nikdy nebyl. Kdykoli tam v minulosti Drawlight odjel, Lascelles si zařídil nějaké neodkladné povinnosti. Pobyt v domě na yorkshirském venkově připadal Lascellesovi jako očistec. Představoval si, že Hurtfew musí být jako jeho majitel - jednotvárné, staromódní a náchylné k dlouhým a nudným odmlkám; přinejhorším si maloval deštěm bičovaný statek na temném, bezútěšném vřesovišti. Překvapilo jej, že nic z toho nebyla pravda. Na Hurtfewském opatství nebylo nic gotického. Dům byl moderní, elegantní a pohodlný a služebnictvo mělo daleko k neotesaným chasníkům z jeho představ. Popravdě řečeno šlo o stejné služebnictvo, které pana Norrella obsluhovalo v domě na Hanover Square. Vyučili se v Londýně a dobře věděli, co má Lascelles rád. Ovšem dům každého mága má své zvláštnosti a Hurtfewské opatství - na první pohled tak prostorné a elegantní - jako by postavili podle půdorysu tak zmateného, že prakticky nešlo přejít z jedné strany domu na druhou, aniž by se člověk ztratil. Lucas Lascellese ještě dopoledne informoval, že se v žádném případě nesmí pokoušet jít do knihovny sám, ale pouze ve společnosti pana Norrella či Childermasse. Jde o první pravidlo domu, řekl Lucas.
Lascelles přirozeně neměl vůbec v úmyslu řídit se tímto zákazem, notabene když mu ho vyjevil sluha. Prohlédl si východní křídlo domu a našel obvyklé uspořádání: obývací pokoj, jídelna, přijímací pokoj - ale knihovnu žádnou. Usoudil, že knihovna se musí nalézat v neprozkoumaném západním křídle. Vyrazil a okamžitě se ocitl zpátky v pokoji, z něhož právě odešel. Napadlo ho, že určitě špatně zahnul, a zkusil to znovu. Tentokrát se ocitl v kuchyňce, kde si malá, špinavá a posmrkávající služtička nejdřív utřela nos o hřbet ruky a pak stejnou rukou začala umývat hrnce na vaření. Bez ohledu na to, jakou cestou se vydal, okamžitě se ocitl zase buď v obývacím pokoji nebo v kuchyňce. Při pohledu na tu malou služtičku se mu začalo dělat špatně a ona taky neskákala nadšením, když ho spatřila. Ačkoli tomu bezvýslednému snažení věnoval celé dopoledne, nikdy ho nenapadlo přičíst svůj nezdar čemukoli jinému krom zvláštností yorkshirské architektury.
V následujících třech dnech se pan Norrell zdržoval v knihovně, jak jen mohl. Kdykoli zahlédl Lascellese, mohl si být jist, že si vyslechne nějakou novou stížnost na Childermasse; zatímco Childermass ho ustavičně obtěžoval žádostmi, aby se po Drawlightově dopise poohlédl kouzelnými prostředky. Nakonec mu přišlo jednodušší se oběma vyhýbat. Ani jednomu se pak navíc nesvěřil se svým objevem, který ho velmi znepokojil. Od té doby, co se se Strangem rozešel, měl ve zvyku vyvolávat vidiny a zjišťovat, co Strange dělá. Nikdy ale neuspěl. Jedné noci zhruba před čtyřmi týdny nemohl usnout. Vstal a začal kouzlit. Vidění nebylo příliš zřetelné, ale uviděl mága ve tmě, jak kouzlí. Byl pyšný, že konečně pronikl Strangeovými protikouzly, než mu došlo, že se dívá na sebe sama ve vlastní knihovně. Zkusil to znovu. Prostřídal kouzla. Dával Strangeovi různá jména. Nesešlo na tom. Musel připustit, že anglická magie již nedokáže rozlišit mezi ním a Strangem.
Od lorda Liverpoola a ministrů přišly vzteklé dopisy s dalšími popisy magie, kterou nikdo nedokázal vysvětlit. Pan Norrell odepisoval a sliboval, že se těmto záležitostem bude brzy věnovat, jen co porazí Strange.
Třetího večera po příjezdu seděli pan Norrell, Lascelles a Childermass v přijímacím pokoji. Lascelles jedl pomeranč. Nožem na ovoce s perleťovou střenkou a zoubkovaným ostřím okrajoval kůru. Childermass si vykládal karty na stolečku. Věštil z nich už celé dvě hodiny. Pan Norrell proti tomu vůbec nic nenamítal, což svědčilo o tom, že stávající situace zcela poutá jeho pozornost. Zato Lascellese přiváděly karty bezmála k šílenství. Byl si jist, že se Childermass obracených a vykládaných karet ptá i na něj. V tom se vůbec nemýlil.
"Jak já jenom nesnáším tuhle nečinnost!" ozval se znenadání. "Co myslíte, na co může Strange čekat? Ani najisto nevíme, jestli přijde."
"Přijde," nechal se slyšet Childermass.
"A jak to víte?" zeptal se Lascelles. "Protože jste mu to nařídil?"
Childermass nezareagoval. Cosi v kartách si žádalo jeho pozornost. Přelétl je pohledem a nečekaně vstal od stolu.
"Pane Lascellesi! Vy máte pro mě vzkaz!"
"Já?" ozval se Lascelles překvapeně.
"Ano, pane."
"Jak to myslíte?"
"Myslím to tak, že vám někdo nedávno pro mne dal vzkaz. Karty to říkají. Byl bych rád, kdybyste mi ho předal."
Lascelles si pohrdavě odfrkl. "Nejsem žádný poslíček - a už vůbec ne váš!"
Childermass to nevzal na vědomí. "Od koho je ta zpráva?" zeptal se.
Lascelles nic neřekl. Začal se zase věnovat noži a pomeranči.
"No dobře," řekl Childermass, sedl si a znovu rozdal karty.
Pan Norrell je velice znepokojeně sledoval. Ruka mu vylétla k táhlu zvonku, pak si to ale rozmyslel a šel se po sluhovi poohlédnout sám. Lucas prostíral v jídelně stůl. Pan Norrell mu vylíčil, co se děje. "Nedali by se od sebe nějak odtrhnout?" zeptal se. "Za chvíli by snad mohli vychladnout. Nepřišel panu Lascellesovi žádný dopis? Není tu nic, co

by si žádalo Childermassovy pozornosti? Nemůžete si něco vymyslet? Co takhle večeře? Nemohla by už být hotová?"
Lucas zavrtěl hlavou. "Žádný dopis nedošel. Pan Childermass si bude dělat, co se mu zlíbí - ostatně jako obvykle. A sám jste nařídil, ať se večeře podává v půl desáté, pane. Dobře to víte."
"Kéž by tu byl Strange," povzdychl si nešťastně pan Norrell. "Ten by věděl, co jim říct. Ten by věděl, co udělat."
Lucas se dotkl svého pána na ruce, jako by se ho snažil vzbudit. "Pane Norrelle? Snažíme se panu Strangeovi zabránit, aby sem přišel - pokud si vzpomínáte, pane?"
Pan Norrell ho sjel poněkud podrážděným pohledem. "Ano, ano! Vím to! Ale stejně."
Pan Norrell a Lucas se společně vrátili do přijímacího pokoje. Childermass zrovna obracel poslední kartu. Lascelles velmi odhodlaně upíral oči na noviny.
"Co říkají karty?" optal se pan Norrell Childermasse.
Tu otázku sice položil pan Norrell, ale Childermass odpověděl Lascellesovi. "Říkají, že jste lhář a zloděj. Říkají, že je toho víc než vzkaz. Dostal jste něco - nějaký předmět - cosi velké hodnoty. Určeno je to mně, a přece si to necháváte."
Na chvíli se rozhostilo ticho.
"Pane Norrelle," oslovil jej Lascelles chladně, "jak dlouho ještě dovolíte, abych byl takto urážen?"
"Ptám se vás naposledy, pane Lascellesi," ozval se Childermass, "dáte mi, co mi patří?"
"Jak se opovažujete urážet takto gentlemana?" odsekl Lascelles.
"A to se sluší, aby mě gentleman okrádal?" opáčil Childermass.
Lascelles zbělel jako stěna. "Omluvte se!" zasyčel. "Omluvte se, nebo přísahám, že vás naučím lepším způsobům, vy zkurvysynu, vy bahno ze všech yorkshirských škarp."
Childermass pokrčil rameny. "Lepší zkurvysyn než zloděj!"
Lascelles se zuřivě rozkřikl, popadl ho a mrštil jím o zeď takovou silou, že se Childermassovy nohy zvedly ze země. Zalomcoval Childermassem a obrazy na zdi se otřásly v rámech.
Kupodivu to vypadalo, že Childermass je vůči Lascellesovi bezbranný. Ruce jako by se mu nějak přimkly k Lascellesovu tělu, a i když se usilovně snažil, nedokázal je uvolnit. Za chvilku bylo po všem. Childermass kývl na Lascellese, jako by mu chtěl říct, že vyhrál.
Ale Lascelles ho nepustil. Místo toho se o něj prudce opřel, aby zůstal uvězněný u zdi. Pak sáhl dolů po noži s perleťovou střenkou a zubatým ostřím. Pomalu táhl čepel přes Childermassovu tvář, rozřízl ji od oka až k ústům.
Lucas vykřikl, ale Childermass neřekl ani slova. Nějak osvobodil levou ruku a zvedl zaťatou pěst. Zůstali tak na chvíli jako živý obraz - pak Childermass ruku spustil.
Lascelles se zazubil. Nechal Childermasse jít, obrátil se k panu Norrellovi a oslovil ho klidným tichým hlasem: "Nestrpím, aby chování této osoby někdo omlouval. Ten člověk mě urazil. Kdyby měl takové postavení, kterého bych si všiml, rozhodně bych ho vyzval na souboj. On to ví. Jeho nízké postavení ho chrání. Mám-li v tomto domě zůstat byť jen minutu, mám-li dál být vaším přítelem a rádcem, pak tato osoba musí neprodleně odejít z vašich služeb! Po dnešním večeru nechci už jeho jméno slyšet ani od vás, ani od vašich sloužících, pod trestem propuštění. Doufám, že jsem se vyjádřil dostatečně jasně, pane."
Lucas využil příležitosti, aby Childermassovi kradmo podal ubrousek.
"Nuže, pane," obrátil se Childermass na pana Norrella a utřel si krev z tváře, "kdo z nás to bude?"
Dlouhá odmlka. Pak pan Norrell chraplavým hlasem, který neměl s jeho obvyklým tónem nic společného, prohlásil: "Musíte jít."
"Sbohem, pane Norrelle," řekl Childermass a uklonil se. "Vybral jste si špatně, pane - jako obvykle!" Posbíral karty a odešel.
Zamířil do svého holého podkrovního pokojíku a zapálil svíčku na stole. Na zdi viselo popraskané, od pohledu laciné zrcadlo. Prohlédl si v něm tvář. Rána byla ošklivá. Nákrčník i pravé rameno košile měl nasáklé krví. Co možná nejlépe omyl ránu, potom si umyl ruce a utřel si je.
Opatrně něco vytáhl z kapsy kabátu. Byla to krabička barvy žalu, velká zhruba jako tabatěrka, ovšem o něco delší. Zašeptal si: "Nikdo se nedokáže povznést nad to, jak byl vyškolen."
Otevřel ji. Chvíli nad ní přemýšlel, poškrábal se na hlavě a pak zanadával, protože mu do ní málem skápla krev. Zaklapl ji a strčil ji do kapsy.
Sbalit si majetek mu netrvalo dlouho. Vzal si mahagonové pouzdro s dvěma pistolemi, malou peněženku, břitvu, hřeben, kartáček na zuby, kus mýdla, nějaké šaty (všechny stejně staříčké jako ty, co měl právě na sobě) a balíček knížek včetně Bible, Dějin Krále Havrana pro děti od lorda Portisheada a výtisku Ormskirkových Odhalení šestatřiceti dalších světů. Pan Norrell Childermassovi léta dobře platil, nikdo však nevěděl, co s těmi penězi dělá. Davey a Lucas se spolu často podivovali nad tím, že je vůbec neutrácí.
Childermass všechno sbalil do otlučeného kufříku. Na stole stál talíř s jablky. Childermass je zabalil do plátna a přidal je do kufříku. Pak s ubrouskem u tváře sešel dolů. Teprve na dvoře u stáje si vzpomněl, že nechal pero, inkoust a zápisník v přijímacím pokoji. Odložil je na stolek, když si vykládal karty. "Nu, už je moc pozdě, abych se vracel," pomyslel si. "Budu si muset koupit jiné."
Ve stájích už na něj čekala celá skupinka: Davey, Lucas, štolbové a několik sluhů, jimž se podařilo vyklouznout z domu.
"Co tu všichni děláte?" zeptal se překvapeně. "Pořádáte modlitební shromáždění?"
Muži se na sebe podívali.
"Osedlali jsme vám Sládka, pane Childermassi," řekl Davey. Sládek byl Childermassův kůň, velký a nehezký hřebec.
"Děkuji vám, Davey."
"Proč jste něco takového strpěl, pane?" zeptal se Lucas. "Proč jste ho nechal, ať vás pořeže?"
"Netrapte se tím, mládenče. Vůbec na tom nezáleží."

"Přinesl jsem obvazy. Dovolte mi, ať vám ovážu tvář."
"Lucasi, dnes večer budu potřebovat veškerý svůj důvtip, a když jsem celý zafačovaný, nedokážu přemýšlet."
"Ale jestli se okraje rány nestáhnou, zůstane vám hrozná jizva."
"Tak ať. Však on si nikdo nebude stěžovat, když zůstanu ošklivější než předtím. Stačí, když mi dáte další šnuptychl, abych mohl zastavit krvácení. Tenhle je už úplně promáčený. A teď, mládenci, až Strange přijde…" Vzdychl. "Nevím, co vám mám říct. Nemám, co bych vám poradil. Ale jestli dostanete příležitost jim pomoct, tak to udělejte."
"Cože?" podivil se jeden sluha. "Pomoct panu Norrellovi a panu Lascellesovi?"
"Ne, vy troubo jeden! Pomozte panu Norrellovi a Strangeovi. Lucasi, vyřiďte Lucy, Hanně a Dido, že je pozdravuji a přeju jim vše nejlepší - a dobré, poslušné manžely, až je budou chtít." (Tyto tři služebné si Childermass oblíbil nejvíce.)
Davey se zazubil. "A sám byste se o to nechtěl postarat, pane?" prohodil.
Childermass se zasmál - a pak sebou škubl, když se ozvala bolest ve tváři. "Nu, možná u Hanny," opáčil. "Na shledanou, mládenci."
Se všemi si potřásl rukou a trošku ho zarazilo, když Davey, jenž byl navzdory vší své síle a mohutnosti sentimentální jako školačka, trval na tom, že ho obejme, a dokonce uronil pár slz. Lucas mu pak dal na rozloučenou láhev nejlepšího bordeauxského z páně Norrellových zásob.
Childermass vyvedl Sládka ze stáje. Vyšel měsíc. Z pěstěné zahrady měl cestu do parku jako na dlani. Když přejížděl most, uvědomil si, že všude kolem něj působí magie. Jako by mu v uchu zaryčelo tisíc trubek nebo ze tmy zazářilo oslepující světlo. Svět byl najednou úplně jiný než ten, který tu byl ještě před chvílí, Childermass však zpočátku nedokázal určit, v čem spočívá ten rozdíl. Ohlédl se.
Přímo nad park a dům kdosi vrazil kus noční oblohy, která tam vůbec nepatřila. Souhvězdí byla rozbitá. Visely tam nové hvězdy - hvězdy, které Childermass v životě neviděl. Šlo zřejmě o hvězdy Strangeovy Věčné temnoty.
Naposledy se zadíval na Hurtfewské opatství a pak pobídl koně do trysku.

V tom okamžiku začaly bít všechny hodiny. To už bylo samo o sobě pozoruhodné. Lucas se celých patnáct let snažil přesvědčit hodiny v Hurtfew, aby odbíjely společně, ale až do této chvíle marně. Jen těžko by se však dalo určit, kolik vlastně je. Hodiny odbíjely dál a dál, dlouho po dvanácté, a udávaly čas zvláštní, nové éry.
"Co je to sakra za příšerný randál?" zeptal se Lascelles.
Pan Norrell vstal. Promnul si ruce - to u něj spolehlivě svědčilo o velké nervozitě a vypětí. "Strange je tady," objasnil rychle. Pak promluvil. Stačilo jedno slovo a hodiny ztichly.
Dveře se prudce otevřely. Pánové Norrell a Lascelles se vyděšeně obrátili - očekávali bezpochyby, že tam uvidí stát Strange. Ale byl to jen Lucas a další dva sluhové.
"Pane Norrelle!" začal Lucas. "Myslím…"
"Ano, ano! Já vím! Zajděte do komory u paty kuchyňského schodiště. V bedně pod oknem tam najdete olověné řetězy, olověné visací zámky a olověné klíče. Přineste je sem! Rychle!"
"A já zajdu pro obě pistole," prohlásil Lascelles.
"Ty vám nepomůžou," upozornil ho pan Norrell.
"Tak to byste se divil, kolik problémů dokážou vyřešit dvě pistole!"
Vrátili se během pěti minut. Lucas s řetězy a zámky v rukách vypadal zdráhavě a nešťastně, Lascelles se vrátil s pistolemi a přišli čtyři další sluhové, možná i pět.
"Kde podle vás je?" zeptal se Lascelles.
"V knihovně. Kde jinde?" opáčil pan Norrell. "Pojďte."
Z přijímacího pokoje přešli do jídelny. Odtud zahnuli do krátké chodby s intarzovaným ebenovým příborníkem, mramorovou sochou kentaura s mládětem a obrazem Salome nesoucí hlavu svatého Jana Křtitele na stříbrném podnosu. Před nimi stály dvoje dveře. Ty napravo nebyly Lascellesovi povědomé, jako by je nikdy neviděl. Pan Norrell je jimi provedl a všichni se okamžitě ocitli - znovu v přijímacím pokoji.
"Počkejte," řekl pan Norrell zmateně. Ohlédl se za sebe. "Musel jsem… Ne. Počkat. Už to mám! Pojďte!"
Znovu prošli jídelnou do chodby. Tentokrát to vzali dveřmi nalevo. I ty vedly přímo do přijímacího pokoje.
Pan Norrell zoufale vykřikl: "On pokořil můj labyrint a vystavěl nový, aby mě zmátl!"
"Svým způsobem, pane," poznamenal Lascelles, "bych možná byl radši, kdybyste ho neučil tak dobře."
"Ale já ho tohle nikdy neučil - a můžete si být jisti, že se to rozhodně nenaučil od nikoho jiného! Buďto to má od Ďábla, nebo se to naučil právě dnešního večera tady v domě. Takhle se projevuje genialita mého nepřítele! Zavřete před ním dveře na zámek, a on se nejdřív naučí otevřít ho šperhákem a hned potom vymyslí, jak vyrobit lepší proti vám!"
Lucas a další sloužící zapálili více svíček, jako by jim světlo mohlo nějak pomoci prohlédnout Strangeova kouzla a odlišit realitu od magie. Brzy všechny tři pokoje doslova plály světlem. Mnohoramenné svícny se tísnily všude možně, to je však mátlo ještě víc. Chodili z jídelny do přijímacího pokoje, z přijímacího pokoje na chodbu "jako lišky v zatarasené noře", jak prohlásil Lascelles. Přes veškeré snažení se ale z těch tří pokojů nedostali.
Čas plynul. Nedalo se říct, kolik ho uběhlo. Ručičky všech hodin ukazovaly půlnoc. Z každého okna byla vidět černá Věčné noci a neznámé hvězdy.
Pan Norrell se zastavil. Zavřel oči. Obličej měl potemnělý a sevřený jako pěst. Stál nehybně na místě, jen jeho rty se trochu hýbaly. Pak nakrátko otevřel oči a řekl: "Pojďte za mnou." Znovu zavřel oči a vyrazil. Jako by šel po půdorysu zcela jiného domu, který se kdovíjak vklínil do toho jeho. Jak zabočoval, doprava a doleva, vytvářel novou cestu - cestu, po níž ještě nikdy nešel.
Po třech čtyřech minutách otevřel oči. Před ním se rozkládala chodba, kterou hledal - ta vydlážděná kameny - a na jejím konci se ve stínu rýsovaly vysoké dveře do knihovny.

"Teď uvidíme, co dělá!" zvolal. "Lucasi, mějte ty olověné řetězy a zámky pohotově. Proti magii neexistuje lepší profylaktický prostředek než olovo. Spoutáme ho na rukou, to mu bude trochu překážet. Pane Lascellesi, jak rychle bychom podle vás mohli doručit dopis k rukám jednoho z ministrů?" Trochu ho překvapilo, že mu ani jeden neodpověděl, a tak se otočil.
Byl úplně sám.
Zpovzdálí slyšel, jak Lascelles cosi říká; jeho chladný, unylý hlas byl nezaměnitelný. Zaslechl, jak mu jeden sluha odpovídá, a pak uslyšel Lucase. Postupně se však veškerý hluk ztišil. Zvuky sloužících spěchajících z pokoje do pokoje ustaly. Rozhostilo se ticho.

64
DVĚ VERZE LADY POLEOVÉ
Polovina února 1817
"N
o toto!" řekl Lascelles. "Kdo by se toho nadál!"
On i sluhové se shlukli u severní zdi jídelny - zdi, jíž pan Norrell s naprostým klidem právě prošel.
Lascelles natáhl ruku a dotkl se jí; byla zcela neprostupná. Nepohnula se, ani když přitlačil.
"Myslíte, že to zamýšlel udělat?" zajímal se jeden sluha.
"Podle mě už příliš nesejde na tom, co zamýšlel," prohlásil Lucas. "Prošel k panu Strangeovi."
"Jako byste řekl, že prošel do pekla!" dodal Lascelles.
"Co se teď stane?" zeptal se jiný sluha.
Nikdo mu neodpověděl. Všem přítomným bleskla hlavou představa magické bitvy: pan Norrell vrhá po Strangeovi tajuplné dělové koule; Strange povolává démony, aby si odnesli pana Norrella. Poslouchali, zda se neozve hluk boje. Žádný nepřicházel.
Z vedlejšího pokoje zazněl výkřik. Jeden sluha otevřel dveře přijímacího pokoje a našel za nimi pokoj, v němž se obvykle snídalo. Za ním byl Norrellův obývací pokoj a za ním šatna. Zničehonic bylo znovu nastoleno staré pořadí pokojů; bludiště bylo proraženo.
Po tomto objevu zavládla velká úleva. Sluhové okamžitě nechali Lascellese být a zašli do kuchyně, přirozeného útočiště a útěchy jejich třídy. Lascelles se stejně přirozeně usadil o samotě v Norrellově obývacím pokoji. Zamýšlel tam zůstat, dokud se pan Norrell nevrátí. Pokud by se pan Norrell už nevrátil, pak si tu chtěl počkat na Strange a zastřelit ho. "Koneckonců," pomyslel si, "co zmůže mág proti olověné kulce? Mezi zmáčknutím spouště a roztržením srdce mu na kouzlení nezbude čas."
Ale takovými myšlenkami se dokázal utěšit jen na čas. Dům byl příliš tichý, tma příliš magická. Moc dobře si uvědomoval, že služebnictvo se druží na jednom místě, že dva mágové dělají bůhvíco na druhém a že on je na třetím místě úplně sám. V rohu místnosti stály staré dlouhé pendlovky, poslední památka na Norrellův dům v Yorku, kde strávil dětství. Tak jako ručičky všech hodin v domě se i tyto po Strangeově příchodu přetočily na půlnoc. Dobrovolně to však neudělaly, naopak proti takovému nečekanému vývoji událostí výmluvně protestovaly. Jejich kyvadlo se houpalo úplně nakřivo, jako by bylo opilé - nebo možná mělo horečku -, a čas od času vydaly zvuk, který pozoruhodně připomínal nádech. A kdykoli se ten zvuk ozval, Lascelles si už myslel, že Strange vešel do místnosti a hodlá něco říci. Vstal a vydal se za sloužícími do kuchyně.
Kuchyně Hurtfewského opatství se velmi podobala velké kostelní kryptě, tak moc oplývala klasickými úhly a klasickým přítmím. Uprostřed místnosti stála spousta lojových svíček a kolem nich se shromáždili všichni sloužící, které kdy Lascelles viděl v Hurtfew, a pěkných pár dalších, jež nikdy neviděl. Opřel se o sloupek na vrcholku schodiště.
Lucas k němu vzhlédl. "Probírali jsme, co udělat, pane. Do půl hodiny odejdeme. Tím, že bychom zde zůstali, panu Norrellovi nijak neprospějeme, naopak můžeme přijít k úhoně. To máme v úmyslu, pane, ale pokud jste jiného názoru, rád si ho vyslechnu."
"Můj názor!" zvolal Lascelles. Vypadal naprosto užasle a předstíral to jen zčásti. "To je poprvé, co se mě kdy zeptal na názor komorník. Děkuji vám, ale nejspíš se odmítnu podílet na téhle…" Chvíli přemýšlel, než zvolil nejurážlivější slovo, které znal. "…demokracii."
"Jak si přejete, pane," řekl Lucas nevzrušeně.
"V Anglii se už touhle dobou muselo rozednít," poznamenala služebná a toužebně se zadívala do oken zasazených do zdí vysoko nad nimi.
"Tady jsme v Anglii, ty holko jedna hloupá!" prohlásil Lascelles.
"Ne, pane. Nezlobte se," ozval se Lucas, "ale nejsme. Anglie je v přirozeném světě. Davey, jak dlouho vám bude trvat, než vyvedete koně?"
"Tedy!" vykřikl Lascelles. "Musím říct, že jste velmi troufalý, když přede mnou probíráte zlodějnu! Myslíte si snad, že se proti vám otevřeně nepostavím? Naopak, postarám se o to, abyste všichni viseli!"
Několik sluhů nervózně pokukovalo po pistolích v Lascellesových rukou. Lucas ho ovšem ignoroval.
Sluhové se brzy dohodli, že pokud má někdo příbuzné či přátele v okolí, uchýlí se k nim. Zbytek odjede na koních na různé statky, které stojí na Norrellových pozemcích.
"Tak to vidíte, pane," obrátil se Lucas na Lascellese, "nikdo nekrade. Nikdo tu není zloděj. Veškerý majetek pana Norrella zůstane na Norrellových pozemcích - a o koně se postaráme stejně dobře, jako by byli pořád ve stájích. Ale bylo by neslýchané kruté nechat ta stvoření ve Věčné temnotě."
O něco později opustilo služebnictvo Hurtfew (přesně se to nedalo určit - tak jako všechny ostatní hodiny v domě i

jejich kapesní hodinky ukazovaly půlnoc). S košíky a cestovními taškami v rukou a batohy na zádech vyvedli koně za ohlávky. Šli s nimi i dva oslové a kozel, který odjakživa žil ve stájích, protože koním jeho společnost vyhovovala. Lascelles je následoval z dálky; nehodlal se přidat k tomu průvodu chátry, na druhou stranu však nechtěl zůstat sám v domě.
Deset metrů před řekou vyšli z Temnoty do Rozbřesku. Vzduch náhle prosytily vůně - vůně jíní, hlíny v zimě a blízké řeky. Připadalo jim, že barvy a tvary parku jsou zjednodušené, jako by byla Anglie během noci stvořena nanovo. Chudáky sloužící, kteří se obávali, zdali ještě uvidí něco jiného než Temnotu a hvězdy, ten pohled nadmíru potěšil. Hodinky se jim zase rozběhly a po jejich porovnání usoudili, že je tři čtvrtě na osm.
Ale nočním obavám ještě nebyl úplně konec. Přes řeku se teď klenuly dva mosty tam, kde předtím byl jen jeden. Lascelles si pospíšil k nim. "Co je to?" dožadoval se a ukazoval při tom na nový most.
Starý sluha (muž s bradkou připomínající bílý mráček) prohlásil, že jde o elfí most. Viděl ho prý v mládí. Postavili ho už před několika staletími, když ještě John Uskglass vládl Yorkshiru. Postupně zchátral a Norrellův strýc ho nakonec nechal strhnout.
"A přece tu zase stojí," otřásl se Lucas.
"A co se rozkládá na protější straně?" zeptal se Lascelles.
Starý sluha odpověděl, že ta cesta kdysi vedla do Northallertonu, ovšem přes různé zvláštní končiny.
"Napojuje se na cestu, kterou jsme viděli poblíž Červeného domu?" zeptal se Lascelles.
Starý sluha zavrtěl hlavou. To nevěděl.
Lucasovi docházela trpělivost. Nejradši by už byl pryč.
"Elfí cesty nejsou jako křesťanské cesty," odpověděl. "Často vůbec nevedou, kam by měly. Ale co na tom sejde? Nikdo tam přece ani nepáchne."
"Děkuji," opáčil Lascelles, "ale to už nechte na mně." Chvíli váhal a pak se energicky vydal k elfímu mostu.
Několik sluhů na něj zavolalo, ať se vrátí.
"Ale jen ho nechte jít!" zvolal Lucas a pevněji sevřel košík, v němž seděla jeho kočka. "Jestli chce, jen ať propadne peklu! Nikdo si ho určitě nezaslouží víc." Střelil po Lascellesovi posledním pohledem nelíčeného odporu a vydal se za dalšími do parku.
Za nimi se v šedivé yorkshirské obloze tyčil Černý sloup a jeho konce nikdo nedohlédl.

Dvacet mil odtamtud přejížděl Childermass mostek, který vede do vesnice Starecross. Projel vesnicí až k panskému sídlu a sesedl.
"Haló! Haló!" Zabušil na dveře bičíkem. Ještě několikrát zavolal a párkrát do dveří pořádně kopl.
Přišli dva sluhové. Už to hulákání a rány na dveře je dost vyděsily, když však zvedli svíčku a zjistili, že před nimi stojí jakýsi mordýř s divokým pohledem, rozříznutou tváří a zcela zakrvácenou košilí, ani v nejmenším je to neuklidnilo.
"Nestůjte tu a nezírejte na mě!" vyčinil jim. "Zajděte pro pána! Zná mě!"
Za deset minut k němu sešel pan Segundus v noční košili. Childermass, jenž netrpělivě čekal ve dveřích, si povšiml, že cestou po chodbě měl Segundus zavřené oči a že ho sluha vede za ruku. Úplně to vypadalo, jako by oslepl. Sluha se s ním zastavil přímo před Childermassem. Otevřel oči.
"Bože, pane Childermassi!" vykřikl. "Co se vám to stalo s tváří?"
"Někdo si ji spletl s pomerančem. A vy, pane? Co se to stalo s vámi? Byl jste nemocný?"
"Ne, nebyl jsem nemocný." Pan Segundus vypadal nesvůj. "Je to životem v ustavičné blízkosti silné magie. Netušil jsem, jak to dokáže člověka oslabit. Myslím teď člověka, který je k tomu náchylný. S potěšením musím konstatovat, že sluhové necítí žádné následky."
Vypadal zvláštně křehce, jako by byl namalovaný ve vzduchu. Sebemenší průvan ze škvíry v křídlovém okně mu dokázal rozevlát vlasy a stáčet mu je do loken a kudrlinek, jako by vůbec nic nevážily.
"Předpokládám, že kvůli tomu jste také přišel," pokračoval. "Měl byste ale panu Norrellovi vyřídit, že jsem pouze studoval jevy, které se vyskytly samy od sebe. Přiznávám, že jsem si udělal pár poznámek, ale vážně si nemá nač stěžovat."
"Jaká magie?" zeptal se Childermass. "O čem to mluvíte? A o pana Norrella se už nemusíte starat. Má vlastní problémy a vůbec netuší, že jsem tady. Co jste dělal, pane Segunde?"
"Jako správný mág jsem jen pozoroval a zaznamenával." Pan Segundus se dychtivě naklonil. "A dospěl jsem k některým překvapivým závěrům ohledně nemoci lady Poleové!"
"Ano?"
"Domnívám se, že ani v nejmenším nejde o šílenství. Je to magie!" Pan Segundus čekal, kdovíjak Childermasse neohromí. Poněkud ho zklamalo, když Childermass pouze přikývl.
"Mám tu něco, co patří lady Poleové," pravil Childermass. "Cosi, co dlouho postrádala. Prosím vás tedy, abyste mi prokázal tu laskavost a zavedl mě za ní."
"Ach, ale…"
"Nechci jí ani v nejmenším ublížit, pane Segunde. Naopak, mám za to, že jí budu moci prokázat dobrou službu. Přísahám při Havranu a Knize. Při Havranu a Knize."
"Nemohu vás k ní zavést," pravil pan Segundus. Zvedl ruku a zarazil tak Childermassovu námitku v zárodku. "Čímž nechci říct, že by mi to bylo proti mysli. Chci říct, že nemohu. Povede nás Charles." Ukázal na sluhu po svém boku.
To vypadalo poněkud výstředně, ale Childermass neměl náladu se o to hádat. Pan Segundus se chopil Charlesova rámě a zavřel oči.
Za chodbami z kamene a dubu Starecross Hall se vynořil obraz jiného domu. Childermass viděl vysoké chodby, které

se táhly do nemyslitelných dálek. Jako kdyby se do laterny magiky vložily současně dvě fólie, takže jeden obraz překrýval druhý. Připadalo mu, že kráčí oběma domy zároveň, a brzy z toho měl málem mořskou nemoc. Byl čím dál zmatenější, a kdyby byl sám, záhy by nevěděl, kudy jít. Nedokázal rozlišit, zdali jde či padá, zdali zdolal jeden schod či nemožně dlouhé schodiště. Někdy se mu zdálo, že klouže po akru kamenných dlaždic a zároveň že se sotva hne. Hlava se mu točila a žaludek se mu houpal.
"Stůjte! Stůjte!" vykřikl a se zavřenýma očima se složil na zem.
"Působí to na vás silně," poznamenal pan Segundus. "Ještě hůř než na mě. Zavřete oči a chyťte se mě za paži. Charles nás povede oba."
Šli se zavřenýma očima. Charles s nimi odbočil doprava a ke schodům. Na vrcholku schodiště si pan Segundus s někým šeptem promluvil. Charles táhl Childermasse dál. Childermass měl dojem, že vchází do místnosti. Voněla po čistém ložním prádle a sušených růžích.
"Tenhle člověk se se mnou chce sejít?" ozval se ženský hlas. Bylo na něm cosi zvláštního, jako by přicházel ze dvou míst zároveň, jako by tu byla ozvěna. "Ale já ho znám! Je to mágův sluha! Je to…"
"Jsem ten člověk, kterého jste postřelila," prohlásil Childermass a otevřel oči.
Nespatřil jednu ženu, ale dvě - přesněji řečeno uviděl stejnou ženu zdvojenou. Obě seděly ve stejné póze a vzhlížely k němu. Obě zaujímaly stejný prostor, takže při pohledu na ně měl stejné závratě, jaké ho jímaly při chůzi chodbami. Jedna verze lady Poleové seděla v domě v Yorkshiru; na sobě měla slonovinově bílé domácí šaty a měřila si ho klidným, lhostejným pohledem. Druhá verze byla nezřetelnější, přízračnější. Seděla v ponurém spletitém domě a oblečená byla v krvavě rudých večerních šatech. Do černých vlasů měla vetknuté drahokamy či jakési hvězdičky a měřila si ho zuřivým, nenávistným pohledem.
Pan Segundus si přitáhl Childermasse doprava. "Stůjte tady!" řekl mu rozrušeně. "A teď zavřete jedno oko! Vidíte to? Sledujte! Červenobílá růže tam, kde by měla být ústa."
"Magie na nás působí různě," odvětil Childermass. "Vidím něco velice zvláštního, ale tohle zrovna ne."
"Je od vás velice troufalé, že jste sem vůbec přišel," oslovily obě verze lady Poleové Childermasse, "když uvážím, kdo jste a koho zastupujete."
"Pan Norrell nemá s touto cestou nic společného. Popravdě řečeno, nejsem si úplně jist, koho tu zastupuji. Myslím, že Jonathana Strange. Mám za to, že mi poslal zprávu - a myslím, že se týkala právě vás, lady Poková. Jenže někdo poslu zabránil, aby se se mnou spojil, a vzkaz se ztratil. Lady Poleová, nemáte tušení, co by mi tak pan Strange mohl chtít o vás sdělit?"
"Ano," prohlásily obě verze lady Poleové.
"Řeknete mi, co to je?"
"Pokud promluvím," odpověděly, "neuslyšíte nic než šílenství."
Childermass pokrčil rameny. "Posledních dvacet let jsem strávil ve společnosti mágů. Jsem na to zvyklý. Mluvte."
A tak ona začala (či začaly). Pan Segundus z kapsy noční košile ihned vytáhl zápisník a začal si čmárat poznámky. Childermassovy oči ale odhalily, že dvě verze lady Poleové již nemluví stejně. Lady Poleová, která seděla ve Starecross Hall, začala vyprávět příběh o dítěti z okolí Carlisle, ovšem ona žena v krvavě červených šatech nejspíš vykládala něco úplně jiného. Tvářila se u toho divoce a svá slova podtrhávala vášnivými gesty - ovšem Childermass nedokázal určit, co vlastně říká; rozmarný příběh o cumbrijském dítěti její vyprávění přehlušil.
"Tak! Vidíte!" zvolal pan Segundus, sotva doškrabal poslední poznámku. "Proto ji pokládají za blázna - kvůli těmhle zvláštním příběhům a historkám. Já ale sepsal seznam všeho, co mi prozatím vyprávěla, a začal jsem zjišťovat, že se v mnohém podobají dávným elfím pověstem. Jsem si jist, že kdybychom se po tom vy a já začali pídit, narazili bychom na zmínky o skupině elfů, která byla nějak úzce spjata se zpěvnými ptáky. Nemuseli ty zpěvné ptáčky pást. Jistě se mnou budete souhlasit, že to pro takové nezodpovědné plémě je snad až příliš usedlé zaměstnání - ale mohli se třeba věnovat zvláštnímu druhu magie souvisejícímu se zpěvným ptactvem. A jednomu z nich možná vyhovovalo nakukat důvěřivému dítěti, že pracuje jako pastevkyně ptáků."
"Možná," přikývl Childermass, kterého to příliš nezajímalo. "Tohle nám ale říct nechtěla. A já si vzpomněl, co v magii znamenají růže. Symbolizují ticho. Proto vidíte červenobílou růži - je to umlčující kouzlo."
"Umlčující kouzlo!" opakoval pan Segundus užasle. "Ano, ano! Rozumím! Četl jsem o nich. Ale jak ho zlomíme?"
Childermass vytáhl z kapsy kabátu krabičku barvy žalu. "Lady Poleová," pokynul jí, "podejte mi levou ruku."
Vložila svou bílou ručku do Childermassovy zvrásněné a zahnědlé dlaně. Childermass otevřel krabičku, vytáhl prst a přiložil jej na volné místo.
Nic se nestalo.
"Musíme najít pana Strange," mínil pan Segundus. "Nebo pana Norrella. Ti to možná dovedou spravit!"
"Ne," zavrtěl hlavou Childermass. "Není třeba. Ne teď. Vy a já jsme dva mágové, pane Segunde. A Anglie je plná magie. Kolik let jsme my dva dohromady studovali? Určitě známe něco, co se na to hodí. Co takhle Paleovo Obnovení a napravení?"
"Vím, jak vypadá," přisvědčil pan Segundus. "Ale nikdy jsem nebyl praktický mág."
"A taky se jím nikdy nestanete, když to nezkusíte. Proveďte to kouzlo, pane Segunde."
A tak pan Segundus to kouzlo provedl.
Prst vrostl do ruky, spojil se s ní zcela bez jizvy. V tomtéž okamžiku zdání nekonečných ponurých chodeb kolem nich zmizelo; ty dvě ženy před Childermassovýma očima splynuly v jednu.
Lady Poleová se pomalu zvedla ze židle. Vrhala pohledy sem a tam, jako by viděla svět nanovo. Všichni v místnosti si všimli její proměny. Z každého
jejího rysu sálal elán a oheň. Její oči žhnuly zuřivostí. Zvedla obě paže; ruce měla zaťaté v pěst, jako kdyby někoho

hodlala udeřit do hlavy.
"Byla jsem zakletá," vybuchla. "Zaprodali mě kvůli kariéře jednoho zlotřilce!"
"Proboha!" vykřikl pan Segundus. "Drahá lady Poleová…"
"Uklidněte se, pane Segunde!" vyštěkl Childermass. "Není čas na banality. Nechte jí mluvit!"
"Byla jsem mrtvá uvnitř a bezmála mrtvá z vnějšku!" Z očí jí začaly kanout slzy a rukou sevřenou v pěst se uhodila do prsou. "A nejen já! Další trpí ještě teď! - paní Strangeová a služebník mého manžela Stephen Black!"
Popsala jim skličující, přízračné plesy, které musela přetrpět, bezútěšné průvody, jichž byla nucena se účastnit, a zvláštní omezení, které jí i Stephenu Blackovi bránilo promluvit o jejich neštěstí.
Každé další odhalení naháněl panu Segundovi a sluhům stále větší hrůzu; Childermass seděl a naslouchal s nehybným výrazem.
"Musíme napsat do novin!" vykřikla lady Poleová. "Jsem odhodlána je veřejně odhalit!"
"Odhalit? A koho?" zeptal se pan Segundus.
"Ty mágy, koho jiného! Strange a Norrella!"
"Pana Strange?" opakoval pan Segundus nejistě. "Ne, ne, to se mýlíte! Drahá lady Poleová, rozmyslete si chvilku, co říkáte. Za pana Norrella nemohu ztratit ani slovo, ten se vůči vám obludně provinil! Ale pan Strange vám ničím neuškodil - rozhodně ne vědomě. Není on sám spíš oběť než hříšník?"
"Och!" zvolala lady Poleová. "Právě naopak! Pokládám ho z těch dvou za mnohem horšího. Svou lhostejností a chladnou, mužskou magií zradil nejlepší ženy, nejskvělejší manželky!"
Childermass se zvedl.
"Kam jdete?" zeptal se pan Segundus.
"Najít Strange a Norrella," odpověděl Childermass.
"Proč?" pustila se do něj lady Poleová. "Abyste je varoval? Aby se mohli připravit na ženskou pomstu? Ach, jak ti muži kryjí jeden druhého!"
"Ne, hodlám jim nabídnout pomoc při osvobození paní Strangeové a Stephena Blacka."

Lascelles kráčel dál. Cesta vyústila do lesa. Na okraji lesa stála socha ženy držící vyrvané oko a srdce - přesně jak to Childermass popsal. Z trnitých stromů visely mrtvoly v různém stadiu rozkladu. Na zemi ležel sníh a všude panovalo velké ticho.
Po chvíli dorazil k věži. Představoval si, že bude vypadat fantaskně a jinozemsky, ale připadla mu velice obyčejná, jako hrady na skotském pomezí. Vysoko na věži za jedním oknem žhnula svíčka a byl vidět stín nějakého přihlížejícího.
Lascelles si povšiml i něčeho jiného, co Childermass buď neviděl, nebo o čem se neobtěžoval podat zprávu: stromy byly plné tvorů připomínajících hady. Těla měli těžká a prověšená. Jeden právě polykal celou čerstvou masitou mrtvolu.
Mezi stromy a potokem stál bledý mladík. Oči měl prázdné a čelo mírně orosené. Lascelles si povšiml, že má na sobě uniformu 11. pluku lehkých dragounů.
Lascelles na něj promluvil: "Před několika dny k vám přišel jeden z našich krajanů. Mluvil s vámi. Vy jste ho vyzval na souboj. Pak utekl. Byl to odpudivý černovlasý chlap. Člověk sprostého původu a odporných zvyků."
Poznal-li mladík podle tohoto popisu Childermasse, nedal to na sobě znát. Mechanickým hlasem řekl: "Jsem bojovník Hradu vyrvaného oka a srdce. Vyzvu na souboj…"
"Ano, ano!" vykřikl Lascelles netrpělivě. "To mi je jedno. Já jsem sem přišel bojovat. Abych odčinil skvrnu na cti Anglie, dílo toho zbabělce."
Postava v okně se dychtivě naklonila.
Pobledlý mladík nic neřekl.
Lascelles si podrážděně odfrkl. "Tak dobrá! Věřte mi, že té ženštině chci všemožně ublížit, jestli vám to udělá radost. Mně na tom ani trochu nesejde! Pistole?"
Pobledlý mladík pokrčil rameny.
Vzhledem k tomu, že se o tyto záležitosti nemohli postarat sekundanti, Lascelles řekl mladíkovi, že od sebe budou stát dvacet kroků, a sám tu vzdálenost odměřil.
Postavili se na místa a už zamířili, když tu náhle Lascellese něco napadlo. "Počkat!" zvolal. "Jak se jmenujete?"
Mladík se na něj sklesle zadíval. "Nepamatuju si," odpověděl.
Oba vypálili z pistole zároveň. Lascelles měl dojem, že mladík v poslední chvíli pistoli obrátil a záměrně vypálil pánubohu do oken. Lascellesovi to bylo jedno: pokud ten mladík byl zbabělec, pak tím hůře pro něj. Jeho vlastní kulka s příjemnou přesností prorazila mladíkovu hruď. Sledoval, jak umírá, se stejně náruživým zájmem a pocitem zadostiučinění, jako když zabil Drawlighta.
Narazil tělo na nejbližší trnový strom. Pak se bavil tím, že střílel na rozkládající se mrtvoly a na hady. Neprovozoval tuto kratochvíli více než hodinu, když z lesní cesty zaslechl dusot kopyt. Z opačného směru, tedy z Férie, a ne z Anglie, se k němu blížila černá postava na vraníku.
Lascelles se prudce obrátil. "Jsem bojovník Hradu vyrvaného oka a srdce," začal…

65
POPEL, PERLY,
PŘIKRÝVKA A POLIBEK
Polovina února 1817

T
ou dobou, co Lucas a ostatní opouštěli Hurtfewské opatství, se Stephen oblékal ve své ložnici v posledním patře domu v Harley Street. V Londýně se najde výstředností víc než dost, ale tenkrát byste v celém městě plném překvapivých zákoutí dozajista nenašli nic výjimečnějšího než Stephenovu ložnici. Byla plná drahocenností, vzácností a nádherných předmětů. Kdyby se vláda či pánové řídící Anglickou banku nějak dostali k vybavení Stephenovy ložnice, měli by zcela po starostech. Mohli by splatit všechny dluhy Británie a ze zbylých drobných ještě vybudovat Londýn nanovo. Díky gentlemanovi s vlasy jako chmýří bodláčí vlastnil Stephen korunovační klenoty bůhvíjakých království a vyšívaná roucha, která kdysi patřila koptským papežům. V květináčích na parapetu neměl květiny, ale jen kříže vykládané rubíny a perlami, vybroušené drahokamy a insignie dávno zaniklých vojenských řádů. Do malé kredence si zase uložil kus stropu ze Sixtinské kaple a stehenní kost jednoho baskického světce. Na věšáčku za dveřmi visel klobouk svatého Kryštofa a valnou část prostoru ložnice zabírala Michelangelova mramorová socha Lorenza Medicejského, která ještě donedávna zdobila velikánovu hrobku ve Florencii.
Stephen se právě holil s pomocí zrcátka položeného na Lorenzově koleni, když se mu za zády zjevil gentleman.
"Mág se vrátil do Anglie!" vykřikl. "Viděl jsem ho minulý večer na Královych cestách, Temnota ho halila jako mystický plášť! Co chce? Co tak může plánovat? Ach! To bude můj konec, Stephene! Cítím to! Chce mě zničit!"
Stephena zamrazilo. Gentleman byl vždycky nejnebezpečnější, když byl rozrušený a vyděšený.
"Měli bychom ho zabít!" prohlásil gentleman.
"Zabít ho? To ne, pane!"
"Proč ne? Mohli bychom se ho zbavit jednou provždy! Mohl bych mu spoutat ruce, oči a jazyk kouzlem a vy byste mu mohl proklát srdce!"
Stephen rychle přemýšlel. "Ale jeho návrat dost možná nemá s vámi nic společného, pane," nadhodil. "Považte, kolik nepřátel má v Anglii - myslím tím nepřátel z řad lidí. Možná si přišel vyřídit účty s jedním z nich."
Gentlemana to viditelně příliš nepřesvědčilo. Velmi špatně se orientoval v jakékoli argumentaci, v níž o něm nebylo ani zmínky. "To podle mě opravdu není příliš pravděpodobné," mínil.
"Ale je!" oponoval mu Stephen, jenž se teď pohyboval na pevnější půdě. "V novinách a časopisech o magii se o něm psaly hrozné věci. Šuška se, že zabil svou manželku. Mnozí lidé tomu věří. Kdyby nebyl prokletý, pravděpodobně by už skončil za mřížemi. A je všeobecně známo, že všechny ty lži a polopravdy o něm rozšířil ten druhý mág. Strange se nejspíš přišel pomstít svému mistrovi."
Gentleman na Stephena chvíli upřeně hleděl. Pak se zasmál, náladu měl nyní tak povznesenou, jak byl ještě před chvílí sklíčený. "Nemáme se čeho obávat, Stephene!" zvolal rozjařené. "Mágové se rozhádali a teď se nenávidí! A přece jeden bez druhého nejsou nic. Jak mě to jen těší! Jak jen jsem rád, že jste mým rádcem! Shodou okolností vám dnes hodlám předat báječný dárek - něco, po čem jste dlouho toužil!"
"Vskutku, pane?" povzdychl si Stephen. "Bude mi nevšedním potěšením."
"Ale stejně bychom měli někoho zabít," vrátil se gentleman hned k předchozímu tématu. "Ráno jsem byl celý rozladěný a někdo by za to měl zemřít. Co takhle ten starý mág? Ale počkat! Tím bychom vyšli vstříc tomu mladšímu, a to se mi vůbec nechce! Nebo manžel lady Poleové? Je vysoký a arogantní a zachází s vámi jako se sluhou!"
"Ale vždyť jádrem sluha, pane."
"Nebo král Anglie! Ano, to je výtečný plán! Pojďme oba neprodleně za anglickým králem. Pak ho budete moci utratit a stát se králem místo něj! Máte jablko, korunu a žezlo, které jsem vám dal?"
"Ale zákony Velké Británie neumožňují…" začal Stephen.
"Zákony Velké Británie! Pche! Takové nesmysly! Domníval jsem se, že už touto dobou budete chápat, že zákony Velké Británie nejsou než nanicovatým svědectvím o jalových přáních a snech lidstva. Podle dávných zákonů, jimiž se řídí mé plémě, trůn získá obvykle ten, kdo zabil předchozího krále."
"Ale pane! Vzpomínáte si, jak vám byl ten starý pán sympatický, když jste se s ním setkal?"
"Hmm, to je pravda. Ovšem v tak důležité záležitosti jsem ochoten nechat své city stranou. Potíž je v tom, že máme příliš nepřátel, Stephene! V Anglii je příliš mnoho zlotřilců! Už vím! Požádám pár svých spojenců, aby mi řekli, kdo je náš největší nepřítel. Musíme zachovávat opatrnost. Musíme být mazaní. Musíme tu otázku položit přesně. Požádám Severní vítr a Rozbřesk, aby mě okamžitě přenesli k jedné jediné osobě v Anglii, která mě nejvíc ohrožuje! A potom ji můžeme zabít, ať už je to kdokoli. Jistě jste si povšiml, Stephene, že mluvím o vlastním životě, ale pokládám ho za natolik svázaný s vaším, že mezi námi dvěma skoro není žádný rozdíl. Kdokoli ohrožuje mne, ohrožuje i vás! Teď si vezměte korunu, jablko i žezlo a rozlučte se s prostředím, kde jste byl otrokem! Možná se do něj už nikdy nevrátíte!"
"Ale…" začal Stephen.
Bylo však pozdě. Gentleman zvedl dlouhé bílé ruce a mávl jimi.
Stephen očekával, že se ocitne před jedním či druhým mágem, případně před oběma. Místo toho se s gentlemanem objevili na širém prázdném a zasněženém vřesovišti. Další sníh se sypal z nebes. Na jedné straně se země zvedala ke ztěžklé obloze barvy břidlice; na druhé straně v dálce tonuly v mlhách bílé kopce. V pustině rostl jen jeden jediný strom - zkroucený hloh nedaleko od nich. Stephena napadlo, že se to tu podobá krajině kolem Starecross Hall.
"Nu, tak to je velice zvláštní!" pronesl gentleman. "Já nikoho nevidím, vy ano?"
"Ne, pane. Nikoho," odpověděl Stephen s úlevou. "Vraťme se do Londýna."
"Nechápu… Ale počkejte! Tady někdo jde!"
Zhruba půl míle od nich vedla jakási cesta či stezka. Ploužil se po ní vůz tažený koněm. Když se vůz dostal k hlohu, zastavil a někdo z něj vylezl. Ten člověk se k nim začal belhat přes vřesoviště.
"Výtečně!" zaradoval se gentleman. "Nyní uvidíme našeho nejničemnějšího a nejmocnějšího nepřítele! Nasaďte si korunu, Stephene! Ať se chvěje před naší mocí a majestátem! Výborně! Zvedněte žezlo! Ano, ano! Natáhněte ruku s

jablkem! Jak krásně působíte! Jak královsky! A protože ještě máme trochu času, než sem dojde, Stephene…"
Gentleman se zadíval na postavičku v dálce, která si k nim razila cestu zasněženým vřesovištěm. "…Musím vám sdělit ještě něco jiného. Kolikátého je dnes?"
"Patnáctého února, pane. Den svatého Antonína."
"Cha! To je mi umrněný svatý! Nuže, v budoucnosti budou moci Angličané oslavovat patnáctého února něco lepšího než život mnicha, který chrání lidi před deštěm a nachází jejich ztracené náprstky!"
"Skutečně, pane? A co tedy?"
"Jmenování Stephena Blacka!"
"Prosím, pane?"
"VŠak už jsem vám slíbil, Stephene, že najdu vaše pravé jméno!"
Cože?! To mě matka skutečně pojmenovala, pane?"
"Ale jistě! Přesně jak jsem předpokládal! Což sotva někoho překvapí, protože já se v takových záležitostech jen málokdy mýlím. Dala vám jméno ve vlastním jazyce. Jméno, které častokrát slýchávala mezi svými lidmi, když ještě byla mladá dívka. Pojmenovala vás, ale to jméno neřekla jediné duši. Dokonce ho ani nezašeptala do vašeho ouška. Neměla čas, protože Smrt se za ní přikradla a vzala šiji bez varování."
Stephen si představil tmavé, zatuchlé podpalubí, svou matku vyčerpanou porodními bolestmi a obklopenou cizími lidmi - a sebe jako miminko. Rozuměla vůbec jazyku ostatních lidí na palubě? To se nikdy nedozví. Jak si jen musela připadat osamělá! V tom okamžiku by toho býval spoustu obětoval, aby ji mohl pohladit a utěšit, ale mezi nimi ležely všechny roky jeho života. Cítil, jak se jeho srdce zase o něco víc zatvrdilo proti Angličanům. Ještě před několika minutami horko těžko přesvědčoval gentlemana, aby nezabíjel Strange, ale proč by mu mělo záležet na tom, co se stane s jedním Angličanem? Proč by mu mělo záležet na tom, jak dopadne kdokoli z toho necitelného, krutého národa?
S povzdechem nechal takové myšlenky být a zjistil, že gentleman pořád ještě mluví.
"…Je to velmi poučný příběh a názorně se na něm dají ukázat všechny rysy, jimiž jsem obzvláště proslul, jmenovitě obětavost, oddané přátelství, šlechetnost, vnímavost, genialita a odvaha."
"Prosím, pane?"
"Příběh o tom, jak jsem našel vaše jméno, Stephene, který vám nyní vylíčím! Vězte tedy, že vaše matka zemřela v podpalubí lodi Penlaw, jež se plavila z Jamajky do Liverpoolu. A pak," dodal suše, "ji angličtí námořníci vysvlékli a hodili do moře."
"Ach!" vydechl Stephen.
"Jak si jistě dokážete představit, to mi hledání vašeho jména krajně ztížilo. Po třiceti čtyřiceti letech zbyly z vaší matky jen tři čtyři věci: její křik při porodu, který se zapustil do fošen lodi, její kosti, které z ní jediné zůstaly, když maso a měkké tkáně sežraly ryby…"
"Ach!" vykřikl Stephen znovu.
"…její růžové bavlněné šaty, které přešly do majetku jednoho námořníka, a polibek, který jí kapitán lodi uloupil dva dny před smrtí. Nuže," řekl gentleman (jenž se v tom zjevně vyžíval), "uvidíte, jak chytře a šikovně jsem vysledoval pouť každé její části světem, dokud jsem je nezískal zpátky a nezjistil z nich vaše skvělé jméno! Penlaw nakonec doplula do Liverpoolu, kde ničemný dědeček zlotřilého manžela lady Poleové vystoupil se svým sluhou, který vás vynesl v náručí. Hned během příští plavby Penlaw do Leithu ve Skotsku se strhla bouře a loď ztroskotala. Moře vyvrhlo na skalnaté pobřeží kusy ráhen a rozbitého trupu, včetně prken, v nichž byl uvězněn křik vaší matky při porodu. Nějaký chudák si je odnesl a použil je na stavbu střechy a stěn svého domku. Ten domek jsem našel velice snadno. Stál na větrném ostrohu nad bouřlivým mořem. Uvnitř žilo několik generací nebožákovy rodiny v naprosté chudobě a ponižujících poměrech. Měl byste vědět, Stephene, že dřevo má zatvrzelou, hrdou povahu a ani svým přátelům ochotně neprozradí, co ví. Je vždy jednodušší poradit si s popelem dřeva než se dřevem samotným. A tak jsem chuďasův dům vypálil do základů, popel nabral do lahve a pokračoval dál."
"Vy jste ho vypálil, pane! Doufám, že nikdo nebyl zraněn!"
"Nu, pár lidí ano. Silní mladíci dokázali z hořící budovy včas vyběhnout, ale starší, nemohoucí členové rodiny, ženy a děti, ti všichni uhořeli."
"Ach!"
"Potom jsem šel po stopě jejích kostí. Už jsem se myslím zmínil o tom, že ji hodili do oceánu, kde se působením mořských proudů a neodbytných ryb z těla staly kosti, z kostí prach a lavice ústřic tento prach brzy proměnila v několik hrstí nadmíru krásných perel. Když přišel čas, byly perly vyloupány z lastur a prodány klenotníkovi v Paříži, který z nich vyrobil náhrdelník o pěti dokonalých šňůrách. Ten prodal krásné francouzské komtese. Za sedm let skončila komtesa pod gilotinou a její šperky, šaty a osobní majetek přešly do vlastnictví jistého revolučního funkcionáře. Tento ničemník byl až donedávna starostou městečka v údolí Loiry. Vždycky si počkal pozdě do noci, dokud veškeré služebnictvo neulehne, a pak se v soukromí ložnice oblékal do komtesiných šatů, bral si na sebe její šperky a další parádu a předváděl se před velkým zrcadlem. Takhle jsem ho zastihl jedné noci, a pokud mohu poznamenat, vypadal velmi směšně. Uškrtil jsem ho na místě - právě tím perlovým náhrdelníkem."
"Ach!" vzdychl Stephen.
"Vzal jsem perly, nechal jsem mrtvolu toho darebáka klesnout na zem a pokračoval dál. Pak jsem obrátil pozornost ke krásným růžovým šatům vaší matky. Námořník, kterému připadly, je měl mezi svými věcmi tak rok dva, dokud se neocitl ve studené, ubohé vísce Piper's Grave na východním pobřeží Ameriky. Tam se setkal s vysokou štíhlou ženou, které ty šaty daroval, neboť na ni chtěl udělat dojem. Šaty té ženě nepadly (vaše matka, Stephene, měla totiž rozkošně zakulacenou ženskou postavu), ale barva se jí líbila, a tak je rozstříhala na pruhy, přidala další levné látky a sešila z nich přikrývku. Další život té ženy není příliš zajímavý - několikrát se vdala, všechny své manžely přežila a tou dobou, co

jsem ji našel, už byla stará a seschlá. Strhl jsem tu přikrývku z její postele, zatímco spala."
"Nezabil jste ji, že ne, pane?" ověřoval si Stephen nervózně.
"Ne, Stephene. Proč bych to dělal? Přirozeně té noci mrzlo, až praštělo, venku napadlo přes metr sněhu a zuřil tam severák. Možná umřela na prochladnutí. Netuším. Takže se konečně dostáváme k polibku a kapitánovi, který jí ho ukradl."
"Zabil jste ho, pane?"
"Ne, Stephene - třebaže bych to býval rozhodně udělal, abych ho potrestal za urážku vaší vážené matky, jenže to by ho nesměli už před devětadvaceti lety pověsit ve městě Valletta. Naštěstí před smrtí políbil spoustu jiných mladých žen a moc a síla polibku vaší matky do nich přešla. Já je tedy jen musel najít a vymáčknout z nich to, co zbylo z polibku vaší matky."
"A jak jste to udělal, pane?" zeptal se Stephen, ačkoli se obával, že zná odpověď až moc dobře.
"Ono je to tedy celkem jednoduché, jakmile jsou ty ženy mrtvé."
"Tolik lidí muselo zemřít, jen abyste našel moje jméno," povzdychl si Stephen.
"A já bych jich bez váhání zabil dvakrát tolik - ne, stokrát tolik - ne, stotisíckrát tolik nebo víc! - tak velkou lásku k vám chovám, Stephene. S popelem, v němž byl obsažen její křik, a perlami, které bývaly jejími kostmi, a přikrývkou, která jí předtím sloužila jako šaty, a magickou esencí jejího polibku jsem byl s to zjistit vaše jméno - kteréžto vám jako váš pravý přítel a nejšlechetnější patron nyní… Ach, ale tady máme našeho nepřítele! Jakmile ho zabijeme, propůjčím vám vaše jméno. Mějte se na pozoru, Stephene! Nejspíš dojde k magickému souboji. Asi na sebe budu také muset vzít různé podoby - stát se baziliškem, rozedřenou hlavou na krvavých kostech, ohnivou přepršku a tak dále a tak dále. Možná bude lepší, když si stoupnete trochu stranou!"
Neznámý se přiblížil. Hubený byl jako lunt a jeho jestřábí tvář nebudila důvěru. Kabát i košili měl rozedrané a boty rozbité a děravé.
"Tedy!" pronesl gentleman po chvíli. "To je mi překvapení! Viděl jste někdy toho člověka, Stephene?"
"Ano, pane. Musím přiznat, že viděl. O tomhle člověku jsem vám vyprávěl. Je to ten zvláštně zohyzděný muž, který na mne vyrukoval s oním proroctvím. Jmenuje se Vinculus."
"Dobrý den, králi!" pozdravil Vinculus Stephena. "Cožpak jsem vám neříkal, že hodina takřka udeřila? A nyní udeřila! Z deště vyvstanou dveře a vy jimi projdete! Z kamení povstane trůn a vy se naň posadíte!" Změřil si Stephena se záhadným uspokojením, jako by koruna, jablko i žezlo byly jaksi jeho dílem.
Stephen poznamenal k gentlemanovi: "Možná se ty Ctihodné bytosti, na něž jste se obrátil, prostě zmýlily, pane. Možná nás špatně navedly."
"Nejspíš vám budu muset dát za pravdu," souhlasil gentleman. "Tenhle tulák sotva pro někoho představuje nebezpečí. Ze všech nejmíň pro mne. Ale vzhledem k tomu, že Severnímu větru a Rozbřesku stálo za námahu, aby nás na něj upozornili, bylo by k nim krajně neuctivé, kdybychom ho nezabili."
Vinculem tato úvaha kupodivu ani nehnula. Rozesmál se.
"Zkus to, jestli to dokážeš, Elfe! Zjistíš, že mě někdo jen tak lehce nezabije!"
"Vážně?" opáčil gentleman. "Musím se totiž přiznat, že mi to připadá jako úplná hračka, jsem totiž v zabíjení velmi zběhlý! Zahubil jsem draky, utopil města a přesvědčil zemětřesení a bouře, aby pohltily města! Ty jsi člověk. Jsi naprosto sám - tak jako všichni lidé. Mne obklopují staří přátelé a spojenci. Čím tomu hodláš čelit, lotře?"
Vinculus na gentlemana vysunul špinavou bradu na znamení naprostého pohrdání. "Knihou!" prohlásil.
To bylo velice zvláštní prohlášení. Stephena mimoděk napadlo, že pokud Vinculus skutečně vlastní nějakou knihu, udělal by lépe, kdyby ji prodal a koupil si lepší kabát.
Gentleman náhle otočil hlavu a upřeně se zadíval ke vzdálenému obzoru s bílými kopci. "Ach!" vyrazil ze sebe tak prudce, jako by dostal ránu. "Ach! Oni mi ji ukradli! Zloději! Zloději! Angličtí zloději!"
"Koho, pane?"
"Lady Poleovou! Někdo prolomil její zakletí!"
"Magie Angličanů, Elfe!" vykřikl Vinculus. "Magie Angličanů se vrací!"
"Teď vidíte, jak jsou arogantní, Stephene!" vykřikl gentleman, otočil se a probodl Vincula zuřivým pohledem. "Teď vidíte zlobu našich nepřátel! Stephene, sežeňte mi kus provazu!"
"Provazu, pane? V okruhu několika mil tu určitě žádný není. Pojďme oba…"
"Nemáš provaz, Elfe!" posmíval se mu Vinculus.
Ale něco se dělo ve vzduchu nad nimi. Provazce deště se sněhem se zvláštně splétaly. Šněrovaly si to oblohou ke Stephenovi. Bez varování mu pak do rukou padl pořádný kus silného lana.
"Vida!" vykřikl gentleman vítězoslavně. "Podívejte, Stephene! Tady je strom! Jediný strom v celé té pustině, přesně kde ho potřebujeme! Ale Anglie byla odjakživa mou přítelkyní. Vždycky mi dobře posloužila. Přehoďte lano přes větev a pověsme toho darebáka!"
Stephen zaváhal, na okamžik nevěděl, jak zabránit této nové katastrofě. Vypadalo to, že provaz v jeho rukou s ním ztrácí trpělivost; odskočil a rozdělil se hladce na dva kusy. Jeden se protáhl po zemi k Vinculovi a pevně ho spoutal a ten druhý se rychle uvázal do bezchybné katovské oprátky a precizně se pověsil přes větev.
Gentleman neskrýval škodolibou radost, nálada se mu při představě věšení notně zlepšila. "Umíš tancovat, lumpe?" zeptal se Vincula. "Naučím tě nové kroky!"
Jako by se všechno odehrávalo ve zlém snu. Události se odvíjely rychle a hladce a Stephen nenašel ten pravý okamžik k zásahu ani správná slova. Co se Vincula samotného týče, ten se v průběhu celé popravy choval velice divně. Podle všeho vůbec nechápal, co se mu děje. Neřekl už ani slovo, jen si několikrát podrážděně odfrkl, jako by ho to vážně obtěžovalo a zlobilo.

Gentleman bez jakékoli očividné námahy vzal Vincula a postavil ho pod oprátku. Ta se Vinculovi zadrhla kolem krku a nenadále ho zvedla do vzduchu; zároveň se mu druhý provaz sám odmotal z těla a úhledně se složil na zemi.
Marně Vinculus ve vzduchu kopal nohama, jeho tělo sebou trhalo a otáčelo se. Přes všechno chvástání, že jeho jen tak někdo lehce nezabije, se mu zlomil vaz velice snadno - na liduprázdném vřesovišti to prasknutí slyšeli velice zřetelně. Následovalo jedno dvě škubnutí a bylo po všem.
Stephen zapomněl, že si usmyslel nenávidět všechny Angličany, zakryl si tvář dlaněmi a rozplakal se.
Gentleman tancoval dokola a zpíval si pro sebe jako dítě, když ho něco obzvláště potěší, a sotva skončil, prohodil konverzačním tónem: "Tak to mě docela zklamalo! Vždyť ani nezápasil. To by mě zajímalo, kdo to byl."
"Vždyť jsem vám to říkal, pane," odpověděl Stephen a utřel si oči. "Je to člověk, co mi řekl to proroctví. Má tělo zvláštně zohyzděné. Jakoby popsané."
Gentleman stáhl Vinculovi kabát, košili a nákrčník. "Ano, tady to máme!" prohlásil lehce překvapeně. Nehtem poškrabal kolečko na Vinculově pravém rameni, jestli půjde dolů. Když ho neseškrábl, ztratil zájem.
"A teď pojďme seslat kouzlo na lady Poleovou," řekl.
"Kouzlo, pane?!" podivil se Stephen. "Proč bychom to ale dělali?"
"Přece aby během jednoho dvou měsíců zemřela. Krom jiného je to hodně tradiční záležitost. Jen velmi vzácně je komukoli uvolněnému ze zaklet dáno žít dlouho - rozhodně ne, když jsem jej zaklel já! Lady Poleová není daleko a mágové musí dostat lekci, že se nám nemohou beztrestně protivit! Pojďte, Stephene!"

66
JONATHAN STRANGE
A PAN NORRELL
Polovina února 1817
P
an Norrell se otočil a zadíval se zpátky do chodby, která kdysi vedla z knihovny do zbytku domu. Kdyby aspoň trochu věřil, že ho zavede zpátky k Lascellesovi a sloužícím, býval by se po ní i vydal. Ale on si byl docela jist, že by ho Strangeova magie jednoduše vrátila na tohle místo.
Z knihovny se ozval zvuk a on sebou vyděšeně škubl. Počkal si, ale nikdo se neobjevil. Po chvíli si uvědomil, co to bylo za zvuk. Slyšel ho už tisíckrát předtím - byl to Strangeův popuzený výkřik nad nějakou knižní pasáží. Zvuk to byl tak naprosto povědomý - a v Norrellově mysli tak pevně spojený s nejšťastnějším obdobím jeho života -, že mu to dodalo odvahy otevřít dveře a vejít dovnitř.
Ze všeho nejdřív ho ohromilo neuvěřitelné množství svíček. Místnost byla plná světla. Strange se neobtěžoval hledat svícny, jednoduše postavil svíčky na stolky či na police s knihami. Přilípl je dokonce na štosy knížek. Knihovně hrozilo, že co nevidět vzplane. Knihy byly všude - rozházené po stolcích, popadané na podlaze. Mnohé byly položené na podlaze hřbetem vzhůru, aby Strange věděl, kde v nich skončil.
Strange stál na protějším konci místnosti. Byl mnohem hubenější, než si ho pan Norrell pamatoval. Oholený nebyl nikterak pečlivě a vlasy měl rozcuchané. Když pan Norrell přišel, ani k němu nezvedl oči.
"Sedm lidí z Norwiche roku 1124," četl z knížky, kterou držel v ruce. "Čtyři z Aysgarthu v Yorkshiru o Vánocích léta Páně 1151, třiadvacet v Exeteru roku 1201, jednoho z Hathersage v Derbyshiru roku 1243 - všechny je očarovali a unesli do Férie. Tento problém nikdy nevyřešil."
Mluvil tak klidně, že se pan Norrell - jenž spíš čekal, že ho každou chvíli zasáhne magický výboj - rozhlédl, zdali v místnosti není ještě někdo jiný. "Kdo prosím?" zeptal se.
"John Uskglass," odpověděl Strange, jenž se pořád neobtěžoval otočit. "Nedokázal elfům zabránit v únosech křesťanů a křesťanek. Proč bych se měl domnívat, že bych mohl dokázat něco, čeho on sám nebyl schopen?" Chvíli četl dál.
"Líbí se mi váš labyrint," prohodil jen tak mimochodem. "Použil jste Hickmana?"
"Cože? Ne. De Chepa."
"De Chepa! Vážně?" Strange se poprvé podíval na svého někdejšího mistra. "Vždycky jsem ho pokládal za takřka nepříliš důležitého vědátora, v jehož hlavě se nevylíhla jediná originální myšlenka."
"Nikdy nebyl příliš po chuti lidem, kteří mají v oblibě okázalejší magii," začal pan Norrell nervózně, neboť si nebyl jist, jak dlouho ten klid Strangeovi vydrží. "Zajímaly ho labyrinty, magické cesty, kouzla, která lze aktivovat určitými kroky či obraty - takovéhle věci. Jeho magii je věnována dlouhá pasáž v Belasisově Nauce…" Odmlčel se. "…kterou jste nikdy neviděl. Jediný výtisk je tady. Stojí na třetí polici u okna." Ukázal na ni a zjistil, že celá police byla vyprázdněna.
"Nebo by mohla být na podlaze," nadhodil. "Tamhle na té hromadě."
"Poohlédnu se po ní za chvilku," ujistil ho Strange.
"Váš vlastní labyrint byl skutečně pozoruhodný," poznamenal pan Norrell. "Snažil jsem se z něj uniknout několik hodin."
"Ále, já jen udělal to, co za takových okolností dělám vždycky," opáčil Strange nedbale. "Okopíroval jsem vás a trochu to vylepšil. Jak dlouho už to je?"
"Prosím?"
"Jak dlouho už jsem v Temnotě?"
"Od začátku prosince."
"A jaký měsíc se teď píše?"
"Únor."
"Tři měsíce!" zvolal Strange. "Tři měsíce! Myslel jsem, že uplynulo už několik let!"

Pan Norrell si tento rozhovor promýšlel mnohokrát. Pokaždé si představoval, jak bude Strange rozhněvaný a pomstychtivý a jak on sám bude předkládat pádné argumenty na svou obranu. Když se teď konečně setkali, Strangeův nezájem jej naprosto zmátl. Vzdálená bolest, kterou pan Norrell dlouho cítil ve své malé, scvrklé dušičce, se probudila. Narostly jí paráty a začala ho drásat. Ruce se mu roztřásly.
"Byl jsem váš nepřítel!" vybuchl. "Zničil jsem vaši knihu - všechny výtisky až na můj vlastní! Očernil jsem vaše jméno a kul jsem proti vám pikle! Lascelles a Drawlight vykládali všem, že jste zavraždil svou ženu! Nechal jsem je, ať tomu věří!"
"Ano," přitakal Strange.
"Ale vždyť to jsou hrozné zločiny! Proč se nezlobíte?"
Strange uznal, že jde o rozumnou otázku. Chvíli přemýšlel. "Nejspíš je to tím, že od našeho posledního setkání jsem na sebe vzal mnoho podob. Byl jsem stromy a řekami a kopci a kameny. Mluvil jsem s hvězdami a zemí a větrem. Jeden nemůže být vedením, jímž proudí celá anglická magie, a pořád zůstat sám sebou. Říkáte, že bych se býval zlobil?"
Pan Norrell přikývl.
Strange nasadil svůj starý ironický úsměv. "Pak neklesejte na mysli! Odvážil bych se tvrdit, že se zase zlobit budu. Začas."
"A to všechno jste udělal, jen abyste zkřížil moje plány?" zeptal se pan Norrell.
"Abych zkřížil vaše plány?" opakoval Strange užasle. "Ne! Udělal jsem to, abych zachránil svou manželku!"
Následovala kratší odmlka, během níž se pan Norrell nedokázal podívat Strangeovi do očí. "Co ode mě chcete?" zeptal se tiše.
"Jen to, co jsem chtěl vždycky - vaši pomoc."
"S prolomením zakletí?"
"Ano."
Pan Norrell to chvíli zvažoval.
"Sté výročí zakletí bývá často velice slibné," prohlásil. "Existuje několik rituálů a postupů…"
"Děkuji vám," opáčil Strange s víc než špetkou starého sarkasmu, "ale doufal jsem, že se najde něco s poněkud rychlejším účinkem."
"Smrt původce ukončí všechny takové smlouvy a zakletí, ale…"
"Ach, ano! Přesně!" skočil mu Strange dychtivě do řeči. "Smrt původce zakletí! O tom jsem v Benátkách často přemýšlel. Měl jsem k dispozici veškerou anglickou magii, a tak jsem ho býval mohl zabít mnoha způsoby. Srazit ho dolů z velké výšky. Spálit ho blesky. Pozvednout hory a rozdrtit ho pod nimi. Kdyby byla v sázce moje svoboda, rozhodně bych se o to býval pokusil. Jenže nešlo o moji svobodu, ale o Arabelinu, a kdybych to zkusil a selhal - kdybych při tom zahynul -, pak by její osud byl navždy zpečetěn. A tak jsem přemýšlel dál. A napadlo mě, že existuje jen jediný člověk na světě - ve všech světech, které kdy byly -, který by věděl, jak porazit mého nepřítele. Jeden člověk, který by mi mohl poradit, co bych měl dělat. Uvědomil jsem si, že přišel čas, abych s ním promluvil."
Pan Norrell se zatvářil ještě vyděšeněji než kdy předtím. "Ach! Ale musím se přiznat, že se již nepovažuji za lepšího mága než vy. Jistě, mám toho načteno více než vy a pomohu vám ze všech svých omezených sil, ale nemohu vám nijak zaručit, že budu byť jen o trochu úspěšnější než vy."
Strange povytáhl obočí. "Cože? O čem to mluvíte? Já tím nemyslel vás! Mínil jsem Johna Uskglasse. Chci, abyste mi pomohl povolat Johna Uskglasse."
Pan Norrell ztěžka vydechl. Zdálo se, že se chvěje sám vzduch, jako by se rozezněl nějaký hluboký tón. Až bolestně si uvědomoval tmu, která je obklopuje, nové hvězdy nad nimi a mlčení zastavených hodin. Byl to jeden Velký černý okamžik protažený do nekonečna, který ho tísnil a dusil. A v tom Okamžiku mu nedělalo nejmenší obtíže uvěřit, že John Uskglass je blízko - že je od něj dělí jen jedno kouzlo; hluboké stíny v protějších rozích místnosti byly záhyby jeho roucha a z kouře blikotajících svíček se stal fafrnoch z havraního peří na jeho přilbě.
Strange podle všeho žádné takové metafyzické obavy netížily. Trochu se naklonil a dychtivě se pousmál. "No tak, pane Norrelle," zašeptal. "Práce pro lorda Liverpoola je velmi jednotvárná. Musí nudit i vás, ne? Ať si jiní mágové sesílají ochranná kouzla na útesy a pláže. Brzy jich na to bude spousta! Vy a já ale uděláme něco výjimečného!"
Znovu se rozhostilo ticho.
"Vy se bojíte," odtáhl se Strange nespokojeně.
"Jestli se bojím!" vybuchl Norrell. Jistěže se bojím! Nebát se by bylo šílené - naprosto šílené! Ale o to mi nejde. Ono se to totiž nepovede. Ať už tím chcete dosáhnout čehokoli, nepovede se vám to. I kdyby se nám ho podařilo vyvolat - což by se nám tedy společnými silami podařit mohlo -, nepomůže vám tak, jak byste si to představoval. Králové neukájejí jalovou zvědavost - a tento Král nejméně ze všech."
"Vy tomu říkáte jalová zvědavost…?" začal Strange.
"Ne, ne!" přerušil ho Norrell spěšně, "já ne. Pouze vám chci předvést, jak se to bude zdát jemu. Co je pro něj osud dvou ztracených žen, proč by se o ně měl zajímat? Vy o Johnu Uskglassovi přemýšlíte, jako by byl obyčejný člověk. Myslím tím člověk jako vy či já. On ale vyrostl ve Férii a tam se mu také dostalo vzdělání. Zvyky brughu jsou mu druhou přirozeností - a ve většině brughů se nacházeli křesťanští zajatci - sám byl ostatně jedním z nich. Nebude mu to připadat jako něco výjimečného. Nepochopí, oč vám jde."
"Pak mu to vysvětlím. Pane Norrelle, změnil jsem Anglii, jen abych zachránil svou manželku. Změnil jsem svět. Necouvnu teď před přivoláním jednoho člověka, i kdyby byl kdovíjaký velikán. Pojďte, pane! Nemá prakticky smysl se o to přít. Nejdřív ho tu musíme vyvolat. Jak na to?"
Pan Norrell si povzdechl. "Není to jako přivolat kohokoli jiného. Veškerá kouzla, která se týkají Johna Uskglasse, provázejí specifické obtíže."

"Jako například?"
"Tak za prvé nevíme, jak mu říkat. Povolávací kouzla si od mága žádají velkou přesnost, co se jmen týče. Žádná jména, jimiž dnes Johnu Uskglassovi říkáme, nejsou ve skutečnosti jeho. Z legend víme, že ho elfové unesli do Férie, ještě než mohl být pokřtěn - a tak se z něj v brughu stalo bezejmenné děcko. Mimo jiné si říkal ‚Bezejmenný otrok'. Elfové ho přirozeně pojmenovali po svém, to jméno však po návratu do Anglie odvrhl. A co se dalších epitet týče - Král Havran, Černý král, Král severu - tak mu říkali ostatní, ale on sám ne."
"Ano, ano!" přitakal Strange netrpělivě. "To všechno vím! Ale John Uskglass, to přece bylo jeho pravé jméno, ne?"
"Ale vůbec ne! To bylo jméno mladičkého normanského šlechtice, který zemřel v létě roku 1097, pokud se nemýlím. Král - náš John Uskglass - tom člověku tvrdil, že jde o jeho otce, mnozí lidé ale zpochybňují, že vůbec byli příbuzní. Nepředpokládám, že by tento zmatek ve jménech a titulech byla pouhá náhoda. Král věděl, že bude vždycky přitahovat pozornost mágů, a tak se před jejich dotěrnou magií chránil tím, že jejich kouzla záměrně mátl."
"Tak co bych měl dělat?" luskl Strange prsty. "Poraďte mi!"
Pan Norrell zamžikal. Nebyl zvyklý tak rychle přemýšlet. "Pokud použijeme obyčejné anglické povolávací kouzlo - a já vám vážně radím, abychom to udělali, neboť jej nelze zlepšit -, pak můžeme zařídit, aby prvky tohoto kouzla odvedly tu práci s určením totožnosti za nás. Budeme potřebovat vyslance, cestu a dar. Pokud si vybereme nástroje, které Krále již dobře znají, pak nebude vadit, že jej nedokážeme přesně pojmenovat, oni ho najdou, přivedou a zavážou, bez naší pomoci! Chápete?"
Přes všechnu svou hrůzu úplně ožil při pomyšlení na magii - novou magii! - provozovanou s panem Strangem.
"Ne," zavrtěl Strange hlavou. "Vůbec to nechápu."
"Tento dům stojí na Králově zemi, postavili ho z kamene z Králova opatství. Ani ne dvě stě metrů od této místnosti teče řeka a její vody často brázdila panovníkova loď s Králem na palubě. V sadu rostou hrušeň a jabloň vzešlé z peciček, které Král vyplivl, když jednoho letního večera seděl v opatové zahradě. Nechť jsou kameny starého opatství naším vyslancem, nechť je řeka naší cestou, nechť je příští úroda jablek a hrušek z těch stromů naším darem. Potom mu budeme moci jednoduše říkat ‚Král'. Tyto kameny, tato řeka, tyto stromy žádného jiného neznají!"
"Dobře," řekl Strange. "A jaké kouzlo doporučujete? Uvádí Belasis nějaká?"
"Ano, tři."
"Stojí za to je zkusit?"
"Ne, ani ne." Pan Norrell vytáhl ze zásuvky kus papíru. "Tohle je nejlepší, co znám. Nemám ve zvyku používat povolávací kouzla, ale kdybych měl, použil bych toto." Podal papír Strangeovi.
Lístek byl popsaný Norrellovým drobným, akurátním písmem. Nahoře stálo: "Strangeovo povolávací kouzlo".
"Tímhle jste povolal Mariu Absalomovou," vysvětlil Norrell. "Na několika místech jsem ho pozměnil. Vynechal jsem florilegium, které jste opsal slovo od slova od Ormskirka. Jak víte, nemám o florilegiích obecně valného mínění a toto mi připadá obzvláště nesmyslné. Přidal jsem sukus zachování a záchrany a jiskru žádosti - byť pochybuji, že by nám v tomto případě jedno či druhé nějak pomohlo."
"Teď je to naše společná práce," poznamenal Strange. V jeho hlase nebyla ani stopa po rivalitě či rozmrzelosti.
"Ne, ne," zavrtěl hlavou Norrell. "Základ je celý od vás. Já to jen trochu vycizeloval."
"Výborně! Pak jsme připraveni, ne?"
"Je tu ještě něco."
"Copak?"
"Je potřeba podniknout některá předběžná opatření k zajištění bezpečnosti paní Strangeové," vysvětlil pan Norrell.
Strange po něm vrhl pohled, jako by si myslel, že nyní je už trochu pozdě, aby zrovna on myslel na Arabelino bezpečí, ale pan Norrell mezitím odběhl k polici, začal pátrat v jednom velkém svazku a ani si toho nevšiml.
"To kouzlo je uvedené v Chastonově Liber Novus. Ach, ano! Tady je! Musíme postavit magickou cestu a udělat dveře, aby paní Strangeová mohla bezpečně odejít z Férie. Jinak by tam mohla zůstat uvězněna navěky. Mohlo by nám trvat několik staletí, než ji najdeme."
"Á, tohle!" ozval se Strange. "To už jsem udělal. A určil jsem vrátného, ať na ni čeká, než vyjde ven. Všechno je připraveno."
Vzal pahýl svíčky, nasadil ho na svícen a zapálil jej. Pak začal odříkávat kouzlo. Jmenoval kameny opatství vyslancem, který má Krále vyhledat. Označil řeku za cestu, po níž má Král přijít. A určil příští úrodu jablek a hrušek z Norrellových stromů jako dar pro Krále. A okamžik, kdy plamen zhasne, určil jako čas, kdy se má Král objevit.
Skomírající svíčka zablikotala a zhasla…
…a v tom okamžiku…
…v tom okamžiku byla místnost plná havranů. Černá křídla zaplnila vzduch jako mohutné gestikulující ruce, zaclonila Strangeův výhled jako shluk černých plamenů.
Ze všech stran je šlehala křídla a paráty. Krákorání bylo ohlušující. Havrani otloukali zdi, otloukali okna, otloukali samotného Strange. Zakryl si hlavu rukama a padl na podlahu. Skřehotání a tlukot křídel ještě chvíli pokračovaly.
Pak byli v okamžení pryč a místnost ztichla.
Všechny svíčky byly uhašené. Strange se převrátil na záda, ale chvíli nemohl dělat nic jiného než zírat do Temnoty.
"Pane Norrelle?" pronesl nakonec.
Nikdo neodpověděl.
V naprosté tmě se zvedl. Podařilo se mu najít jeden knihovní stolek a tak dlouho šátral, až narazil na převrácenou svíčku. Vytáhl z kapsy křesadlo a zapálil ji.
Když ji zvedl nad hlavu, spatřil, že v místnosti je boží dopuštění. Na policích nezbyla jediná kniha. Stoly a knihovnické schůdky byly převrácené. Z několika pěkných židlí zůstalo jen dříví na podpal. Všechno bylo zanesené návějemi

havraního peří, jako kdyby napadl černý sníh.
Norrell napůl ležel, napůl seděl na podlaze, záda opřená o stůl. Oči měl otevřené, ale pohled nepřítomný. Strange mu před očima mávl svíčkou.
"Pane Norrelle?" opakoval.
Norrell ohromeně šeptl: "Můžeme myslím předpokládat, že jsme upoutali jeho pozornost."
"Domnívám se, že máte pravdu, pane. Víte, co se stalo?"
Norrell stále ještě šeptem odpověděl: "Všechny knihy se proměnily v havrany. Já měl přímo před sebou Fontánu srdce od Hugha Pontifexe a viděl jsem, jak se proměnila. Víte, to on vyvolával často - ten chaos černých ptáků. Čítával jsem o tom od dětství. Nemohu uvěřit, že jsem se toho dožil, pane Strangi! Že jsem se toho dožil! V sidheském jazyce, v jazyce jeho mládí, je pro to jméno, ale to jméno se ztratilo." Náhle popadl Strange za ruku. "Nestalo se knihám nic?"
Strange jednu zvedl z podlahy. Setřásl z ní havraní peří a podíval se na název: Sedmero dveří a dvaačtyřicet klíčů od Pierse Russinola. Otevřel ji a na náhodně vybraném místě začal číst. "…a tam najdete zvláštní zemi podobnou šachovnici, kde se holá skaliska střídají s plodnými sady, pustiny porostlé křovím s polnostmi plnými vousatých klásků pšenice, zavlažovaná luka spouštěmi. A v této zemi bůh mágů Hermes Trismegistos postavil stráž ke všem bránám a všem mostům: najedno místo berana, na druhé hada… Zní to správně?" zeptal se nejistě.
Pan Norrell přikývl. Z kapsy vytáhl kapesník a otřel si jím krev z tváře.
Oba mágové seděli na podlaze mezi knihami a peřím a chvíli vůbec nic neříkali. Svět se scvrkl na okruh osvětlený svíčkou.
Nakonec se ozval Strange: "Jak blízko nás musí být, aby mohl takhle kouzlit?"
"John Uskglass? Co já vím, tak může takovými kouzly vládnout ze vzdálenosti stovky světů - z nitra Pekla."
"Pořád ale má smysl pokusit se to zjistit, ne?"
"Opravdu?" podivil se Norrell.
"Nu, kdybychom zjistili, že se nachází blízko nás, mohli bychom třeba…" Strange se na chvíli zamyslel. "Mohli bychom za ním jít."
"Tak dobře," vzdychl Norrell. Nezněl ani nevypadal příliš optimisticky.
První - a vlastně jedinou - potřebou pro kouzlo určení místa je stříbrná miska s vodou. V Hurtfewském opatství stávala Norrellova miska na stolečku v rohu místnosti, ten ovšem zničili havrani a miska nebyla nikde vidět. Chvíli ji hledali a nakonec ji našli v krbu, převrácenou dnem vzhůru pod chuchvalci havraního peří a mokrými vytrhanými stránkami knih.
"Potřebujeme vodu," konstatoval Norrell. "Lucas mi ji vždycky nosil z řeky. Pro magické určení místa se nejlépe hodí voda, která tekla rychle - a řeka u Hurtfew proudí svižně i v létě. Zajdu z ní nabrat."
Ale pan Norrell nebyl příliš zvyklý dělat si cokoli sám a chvíli mu trvalo, než se dostal z domu. Na trávníku se zahleděl na hvězdy, které v životě neviděl. Nepřipadal si jako uvnitř Sloupu temnoty uprostřed Yorkshiru; spíš mu připadalo, jako by zbytek světa odpadl a on se Strangem zůstali sami na odříznutém ostrově nebo ostrohu. To pomyšlení jej tížilo mnohem méně, než by se dalo předpokládat. O svět nikdy příliš nestál a nesl jeho ztrátu vyrovnaně.
Na břehu řeky si klekl do zmrzlé trávy, aby naplnil misku vodou. Z hlubin kosmu na něj zářily neznámé hvězdy. Zase se zvedl (trochu se mu z té neobvyklé námahy zatočila hlava) - a okamžitě na něj drtivým způsobem dolehl pocit, že někde blízko působí magie, a to mnohem silněji než kdykoli předtím. Kdyby ho někdo požádal, aby popsal, co se děje, býval by řekl, že se celý Yorkshire převrací naruby. Chvíli si vůbec nedokázal uvědomit, kterým směrem se nachází jeho dům. Obrátil se, zakopl a narazil přímo do pana Strange, který kdovíproč stál hned za ním. "Domníval jsem se, že zůstanete v knihovně!" řekl překvapeně.
Strange na něj vrhl zuřivý pohled. "Však já jsem taky v knihovně zůstal! četl jsem si Apollónova strážce od Gouberta a najednou jsem tady!"
"Vy jste nešel za mnou?" ověřoval si Norrell.
"Ne, ovšemže ne! Co se děje? A co vám proboha tak dlouho trvá?"
"Nemohl jsem najít svrchník," přiznal Norrell zahanbeně. "Nevěděl jsem, kam ho Lucas dal."
Strange zvedl jedno obočí, povzdychl si a řekl: "Předpokládám, že jste zažil totéž co já, ne? Ještě než mě to popadlo a přeneslo sem, cítil jste něco jako vítr, vodu a plameny, vše smíšené dohromady?"
"Ano," přisvědčil Norrell.
"A slabou vůni, něco jako plané bylinky a horská úbočí?"
"Ano," přitakal Norrell.
"Elfí magie?"
"Ach!" vzdychl Norrell. "Nepochybně! Patří to ke kouzlu, které vás tu drží ve Věčné temnotě." Rozhlédl se kolem. "Jak daleko sahá?"
"Copak?"

"Ta Temnota."
"Nu, to já vám těžko řeknu přesně, když se pohybuje se mnou. Ale lidé mi prozradili, že zabírá zhruba stejnou plochu jako farnost v Benátkách, v níž jsem předtím bydlel. Řekněme půl akru?"
"Půl akru! Zůstaňte tady!" Pan Norrell položil stříbrnou misku s vodou na zmrzlou zem a vydal se k mostu. Brzy z něho byla vidět jen jeho šedá paruka. Ve svitu hvězd ze všeho nejvíc připomínal malou kamennou želvu kolébající se pryč.

Svět se znovu otočil a oba mágové se zničehonic ocitli na mostu nad řekou u Hurtfew.
"Co se to proboha…?" začal Strange.
"Vidíte?" poznamenal Norrell zasmušile. "Kouzlo nám nedovolí vzdálit se příliš daleko jeden od druhého. Zmocnilo se i mě. Troufal bych si tvrdit, že jde o nějakou politováníhodnou nepřesnost v kouzlu onoho elfa. Byl ledabylý Nejspíš vás určil jako anglického mága - anebo nějak podobně vágně. Jeho kouzlo - třebaže bylo určeno jen vám - tudíž nyní chytí do pasti každého anglického mága, který na ně narazí!"
"Ach!" pronesl Strange. Nic víc neřekl. Podle všeho se toho ani víc říci nedalo.
Pan Norrell se obrátil k domu. "Pokud nic jiného, pane Strangi," prohlásil, "tohle je výtečná ukázka toho, jak moc je při kouzlení třeba dbát na přesnost ve jménech!"
Strange za ním obrátil oči v sloup.
V knihovně postavili stříbrnou misku s vodou na stůl mezi sebe.
Bylo to velice zvláštní, ale zjištění, že je nyní uvězněn ve Věčné temnotě se Strangem, panu Norrellovi nijak nezkazilo náladu, ba právě naopak. Zvesela připomněl Strangeovi, že ještě nepřišli na to, jak pojmenovat Johna Uskglasse, a že to pro ně zajisté bude představovat velkou překážku, až ho budou hledat magicky či jakýmikoli jinými prostředky.
Strange na něj zasmušile zíral s hlavou v dlaních. "Prostě zkuste Johna Uskglasse," řekl.
A tak Norrell provedl kouzlo a jmenoval Johna Uskglasse jako osobu, kterou hledají. Dvěma třpytivými čarami rozdělil vodní hladinu na čtvrtky. Každé čtvrtce dal jméno: Nebe, Peklo, Země a Férie. Ve čtvrtce představující Zemi se okamžitě rozzářila modrá tečka.
"No prosím!" zvolal Strange a triumfálně si poskočil. "Vidíte, pane! Věci někdy nejsou tak obtížné, jak se domníváte."
Norrell poklepal na hladinu čtvrtky; dělicí čáry zmizely. Nakreslil je nanovo a opět je pojmenoval: "Anglie, Skotsko, Irsko, Jinde."
Světelná tečka se objevila v Anglii. Norrell poklepal na čtvrtku, znovu rozdělil prostor na čtvrtky a prohlédl si výsledek. A tento postup opakoval znovu a znovu a upřesňoval kouzlo. Tečka vytrvale zářila.
Tiše vykřikl.
"Co je?" zeptal se Strange.
Norrell užasle prohlásil: "Myslím, že jsme možná nakonec uspěli! Tvrdí mi to, že je tady. V Yorkshiru!"

67
HLOH
Únor 1817
C
hildermass cválal přes pusté vřesoviště. Uprostřed něj stál úplně osamocený pokřivený hloh a na něm se na provaze houpal muž. Byl vysvlečený z kabátu i košile, a odhaloval tak po smrti, co ještě za svého života bezpochyby skrýval: zvláštně zohyzděnou kůži. Hruď, záda i paže měl pokryté složitými modrými znaky, znaky tak hustými, že byl spíš modrý než bílý.
Jak jel ke stromu, Childermass uvažoval, jestli vrah popsal tělo z legrace. Ještě jako námořník slyšel různé historky o zemích, kde zločincům před popravou vepsali do kůže rozličnými hrůznými způsoby jejich přiznání. Zpovzdálí se ty znaky hodně podobaly písmu, když se ale dostal blíž, všiml si, že jsou pod kůží.
Sesedl z koně a zhoupl mrtvolu tak, aby se k němu obrátila čelem. Tvář měl ten nešťastník fialovou a napuchlou, oči vypoulené a plné krve. Po chvíli zkoumání našel v těch pokřivených rysech tvář, kterou znal. "Vinculus," řekl.
Vytáhl kapesní nůž a tělo odřízl. Pak Vinculovi stáhl kalhoty a boty a prohlédl si tělo: mrtvolu dvounohého zvířete na holém vřesovišti.
Ty zvláštní značky zaplňovaly každý centimetr jeho kůže - jedinou výjimku představoval obličej, ruce, ohanbí a chodidla. Vypadal jako modrý člověk s bílými rukavičkami a bílou maskou, čím víc se na něj Childermass díval, tím silnější měl pocit, že ty symboly něco znamenají. "To jsou Královy litery," pronesl nakonec. "Tohle je kniha Roberta Findhelma."
V tom okamžiku začalo sněžit a silný vítr mu vmetl do tváře ostré ledové vločky.
Childermass pomyslel na Strange a Norrella, od nichž jej dělilo dvacet mil, a nahlas se rozesmál. Co záleželo na tom, kdo si přečte knížky v Hurtfew? Vůbec nejvzácnější kniha ležela nahá a mrtvá ve sněhu a větru.
"Takže nakonec připadla mně, co?" zašeptal. ",Největší nádhera a největší břímě, které kdy v tomto věku nějaký člověk dostal.'"
V tu chvíli bylo břímě patrnější než nádhera. Kniha měla krajně nepraktickou podobu. Neměl tušení, jak dlouho je Vinculus mrtvý či jak brzy by se mohl začít rozkládat. Co má dělat? Mohl by riskovat a přehodit si tělo přes koně. Ale kdyby někoho cestou potkal, jen těžko by mu dokázal přítomnost oběšence nějak vysvětlit. Mohl by mrtvolu schovat a vyrazit pro koňský povoz. Jak dlouho by to trvalo? A co kdyby tělo mezitím někdo našel a vzal si ho? V Yorku někteří lékaři vykupovali mrtvoly a na nic se neptali.
"Mohl bych seslat ukrývací kouzlo," napadlo ho.
Ukrývací kouzlo by tělo jistě skrylo před lidskými zraky, musel ale brát v úvahu psy, lišky a vrány. Childermass neznal žádné kouzlo, jímž by je dokázal oklamat. Knihu už jednou někdo snědl. Nehodlal riskovat, že se to stane podruhé.
Přímo se nabízelo, aby si znaky obkreslil, ale zápisník, pero a inkoust ležely na stole v přijímacím pokoji v Temnotě Hurtfewského opatství. Takže jak? Mohl by klackem vyškrabat kopii do zmrzlé země - ale tím by si moc nepolepšil.
Kdyby tam tak stály další stromy, býval by z nich mohl oloupat kůru a spálit trochu dřeva a pak psát na kůru popelem. Jenže tam rostl jen ten zkroucený hloh.

Zadíval se na kapesní nůž. Neměl by knihu překopírovat na vlastní tělo? Pro tento plán mluvilo hned několik okolností. Za prvé, kdo mohl vyloučit, že poloha znaků na Vinculově těle nemá nějaký význam? Čím blíže hlavy, tím důležitější text? Cokoli bylo možné. Za druhé, kniha by pak byla jak utajená, tak v bezpečí. Nemusel by se strachovat, že mu ji někdo ukradne. Ještě se nerozhodl, jestli ji chce ukázat Strangeovi, nebo Norrellovi.
Ale písmo na Vinculově těle bylo jak husté, tak spletité. I kdyby dokázal donutit čepel, aby napodobila všechny jemné tečky, kroužky a kudrlinky přesně - o čemž pochyboval -, musel by řezat dost hluboko, aby mu symboly zůstaly natrvalo.
Svlékl svrchník a sako. Rozepnul knoflíčky na rukávu košile a vyhrnul si ho. Na zkoušku vyřízl jeden symbol z vnitřní strany Vinculovy paže na stejné místo na vlastní paži. Výsledek velkou naději nedával. Rána krvácela tak, že na práci sotva viděl, a bolestí div neomdléval.
"V téhle záležitosti si můžu dovolit prolít nějakou krev, ale toho písma je tolik, že by mě to dozajista zabilo. A navíc, jak bych proboha mohl překopírovat, co má napsané na zádech? Přehodím ho přes koně, a bude-li mě někdo chtít zastavit - nu, když bude potřeba, tak se prostřílím. To je plán. Není to moc dobrý plán, ale je to plán." Zase si navlékl sako i kabát.
Sládek se odloudal opodál a spásal tam nějakou suchou trávu obnaženou větrem. Childermass k němu přešel. Z cestovní tašky vytáhl kus silného lana a pouzdro s pistolemi. U obou zarazil nabijákem kulku do hlavně a nasypal na pánvičku střelný prach.
Obrátil se a zkontroloval, zda se mezitím s tělem nic nestalo. Skláněl se nad ním nějaký muž. Childermass si strčil pistole do kapes svrchníku a s křikem se rozběhl.
Muž měl na sobě černý cestovní oblek, na nohou pak černé boty. Napůl se skláněl, napůl klečel na zasněžené zemi vedle Vincula. Childermasse na okamžik napadlo, zdali to není Strange - ale tenhle muž nebyl tak vysoký a postavu měl přece jen drobnější. Jeho tmavé šaty byly očividně drahé a vypadal, jako by pocházel z vysokých kruhů. Ovšem rovné černé vlasy měl delší, než jak by je nosil kterýkoli urozený gentleman; vypadal díky nim jako metodistický kazatel nebo romantický básník. "Znám ho," pomyslel si Childermass. "Je to mág. Znám ho dobře. Proč si nemohu vzpomenout na jeho jméno?"
Nahlas řekl: "To tělo je moje, pane! Nechte ho být!"
Muž vzhlédl. "Vaše, Johne Childermassi?" opáčil lehce ironicky. "Myslel jsem, že je moje."
Bylo to zvláštní, ale navzdory jeho šatům a sebevědomí a autoritě, které z něj vyzařovaly, zněla jeho řeč hrubě - a to i Childermassovým uším. Přízvuk měl jako člověk ze severu - o tom nebylo pochyb -, ale Childermass ho nedokázal přesně zařadit. Dost dobře mohl být northumberlandský, ale byl zabarvený ještě něčím jiným - řečí těch studených krajů, které se rozkládají za Severním mořem - a v jeho výslovnosti se ozval i náznak francouzštiny, což mu připadalo ještě pozoruhodnější.
"Tak to se mýlíte." Childermass namířil obě pistole. "Vypálím na vás, pane, pokud budu muset. Raději bych to ale nedělal. Nechte tu mrtvolu mně a jděte si po svém."
Muž nic neřekl. Chvíli si Childermasse měřil pohledem a potom zase začal zkoumat mrtvolu, jako by ho Childermass znudil.
Childermass se rozhlédl po koni, kočáru nebo nějaké známce toho, jak se sem ten člověk dostal. Neviděl ale nic. Na celém širém vřesovišti byli jen ti dva muži, kůň, mrtvola a hloh.
"Ale stejně tady někde musí být kočár," pomyslel si. "Na kabátu ani na botách nemá ani flíček bláta. Vypadá, jako by ho komorník právě oblékl. Kde je jeho služebnictvo?"
To byla znepokojující myšlenka. Childermass nepočítal s tím, že by mu dalo velkou práci přemoci tohoto bledého, hubeného muže s vzezřením básníka, ovšem kočí a dva tři statní sluhové by už byli úplně něco jiného.
"Patří vám zdejší pozemky, pane?" zeptal se.
"Ano."
"A kde máte koně? Kde máte kočár? Kde zůstali vaši sluhové?"
"Nemám koně, Johne Childermassi. Nemám kočár. A je tu jen jeden můj služebník."
"Kde?"
Aniž by se obtěžoval vzhlédnout, muž zvedl ruku a ukázal štíhlým bledým prstem.
Childermass se za sebe zmateně ohlédl. Nikdo tam nebyl. Jen vítr vál nad zasněženými trsy trávy. Jak to mohl myslet? Že by myslel vítr či sníh? Slyšel kdysi o středověkých mázích, kteří tvrdili, že tyto a další přírodní síly jsou jejich služebníky. Pak mu to došlo.
"Cože? Ne, pane, to se mýlíte! Nejsem váš služebník!"
"Chlubil jste se tím ani ne před třemi dny," připomněl mu muž.
Existoval jen jediný člověk, který měl právo tvrdit, že je Childermassův pán. Stál tedy před ním Norrell v nějaké záhadné podobě? Norrellův aspekt? V minulosti se mágové někdy objevovali v rozličných podobách, a to podle svých povahových rysů. Childermass se snažil přijít na to, jaký povahový rys Gilberta Norrella by se mohl zničehonic zjevit jako bledý pohledný muž, jenž mluví se zvláštním přízvukem a z něhož vyzařuje přirozená autorita. Blesklo mu hlavou, že v poslední době se staly zvláštní věci, ale nic tak podivného. "Pane!" vykřikl, "Varoval jsem vás! Nechte to tělo na pokoji!"
Muž se naklonil blíž k Vinculově mrtvole. Vyškubl si cosi z úst - perličku světla s lehce růžovým a stříbrným nádechem. Vložil ji Vinculovi do pusy. Mrtvola se zachvěla. Nepůsobilo to dojmem, jako by se roztřásl nemocný člověk, ani se nezachvěl jako člověk zdravý; spíš se rozechvěl jako holá břízka, když na ni dýchne jaro.
"Kliďte se od té mrtvoly, pane!" zvolal Childermass. "Nebudu vás o to žádat dvakrát!"
Neznámý se ani neobtěžoval vzhlédnout. Špičkou prstu přejel po těle, jako by po něm psal.

Childermass zamířil pistolí v pravé ruce trochu doleva od mužova levého ramene, neboť ho chtěl jen vystrašit. Pistole vypálila dokonale - z pánvičky se zvedl mrak kouře a vůně střelného prachu, hlaveň pak vychrlila jiskry a další dým. Olověná kulka však odmítla letět. Visela ve vzduchu jakoby ve snu. Otáčela se, bobtnala a měnila tvar. Zničehonic jí vyrostla křídla, proměnila se v čejku a ulétla. V tu chvíli se Childermassovy myšlenky zastavily a ztěžkly, jako by byly z kamene.
Neznámý přejížděl prstem nad Vinculem a všechny vzory a symboly začaly plynout a vířit, jako by byly napsány na vodě. Dělal to ještě chvíli, dokud nebyl spokojen, a pak vstal.
"Mýlíte se," řekl Childermassovi. "Není mrtvý." Popošel až přímo před něj. Asi jako rodič otírající špinavou skvrnku z tváře svého dítěte si bez velkých cirátů olízl prst a načrtl jakýsi symbol na Childermassova víčka, rty a přes srdce. Potom mu vydloubl z pravé ruky pistoli. Další symbol mu nakreslil na dlaň. Obrátil se a už se zdálo, že vyrazí na cestu, ale pak jako by si ještě na něco vzpomněl a poslední gesto udělal nad řeznou ranou na Childermassově tváři.
Vítr zmítal padajícím sněhem, obracel jej a rozvířoval. Sládek zařehtal, jako by ho něco znepokojilo. Nakrátko se ze sněhu a stínů vytvořila podoba štíhlého černovlasého muže ve svrchníku a botách, ale hned nato se ta iluze rozplynula. Childermass zamrkal. "Kam jsem se to v duchu zatoulal?" zeptal se podrážděně. "A proč trpím samomluvou? Teď není čas na to, abych snil s otevřenýma očima!"
Ve vzduchu čpěl střelný prach. Jedna jeho pistole ležela ve sněhu. Když ji zvedl, byla ještě teplá, jako by z ní před chvílí vypálil. To bylo zvláštní, neměl však čas se nad tím pořádně podivit, protože ho nečekaný zvuk přinutil zvednout zrak.
Vinculus vstával ze země, neohrabaně, trhaně, jako novorozenec, který ještě nepřišel na to, k čemu jsou nohy. Chvíli stál, kymácel se a hlavou škubal ze strany na stranu. Pak otevřel ústa a zařval na Childermasse. Jenže z jeho rtů nevyšel vůbec žádný zvuk - byla to spíš vyprázdněná kůže zvuku bez masa či kostí.
Byl to bezpochyby nejdivnější pohled, který se kdy Childermassovi naskytl: jak nahý modrý muž s krví podlitýma očima mlčky křičí uprostřed zasněženého vřesoviště. Byla to situace tak naprosto mimořádná, že chvíli nevěděl, co dělat. Napadlo ho, jestli by neměl zkusit kouzlo Znovunalezení ztraceného klidu od Gillese de Marstona, ale po zralé úvaze přišel na něco lepšího. Vytáhl bordeauxské, které dostal od Lucase, a ukázal je Vinculovi. Vinculus se uklidnil a zaostřil pohled na láhev.
Za čtvrt hodiny seděli spolu na trsu trávy pod hlohem, k snídani si dávali pár jablek a zapíjeli je bordeauxským. Vinculus si oblékl svou košili a krátké kalhoty a přetáhl přes sebe houni, která patřila Sládkovi. Z věšení se vzpamatoval překvapivě rychle. Oči měl pořád podlité krví, ale nepůsobily už tak znepokojivě jako předtím. Mluvil chraplavě a co chvíli ho stihl prudký záchvat kašle, ale bylo mu rozumět.
"Někdo se vás pokusil oběsit," řekl mu Childermass. "Nevím kdo nebo proč. Naštěstí jsem vás našel a odřízl včas." V tom okamžiku mu na mysli vytanula znepokojující otázka. V duchu spatřil mrtvého Vincula na zemi a štíhlou bílou ruku, která na něj ukazovala. Kdo to byl? Už si to nepamatoval. "Tak mi řekněte," pokračoval, "jak se z člověka stane kniha? Vím, že váš otec dostal tu knihu od Roberta Findhelma a že ji měl odnést nějakému muži na Derbyshirské vrchovině."
"K poslednímu člověku v Anglii, který dokázal přečíst Královy litery," zaskřehotal Vinculus.
"Ale váš otec tu knihu nedoručil. Místo toho ji snědl při pijáckém klání v Sheffieldu."
Vinculus si znovu zavdal z lahve a hřbetem ruky si utřel ústa. "Za čtyři roky jsem se narodil s tělíčkem popsaným Královými literami. Ve svých sedmnácti letech jsem se vydal hledat toho muže na Derbyshirské vrchovině - naštěstí byl dlouhověký a já ho ještě zastihl naživu. To vám byla noc! Letní noc zalitá svitem hvězd, kdy se Králova kniha a poslední Čtenář Královych liter setkali a popili spolu víno! Seděli jsme na vrcholu kopce v Brettonu, dívali se na Anglii a on ze mě četl osud Anglie."
"A to bylo to proroctví, které jste tlumočil Strangeovi a Norrellovi?"
Vincula zase stihl záchvat kašle, a tak jen přikývl. Když byl opět s to promluvit, dodal: "A také bezejmennému otroku."
"Komu?" přeptal se Childermass a zamračil se. "O koho jde?"
"Jeden muž," odpověděl Vinculus. "Mimo jiné nesu i jeho příběh. Začal jako otrok. Brzy z něj bude král. Po narození mu bylo upřeno jeho pravé jméno."
Childermass nad tímto popisem chvíli hloubal. "Myslíte tím Johna Uskglasse?" otázal se.
Vinculus si podrážděně odfrkl. "Kdybych myslel Johna Uskglasse, taky bych to řekl! Ne, ne. Není to vůbec mág. Je to normální člověk." Chvíli uvažoval. "Ale černý," dodal.
"Nikdy jsem o něm neslyšel," pravil Childermass.
Vinculus se na něj pobaveně zadíval. "Jistěže ne. Život jste prožil v kapse toho mága z Mayfairu. Víte jen to, co ví on."
"A co má být?" namítl Childermass dotčeně. "To přece není zas tak zanedbatelné, ne? Norrell je chytrý chlap - a Strange jakbysmet. Tak jako všichni ostatní mají svoje mouchy, ale jejich úspěchy jsou pořád pozoruhodné. Aby bylo jasno: jsem člověk Johna Uskglasse. Nebo bych jím byl, kdyby byl tady. Musíte ale uznat, že vzkříšení anglické magie je jejich dílo, ne jeho."
"Jejich dílo!" odfrkl si Vinculus. "Jejich? Cožpak tomu ještě nerozumíte? Právě oni jsou tím kouzlem, které John Uskglass provádí. Nic jiného ani nikdy nebyli. A on to provádí právě teď!"

68
"ANO."
Únor 1817
S
větelná tečka ve stříbrné misce zablikala a zmizela.

"Cože!" vykřikl Strange. "Co se stalo? Rychle, pane Norrelle!"
Norrell poklepal na hladinu, znovu nakreslil světelné čáry a zašeptal pár slov, ale voda v misce zůstala tmavá a bez hnutí. "Je pryč," prohlásil.
Strange zavřel oči.
"Je to moc zvláštní," pokračoval Norrell užasle. "Co podle vás dělal v Yorkshiru?"
"Ach!" vykřikl Strange. "Nejspíš sem přišel, jen aby mě dohnal k šílenství!" Napůl vztekle, napůl sebelítostivě se dožadoval: "Proč se se mnou nechce setkat? Proč ho po tom všem, co jsem vykonal, nezajímám natolik, aby se na mě podíval? Aby si se mnou promluvil?"
"Je to starý mág a starý král," odpověděl Norrell stručně. "Na někoho takového jen těžko uděláte dojem."
"Všichni mágové touží ohromit své mistry. Mně se rozhodně podařilo ohromit vás. Chtěl jsem to zopakovat s ním."
"Vaším skutečným cílem je však osvobodit paní Strangeovou ze zakletí," připomněl mu Norrell.
"Ano, ano. To je pravda," připustil Strange podrážděně. "Jistěže je to tak. Jenom…" Tu myšlenku nedokončil.
Rozhostilo se ticho a pak zamyšlený Norrell pronesl: "Zmínil jste se o tom, jak mágové vždycky chtějí udělat dojem na své mistry. Připomíná mi to něco, co se odehrálo roku 1156…"
Strange si povzdychl.
"…toho roku stihla Johna Uskglasse nějaká zvláštní choroba - jak už se mu čas od času stávalo. Když se uzdravil, nechal ve svém domě v Newcastlu uspořádat oslavu. Králové a královny přinesli dary nesmírné hodnoty a nádhery - zlato, rubíny, slonovinu, vzácná koření. Mágové vyrukovali s magickými předměty - oblaky zjevení, zpívajícími stromy, klíči k záhadným dveřím a tak dále - a vždycky se jeden druhého snažili trumfnout. Král jim všem důstojně poděkoval. Jako poslední přišel mág Thomas Godbless. Jeho ruce zely prázdnotou. Neměl žádný dar. Zvedl hlavu a řekl: ‚Sire, nesu vám stromy a kopce. Nesu vám vítr a déšť.' Králové a královny, vznešení šlechtici a dámy a ostatní mágové žasli nad jeho drzostí. Připadalo jim, jako by Godbless nic neudělal. Ale Král se poprvé od svého onemocnění usmál."
Strange se nad tím zamyslel. "Hm," zabručel. "Obávám se, že jsem zajedno s králi a královnami. Smysl mi nějak uniká. Kde jste k tomu příběhu přišel?"
"V Belasisově Nauce. V mládí jsem studoval Nauku s vášnivým zanícením a tato pasáž mi připadla obzvláště fascinující. Dospěl jsem k závěru, že Godbless nějak přesvědčil stromy a kopce a tak dále, aby Johna Uskglasse nějak mysticky pozdravily, aby se před ním jako by sklonily. Potěšilo mě, že jsem pochopil něco, co Belasisovi uniklo, ale nechal jsem to být - taková magie se mi k ničemu nehodila. O mnoho let později jsem v Lanchesterově Řeči ptáků našel kouzlo. Lanchester k němu přišel ve starší knize, dnes ztracené. Přiznal, že neví, k čemu je, soudil ale, že jde o kouzlo, které Godbless použil - anebo že se mu alespoň velmi podobá. Co kdybychom ho nyní seslali, jste-li vážně rozhodnut promluvit si s Johnem Uskglassem? Co kdybychom požádali Anglii, aby ho přivítala?"
"Čeho tím dosáhneme?" zeptal se Strange.
"Dosáhneme? Ničeho! Přinejmenším ničeho rovnou. Ale připomene to Johnu Uskglassovi pouta mezi ním a Anglií. A my tím prokážeme jistou zdvořilost, což je zajisté více v souladu s chováním, které král očekává od svých poddaných."
Strange pokrčil rameny. "Hm," řekl. "Lepší nápad stejně nemám. Kde máte výtisk Řeči ptáků?"
Rozhlédl se po místnosti. Každá kniha ležela tam, kam padla, když se proměnila zpátky z havraní podoby. "Kolik je tu knížek?" zeptal se.
"Čtyři či pět tisíc," odpověděl Norrell.
Oba mágové si vzali svíčku a jali se hledat.

Gentleman s vlasy jako chmýří bodláčí rychle kráčel po zídkou lemované cestě vedoucí k vesnici Starecross. Stephen klopýtal za ním, na cestě od jedné smrti k další.
Zdálo se mu, že Anglie je plná hrůzy a utrpení. Obrysy stromů mu připadaly jako zmrzlé výkřiky. Na větvi visela hrstka suchých listů a chřestila ve větru - to byl Vinculus na hlohu. Mršina králíka, kterého roztrhala liška a jenž teď ležel na cestě - to byla lady Poleová, kterou gentleman brzy zabije.
Jedna smrt za druhou, jedna hrůza za druhou, a Stephen nemohl ničemu z toho zabránit.

Ve Starecross Hall seděla lady Poleová v obývacím pokoji u stolu a zuřivě psala. Stůl byl posetý popsanými listy papíru.
Ozvalo se zaťukání a dovnitř vešel pan Segundus. "Omlouvám se!" pronesl. "Mohl bych vám položit otázku? Píšete siru Walterovi?"
Zavrtěla hlavou. "Tohle jsou dopisy lordu Liverpoolovi a šéfredaktorovi Timesů!"
"Vážně?" odvětil pan Segundus. "Shodou okolností jsem právě taky dopsal dopis - siru Walterovi -, ale jistě by ho nic tak nepotěšilo jako pár řádek vaší vlastní rukou, v nichž ho ujistíte, že jste zdravá a odkletá."
"Ale na to stačí i váš dopis. Je mi líto, pane Segunde, ale dokud drahá paní Strangeová a ubohý Stephen zůstávají v moci toho zlotřilého elfa, nemohu ani pomyslet na nic jiného! Musíte tyto listy okamžitě odeslat! A až budou hotové, napíšu arcibiskupu canterburskému a princi regentovi!"
"Nemyslíte, že takové vysoce postavené pány by měl spíš oslovit sir Walter? Přece…"
"V žádném případě!" zvolala rozhořčeně. "Nemám chuť žádat po lidech, aby mi prokazovali služby, které si moc dobře mohu obstarat sama. Nehodlám během jedné hodiny přejít od bezmoci zaklet k jinému druhu bezmoci! Sir Walter navíc nebude s to vylíčit skutečnou ohyzdnost Norrellových zločinů ani z poloviny tak dobře jako já!"
V tu chvíli vešel do pokoje Segundův sluha Charles a sdělil jim, že ve vesnici se děje něco velice zvláštního. Ten vysoký černoch - člověk, který lady Poleovou přivezl do Starecrossu - se tu objevil se stříbrným diadémem na hlavě a s ním gentleman ve světle zeleném kabátku a s vlasy jako chmýří bodláčí.

"Stephen! Stephen a ten čaroděj!" vykřikla lady Poleová. "Rychle, pane Segunde! Seberte všechnu svou sílu! Spoléháme na vás, že ho porazíte! Musíte osvobodit Stephena, jako jste osvobodil mne!"
"Porazit elfa!" zvolal pan Segundus zděšeně. "To ne! To nedokážu. Jen mnohem větší mág než já by…"
"Nesmysl!" prohlásila s rozzářenýma očima. "Vzpomeňte si, co vám řekl Childermass. Po letech studia jste připraven! Musíte to jen zkusit!"
"Já ale nevím…" začal bezmocně.
Příliš ale nesešlo na tom, co ví. Jakmile lady Poleová domluvila, vyběhla z místnosti - a vzhledem k tomu, že mu čest velela dámu bránit, musel vyběhnout za ní.

V Hurtfew našli dva mágové Řeč ptáků - kniha ležela na stole otevřená na stránce, na níž bylo vytištěno elfí kouzlo. Zůstávala ale otázka, jak najít jméno Johna Uskglasse. Norrell se hrbil nad stříbrnou miskou s vodou a kouzlil. Prošli už všechny tituly a jména, která je napadla, ale kouzlo na určení místa nepoznalo ani jediné. Voda ve stříbrné misce zůstávala temná a jednolitá.
"Co jeho elfí jméno?" nadhodil Strange."To je ztracené," opáčil Norrell.
"Zkusili jsme už Krále severu?"
"Ano."
"Aha." Strange se na chvíli zamyslel a pak řekl: "Jak znělo to zvláštní označení, o kterém jste se předtím zmínil? Prý si tak říkal sám. Bezejmenné něco?"
"Bezejmenný otrok?"
"Ano. Zkuste tohle."
Norrell nasadil velice skeptický výraz. Ale seslal kouzlo hledající bezejmenného otroka. Vmžiku se objevila tečka modravého světla. Pokračoval a ukázalo se, že bezejmenný otrok se nachází v Yorkshiru - prakticky na stejném místě, kde se John Uskglass objevil předtím.
"Vidíte!" vykřikl Strange vítězoslavně. "Vůbec jsme se nemuseli strachovat. Je pořád tady."
"Podle mne ale nejde o stejného člověka," skočil mu do řeči Norrell. "Mně to připadá nějak jiné."
"Prosím vás, nenechávejte se unést svou představivostí, pane Norrelle! Kdo jiný by to tak mohl být? Kolik bezejmenných otroků může být v Yorkshiru?"
Ta otázka byla natolik rozumná, že pan Norrell nevznesl žádné námitky.
"A teď tu magii," prohlásil Strange. Zvedl knihu a začal odříkávat kouzlo. Oslovil anglické stromy, anglické kopce, sluneční světlo, vodu, ptáky, zemi a kameny. Oslovil je všechny, jednoho po druhém, a nabádal je, aby se svěřily do rukou bezejmenného otroka.

Stephen a gentleman přišli k mostku, který vedl do Starecrossu.
Ve vesnici vládlo ticho, skoro nikdo nebyl vidět. V jednom vchodu dívka v kartounových šatech a vlněné šále přelévala mléko z dřevěných věder do sýrařských van. Muž v kamaších a klobouku se širokou krempou přišel uličkou zpoza domu; po boku mu pobíhal pes. Když muž se psem obešel roh, dívka a muž se s úsměvem pozdravili a pes se potěšené rozštěkal. Takováhle prostá domácká scéna by Stephena za normálních okolností potěšila, ve stávající náladě ho však jen zamrazilo; kdyby se ten chlap natáhl a dívku udeřil - nebojí uškrtil -, vůbec by ho to nepřekvapilo.
Gentleman již byl na mostku. Stephen šel za ním a…
…a všechno se proměnilo. Slunce vyšlo zpoza mraku, jeho paprsky prozářily holé stromy, objevily se malé jasné proužky slunečního světla. Ze světa se stala jakási skládačka či labyrint. Připomínalo to pověru, podle níž člověk nesmí šlapat na čáry mezi kamennými dlaždicemi - nebo to zvláštní kouzlo jménem Doncasterská políčka, jež se provádí na desce podobné šachovnici. Zničehonic mělo všechno význam. Stephen se neodvažoval učinit další krok. Kdyby ho udělal - kdyby například vstoupil do toho stínu či té světelné skvrny, pak by se svět mohl změnit navždy.
"Počkat!" blesklo mu hlavou. "Na tohle nejsem připravený! Nemám to rozmyšlené. Nevím, co dělat!"
Ale bylo příliš pozdě. Vzhlédl.
Holé větve proti obloze byly písmo, a i když o to nestál, dokázal ho přečíst. Viděl, že je to otázka, kterou mu položily stromy.
"Ano," odpověděl jim.
Jejich věk a jejich vědomosti mu patřily.
Za stromy se rozkládal vysoký zasněžený horský hřbet jako čára nakreslená přes oblohu. Vrhal modrý stín na sníh před sebou. Zosobňoval všemožné druhy chladu a tvrdosti. Zdravil Stephena jako Krále, jenž mu už dlouho chyběl. Stephenovi stačilo říct a on by se překotil a rozdrtil jeho nepřátele. Položil Stephenovi otázku.
"Ano," odpověděl mu.
Jeho pohrdání a síla mu byly k dispozici.
Černá bystřina pod mostkem mu vyzpívala svou otázku.
"Ano," odpověděl.
Země řekla…
"Ano," odpověděl.
Havrani a straky a drozdi a pěnkavy řekli…
"Ano," odpověděl.
Kameny řekly…
"Ano," odpověděl Stephen. "Ano. Ano. Ano."
Celá Anglie mu teď ležela v černé dlani. Všichni Angličané mu byli vydáni na milost a nemilost. Teď se mohl pomstít za

každou urážku. Každou ránu své matce teď mohl tisícinásobně oplatit. Během okamžiku mohl zpustošit celou Anglii. Mohl nechat zřítit domy jejich obyvatelům přímo na hlavu. Mohl poručit kopcům, ať spadnou, a údolím, ať se uzavřou. Mohl přivolat kentaury, zhasit hvězdy, ukrást měsíc z oblohy. Okamžitě. Teď. Hned.
V tom okamžiku vyběhla lady Poleová a pan Segundus z domu do slabého zimního světla. Lady Poleová vrhla na gentlemana pohled plný nenávisti. Nebohý pan Segundus byl celý zmatený a vyděšený.
Gentleman se obrátil k Stephenovi a cosi pronesl. Stephen ho neslyšel: kopce a stromy mluvily příliš nahlas. Řekl však: "Ano."
Gentleman se radostně zasmál a zvedl ruce, aby na lady Poleovou seslal kouzlo.
Stephen zavřel oči. Promluvil ke kamenům mostku.
Ano, řekly kameny. Mostek se vzepjal jako zuřící kůň a shodil gentlemana do bystřiny.
Stephen promluvil k bystřině.
Ano, přisvědčila bystřina. Sevřela gentlemana ocelovým stiskem a rychle ho unášela pryč.
Stephen si byl vědom, že na něj lady Poleová mluví, že se ho pokusila vzít za ruku; viděl pobledlou, ohromenou Segundovu tvář, povšiml si, jak něco říká, neměl však čas, aby mu odpověděl. Kdo ví, jak dlouho ho ještě bude svět poslouchat? Seskočil z mostku a rozběhl se po břehu.
Cestou ho zdravily stromy, mluvily o starých spojenectvích a připomínaly mu dávné časy. Sluneční paprsky ho titulovaly jako Krále a mluvily o tom, s jakým potěšením ho tu nalézají. Neměl čas jim vysvětlovat, že není ten, za koho jej mají.
Doběhl na místo, kde se země na obou stranách bystřiny strmě zvedala - do hlubokého údolí ve vřesovišti, na místo, kde se těžily mlýnské kameny. Po úbočích údolí ležely roztroušené velké, kulaté vytesané kameny, z nichž každý sahal člověku tak do pasu.
Tam, kde byl gentleman uvězněn, hladina vřela a kypěla. Stephen poklekl na placatý kámen a naklonil se nad vodu.
"Omlouvám se," řekl. "Vím, že jste to myslel jenom dobře."
Prameny gentlemanových vlasů se v temné vodě vlnily jako stříbrní hadi. Jeho tvář byla hrozná na pohled. Ve své zuřivosti a nenávisti začínal ztrácet svou lidskou podobu: oči se mu začaly vzdalovat od sebe, na obličeji mu vyrašila srst a rty se mu stáhly z vyceněných zubů.
Hlas ve Stephenově hlavě pronesl: "Pokud mě zabijete, nikdy nepoznáte své jméno!"
"Jsem bezejmenný otrok," prohlásil Stephen. "Nikdy jsem nic jiného nebyl - a jsem spokojený, že nic jiného nejsem."
Promluvil k mlýnským kamenům. Vylétly do vzduchu a padly na gentlemana. Promluvil k balvanům a skalám a ony udělaly totéž. Gentleman byl nesmírně starý a velice silný. Dávno poté, co byly jeho kosti a tělo bezpochyby rozdrceny na kousky, Stephen cítil, jak se zbytky jeho těla snaží poskládat se k sobě magií. A tak Stephen promluvil ke kamenným úbočím údolí a požádal je o pomoc. Země a skály se rozpukaly, navršily se na mlýnské kameny a balvany, až tam nakonec stál kopec stejně vysoký jako úbočí údolí.
Stephenovi léta připadalo, jako by mezi ním a světem visela tabule špinavého šedého skla; jakmile však uhasla poslední jiskra gentlemanova života, tabule se roztříštila. Stephen chvíli stál a lapal po dechu.
Ale jeho spojenci a služebníci začínali pochybovat. Ve vědomí kopců a stromů se zrodila otázka. Začínali poznávat, že není tím člověkem, za kterého ho pokládali - že to vše byla vypůjčená svatozář.
Stephen cítil, jak se jeden po druhém stahují. Když ho opustil poslední, skácel se úplně prázdný v bezvědomí na zem.

V Padově již Greysteelovi posnídali a seděli teď v malém obývacím pokoji v prvním patře. Toho rána neměli zrovna nejlepší náladu, protože se předtím pohádali. Doktor Greysteel si totiž zvykl v domě kouřit dýmku, což Flora i teta Greysteelová nesly velmi nelibě. Teta Greysteelová se mu to snažila vymluvit, ale doktor Greysteel zarytě trval na svém. Na této kratochvíli obzvláště lpěl a domníval se, že by pro ni měly mít pochopení, když už teď spolu nikam nechodili. Teta Greysteelová prohlásila, že by měl z dýmky bafat venku. Doktor Greysteel opáčil, že to nepřipadá v úvahu, neboť prší. Za deště se dýmka kouří jen těžko - tabák při tom vždycky zvlhne.
A tak kouřil dýmku a teta Greysteelová kašlala a Flora, jež měla sklon brát vinu na sebe, čas od času nešťastně pohlédla na jednoho či druhého. Takto to pokračovalo zhruba hodinu, až doktor Greysteel vzhlédl a užasle vykřikl: "Mám černou hlavu! Úplně černou!"
"A co se divíš, když kouříš dýmku?" opáčila jeho sestra.
"Co tím myslíš, tati?" zeptala se Flora a poplašeně odložila práci.
Doktor Greysteel hleděl do zrcadla - do téhož zrcadla, které se tak záhadně objevilo, když se den proměnil v noc a Strange přišel do Padovy. Flora se zvedla a stoupla si za jeho židli, aby viděla to, co on. Její překvapený výkřik přiměl tetu Greysteelovou, aby se k ní přidala.
Namísto hlavy doktora Greysteela byla v zrcadle tmavá skvrna, jež se pohybovala a měnila tvar. Skvrna rostla, dokud postupně nezačala připomínat postavu, která k nim utíkala nekonečně dlouhou chodbou. Když se k nim dostala blíž, zjistili, že jde o ženu. Za běhu se několikrát ohlédla, jako by se bála čehosi za sebou.
"Co ji tak vyděsilo, že běží jako o život?" podivila se teta Greysteelová. "Lancelote, vidíš něco? Nepronásleduje ji někdo? Chudák ženská! Lancelote, nemůžeš něco udělat?"
Doktor Greysteel přešel k zrcadlu, položil na něj ruku a zatlačil, ale jeho povrch byl tak tvrdý a hladký, jak u zrcadel bývá pravidlem. Chvíli váhal, jako by uvažoval, zdali nezkusit násilnější přístup.
"Buď opatrný, tati!" vykřikla Flora poplašeně. "Nesmíš to rozbít!"
Žena v zrcadle byla čím dál blíž. Na okamžik se objevila přímo za ním, a tak se jim naskytl pohled na nákladně vyšívané šaty s korálky; pak si stoupla na rám jako na schůdek. Povrch zrcadla zvláčněl, jako by se z něj stal hustý mrak či mlha.
Flora si pospíšila přistrčit židli ke zdi, aby se té mladé dámě sestupovalo snadněji. Tři páry rukou se zvedly, aby ji

zachytily a ochránily před nebezpečím, kterého se tak děsila.
Mohlo jí být tak třicet, dvaatřicet. Na sobě měla šaty podzimních barev, ale po tom běhu nemohla popadnout dech a vlasy měla trochu rozcuchané. Zoufale se rozhlédla po neznámé místnosti, neznámých tvářích, po zcela neznámém prostředí. "Je tohle Férie?" zeptala se.
"Ne, paní," odpověděla Flora.
"Je to Anglie?"
"Ne, paní." Po Flořině tváři se začaly koulet slzy. Položila si ruku na prsa, aby se uklidnila. "Jste v Padově. V Itálii. Jmenuji se Flora Greysteelová. Vy mě neznáte, ale já tu na vás čekám na přání vašeho manžela. Slíbila jsem mu, že se tu s vámi setkám."
"Je tu Jonathan?"
"Ne, paní."
"Vy jste Arabela Strangeová," pronesl doktor Greysteel užasle.
"Ano," přisvědčila.
"Bože můj!" vykřikla teta Greysteelová, jednou rukou si rychle zakryla ústa, druhou si položila na srdce. "Bože můj!" Pak se obě její ruce zatřepetaly kolem Arabeliny tváře a ramen. "Bože můj!" vykřikla potřetí. Rozplakala se a objala Arabelu.

Stephen se probral. Ležel na zmrzlé zemi v úzkém údolí. Po slunečním světle už nebylo ani památky. Pod zamračenou oblohou vládla zima. Údolí ucpala velká stěna mlýnských kamenů, balvanů a hlíny - připomínalo nyní strašidelnou hrobku. Zeď přehradila bystřinu, trocha vody však pořád prosakovala a rozlévala se po zemi. Stephenova koruna, žezlo a jablko ležely o něco dále v jezírcích špinavé vody. Unaveně vstal.
Slyšel, jak z dálky někdo volá: "Stephene! Stephene!" Připadalo mu, že je to lady Poleová.
"Odvrhl jsem jméno z dob zajetí," řekl. "Je pryč." Zvedl korunu, žezlo a jablko a vykročil.
Neměl představu, kam jde. Zabil gentlemana a dovolil gentlemanovi zabít Vincula. Nemohl se vrátit domů - pokud to vůbec kdy byl domov. Co by anglický soudce a porota řekli na černocha, takto dvojnásobného vraha? Stephen s Anglií skoncoval a ona skoncovala s ním. Šel dál.
Po chvíli se mu zazdálo, že krajina kolem něj už není anglická. Stromy, které ho teď obklopovaly, byly ohromné, prastaré, jejich kmeny měly větší obvod než dva muži dohromady a kroutily se do zvláštních, fantastických tvarů. Ačkoli byla zima a šípky byly holé, pár krvavě rudých a sněhobílých růží tu pořád kvetlo.
Anglie se rozkládala za ním. Nelitoval toho. Neohlížel se. Kráčel dál.
Došel k podlouhlému nízkému kopci, do jehož nitra vedl uprostřed otvor. Vypadal spíš jako ústí jeskyně než dveře, nikoli však zle. Někdo tam stál, hned za prahem, a čekal na něj. "Tady to znám," pomyslel si. "Je to Ztracená naděje! Ale jak je to možné?"
Nejenže se z domu stal kopec, ale všechno se zjevně radikálně proměnilo. Hvozd najednou působil čerstvě a nevinně. Stromy již poutníka neohrožovaly. Mezi jejich větvemi prosvítala poklidná, studeně modrá zimní obloha. Tu a tam se prodral i čistý svit hvězd - i když si už nevzpomínal, zdali to jsou jitřenky či večernice. Rozhlédl se po prastarých kostech a rezivějící zbroji - příšerných symbolech gentlemanovy krvežíznivé povahy. Ke svému překvapení zjistil, že jsou všude - pod jeho nohama, nacpané v prohlubních mezi kořeny stromů, zapletené v šípcích a ostružiní. Byly však v mnohem pokročilejším stadiu rozkladu, než si pamatoval - porostlé lišejníkem, prožrané rzí a rozpadající se na prach. Zakrátko už z nich nic nezbude.
Postava v otvoru mu byla povědomá, ten elf se často účastnil bálů a průvodů ve Ztracené naději. Ale i on byl jako vyměněný, rysy měl teď víc elfí, oči se mu víc třpytily, obočí měl extravagantnější. Vlasy se mu stáčely jedna kudrlinka vedle druhé jako rouno na mladém jehněti či jako výhonky kapradí na jaře a tvář měl lehce porostlou srstí. Vypadal starší, a přece zároveň nevinnější. "Vítejte!" zvolal.
"Je tohle skutečně Ztracená naděje?" zeptal se člověk, který býval Stephen Black.
"Ano, děde."
"Ale já to nechápu. Ztracená naděje byla palác. Tohle je…" Člověk, který býval Stephen Black, se odmlčel. "Pro to, co to je, nemám slovo."
"Tohle je brugh, děde! Toto je svět pod kopcem. Ztracená naděje se mění! Starý král je mrtev. Nový král přichází! A při jeho příchodu se svět zbavuje smutku. Hříchy starého krále mizí jako ranní mlha! Svět nabývá povahy nového krále. Jeho ctnosti zaplňují les i nivu!"
"Nový král?" Člověk, který býval Stephen Black, se zadíval na ruce. V jedné držel žezlo, v druhé jablko.
Elf se na něj usmál, jako by se divil, kde se bere to překvapení. "Změny, které jste zapříčinil zde, mnohokrát převyšují cokoli, co jste udělal v Anglii."
Prošli vchodem do velkého sálu. Nový král se usadil na prastarý trůn. Kolem něj se shromáždil dav. Některé tváře znal, jiné mu nebyly povědomé, tušil však proč - tenkrát je neviděl v jejich skutečné podobě. Dlouhou dobu mlčel.
"Tento dům," řekl jim nakonec, "je zaneřáděný a špinavý. Jeho obyvatelé jen lenošili, oddávali se bezúčelným kratochvílím a oslavovali někdejší krutosti - skutky, na něž by se nemělo vzpomínat, natožpak je oslavovat. Často jsem si toho povšiml a často toho litoval. Všechny tyto nedostatky zavčasu napravím."

V okamžiku, kdy kouzlo začalo účinkovat, se v Hurtfew zvedl silný vítr. Dveře práskaly v Temnotě, černé záclony se rozevlály v černých pokojích, vítr smetl černé papíry z černých stolů a přinutil je k tanci. Dávno zapomenutý zvon převzatý z původního opatství začal v malé věžičce nad stájemi zběsile odbíjet.
V knihovně se v zrcadlech a na hodinových ciferníkách začaly odvíjet výjevy. Vítr rozfoukal záclony, a tak se tyto

výjevy objevily i v oknech. Zhuštěné obrazy následovaly rychle po sobě, málem příliš rychle na to, aby se vůbec daly chápat. Panu Norrellovi byly některé povědomé: roztříštěná větev cesmíny v jeho vlastní knihovně na Hanover Square, havran letící před katedrálou svatého Pavla, jenž se na okamžik stal živoucím ztělesněním havrana v letu, velká černá postel ve wansfordském hostinci. Jiné mu ale byly naprosto cizí: hloh; nějaký člověk ukřižovaný v houští, hrubá kamenná zeď v úzkém údolí, nezazátkovaná lahvička plovoucí na vlně.
Pak všechny obrazy zmizely, až najeden. Zaplnil jedno z vysokých oken knihovny, pan Norrell však ani v nejmenším netušil, co je to za vidění. Připomínalo to velký a dokonale kulatý kámen vyznačující se takřka neuvěřitelnou září a leskem, zasazený do tenkého kruhu drsného kamene a postavený na jakémsi černém svahu. Pan Norrell to považoval za svah, protože připomínal vřesoviště, na němž je všechen vřes spálený a zuhelnatělý - až na to, že tento svah nebyl černý jako spáleniště, ale jako mokré hedvábí nebo dobře vyleštěná kůže. Najednou kámen něco udělal - pohnul se, nebo se pootočil. Pohyb byl takřka nepostřehnutelný, ale v panu Norrellovi zůstal nepříjemný dojem, že mrkl.
Vítr utichl. Zvon nad stájí přestal zvonit.
Pan Norrell si pořádně oddechl, že už je po všem. Strange stál s rukama zkříženýma a zamyšleně zíral na podlahu.
"Co to podle vás bylo?" zeptal se pan Norrell. "Ten poslední výjev byl zdaleka nejhorší. Na okamžik jsem si myslel, že to bylo oko."
"Bylo to oko," přikývl Strange.
"Ale čemu mohlo patřit? Nejspíš nějaké příšeře či nestvůře! Krajně znepokojující!"
"Bylo to obludné," souhlasil Strange. "Ačkoli ne tak docela, jak si představujete. Bylo to havraní oko."
"Havraní oko! Vždyť ale zaplnilo celé okno!"
"Ano. Buď byl ten havran nesmírně velký, nebo…"
"Nebo?" zachvěl se pan Norrell.
Strange se krátce a nevesele zasmál. "Anebo jsme my směšně malí! Vidět sebe sama, jak nás vidí ostatní, je tak příjemné, není-liž pravda? Řekl jsem, že chci, aby se John Uskglass na mě podíval, a myslím, že to na okamžik udělal. Nebo to alespoň udělal někdo z jeho pobočníků. A v tom okamžiku jsme vy a já byli menší než havraní oko a pravděpodobně i stejně bezvýznamní. Když už mluvíme o Johnu Uskglassovi, vy asi nevíte, kde je?"
Pan Norrell si sedl ke stříbrné míse a pustil se do díla. Zhruba po pěti minutách trpělivé práce řekl: "Pane Strangi! Po Johnu Uskglassovi není ani stopy - vůbec žádná. Ale poohlédl jsem se po lady Poleové a paní Stangeové. Lady Poleová je v Yorkshiru a paní Strangeová v Itálii. Ve Férii nejsou přítomné ani náznakem. Obě jsou nadobro odkleté!"
Rozhostilo se ticho. Strange se rázně otočil.
"Je to víc než trochu zvláštní," pokračoval Norrell užasle. "Dokázali jsme vše, co jsme si předsevzali, ale ani nepředstírám, že chápu, jak se nám to povedlo. Mohu jen předpokládat, že John Uskglass prostě viděl, co není v pořádku, natáhl ruku a napravil to! Naneštěstí už nebyl tak ochotný, aby nás nádavkem osvobodil od Temnoty. Ta zůstává."
Pan Norrell se odmlčel. Tohle je tedy jeho osud! Osud plný strachu, hrůzy a sklíčenosti! Chvíli trpělivě seděl a čekal, že propadne některé z těch tří strašných emocí, nebo hned všem třem najednou, nakonec byl ale nucen přiznat, že se ho nezmocnila ani jedna z nich. Naopak mu přišlo pozoruhodné, že strávil tak dlouhou dobu v Londýně, daleko od knihovny, pořád k dispozici ministrům a admirálům. Podivil se, jak to jen mohl snést.
"Ještě že jsem nepoznal, co je to havraní oko zač," prohlásil vesele, "to by mne nejspíš velice vyděsilo!"
"Vskutku, pane," řekl Strange chraplavě. "Měl jste štěstí! A mě to zase vyléčilo z touhy, aby se na mě podíval! Od této chvíle mě John Uskglass může přehlížet tak dlouho, jak se mu jen zlíbí."
"To ano!" souhlasil pan Norrell. "Víte, pane Strangi, opravdu byste měl přestat pořád si něco přát. To je pro mága nebezpečné!" Začal vyprávět dlouhý a nepříliš zajímavý příběh o mágovi, který žil ve čtrnáctém století v Lancashiru a který si často jen tak něco přál, čímž své domovské vesnici působil nemalé nepříjemnosti, nechtě proměňoval krávy v oblaka a hrnce v lodě, zavinil, že vesničané místo slov užívali barvy, zkrátka tropil podobné magické zmatky.
Strange mu zpočátku takřka neodpovídal, a když už, pak byly jeho odpovědi nahodilé a nedávaly smysl. Poznenáhlu však začal naslouchat pozorněji a mluvil svým obvyklým způsobem.
Pan Norrell byl v mnoha ohledech talentovaný, ale nadání proniknout do srdcí mužů a žen mu zůstalo odepřeno.
Strange nemluvil o návratu ke své manželce, a tak si Norrell představoval, že se ho to nemohlo příliš hluboce dotknout.

69
STRANGEOVCI A NORRELLOVCI
Únor - jaro 1817

Childermass jel na koni a Vinculus kráčel po jeho boku. Všude kolem nich se rozprostíralo zasněžené vřesoviště, které se všemi svými pahorky a kopečky připomínalo ohromnou péřovou matraci. Něco podobného možná napadlo i Vincula, neboť velmi obšírně líčil měkkou postel s naducanými polštáři, do níž hodlal ulehnout na noc, a pořádnou večeři, kterou hodlal před ulehnutím spořádat. Bezpochyby očekával, že Childermass za tento luxus zaplatí, a nikoho by obzvlášť nepřekvapilo, kdyby ho Childermass okřikl, ale Childermass nic neřekl. Zcela ho pohltila otázka, zdali má Vincula ukázat Strangeovi a Norrellovi. K ohledání Vincula by v Anglii rozhodně nikoho kvalifikovanějšího nenašel; na druhou stranu však Childermass nedokázal úplně předpovědět, jak by se mágové zachovali tváří v tvář člověku, který je kniha. Childermass se poškrabal na tváři. Měl na ní slabounkou, dobře zhojenou jizvu - pouhou stříbrnou čárku na snědé tváři.
Vinculus zmlkl a zastavil se na cestě. Houně z něj spadla a teď si dychtivě vyhrnoval rukávy kabátu.

"Co je?" zeptal se Childermass. "Co se stalo?"
"Proměnil jsem se!" řekl Vinculus. "Podívejte!" Sundal si kabát a rozepnul si košili. "Slova jsou jiná! Na mých rukou! Na prsou! Všude! Tohle ve mně předtím nestálo!" I v té zimě se začal svlékat. A když už byl úplně nahý, oslavil svou proměnu veselým tanečkem, jako nějaký ďáblík s modrou kůží.
Childermass sesedl z koně, úplně zděšený a zoufalý.
Podařilo se mu zachránit knihu Johna Uskglasse před smrtí a zkázou a zrovna ve chvíli, kdy se už zdála být v bezpečí, ho kniha samotná porazila svou proměnou.
"Musíme se dostat do hostince co nejdříve!" prohlásil. "Musíme sehnat papír a inkoust! Musíme přesně zaznamenat, co jste měl na sobě napsáno předtím. Musíte prohledat všechna zákoutí své paměti!"
Vinculus na něj zíral, jako by se pominul. "Proč?" zeptal se.
"Protože jde o magii Johna Uskglasse! Uskglassovy myšlenky! Jediný jejich záznam, jaký jsme kdy měli. Musíme z nich uchovat každý zlomek!"
Vinculovi to stále nedocházelo. "Proč?" opakoval. "Johnu Uskglassovi to za uchování nestálo."
"Proč jste se ale tak náhle proměnil? To vůbec nedává smysl!"
"Ale naopak," oponoval Vinculus. "Předtím jsem byl Proroctví, ovšem to, co jsem prorokoval, se splnilo. Takže je jen dobře, že jsem se změnil - jinak by se ze mě stala Minulost! Minulost suchá jako troud!"
"A co jste nyní?"
Vinculus pokrčil rameny. "Třeba jsem Kniha stvrzenek! Třeba jsem román! Třeba jsem Sbírka kázání!" Tyto myšlenky ho nesmírně pobavily, a tak se zachichotal a začal zase šaškovat.
"Doufám, že jste to, co jste vždycky byl - Kniha magie. Ale co pravíte? Vincule, to mi chcete říct, že jste se ta písmena nikdy nenaučil?"
"Jsem Kniha," prohlásil Vinculus a přestal šaškovat. "Jsem Kniha knih. Úkolem Knihy je nést slova. Což dělám. Pak už je na Čtenáři, aby věděl, co znamenají."
"Ale poslední Čtenář je mrtev!"
Vinculus pokrčil rameny, jako by to vůbec nebyla jeho starost.
"Něco přece vědět musíte!" vykřikl Childermass, podrážděný skoro k nepříčetnosti. Popadl Vincula za ruku. "Co třeba tohle? Tenhle symbol podobný rohatému proškrtnutému kolečku. Opakuje se znovu a znovu. Co to znamená?"
Vinculus se mu vytrhl. "Znamená to minulé úterý," opáčil. "Znamená to tři prasata, z nichž jedno nosí slamák! Znamená to, že Sally si vyšla zatancovat ve stínu měsíčku a ztratila růžovou kabelčičku!" Zazubil se a zahrozil na Childermasse prstem. "Vím, co děláte! Vy se chcete stát příštím Čtenářem!"
"Možná," uznal Childermass. "I když zaboha nedokážu říct, jak bych začal. Na druhou stranu nevidím, že by někdo měl větší nárok stát se příštím Čtenářem. Ať se ale stane cokoli, už z vás nespustím oči. Od této chvíle, Vincule, budeme jeden druhému stínem."
Dobrá nálada Vincula rázem přešla. Sklesle se zase oblékl.

Do Anglie se navrátilo jaro. Za pluhy se slétali ptáci. Sluníčko prohřívalo kameny. Deště i vítr byly stále mírnější a prosycené vůní hlíny a všeho, co roste. Lesy dostaly barevný nádech tak jemný a nepatrný, že se to sotva dalo vůbec považovat za barvu. Šlo spíš o představu barvy - jako kdyby se stromům zdály zelené sny nebo jako by jim mízou proudily zelené myšlenky.
Do Anglie se navrátilo jaro, nikoli však již Strange a Norrell. Sloup temnoty dál halil Hurtfewské opatství a Norrell z něj nevyšel. Lidé spekulovali, jestli je pravděpodobnější, že Strange zabil Norrella, nebo Norrell zabil Strange, do jaké míry si to každý z nich zasloužil a zdali by to neměl jít někdo zjistit. Ovšem ještě než se někdo dobral odpovědí na tyto velezajímavé otázky, Temnota zmizela a Hurtfewske opatství si vzala s sebou. Dům, park a most i s kusem řeky nadobro zmizely. Cesty, které vedly k Hurtfew, se teď stáčely do sebe nebo vedly do nezajímavých koutů v polích či do remízků, na které nebyl nikdo zvědavý. Dům na Hanover Square i oba Strangeovy domy - ten na Soho Square i jeho domov v Clunu - stihl tentýž zvláštní osud. Dům na Soho Square dokázal najít jediný tvor v Londýně, a to kocour Hýl, který patřil Jeremymu Johnsovi. Hýlovi skutečně jaksi nedocházelo, že by se ten dům nějak změnil, a nadále do něj chodil, kdykoli se mu zlíbilo, vždycky vklouzl mezi číslo popisné 30 a 32, a kdokoli ho při tom viděl, musel uznat, že je to prazvláštní pohled.
Lord Liverpool a ostatní ministři se na veřejnosti nechali mnohokrát slyšet, jak litují Strangeova a Norrellova zmizení, v soukromí však byli rádi, že se toho zvláštního problému zbavili. Ani Strange, ani Norrell nebyli tak úctyhodní, jak kdysi vypadali. Oba se oddávali když ne černé magii, pak rozhodně magii tmavšího odstínu, než se zdálo vhodné či legitimní. Místo toho se ministři začali věnovat velkému množství nových mágů, kteří se zčistajasna vyrojili. Tito mágové většinou nepředvedli víc než pár kouzel a z valné většiny byli nevzdělaní; přesto se u nich projevovala stejná hašteřivost jako u Strange a Norrella a bylo jasné, že je nutné rychle najít nějaký způsob jejich regulace. Najednou se zjistilo, že Norrellovy plány na obnovu soudu Cinque Dragownes (které předtím vypadaly tak bezvýznamné) jsou ve skutečnosti nanejvýš věcné.
V druhém březnovém týdnu se v novinách York Chronicle objevil odstaveček určený někdejším členům Učené společnosti yorských mágů a všem ostatním, kdo by si přáli stát se členy této společnosti. Zval je do hostince U staré hvězdy na příští středu (toho dne se totiž společnost tradičně scházela).
Toto kuriózní oznámení urazilo přinejmenším stejný počet někdejších členů Yorské společnosti, jako jich potěšilo. Vyšlo v novinách, a tudíž si ho mohl přečíst kdokoli, kdo měl v kapse jednu penci. Navíc se nejmenovaný autor rozhodl přizvat do Yorské společnosti další členy - na což zjevně neměl žádné právo.
Když nadešel onen zajímavý večer, někdejší členové dorazili do hostince U staré hvězdy a zastihli tam zhruba padesát

mágů (či rádobymágů) shromážděných v Dlouhé místnosti. Všechna nejpohodlnější místa byla obsazená a bývalí členové (mezi nimi pan Segundus, pan Honeyfoot a doktor Foxcastle) si museli sednout na malé pódium dál od krbů. To jim však dávalo jednu výhodu: měli skvělý výhled na nové mágy.
Nebyl to pohled, který by v srdcích někdejších členů vzbudil radost. Shromáždila se tu pestrá všehochuť lidí.
"Gentlemana byste mezi nimi s lucernou hledali," poznamenal doktor Foxcastle.
Byli tu dva rolníci a několik kupců. Stál tu bledý mladík se světlými vlasy a vzrušeným chováním, který vykládal svým sousedům, že to oznámení do novin dozajista dal sám Jonathan Strange a že Strange bezpochyby každou chvíli dorazí a bude je všechny učit magii! Našel se tu i kněz - což už bylo slibnější. Byl to hladce oholený a střízlivě vyhlížející muž v černých šatech, kterému mohlo být mezi padesáti a šedesáti lety. Doprovázel ho pes, stejně šedivý a úctyhodný jako on sám, a okouzlující mladá dívka v červených sametových šatech. To už nevypadalo zdaleka tak úctyhodně. Měla černé vlasy a zarputilý výraz.
"Pane Taylore," oslovil Foxcastle svého učedníka, "byl byste od té dobroty a naznačil tomu gentlemanovi, že si na tato setkání nevodíme členy rodiny?"
Pan Taylor odcupital.
Ze svého místa někdejší členové Yorské společnosti viděli, že oholený duchovní má mnohem tvrdší povahu, než by se z klidných rysů jeho tváře zdálo, a že panu Taylorovi pěkně ostře odsekl.
Pan Taylor se vrátil s následujícím vzkazem. "Pan Redruth se společnosti omlouvá, ale není žádný mág. O magii se velice zajímá, ale nemá žádné dovednosti. To jeho dcera je mág. On má syna a tři dcery a tvrdí, že všichni jeho potomci jsou mágové. Ostatní se tohoto shromáždění nechtěli zúčastnit. Podle něj si nepřejí stýkat se s dalšími mágy, to raději budou studovat doma, kde je nikdo nebude vyrušovat."
V nastalém tichu se někdejší členové bezúspěšně snažili pochopit, co to má znamenat.
"Možná že je mág i jeho pes," prohodil doktor Foxcastle a bývalí členové společnosti se zasmáli.
Brzy vysvitlo, že nováčci se dělí na dvě jasně odlišné skupiny. Slečna Redruthová, ona mladá dáma v červených sametových šatech, promluvila jako jedna z prvních. Mluvila tiše a poněkud uspěchaně. Nebyla zvyklá mluvit na veřejnosti a ne všichni mágové ji slyšeli, ovšem svůj projev přednesla vášnivě. V zásadě chtěla sdělit, že Jonathan Strange byl všechno! Gilbert Norrell nic! Strangeovi bude brzy dáno za pravdu a Norrella si budou všichni ošklivit! Magie se osvobodí z okovů, jimiž ji Gilbert Norrell spoutal! Těmito úvahami, jakož i různými odkazy na Strangeův ztracený mistrovský kus, Dějiny a provozování anglické magie, si vysloužila popuzenou reakci několika dalších mágů vyjadřujících se v tom smyslu, že Strangeova knihaje plná černé magie a že Strange sám je vrah. Rozhodně zavraždil svou manželku a pravděpodobně zavraždil i Norrella.
Debata byla čím dál rozvášněnější, přerušil ji však příchod dvou mužů. Ani jeden nevypadal v nejmenším úctyhodně. Oba měli dlouhé rozcuchané vlasy a na sobě omšelé kabáty. Zatímco jeden vypadal jako docela obyčejný tulák, druhý byl mnohem upravenější a působil velmi věcným, až autoritativním dojmem.
Onen pobuda se na Yorskou společnost ani neobtěžoval pohlédnout; jednoduše se posadil na podlahu a požadoval gin a horkou vodu. Druhý nakráčel do středu místnosti a zadíval se na ně se sardonickým úsměvem. Uklonil se slečně Redruthové a takto oslovil shromážděné mágy:
"Pánové! Dámo! Někteří z vás si na mne možná ještě vzpomenou. Byl jsem s vámi před deseti lety, když pan Norrell kouzlil v yorské katedrále. Jmenuji se John Childermass. Až do minulého měsíce jsem byl ve službách Gilberta Norrella. A tohle," ukázal na muže sedícího na podlaze, "je Vinculus, někdejší pouliční kouzelník v Londýně."
Dál se Childermass nedostal. Všichni začali mluvit naráz. Někdejší členy Yorské společnosti konsternovalo, že opustili pohodlí rodinného krbu, jen aby je tady poučoval nějaký sluha. Zatímco se ale gentlemani svěřovali jeden druhému se svým rozhořčením, na většinu nově příchozích to vystoupení udělalo úplně jiný dojem. Byli to všichni buď strangeovci či norrellovci; ale ani jeden z nich svého hrdinu v životě neviděl a naprosto je nadchlo, že sedí tak blízko člověku, který ho znal a mluvil s ním.
Childermasse ta vřava ani v nejmenším nevyvedla z míry. Jednoduše počkal, dokud nenastane ticho, a pak promluvil:
"Přišel jsem vám sem říci, že vaše smlouva s Gilbertem Norrellem je neplatná. Ano, její platnost vypršela, pánové. Jestli chcete, jste zase mágy."
Jeden z novopečených mágů zavolal, jestli přijde Strange. Další si přál vědět, zdali přijde Norrell.
"Ne, pánové," odpověděl Childermass. "Ti nepřijdou. Musíte si vystačit se mnou. Domnívám se, že Strange a Norrella už v Anglii nikdo neuvidí. Alespoň ne v této generaci."
"Proč?" zeptal se pan Segundus. "Kam odešli?"
Childermass se usmál. "Tam, kam mágové odcházejí. Za oblohu. Na druhou stranu deště."
Jeden norrellovec poznamenal, že od Jonathana Strange bylo chytré, když odešel z Anglie. Jinak by zcela jistě visel.
Onen vzrušený mladík se světlými vlasy zlomyslně odpověděl, že celá družina norrellovců se brzo ocitne ve značné nevýhodě. Není snad první zásadou norrellovské magie, že všechno musí být založeno na knihách? A co si tak počnou, když všechny knihy zmizely s Hurtfewským opatstvím?
"Nepotřebujete knihovnu v Hurtfew, pánové," poučil je Childermass. "Ani knihovnu v domě na Hanover Square. Dovezl jsem vám něco lepšího. Knihu, po níž Norrell dlouho toužil, ale nikdy ji neviděl. Knihu, o jejíž existenci neměl Strange ani tušení. Přivezl jsem vám knihu Johna Uskglasse."
Další řev. Další kravál. V tom randálu se slečna Redruthová pustila do proslovu na obranu Johna Uskglasse a trvala na tom, že je mu nutné říkat Jeho Milost Král, jako kdyby měl každou chvíli vejít do Newcastlu a obnovit své panování v Severní Anglii.
"Počkat!" ozval se doktor Foxcastle a svým silným důležitým hlasem překřičel nejdřív ty, co stáli u něj nejblíže, a pak i zbytek shromáždění. "Vždyť ten darebák nemá v ruce žádnou knihu! Kde je? Tohle je podfuk, vážení! Jistě chce naše

peníze. Nuže, pane?" (To se obrátil na Childermasse.) "Co na to řeknete? Ukažte tu knihu - pokud vůbec existuje!"
"Mýlíte se, pane," opáčil Childermass a zazubil se. "Nic od vás nechci. Vincule! Vstaňte!"

V padovském domě se Greysteelovi a jejich služebnictvo především starali o to, aby paní Strangeová byla co nejspokojenější, a každý na to šel jinak. Podpora od doktora Greysteela měla především filosofickou podobu. Zpaměti jí citoval případy, kdy lidé - obzvláště ženy - triumfovali nad nepříznivými okolnostmi, často s pomocí svých přátel. Sluhové Minichello a Frank jí běhali otevírat dveře - často bez ohledu na to, zda jimi chtěla skutečně projít. Služka Bonifazia na její roční pobyt ve Férii nahlížela jako na nějaké těžké nachlazení a během dne jí nosila posilující léky na rozproudění krve. Teta Greysteelová si z obchodů v celém městě nechala donést nejlepší vína a nejvzácnější lahůdky a koupila ty nejměkčí podušky a polštáře nacpané prachovým peřím, jako kdyby doufala, že když na ně Arabela složí hlavu, mohla by zapomenout na vše, co ji potkalo. Ovšem ze všech různých forem útěchy, které jí byly nabídnuty, Arabele podle všeho nejvíce vyhovovala Flořina společnost a hovory s Florou.
Jednoho dopoledne spolu seděly u vyšívání. Arabela netrpělivě odložila práci a přešla k oknu. "Nějak nemám stání," ozvala se.
"To se dalo čekat," odpověděla Flora něžně. "Buďte trpělivá. Začas se vám nálada vrátí."
"Opravdu?" povzdychla si Arabela. "Popravdě řečeno si už ani nepamatuji, jaké to bylo předtím."
"Pak vám to řeknu. Bývala jste vždycky veselá, i když jste si často musela poradit sama. Skoro nikdy jste se nezlobila, i když vás někdo pořádně provokoval. Vaše řeč se vyznačovala duchaplností a genialitou, i když to nikdo neocenil, a navíc jste se takřka vždycky setkala s rázným popřením."
Arabela se zasmála. "Prokrista! Co já to byla za zázrak! Ale nemohu tomuhle líčení přikládat velkou váhu, protože jste mě nikdy neviděla," usmála se kysele.
"Řekl mi to pan Strange. Jsou to jeho vlastní slova."
"Ach!" vzdychla Arabela a odvrátila se.
Flora sklopila oči k zemi a tiše řekla: "Až se Jonathan vrátí, pomůže vám víc než kdokoli jiný, abyste našla své předchozí já. Zase budete šťastná." Zvedla zrak.
Arabela byla chvíli potichu a pak prohlásila: "Nevím, jestli se ještě někdy uvidíme."
Flora se zase jala vyšívat. Po chvíli pronesla: "Je velmi zvláštní, že se nakonec vrátil ke svému starému mistrovi."
"Opravdu? Mně na tom nepřipadá nic moc pozoruhodného. Nikdy jsem nepředpokládala, že jejich roztržka bude trvat tak dlouho, jak nakonec trvala. Myslela jsem si, že se usmíří už ke konci prvního měsíce."
"To tedy žasnu!" vydechla Flora. "Když tu byl pan Strange s námi, neměl pro pana Norrella vlídného slova - a pan Norrell napsal do magických časopisů o panu Strangeovi opravdu hrozné věci."
"Nepochybně!" přitakala Arabela, na niž to neudělalo žádný dojem. "Ale to byly jen jejich hlouposti! Oba jsou pekelně tvrdohlaví. Nemám proč pana Norrella milovat - zdaleka ne. Ale tohle o něm vím: je mág a všechno ostatní je pro něj podružné - a Jonathan je úplně stejný. Oběma nezáleží prakticky na ničem jiném než na knihách a magii. Nikdo jiný tomu nerozumí tak jako oni - takže, jak snadno nahlédnete, je jen přirozené, že rádi tráví čas spolu."
Po několika týdnech se už Arabela usmívala a smála častěji. Začala se věnovat všemu, čím se zabývali její noví přátelé. Volný čas věnovala družným rozhovorům u jídla, pochůzkám a vyřizování příjemných přátelských povinností - nepříliš důležitým domáckým záležitostem, jimiž se její rozbolavělá mysl a raněná duše rády občerstvily. Na svého nepřítomného manžela téměř ani nepomyslela, jen mu byla vděčná za ohleduplnost, s níž ji umístil u Greysteelových.
Tou dobou se v Padově vyskytoval mladý irský kapitán a několik lidí se domnívalo, že Floru obdivuje - i když Flora tvrdila, že to není pravda. U Waterloo vedl jízdní eskadronu do nejhustší palby, ovšem odvaha ho zjevně úplně opouštěla, když přišlo na Floru. Nedokázal se na ni podívat, aniž by zčervenal, a kdykoli vešla do pokoje, vypadal krajně vyplašeně. Obvykle mu přišlo lehčí obrátit se na paní Strangeovou a vyzvědět od ní, kdy by se tak Flora mohla procházet v Prato della Valle (nádherné zahradě uprostřed města) či kdy by mohla zajít za Baxterovými (jejich společnými přáteli), a Arabela mu vždy ráda pomohla.
Některých následků svého zajetí se však nemohla jen tak snadno zbavit. Byla zvyklá protančit celou noc a nedařilo se jí snadno usnout. Občas v noci zaslechla lkavé housle a flétnu hrající elfí melodie, které ji vábily k tanci - i když to byla ta poslední věc na světě, jíž by chtěla dělat.
"Mluvte na mě," obracela se na Floru a tetu Greysteelovou. "Mluvte na mě a myslím, že to zvládnu."
Pak s ní jedna nebo obě dvě zůstaly vzhůru a vyprávěly jí všechno, co jim slina na jazyk přinesla. Někdy však Arabela zjistila, že nutkání hýbat se - a to jakkoli - se už nedokáže ubránit, a tehdy začala přecházet po ložnici, v níž spala s Florou. Při několika příležitostech pak doktor Greysteel a Frank s laskavostí sobě vlastní obětovali svůj spánek, jen aby s Arabelou mohli chodit nočními ulicemi Padovy.
Jedné dubnové noci se takhle procházeli poblíž katedrály a Arabela a doktor Greysteel mluvili o odjezdu do Anglie, který měli zařízený na následující měsíc. Představa, že se shledá se všemi svými anglickými přáteli, Arabelu trochu děsila a doktor Greysteel ji ujišťoval, že to všechno dobře dopadne. Zničehonic Frank překvapeně vykřikl a ukázal nahoru.
Hvězdy se posouvaly a proměňovaly, na obloze nad nimi se objevila nová souhvězdí. O něco dál stál starobylý kamenný oblouk. Na tom nebylo nic neobvyklého; Padova je město plné zajímavých vchodů, oblouků a podloubí. Ale tento oblouk se nepodobal ostatním. Padova je vystavěná ze středověkých cihel, a tudíž se většina jejích ulic vyznačuje příjemnou růžovozlatou barvou. Tento oblouk ovšem pozůstával z přísných, tmavých severních kamenů a po každé jeho straně stála socha Johna Uskglasse, jehož tvář zpola zakrývala přilbice s havraními křídly. Hned za obloukem byla vidět postava vysokého muže.
Arabela zaváhala. "Neutečete mi?" zeptala se doktora Greysteela.

"Frank a já zůstaneme tady," slíbil jí doktor Greysteel. "Nehneme se odsud. Ale stačí zavolat a přispěcháme vám na pomoc."
Dál tedy pokračovala sama. Ten člověk ve vchodu si četl. Když už byla skoro u něj, vzhlédl s dobře známým milým výrazem, jako by si tak úplně nepamatoval, kde je či co má do činění se světem mimo knihu ve své ruce.
"Tentokrát sis s sebou nevzal bouřku," prohodila.
"Á, tak ty ses o tom doslechla?" Strange se trochu rozpačitě zasmál. "To jsem možná malinko přehnal. Nebylo to úplně vkusné. Nejspíš jsem v Benátkách strávil příliš mnoho času ve společnosti lorda Byrona. Pochytil jsem něco z jeho stylu."
Popošli o kousek dál a každou vteřinu se jim nad hlavou objevovala nová souhvězdí.
"Vypadáš dobře, Arabelo," pronesl. "Bál jsem se… Čeho jsem se vlastně bál? Tak tisíce různých věcí. Bál jsem se, že se mnou nebudeš chtít mluvit. Ale teď tu stojíš se mnou. Moc rád tě vidím."
"Těch svých tisíc obav můžeš pustit z hlavy," ujistila jej. "Alespoň pokud se týkají mě. A už jsi přišel na to, jak rozptýlit Temnotu?"
"Ne, ještě ne. Ovšem abych pravdu řekl, poslední dobou nás natolik zaměstnávaly některé nové dohady o najádách, že jsme sotva měli čas pořádně se na ten problém soustředit. Ale jedna dvě pasáže v Goubertově Apollónově strážci vypadají nadějně. Zůstáváme optimisty."
"To jsem ráda. Jsem moc nešťastná při pomyšlení, že trpíš."
"Moc tě prosím, nebuď nešťastná. Navíc netrpím. Tedy, možná jsem trochu trpěl zpočátku, ale teď už ne. A Norrell a já rozhodně nejsme první angličtí mágové pracující pod kletbou. Ve dvanáctém století se Robert Dymoke dostal do křížku s elfem a potom nemohl mluvit, jen zpívat, což jistě není tak příjemné, jak to zní. A jiný kouzelník ve čtrnáctém století měl stříbrnou nohu - to muselo být velice protivné. Krom toho, kdo říká, že se Temnota nedá nijak využít? Hodláme se vydat mimo Anglii a nejspíš narazíme na všelijaké osoby, se kterými nebude snadné pořízení. Anglický mág je působivý. Předpokládám, že dva angličtí mágové jsou dvakrát působivější - pokud však jsou tito mágové zahaleni Neproniknutelnou temnotou - to je jiná! Z toho podle mě zkoprní strachy každý krom poloboha!"
"Kam půjdete?"
"Nabízí se spousta končin. Tenhle svět je jen jeden z mnoha a není dobré, když se z mága stane - jak bych to řekl? - příliš velký zápecník."
"Ale co na to pan Norrell?" zeptala se skepticky. "Nikdy neměl rád cestování - dokonce ani tak krátké cesty jako do Portsmouthu."
"A! Ale to je jedna z výhod tohoto konkrétního způsobu cestování. Pokud si to nebude přát, nikdy nemusí vyjít z domu. Svět - všechny světy - přijdou k nám." Odmlčel se a rozhlédl se. "Radši nepůjdu dál. Norrell není daleko odsud. Z různých důvodů, které mají co do činění se zakletím, je nejlepší, když se od sebe příliš nevzdálíme. Arabelo," oslovil ji s vážností, která u něj působila nezvykle, "pomyšlení na to, že jsi pod zemí, mě nesnesitelně mučilo. Byl bych udělal cokoli, naprosto cokoli, abych tě odtamtud dostal živou a zdravou."
Vzala ho za ruce, oči jí zářily. "A také se ti to povedlo," zašeptala. Dlouze se na sebe zadívali a v tom okamžiku bylo všechno jako dřív - jako by se od sebe nikdy neodloučili; ale ona se nenabídla, že půjde do Temnoty s ním, a on ji o to nepožádal.
"Jednoho dne," prohlásil, "najdu to správné kouzlo a té Temnoty se zbavím. A ještě toho dne přijdu za tebou."
"Ano. Ještě toho dne. Do té doby na tebe budu čekat."
Jonathan přikývl a už už se zdálo, že odejde, ale pak zaváhal. "Arabelko," oslovil ji, "nenos smutek. Nechovej se jako vdova. Buď šťastná. Takhle na tebe chci vzpomínat."
"Slibuji. A jak mám vzpomínat na tebe?"
Chvíli nad tím uvažoval a pak se zasmál. "Vzpomínej na mě, jak mám nos zabořený do knihy!"
Jednou se políbili. Potom se obrátil na podpatku a zmizel do Temnoty.

PODĚKOVÁNÍ

Díky jsem v první řadě povinována neskutečně báječnému Gilesu Gordonovi, po němž se nám všem moc stýská. Byla jsem pyšná na to, že to byl můj agent - a pořád jsem.
Zvláštní dík patří Jonnymu Gellerovi za všechnu práci po Gilesově smrti.
Za povzbuzení, když jsem tu knihu začala psát: Geoffu Rymanovi, Alison Paiceové (po níž se nám rovněž moc stýská), Tinch Minterové a její skupině tvůrčího psaní a obzvláště pak Julianu Hallovi.
Za povzbuzení na cestě: mým rodičům Janet a Stuartovi, Patrickovi a Terese Nielsen Haydenovým, Ellen Datlowové, Terri Windlingové a Neilu Gaimanovi, jehož šlechetná vstřícnost ke kolegům spisovatelům mě nepřestává překvapovat.
Všem, kteří mi pomáhali s jazyky: Stuartu Clarkovi, Samantě Evansové, Patricku Marcelovi a Giorgii Grilliové. Za pomoc se složitými reáliemi napoleonských vojenských a námořních dějin: Nicholasu Blakovi (není snad třeba dodávat, že veškeré zbývající chyby zcela padají na mou hlavu). Za nesmírně trefné postřehy a návrhy: Antonii Tillové. Za to, že napsali knihy, které mi byly mnohokrát užitečné: Elizabeth Longfordové (Wellington) a Christopheru Hibbertovi a Benu Weinrebovi (Encyklopedie Londýna).
Jonathanu Whitelandovi, který velkoryse věnuje svůj čas a um tomu, aby macy mohly fungovat a spisovatelé spisovat.

A především Colinovi, jenž dělal všechno ostatní, abych mohla psát, který si nikdy nestěžoval a bez něhož je krajně nepravděpodobné, že by tato kniha kdy spatřila světlo světa.

PODĚKOVÁNÍ PŘEKLADATELE

Rád bych na tomto místě poděkoval všem, kteří výrazně přispěli k finální podobě tohoto překladu. Petře Kusové za fantasticky důkladnou první redakci. Radovanu Zítkovi a Verlit za pročtení rukopisu a množství trefných připomínek. Janu Havlišovi, Luboši Vachlovi a Richardu Podanému za všechny opravy za pět minut dvanáct. Leonidu Křížkovi za veškeré konzultace vojenských reálií, Jiřímu Kovaříkovi za revizi napoleonik, Františku Novotnému za námořní terminologii a Kateřině Vinšové za pomoc s italskými slovíčky. Richardu Podanému a Petru Onuferovi vděčím za překlad všech básniček v románu. Susanně Clarkové jsem nesmírně zavázán za ochotu, s níž odpovídala na všechny moje dotazy. A jako vždy musím poděkovat své ženě Hance za pečlivou korekturu poslední verze textu.
Viktor Janiš

Susanna Clarková

JONATHAN
STRANGE
&
pan NORRELL

Z anglického originálu Jonathan Strange & Mr Norrell, vydaného
v roce 2004 nakladatelstvím Bloomsbury, Londýn, Velká Británie,
přeložil Viktor Janiš
Odpovědná redaktorka Marta Rottová
Ilustrace Portia Rosenbergová
Návrh sazby Martina Bošková
Návrh obálky William Webb
Obálka Daniela Eftimiadisová
Sazba Petr M. Dorazil
Tisk FINIDR, s. r. o., Český Těšín
V roce 2007 jako svou 32. publikaci
vydalo Nakladatelství Alman s. r. o., Brno

Vydání první
ISBN 978-80-86766-25-6